

Hacettepe Üniversitesi  
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü

**ISPARTA HALKEVİ ÇALIŞMALARI VE ÜN DERGİSİ  
( 1934- 1950)**

Hasan KAŞ

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin  
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Anabilim Dalı İçin Öngördüğü  
YÜKSEK LİSANS TEZİ  
Olarak Hazırlanmıştır

ANKARA 2007

Yüksek Lisans Tezi Olarak Sunduğum

“Isparta Halkevi Çalışmaları ve Ün Dergisi(1934-1950)” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

18/ 06/ 2007

İsim: Hasan Kaş

H.Ü.  
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

İşbu çalışma, jürimiz tarafından Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim  
Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Adnan Sofuoğlu

Üye : Doç. Dr. Fatma Acun(Danışman)

Üye : Doç. Dr. Mehmet Özden

Üye : Yrd. Doç. Dr. Yonca Anzerlioğlu

Üye : Dr. Yasemin Doğaner

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../.....

Prof. Dr. Mustafa Yılmaz  
Enstitü Müdürü

## ÖZET

Çalışmanın birinci bölümünde konunun arka planını aydınlatmak bakımından ilk önce Türk Ocakları ve Halkevleri konusuna değinilmiş, ardından Isparta Halkevi konusuna geçilmiştir. Bölümde dokuz kol halinde örgütlenen Isparta Halkevi'nin çalışmaları, verilerin yeterliliği ölçüsünde, ayrıntılı bir şekilde anlatılmış, bu yapılırken faaliyetlerin Halkevleri tüzük ve talimatnamelerindeki önerilere uygunluk açısından denetimi yapılmaya çalışılmış ve ayrıca diğer Halkevleri çalışmaları ile karşılaştırmaya da gidilmiştir. Bunun yanı sıra kollara kayıtlı üyelerin sayıları ve meslekleri hakkında da bilgi verilmiş, hangi kollarin daha fazla ilgi gördüğü, kollara hangi meslek grubunun daha fazla katılım gösterdiği tespit edilmiş ve bu durumun nedenleri üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde Ün dergisinin biçimsel özellikleri ayrıntılı bir şekilde anlatılmış, dergide konulara ayrılan alanlar hesaplanmış, bu hesaplardan yola çıkılarak derginin yayın politikası tespit edilmiş ve bu yayın politikasının izlenmesindeki nedenler hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca dergi yazarlarının meslekleri belirlenmiş ve yazarların hangi konularda yoğunlaştıkları yazı sayısı ve sayfa sayısına göre iki tablo aracılığıyla hesaplanmıştır. Yine dergi yazarlarının mesleki dağılımları hesaplanarak derginin ilmi seviyesi ve C.H.P. ile bağlantısı konusunda fikir yürütülmüştür.

İnkılâplar ile ilgili yazıların yer aldığı üçüncü bölümde ifadelerden hareketle ülkedeki şeflik sisteminin ve Türk siyasal hayatında yaşanan gelişmelerin dergiye yansımaları aktarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca dergideki milliyetçilik konusuna değinilmiş ve Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi'yle beslenen milliyetçilik duygusunun dergideki egemenliği hakkında bilgi verilmiştir.

Isparta tarihi ve Isparta'da bulunan eski eserlerle ilgili yazıların yer aldığı dördüncü bölümde, tarih bahsinde konular zamana göre sınıflandırılmış ve bu sınıflandırmadan yola çıkılarak derginin hangi dönemde daha fazla yoğunlaştığı, hangi konuların geçiştirildiği tespit edilmiş ve bu durumun siyasi nedenleri üzerinde durulmuştur. Kısacası tarihin siyasetin hizmetinde olup olmadığı sorusuna cevap

aranmaya çalışılmıştır. Isparta’da bulunan eski eserler bahsinde ise zamana göre sınıflandırmadan yola çıkılarak ildeki yerleşim konusu aydınlatılmıştır.

Beşinci bölümde eğitim ve coğrafya ile ilgili yazılar fazla bir yorum getirilmeden aktarılmış, ekonomi bahsinde ise dergide elde edilen başarılar dolayısıyla propaganda olgusuna ne ölçüde yer verildiği, propaganda yapılırken meşruiyetin hangi temel üzerine kurulmak istendiği açıklanmaya çalışılmış ve bu durumun nedenleri üzerinde durulmuştur.

Folklor ve meşhur adamlarla ilgili yazıların yer aldığı altıncı ve son bölümde, folklor bahsinde ülkedeki folklor çalışmalarının tarihi gelişimi ve Halkevleri’nin ve çıkardıkları dergilerin folklor derlemelerinde ülkeye kazandırdıkları üzerinde kısaca durulmuş, ardından dergide yer alan folklor çalışmalarının nelerden ibaret olduğu konularına göre aktarılmıştır. Meşhur adamlar bahsinde ise yine yapılan sınıflandırmadan hareketle hangi meşhur adamlar üzerinde daha fazla durulduğu ve bunun nedenleri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca Osmanlı’yı görüş, duyuş, anlayış, düşünüş ve yorumlayışta yaşanan çelişki açığa çıkarılmıştır.

Sonuç kısmında ise çalışmanın her bir bölümü üzerinde durularak Ün dergisinin faaliyetleri konusunda genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmanın ekler kısmında ise derginin sayı dizini, dergide yer alan konferanslar, fotoğraflar, nutuklar, şiirler dizini ve dergi kapağında bir örnek verilmiştir. Ayrıca Halkevleri ve çıkardıkları dergiler üzerine yapılan tezlerin ve Halkevleri dergilerinin listesi de ekler kısmına dâhil edilmiştir.

## ABSTRACT

In the first section of the study, Turkish Hearth Associations and the People's Houses are initially described in order to show their background and also some information on Isparta People's House is communicated. In this section, a detailed explanation is made on the Isparta People's House, having nine branches in total, with the point of view to see if their activities comply with the recommendations stated in their rules and regulations while comparing their activities with the other People's Houses. Additionally, some detailed information is given on the numbers and the professions of the members of each branch, the most popular branches and the groups of professions paying more attention to these branches together with stating the reasons for this comparable interest and attention.

In the second section, the magazine "Ün" is evaluated in details on the basis of its formal feature, calculated proportion of the information given in different sections of the magazine and also the publishing policy of the magazine determined according to those calculations and the reasons for the aforementioned policy is communicated. In addition to that, the professions of the authors working for the magazine, and the subjects that are usually focused on are shown in two separate tables prepared in accordance with the number of the articles and the pages allocated for them. Some point of view is tried to be established about the scientific level of the magazine and the relations with C.H.P.(Republican People's Party) based on the dispersions of the professions of the authors.

In the third section where the information given on the revolutions, It is discussed "how the leadership system in Turkey and the developments in the Turkish political life is reflected in and affects the magazine". Furthermore, the nationalism aspect within the magazine together with the dominance of the nationalist sense fed by the "Turkish History Thesis" and the "Theory of Sun Language" was communicated.

In the section four where the information given on the history of Isparta and the ancient antiques in Isparta, the subjects based on the history are classified according to the time periods and based on this classification, the busiest periods of the magazine by determining the subjects parried and the political reasons of this situation is discussed. Briefly, the question “if the history serves the politics” is tried to be answered in this section. Also the habitation of the city is clarified according to the classification in time periods based on the ancient antiques.

In the section five, some issues on the geography and the education is commnicated without any comment and in the economy section, the importance of the propaganda fact in relation with the success of the magazine and the reasons laid underneath was studied.

In the last section ,sixth section, where the articles about the folklore and the famous people are included, the historical development of the folkloric events and activities together with the acquisitions of the country through the folkloric derivations in the magazines published by the People’s Houses briefly discussed and also some information was given about the contents of those folkloric activities. In the content of famous people, the famous people attracting the most attention based on the classification and the reasons of this popularity is discussed. Furthermore, the contradiction in considering, feeling, hearing, understanding and commenting of the Ottomans was brought to the life.

In the conclusion section, an overall evaluation is made on the magazine “Ün” based on its activities by the evaluation of each section.

In the enclosure part of the magazine, speeches, conferences held by the magazine, poems, photos and a sample of the cover of the magazine are placed. Also, the thesis completed on the People’s Houses and the magazines published by them together with the list of magazines published by other People’s Houses are included in this part.

## İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖNSÖZ.....	X
KISALTMALAR.....	XII
GİRİŞ.....	1

### BİRİNCİ BÖLÜM

#### TÜRKİYE’DE HALKEVLERİ, ISPARTA HALKEVİ VE ISPARTA HALKEVİ’NİN ÇALIŞMALARI

I- TÜRKİYE’DE HALKEVLERİ.....	5
1. Türk Ocakları’nın Kurulması.....	5
2. Türk Ocakları’nın Faaliyetleri.....	7
3. Türk Ocakları’nın Kapatılması.....	9
4. Halkevleri’nin Kuruluşu ve Amaçları.....	11
5. Halkevleri’nin Örgüt Yapısı.....	16
6. Halkevleri’nin Faaliyetleri.....	18
7. Halkevleri’nin Kapatılması.....	19
II- ISPARTA HALKEVİ.....	21
1. Isparta Halkevi’nin Kurulması ve Halkevi Başkanları.....	21
2. Isparta Halkevi Yönetim Kurulu ve Yönetim Komiteleri.....	22
3. Isparta Halkevi’nin Yayınları.....	25
4. Isparta Halkevi Binası.....	27
5. Isparta İli Dâhilinde Bulunan Halkevleri ve Halkodaları.....	29
III- ISPARTA HALKEVİ’NİN ÇALIŞMALARI.....	31
1. Dil ve Edebiyat Kolunun Çalışmaları.....	32
a. Ün Dergisinin Yayınlanması.....	33
b. Milli Günlerin Kutlanması.....	33
c. Türk Büyüklerinin Anılması.....	34
d. Konferanslar Verilmesi.....	34
e. Türk Dilinin Araştırılması ve Derlenmesi.....	37
2. Güzel Sanatlar Kolunun Çalışmaları.....	37



a. Müzik ve Sanat Geceleri ve Özel Toplantılar.....	38
b. Eğitim Faaliyetleri.....	40
c. Derleme Faaliyetleri.....	41
d. Sergi Faaliyetleri.....	41
3. Temsil Kolunun Çalışmaları.....	42
4. Spor Kolunun Çalışmaları.....	46
5. Sosyal Yardım Kolunun Çalışmaları.....	50
6. Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolunun Çalışmaları.....	54
7. Kütüphane ve Yayın Kolunun Çalışmaları.....	57
8. Köycülük Kolunun Çalışmaları.....	60
9. Tarih ve Müze Kolunun Çalışmaları.....	63

## İKİNCİ BÖLÜM

### ÜN DERGİSİNİN GENEL BİR DEĞERLENDİRMESİ

I- ÜN DERGİSİNİN BİÇİMSEL ÖZELLİKLERİ.....	70
II- DERGİNİN AMACI.....	72
III- DERGİDE YER ALAN KONULAR.....	74
IV- DERGİNİN YAZARLARI.....	80

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### TÜRK İNKILÂBİ İLE İLGİLİ YAZILAR VE DERGİDE YER ALAN NUTUKLAR

I- CUMHURİYET VE İNKILÂPLARIN İSPARTA HALKEVİ DERGİSİ ÜN'E YANSIMALARI.....	102
1. Atatürk ile İlgili Yazılar.....	105
2. İsmet İnönü ile İlgili Yazılar.....	112
3. İnkılâplar ve Siyasi Hayat ile İlgili Yazılar.....	114
a. 1934-1940 Yılları Arası Dönem.....	116
b. 1940-1945 Yılları Arası Dönem.....	121
c. 1945-1949 Yılları Arası Dönem.....	125
4. Atatürk İlkeleri ile İlgili Yazılar.....	131
5. Milli Günler ile İlgili Yazılar.....	138
6. Ün Dergisinde Türk Milliyetçiliği.....	141
7. Türk Dil Devrimi ile İlgili Yazılar.....	144

8. Halkevleri ile İlgili Yazılar.....	148
II- DERGİDE YER ALAN NUTUKLAR.....	150

### **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

#### **ISPARTA TARİHİ VE ISPARTA'DA BULUNAN ESKİ ESERLER İLE İLGİLİ YAZILAR**

I- ISPARTA TARİHİ İLE İLGİLİ YAZILAR.....	162
1. Tarih Öncesi Dönemler.....	167
2. Selçuklulara Kadar Olan Dönem.....	168
3. Hamitoğulları Dönemi.....	170
4. Osmanlılar Dönemi.....	172
5. Milli Mücadele Dönemi.....	185
II- ESKİ ESERLER VE VAKFİYELER İLE İLGİLİ YAZILAR.....	187
1. Roma İmparatorluğu Döneminden Kalma Eski Eserler.....	188
2. Selçuklular Döneminden Kalma Eski Eserler.....	190
3. Hamitoğulları Beyliği Döneminden Kalma Eski Eserler.....	192
4. Osmanlı İmparatorluğu Döneminden Kalma Eski Eserler.....	193
5. Kitabeler.....	194
6. Vakfiyeler.....	195

### **BEŞİNCİ BÖLÜM**

#### **ISPARTA COĞRAFYASI, ISPARTA EKONOMİSİ VE ISPARTA İLİNDEKİ EĞİTİM DURUMU İLE İLGİLİ YAZILAR**

I- ISPARTA COĞRAFYASI İLE İLGİLİ YAZILAR.....	197
II- ISPARTA EKONOMİSİ İLE İLGİLİ YAZILAR.....	202
1. Bayındırlık Çalışmaları.....	204
2. Tarım ve Hayvancılık.....	208
3. El Sanatları.....	212
4. Kükürt.....	214
5. Gül.....	216
6. Halı.....	218
III- EĞİTİM İLE İLGİLİ YAZILAR.....	219

**ALTINCI BÖLÜM**  
**ISPARTA FOLKLORU, ISPARTALI MEŞHUR ADAMLAR VE DİĞER**  
**KONULAR İLE İLGİLİ YAZILAR**

I- ÜN DERGİSİNDE FOLKLOR ÇALIŞMALARI.....	231
1. Sözlü Kültür Unsurları.....	233
2. Dil ve Ağız Özellikleri.....	233
3. Yer Adları.....	234
4. Kişi Adları.....	236
5. Yerel Yemekler.....	236
6. Yerel Kıyafetler.....	237
7. Yerel Oyunlar.....	238
8. Sağlık.....	239
9. Gelenek ve Görenekler.....	239
II- ISPARTALI MEŞHUR ADAMLAR İLE İLGİLİ YAZILAR.....	243
1. Kınalızadeler.....	245
2. Sadrazam Halil Hamit Paşa.....	247
3. Şeyhülislâm Hamidizade Mustafa Efendi.....	249
4. Sadrazam Seyyid Hacı Ali Paşa.....	250
5. Maliye Nazırı Abdurrahman Nafiz Paşa.....	250
6. Doktor Ferik Ahmet Süleyman Paşa.....	250
7. Sadrazam ve Serasker Hüseyin Avni Paşa.....	251
8. Ağlarcızade Mustafa Hakkı.....	252
9. Böcüzade Süleyman Sami.....	255
10. İbrahim Demiralay.....	258
11. Halil Ethem Eldem.....	259
12. Halk Şairleri.....	259
13. Diğer Türk Büyükleri.....	260
III- DİĞER KONULAR İLE İLGİLİ YAZILAR.....	263
1. Edebiyat ile İlgili Yazılar.....	263
2. Sağlık ile İlgili Yazılar.....	264
3. Ün Dergisinde Tanıtılan Kitaplar.....	266
4. Ün Dergisinde Yayımlanan Şiirler.....	268

SONUÇ.....	269
BİBLİYOGRAFYA.....	273
EKLER.....	281
EK I- ÜN DERGİSİNİN SAYI DİZİNİ.....	282
EK II- ÜN DERGİSİNDE YER ALAN KONFERANSLAR DİZİNİ.....	315
EK III- ÜN DERGİSİNDE YAYIMLANAN FOTOĞRAFLAR DİZİNİ.....	316
EK IV- ÜN DERGİSİNDE YER ALAN ŞİİRLER DİZİNİ.....	324
EK V- ÜN DERGİSİNDE YER ALAN NUTUKLAR DİZİNİ.....	326
EK VI- HALKEVLERİ VE HALKEVLERİ DERGİLERİ ÜZERİNE YAPILAN TEZLER.....	328
EK VII- HALKEVLERİ DERGİLERİNİN ALFABETİK SIRALANIŞI.....	331
EK VIII- ÜN DERGİSİNİN ÖRNEK BİR KAPAĞI.....	334

## ÖNSÖZ

Günümüzde, kuruluşunun ardından seksen yıl sonra Cumhuriyet rejiminin temel niteliklerinin tartışmaya açılması, ilk dönemlerdeki siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik vb. konuları yeniden incelemeyi gerekli kılmıştır. Bu da araştırmacıları, Cumhuriyet'in ilk yıllarında izlenen siyasi, kültürel ve sosyal politikaları, neden sonuç ilişkisi bağlamında incelemeye ve bu politikaların doğruluğu ya da yanlışlığı konusunda düşünmeye sevk etmiştir. Geçmiş dönemlerde izlenen her tür politikayı bize, kamuoyu açısından, doğru ve güzel bir şekilde anlatacak araçlardan bazıları da, basın ve yayın organlarıdır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında, basın özgürlüğünün çok da gelişme gösterememiş olmasına rağmen, yayın organları içerisinde, özellikle mahalli düzeyde bir inceleme için Halkevleri dergilerinin önemi herkesçe bilinmektedir. Devletin tek yönlü bakış açısını yansıtması, bu konunun çalışılması için Halkevleri dergilerini daha da önemli hale getirmektedir. Bu dergiler, Cumhuriyet rejiminin ve Tek Parti iktidarının, halkın siyasi, ideolojik ve kültürel eğitimlerini sağlamak amacıyla kurduğu Halkevleri şubelerince çıkarılıyordu. Halkevleri'nin C.H.P.'nin yan kuruluşları olması dolayısıyla, bu dergilerde herhangi bir özerk ya da bağımsız eğilimin ortaya çıkmasına izin verilmiyor, dergiler yarı resmi bir hüviyet kazanarak Tek Parti iktidarının bir propaganda aracı haline dönüşüyordu. Böylece, Halkevleri dergileri, Cumhuriyet'in ilk yıllarında halka verilmek istenen siyasi, ideolojik ve kültürel mesajların ve bu alanlarda izlenen politikaların nelerden ibaret olduğu konusunda başvurulabilecek birinci el kaynak niteliği kazanıyordu. Bu dergileri inceleyerek, Cumhuriyet'in ilk yıllarında, yeni rejimin yerleştirilmesi sürecinde halka yönelik izlenen politikaları dolaysız belgelerden tespit edebileceğimizi ve politikaların niteliği ve başarısına yönelik çikarsamalarda bulunabileceğimizi düşündük.

Ancak, yapılacak çalışmanın bilim uzmanlığı düzeyinde olması, konu, zaman ve kaynak sınırlamalarını oldukça dar bir düzeyde tutmamıza neden oluyordu. Bu da, Halkevleri dergilerinin tümü bir yana belli başlılarını bile incelemeye fırsat vermedi. Bunun yerine biz de, tek bir Halkevi dergisini incelemeye yöneldik. Yine de, bir sınırlama daha getirmek ve Türkiye geneline yayılan Halkevleri şubelerinin çıkardığı dergiler arasında bir seçim yapmak zorundaydık. Bu seçim işinde epeyce

zorlandığımızı itiraf etmeliyiz. Çünkü Halkevleri dergilerinin bir kısmı birkaç sayı çıktıktan sonra kapanmış, bir kısmının bazı sayıları günümüze kadar ulaşmamış, en çok sayısı çıkan ve en uzun süre yayınlanan dergiler ise yüksek lisans ve doktora tezlerine konu olmuştu. Biz ise tüm sayıları günümüze kadar ulaşmış ve Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki Türk fikir hayatının uzunca bir dönemini incelememize olanak verecek en uzun süre yayınlanan bir dergi üzerinde çalışmayı düşünüyorduk. Yaptığımız araştırmalar sonucunda, Isparta Halkevi yayın organı olan Ün dergisini tespit ettik. Bu dergi, Ülkü dergisinden sonra en uzun süre yayınlanan ve en çok sayı çıkaran dergi olduğu gibi, ele aldığı ve işlediği konular bakımından, yukarıda belirttiğimiz amaçlara hizmet eden bir dergiydi. Ayrıca İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Milli Kütüphane, Türk Tarih Kurumu ve Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi kütüphanelerinde tam serileri vardı.

Ün dergisini inceleme yoluyla Isparta Halkevi'nin çalışmalarını ortaya çıkarabilecek, derginin genel yayın politikasına, kapsadığı konulara, konulara ayırdığı alanlara, yazılarında kullandığı ifadeler ve bu ifadelerde siyasi iktidardan ne oranda etkilendiğine bakarak Türk siyasi tarihi ve Türk basın tarihinin uzunca sayılabilecek bir dönemini, mahalli düzeyde, Isparta örneğinde, aydınatabilecek, daha da önemlisi, Halkevleri gerçeği bağlamında Cumhuriyet'in ilk yıllarında izlenen politikaların içeriği konusunda bir fikir edinebilecektik.

Getirdiği eleştiriler ve yaptığı önerilerle bu tezin benzerlerinden ayrılmasında en büyük katkıyı sağlayan değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Fatma Acun başta olmak üzere, beni Halkevleri dergileri üzerinde araştırma yapmaya yönelten İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Işıl Çakan'a, sadece varlıkları bile benim için manevi bir destek kaynağı olan tüm aile bireylerime ve değerli dostum Dr. Mehmet Bülent Akman'a buradan teşekkür etmeyi ödenmesi gereken bir borç bilirim.

**KISALTMALAR**

A.B.D. : Amerika Birleşik Devletleri

a.g.e. : Adı Geçen Eser

a.g.m. : Adı Geçen Makale

A.Ü. D.T.C. Fak. : Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi

Bkz. : Bakınız

c. : Cilt

C.H.F. : Cumhuriyet Halk Fırkası

C.H.P. : Cumhuriyet Halk Partisi

Çev. : Çeviren

gös. yer: Gösterilen Yer

İ. A. : İslam Ansiklopedisi

İst. Üni. : İstanbul Üniversitesi

Nr. : Numara

s. : Sayfa

S.C.F. : Serbest Cumhuriyet Fırkası

S.S.C.B. : Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

T.B.M.M. : Türkiye Büyük Millet Meclisi

T.T.K. : Türk Tarih Kurumu

vb. : Ve Benzeri

Y.Ö.K. : Yüksek Öğretim Kurumu

Yay. : Yayınları

## GİRİŞ

Bu çalışmanın konusu, Isparta Halkevi'nin yayın organı olan Ün dergisinin incelenmesi yoluyla, Halkevi'nin faaliyetleri ve bölge kültürüne katkısını belirlemektir. 1933 Şubat'ında açılan ve 1950 yılına kadar faaliyette bulunan Isparta Halkevi'nin, döneminde çeşitli illerde kurulan diğer Halkevleri gibi, faaliyetleri yoluyla mahalli kültüre katkıda bulunduğu, bölgenin gelişmesinde ve mahalli özelliklerinin tanıtılmasında payı olduğu muhakkaktır. Ayrıca, mahallin popüler düzeyde, merkez ile bağlantısını sağlayan bir organ olduğu da malumdur. Çalışmada belirtilen konular etrafında, Ün dergisini inceleme yoluyla, Halkevleri'nin mahallindeki faaliyetleri ve bunların mahallin gelişmesine tesirleri incelenecektir.

Halkevleri, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin doğuş ve gelişme amacını büyük halk kitlelerine yaymak amacıyla kurulmuş, Cumhuriyet tarihinin uzunca sayılabilecek bir dönemine damgasını vurmuş, kendisinden söz ettiren, en önemli çalışmalarından birisi ve belki de en önemlisi çıkardıkları dergiler olmuştur. Kapatılmalarından önce elli civarında dergi Halkevi şubelerince yayımlanıyor ve ülke düzeyinde okunuyordu. Ankara Halkevi'nce yayımlanan Ülkü, bu dergiler arasında başı çekiyordu. Küçük taşra kentlerinde ise, Halkevi dergileri ilgili yörelerin başlıca kültür ve yayın organı durumunda idiler. Her dergi kendi yöresinin kültürüne öncelik veriyor, bunlar için derleme ve araştırmalar yayımlayarak, halkın kendi kültürünün bilincine varmasına çalışıyordu. Bunun dışında Halkevleri dergileri yayımlandıkları dönemde Tek Parti'nin özellikle Anadolu'daki sesi olmuş ve C.H.P.'nin altı ilkesinde anlamını bulan resmi ideolojiyi Türkiye geneline yaymayı amaç edinmişlerdir. Bu nedenle Halkevleri dergilerinin incelenmesi 1950'li yıllara kadar Türkiye Cumhuriyeti'ne damgasını vuran Tek Parti Yönetimi'nin aydınlatılması açısından oldukça önemlidir. Çünkü Halkevleri dergilerinin çıktıkları dönem Türkiye'de Tek Parti'nin devletin bütün kurumlarına hâkim olduğu yılları içerisine alır. Bir yandan muhalefet yapabilecek kurum ve kuruluşlar ortadan kaldırılırken, diğer taraftan iktidara ve Tek Parti'ye bağlı kurumlar onların yerini almış ve bu kurumlar ülkede Tek Parti'nin ideolojisini yaymaya çalışmışlardır.



Aynı dönemde kurum olarak basın da tamamen Tek Parti'nin güdümüne girmiştir. Ülkede basın organları serbest olarak haber verme, kamuoyunu oluşturma, açıklama ve yönetimi denetleme görevini yerine getirememişler ve o döneme kadar zaten diğer ülkelerle karşılaştırıldığı zaman yeteri kadar gelişme gösterememiş olan basın organları, Tek Parti rejimi ile birlikte daha da zor duruma düşmüşlerdir.

Halkevleri dergilerinin incelenmesi Türk basın tarihi, Türk siyasi tarihi ve basın-iktidar ilişkileri açısından gerekli olduğu gibi, Halkevleri şubelerinin çalışmalarının ortaya çıkartılması ve özellikle yayınladıkları yörenin sosyal, kültürel, tarihi, ekonomik durumunun aydınlatılması bakımından da önem taşımaktadır. Çünkü C.H.P.'nin her yıl yayınladığı istatistikler dışında, Halkevleri şubelerinin çalışmaları konusunda en ayrıntılı bilgileri bize yine her şubenin çıkardığı dergiler bildirmektedir. Yine bu dergilerin büyük bir çoğunluğu yerel konulara ağırlık verdiği için özellikle şehir tarihi ile ilgilenenler için rehber olabilecek birinci el kaynaklardır ve çeşitli tarihçilere, bir bölge veya yörenin sosyal, ekonomik, idari ve kültürel yapısını ortaya çıkarmada izlenmesi gerekli yolu göstermiştir. Unutulmamalıdır ki buldukları yörenin özellikle folkloru ile ilgili, sonradan istenirse de elde edilemeyecek, en değerli bilgileri bu dergiler gün yüzüne çıkarmışlardır. Nitekim bu dergiler olmasaydı 1950'lerde hızlanan şehirleşme ve 1960'lardan sonraki sanayileşme sürecinde büyük bir erozyona uğrayan gelenek ve göreneklerimizi, kültür değerlerini tanımamız ve bilmemiz güçleşecekti.<sup>1</sup>

Halkevleri ve çıkardıkları dergiler üzerinde yapılan incelemeler özellikle 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren hızla artmış ve Halkevleri dergileri birçok yüksek lisans ve doktora tezlerine konu olmuştur.<sup>2</sup> Halkevleri dergileri daha çok İstanbul Üniversitesi ile Dokuz Eylül Üniversitesi'ne bağlı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüleri'nde tez konusu yapılmıştır.

Halkevleri tarafından yayınlanan en önemli, en çok sayısı çıkan ve en uzun süre yayın hayatını sürdürmüş olan dergilerin büyük bir çoğunluğu tez konusu

<sup>1</sup> Orhan Özacun, "Halkevlerinin Dramı", **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:2, sayı:3, Ankara, 1996, s.91.

<sup>2</sup> Bu tezlerin tam bir listesi için bkz. Ek 6.

yapılmıştır. Geriye kalan dergilerden üzerinde inceleme yapılmamış olanlar tespit edilerek Isparta Halkevi yayın organı olan Ü n dergisi üzerinde çalışmaya karar verilmiştir. Nitekim 1934 Haziran'ından 1949 Aralık ayına kadar 14 cilt halinde 172 sayı olarak çıkan bu dergi Ü lkü'den sonra en çok sayısı çıkan ve en uzun süre yayımlanan bir dergi olduğu gibi, yayın politikası, kapsadığı konular, içerdiği yazıların ilmi seviyesi ve kalitesi bakımından bizim için paha biçilmez bir hazineydi. Bu hazinenin değerlendirilmesi fırsatı ise bize nasip olmuştu.

Başta da belirtildiği üzere, çalışma esas itibariyle iki konuyu kapsamaktadır. Birinci konu Isparta Halkevi çalışmaları, bizim için asıl önemli olan ikinci konu ise bu Halkevi'nin çıkardığı Ü n dergisidir. Nitekim altı bölüm halinde ele alınan çalışmanın sadece bir bölümü Isparta Halkevi çalışmalarına ayrılırken, diğer beş bölüm ise Ü n dergisinin incelenmesi ve yorumlanmasına ayrılmıştır. Her şeyden önce bu bir süreli yayın incelemesidir. Derginin hacimli olması ve çok çeşitli konuları kapsaması bölüm sayısının da artmasına neden olmuştur.

Yapılan tez çalışmasının birinci bölümünde ilk önce Halkevleri'nin açılmasına kadar olan süreçte Türk milliyetçiliğindeki ilk teşkilatlanmalara ve bu teşkilatlanmanın sonucu olarak ortaya çıkan Türk Ocakları konusuna kısaca değinildikten sonra Türk Ocakları tecrübesinden yararlanılarak kurulan Halkevleri'nden genel bir giriş konusu olarak bahsedilmiştir. Ardından Isparta Halkevi hakkında genel bir bilgi verilmiştir. Halkevi'nin kol çalışmaları anlatırken Halkevi'nin yayın organı olan Ü n dergisi başta olmak üzere C.H.P.'nin Halkevleri şubelerinin çalışmaları ile ilgili olarak yayınladığı yıllık istatistiklerden yararlanılmış ve Isparta Halkevi kol çalışmalarının Halkevleri tüzük ve talimatnamelerindeki önerilere uygunluk açısından bir denetimi yapılmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde ise, ilk önce Ü n dergisinin şekli özellikleri hakkında bilgi verilmiş, ardından çok orijinal üç tablo aracılığıyla, Ü n dergisinin hangi konuları kapsadığı ve bu konulara ayırdığı alanlar hesaplanmıştır. Bu hesaplardan yola çıkarak Ü n dergisinin genel yayın politikasının çerçevesi çizilmiş ve ayrıca bu yayın politikasının izlenmesindeki nedenler açıklanmaya çalışılmıştır. Genel bir konu analizinden sonra derginin yazar analizi yapılmıştır. Her iki tablo aracılığıyla Ü n dergisinin yazar kadrosu tespit

edilmiş, derginin başyazarları ve bu başyazarların daha çok hangi konularda yoğunlaştıkları üzerinde durulmuştur. Yine dergi yazarlarının yaklaşık % 80'inin meslekleri belirlenmiş ve yazar kadrosunun mesleklere göre dağılımı incelenerek derginin ilmi seviyesi ve C.H.P. ile bağlantısı konusunda yorumda bulunulmaya çalışılmıştır. Ün dergisinin kapsadığı konular birbirlerine yakınlık derecesine göre birleştirilerek, birleştirilen bu konulardan üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı bölüm oluşturulmuştur. Bu bölümlerde daha çok dergideki yazıların ifadeleri üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulmuş ve dergideki yazıların neyi ne amaçla söyledikleri ve bir şey söylerken siyasal iktidardan ne oranda etkilendikleri konusunda açıklamalar getirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda inkılâplar ile ilgili yazıların yer aldığı üçüncü bölümde, Türk siyasi hayatında yaşanan gelişmelerin, ülkedeki şeflik sisteminin, Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi'yle beslenen milliyetçilik duygusunun dergiye yansımaları aktarılmıştır. Yerel tarihin konu edinildiği dördüncü bölümde ise tarihin siyasetin hizmetine girip girmediği ya da tarihte güdüme ne ölçüde yer verildiği sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır. Beşinci bölümde, ekonomi bahsinde, özellikle bayındırlık çalışmaları dolayısıyla dergide propaganda olgusu açığa çıkarılmış ve meşruiyetin hangi temel üzerine kurulduğu konusunda bilgi verilmiştir. Yerel folklorun konu edinildiği son bölümde ise derlenen malzemeler aktarılmıştır. Ayrıca, her bölümde ayrı ayrı yazar analizi yapılmıştır.

Şimdiye kadar Halkevleri dergileri üzerine yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri incelendiğinde, muhtevalarının genel çerçevesinin çizilmediği, derginin yayın politikasının açığa çıkarılmadığı, yazar analizinin yer almadığı, dergi yazıları, bu yazıların ifadeleri ve bu ifadelerin çevre şartlarından özellikle siyasal iktidardan ne derece etkilendikleri üzerinde hiçbir yorum getirilmediği görülür.

Bu nedendir ki, tezimiz tüm eksikliklerine rağmen bu alanda ileride yapılacak olan çalışmalar için örnek oluşturabilecek mahiyettedir. Yaptığımız çalışma Tek Parti Yönetimi'ni, Cumhuriyet dönemi basın organlarını inceleyenlere, Halkevleri ve Halkevleri dergilerini araştıranlara yardımcı olabilirse amacına ulaşmış olacaktır.

## BİRİNCİ BÖLÜM

### TÜRKİYE'DE HALKEVLERİ, ISPARTA HALKEVİ VE ISPARTA HALKEVİ'NİN ÇALIŞMALARI

Bu bölümde, önce, Halkevleri'nin açılmasına giden süreçte, onları önceleyen Türk Ocakları konusuna değinilecek, ardından, Halkevleri'nin ne şekilde ve ne amaçla kurulduğu, işleyişi, teşkilat yapısı ve kapatılma nedenleri üzerinde durulacaktır. Ardından da, Isparta Halkevi konusunda bilgi verilecektir. Böylece ileriki bölümlere arka plan oluşturulmaya çalışılacaktır.

#### I- TÜRKİYE'DE HALKEVLERİ

Halkevleri, bilindiği üzere, Türk Ocakları'nın oluşturduğu temel üzerine kurulmuş ve Türk Ocakları tecrübesinden büyük ölçüde yararlanmışlardır. Bu nedenle Halkevleri konusuna geçmeden önce Türk Ocakları'ndan ve Türk Ocakları'nın doğuşunda önemli bir etken olarak ortaya çıkan Türkçülük hareketindeki teşkilatlanmadan bahsetmek yararlı olacaktır.

##### 1- Türk Ocakları'nın Kurulması

Avrupa'da 1789 ihtilali sonrasında yavaş yavaş yayılan milliyetçilik hareketleri 20. yüzyılın başında Osmanlı İmparatorluğu'nu da ciddi anlamda etkilemiş, neticede Türkçülük hareketleri ortaya çıkmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan ayrılıkçı milliyetçiliğine gösterdiği tepkiyle Avrupa milliyetçiliğinin ortaya koyduğu fikirler, Türkçülüğün büyümesini teşvik eden önemli nedenlerdendir. Bu arada Rusya'daki Tatar aydınlar arasında yayılan pantürkist akım, Türkiye'deki Türkler arasında da yayılmış, 24 Aralık 1908'de Türk Derneği'nin kurulmasıyla resmi hüviyet kazanmıştır. Ayrıca, dernek kültürel ve siyasal Türkçülüğün büyük teorik konularının tartışıldığı bir dergi çıkararak faaliyetlerini sürdürmüştür. Bu esnada Selanik'te bulunan genç kalemlerin Türkçülük akımıyla yakınlaşması üzerine bütün bu oluşan hareketleri bir çatı altında toplayan ve

bir merkezden yönetilen Türk Ocakları, 20 Haziran 1911 günü fiilen, 25 Mart 1912’de resmen açılmıştır.<sup>3</sup>

Türkiye’nin yakın tarihinde önemli bir kilometre taşı olan ve Askeri Tıbbiye öğrencileri tarafından kurulan Türk Ocakları, Osmanlı İmparatorluğu’nun çeşitli din ve milliyetlerden meydana gelen kozmopolit yapısı içinde bir tepki ve kendini bulma akımı olarak şekillenen Türk milliyetçiliğinin gelişerek teşkilatlanması ile ortaya çıkmış bir cemiyettir.<sup>4</sup>

Ahmet Ağaoğlu, Yusuf Akçura, Mehmet Fuat Köprülü, Halide Edip Adıvar, Mehmet Emin Yurdakul, Hüseyin Cahit Yalçın, Akil Muhtar, Hüseyinzade Ali ve Hamdullah Suphi Tanrıöver Türkçülük hareketinin önde gelen düşünür ve önderleridir.<sup>5</sup> Türk Ocakları’nın kuruluş amacı *Türk Ocağı’nın Nizâmname-i Esâs ve Dâhilisi’ne* göre şöyle belirtilir: “Cemiyetin maksadı, akvâm-ı İslâmiyyenin bir rüknü mühimmi olan Türklerin milli terbiye ve ilmi, içtimaî, iktisadi seviyelerinin terakki ve ilâsıyla ırk ve dilinin kemâline çalışmaktır.”<sup>6</sup> Türk Ocakları’nın kurulduğu sırada henüz millet, kavim, ırk, milliyet, devlet, ümmet vb. kavramlara Türkçülerin verdikleri anlamlar netleşmediği için nizamnamede, Türk milleti karşılığı olarak “Türk ırkı” kavramı kullanılmıştır.<sup>7</sup>

Gene nizamnamede belirtildiğine göre; Ocak bu amacını gerçekleştirmek için, “Cemiyetin maksadını elde etmek için Türk Ocağı adlı kulüpler açarak dersler, konferanslar, müsamereler tertip, kitap ve risaleler neşr edecek mektepler açmaya çalışacaktır. Milli serveti korumak ve çoğaltmak için her türlü meslek ve sanat erbabıyla görüşerek iktisadî ve ziraî teşvik ve irşatlarda bulunacak ve bu gibi müesseselerin doğup yaşamasına elinden geldiği kadar yardım edecektir.”

<sup>3</sup> İbrahim Karaer, **Türk Ocakları(1912-1931)**, Türk Yurdu Neşriyatı, Ankara, 1992, s.32.

<sup>4</sup> Yusuf Sarımay, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları(1912-1931)**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2005, s.185.

<sup>5</sup> Tevfik Çavdar, “Halkevleri”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, c.4, İletişim Yayınları, s.878.

<sup>6</sup> Füsun Üstel, **İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları(1912-1931)**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004, s.63; Sarımay, **a.g.e.** , s.152.

<sup>7</sup> Sarımay, **a.g.e.** , s.197.

Diğer taraftan, “Ocak, maksadını tahsile çalışırken sırf milli ve içtimaî bir vaziyette kalacak, asla siyasetle uğraşmayacak ve hiçbir vakit siyasi fırkalara hadim bulunmayacaktır.” denilmekteydi.<sup>8</sup>

## 2- Türk Ocakları'nın Faaliyetleri

İttihat ve Terakki yönetiminden maddi destek almakla birlikte görece özerkliğini korumayı başaran Türk Ocakları<sup>9</sup>, Türk soyunun zaman içindeki gelişimini ortaya koyarak, Türklük bilincinin uyandırılması, ulus gerçeğinin kafalara ve kalplere yerleştirilmesi gibi misyon üstlenmiş bunun için de, Osmanlı İmparatorluğu'nun temel ögesi olan Türklerin eski kültürüne, İslâm öncesi varlığına ağırlık vermiş bir kuruluştur.<sup>10</sup>

Türk Ocakları, II. Meşrutiyet devrinde konferanslar, serbest dersler, müsamereler, konserler, müzik programları ve sinema gösterisi düzenlemek, eğitimin millileştirilmesine çalışmak, öğrencilere yardım etmek, kütüphanecilik çalışmalarında bulunmak, milli iktisat fikri çerçevesinde çeşitli sergiler düzenlemek ve Türk gençlerine yerli malı sevgisi aşılama, Türk Ocakları içindeki halka doğru hareketini fiilen uygulama safhasına koymak amacıyla “Köycüler Cemiyeti” kurarak köylülere sağlık hizmeti götürmek, Türk Ocakları ve çevresindeki aydınların faaliyetlerini ve fikirlerini yaymak ve Türkçülük hareketinin teorisini oluşturmak amacıyla dergi yayıncılığında bulunmak gibi önemli çalışmalarda bulunmuştur.<sup>11</sup> Birinci Dünya Savaşı'nda askerler Türk Ocakları tarafından kendilerine aşılana milliyetçilik duygusuyla kahramanca savaşmışlardır.<sup>12</sup> Mütareke döneminde zor günler geçiren Türk Ocakları, Atatürk önderliğinde yürütülen Milli Mücadele'ye katılmış, Cumhuriyet rejimi kurulduktan sonra ise hızla örgütlenmiş ve Atatürk ve

<sup>8</sup> Sarımay, a.g.e. , s.152-153.

<sup>9</sup> Üstel, a.g.e. , s.402; Sarımay, a.g.e. ,s.289

<sup>10</sup> Mehmet Salihoğlu, “Halkevleri Nedir? Ne Değildir?”, **Atatürkçü Düşünce Üzerine Derlemeler**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1974, s.74.

<sup>11</sup> Sarımay, a.g.e. , s.162-185

<sup>12</sup> Üstel, a.g.e. , s.92.

Cumhuriyet yönetiminin desteğini alarak ülke genelindeki üye ve şube sayısını artırmıştır.<sup>13</sup>

1925 yılından sonra hükümet politikasıyla ve buna bağlı olarak C.H.F. (Cumhuriyet Halk Fırkası) ile bütünleşen Türk Ocakları zamanla C.H.F.'nin denetimi altına girmiştir.<sup>14</sup> Nitekim 1927 Kurultayı'nda Türk Ocakları Yasası'nın 3. maddesi, "Cumhuriyet, milliyet, muasır medeniyet ve halkçılık mefkurelerini takip eden Türk Ocağı, bu mefkureleri tahakkuk ettirmekte olan Cumhuriyet Halk Fırkasıyla devlet siyasetinde beraberdir. Türk Ocağı bu mefkureleri neşr ve telkin için ilim, hars ve içtimaiyat sahasında mücadele ve mücahede eder, hiçbir Ocaklı, Ocağı şahsi ve siyasi ihtirasına alet ve saha ittihaz edemez" şeklinde değiştirilmiştir.<sup>15</sup>

1926 yılında düzenlenen çalışma programına bakıldığı zaman Türk Ocaklarının, Türk halkının bilgisini artırmak amacıyla çeşitli konularda konferanslar düzenlemek, her Ocakta bir kütüphane ve okuma salonu oluşturmak, düzenlenen derslerde yararlanmak üzere fotoğraf koleksiyonları meydana getirmek, sergiler açmak suretiyle yerli sanatların gelişimine katkıda bulunmak, Avrupa'ya öğrenci göndermek, eski eserleri incelemek, Türk dili ve Türk folkloru alanında derleme çalışmalarında bulunmak, kültür müzeleri açmak, halka sağlık hizmetleri götürmek, halka iktisat konularında rehberlik etmek, Batı tekniğinden yararlanarak Türklere özgü bir musiki yaratmak, tiyatro çalışmalarına gereken önemi vermek ve spor faaliyetlerinde bulunarak beden eğitimine önem vermek gibi önüne önemli hedefler koyduğu anlaşılmaktadır.<sup>16</sup> Bulunduğu faaliyetlerle de mümkün olduğu kadar çalışma programında belirtilen hedeflere ulaşmaya çaba sarf etmiştir.<sup>17</sup> Türk Ocakları çalışma programından da anlaşılacağı üzere Türk Ocakları ve Halkevleri'nin faaliyetleri arasında önemli benzerlikler vardır. Bu durum da Halkevleri'nin

<sup>13</sup> Üstel, **a.g.e.** , s.139; Sarıay, **a.g.e.** , s.272.

<sup>14</sup> Üstel, **a.g.e.** , s.166.

<sup>15</sup> Sarıay, **a.g.e.** , s.296.

<sup>16</sup> Üstel, **a.g.e.** , s.213-226; Sarıay, **a.g.e.** , s.308-310.

<sup>17</sup> Bu faaliyetler hakkında geniş bilgi için bkz. Sarıay, **a.g.e.** , s.329-359.

örgütlenişi sırasında Türk Ocakları'nın tecrübelerinden yararlanıldığını açık bir şekilde gösterir.<sup>18</sup>

Kurulduğu tarihten beri halk arasında milliyetçi bilincin gelişmesine en önemli katkıyı sağlayan, Birinci Dünya Savaşı ve Milli Mücadele yıllarında kendisine düşen görevi fazlasıyla yerine getiren Türk Ocakları, Atatürk inkılâplarının geniş kitlelere benimsetilmesi, çağdaşlaşmacı temaların vurgulanması sürecinde önemli bir işleve sahip olmuş, özellikle 1925'ten sonra irticaya karşı tavır alması, devlet politikası açısından önemli bir sorun teşkil eden Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan unsurların temsili ve Türkçe'nin konuşulan bir dil haline getirilmesi yönündeki faaliyetleriyle dikkat çekmiştir.<sup>19</sup>

### 3- Türk Ocakları'nın Kapatılması

II. Meşrutiyet Devri (1908-1918)'ndeki Türk milliyetçi kuruluşlarının en büyüğü, en tanınmış ve en uzun ömürlüsü olan<sup>20</sup> ve uluslaşma çabalarında büyük yararlıklar gösteren Türk Ocakları, 10 Nisan 1931 yılında Ankara'da yapılan olağanüstü genel kurulda kendini feshetmiştir. Türk Ocakları'nın genel başkanı Hamdullah Suphi Tanrıöver Bükreş ortaelçiliğine atanarak ülkeden uzaklaştırılmış ve örgütün tüm mal varlıkları C.H.F. tarafından Halkevleri'ne devredilmiştir.<sup>21</sup>

Türk Ocakları'nın kapatılmasına yol açan nedenler konusunda farklı görüşler mevcuttur: Bunlardan birine göre, Türk Ocakları ırkçı ve Turancı görüşleri temsil etmiş buna karşılık Cumhuriyet yöneticileri Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi'nde de açıkça somutlaşacağı gibi milliyetçiliği Anadolu ile sınırlı bir ülkü haline dönüştürmek istemişlerdir.<sup>22</sup> Diğer bir görüşe göre, bazı Türk Ocağı şubelerinin ve üyelerinin S.C.F. ile yakın ilişki içine girmeleri kapatılmalarına sebep

<sup>18</sup> Neşe G. Yeşilkaya, **Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, s.64.

<sup>19</sup> Üstel, **a.g.e.**, s.402.

<sup>20</sup> Kenan Akyüz, "Türk Ocakları", **Belleten**, c.50, sayı:196, T.T.K. Yay. , Ankara, 1986, s.201.

<sup>21</sup> Mete Tunçay, **Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923-1931)**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1999, s.329-330.

<sup>22</sup> Üstel, **a.g.e.**, s.359. Sarıay, Türk Ocakları'nda ırkçı bir yaklaşımın söz konusu olduğu yolunda yorumlara katılmadığını belirterek, bu davranışların ferdi hareketler olarak kaldığını ve müessesenin tamamına şamil olmadığını savunmaktadır.(Sarıay, **a.g.e.**, s.317). Ayrıca Ocaklardaki Turancılık anlayışının siyasi bir boyutu bulunmadığını, amacın çeşitli Türk şubelerini ortak kültürel değer etrafında birleşmelerini sağlamak olduğu vurgusunda bulunmaktadır.(Sarıay, **a.g.e.**, s.220).



teşkil etmiştir.<sup>23</sup> Türk Ocakları'nın kapatılmasını, Atatürk'ün 1930'lu yıllarda gençliği faşist akımın tehlikelerinden korumak, Türk Ocakları'nın sembolü olan Bozkurt'a duyulan tepki, Ocak içinde Hamdullah Suphi-Reşit Galip çekişmesi gibi olaylara bağlayanlar da vardır.<sup>24</sup> Türk Ocakları'nın kapatılmasında dış etkenlerin rolüne öncelik veren yorumların çoğu, Ocakların Turancı eğilimlerinin 1930'larda iyi ilişkiler içinde bulunduğumuz S.S.C.B. tarafından kendi varlığına karşı bir tehdit olarak algılanması noktasında yoğunlaşmıştır.<sup>25</sup> Türk Ocakları'nın kapatılmasında zamanla Ocakların bazı inkılâpları karşı tutucu bir yaklaşım sergilemesi ve Güneydoğu aydınlarının Atatürk'e mektup yazarak ayrı bir tür ocakları kendi etnik kimlikleri ile kurmak istemelerinin de önemli rolü olmuştur.<sup>26</sup> Bahsedilen bu sebeplerin her birinin değişen ölçülerde, Türk Ocakları'nın kapatılması sürecine katkıda bulunduğu muhakkaktır. Ancak esas olarak C.H.F.'nin tüm güçleri tek bir merkezde toplama ve olası muhalefet odaklarını ortadan kaldırma çabası Türk Ocakları'nın kapatılmasına giden yolun kapısını açmıştır.<sup>27</sup> Bilindiği üzere 1929 dünya ekonomik krizinin ülkemizde yarattığı buhran, Serbest Cumhuriyet Fırkası denemesi ve Menemen olayı üzerine, ülkede inkılâpları yerleştirmek ve rejimi güçlendirmek zarureti doğmuş, bu durum, C.H.F. yönetiminde siyasi ve idari açıdan otoriter bir eğilim ortaya çıkarmıştır. Ekonomide devletçiliğin ön plana çıkmasına paralel olarak, ülkede siyasi, sosyal ve kültürel hayatın tamamına hâkim olma düşüncesi yerleşmiştir. Bu otoriter anlayış zaruretinin sonucu olarak parti-devlet bütünleşmesi gerçekleşmiştir. Bu bağlamda bütün güçlerin tek elde toplanması politikasının bir sonucu olarak Türk Ocakları da kapatılmıştır. Aynı dönemde, bu genel politika çerçevesinde, siyasi partilerin yanı sıra sadece Türk Ocakları değil, Türk Muallimler Birliği, Türk Matbuat Cemiyeti, Türk İhtiyat Zabitleri, Türk Kadınlar Birliği, Milli Türk Talebe Birliği, Mason Cemiyeti gibi kuruluşların da

<sup>23</sup> Nurettin Güz, **Tek Parti İdeolojisinin Yayın Organları Halkevleri Dergileri (1932-1950)**, Bilge Yayınları, Ankara, 1995, s.13; Sarımay, **a.g.e.** , s.366; Akyüz, **a.g.m.** , s.214-216.

<sup>24</sup> Sarımay, **a.g.e.** , s.368.

<sup>25</sup> Üstel, **a.g.e.** , s.360.

<sup>26</sup> Anıl Çeçen, **Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri**, Çağ Yayınları, İstanbul, 2000, s.90.

<sup>27</sup> Üstel, **a.g.e.** , s.404; Yeşilkaya, **a.g.e.** , s.66.

fesih veya kapatılma şeklinde faaliyetlerine son verildiği dikkate alınırsa Ocakların kapatılmasının sebebi daha iyi anlaşılır.<sup>28</sup>

#### 4- Halkevleri'nin Kuruluşu ve Amaçları

C.H.F.'nin 10-18 Mayıs 1931 tarihleri arasında toplanan üçüncü büyük kongresinde parti yetkilileri, bir yandan Türk Ocakları'nın kapatılarak C.H.F.'ye katılma kararını kabul ederken, diğer taraftan Halkevleri'nin kurulmasına da karar vermişlerdir. Bu karardan sonra Halkevleri'nin kurulması çalışmaları hızlanmış ve 19 Şubat 1932'de Halkevleri resmen kurulmuştur. Eski Türk Ocağı binası yeni Halkevleri'nin genel merkezi haline getirilmiş, aynı tarihte 14 ayrı şehirde daha Halkevi açılmıştır.<sup>29</sup>

Doğu Avrupa ülkelerindeki halk eğitimi çalışmaları Halkevleri'nin kurulmasında etkili olmakla birlikte Halkevleri; özellikle İtalya'daki Faşist ve Rusya'daki Komünist kurumlardan etkilenecek oluşturulmuştur. Halkevleri'nin çalışma biçimlerine ise, en çok Türk Ocakları'nın faaliyetleri örnek teşkil etmiştir. Bu etkilenmelere karşın, Halkevleri gerek örgüt, gerekse çalışma programları yönünden toplumun yapısına uydurulabilmiş ve ulusallığını ve özgünlüğünü koruyabilmiştir.<sup>30</sup>

Halkevleri'nin açılma nedenleri incelenirken resmi bildiri ve açıklamaların ötesinde o günlerin siyasal ve toplumsal koşullarının yarattığı gereksinimleri göz önünde tutmak gerekmektedir. 1930 yılı, büyük Dünya Ekonomik Bunalımı'nın etkilerinin Türkiye'de de yansıdığı bir dönemin başlangıç noktasıdır. Bu ekonomik bunalım, 1923'ten sonra var olan sivil, asker bürokrasi, ticaret burjuvazisi ve büyük toprak sahipleri arasındaki koalisyona son iki ortağının toplumsal durumlarını fazlasıyla sarsmış, bürokrat kesimin ağırlığını giderek artırmıştır. Öte yandan 1923-1929 yılları arasında demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlayan, vergi vb. yollarla

<sup>28</sup> Sarıay, a.g.e. , s. 369-370.

<sup>29</sup> Çeçen, a.g.e. , s.95-97. Açılışı yapılan 14 Halkevi alfabetik sırayla: Afyon, Ankara, Aydın, Bolu, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya, Malatya ve Samsun'dur.

<sup>30</sup> Mustafa Ergün, *Atatürk Devri Türk Eğitimi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Yay. , Ankara, 1982, s.153-154.

ekonomik yükünü yoksul yığınların sırtına yükleyen politikalar sonucu, bürokrat kesimle halk arasında var olan ayrılık daha da artmıştı. Tüm bu nedenlerden ötürü, Dünya Ekonomik Bunalımı'nın sorunları karşısında iktidarın izleyebileceği biçimde başlıca iki yol bulunmaktaydı. Demokratik hak ve özgürlüklerin genişletilmesiyle siyasal rejimi bir ölçüde yumuşatmak ya da devletin ekonomik ve toplumsal yaşamın her noktasına ulaşan müdahaleleri ile daha merkezi bir oranda sert bir düzen getirmek. Kemalist kadronun içinde bulunduğu koşullarda hareket alanı ve bilgi ile deneyimi, daha çok ikinci yolun seçilmesine yatkın bulunuyordu. Serbest Fırka deneyiminin başarısızlığı nedeniyle ülkede çıkan kargaşalar sonucunda, Cumhuriyet'in ilk yıllarına oranla genel anlamıyla rejimde bir sertleşme kendiliğinden gündeme gelmiştir.

Ülkedeki yönetici kesim dünya bunalımı karşısında sorunu ekonomik açıdan çözemeyince, bu kez ideolojik açıdan geliştirilecek bir çözüme öncelik tanıdılar. Ekonomik programlar ve endüstrileşme planları ile geliştirilmeye çalışılan liberal ekonomi sarsılınca, ülkede yeniden tartışmalar büyümeye başladı. Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana yokluğu duyulan yeni örgütlenme olayı, işte tam bu sırada gündeme gelmiştir. Ekonomik sarsıntının ülke çapında büyük tartışmalar yaratmasından çekinen yönetim, tam bu sırada yeni bir heyecanı başlatmak ve devletle halk arasındaki kopukluğu gidermek üzere Halkevleri'nin kuruluşunu gerçekleştirmiştir.<sup>31</sup>

Halkevleri'nin kuruluş amaçlarından birisi de Atatürk milliyetçiliğinin temel direkleri olan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu'nun ürettiği mesajı Cumhuriyet'in hedef kitlesine ulaştırmaktır.<sup>32</sup> Nitekim Halkevleri yöneticisi Necip Ali Küçüka, Türk toplumunun manevi prensiplerinin dil ve tarih tezleri olduğunu belirtmiş ve bu tezleri Halkevleri'nin varlık nedeni olarak göstermiştir. Necip Ali Küçüka, Türk inkılâbı açısından Halkevleri'nin dil ve tarih karşısındaki konumunu şöyle açıklamıştır: “Türk inkılâpçıları bütün hareketlerinde millici olmayı en kuvvetli bir şiar saydıklarından milli kültürün iki temeli olan dil ve

<sup>31</sup> Çeçen, a.g.e. , s.91-92.

<sup>32</sup> Suavi Aydın, **Modernleşme ve Milliyetçilik**, Gündoğan Yay. , Ankara, 1993, s.233-234.

tarikh müesseselerinin Osmanlı bakımına göre boyanmış şekillerini değiştirmek ve bunlara kendi hüviyetiyle tabii akışını vermek lâzım gerekiyordu. Bizzat memleketin en büyüğü tarafından idare edilen bu iki büyük hareketle Halkevleri kendilerine düşen vazifeyi işin büyüklük ve kutsiyetini imanla kavrayan bir zihniyetle çalışmaktadırlar”.<sup>33</sup>

Recep Peker, Reşit Galip ve İsmet İnönü'nün çeşitli vesilelerle vermiş oldukları nutuk ve demeçlere göre ise, Halkevleri'nin kuruluş amaçları şu noktalar çevresinde toplanabilmektedir:

1) Ulusu bilinçli, birbirini anlayan, birbirini seven, aynı ideale bağlı halk kütlesi halinde örgütlemek.

2) Kültür, ülkü, amaç ve düşünce birliğini güçlendirecek bir toplum olmayı sağlamak.

3) Ulusal birliği oluşturan, milli ruhu biçimlendiren ve kudretlendiren kültür öğelerini ortaya çıkarıp geliştirmek.

4) Köylü ile kentli, köylü ile aydın zümreler arasındaki ilişkileri düzenleyip artıracak köycülük çalışmaları yapmak.

5) C.H.F.'nin ilkelerini ve bu ilkelerin ülke düzeyinde nasıl uygulandığını anlatmak için kullanılan bir merkez olmak.<sup>34</sup>

İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Halkevleri'nin en önemli işlevinin Türklük bilincini topluma kazandırmak olduğunu savunmuş ve “Halkevi Nedir?” sorusuna şu cevabı vermiştir?

“Halkevleri için en doğru türe yaşamak ve yaşatmaktır. Halkevleri birer lise yahut üniversite kolu olmaktan çıkıp bir yaşama yeri olmalıdır. Orada milli kültürün bütün çeşitleri yaşanmalıdır. Sözün kısası, Halkevleri Türk kültür aşısının vurulduğu

<sup>33</sup> Necip Ali Küçükca, “Halkevleri”, **Ülkü**, c.2, sayı:9, Ankara, 1933, s.233.

<sup>34</sup> Çeçen, **a.g.e.** , s.104; Çavdar, **a.g.m.** , s.880.

yer olmalıdır. Halkevlerinin ilk mühim vazifesi her alanda gerilikle savaşmaktır: ahlâkta, sanatta, muaşerette, musikide, tiyatrodâ, mimaride gerilikle savaşmak. Halkevleri bütün bu Ortazaman yahut XIX'uncu asır artıklarıyla karşılaşmalı ve onları gençlik havasından atmalıdır. Bunun için iki şey gerektir: Önce milli kültür şuuru, sonra da bu milli kültürü yaymak. Halkevi milli edebiyatın evi olmalıdır. Halkevi milli tiyatronun evi olmalıdır. Halkevi milli musikinin evi olmalıdır. Halkevi milli resmin ve tezyini sanatın evi olmalıdır. Halkevi milli yaşayışın evi olmalıdır. Bütün bu milli kültür tatları Halkevinden tadılmalıdır. Bütün milli kültür hevesleri oradan yayılmalıdır. Halkevleri en milli, en orijinal, en ideal yaşayış yeri olmalıdır.

Halkevleri irtica ile savaştığı kadar mukallitlik, kozmopolitlik, soysuzlukla da savaşmalıdır. Halkevi milli kültür vicdanının ocağı olmalıdır. Sıcağı bütün milli yuvalara girmelidir. Halkevi milli, bize mahsus, orijinal ahlâkın, zevkin, kültürün bekçisi olmalıdır”<sup>35</sup>.

Bütün bu kuruluş amaçlarından ötede Halkevleri'nin asıl kuruluş nedeni ise, S.C.F. ve Menemen olayı sonucunda ortaya çıkan yöneticilerle halk arasındaki kopukluğu gidererek, aralarındaki kan dolaşımını sağlamaktır. Başka bir deyişle; Türk inkılâbının ve C.H.F.'nin ideolojisini geliştirerek halka öğretmek ve böylece rejimin geleceğini sağlamlaştırmaktır.<sup>36</sup> Nitekim inkılâpların halk arasında tam olarak yerleşmediğini gösteren Serbest Fırka deneyimi ve ardından da Menemen olayının yaşanması üzerine Atatürk, ülkede yaşanan problemleri yerinde görmek amacıyla 1930 yılı sonlarında bir yurt gezisine çıkmış ve muhtemelen bu gezi sırasında yeni bir kuruluş olarak Halkevleri'ni kurmaya karar vermiştir.<sup>37</sup>

Halkevleri Genel Başkanı Nafi Atuf Kansu bu kurumların düşünsel kaynağını şu sözlerle özetlemiştir: “Halkevi her şeyden önce kültürel bir teşekküldür. Bu teşekkülün fikir nüvesini C.H.P.'nin altı umdesiyle geniş ölçüde bir kalkınma ve

<sup>35</sup> İsmail Hakkı Baltacıoğlu, **Halkın Evi**, Ulus Basımevi, Ankara, 1950, s.33.

<sup>36</sup> Şerafettin Zeyrek, **Türkiye’de Halkevleri ve Halkodaları (1932-1951)**, Anı Yayıncılık, Ankara, 2006, s.16; Sefa Şimşek, **Bir İdeolojik Seferberlik Deneyimi: Halkevleri 1932-1951**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2002, s.62; Nurhan Karadağ, **Halkevleri Tiyatro Çalışmaları (1932-1951)**, Kültür Bakanlığı Yay. , Ankara, 1988, s.64.

<sup>37</sup> Yasemin Doğaner, “Atatürk İnkılâbının Yerleşmesinde Halkevlerinin Rolü”, **Kök Araştırmalar**, c.2, sayı:2, Ankara, 2000, s.78; Sarıay, **a.g.e.** , s.360.

ilerleme planı ihtiva eden programı teşkil etmektedir”.<sup>38</sup> Buna göre C.H.P. , Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu tarafından üretilen ideoloji Halkevleri tarafından halka aktarılacaktı.<sup>39</sup> Nitekim Halkevleri’nin en önde gelen amacı kendi tüzüklerinde kısaca şu şekilde özetlenmiştir:

“Partimizin program temelleri Cumhuriyetçilik, ulusçuluk, halkçılık, devletçilik, lâıyıklık ve devrimciliktir. Programımız bu ana ve temel prensiplerin egemenliği ve sonsuz olması için bu sıfatlarda kuvvetli vatandaşlar yetiştirilmesini hedefler... Halkevleri’nin amacı, bu uğurda çalışacak ülkülü vatandaşlar için toplayıcı ve birleştirici yurtlar olmaktır”.<sup>40</sup>

Yine Halkevleri İdare ve Teşkilat Talimatnamesi’nde geçen aşağıdaki ifade bu görüşe en güzel bir dayanaktır:

“Halkevi, C.H.P.’nin Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Laiklik ve İnkılâpçılık prensipleri içinde çalışan bir kurumudur”.<sup>41</sup>

Genç Cumhuriyet rejimi toplumsal inkılâplarla bir gelişme aşamasına doğru yönlendirilirken, toplumun bir ideoloji bunalımına girmesine izin verilmek istenmiyordu. Bir yandan Kapitalizm, diğer yandan Sosyalizm, bunların yanı başında Nazizm ve Faşizm gibi ideolojiler dünya çapında etkin olurlarken, Atatürk Türk toplumunun yabancı ideolojilerin baskısı altına girmemesine çalışıyordu. Bu amaçla, altı ilke benimsenmiş ve bu ilkeler doğrultusunda bir milli ideolojinin ağları örülmeye başlanmıştı. C.H.P.’nin kitleleri siyasal örgütlemesinin yanı sıra Halkevleri de sosyal ve kültürel bir örgütlenmenin öncüsü olarak ortaya çıkıyordu. Toplumun, ideolojilerin çatıştığı bir çağda ideoloji bunalımına sürüklenmemesi görevi, Halkevleri’ne düşüyordu. Atatürk, inkılâbın altı ilkesi doğrultusunda yeni bir milli ideolojinin öncülüğünü yapıyor ve bunu kendi toplumunun önüne koyuyordu. Halk

<sup>38</sup> Nafi Atuf Kansu, “Halkevleri’imiz”, *Ülkü*, c.13, sayı:73, Ankara, 1939, s.7.

<sup>39</sup> Emre Kongar, *Devrim Tarihi ve Toplum Bilim Açısından Atatürk*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1998, s.283-284.

<sup>40</sup> *C.H.P. Halkevleri Öğreneği*, Ulus Basımevi, Ankara, 1935, s.4.

<sup>41</sup> *C.H.P. Halkevleri İdare ve Teşkilât Talimatnamesi*, Zerbamat Matbaası, Ankara, 1940, s.3.

Partisi'nin yanı sıra Halkevleri de Kemalist ideolojinin yaygın kitle örgütleri ve halk okulları olmak durumunda idi.<sup>42</sup>

### 5- Halkevleri'nin Örgüt Yapısı

Halkevleri, 1) Dil, Tarih ve Edebiyat, 2) Güzel Sanatlar, 3) Temsil, 4) Spor, 5) Sosyal Yardım, 6) Halk Dershaneleri ve Kurslar, 7) Kütüphane ve Yayın, 8) Köycülük, 9) Müze ve Sergi Kolu olmak üzere dokuz kola ayrılmıştır.<sup>43</sup> 20 Nisan 1940 tarihinde tarih çalışmaları, Dil ve Edebiyat kolundan ayrılarak Müze ve Sergi Koluna bağlanmıştır.<sup>44</sup>

Yukarıda belirtildiği üzere dokuz ayrı kol biçiminde örgütlenen Halkevleri'nin açılma kararı ve çalışmalarının gündeminin belirlenmesi buldukları yerin il, ilçe veya parti kurullarının işidir. Bir yerleşim biriminde Halkevi kurulabilmesi için asgari düzeyde bazı şartların yerine getirilmesi gerekirdi. Buna göre a) En azından üç faaliyet kolunu çalıştırmaya yetecek sayıda üyenin kaydedilebilmiş olması; b) 200 kişilik bir salonu, kütüphanesi, birkaç çalışma odası ve jimnastik yapmaya elverişli bir bahçesi olan bir binanın temin edilmesi; c) Bir büro memuru ile bir yardımcı istihdam etmeye ve öteki zorunlu ihtiyaçların karşılanmasına yetecek miktarda minimum bir bütçenin oluşturulması Halkevleri'nin ilk kurulma şartlarından sayılırdı. Halkevleri bağlı oldukları parti yönetim kurullarının sağlayacağı para ile yönetilirler. Parti örgütleri Halkevleri'ne bina ve yer sağlar, bütçelerini yaparak onların parasal kaynaklarını yaratırlar. Halkevleri salonları bütün ulusal dernek ve kuruluşların çalışmaları için açıktır. Herkes bu yerlerden yararlanabilir. Halkevi lokallerinde satranç, bilardo, masa tenisi ve salon jimnastikleri dışında oyunlara izin yoktur. Özel geceler dışında alkollü içki bu salonlarda kullanılamaz.

Halkevleri'ne isteyen her Türk vatandaşı üye olabilirdi. Partili ve partisiz ayrımı söz konusu değildi. Medeni haklara sahip olan her Türk vatandaşı kendi uzmanlık ve ilgi alanına giren Halkevi koluna girerek çalışabilirdi. Halkevleri

<sup>42</sup> Çeçen, a.g.e. , s.115.

<sup>43</sup> C.H.P. Halkevleri Öğreneği, s.5.

<sup>44</sup> C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları'nın 1940 Çalışmaları, Zerbamat Matbaası, Ankara, 1941, s.7.

herkese açık olmasına karşılık, yönetici olacaklarda Halk Partili ya da devlet memuru olma şartı aranmaktaydı. Her üye asıl kolu dışında başka iki kolun çalışmalarına da katılabilirdi. Bir kentteki Halkevi üyesi, başka kente gittiği zaman oranın Halkevi'ne üye olarak yine çalışmalarını sürdürebilir. Aynı zamanda iki Halkevi'ne üye olanlar, yalnızca bir tanesinde komite üyesi olarak çalışabilir. Her şubenin üyeler için kayıt defterleri bulunur. Üye sayısı elliden aşağı ise üç, fazla ise beş kişilik yönetim kurulları oluşturulur. Şubeler alt komite çalışmalarını kendi koşullarına göre yine kendileri düzenlerler.

Halkevi yönetim kurulu, şube komitelerinin kendi aralarından seçeceği delegelerden oluşur. Şube komiteleri seçimleri iki yılda bir yapılır. Eski üyeler yeniden seçilebilirler. Seçimler bir hafta önceden bildirilir, gizli oyla yapılır ve en az üçte bir oy alan komite üyesi seçilebilirdi.

Her kolun yönetim komitesi iki haftada bir toplanır, kol çalışmalarını gözden geçirerek gereken kararları alırdı. Bu yoldan, kollar kendi alanlarına yönelik çalışmalarında kesintisiz bir uğraş vermiş olurlardı. Öte yandan, yılda bir kez Halkevi'nin tüm üyeleri toplanarak, başkanın çalışmalarına yönelik açıklamalarını dinler ve tartışırlardı. Halkevi başkanları o bölgenin parti örgütünün yönetim kurulu tarafından seçilirdi. Ankara Halkevi başkanı ise, Başkent Halkevi'nin yöneticisi olduğu için parti genel yönetim kurulu tarafından seçilirdi.<sup>45</sup> Ankara Halkevi, çalışmaları ile diğer Halkevleri'ne örnek olmak durumunda bulunuyordu, bu açıdan öneme sahip olduğundan başkanını belirleme yetkisini parti elinde tutmak istemiştir.<sup>46</sup>

Halkevi açılabilmesi için tüzükte belirlenen kollardan en az üçünün kurulması şarttır. Bazı küçük kasaba ve nahiyelerde, hatta köylerde buna imkân bulunamadığı için, Halkevi açılmamıştır. Bu nokta göz önünde tutularak, bu tip yöreler ve

<sup>45</sup> C.H.P. Halkevleri İdare ve Teşkilât Talimatnamesi, s.3-15.

<sup>46</sup> Çeçen, a.g.e. , s.104-109.



yerleşim yerlerinde Halkevi ihtiyacını karşılayacak doğrultuda Halkodaları kurulması kabul edilmiş ve 1940 yılında ilk olarak 141 Halkodası açılmıştır.<sup>47</sup>

## 6- Halkevleri'nin Faaliyetleri

Halkevleri'nin nicel ve nitel açıdan en hızlı gelişim dönemi 1932-1940 yılları arasındadır. Bunu izleyen dönem, savaş ve çok partili hayata geçiş nedeniyle, bir önceki dönemin hızını ve heyecanını koruyamamıştır. 1932-1940 arasındaki dönem boyunca ülkede dağılmış bulunan Halkevleri'nin bütününde; 23.750 konferans, 12.350 temsil, 9.050 konser, 7.850 film gösterisi, 970 sergi kamuya sunulmuştur. Aynı dönem içerisinde toplam üye sayısı ise % 506 artmıştır. Halkevi kitaplıklarından 1932'de 149.949 vatandaş yararlanırken bu sayı 1940'ta 2.557.853'e yükselmiştir. Halkevleri'nde açılan kurslardan yararlananların sayısı 1932'de 900 iken 1940'ta 48.000'e çıkmış bulunmaktadır. Ayrıca Halkevleri'nin kendi yayınları da önemli bir faaliyet alanı olarak göze çarpmaktadır. Bu yayın faaliyetlerinin ağırlık noktasını dergiler oluşturmuştur. Kapatılmalarından önce, elli civarında dergi Halkevi şubelerinde yayımlanıyor ve ülke düzeyinde okunuyordu. Ankara Halkevi'nce yayımlanan Ülkü, bu dergiler arasında başı çekiyordu.<sup>48</sup>

Atatürk inkılâpları doğrultusunda halkın siyasi ve ideolojik eğitimlerini gerçekleştirmek amacıyla kurulan Halkevleri, Kemalist kadronun halkçı ve milliyetçi ideolojisinin Anadolu'ya yayılmasının kitle örgütleri olmuşlardır.<sup>49</sup>

Türk toplumuna yeni bir ulusal ve laik bir kimlik kazandırmak ve Türk toplumunun uluslaşma sürecini tamamlayabilmek için kurulan Halkevleri, Türk Milleti'nin dilinin özleşmesinde ve gelişmesinde önemli hizmetler görmüşler; müzik, resim, halk oyunları ve temsil alanlarında ulusal sanat zevklerinin olgunlaşmasında sürekli olumlu rehber olmuşlar, bölgesel tarih ve folklor araştırmalarında bulunarak ülke bilimine katkılar getirdikleri gibi ulusal bilincin gelişmesine de katkıda bulunmuşlardır. Kütüphaneler kurarak, milletin kültür varlığının gelişmesine önemli faydalar sağlamışlardır. Türk Milleti'nin ana ögesi olan köylülerle yakın ilişki ve

<sup>47</sup> Çavdar, **a.g.m.** , s.882.

<sup>48</sup> Çavdar, **a.g.m.** , s.882; Ayrıca Halkevleri dergilerinin toplu listesi için bkz. Ek 7.

<sup>49</sup> Çeçen, **a.g.e.** , s.92.

bağlar kurarak kırsal kalkınmaya katkı sağlamışlar, bedensel sağlığın kaynağı olarak görünen spor işlerine gereken önemi vermişler, okul dışı kalmış binlerce vatandaş için kurslar açarak okuma yazma oranını önemli ölçüde yükseltmişlerdir.<sup>50</sup>

Halkevleri'nin kısa süredeki büyük gelişmesinde, toplumda egemen olan inkılâp coşkusu, inanç ve güveninin yanı sıra Muallim birliklerinin ve 12 Mart 1912'de açılan ve ülke geneline yayılan Türk Ocakları'nın oldukça geniş deneyim ve uygulama birikimleri etkili olmuştur.<sup>51</sup>

### 7- Halkevleri'nin Kapatılması

İkinci Dünya Savaşı sonrasında dünyada esen demokrasi rüzgârlarından Türkiye de etkilenmiş ve ülkede çok partili demokrasiye geçilmesine karar verilmiştir. Bunun sonucunda 1946 yılı seçimleri ile Demokrat Parti Meclis'e girmiştir. Ülkede yeni oluşan bu durum, kendisine Türkiye'nin ileri geliş yollarına uyar hedefler koymuş ve ülkede çok önemli hizmetler yerine getirmiş olan Halkevleri'nin durumunu sarsmıştır. Halkevleri'nin bir siyasi partiye bağlı kuruluşlar olması tek parti döneminde sorun yaratmazken, çok partili demokrasiye geçiş ile beraber büyük bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Halkevleri'nin iktidar partisine bağlı yan kültür kuruluşları olarak çalışması, Meclis'e 60 milletvekili ile giren Demokrat Parti muhalefetini tedirgin etmiş ve özellikle bütçe toplantılarında, Halkevleri önemli bir tartışma konusu olmuştur. Demokrat Partili milletvekilleri, bütçe görüşmelerinde Halkevleri'nin birer kültür yuvası olmaktan çıkarak politik merkezler durumuna geldiklerini belirtmişler ve tüzel kişiliğe sahip bulunmadığı için devlet bütçesinden Halkevleri'ne yardım edilmesini eleştirmişlerdir.

Halkevleri'nin hukuki yapısı nedeniyle ileride bir felaketle karşılaşabileceğini önceden sezen C.H.P.'li yöneticiler sürekli olarak Halkevleri için yeni bir arayış içine girmişler, bu bağlamda bağımsız bir vakıf oluşturabilmek için ön çalışmalar yapmışlardır. Ne var ki, siyasi olayların hızla gelişmesi, buna karşın C.H.P. üst

<sup>50</sup> Çeçen, a.g.e. , s.186-187.

<sup>51</sup> M. Rauf İnan, *Atatürk'ün Evrenselliği, Önder Kişiliği, Eğitimci Kişiliği ve Amaçları*, Ankara, 1983, s.235.

yönetiminin eski bürokratik alışkanlıklar nedeniyle ağır işlemesi sonucunda Halkevleri için düşünülen olumlu değişiklikler gerçekleştirilememiştir.<sup>52</sup>

Neticede 14 Mayıs 1950 genel seçiminde ezici bir çoğunlukla iktidara gelen Demokrat Partili milletvekilleri, iktidara gelmenin verdiği heyecanla Halkevleri'nin bağlı bulunduğu hukuki yapının boşluğundan yararlanarak, gerçekte ise muhalefeti susturmak, C.H.P.'nin elinden birçok malı alarak onu olanaksız bırakmak ve köklerini koparmak amacıyla Halkevleri'nin kapatılmasının yolunu açan bir kanun teklifi hazırlamışlar ve 11 Ağustos 1951 günü Resmi Gazete'de yayımlanan 5830 sayılı kanun gereğince C.H.P.'nin mallarına el koydukları gibi ülke genelinde bulunan 478 Halkevi ve 4322 Halkodası'nı kapatmışlardır.<sup>53</sup>

Halkevleri ve C.H.P.'nin mallarına el konulmasıyla ilgili 5830 sayılı kanun, çıktıktan hemen sonra uygulanmış ve bütün ülkede var olan Halkevleri, Halk Partisi binaları ile diğer mal varlığına devletçe el konulmuştur. Yeni iktidarın, yılların siyasal örgütü olan C.H.P.'ye karşı bir üstünlük sağlama çabası bağlamında değerlendirilecek bu uygulama sonucu her Halkevi için bir eşya listesi hazırlanmış, kitaplar Milli Eğitim'in kütüphanelerine devredilmiş, diğer eşya ve müzeli eserler Milli Emlak Müdürlüğü'nün yönetimine bırakılmış, sahne, müzik ve spor malzemeleri Milli Eğitim Bakanlığı'na verilmiş, demirbaş eşya devlet daireleri, hastaneler ve okullara devredilmiş, kültür toprakları hazineye devredilmiş, Halkevi binaları ise bazen resmi dairelere, bazen karakollara, bazı yerlerde de okullara dönüştürülmüştür. Tarihe “vandalizm” olarak geçecek bu baskılar sonucunda, yılların birikimi olan mal varlığı yağma edilmiş, Halkevi eşyaları çöplüklere ve sokaklara atılmış, Halkevi kitapları dereler ve ırmaklara atılmış, kesekâğıtçılara toptan verilmiş, bazı bölgelerde ise, Halkevi kitaplıklarındaki tüm yayınlar kamyonlara doldurularak alanlarda yakılmıştır.<sup>54</sup> Halkevleri'nde bütün özverileriyle çalışan binlerce gerçek ülkücü öğretmen ve aydın etkisizleştirilmiş, boş zamanların, avareliklerin kucağına atılmıştır. Gençliğe kendi yeteneğini özgür geliştirme,

<sup>52</sup> Çeçen, a.g.e. , s.195-200.

<sup>53</sup> Zeyrek, a.g.e. , s.119-129.

<sup>54</sup> Çeçen, a.g.e. , s.210-213.

çalışma, halka, eğitime, sanata hizmet ederek değerlendirme olanağı bırakılmamıştır.<sup>55</sup>

27 Mayıs 1960 tarihindeki askeri darbenin ardından yeniden örgütlenmesine izin verilen Halkevleri, 12 Eylül 1980’de Dernek Kanunu ile tekrar kapatılmış ve 1987 yılında üçüncü defa kurulmuştur.<sup>56</sup> Ancak Halkevleri’nin çalışma alanlarında yeni kuruluşlar ortaya çıktığı için, Halkevleri eski konumuna yeniden gelememiş, devletin desteğinden yoksun kaldığı için de yeterince gelişmemiştir. Bir zamanlar Halkevleri’nin karşıladığı sosyal gereksinimleri başka kuruluşlar da karşıladığı için, resmi amaçlar aynı olmasına karşın uygulamada Halkevleri kendiliğinden bir yapı ve amaç değişikliğine uğramıştır.<sup>57</sup> Özellikle Halkevleri üçüncü kuruluş döneminde toplumsal koşulların değişmesi üzerine bambaşka bir kimlik ve yapı kazanmış ve bir eğitim ve kültür kuruluşu vasfını yitirerek yoksul ve ezilen halk kitlelerinin sorunlarıyla ilgilenen bir örgüt biçimini kazanmıştır.<sup>58</sup>

## II- ISPARTA HALKEVİ

Bu kısımda Isparta Halkevi’nin kurulma ve kapanma tarihleri, Halkevi başkanları, Halkevi yönetim kurulu ve yönetim komiteleri, Halkevi yayınları, Halkevi binası ve Isparta Halkevi dışında il genelinde bulunan diğer Halkevleri ve Halkodaları hakkında bilgi verilecektir.

### 1- Isparta Halkevi’nin Kurulması ve Halkevi Başkanları

Isparta Halkevi 24 Şubat 1933 tarihinde kurulmuş<sup>59</sup> ve 1951 yılında kapanmıştır.<sup>60</sup> Isparta Halkevi bir memur olan Fehmi Aksu’nun başkanlığı döneminde kurulmuş, Fehmi Aksu’dan sonra sırasıyla önceleri C.H.P. Isparta Parti

<sup>55</sup> İnan, **a.g.e.** , s.239.

<sup>56</sup> Yeşilkaya, **a.g.e.** , s.81.

<sup>57</sup> Çeçen, **a.g.e.** , s.335.

<sup>58</sup> Çeçen, **a.g.e.** , s.307.

<sup>59</sup> **C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1940**, Ankara, 1941, s.18.

<sup>60</sup> Yaptığımız tüm araştırmalara karşın Isparta Halkevi’nin tam olarak hangi tarihte kapandığı tespit edilememiştir. Bu nedenle bizler Isparta Halkevi’nin yayın organı olan Ün dergisinin son sayısının 1949 Aralık ayında çıkmasını göz önünde tutarak Isparta Halkevi’nin diğer Halkevleri gibi 1951 yılında kapandığı yolunda bir tahmin yürütmeyi uygun gördük.

Başkanı iken sonra Isparta milletvekili olan Remzi Ünlü<sup>61</sup>, Halıcı Kâmil Günata<sup>62</sup>, Doktor Reşat Ayan<sup>63</sup> ve Hüsni Dilmen Isparta Halkevi Başkanlığı yapmışlardır.<sup>64</sup>

## 2- Isparta Halkevi Yönetim Kurulu ve Yönetim Komiteleri

1940 yılında Isparta Halkevi yönetim kurulu; halıcı Kâmil Günata'nın başkanlığında şu kişilerden oluşmuştur:

Dil ve Edebiyat Kolu'ndan Öğretmen Sait Demirdal, Güzel Sanatlar Kolu'ndan Öğretmen Orhan Doğu, Temsil Kolu'ndan Zühtü Ayçin, Spor Kolu'ndan Öğretmen Rüknettin Durlu, Sosyal Yardım Kolu'ndan Fatma Akad, Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu'ndan Öğretmen Ömer Güllü, Kütüphane ve Yayın Kolu'ndan Hâkim Advîye Deniz, Köycülük Kolu'ndan Doktor Reşat Ayan, Tarih ve Müze Kolu'ndan Öğretmen Fikri Aytaç.

Isparta Halkevi, Halkevi tüzüğüne uygun olarak 9 kolda faaliyetlere başlamıştır. Kolların yönetim komitelerine seçilenler ise şu kişilerden oluşmaktadır:

### 1- Dil ve Edebiyat Kolu:

Başkan: Sait Demirdal	İstiklâl İlkokulu Öğretmeni
Üye : Emine Kaynak	İstiklâl İlkokulu Öğretmeni
Üye : Hayri Yavru	Ortaokul Türkçe Öğretmeni

### 2- Güzel Sanatlar Kolu:

Başkan: Orhan Doğu	Ortaokul Müzik Öğretmeni
Üye : Hadi Us	Ortaokul Resim Öğretmeni
Üye : Fitnat Alpaydın	Ülkü İlkokulu Öğretmeni

### 3- Temsil Kolu:

Başkan: Zühtü Ayçin	Ortaokul Müdürü
Üye : Süleyman Telli	İstiklâl İlkokulu Başöğretmeni
Üye : Bekir Türk	Cumhuriyet İlkokulu Öğretmeni

<sup>61</sup> Hilmi Dilmen, "Ün Gecesi", *Ün*, c.5, sayı:59, Isparta, 1939, s.836-838.

<sup>62</sup> C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1940, s.67.

<sup>63</sup> *Ün*, "Isparta İlinde Halkevleri Çalışmaları", c.13, sayı:154-156, Isparta, 1947, s.2082.

<sup>64</sup> Fikri Aytaç, "Isparta Halkevi Çalışmaları", *Ün*, c.14, sayı:171-172, Isparta, 1949, s.2310.

4- Spor Kolu:

Başkan: Rüknettin Durlu	İstiklâl İlkokulu Öğretmeni
Üye : Razi Önder	Singer Kumpanyası Acentesi
Üye : Adnan Demirtaş	Ortaokul Müdür Yardımcısı

5- Sosyal Yardım Kolu:

Başkan: Fatma Akad	Genel Meclis Üyesi
Üye : Hadiye Baysal	Vali Tevfik Hadi Baysal'ın Kızı
Üye : Remzi Tınaz	Sağlık Müdürü
Üye : Kâmil Oral	Halıcı
Üye : Süleyman Konur	Tüccar

6- Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu:

Başkan: Ömer Güllü	Ortaokul Matematik Öğretmeni
Üye : Şevket Aydın	Eğitim Müdürü
Üye : Ali Rıza Uysal	Ortaokul Yabancı Dil Öğretmeni

7- Kütüphane ve Yayın Kolu:

Başkan: Advie Özdeniz	Adliye Sulh Hakimi
Üye : Abdullah Kayalar	Cumhuriyet İlkokulu Başöğretmeni
Üye : Hamza Özmen	Ortaokul Kimya Öğretmeni

8- Köycülük Kolu:

Başkan: Reşat Ayan	Memleket Hastanesi Baştabibi
Üye : Tevfik Eşmeli	Vilâyet Mektupçusu
Üye : Ali Kınık	Ortaokul Kimya Öğretmeni
Üye : Cevdet Kavukçu	Tapu Sicil Memuru
Üye : Tevfik Tığlı	Gezici Başöğretmen

9- Tarih ve Müze Kolu:

Başkan: Fikri Aytaç	İsmet Paşa İlkokulu Öğretmeni
Üye : Etem Ertem	Ülkü İlkokulu Başöğretmeni
Üye : Reşat Ege	Eğitim Müfettişi <sup>65</sup>

1948 yılında Isparta Halkevi yönetim kurulu; Doktor Reşat Ayan'ın başkanlığı altında şu kişilerden oluşmuştur:

<sup>65</sup> Ün, "Isparta Halkevi Şubelerinin Seçim İşleri", c.7, sayı:73-74, Isparta, 1940, s.1030.

Dil ve Edebiyat Kolu'ndan Öğretmen Fikri Aytaç, Güzel Sanatlar Kolu'ndan Öğretmen Bedia Okay, Temsil Kolu'ndan Mehmet Ertokuş, Spor Kolu'ndan Şevket Soyyörük, Sosyal Yardım Kolu'ndan Kemal Işık, Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu'ndan Öğretmen Muzaffer Temeltaş, Kütüphane ve Yayın Kolu'ndan Öğretmen Hamza Özmen, Köycülük Kolu'ndan Öğretmen Fikri Özgül, Tarih ve Müze Kolu'ndan Öğretmen Mehmet Soymen.

1948 yılında kolların yönetim komitelerine seçilenler ise şu kişilerden oluşmuştur:

1- Dil ve Edebiyat Kolu:

Başkan: Fikri Aytaç	İstiklâl İlkokulu Öğretmeni
Üye : Rıza Kutlutan	Pazar Mahallesi Muhtarı
Üye : Selahattin Ezen	Ortaokul Türkçe Öğretmeni

2- Güzel Sanatlar Kolu:

Başkan: Bedia Okay	Cumhuriyet İlkokulu Öğretmeni
Üye : Şefika Tüzün	Kız Sanat Enstitüsü Öğretmeni
Üye : Suna Erdem	Kız Sanat Enstitüsü Öğretmeni

3- Temsil Kolu:

Başkan: Mehmet Ertokuş	Milli Eğitim Mümeyyizi
Üye : Hasan Kalyan	Cumhuriyet İlkokulu Öğretmeni
Üye : Edip Balcı	Belediye Elektrik İşletmesi Memuru

4- Spor Kolu:

Başkan: Şevket Soyyürek	Beden Terbiyesi Bölge Eğitimci
Üye : Hüseyin Sille	Tuhafiyeci
Üye : Naci Üstün	P.T.T. Memuru

5- Sosyal Yardım Kolu:

Başkan: Kemal Işık	Halıcı
Üye : Mebrure Ege	Fevzi Paşa İlkokulu Öğretmeni
Üye : Baki Öner	Ziraat Bankası Memuru

6- Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu:

Başkan: Muzaffer Temeltaş	Ortaokul Matematik Öğretmeni
---------------------------	------------------------------

Üye : Emin Dereli Erkek Sanat Enstitüsü Öğretmeni

Üye : Meliha Ünsal Ortaokul Tabii İlimler Öğretmeni

7- Kütüphane ve Yayın Kolu:

Başkan: Hamza Özmen Ortaokul Öğretmeni

Üye : Avni Doğan İstiklâl İlkokulu Öğretmeni

Üye : Osman Akgün Emekli Yüzbaşı

8- Köycülük Kolu:

Başkan: Fikri Özgül Cumhuriyet İlkokulu Öğretmeni

Üye : Hüsnü Işık Merkez Tarım Öğretmeni

Üye : Niyazi Demirkol Merkez Veteriner Sağlık Memuru

9- Tarih ve Müze Kolu:

Başkan: Mehmet Soyman İsmet Paşa İlkokulu Öğretmeni

Üye : Burhan Güler Gazi İlkokulu Öğretmeni

Üye : Hasan Dikmen İstiklâl İlkokulu Öğretmeni

Üye : Osman Kutgi Ülkü İlkokulu Öğretmeni<sup>66</sup>

Verilen bu bilgiler Isparta Halkevi yönetim kurulu ve komite üyelerinin büyük bir çoğunluğunu öğretmenler başta olmak üzere devlet memurlarının oluşturduğunu ve Halkevi çalışmalarına yöre halkının katılımının sağlanmasında yetersiz kaldığını gösterir. Bu durumun nedenleri üzerinde bölümün sonunda açıklamada bulunulacaktır.

### 3- Isparta Halkevi'nin Yayınları

Isparta Halkevi'nin en önemli çalışması Haziran 1934 ile Aralık 1949 tarihleri arasında 14 cilt halinde 172 sayı olarak çıkardığı Ün dergisidir. Ün dergisi dışında Isparta Halkevi beş kitap yayınlamıştır. Bunlar:

<sup>66</sup> Fikri Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1948 Yılı İlk Altı Aylık Çalışmaları", Ün, c.14, sayı:163-164-165, Isparta, 1947-1948, s.2214.



1) *Isparta Halkevi Broşürü*<sup>67</sup>, 2) *Isparta İli Yer Adları*<sup>68</sup> 3) *Isparta 1923-1938*<sup>69</sup> 4) *Isparta Genel Coğrafyası*<sup>70</sup> 5) *Isparta Kıyafetleri Albümü*<sup>71</sup> adlı eserlerdir. Bu eserler hakkında genel bir bilgi verilmek istenirse şunlar söylenebilir:

1) *Isparta Halkevi Broşürü*: 16 sayfalık bu eser 1934 yılında Isparta Halkevi yayınları arasında çıkmış olup, Isparta Halkevi'nin dokuz kolunun Şubat 1933 ile 1934 tarihleri arasında yürüttüğü çalışmalarından bahsetmektedir.<sup>72</sup>

2) *Isparta İli Yer Adları*: Fehmi Aksu tarafından kaleme alınan bu eser 1936 yılında Isparta Halkevi yayınları arasında çıkmış olup Isparta İlkadın Matbaası'nda basılmıştır. 177 sayfalık bu eserde Isparta ili dâhilinde bulunan şehir, kasaba, köy, dağ, vadi, nehir, ırmak, dere, mahalle, semt, mesirelik, göl, su, çeşme, cami, mescit, tekke, türbe, mezarlık, konargöçer, yörük, Türkmen adları derlenmiş ve bu derlemeler sonucu elde edilen 4.300 kelime yayınlanmıştır.<sup>73</sup>

3) *Isparta 1923-1938*:<sup>74</sup>

4) *Isparta Genel Coğrafyası*: Harita Binbaşılığ'ından emekli bir subay olan Nuri Katırcıoğlu tarafından kaleme alınan bu eser Isparta ve çevresini her bakımdan aydınlatan çeşitli konuları kapsamaktadır.<sup>75</sup>

5) *Isparta Kıyafetleri Albümü*: Isparta Kız Enstitüsü öğretmeni Beraat Batu tarafından kaleme alınan bu eser Isparta ve çevresinde giyilmiş yerli kıyafetleri boyalı resimlerle tespit etmekte ve her kıyafetin ve bunu tamamlayan her parçanın

<sup>67</sup> Özacun, C.H.P. *Halkevleri Yayınları Bibliyografyası 1932-1951*, Ankara, 2001, s.15; Hasan Taner, *Halkevleri Bibliyografyası*, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara, 1944, s.79.

<sup>68</sup> Özacun, a.g.e. , s.28; Taner, a.g.e. , s.79.

<sup>69</sup> Taner, a.g.e. , s.79.

<sup>70</sup> C.H.P. *Halkevleri ve Halkodaları 1944*, Ankara, 1945, s.32.

<sup>71</sup> Ün, "Isparta Kıyafetleri Albümü", c.10, sayı:118-119-120, Isparta, 1944, s.1663.

<sup>72</sup> *Isparta Halkevi Broşürü*, Isparta Halkevi Yayınları, Isparta, 1934.

<sup>73</sup> Fehmi Aksu, *Isparta İli Yer Adları*, İlkadım Basımevi, Isparta 1936.

<sup>74</sup> İstanbul, Ankara ve Isparta'da yapılan tüm araştırmalara karşın bu kitaba ulaşmamız mümkün olmadığı için kitabın içeriği hakkında bilgi veremiyoruz.

<sup>75</sup> Ün, "Isparta Genel Coğrafyası", c.10, sayı:118-119-120, Isparta, 1944, s.1663.

adı, kullanıldığı zaman, kumaş cinsi, dokunuş yeri ve işlenti tarzı hakkında bilgi vermektedir.<sup>76</sup>

Diğer Halkevleri yayınları ile karşılaştırıldığında, Isparta Halkevi'nin kitap yayınında yetersiz kaldığı görülmektedir. Öyle anlaşılıyor ki, Isparta Halkevi, Isparta ilinde yaptığı inceleme ve araştırmaların sonuçlarını daha çok dergi kanalıyla halka yaymayı amaç edinmiş, dolayısıyla kitap basım işleri ikinci planda kalmıştır. Bunun yanında yetişmiş eleman eksikliğini de göz önünde tutmak gerekir. Nitekim kaliteli dergi çıkarmanın yanı sıra kitap yayın işlerine önem veren Halkevleri de vardır. Bu Halkevleri'ne örnek olarak 47 kitapla Ankara, 31 kitapla Eminönü, 27 kitapla İzmir, 24 kitapla Gaziantep, 22 kitapla Balıkesir, 18 kitapla Bursa, yine 18 kitapla Kayseri, 13 kitapla Adana, 15 kitapla Zonguldak, 12 kitapla Konya ve 10 kitapla Manisa Halkevleri gösterilebilir.<sup>77</sup>

#### 4- Isparta Halkevi Binası

24 Şubat 1933 tarihinde açılan Isparta Halkevi, Bayındırlık Bakanlığı tarafından hazırlanan bir mimari proje ile 1940 yılında yeni binasına kavuşmuş, ancak şehrin en işlek merkezinde bulunan Halkevi binası günümüze kadar ulaşamamış ve sonradan yıkılmıştır.<sup>78</sup> Ülkü dergisi yazarlarından Selim Sayar Isparta Halkevi Projesinin genel vasıfları konusunda şu bilgileri vermiştir:

“Nafia Vekâleti yapı umum müdürlüğü projeler bürosu tarafından, ikinci derece vilâyetler için hazırlanmış bir tip olan bu plâna ilk bakışta, büyücek bir Halkevi'nin neleri ihtiva etmesi icap ederse hemen hepsini ayrı ayrı düşünülmüş olduğu görülüyor.

Dört basamakla çıkılan, ön cephedeki kolon altı antrenin aksına nazaran bina aşağı yukarı tam bir tenazura uyularak tertip olunmuştur. Esas girişi teşkil eden rüzgârlık- antrenin bir yanında kapıcı odasıyla bir gişe, diğer yanında vestiyer ile ikinci bir gişe var. Buradan girilen büyük holde ilk olarak gösteri salonunun geniş

<sup>76</sup> Ün, “Isparta Kıyafetleri...”, s.1663.

<sup>77</sup> Karşılaştırma için bkz. Taner, a.g.e. , s.63-91.

<sup>78</sup> Yeşilkaya, a.g.e. , s.194.

kapıları ve iki yanında da bu salona ait vestiyerler göze çarpıyor. Holün sağ ve sol yanlarında karşılıklı iki merdivenle üst kata çıkılabileceği gibi, bu merdivenler pencereleri vasıtasıyla holü ışıklandırmaya da yarıyorlar. Kadın ve erkekler için ayrı olması icap eden tuvaletler de yine bu merdivenlere bitişik uygun yerlerini bulmuşlardır.

Cephe âhengini temin eden binanın ön köşelerinden biri planda okuma odasına tahsis edilmiş, yanına bir de memur odası konmuş, mukabil köşeye de büfesiyle beraber, orta büyüklükte bir salon yerleştirilmiştir ki bunlar yine büyük hol üzerinde toplanmışlardır.

Planın en dikkate değer kısmını gösteri ve sinema salonu ile sahne teşkil ediyor. Balkonuyla beraber beş yüz kişiyi rahatça alabilen bu salonun her iki yanında üstü kapalı geniş bir teras yapılmış. Bu teraslar yazın fümüvar olarak da kullanılabilir. Salonun döşemesi medhalden sahneye doğru yarım metrelik bir fark ile alçalıyor ki, başka salonu olmayan bu meyilden sarf-ı nazar etmek doğru olur.

Planın en nihayetinde takriben 250 metre murabbalık bir kısım var; burası sahne ve teferruatı için ayrılmış bulunuyor. Asıl sahne 10×7,5 m. ölçüdedir. Ayrıca otuz kare metrelik bir dekor yeri ve gerisindeki koridoruyla bu sahne her türlü temsiller vermeye uygun bir durumdadır. Sahnenin iki yanında iki antre yapılmıştır, bunlardan birisi konferansçı methali olacak ve burada hususi odası, telefon kabinesinden de istifade edebilen hatip her türlü hazırlıklarını görecektir, salondan geçmeden doğruca kürsüsüne varabilecektir. Mukabil taraftaki antre ve tertibat artistler kısmını teşkil ediyor. Bu kısma üç artist odası, bir duş ve hela, bir de sahnenin üstü için demir merdiven yerleştirilmiştir. Sahne, salon döşemesinin en yüksek noktasından kırk, en alçak noktasından doksan santim daha yüksektir. İcabında salondan doğruca sahneye çıkılabilmesi için altı basamaklı iki de merdiven yapılmıştır.

Binanın üst katında yine büyük bir hol ve bunun yanında, salona ait balkon methaliyle Başkan odaları, bürolar, toplantı salonu sıralanmışlardır. Ayrıca bir

hademe odası, bir büfe, bir telefon kabinesi, hela ve tuvalet yerleri, sinema operatörü için hususi bir merdiven ile bu katın servis kısmı da tamamlanmış oluyor.

Bu binanın, vilâyet merkezini birinci derecede süsleyebilecek bir yapı olması düşünülerek plan tertibinde olduğu gibi, inşa sisteminde de oldukça serbest hareket edildiği anlaşılıyor. Bize göre, Anadolu inşa sahasındaki güzelliğini biraz daha fazla realitede bulacaktır”.<sup>79</sup>

### 5- Isparta İli Dâhilinde Bulunan Halkevleri ve Halkodaları

25 Şubat 1945 tarihine gelindiğinde Isparta ili dâhilinde 11 Halkevi ve 53 Halkodası'nın var olduğu görülmektedir. Isparta ili dâhilinde bulunan Halkevleri ve Halkodaları'nın isimleri ve ilçelere dağılımları ise, aşağıdaki tabloda gösterildiği şekildedir:<sup>80</sup>

Tablo 1: Isparta ili dâhilinde bulunan Halkevleri ve Halkodaları'nın ilçelere, nahiyelere ve köylere dağılımları.

#### ISPARTA

Merkez İlçesi	Isparta Halkevi	
Atabey (Nahiye)	Halkevi	-----
Keçiborlu (Nahiye)	Halkevi	-----
Ali	-----	Halkodası
Aydoğmuş	-----	Halkodası
Baladız	-----	Halkodası
B. Findos	-----	Halkodası
Çünür	-----	Halkodası
Deregüme	-----	Halkodası
Fandas	-----	Halkodası
Geresin	-----	Halkodası
Göndürle	-----	Halkodası
Gönen (Köy)	Halkevi	-----
İğdecik	-----	Halkodası
İlyas	-----	Halkodası
İslâmköy	-----	Halkodası
Kayı	-----	Halkodası
Kılıç	-----	Halkodası

<sup>79</sup> Selim Sayar, “Isparta Halkevi Projesi”, *Ülkü*, c.13, sayı:78, Ankara, 1939, s.556-557.

<sup>80</sup> C.H.P. Halkevleri ve Halkodalarının Yurd İçinde Dağılımları, Doğu Matbaası, Ankara, 1945, s.36-37.

Kuleönü	-----	Halkodası
Lağus	-----	Halkodası
Sav	-----	Halkodası
Senirkent	Halkevi	-----
<b>Eğridir İlçesi</b>	Eğridir Halkevi	-----
Barla	-----	Halkodası
Koçular	-----	Halkodası
Sarıdris	-----	Halkodası
Yenice	-----	Halkodası
Yılanlı	-----	Halkodası
<b>Ş. Karaağaç İlçesi</b>	Ş. Karaağaç Halkevi	-----
Gelendos	-----	Halkodası
Afşar	-----	Halkodası
Bağıllı	-----	Halkodası
Belciğez	-----	Halkodası
Bölükler	-----	Halkodası
Çarıkсарay Ulu	-----	Halkodası
Donarşa	-----	Halkodası
Nudra	-----	Halkodası
Salur	-----	Halkodası
Vakıfdinek	-----	Halkodası
Yenice	-----	Halkodası
Yenişarba	-----	Halkodası
<b>Sütçüler İlçesi</b>	Sütçüler Halkevi	-----
<b>Uluborlu İlçesi</b>	Uluborlu Halkevi	-----
Senirkent	-----	Halkodası
B. Kabaca	-----	Halkodası
İlegüp	-----	Halkodası
K. Kabaca	-----	Halkodası
Yassıviran	-----	Halkodası
<b>Yalvaç İlçesi</b>	Yalvaç Halkevi	-----
Kumdanlı	-----	Halkodası
Çetinçe	-----	Halkodası
Elbengi	-----	Halkodası
Gelegermi	-----	Halkodası
Gemen	-----	Halkodası
Gemenbayat	-----	Halkodası
Görgüler	-----	Halkodası
Hisarardı	-----	Halkodası
Hüyükklü	-----	Halkodası
Kuyucak	-----	Halkodası
Örkenez	-----	Halkodası
Sücüllü (Köy)	Halkevi	-----
Tırtar Yukarı	-----	Halkodası
Tokmacık	-----	Halkodası
Y. Kaşıkara	-----	Halkodası
<b>Toplam</b>	<b>11</b>	<b>53</b>

11 Halkevi ve 53 Halkodasıyla Isparta ili, Konya, İzmir, Denizli, Manisa, Aydın, Afyon, Trabzon, Kütahya, İstanbul ve Ankara'dan sonra içerisinde en çok Halkevi ve Halkodası barındıran il olmuştur.<sup>81</sup> 1948 yılına gelindiğinde ise, Isparta ili genelinde 11 Halkevi ve 64 Halkodası'nın bulunduğu görülmektedir.<sup>82</sup>

Ün dergisi ise, Isparta ili genelindeki bütün Halkevleri'nin ve odalarının ortak dergisi olmuştur. Bu durumun gerekçesi Halkevleri Çalışma Talimatnamesi'nin 12. maddesinde şöyle açıklanmıştır:

“Dergi çıkarmanın şartları arasında eleman, teknik imkânlar elbette birinci derecede gelir. Bu imkânları bugün daha ziyade Vilâyet Merkezlerimizde bulmak kabildir. Bu sebeptendir ki, şimdilik yalnız Vilâyet Merkezlerindeki Halkevleri'mizin dergi çıkarmaları kâfidir. Bu dergi, o Vilâyet içindeki bütün Halkevleri'nin müşterek dergisidir”.<sup>83</sup>

### III- ISPARTA HALKEVİ'NİN ÇALIŞMALARI

Halkevleri'nin çalışmaları dokuz kol halinde düzenlenmiştir. Halkevleri'nden birisi olan Isparta Halkevi de dokuz ayrı kol biçiminde örgütlenmiş ve her bir kolün çalışmaları konusunda yayın organı olan Ün dergisi aracılığıyla halkı bilgilendirmiştir. Çalışmada ilk önce dokuz ayrı kol biçiminde örgütlenen Isparta Halkevi'nin her bir kolünün komite üyeleri hakkında bilgi verilecektir. Ardından Isparta Halkevi'nin çalışmalarının nelerden ibaret olduğu, kendi yayın organı olan Ün dergisinden ve diğer kaynaklardan yararlanılarak ve tarihin kronolojik akışı takip edilerek aktarılmaya çalışılacak ve bu yapılırken Isparta Halkevi'nin çalışmalarının kolların ana faaliyet konularına ilişkin tüzük ve talimatnamelerdeki önerilere

<sup>81</sup> Karşılaştırma için bkz. **C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1940; C.H.P. Halkevleri ve Halkodalarının Yurd İçinde Dağılımları; C.H.P. 1945 Yılında Halkevleri ve Halkodaları**, Ankara, 1946, s.29; **C.H.P. XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları**, Ulus Basımevi, Ankara, 1948, s.25.

<sup>82</sup> **C.H.P. XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları**, s.25.

<sup>83</sup> **C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi**, Zerbamat Matbaası, Ankara, 1940, s.8.

uygunluk açısından bir denetimi yapılmaya çalışılacaktır.<sup>84</sup> Bu genel girişten sonra her bir kolun yıllara göre çalışmalarının ayrıntılarına geçilebilir.

### 1- Dil ve Edebiyat Kolunun Çalışmaları

Başlıca dokuz ayrı kol biçiminde örgütlenen Halkevleri'nde en önde dil ve edebiyat kolu geliyordu. Bu kol, tüm öteki Halkevi kolları gibi, Partinin prensiplerini yayacak araştırmalar ve çalışmalar yapmak amacıyla kurulmuştur. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi'ndeki önerilere göre dil ve edebiyat kolu, halkın genel bilgisinin artmasına, parti ilkelerinin kökleşmesine, yurt sevgisinin, yurttaşlık ödevleri duygusunun yükselmesine yarayacak konuşmalar, konferanslar, törenler hazırlar ve genel olarak dil ve edebiyat konularıyla yakından ilgilenirdi(Madde 1). Ayrıca Türk diline doğal hakkını vermek, yani her türlü fikri ve hissi kavramları ifadede Türk diline bağımsızlığını kazandırmak amacıyla araştırma, derleme ve türetme çalışmalarında bulunur(Madde 5-6) ve ilim, sanat ve edebiyat sahalарında belirmiş Türk büyüklerini anmak ve milletin onlara karşı duyduğu saygıyı belirtmek için törenler düzenler ve toplantılar yapardı(Madde 9). Bunlardan başka Halkevleri'nin çıkaracağı dergilerin yönetimi de bu kolun görevleri arasındaydı(Madde 12).<sup>85</sup>

Isparta Halkevi'nin dil ve edebiyat kolu da yukarıda belirtilen Halkevleri Çalışma Talimatnamesi'ndeki öneriler doğrultusunda çalışmalarını yürütmüş; bu bağlamda dil ve edebiyat konularıyla yakından ilgilenmiş, Türk dilini yeniden orijinal kimliğine kavuşturmayı amaçlayan dilbilim araştırmaları yapmış, büyük bilim adamları, şairler, yazarlar ve öteki edebiyatçılar için özel anma günleri düzenlemiş, milli günleri kutlamış, konferanslar ve konuşmalar hazırlayarak halkın bilinçlenmesine çalışmış ve çıkardığı dergi aracılığıyla bu çalışmalarının topluma yayılmasına öncülük etmiştir. Dil ve edebiyat kolunun yıllara göre çalışmalarının

<sup>84</sup> Ün dergisinde ve diğer kaynaklarda Isparta Halkevi'nin çalışmaları konusunda bütün yılları kapsayan ayrıntılı bilgiler olmadığı için burada yalnız dergide belirtilen yıllara ait istatistikler verilecektir.

<sup>85</sup> C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi , s.5-9.

ayrıntlarına geçilmeden önce 1933, 1934 ve 1935 yıllarında bu kola kayıtlı üyelerin sayılarına ve bu üyelerin mesleklerine ilişkin bilgi aşağıdaki tablo ile gösterilebilir:<sup>86</sup>

Tablo 2: 1933, 1934 ve 1935 yıllarında dil ve edebiyat koluna kayıtlı üyelerin sayıları ve bu üyelerin mesleki dağılımları

Meslekler	1933 Senesi	1934 Senesi	1935 Senesi	Toplam
Avukat	-----	-----	1	1
Doktor	-----	-----	1	1
Öğretmen	7	8	16	31
Tüccar	3	3	9	15
İşçi	-----	-----	7	7
Çiftçi	-----	1	5	6
Güzel Sanatlar	1	4	12	17
Diğer Meslekler	12	8	-----	20
<b>Toplam</b>	<b>23</b>	<b>24</b>	<b>51</b>	<b>98</b>

Bu tablodan da anlaşılacağı üzere dil ve edebiyat koluna kayıtlı üyelerin sayıları her yıl artış göstermiş, bununla birlikte diğer kollara göre üye sayısı yetersiz kalmıştır. Dil ve edebiyat kolundaki çalışmalara en büyük katkıyı ise öğretmenler sağlamıştır. Dil ve edebiyat konulu çalışmalarda belirli bir bilgi seviyesine gereksinim duyulması işçi ve çiftçilerin çalışmalara katılımını azaltmıştır. Bu bilgiden sonra, dil ve edebiyat kolunun çalışmalarını şu başlıklar altında anlatmak mümkündür.

#### a- Ün Dergisinin Yayınlanması

Isparta Halkevi'nin dil ve edebiyat kolunun en önemli faaliyetlerinden ilki, 4 Mart 1934 tarihinde Ün adında bir dergiyi kurması ve bu derginin yayını sürdürmesidir. Nitekim, Halkevleri Çalışma Talimatnamesi'nin 12. maddesi gereğince Halkevi dergilerini çıkarma görevi, dil ve edebiyat koluna bırakılıyordu.<sup>87</sup>

#### b- Milli Günlerin Kutlanması

<sup>86</sup> Tablo yapılırken yararlanılan kaynaklar için bkz. **C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsaları**, Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara, 1934, s.82-83; **C.H.P. Halkevleri'nin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası**, Ulus Basımevi, Ankara, 1935, s.140-141; **C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası**, Ulus Basımevi, Ankara, 1936, s.124-125.

<sup>87</sup> **C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi**, s.8.



Bilindiği üzere Halkevleri, daha sonraki yıllarda milli bayramlar olarak yerleşecek yıldönümü kutlamalarının esasen ilk modellerini kurgulamışlar ve uygulamaya koymuşlardır. Ülke genelindeki diğer Halkevleri gibi Isparta Halkevi de 10 Kasım Atatürk'ü Anma Günü, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, İnönü Zaferlerinin Yıldönümü, 23 Nisan Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 15 Mayıs Hava Şehitlerini Anma Günü, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, Lozan Barış Antlaşması'nın Yıldönümü, 30 Ağustos Zafer Bayramı, 26 Eylül Dil Bayramı münasebetiyle, her yıl düzenli olarak törenler düzenlemiş, bu törenlerde, hatipler tarafından, günün anlam ve önemine uygun konuşmalar yapılmış ve Türk büyükleri anılmıştır.

### **c- Türk Büyüklerinin Anılması**

Dil ve edebiyat kolunun bir görevi de ilim, sanat ve edebiyat sahalarında belirmiş Türk büyüklerini anmak ve milletin onlara karşı duyduğu saygıyı göstermek için törenler düzenlemektir. Nitekim yıldönümlerinde ve anma günlerinde Namık Kemal, Ziya Gökalp, Abdülhak Hamit, Mehmet Emin Yurdakul, Mehmet Akif, Mimar Sinan... gibi Türk büyükleri ülke genelindeki Halkevleri'nde çeşitli yönleriyle anılmış, haklarında birçok makaleler yazılmıştır.<sup>88</sup> Isparta Halkevi dil ve edebiyat kolu da 21 Aralık 1940 tarihinde Halkevi salonunda düzenlediği konferansta büyük Türk şairi vatansever Namık Kemal'i anmış<sup>89</sup>, 1947 yılında düzenlenen bir törende ise Abdülhak Hamit anılmıştır.<sup>90</sup>

### **d- Konferanslar Verilmesi**

Dil ve edebiyat kollarının en önemli görevlerinden birisi de halkın genel bilgisinin artmasına, parti ilkelerinin kökleşmesine, yurt sevgisinin, yurttaşlık ödevleri duygusunun yükselmesine yarayacak her konuda konuşma, konferans ve törenler hazırlamaktır. Isparta Halkevi dil ve edebiyat kolu, Türk tarihi, Türk dili, sağlık, eğitim, ekonomi, ziraat, ahlak... ile ilgili konferanslar düzenleyerek halka yararlı olmaya çalışmıştır.

<sup>88</sup> Zeyrek, **a.g.e.**, s.46.

<sup>89</sup> Ün, "Haberler", c.7, sayı:80-81, Isparta, 1940, s.1118.

<sup>90</sup> Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1947 Yılı Çalışmasına Kısa Bir Bakış", Ün, c.14, sayı:163-164-165, Isparta, 1947-1948, s.2211.

Dil ve edebiyat kolunun Şubat 1934-Mart 1935 tarihleri arasında verdiği konferanslar Tablo 3'te gösterildiği şekildedir.<sup>91</sup>

Tablo 3

Sayı	Toplanma Konusu	Bulunanların Sayısı
1	Mete Konferansı	510
1	Isparta Folkloru	600
1	Türk Tiyatrosu	300
1	Öz Dilimiz	320
1	Dil Bayramı	470
1	Kubilay Günü ve İnkılâbımız	400
<b>6</b>		<b>2.600</b>

26 Eylül 1940 akşamı ortaokul Türkçe öğretmenlerinden Hayri Yavru tarafından “Türk Dili” konulu konferans verilmiş, 2 Eylül 1940 tarihinde Isparta’ya uğrayan Muğla milletvekili Hüsnü Kitapçı tarafından ise “Bugünkü Dünya Ahvali Karşısında Türkiye’nin Durumu” konulu bir konferans verilmiştir.<sup>92</sup>

1941 yılı içinde dil ve edebiyat kolu adına ortaokul öğretmenlerinden Kemal Akgün tarafından “Memleket İçinde Propaganda ve Tesirleri”, Zeki Altan tarafından “Türklerin Menşei ve Akınları”, ortaokul müdür yardımcısı Zekai Yörüker tarafından “Aile ve Ailede Terbiye ve Disiplin”, ortaokul öğrencilerinden Sevim Tuner tarafından “Hayatta Muvaffak Olmanın Meşru Yolları”, Nebahat Demirdal tarafından da “Ahlak” unvanlı birer konferans verilmiş ve dinleyiciler tarafından hararetle alkışlanmışlardır.<sup>93</sup>

Antalya-Burdur yoluyla Isparta’ya gelen Denizli milletvekili Necip Ali Küçüka 1 Nisan 1941 tarihinde Isparta Halkevi’nde “Dünya Vaziyetleri” hakkında bir konferans vermiş, bu konferans şehrin çeşitli mahallelerinde bulunan hoparlörlerle halka da duyurulmuştur.<sup>94</sup>

<sup>91</sup> Aksu, “Evimizin Bir Yılı”, *Ün*, c.1, sayı:10-11-12, Isparta, 1935, s.152.

<sup>92</sup> *Ün*, “Haberler”, c.7, sayı:78-79, Isparta, 1940, s.1086.

<sup>93</sup> *Ün*, “Haberler”, c.7, sayı:82-83, Isparta, 1941, s.1150.

<sup>94</sup> *Ün*, “Mühim Haberler”, c.7, sayı:84-85-86, Isparta, 1941, s.1194.

7 Kasım 1941’de Isparta Halkevi salonunda başöğretmen Süleyman Telli tarafından “Çocuk Sayımı ve Çocuk Terbiyesi” konulu bir konferans verilmiş, 12 Aralık 1941 tarihinde ise öğretmen Sait Demirdal, “Tutum ve Artırma Haftası” münasebetiyle bir konferans vermiştir.<sup>95</sup>

1943 yılı içerisinde ortaokul müdürü Zühtü Ayçin tarafından Halkevi salonunda “Halk ve Çocuk Terbiyesi” hakkında önemli bir konferans verilmiş ve özellikle çocuk babaları ve velileri üzerinde çok iyi etkiler yapmıştır.<sup>96</sup>

Halkevlerinin kuruluşunun on beşinci yıldönümü dolayısıyla 23 Şubat 1947 tarihinde Isparta Halkevi’nde bir tören düzenlenmiş, Isparta Halkevi başkanı Doktor Reşat Ayan tarafından Halkevlerinin anlam ve önemi, bunların hal ve gelecekteki görev ve hizmetleri, aydınlara düşen ödevler konusunda bir konferans verilmiştir.<sup>97</sup>

1948 yılı içinde Memleket Hastanesi Dâhiliye Uzmanı Doktor Raşit Sağcı tarafından “Kolera ile Savaş” konulu, Belediye Doktoru Ali Başgelmez ve Fevzipaşa İlkokulu öğretmeni Mebrure Ege taraflarından da “Veremle Savaş” konulu konferanslar verilmiştir. Milletvekili Cihat Baban tarafından da “Solculuk” hakkında konuşma yapılmıştır.<sup>98</sup>

26 Eylül 1948 tarihinde ise Dil Bayramı’nın on altıncı yıldönümü dolayısıyla dil ve edebiyat kolu tarafından Halkevi sinema salonunda bir tören düzenlenmiş, S.Daver Binbaşıoğlu tarafından dilin önemini belirten bir konuşma yapılmış, ardından Fazilet Akat tarafından “Dilimiz Kültür Kaynağıdır” adlı şiir okunmuştur.<sup>99</sup>

Dil Bayramı’nın on yedinci yıldönümü Halkevi salonunda aydın kitlenin katılımıyla 26 Eylül 1949 Pazartesi günü bir törenle kutlanmış, bu törende Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü son

<sup>95</sup> Ün, “Halkevi Çalışmaları”, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1316.

<sup>96</sup> Ün, “Haberler”, c.9, sayı:106-107-108, Isparta, 1943, s.1490.

<sup>97</sup> Ün, “Isparta İlinde Halkevleri Çalışmaları”, c.13, sayı:154-156, Isparta, 1947, s.2082.

<sup>98</sup> Aytaç, “Isparta Halkevi’nin 1948 Yılı İlk Altı Aylık Çalışmaları”, Ün, c.14, sayı:163-164-165, Isparta, 1947-1948, s.2213.

<sup>99</sup> Aytaç, “Isparta Halkevi’nin 1948 Temmuz, Ağustos ve Eylül Ayları Çalışmalarına Kısa Bir Bakış”, Ün, c.14, sayı:166-168, Isparta, 1948, s.2245.

sınıfı öğrencisi S.Daver Binbaşıoğlu bir konuşma yaparak Türk dilinin başlangıçtan bugüne kadar geçirmiş olduğu gelişmeyi çağlara ayırarak anlatmıştır.<sup>100</sup>

### **e- Türk Dilinin Araştırılması ve Derlenmesi**

Halkevleri'nin dil ve edebiyat kollarının başarıları arasındaki en önemli yeri, Türk dili alanında yaptığı çalışmalar tutar. Bu kol, Türk Dil Kurumu ile işbirliği yaparak, tarama sonucu yurt çapında kullanılan yöresel sözcükleri toplamış, her yandan gelen bilgiler Ankara'da değerlendirilmiş ve ortaya çıkan yeni Türkçe sözcükler ara ara yayımlanmıştır.<sup>101</sup> Isparta Halkevi dil ve edebiyat kolu da, Türk dili ve derlemeler işinde verimli bir emek dökmüş, Isparta ve çevresinde halk arasında kullanılan kelimeleri toplamış,<sup>102</sup> ayrıca 4.000'den fazla yer adı ile yörük adını tespit etmiştir.<sup>103</sup>

### **2- Güzel Sanatlar Kolunun Çalışmaları**

Halkevleri Çalışma Talimatnamesi'ndeki önerilere göre güzel sanatlar kolu müzik, resim, heykel, mimari ve tezyini sanatlarda profesyonel ve amatör unsurları bir araya toplar, genç kabiliyetleri korur ve bunların yetişmelerine çalışır(Madde 19). Bu genel amaca ek olarak müzik geceleri düzenler ve Halkevi eğlencelerinin müzik kısmını gerçekleştirirdi(Madde 20). Kol halkın müzik beğenisini geliştirmek için radyo, gramofon gibi sınırlı teknik imkânlardan da yararlanmaya çalışırdı(Madde 22). Sanatseverlerin sayısını ve kalitesini arttırmak amacıyla kurslar düzenlerdi(Madde 25). Törenlerde, Halkevi eğlencelerinde milli marşı ve öteki şarkıları toplu olarak söyleyebilmesi için halkı eğitirdi(Madde 24). Radyo ve gramofon kullanımının yanı sıra korolar, bandolar ve orkestralar kurmak suretiyle Türk motiflerinin ve Batı'nın müzik tekniklerinin bir sentezini yapmaya çalışırdı(Madde 21-22).

Kol köylerde ve göçebe topluluklar arasında halk türkülerini derler ve halk danslarıyla ilgili araştırmalar yapardı(Madde 23). Sanat atölyeleri ve sergiler açmak,

<sup>100</sup> Aytaç, "Isparta Halkevi Çalışmaları", s.2309-2310.

<sup>101</sup> Zeyrek, **a.g.e.** , s.47.

<sup>102</sup> **Isparta Halkevi Broşürü**, s.11.

<sup>103</sup> **C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası** , s.76.

fotoğrafçılık sanatını desteklemek ve sanatsal yarışmalar düzenlemek kolun ilgilendiği öteki konulardı(Madde 27 ve 42).<sup>104</sup>

Isparta Halkevi'nin güzel sanatlar kolu da yukarıda belirtilen talimatnamedeki önerilere uygun bir çalışma programı takip etmiş, bu bağlamda müzik ve sanat geceleri düzenlemiş, eğitim çalışmalarına ağırlık vererek genç yeteneklerin yetişmesini sağlamış, sergiler düzenleyerek elde edilen ürünlerin topluma yayılmasına öncülük etmiş, kıyafet, türkü ve şarkıları derlemiş ve Batı müziğinin ve Batı müzik tekniğinin kökleşmesine çalışmıştır. Güzel sanatlar kolunun çalışmalarının ayrıntılarına geçilmeden önce bu kola kayıtlı üyelerin sayılarına ve bu üyelerin mesleki uğraşlarına ilişkin istatistiki veriler aşağıdaki tablo ile gösterilebilir.<sup>105</sup>

Tablo 4: 1933, 1934 ve 1935 yıllarında güzel sanatlar koluna kayıtlı üyelerin sayıları ve bu üyelerin mesleki dağılımları

Meslekler	1933 Senesi	1934 Senesi	1935 Senesi	Toplam
Avukat	1	1	1	3
Doktor	1	1	-----	2
Öğretmen	6	6	5	17
Tüccar	5	11	10	26
İşçi	-----	87	80	167
Çiftçi	2	-----	1	3
Güzel Sanatlar	2	7	7	16
Diğer Meslekler	17	2	-----	19
<b>Toplam</b>	<b>34</b>	<b>115</b>	<b>104</b>	<b>253</b>

Yukarıdaki tablo üye sayısı bakımından Isparta Halkevi'nin en faal kollarından birisinin güzel sanatlar kolu olduğunu gösterir. Özellikle işçilerin bu kola yoğun bir şekilde katılımı dikkat çekicidir. Bu bilgidan sonra güzel sanatlar kolunun çalışmalarını başlıklar halinde anlatabiliriz.

#### a- Müzik ve Sanat Geceleri ve Özel Toplantılar

<sup>104</sup> C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi , s.9-13.

<sup>105</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsaları , s.106-107; C.H.P. Halkevleri'nin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası , s.146-147; C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası , s.132-133.

Güzel sanatlar kolu konserler vermek, balo, nikâh, nişan töreni, aile toplantısı, çaylı dans düzenlemek suretiyle hem halkın müzik zevkinin gelişimine katkıda bulunmuş hem de halkı birbirine kaynaştırmıştır.

Güzel sanatlar kolu, Şubat 1933 ile Ocak 1934 tarihleri arasında programına göre tespit edilen belirli gecelerde halkın müzik gereksinmesini temine çalışmış ve Halkevi'nin malı olan piyano ile keman ve saksafondan oluşan bir caz meydana getirmiştir.<sup>106</sup> 1933 yılı içinde 45 konser vererek bir yıl içinde en fazla konser veren Halkevi unvanını alan Isparta Halkevi, ayrıca saz şairlerinin önemli parçalarını toplamıştır.<sup>107</sup>

Güzel sanatlar kolunun Şubat 1934 ile Mart 1935 tarihleri arasında yaptığı faaliyetler Tablo 5'te gösterilmiştir.<sup>108</sup>

Tablo 5

Sayı	Toplanma Konusu	Bulunanların Sayısı
5	Milli Konser	1780
1	Yılbaşı Gecesi	300
1	Cumhuriyet Bayramı Gecesi	450
1	23 Nisan Gecesi	500
2	Evlenme	765
27	Müzikli Gece Toplantıları	3725
12	Yapı Dersleri	1440
<b>49</b>		<b>8.970</b>

1935 yılı içinde güzel sanatlar kolu tarafından 1 balo, 3 nikâh töreni ve 1 çaylı dans düzenlenmiş ve bu toplanmalara 1.647 kişi katılmıştır.<sup>109</sup> Güzel sanatlar kolu 1941 yılı içinde 6 aile toplantısı, 3 çaylı dans ve 2 balo düzenlemek suretiyle faaliyette bulunmuş ve bu faaliyetin daha geniş bir şekilde yapılması için yeni düzenlemelerde bulunmuştur.<sup>110</sup>

<sup>106</sup> Isparta Halkevi Broşürü, s.11-12.

<sup>107</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsaları , s.48.

<sup>108</sup> Aksu, "Evimizin...", s.152-153.

<sup>109</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası , s.214-215.

<sup>110</sup> Ün, "Halkevi Çalışmaları", c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1316.

Isparta Halkevi'nde 1944 yılı içerisinde aile toplantısı, çaylı dans, nişan, nikâh ve balolar dolayısıyla 20'ye yakın toplantı olmuş, bu toplantılara 10.000'den fazla davetli katılmıştır. 700 liraya yakın bir para karşılığında caz takımı da getirilmek suretiyle, ileride oluşturulacak Halkevi bandosu ve cazının temeli atılmıştır.<sup>111</sup>

### **b- Eğitim Faaliyetleri**

1943 yılı içerisinde güzel sanatlar kolu tarafından Isparta Halkevi'nde bir resim kursu açılmış, bu kursta 15 öğrenci yetiştirilmiş ve meydana getirilen eserlerle bir sergi açmak suretiyle yapılan resimler halka gösterilmiştir.<sup>112</sup>

Güzel sanatlar kolu, 1945 yılında Halkevi'nde kurulan bando takımını yetiştirmek suretiyle Isparta'nın önemli ihtiyaçlarından birini karşılamış, ayrıca toplantılardaki saz ihtiyacını gidermek amacıyla caz takımını da yetiştirmiştir.<sup>113</sup>

Güzel sanatlar kolu, 1947 yılı içerisinde bando kurslarını devam ettirmiş ve bando kurslarına ilave olarak mandolin, keman ve piyano kursları açmıştır.<sup>114</sup>

Güzel sanatlar koluna 1947 yılında ayda 225 lira ücret verilmek suretiyle müzik öğretmeni temin edilmiş ve müzik kolunda çalışmalara devam edilmiştir. Bu bağlamda müzik kolunun orkestra kısmına 8 yaşından 16 yaşına kadar ilk, ortaokullar ile Kız ve Erkek Sanat Enstitüsü öğrencilerinden olmak üzere 56 öğrenci devam etmiş, bando koluna ise Sümerbank İplik Fabrikası çalışanlarından 16 ve 17 yaşlarında 18 öğrenci devam etmiş ve bu öğrenciler arasında sazları olmayan fakir çocuklar için de Halkevi tarafından saz ve müzik aletleri temin edilmiştir.

Güzel sanatlar kolunun resim kolu ise Kız Sanat Enstitüsü Resim öğretmeni Beraat Batu tarafından Halkevi'nde bir resim kursu açmış ve bu kurstan 16 öğrenci faydalanmıştır.<sup>115</sup>

<sup>111</sup> Ün, "Halkevimizin Çalışmaları", c.10, sayı:118-119-120, Isparta, 1944, s.1633.

<sup>112</sup> Ertem, "Isparta Halkevi'nin Bir Yıllık...", s.1534.

<sup>113</sup> Ün, "Halkevleri Çalışmaları", c.12, sayı:142-143-144, Isparta, 1946, s.1984.

<sup>114</sup> Ün, "Halkevleri Çalışmaları", c.14, sayı:160-162, Isparta, 1947, s.2180-2181.

<sup>115</sup> Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1947 Yılı...", s.2211.

Güzel sanatlar kolu tarafından açılan bando, caz ve milli saz kursları 1949 yılında da çalışmalarını devam ettirmiş ve cumartesi günleri hoparlörlerle yayın yapılmıştır.<sup>116</sup>

### **c- Derleme Faaliyetleri**

Şubat 1934-Mart 1935 tarihleri arasında güzel sanatlar kolu tarafından Isparta ve çevresinin güzel sanatlar yönünden çok zengin ve değerli eserleri aranıp taranmıştır. Bunlardan 137 tanesinin fotoğrafları ve bir kısmının klişeleri hazırlanmış ve bir albümde toplanmıştır. Ayrıca milli türküler notaya alınmıştır.<sup>117</sup>

### **d- Sergi Faaliyetleri**

Halkevlerinin kuruluşunun on beşinci yıldönümü dolayısıyla Isparta Halkevi'nde düzenlenen törende tarih, müze ve güzel sanatlar kolu başkanlarının çalışmaları ile gerek şehirden toplanan ve gerekse Halkevi müzesindeki folklor a ait eşyadan ve malzemeden elde edilen milli ve yerel eski eserlerle, eski elbiseler ve ayrıca güzel resimler 23 Şubat 1947 Pazar günü Halkevi kitaplık salonunda bir sergiyle halka teşhir edilmiş, ayrıca güzel sanatlar kolu başkanı ve resim öğretmeni olan Beraat Batu'nun Kız Enstitüsü mankenlerinden yararlanılarak eski elbiseler mankenler üzerinde teşhir edilmiştir.<sup>118</sup>

Isparta Halkevi güzel sanatlar kolunun orta derecedeki okullar arasında düzenlediği resim sergisi 19 Mayıs 1947 Pazartesi günü Isparta valisi Nuri Atay tarafından kurdelesini kesilerek üç gün süreyle halka açılmış, sergiyi 1.000'den fazla vatandaş gezmiş ve dereceye girenlere Halkevi yönetim kurulunca hediyeleri verilmiştir.<sup>119</sup>

23 Şubat 1948 ile 28 Şubat 1948 tarihleri arasında ise güzel sanatlar kolu tarafından Halkevi salonunda amatör resim sergisi açılmıştır.<sup>120</sup>

<sup>116</sup> Aytaç, "Isparta Halkevi Çalışmaları", s.2310.

<sup>117</sup> Aksu, "Evimizin...", s.152-153.

<sup>118</sup> Ün, "Isparta İlinde Halkevleri Çalışmaları", c.13, sayı:154-156, Isparta, 1947, s.2082-2083.

<sup>119</sup> Ün, "Isparta Halkevi Çalışmaları", c.14, sayı:157-159, Isparta, 1947, s.2143.

<sup>120</sup> Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1948 Yılı İlk Altı Aylık...", s.2213.



### 3- Temsil Kolunun Çalışmaları

Temsil kolu, Halkevleri kollarının en önemlilerinden biridir. Halkevleri'nin amaçlarından önde geleni halkın eğitimi olduğuna göre, temsil kolu bu eğitimin önemli bir aracıdır. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi'ne göre bu kol, Halkevleri'nde bir hayat ve hareket uyandırmak, şehir ve kasabaların tiyatro ihtiyaçlarını gidermeye yardım etmek, gençleri güzel ve serbest konuşturmaya alıştırmak, gençlerin fikir, sanat ve dil eğitimlerine yardım etmek, başarılı oyuncular ve iyi hatip yetiştirmek, ülke için yararlı telkinlerde bulunmak amacıyla kurulmuş(Madde 43) ve bu amacına erişmek için tiyatro sanatına isteği ve yeteneği olan kadın ve erkek üyelerden birkaç tiyatro grubu kurmayı görev addetmiştir(Madde 44). C.H.P. Genel İdare Kurulu'nun belirlediği ya da izin verdiği oyunları sergilemek(Madde 45), halkın eğitiminde Kukla-Karagöz(Madde 48) ve sinemadan yararlanmak da bu kolun görevleri arasındadır(Madde 49-52).<sup>121</sup>

Isparta Halkevi temsil kolu da C.H.P. Genel İdare Kurulu'nun onayladığı geleneksel değerleri işleyen ahlaki, terbiyevi ve milli piyeslerle ve işlettiği sinema ile halkın eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi işinde kendi üzerine düşen görevi ve hizmeti başarıyla yerine getirmiştir. Isparta Halkevi temsil kolunda kayıtlı üyelere ilişkin istatistiki veriler ise aşağıdaki tabloda gösterildiği şekildedir:<sup>122</sup>

Meslekler	1933 Senesi	1934 Senesi	1935 Senesi	Toplam
Avukat	-----	-----	1	1
Doktor	1	1	-----	2
Öğretmen	7	20	21	48
Tüccar	4	7	8	19
İşçi	-----	2	12	14
Çiftçi	1	4	2	7
Güzel Sanatlar	4	12	7	23
Diğer Meslekler	12	12	-----	24
<b>Toplam</b>	<b>29</b>	<b>58</b>	<b>51</b>	<b>138</b>

Tablo 6: 1933, 1934 ve 1935 yıllarında temsil koluna kayıtlı üyelerin sayıları ve bu üyelerin mesleki dağılımları.

<sup>121</sup> C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi , s.13-15.

<sup>122</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsaları , s.86-87; C.H.P. Halkevleri'nin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası , s.152-153; C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası , s.140-141.

Bu tablo, hemen diğer bütün kollarda olduğu gibi, Isparta Halkevi'nin çalışmalarına en çok katılan meslek grubunun öğretmenler olduğunu gösterir. Ayrıca doktor ve avukatların diğer kollarda olduğu gibi çalışmalara katılımlarının azlığı dikkat çekicidir.

Bu tablo verildikten sonra temsil kolunun yıllara göre çalışmalarının ayrıntılarına geçilebilir.

Isparta Halkevi temsil kolu Halkevleri talimatnamesi gereğince kurularak 19 Şubat 1933 tarihinde faaliyete geçmiş, bir taraftan üyesinin çoğalmasına, diğer taraftan sahne hayatına önem vererek, vatandaşların milli ve vatani eğitimlerine çalışmış<sup>123</sup> ve Şubat 1933 ile Ocak 1934 tarihleri arasında 21 temsil vermiştir.<sup>124</sup> Böylece Isparta Halkevi 1933 yılı içinde İstanbul, Ankara, Aydın, İzmir ve Edirne Halkevleri'nden sonra en fazla temsil veren Halkevi olmuştur.<sup>125</sup>

Temsil kolu, Şubat 1934- Mart 1935 tarihleri arasında milli bayramlardan başka, her ay bir temsil vermiş ve bu yolla halkı eğitmeye çalışmıştır. Belirtilen tarihler arasında temsil kolunun yaptığı faaliyetler Tablo 7'de gösterildiği şekildedir.<sup>126</sup>

Tablo 7

Sayı	Toplanma Konusu	Bulunanların Sayısı
1	Mete Piyesi	650
2	Çoban, Şer'iye Mahkemesi	1200
1	Beyaz Kahraman	580
1	İkizler	530
2	Kızıl Çağlayan	985
1	Zor Nikâhi	350
1	Attila	580
1	Sakarya'nın Tayyarecisi	593
1	İstiklâl	530
4	Okullar Temsili	1678
<b>15</b>		<b>7.681</b>

<sup>123</sup> Isparta Halkevi Broşürü, s.12.

<sup>124</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsaları , s.120.

<sup>125</sup> a.g.e. , s.120-122.

<sup>126</sup> Aksu, "Evimizin...", s.153.

1934 yılı içinde verdiği 15 temsille Isparta Halkevi Adana, Ankara, İstanbul, Kayseri ve Zonguldak Halkevleri'nden sonra bir yıl içinde en fazla temsil veren Halkevi olmuştur.<sup>127</sup>

Temsil kolu 1935 yılı içinde 4.151 vatandaşa sekiz temsil vermiştir.<sup>128</sup>

17-18 Şubat 1940 geceleri Halkevi temsil kolu tarafından Halkevi sahnesinde “Gün Doğuyor” adlı piyes temsil olunmuş ve büyük bir beğeni toplamıştır.<sup>129</sup>

Isparta Halkevi'nin temsil koluna mensup gençler, hazırlanan “Para Delisi” adlı piyesi 30 ve 31 Ekim günlerinde temsil etmişler ve genel istek üzerine 26 Kasım 1940'ta da üçüncü defa oynamışlardır.<sup>130</sup>

21 Mart 1943 gecesi temsil kolu tarafından hazırlanan “Vatan ve Vazife” adlı piyes ortaokul öğrencileri tarafından temsil edilmiş ve büyük bir beğeni kazanmıştır.<sup>131</sup>

1942 yılında C.H.P. Genel Sekreterliği'nin yardımıyla Halkevi temsil salonunda ses tertibatı yapılarak sahnedeki sesin her yerden rahatça işitilmesi sağlanmıştır. Yine Genel Sekreterliğin yardımıyla büyük salona beş yüz kişilik sandalyeler konmuş, su ve banyo tesisatı tamamlanmıştır.

Isparta Halkevi temsil kolu, Halkevlerinde gösterilmesine izin verilen hemen her piyesi büyük bir heyecan ve başarı ile temsil etmiş ve halk üzerinde etki bırakmaya çalışmıştır. Milli bir eğitim ocağı haline gelen temsil sahnesine gösterilen ilgi karşısında birçok temsiller tekrar edilmiştir. Temsiller yalnız Halkevi sahnesine özel kalmamış, çevre il ve köylerde de temsiller verilmiş ve böylece temsil kolu çalışma sahasını genişletmiştir. Ayrıca temsil kolu halkın yaptığı bağışlardan

<sup>127</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası, s.196-202.

<sup>128</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası, s.76.

<sup>129</sup> Ün, “Ay İçinde Olgular”, c.6, sayı:71-72, Isparta, 1940, s.1006.

<sup>130</sup> Ün, “Haberler”, c.7, sayı:80-81, Isparta, 1940, s.1118.

<sup>131</sup> Ün, “Haberler”, c.9, sayı:106-107-108, Isparta, 1943, s.1490.

yararlanmak suretiyle 10.600 lira masraf karşılığında 1942 yılında Isparta Halkevi'ne bir sinema makinesi getirmiş ve bu yolla halkın önemli bir ihtiyacını karşılamıştır.<sup>132</sup>

Temsil kolu, 1946 yılında temin ettiği sinemayı işletmeye devam etmiş, temsillerini sürdürmüş, ayrıca aile toplantıları, nişan ve düğün baloları dolayısıyla 22 toplantı yapmış ve bu toplantılara 10.000'den fazla davetli katılmıştır.<sup>133</sup>

1947 yılı içinde Halkevi temsil kolu tarafından "Bir İlan Hatası"<sup>134</sup>, "23 Nisan Bebekleri", "Şehit Çocuk", "İnsan Sarrafı", "Bir Damla Yaş", "Kanun Adamı ve Züğürtler", "Kozanoğlu", "Gömdüğüm Cihan" ve "Yapışkanlar" piyesleri temsil edilmiştir.<sup>135</sup>

1948 yılı içinde "Yanlış Yol", "Köy Düğünü"<sup>136</sup>, "Ayşe Pınarı"<sup>137</sup> adlı piyesler temsil edilmiş, 1949 yılında ise "Bir İlan Hatası", "İstiklal", "Erkek Kukla", "Çapanoğlu" temsilleri verilmiş ve ayrıca cumartesi günleri hoparlörlerle radyofonik temsiller yayını yapılmıştır.<sup>138</sup>

Sonuç olarak temsil kolu, C.H.P. Genel İdare Kurulu'nun onayladığı ve daha çok Türk tarihiyle ilgili, Kurtuluş Savaşı'nı öven, dinsel düşünceleri ve eski düzeni yeren, inkılâbın yerleşmesine yardımcı olan türden piyeslerle üzerine düşen görevi başarıyla yerine getirmiştir.<sup>139</sup> Ayrıca Isparta Halkevi, Adana, Bursa, Trabzon, Ankara, Balıkesir, Ordu ve Sinop Halkevleri'nden sonra en çok temsil veren Halkevi olmuştur.<sup>140</sup> Bu kolun çalışmalarını anlatırken son olarak, inkılâp temsillerinin

<sup>132</sup> Ertem, "Isparta Halkevi'nin Bir Yıllık...", s.1531-1532.

<sup>133</sup> Ün, "Halkevleri Çalışmaları", c.12, sayı:142-143-144, Isparta, 1946, s.1984.

<sup>134</sup> Ün, "Isparta İlinde Halkevleri Çalışmaları", c.13, sayı:154-156, Isparta, 1947, s.2082.

<sup>135</sup> Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1947 Yılı...", s.2211.

<sup>136</sup> Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1948 Yılı İlk Altı Aylık...", s.2213.

<sup>137</sup> Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1948 Temmuz...", s.2245.

<sup>138</sup> Aytaç, "Isparta Halkevi Çalışmaları", s.2310.

<sup>139</sup> Genelde ülke çapındaki bütün Halkevleri'nde, özelde ise Isparta Halkevi'nde temsil edilen piyeslerin yorumu için başlıca şu eserlere başvurulmuştur: Karadağ, **a.g.e.** ; Işıl Çakan, **Konuşunuz ve Konuşturunuz, Tek Parti Döneminde Propagandanın Etkin Silahı: Söz**, Otopsi Yay. , İstanbul, 2004, s.237-272; Levent Boyacıoğlu, "Tek Parti Döneminde İnkılâp Temsilleri I", **Tarih ve Toplum**, c.17, sayı:102, İstanbul, 1992, s.350-356; Boyacıoğlu, "1933: İnkılâp Temsilleri'nin Altın Yılı", **Tarih ve Toplum**, c.18, sayı:103, İstanbul, 1992, s.30-35; Boyacıoğlu, "İnkılâp Temsilleri III: Bayönder", **Tarih ve Toplum**, c.18, sayı:104, İstanbul, 1992, s.90-97; Boyacıoğlu, "İnkılâp Temsilleri IV: Atatürk Çizmelerini Giyiyor", **Tarih ve Toplum**, c.18, sayı:105, İstanbul, 1992, s.141-152.

<sup>140</sup> Karadağ, **a.g.e.** , s.247-267.

muhtevası bakımından bir fikir vermesi için Nurhan Karadağ'ın, Behçet Kemal'in "Çoban" adlı piyesi hakkında yaptığı yorumu aktarıyoruz:

"Behçet Kemal'in, ilk kez Ankara Halkevi Sahnesinde seyirci karşısına çıkan Çoban adlı oyunu da ulusal bilinci, ulusun kendine güvenini arttırmak amacı ile yazılıyor. Oyunda Atatürk'e ve Türk Ulusuna sürekli övgü dolu sözler yer alıyor. Olaylar zamanımızdan çok önce geçtiği halde, Atatürk'ün Türk Gençliğine hitabesi ile bitiyor. Zaman ve yer soyutlanıyor. Düşman ülkeyi sarmıştır. Uzun süre savaşılmış iki yan da çok kayıp vermiştir. Sonunda birer yiğidin dövüşmesine karar veriliyor. Kim yenilirse onun yanı yenilmiş sayılacaktır. Türk yanından hançerli bir Çoban dövüşüyor, zırhlı düşman savaşçısına karşı ve Çoban kazanıyor. Yazar, Türk ırkını bir çobanda simgeliyor.

'Tarih- İrkımın öz çocuğu bir Türk genci çoban'

Oyunda Türk'lerin uygarlık yayıcısı olduğu sürekli vurgulanıyor.

'Bey- Türk kolu buraya geldiği zaman

Onlar daha tasta su içmeyi bilmiyorlardı bile.

Sanatı, hakikati, ilmi, kahramanlığı

Dünyaya yaysın diye Tanrı Türk'ü yarattı.'

Ve Türk soyu, tarih için dünyada tek varlık olarak niteleniyor.

'Tarih- Bir tek alın tanıdım toprağa eğilmeyen.

Sürünmek istemeyen, kölelik ne bilmeyen

Türk'ün güneşleriyle dünya ufku ağardı,

Türk olmasa tarihe yazılacak ne vardı?'"<sup>141</sup>

'

#### 4- Spor Kolunun Çalışmaları

C.H.P. Halkevleri Öğreneği'ne göre spor kolunun amacı çeşitli spor dallarını Türk halkına tanıtmak, sporu milli düzeyde uygulanan kitlesel bir etkinlik haline getirebilmek için toplumda spora karşı bir ilgi ve sevgi uyandırmak ve beden eğitimi veren milli kuruluşlara yardımcı olmaktır(Madde 47-48). Bunun dışında sporun

<sup>141</sup> a.g.e. , s.147-148

bilimsel temellere oturtulması ve planlı olarak yapılabilmesi için araştırma ve hazırlıklar yapmak(Madde 48), spor çalışmaları içinde jimnastiğe özel bir yer vermek(Madde 49), milli spor bayramları düzenleyerek halkın spora olan ilgisinin artırılmasına çalışmak(Madde 50), vatanın çeşitli yörelerinin tanınması ve gezilmesi için geziler düzenlemek(Madde 51) ve spor konferansları ile halkın bilgisinin gelişmesine çalışmak da bu kolun görevleri arasındaydı(Madde 52).<sup>142</sup>

Isparta Halkevi spor kolu da, milli karakterin kökleştirilmesi, toplumsal yapının sağlamlaştırılması, ülkeye sağlıklı, ahlaklı ve dürüst insanlar yetiştirilmesi için sporu seferber etmiş, “sağlam düşünceler sağlam insanlarda bulunur” ilkesinden hareketle sporun hemen hemen her dalında halka ve gençliğe faydalı olmaya çalışmış, müsabakalar ve spor gezileri düzenlemiş ve spor konferansları vermiştir. Bu kola kayıtlı üyelerin sayısına ve bu üyelerin mesleki uğraşlarına ilişkin 1933, 1934 ve 1935 yılı istatistikleri ise aşağıdaki tabloda gösterildiği şekildedir.<sup>143</sup>

Tablo 8: 1933, 1934 ve 1935 yıllarında spor koluna kayıtlı üyelerin sayıları ve bu üyelerin mesleki dağılımları

Meslekler	1933 Senesi	1934 Senesi	1935 Senesi	Toplam
Avukat	-----	-----	-----	
Doktor	2	2	1	5
Öğretmen	8	8	7	23
Tüccar	8	7	12	27
İşçi	2	14	28	44
Çiftçi	1	2	14	17
Güzel Sanatlar	2	1	3	6
Diğer Meslekler	10	12	-----	22
<b>Toplam</b>	<b>33</b>	<b>46</b>	<b>65</b>	<b>144</b>

Bu tablo avukat ve doktorların dışında her meslek grubunun Isparta Halkevi spor kolunun çalışmalarına yeterli ölçüde katıldığını bize göstermektedir.

<sup>142</sup> C.H.P. Halkevleri Öğreneği , s.12-14.

<sup>143</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsaları , s.114-115; C.H.P. Halkevleri'nin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası , s.158-159; C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası , s.148-149.

Bu tablo verildikten sonra spor kolunun çalışmalarının ayrıntılarına geçilebilir.

Isparta Halkevi spor kolu 23 Şubat 1933 tarihinde açılmış, aynı yıl içerisinde birçok gençleri çatısı altında toplamış ve spor kulüplerini, daha bilinçli ve sistematik bir surette çalışabilmelerini temin için, himayesine almış, bu kulüplere maddi ve manevi yardımlarda bulunmuş<sup>144</sup> ve ayrıca futbol ve atlı sporun ildeki gelişimine katkıda bulunmuştur.<sup>145</sup>

Spor kolu Isparta ve çevresinde spor istek ve kıvancının kökleşmesine yarar işler görmüş, bu bağlamda Şubat 1934- Mart 1935 tarihleri arasında on beş kişilik bir bisiklet kolu oluşturmuş ve Eğridir ilçesi ve köylerine iki bisiklet gezisi düzenlemiştir. Ayrıca spor kolu Isparta ve Gelendost futbol takımlarına yardım etmiş, 7 futbol maçı düzenlemiş ve bu maçları toplam 3400 kişi izlemiştir.<sup>146</sup>

1935 yılı içinde 2 spor gezisi düzenlenmiş ve bu gezilere 20 kişi katılmıştır.<sup>147</sup>

13 Nisan 1940 tarihinde Halkevi salonunda bölge serbest güreş karşılaşmaları yapılmış, dereceye giren gençler 5 Mayıs 1940 tarihinde yapılacak grup karşılaşmalarına katılmak üzere güreş antrenörü Şevket Aka'nın idaresi altında Eskişehir'e hareket etmişlerdir.<sup>148</sup>

Her yıl geleneksel bir şekilde yapılmakta olan Keçiborlu yağlı güreşi parti yararına olmak üzere 12 Mayıs 1940 Pazar günü istasyon civarındaki çayırılıkta icra edilmiş, akşam karanlığına kadar devam eden güreşleri Denizli, Burdur ve Isparta şehirleri ile Şarki Karaağaç, Uluborlu ve Keçiborlu'nun çeşitli köylerinden gelen 2.000'e yakın seyirci izlemiş ve dereceye girenlere çeşitli hediyeler verilmiştir.<sup>149</sup>

<sup>144</sup> **Isparta Halkevi Broşürü**, s.12-13.

<sup>145</sup> **C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsaları** , s.48.

<sup>146</sup> Aksu, "Evimizin...", s.153.

<sup>147</sup> **C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsası** , s.225.

<sup>148</sup> Ün, "Evimizden Haberler", c.7, sayı:73-74, Isparta, 1940, s.1028.

<sup>149</sup> Ün, "Evimizden Haberler", c.7, sayı:75, Isparta, 1940, s.1046.

Isparta Halkevi'nin spor faaliyetinin işlerini görüp kontrol etmek üzere 1940 Eylül'ünde Isparta'yı ziyaret eden spor müfettişlerinden Edirne milletvekili Fuat Balkan, Isparta valisi Tevfik Hadi Baysal, Halkevleri müfettişi Şahin Baş ve bütün idare kurullarının katılımıyla bir konuşma yapmış ve yararlı ve özel direktiflerde bulunmuştur.<sup>150</sup>

Isparta Halkevi spor takımı, Adana Beden Eğitimi Bölge karşılaşmalarına katılmış, bire karşı sıfır Antalya'ya galip gelmiştir.<sup>151</sup>

Isparta Halkevi spor kolu, Ekim 1941-Ocak 1942 tarihleri arasında sporun her dalında çalışmalarını sürdürmekle birlikte kış mevsimi dolayısıyla daha çok kayaklarla ve güreşlerle meşgul olmuştur.<sup>152</sup>

Isparta Halkevi spor kolu, 1943, 1944, 1945 ve 1946 yıllarında çalışmalarını tenis, atletizm, voleybol, dağcılık, avcılık, bisiklet ve masa tenisi üzerinde yoğunlaştırmış, tenis sahasıyla, ping pong masası gençleri tatil zamanında kendine çekmiş ve onları kahve köşelerine gitmekten alıkoymuştur.<sup>153</sup>

22 Haziran 1947 Pazar günü Isparta ve Antalya tenisçileri arasında Isparta Halkevi tenis kortunda bir tenis karşılaşması yapılmış, Isparta milletvekilleri Kemal Ünal Turan ve Kazım Aydar, Isparta valisi Nuri Atay, Garnizon komutanı ile dağ eğitim komutanı, Isparta Halk Partisi başkanı, Antalya ve Isparta Halkevi başkanları ve kalabalık bir seyirci kütlesinin hazır bulunduğu karşılaşmayı Isparta Halkevi tenisçileri kazanmıştır.

Halkevi spor kolu tarafından 10 Temmuz 1947 tarihinde Isparta masa tenisi birinciliği düzenlenmiş, iki kategori üzerinden düzenlenen Isparta masa tenisi birinciliğine 17 oyuncu katılmış ve 22 gün süren karşılaşmadan sonra 1947-1948 Isparta şampiyonu çıkarılmıştır. Karşılaşmalarda derece alan oyunculara Halkevi

<sup>150</sup> Ün, "Haberler", c.7, sayı:80-81, Isparta, 1940, s.1118.

<sup>151</sup> Ün, "Mühim Haberler", c.7, sayı:84-85-86, Isparta, 1941, s.1194.

<sup>152</sup> Ün, "Halkevi Çalışmaları", c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1316.

<sup>153</sup> Ertem, "Isparta Halkevi'nin Bir Yıllık...", s.1534.

Ün, "Halkevimizin Çalışmaları", c.10, sayı:118-119-120, Isparta, 1944, s.1633.

Ün, "Halkevleri Çalışmaları", c.12, sayı:142-143-144, Isparta, 1946, s.1984.



Yönetim Kurulu tarafından birer madalya ile aldıkları derece üzerinden birer de diploma verilmiştir.

27 Temmuz 1947 Pazar günü ise Halkevi spor kolu tarafından 20 kişinin katılımıyla Gölcük gezisi düzenlenmiş, “Dağ Başını Duman Almış” marşını söyleyerek konak yerine varan 20 kişilik kafiye çadırlarını kurduktan sonra yaptıkları bayrak direğine İstiklal Marşı eşliğinde Türk bayrağını çekmişler ve bundan sonra Gölcük gölünde su sporları yapmışlardır.<sup>154</sup>

Isparta Halkevi spor kolu tarafından yürütülen masa tenisi çalışmalarına 1947 yılı içinde 1975 üye katılmış olup çeşitli tarihlerde birincilikler düzenlenerek derece alanlara madalya verilmiştir.

Voleybol çalışmalarına 1947 yılı içinde 1800 üye katılmış ve sahada büyük faydalar görmüşlerdir.

Tenis çalışmalarına 1947 yılı içinde 720 üye katılmış, çeşitli tarihlerde kategoriler arasında birincilik karşılaşmaları yapılmış ve Antalya-Isparta arasında yapılan tenis karşılaşmasında Isparta Halkevi takımı birinci gelmiştir.

Avcılık çalışmalarına 1947 yılı içinde 38 avcı katılmış ve avcılar kaz avlayarak çevreye büyük yardımlarda bulunmuşlardır.<sup>155</sup>

1948 ve 1949 yıllarında spor kolunun başlıca çalışmaları tenis, voleybol ve masa tenisi olmuştur.<sup>156</sup>

### **5- Sosyal Yardım Kolunun Çalışmaları**

Halkevleri Çalışma Talimatnamesi'ne göre sosyal yardım kolunun asli görevi, Halkevi'nin bulunduğu bölgede gerçek surette yardıma muhtaç kimsesiz kadınlar, çocuklar, malûller, düşmüş ihtiyarlar ve hastalar... gibi vatandaşlar hakkında halkta sevgi, şefkat ve yardımlaşma duygusu uyandırmaktır(Madde 66).

<sup>154</sup> Ün, “Halkevleri Çalışmaları”, c.14, sayı:160-162, Isparta, 1947, s.2180.

<sup>155</sup> Aytaç, “Isparta Halkevi'nin 1947 Yılı...”, s.2211-2212.

<sup>156</sup> Aytaç, “Isparta Halkevi'nin 1948 Yılı İlk Altı Aylık...”, s.2213.

Aytaç, “Isparta Halkevi Çalışmaları”, s.2310.

Bunun dışında kimsesiz okul çocuklarını korumak ve onlara yardım etmek, yardıma muhtaç kimselerin tedavisine ve bakımına yardım etmek, kimsesiz hastalara ve doğum yapan kimsesiz kadınlara evlerinde yardım etmek, kırsal kesimden gelen hastaların bakımına ve tedavilerine yardımcı olmak, işsizlere iş bulmak, dilencilığe karşı çareler aramak, cezaevlerindeki muhtaçları gözetmek, halkın sağlık bilgisini artırıp kuvvetlendirecek konferanslar verdirmek ve afişler yayınlayıp, sıhhi filmler göstermek de sosyal yardım kolunun ilgi duyduğu başlıca konular arasında yer alıyordu(Madde 68). Ayrıca il merkezinde bulunan Halkevleri'nde parasız birer klinik açtırmaya çalışmak ve köylerde sağlık taramaları yaptırmak da bu kolun görevleri arasındaydı(Madde 69-75).<sup>157</sup>

Isparta Halkevi sosyal yardım kolu da, Halkevleri Çalışma Talimatnamesi'ndeki önerilere uygun bir çalışma programı takip etmiş, bu bağlamda gerçek gereksinme içinde bulunanlara her türlü yardımı yapmış, dispanserler ve gezici doktorlarla hastaların imdadına koşmuş, okuldaki çalışan ve yetenekli çocukları koruyarak onlara kitap, elbise ve yiyecek sağlamış, halkın sağlık bilgisini artıracak konferanslar düzenlemiş ve bu yolla ülkede sosyal yardım düşüncesinin yayılmasına çalışmıştır. Sosyal yardım koluna kayıtlı üyelerin sayıları ve bu üyelerin mesleki uğraşları ise Tablo 9'da gösterildiği şekildedir.<sup>158</sup>

Tablo 9

Meslekler	1933 Senesi	1934 Senesi	1935 Senesi	Toplam
Avukat	1	1	-----	2
Doktor	4	6	7	17
Öğretmen	4	3	6	13
Tüccar	11	18	24	53
İşçi	-----	-----	6	6
Çiftçi	-----	-----	7	7
Güzel Sanatlar	1	2	1	4
Diğer Meslekler	20	37	-----	57
<b>Toplam</b>	<b>41</b>	<b>67</b>	<b>51</b>	<b>159</b>

<sup>157</sup> C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi , s.19-22.

<sup>158</sup>C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsaları, s.90-91; C.H.P. Halkevleri'nin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsası , s.164-165; C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsası, s.154-155.

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere sosyal yardım kolundaki çalışmalar için maddi desteğe gereksinim duyulması tüccarların bu kola ilgisini artırmış, yine doktorlar kendi uğraşı alanlarını ilgilendirdiği için olsa gerek diğer kollarda hiç rastlanmadığı şekilde sosyal yardım kolundaki çalışmalara yoğun bir şekilde katılım göstermişlerdir.

Bu genel bilgiden sonra Isparta Halkevi sosyal yardım kolunun dergiye yansıyan çalışmalarının ayrıntılarına geçilebilir.

Sosyal yardım kolu Şubat 1933 - Ocak 1934 tarihleri arasında maddi imkânlarının elverişsizliğine karşın diğer sosyal yardım kuruluşlarıyla işbirliğine giderek bayramlarda fakir çocukları giydirmiş, yoksul ve muhtaç kimselere yardım etmiş<sup>159</sup>, sıtmalı mıntikalara kinin dağıtmış, köylere seyahatler düzenleyerek köylülere yararlı öğütler vermiş ve bataklıkların kurutulması işiyle uğraşmıştır.<sup>160</sup>

Şubat 1934-Mart 1935 tarihleri arasında Isparta Halkevi sosyal yardım kolu, halkın sağlık bilgisini artırmak amacıyla dokuz köyde 1.200 vatandaşın dinlediği dokuz konferans vermiş, ayrıca 335 lira masraf karşılığında 159 erkek öğrenci ile 85 kız öğrencinin yiyecek, giyecek, okutma, ilaç ve tedavi gereksinmelerini karşılamıştır.<sup>161</sup> Bunun dışında sosyal yardım kolu aynı tarihler arasında Isparta ilindeki bataklıkların kurutulmasına girişmiştir.<sup>162</sup>

1940 yılı yaz aylarında Isparta Halkevi'nde açılan "Hemşire" ve "Hasta Bakıcılık" kursunda başarılı olan bayanlara 13 Kasım 1940 tarihinde seçkin bir kurul huzurunda Isparta valisi Tevfik Hadi Baysal tarafından diplomaları verilmiş, kendilerinin orduda görecekleri önemli hizmetler hakkında bir asker konuşma yapmıştır.<sup>163</sup>

Sosyal yardım kolu, 8 Mart 1941 tarihinde bir kıyafet balosu düzenlemiş, büfe ve piyangodan oldukça önemli bir gelir elde etmiş, bu gelirele odun dağıtmış,

<sup>159</sup> Isparta Halkevi Broşürü, s.13-14.

<sup>160</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsaları , s.48.

<sup>161</sup> Aksu, "Evimizin...", s.153.

<sup>162</sup> C.H.P. Halkevleri 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı?, Gökay Kitabevi, İstanbul, 1936, s.92.

<sup>163</sup> Ün, "Haberler", c.7, sayı:80-81, Isparta, 1940, s.1118.

fakir kimselere ayakkabı temin etmiş, hastaların doktor ve ilaç gibi gereksinmelerini karşılamıştır.

Isparta Halkevi ayrıca 1 Mayıs 1941 tarihinden itibaren Cuma ve cumartesi günleri olmak üzere haftada iki gün fedakâr doktorlara dayanarak bir dispanser açmış ve işe başlamıştır. Durum şehir ve köy halkına, gazete ve el ilanları ile duyurulmuştur.<sup>164</sup>

Sosyal yardım kolu Ekim 1941-Ocak 1942 tarihleri arasında 788 yoksul ve fakir hastaları muayene ettirerek, bunlardan 28'inin ilaçlarını temin etmiştir. Bundan başka âma bir ihtiyarın gözlerini açtırmış ve ebe tarafından kurtarılamayan bir bayanı da ameliyat sonucu ölümden kurtarmıştır.

Aynı tarihler arasında sosyal yardım kolu Isparta ili dışında öğrenim hayatını sürdüren 14 yoksul öğrenciye yol parası temin etmiş ve ayrıca şiddetli kışlar dolayısıyla mütevazı evlerinde kapanıp kalan yoksul vatandaşlara 500 liralık odun dağıtmıştır.<sup>165</sup>

1943 yılı içinde sosyal yardım kolu, ortaokul öğrenimini tamamlamak üzere dışarıdan Isparta şehrine gelen öğrenciler için her türlü yatak malzemesi temin edilmek suretiyle 25 kişilik bir pansiyon açmış, Çocuk Esirgeme Kurumu ile işbirliği yaparak gerek bu yoksul öğrencilerin ve gerekse ilkokullardaki 250 yoksul çocuğun her gün öğle yemeklerini vermek suretiyle iaşesini temin etmiştir.<sup>166</sup>

Sosyal yardım kolu, 1944 yılı içinde düzenlenen balo ve piyango ile yapılan bağışlardan 11.246 lira elde etmiş, bu paranın 1372 lirası ile fakir halka ve yoksul öğrencilere yardım etmiş, geri kalan kısmıyla da Isparta Halkevi'ne sinema makinesi getirtmiştir.<sup>167</sup>

1945 ve 1946 yıllarında da çalışmalarını devam ettiren sosyal yardım kolu, 1947 yılı içinde Isparta merkezine bağlı Eber, Geresin, Aydoğmuş ve İlyas köylerine

<sup>164</sup> Ün, "Mühim Haberler", c.7, sayı:84-85-86, Isparta, 1941, s.1194.

<sup>165</sup> Ün, "Halkevi Çalışmaları", c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1316.

<sup>166</sup> Ertem, "Isparta Halkevi'nin Bir Yıllık...", s.1533.

<sup>167</sup> Ün, "Halkevimizin Çalışmaları", c.10, sayı:118-119-120, Isparta, 1944, s.1633.

Halkevi Başkanı Doktor Reşat Ayan, Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürü Cavit Yada, Sıtma Savaş Mücadele Doktoru Sami Gürler ile giderek 298 hastayı muayene ve tedavi ettirmiş, çok fakir olanların ilaç parasını temin etmiştir. Ayrıca bu kol 1947 yılında 67 kişiye 876 lira yardımda bulunmak suretiyle kendisinden beklenen görevi mali durumuna göre yapmıştır.<sup>168</sup>

Sosyal yardım kolu, 1948 ve 1949 yılında da programı dâhilinde çalışmasına devam etmiştir.<sup>169</sup>

### **6- Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolunun Çalışmaları**

Halkevleri Çalışma Talimatnamesi'ne göre halk dershaneleri ve kurslar kolunun en önemli amaçlarından biri, okuma-yazma öğretmek halkın entelektüel düzeyini yükseltmektir(Madde 79). Bunun yanı sıra kol çeşitli alanlarda yararlı kurslar da açardı. Bu kurslar ise önem sırasına göre Türkçe okuyup yazma kursları, pozitif bilimler ve el sanatları kursları ve yabancı dil vb. kurslardan oluşuyordu(Madde 80). Kurslardan başka uygun olan yerlerde fizik ve kimya laboratuvarları açmak(Madde 85), el sanatlarını teşvik etmek(Madde 86) ve Halkevi tarafından düzenlenen kursları başarıyla tamamlayanlar için mezuniyet ve diploma törenleri düzenlemek de bu kolun görevleri arasında yer alıyordu(Madde 87-88).<sup>170</sup>

Isparta Halkevi halk dershaneleri ve kurslar kolu da okuma yazmayı halk arasında geniş ölçüde yaymak, halkın bilgisini artıracak dil ve uzmanlık kursları açmak, konferanslar vermek, teknik bilgileri halk arasında yaymak, el sanatlarını teşvik etmek gibi çeşitli işlerle kendisinden beklenen görevi ve hizmeti yerine getirmeye çalışmış ve halka yararlı olmaya çalışmıştır. Halk dershaneleri ve kurslar koluna kayıtlı üyelere ilişkin 1933, 1934 ve 1935 yılı istatistikleri ise Tablo 10'da gösterildiği şekildedir:<sup>171</sup>

<sup>168</sup> Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1947 Yılı...", s.2212.

<sup>169</sup> Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1948 Yılı İlk Altı Aylık...", s.2213.

Aytaç, "Isparta Halkevi Çalışmaları", s.2310.

<sup>170</sup> C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi , s.22-24.

<sup>171</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsaları , s.110-111; C.H.P. Halkevleri'nin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsası , s.170-171; C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsası , s.164-165.

Tablo 10

Meslekler	1933 Senesi	1934 Senesi	1935 Senesi	Toplam
Avukat	-----	-----	-----	
Doktor	1	1	-----	2
Öğretmen	5	5	11	21
Tüccar	2	4	5	11
İşçi	1	1	8	10
Çiftçi	2	2	1	5
Güzel Sanatlar	2	2	1	5
Diğer Meslekler	10	8	-----	18
<b>Toplam</b>	<b>23</b>	<b>23</b>	<b>26</b>	<b>72</b>

Yukarıdaki tablo dil ve edebiyat kolu ile birlikte, kayıtlı üye sayısının en az olduğu kollardan birisinin halk dersaneleri ve kurslar kolu olduğunu bize gösterir. Bunun nedeni de sanırız ki bu koldaki çalışmaların da belirli bir bilgi seviyesini gerektirmesidir.

Bu kolun Ün dergisine yansıyan çalışmalarının özü ise aşağıda ifade edildiği şekildedir.

19 Şubat 1933 tarihinde açılan halk dersaneleri ve kurslar kolu Şubat 1933 ile Ocak 1934 tarihleri arasında okuma yazma ve dil kursları açmış ve yaz mevsiminde gençleri ve halkı bu kurslara devama teşvik için büyük çaba göstermiştir. Bu kol aynı tarihler arasında yeni ölçülerin kabulünde halkı karşılaşacağı güçlüklerden kurtarmak için Halkevi'nde bir kurs açmış, bunun dışında Cumhuriyet'in onuncu yıldönümü münasebetiyle hazırlanan Cumhuriyet marşını çeşitli yerlerde dersaneler açarak ve bu görevi üstüne alan arkadaşlardan bazılarını da köylere göndererek, öğretmeye çalışmıştır.<sup>172</sup>

Isparta Halkevi halk dersaneleri ve kurslar kolu, Şubat 1934-Mart 1935 tarihleri arasında halk bilgisini yükseltmek için şehirde ve köylerde birçok konferans vermiştir.

<sup>172</sup> Isparta Halkevi Broşürü, s.14.

Bir Fransızca dil kursu açmış ve bu kursta 80 ders verilmiştir. Bu kolun belirtilen tarihler arasında yaptığı iş özü Tablo 11’de gösterildiği şekildedir.<sup>173</sup>

Tablo 11

Sayı	Toplanma Konusu	Bulunanların Sayısı
2	Yeni Ölçüler	650
3	İçme Suları	230
3	Sağlık, Temizlik	380
3	Köy Evleri	320
3	Hayvan ve Ağaç Yetiştirme	355
<b>14</b>		<b>1.935</b>

Halk dershaneleri ve kurslar kolu 1935 yılı içinde haftada üç gece olmak üzere ikişer saat süren bir Fransızca kursu açmıştır.<sup>174</sup>

1940 yılı Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında Isparta Halkevi’nde Biçki-Nakış, Hemşire ve Hasta Bakıcılık, Resim, Müzik, Atış, Motor, Fransızca, İngilizce ve Matematik kursları açılmış<sup>175</sup> ve bu kurslarda Halkevi üyesi uzmanların yanı sıra Kayseri Lisesinden Necati Çapçı, Kabataş Lisesinden Osman Sağdur ve Hüsnü Aksoylar, Haydarpaşa Erkek Lisesinden Nuri Turantuğlu, Çamlıca Kız Lisesinden Meliha Erik adlı öğrenciler fahri öğretmenlik yapmışlardır.<sup>176</sup>

Isparta Halkevi halk dershaneleri ve kurslar kolu 1941- 1949 yılları arasında çoğunlukla, yaz aylarında Fransızca ve Matematik kursları açmak suretiyle bütünlemeye kalan öğrencileri yetiştirmeye çalışmıştır.<sup>177</sup>

<sup>173</sup> Aksu, “Evimizin...”, s.154.

<sup>174</sup> C.H.P. Halkevleri’nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası , s.76.

<sup>175</sup> Ün, “C.H.P. Isparta Halkevi’nde Açılan Kurslar”, c.7, sayı:76-77, Isparta, 1940, s.1070.

<sup>176</sup> Ün, “Haberler”, c.7, sayı:78-79, Isparta, 1940, s.1086.

<sup>177</sup> Ün, “Haberler”, c.7, sayı:82-83, Isparta, 1941, s.1150.

Ertem, “Isparta Halkevi’nin Bir Yıllık...”, s.1534.

Ün, “Halkevimizin Çalışmaları”, c.10, sayı:118-119-120, Isparta, 1944, s.1634.

Ün, “Halkevleri Çalışmaları”, c.12, sayı:142-143-144, Isparta, 1946, s.1984.

Ün, “Isparta İlinde Halkevleri Çalışmaları”, c.13, sayı:154-156, Isparta, 1947, s.2083.

Aytaç, “Isparta Halkevi’nin 1947 Yılı...”, s.2212.

Aytaç, “Isparta Halkevi’nin 1948 Yılı İlk Altı Aylık...”, s.2213.

Aytaç, “Isparta Halkevi’nin 1948 Temmuz...”, s.2246.

Aytaç, “Isparta Halkevi Çalışmaları”, s.2310.

## 7- Kütüphane ve Yayın Kolunun Çalışmaları

Halkevleri Çalışma Talimatnamesi'nin 89. maddesinde “Kütüphaneler, halk bilgisinin ilerlemesinde başlıca âmidir. Bu sebeple her Halkevinde bir kütüphane ve okuma odasının bulunması Halkevinin ilk kurulma şartlarından sayılır” denilmektedir. Kütüphane ve Yayın Kolu'nun bir başka ödevi de Halkevleri'nin yayımlayacağı kitapların basım ve yayın işlerini düzenlemektir(Madde 101). Bu kollar aynı zamanda gençler arasında kitap özetleme yarışmaları düzenlemek, gezici kütüphaneler kurmak, kitap sergileri açmak, okuma odaları kurmak gibi aynı amaca yöneltilmiş türlü çalışmalarla görevli bulunmaktaydı(Madde 98-100).<sup>178</sup>

Isparta Halkevi kütüphane ve yayın kolu da Halkevleri Çalışma Talimatnamesi'ndeki önerilere uygun olarak halkevi üyeleri ile beraber çevre halkının okuyabilmesi için bir kütüphane kurarak halkın gereksinme duyduğu konularda kitap sağlamış, okuma yazma odası oluşturmuş, halkın her saat kütüphaneden yararlanması için bir düzen kurmuş, kitabın yanı sıra gazete ve dergilerin de okuma odasında bulunmasını gerçekleştirmiş, ayrıca okunan kitapların konularına, kütüphanedeki kitap sayısına ve kütüphaneden yararlanan kişi sayısına ilişkin istatistikî bilgiler vermiştir. Bu arada Ün dergisinin basım ve yayın işlerini de düzenlemiştir. 1933, 1934 ve 1935 yıllarında bu kola kayıtlı üyelere ilişkin istatistiki veriler ise Tablo 12'de gösterildiği şekildedir:<sup>179</sup>

Tablo 12

Meslekler	1933 Senesi	1934 Senesi	1935 Senesi	Toplam
Avukat	-----	1	1	2
Doktor	2	-----	-----	2
Öğretmen	2	2	4	8
Tüccar	4	8	8	20
İşçi	-----	-----	5	5
Çiftçi	1	-----	1	2
Güzel Sanatlar	1	-----	2	3
Diğer Meslekler	9	6	-----	15
<b>Toplam</b>	<b>19</b>	<b>17</b>	<b>21</b>	<b>57</b>

<sup>178</sup> C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi , s.24-27.

<sup>179</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsaları , s.94-95; C.H.P. Halkevleri'nin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası , s.176-177; C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası , s.172-173.



Bu tablo Isparta Halkevi'nde katılımın en az olduğu kollardan birisinin de kütüphanecilik ve yayın kolu olduğunu bize gösterir.

Bu genel bilgidен sonra bu kolun yürüttüğü çalışmaların ayrıntılarına geçilebilir.

1933 yılında Isparta Halkevi binasının geniş ve güzel bir odası okuma salonu olarak halka açılmış ve Türk Ocakları'ndan devredilen ve Halk Fırkası ile diğer resmi makamlardan gönderilen ve çeşitli şekillerle karşılanan birçok eserlerle zengin bir kütüphane meydana getirilmiş ve çeşitli vasıtalarla başvurularak yapılan propagandalarla gençlik kahve köşelerinden uzaklaştırılmaya çalışılmıştır.<sup>180</sup> 784 kitabın bulunduğu Halkevi kütüphanesinden 1933 yılı içinde 3.000 vatandaş yararlanmıştır. Hâlbuki aynı yıl içinde Adana, Afyon, Aksaray, Aydın, Balıkesir, Bolu, Edirne, Eskişehir, İnebolu, Konya, Kayseri, Zonguldak Halkevleri'nde 1.000'in üzerinde kitap bulunurken İstanbul Halkevi'nde 2.631, İzmir Halkevi'nde 2.915, Ankara Halkevi'nde ise 18.000 kitap bulunuyordu. Doğal olarak okuyucu sayısı da fazla oluyordu.<sup>181</sup>

Şubat 1934-Mart 1935 tarihleri arasında 823 kitabın bulunduğu Halkevi kütüphanesinden yararlanan kişi sayısı ile bu kişilerin okudukları kitapların konusu Tablo 13'te gösterildiği şekildedir:<sup>182</sup>

Tablo 13

Erkek	Kadın	Okunan Kitapların Konusu
160	85	Tarih, Coğrafya, Yurt Bilgisi
210	135	Dil, Edebiyat, Güzel Sanatlar
145	51	Sosyal, Ekonomik, Teknik
950	520	Gazete, Dergi ve Yasalar
<b>1.465</b>	<b>791</b>	

<sup>180</sup> Isparta Halkevi Broşürü, s.15.

<sup>181</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsaları , s.121-123.

<sup>182</sup> Aksu, "Evimizin...", s.154.

Halkevi kütüphanesinde, her vatandaşın okuma, inceleme gereksinmesini karşılayacak kadar bol kitap, dergi ve gazete bulundurmaya çalışan kütüphane ve yayın kolu, kütüphaneyi her gün açık bulundurmuş, katalogları düzenli, okuma odasını konforlu bir hale getirmiş, bu durumu çeşitli ilanlar ile halka duyurmuş ve 1935 yılı içinde 1.271 kitabın bulunduğu kütüphaneden 1.297 vatandaşın yararlanmasını sağlamıştır.<sup>183</sup> Aynı yıl içinde Adapazarı, Aydın, Bursa, Diyarbakır, Gaziantep, İnebolu, Kocaeli, Manisa, Muğla, Muş, Samsun, Sinop, Tekirdağ, Zonguldak Halkevleri'nde 1.000'in üzerinde kitap bulunurken Adana'da 2.377, İzmir'de 2.897, Beyoğlu'nda 2.913, Konya'da 2.684, Urfa'da 2.338, Burdur'da 3.430, Kayseri'de 3.110, Eskişehir'de 4.463, İstanbul'da 4.624, Afyon'da 5.339, Çorum'da 8.679, Ankara'da 18.953 kitap bulunuyordu. Okuyucu sayısı en fazla olan Halkevi ise 30.753 kişiyle Aydın Halkevi idi. Onu 27.730 okuyucu ile Kayseri, 26.111 okuyucu ile İstanbul, 22.581 okuyucu ile Balıkesir, 22.200 okuyucu ile Giresun, 20.567 okuyucu ile Eskişehir Halkevleri takip ediyordu. Diğer Halkevleri'nin % 80'i de okuyucu sayısı bakımından Isparta Halkevi'nin önündedir.<sup>184</sup> Bu da Isparta Halkevi'nin bu yıllarda gerek kitap sayısı gerekse okuyucu sayısı bakımından diğer Halkevleri'nden geride kaldığını gösterir.

C.H.P.'nin gönderdiği mobilya ile Halkevi kütüphanesini düzenleyen kütüphane ve yayın kolu, 1942 yılı içinde kitap sayısını 2.496'ya çıkarmış ve gece ve gündüz açık bulundurduğu bu kütüphaneden 12.169 erkek ve 3.615 kadın vatandaşın yararlanmasını sağlamıştır.

1942 yılı içinde ayrıca Halkevi'nin bir odasında memleket kütüphanesi açılmış, 3.947 kitabın bulunduğu bu kütüphaneden 10.188 erkek ve 4.406 kadın vatandaş yararlanmıştır.<sup>185</sup>

1943 yılı içinde Halkevi kütüphanesini 5.027 vatandaş ziyaret etmiş, ayrıca gaz bulmak sıkıntısı çeken 60'a yakın öğrenci her gece kütüphanede çalışarak günlük derslerini hazırlamışlardır.<sup>186</sup>

<sup>183</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsası , s.76.

<sup>184</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsası, s.199-200.

<sup>185</sup> Ertem, "Isparta Halkevi'nin Bir Yıllık...", s.1533-1534.

1945 ve 1946 yıllarında Halkevi kütüphanesini 23.100 vatandaş ziyaret etmiş ve çeşitli eserleri okumak suretiyle yararlanmışlardır. Bundan başka çeşitli derecedeki okullara devam eden öğrencilerin yetişmeleri bakımından gerekli olan ders kitapları ve yardımcı kitaplar kol tarafından temin edilmiştir.<sup>187</sup>

Kütüphane ve yayın kolu, 1947 yılında, Ankara Halkevi'nde açılacak "Dantel ve Örgüler" sergisine 13 parça eşya ile; Ankara'da Yüksek Tahsil Talebe Birliği tarafından açılacak "Türkiye İllerini Tanıtma" resim sergisine Isparta'ya ait 30 fotoğrafla katılmıştır.<sup>188</sup>

Kütüphane ve yayın kolu, 1947 yılının kış aylarında, dışarıdan gelen ve pansiyon ve kirada bulunan öğrencilerin geceleri derslerini sıcak ve aydınlık bir yerde çalışmalarını sağlamak amacıyla Halkevi kütüphanesini geceleri de açık bulundurmuş ve bu yolla kütüphaneden 10.500 vatandaşın yararlanmasını temin etmiştir.

Kütüphane ve yayın kolu yine 1947 yılı içinde kitapları Milli Eğitim Bakanlığının formülüne göre yeniden tasnif ettirmiş, cilt masrafları için 314 lira para sarf etmiş, çıkarmakta olduğu Ün dergisi için de 751 lira para harcamıştır.<sup>189</sup>

1948 yılında C.H.P. Genel Sekreterliğinin gönderdiği "Missori'nin İntibaları", "Sıtma Savaşı", "Çocuk Islahı", "Gezintiler(Mersin) adlı filmler kütüphane ve yayın kolu tarafından ücretsiz olarak halka gösterilmiş ve Halkevi kütüphanesinden 2.560 kişi kitap, dergi ve gazete okumak suretiyle yararlanmıştır.<sup>190</sup>

Sonuçta her gün kitap sayısı artan Halkevi kütüphanesinden 16 yıl içerisinde toplam 78.118 kişi yararlanmıştır.

## 8- Köycülük Kolunun Çalışmaları

<sup>186</sup> Ün, "Halkevimizin Çalışmaları", c.10, sayı:118-119-120, Isparta, 1944, s.1634.

<sup>187</sup> Ün, "Halkevleri Çalışmaları", c.12, sayı:142-143-144, Isparta, 1946, s.1984.

Ün, "Isparta İlinde Halkevleri Çalışmaları", c.13, sayı:154-156, Isparta, 1947, s.2083.

<sup>188</sup> Ün, "Halkevleri Çalışmaları", c.14, sayı:160-162, Isparta, 1947, s.2181.

<sup>189</sup> Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1947 Yılı...", s.2212.

<sup>190</sup> Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1948 Yılı İlk Altı Aylık...", s.2213.

Halkevleri Talimatnamesi'nin 104. maddesi bu kolun görevini şöyle tanımlamıştır: “Köycülük Kolu'nun temel vazifesi, köylerin toplumsal, sağlık ve estetik açısından geliştirilmelerine ve köylü ile şehirli arasındaki karşılıklı sevgi ve dayanışma duygularının güçlendirilmesine çalışmaktır”. Yine aynı talimatnamede, bu amacın gerçekleştirilmesi için Halkevliğin sık sık köylere gitmeleri(Madde 105), köylülere devletle ilgili işlerinde yardımcı olmaları(Madde 109), gezici sergiler yoluyla yerli mallarını halka tanıtmaları(Madde 111), uygun mevsimlerde köylerde çeşitli törenler düzenleyerek temsiller vermeleri(Madde 112), belirli bir köyü alarak bu köyün gelişimi için ellerinden gelebilecek tüm çabaları harcamaları bir yöntem olarak ileri sürülmektedir.<sup>191</sup> Kısacası zengin ve temiz Türk köyünün yaratılması, Halkevleri'nin önde gelen ülküsü olarak kabul edilmiştir.<sup>192</sup>

Isparta Halkevi köycülük kolu da Halkevleri Talimatnamesi'ndeki önerilere uygun bir çalışma programı takip etmiş, bu bağlamda sık sık köy gezileri düzenlemiş, bu geziler aracılığıyla köylülerin sağlık, ekonomi ve sosyal sorunlarıyla yakından ilgilenmiş, köylü ile şehirli arasındaki bağların kuvvetlenmesine çalışmış, köylerde törenler düzenlemek ve konferanslar ile temsiller vermek suretiyle zengin ve kalkınmış Türk köyünün yaratılmasına çalışmıştır. Köycülük koluna kayıtlı üyelere ve bu üyelerin mesleki uğraşlarına ilişkin istatistiki veriler ise Tablo 14'te gösterilmiştir.<sup>193</sup>

Tablo 14

Meslekler	1933 Senesi	1934 Senesi	1935 Senesi	Toplam
Avukat	1	2	1	4
Doktor	1	1	1	3
Öğretmen	15	10	18	43
Tüccar	12	2	5	19
İşçi	3	1	6	10
Çiftçi	12	14	8	34
Güzel Sanatlar	-----	1	1	2
Diğer Meslekler	12	23	-----	35
<b>Toplam</b>	<b>56</b>	<b>54</b>	<b>40</b>	<b>150</b>

<sup>191</sup> C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi , s.27-29.

<sup>192</sup> Çavdar, a.g.m. , s.880-881.

<sup>193</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsaları , s.98-99; C.H.P. Halkevleri'nin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsası , s.182-183; C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsası , s.180-181.

Yukarıdaki tablo köycülük kolu çalışmalarına en fazla ilginin öğretmenler tarafından gösterildiğini ve çiftçilerin de doğrudan kendi uğraşı alanlarını ilgilendirdiği için kol çalışmalarına belli bir ölçüde katıldıklarını gösterir.

19 Şubat 1933 tarihinde açılan köycülük kolu Şubat 1933-Ocak 1934 tarihleri arasında köylünün sosyal, iktisadi ve sıhhi durum ve şartlar altında gelişimini temin için; köy evlerinin sıhhi şartlar altında inşaları, ahır ve ağılların inşa tarzları, beden temizliği, gıda temizliği, köy yollarının ağaçlandırılması ve köylerde küçük ziraat ve el sanatlarının gelişimi vb. konularda köylülerle konuşmalar yapmış ve bu yolla köylüleri aydınlatmaya çalışmıştır.<sup>194</sup>

Isparta Halkevi köycülük kolu Şubat 1934-Mart 1935 tarihleri arasında sosyal yardım ve diğer kollardan üyelerin katılımıyla “Köy Araştırma Kurumu” oluşturmuş ve iş programına göre köylüye yararlı hizmetlerde bulunmuştur.

Merkezde üç kişilik bir kurul oluşturmak suretiyle köylünün resmi dairelerdeki işlerini hukuki yollardan kolayca görmesine yardım etmiştir.

Köylerde dokuz konferans vermiş ve parasız ilaç dağıtmıştır. Köylerde okuma odaları, köy meydanları, bayrak töreni, hayvan beslenmesi, ağaç yetiştirilmesi ve köy suları üzerinde özenle uğraşmıştır. Ayrıca köylü ile şehirli arasındaki bağların kuvvetlendirilmesi, köy ve köylü yaşayışının, köy ekonomisinin tanınması için 6 Eylül 1934 tarihinde Isparta merkezine bağlı Lağus köyünde bir “Köy Bayramı” düzenlemiştir.<sup>195</sup>

Köycülük kolu 1935 yılı içinde çilek yetiştirme denemeleri yapmış, köylünün şehirdeki işlerini kovalamış, hastalıklı köylülere ilaç dağıtmış ve çeşitli konularda yedi konferans vermiştir.<sup>196</sup>

<sup>194</sup> Isparta Halkevi Broşürü, s.15-16.

<sup>195</sup> Aksu, “Evimizin...”, s.154.

<sup>196</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası , s.76-77.

1941- 1949 yılları arasında köycülük kolu, haftanın belirli günlerinde Isparta Valisi, Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürü, Tarım Müdürü, Veteriner Müdürü, Milli Eğitim Müdürü, Sıtma Savaş Doktoru ve Isparta Halkevi Başkanı'nın katılımıyla köy gezileri düzenleyerek Eber, İslâmköy, Lağus, Belönü, Deregüme, Senirce, Çünür, Kayı, Gönen, Büyük Findos, Ömerköz, Kılıç, Geresin, Aydoğmuş ve İlyas köylerine gitmişler ve geziye katılanlar uzmanlık alanları dâhilinde köylülere öğütler vermişler ve birçok hastaları muayene ve tedavi etmişlerdir.<sup>197</sup>

### 9- Tarih ve Müze Kolunun Çalışmaları

Halkevleri Çalışma Talimatnamesi'ne göre tarih ve müze kolunun görevleri şu şekilde özetlenebilir:

- a) Yayınlar, konferanslar ve paneller aracılığıyla milli ve yerel tarihle ilgili gerçekleri geniş halk kütlesine yaymak,
- b) Yerel tarih hakkında kendi çevrelerinde yapılacak araştırmalarla yeni yeni belgeler elde etmeye ve bunları ilmi şartlara uygun olarak yayınlamaya çalışmak,
- c) Halkevi civarında bulunan tarihi eserlerin korunmasına katkıda bulunmak(Madde 113)
- d) Mevcut müzeleri desteklemenin yanı sıra yenilerini açmak(Madde 114)
- e) Türk folkloruna ve etnoğrafyasına ilişkin malzemeleri toplamak ve toplanan ürünleri yayınlar, sergiler ve konferanslar yoluyla korumak ve tanıtmak(Madde 116)

<sup>197</sup> Ün, "Halkevi Çalışmaları", c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1316.

Ertem, "Isparta Halkevi'nin Bir Yıllık...", s.1534.

Ün, "Halkevimizin Çalışmaları", c.10, sayı:118-119-120, Isparta, 1944, s.1634.

Ün, "Halkevleri Çalışmaları", c.12, sayı:142-143-144, Isparta, 1946, s.1984-1985.

Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1947 Yılı...", s.2212.

Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1948 Yılı İlk Altı Aylık...", s.2213.

Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1948 Temmuz...", s.2246.

Aytaç, "Isparta Halkevi Çalışmaları", s.2310.

f) Halkevleri'nde toplanacak folklor malzemesinin düzgün bir envanterini çıkarmak(Madde 117)<sup>198</sup>

Isparta Halkevi tarih ve müze kolu da Türkiye ve Türk tarihi üzerinde araştırmalar yapmış, eski tarihi eserleri halka tanıtmış, yerel tarih üzerinde incelemeler yaparak, arşivlerde, şer'î mahkeme sicillerinde, vakfiyelerde, eski yazma eserlerde, seyahatnamelerde, kitabelerde bulunan tarihi bilgileri çıkarıp Ün dergisi aracılığıyla yayımlamış, halka tarih kültürü ve bilgisi vermiş, gittikçe azalan güzel Türk eserlerini, etnoğrafik önemi olan eşyayı toplamış, folklorik araştırmalar yaparak elde ettiği malzemeyi yayımlamış ve eski eserleri halka tanıtmak için sergi ve müzeler açmıştır. Bu kola kayıtlı üyelerin sayılarına ilişkin 1933, 1934 ve 1935 yılı istatistikleri ise Tablo 15'te gösterilmiştir.<sup>199</sup>

Tablo 15

Meslekler	1933 Senesi	1934 Senesi	1935 Senesi	Toplam
Avukat	----	----	----	
Doktor	----	----	----	
Öğretmen	3	2	5	10
Tüccar	9	11	25	45
İşçi	----	----	11	11
Çiftçi	----	----	2	2
Güzel Sanatlar	2	8	9	19
Diğer Meslekler	5	3	----	8
<b>Toplam</b>	<b>19</b>	<b>24</b>	<b>52</b>	<b>95</b>

Bu tablo Isparta Halkevi'nde en az ilgi gösterilen kollardan birisinin tarih ve müze kolu olduğunu bize gösterdiği gibi tüccarların kola katılımının fazlalığı enteresan bir durum yaratmıştır.

Bu genel bilgiden sonra tarih ve müze kolunun yaptığı faaliyetlerin ayrıntılarına geçilebilir.

<sup>198</sup> C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi , s.29-30.

<sup>199</sup> C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsaları , s.102-103; C.H.P. Halkevleri'nin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası , s.188-189; C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası , s.188-189.

Şubat 1934-Mart 1935 tarihleri arasında Isparta Halkevi tarih ve müze kolu, Isparta tarihi üzerinde incelemeler yaparak, bir yandan arşivleri ve kütüphaneleri taramış bir yandan şer'î mahkeme sicilleri, vakfiyeler, seyahatnameler, sefaretnameler, eski yazma eserler ve bir yandan da eski eserler ve taş belgeler arasına dalarak Isparta ve çevresinin bilinen ve belli olan taraflarına daha çoğunu ve daha doğrusunu katmıştır.

Aynı tarihler arasında tarih ve müze kolu folklor araştırma ve derlemeleri hızını gittikçe artırmış, bu savaşın verimi olarak 80 kadar Ispartalı ozan ve büyük adamın yaşayışlarını, deyişlerini ve çevrelerine yaptıkları hizmetleri açığa çıkarmıştır.

Tarih ve müze kolu ayrıca bir arkeolojik ve etnoğrafik müzenin açılmasına elverişli malzemelerin yerlerini tespit etmiş, bu arada taş yapı ve harabelerle güzel sanat eserlerini ve Isparta'nın görülmeye değer eski ve yeni görünüşlerini bir albümde toplamıştır.

Tarih ve müze kolu bunların dışında biri yerli ürünler, diğeri bayanlar dikiş yurdu sergileri olmak üzere iki sergi açmış ve bu sergileri 3.220 erkek, 1.880 kadın vatandaş ziyaret etmiştir.<sup>200</sup>

Isparta Halkevi tarih ve müze kolu 9 Mayıs 1935 tarihinde açılan Isparta Halkevi müzesini günden güne önemli kültür belgeleriyle zenginleştirmiş ve aynı zamanda Isparta'nın tarih ve folkloruna ilişkin incelemeleri Halkevi tarafından çıkarılmakta olan Ün dergisinde yayınlamıştır.<sup>201</sup>

1943 yılında çalışmalarını üç esaslı amaca yönelten tarih ve müze kolu, bu bağlamda;

1) Isparta ve çevresinin tarihi, folkloru, ekonomisi, coğrafyası, sosyal durumu, Isparta çevresinde yaşayan tarihe geçmiş ya da geçmemiş tarihi simalar, saz

<sup>200</sup> Aksu, "Evimizin...", s.154.

<sup>201</sup> C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları'nın 1940 Çalışmaları, s.70; C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1932-1942, Alaaddin Basımevi, Ankara, 1942, s.17.



şairleri üzerinde incelemelerde bulunarak elde edilen bilgileri Ün dergisi aracılığıyla yaymaya çalışmıştır.

2) Isparta ve çevresinde bulunan eski dönemlerden kalma eserlerin yerlerini ve haldeki durumlarını yazı ve fotoğraflarla tespite çalışmıştır.

3) Isparta ve çevresinde bulabildiği arkeolojik ve etnoğrafik eşyayı satın alarak 9 Mayıs 1935 tarihinde açtığı Halkevi müzesini takviye etmeye çalışmıştır. Ayrıca giyim bakımından topladığı eşya ile bir etnoğrafik sergi açmıştır.<sup>202</sup>

Isparta Halkevi tarih ve müze kolu, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949 yıllarında da çizdiği program çerçevesinde çalışmalarına devam etmiş, bu bağlamda Halkevi müzesini zenginleştirmeye çalışmış, sergiler açmış ve Isparta'nın tarih ve folklor bakımından durumunu inceleyerek elde ettiği sonuçları Ün dergisinde yayınlamıştır.<sup>203</sup>

Sonuç olarak Isparta Halkevi de tüm diğer Halkevleri gibi Türk inkılâbının halkın benliğine sindirilmesinde, halkın bilinç ve eğitim düzeylerinin yükseltilmesinde, uluslaşma sürecinin hızlandırılmasında, toplumsal dayanışmanın artmasında, geleneklerin kısılcacında çağdışı bir yaşam sürdüren Türk halkının çağdaşlaşmasında ve aydınlanmasında başarılı hizmetler yerine getirmiştir.<sup>204</sup> Isparta Halkevi kurulmadan önce, Osmanlı devrinde Isparta ili dâhilinde Isparta, Karaağaç,

<sup>202</sup> Ertem, "Isparta Halkevi'nin Bir Yıllık...", s.1534-1535.

<sup>203</sup> Ün, "Halkevimizin Çalışmaları", c.10, sayı:118-119-120, Isparta, 1944, s.1634.

Ün, "Halkevleri Çalışmaları", c.12, sayı:142-143-144, Isparta, 1946, s.1985.

Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1947 Yılı...", s.2212.

Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1948 Yılı İlk Altı Aylık...", s.2214.

Aytaç, "Isparta Halkevi'nin 1948 Temmuz...", s.2246.

Aytaç, "Isparta Halkevi Çalışmaları", s.2310.

<sup>204</sup> Zonguldak, Kayseri, Gaziantep, Manisa, Samsun, Muğla, Aydın Halkevleri üzerine yapılan tezler incelendiği zaman yürütülen çalışmalar bakımından belirtilen Halkevleri ile Isparta Halkevi'nin faaliyetleri arasında benzerlikler vardır. Ancak Ankara, İstanbul, Adana, Trabzon, Konya, İzmir Halkevleri diğer Halkevleri'nden daha başarılıdır. Bu illerin merkez iller olduğu düşünülecek olursa ve Isparta ilinin coğrafi, ekonomik, idari, demografik yapısı da buna katılacak olursa Isparta Halkevi'nin olanaklarını zorlayarak çalıştığı anlaşılır. Ayrıca ülke genelindeki Halkevleri'nin çalışmalarının tam verileri hiçbir kaynaktan bulunmamaktadır. Bu konuda yapılan tezler aşırı genellemelere gitmiş, C.H.P.'nin yayınları ise olağandışı çalışmalar nedeniyle Halkevleri'ni konu edinmiştir. Bu nedenle Halkevleri çalışmalarını birbirleri arasında karşılaştırmaya tâbi tutmak ilmi açıdan pek de sağlıklı sonuçlar vermemektedir.

Uluborlu, Yalvaç ve Eğridir rüşdiyelerinin bulunması<sup>205</sup> ve Cumhuriyet devrinde Isparta, Uluborlu, Yalvaç, Şarkikaraağaç, Senirkent, Eğridir kazalarında Türk Ocakları'nın var olması<sup>206</sup>, Isparta ilinde canlı düşünsel ve kültürel bir ortam yaratmış, bu da Halkevi'nin başarısında önemli bir etken olarak ortaya çıkmıştır.

1933, 1934 ve 1935 yılı Halkevleri istatistiklerinden de anlaşılacağı üzere Isparta Halkevi'nde en çok ilgi gören kollar sırasıyla Güzel Sanatlar, Sosyal Yardım, Köycülük, Spor ve Temsil kolları olmuş, en az ilgiyi ise sırasıyla Halk Dershaneleri ve Kurslar, Kütüphanecilik, Tarih ve Müze ve Dil ve Edebiyat kolları görmüştür. Kolların seçiminde ilgi, beceri, fiziksel yapı, varlık durumu ve duygular rol oynamıştır. Çünkü üye bakımından erkekler Spor, kadınlar, tüccarlar ve doktorlar Sosyal Yardım, öğretmenler Dil ve Edebiyat, işçiler Güzel Sanatlar, çiftçiler de Köycülük kolunda fazlalık göstermişlerdir. Kadın üye sayısının bütün kollarda yetersiz kaldığı Isparta Halkevi'nde, çalışmalara en az katılım sağlayanlar iş kolu olarak avukat ve doktorlar olmuştur. Bunun en önemli nedeni ise bütün ülke genelinde olduğu gibi Isparta ilinde de meslek olarak avukat ve doktorların genel nüfus içindeki sayılarının çok düşük oluşudur. Halkevi'nin tüzük ve talimatnamelere uygun başarılı bir çalışma programı izlemesinde en fazla katkıyı ise, bütün kollara katılım ve mesleki açıdan genel nüfus içindeki miktar dikkate alınacak olursa, öğretmenler sağlamıştır.<sup>207</sup> Bu durum aşağıdaki tabloda daha net bir şekilde görülecektir.

<sup>205</sup> Köseoğlu, "Isparta'da Eski Türk, Rum ve Ermeni Mektepleri", *Ün*, c.11, sayı:127-128, Isparta, 1944, s.1763-1765.

<sup>206</sup> Sarımay, *a.g.e.*, s.421-423.

<sup>207</sup> 1933, 1934 ve 1935 yıllarına ait Halkevleri istatistikleri incelendiğinde Isparta Halkevi için geçerli olan bu durumun ülke genelindeki diğer Halkevleri için de geçerli olduğu görülür. Bunun dışında aynı istatistikler incelendiğinde Isparta Halkevi'nin en az üyeye sahip Halkevleri'nden birisi olduğu ve Adana, Ankara, Bafra, Balıkesir, Bursa, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Mersin, Niğde, Samsun, Trabzon, Zonguldak Halkevleri'nin en fazla üyeye sahip Halkevleri oldukları anlaşılır. Karşılaştırma için bkz. **C.H.P. Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsaları; C.H.P. Halkevleri'nin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsası; C.H.P. Halkevleri'nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülâsası.**

Tablo 16: 1933, 1934 ve 1935 yıllarında Isparta Halkevi'nin her bir kolunda çalışmalara katılanların mesleki dağılımları ve toplamı

Kollar	Avukat	Doktor	Öğretmen	Tüccar	İşçi	Çiftçi	Güzel Sanatlar	Diğer Meslekler	Kadın	Erkek	Toplam
Dil ve Edebiyat	1	1	31	15	7	6	17	20	24	74	98
Güzel Sanatlar	3	2	17	26	167	3	16	19	24	229	253
Temsil	1	2	48	19	14	7	23	24	36	102	138
Spor	----	5	23	27	44	17	6	22	4	140	144
Sosyal Yardım	2	17	13	53	6	7	4	57	40	119	159
Halk Dershaneleri	-----	2	21	11	10	5	5	18	3	69	72
Kütüphanecilik	2	2	8	20	5	2	3	15	4	53	57
Köycülük	4	3	43	19	10	34	2	35	4	146	150
Tarih ve Müze	-----	-----	10	45	11	2	19	8	18	77	95
<b>Toplam</b>	<b>13</b>	<b>34</b>	<b>214</b>	<b>235</b>	<b>274</b>	<b>83</b>	<b>95</b>	<b>218</b>	<b>157</b>	<b>1.009</b>	<b>1.166</b>

Isparta Halkevi bütün bu olumlu çalışmaların sonuçlarını ise yayın hayatını sürdürmesinde öğretmenlerin en büyük katkıyı sağladıkları Ün dergisi aracılığıyla halka yaymayı amaç edinmiştir. Isparta Halkevi çalışmalarına en büyük katılımın genellikle öğretmenler tarafından sağlanmasının nedenini ise Halkevleri İdare ve Teşkilat Talimatnamesi'nde geçen aşağıdaki sözler en güzel bir şekilde açıklar. Bu talimatnamede, “Halkevleri bütün Devlet memurlarının, vatandaki bütün entelektüel sınıfın, bütün ilerlemek isteyen unsurların müşterek malı ve müşterek yetiştirme vasıtası olduğuna göre, Halkevlerinin herhangi bir muvaffakiyetsizliğinden doğacak herhangi bir mesuliyet birinci derecede o muhitteki bu elemanların boynundadır”.<sup>208</sup> Şeklinde bir ifade kullanılarak Halkevleri çalışmalarına zorunlu katılma olgusu meşrulaştırılmıştır. Yine C.H.F. Genel Sekreterliği, memurların buraya özendirilmesi için Bakanlara yazı göndermiş ve hatta Milli Eğitim Bakanlığı'ndan; “Maarif Vekâletine mensup Muallimler, Memurlar ve Talebelerin Halkevleri ile münasebetlerine dair talimatname” çıkarılmıştır. Bu yönetmelikte öğretmenlerin yetenek ve uzmanlık alanlarında, resmi görevlerini aksatmayacak biçimde Halkevleri'nde görev almalarına izin verilmiştir.<sup>209</sup> Zorunlu katılma olgusunu meşrulaştıran bu ifade ve yönetmelik Cumhuriyet'in ilk yıllarında devlet

<sup>208</sup> C.H.P. Halkevleri İdare ve Teşkilat Talimatnamesi , s.3.

<sup>209</sup> Zeyrek, a.g.e. , s.23.

memurlarının büyük bir çoğunluğunu oluşturan öğretmenlerin Halkevleri çalışmalarına katılımlarını artırmıştır. Isparta Halkevi'nde de devlet memuru sıfatıyla öğretmenler çiftçi, tüccar ve işçilere göre çalışmalara daha yoğun olarak katılım göstermişlerdir. Ancak öğretmenlerin Halkevleri çalışmalarına katılma olgusunu tek bir nedene bağlamak yanlış hükümlere yol açabilir. Özellikle okuryazar oranının az olduğu, basın ve yayın organlarının ve iletişimin yetersiz kaldığı Cumhuriyet'in ilk yıllarında buldukları yörelerde topluma yön verebilecek ve yetişkinlere demokrasi ve vatandaşlık bilincini aşılacak en aydın kesimlerden birisini öğretmenlerin oluşturduğu unutulmamalıdır. Bunun dışında siyasete girmeleri yasaklanan memurlar ve faal ve idealist öğretmenler Halkevi çatısı altında çalışma ortamı buldukları için, becerilerini burada göstermeye başlamışlar ve burada kendilerini yetiştirmişlerdir. Ayrıca o zamanın şartları öğretmenleri idealist, çalışkan ve başarılı yapmıştır. Reformların sıcağı hâlâ devam ediyor ve inkılâbın mantığı gereği her aydın, kendini ülke yararına her ne olursa yapmaya mecbur hissediyordu. Isparta Halkevi'nin üye profilinin köylü ve işçilerden ziyade tayin yoluyla oraya gelmiş olan memurlar ve öğretmenlerden oluşması özelde Isparta Halkevi genelinde ise ülkedeki bütün Halkevleriyle organik bir bağ kuramamış geniş bir kitlenin varlığını ortaya koyar. Nitekim 1940 yılında 130.000 kişiyi geçen Halkevleri'nin üye sayısının % 14'ü köylü, % 14'ü ise işçilerdir. İşçilerin ise devlet teşekküllerinde çalışan işçiler olduğu unutulmamalıdır.<sup>210</sup> Bugün yavaş yavaş birikmeye başlayan sözlü tarih anlatıları ve yayımlanan bazı hatıralar, yerel halkın Halkevleri faaliyetlerine katılımlarının oraya tayinle gelmiş bürokrat ve memurlara oranla oldukça düşük olduğunu gösterir<sup>211</sup>. Şimdi çalışmanın asıl konusunu oluşturan Ün dergisinin şekli özelliklerine, yayın politikası, içerik ve yazar bakımından analizine ve değerlendirmesine geçilebilir.

<sup>210</sup> Fatih Tuğluoğlu, "Türkiye'de Halkçılık İdeolojisi ve Halkevleri", **Erdem: Atatürk Kültür Merkezi Dergisi**, c.14, sayı:42, Ankara, 2005, s.115.

<sup>211</sup> Bunun için bkz. Şevket Beysanoğlu, "Anılarımda Diyarbakır Halkevi", **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:2, sayı:3, Ankara, 1996, s.161-167; Ahmet Yüksel, "Merzifon Halkevi ve Taşan Dergisi", **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:2, sayı:3, Ankara, 1996, s.169-188; M. Bülent Varlık, "Bozok, Yozgat Halkevi Dergisi Bibliyografyası", **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:2, sayı:3, Ankara, 1996, s.193-198; M. Bülent Varlık, "Devrimin Sesi, Bilecik Halkevi Dergisi Bibliyografyası", **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:3, sayı:6, Ankara, 1998, s.81-85; M. Bülent Varlık, "Ülker, Niksar Halkevi Kültür Dergisi", **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, sayı:14, Ankara, 2002, s.75-79.

## İKİNCİ BÖLÜM

### ÜN DERGİSİNİN GENEL BİR DEĞERLENDİRMESİ

#### I- ÜN DERGİSİNİN BİÇİMSEL ÖZELLİKLERİ

Ün dergisi 1933 Şubat’ında açılan Isparta Halkevi’nin yayın organı olup Fehmi Aksu’nun Halkevi başkanlığı döneminde 4 Mart 1934 tarihinde kurulmuştur. Bu dergiye Ün adının verilmesindeki sebep ise Ün adının eski Türkçe’de “Ses” anlamına gelmesidir.<sup>212</sup> Derginin dış ve iç kapağında “Isparta Halkevi Mecmuası” ibaresi mevcuttur.

Ün dergisi 1934 Haziran’ında yayın hayatına başlamış 1949 Aralık ayına kadar 14 cilt halinde toplam 172 sayı olarak çıkmıştır. Bu özelliğiyle Ün dergisi Halkevleri dergileri içerisinde, Ankara Halkevi yayın organı olan Ülkü’den sonra en uzun süre ve sayı olarak en çok yayınlanan dergi olmuştur. 1946 yılında bazı duraklamalar yaşanmış, son sayıları birleştirilerek yayınına son verilmiştir.

20×28 ebatlarında yayınlanan Ün dergisi 1938’de çıkan 49. sayıya kadar ikinci hamur kâğıda basılmış, bu tarihten sonra 1940 yılındaki 80-81. sayıya kadar kuşe kâğıda basılan dergide kâğıdın kalitesi bu sayıdan itibaren düşmüş ve 1943 yılından sonra kâğıdın kalitesi tekrar yükselmiştir.

İyi denebilecek bir baskıya sahip olan Ün dergisinde yazılar iki sütuna dizilmiş, yazılarda genellikle 8 punto kullanılmış ve derginin ilk sayısından itibaren sayfa numaraları birbirinin devamı olarak yayınlanmıştır. Dergi zaman zaman kitap reklâmı da almıştır.

Her sayısının kapağında C.H.P.’nin simgesi olan “Altı Ok” işareti bulunan derginin ayda bir defa bir sayı çıkarması kararlaştırılmış ise de, ilk sayılar hariç genellikle bu kaideye uyulmamış, dergi bazı yıllarda iki üç ayda bir, iki üç sayı

<sup>212</sup> Neşet Köseoğlu, “Ün On Yaşına Girerken”, *Ün*, c.9, sayı: 109-110-111, Isparta, 1943, s.1498.

halinde yayınlanmış, bazı yıllarda dört beş sayı halinde çıkmış, 1947 ve 1949 yılları arasında ise altı ayda bir yayınlanmıştır. Derginin sayfa sayısı ise sürekli olarak değişmiş, zaman zaman 16 sayfa yayınlanan derginin iki üç ayda bir yayınlanan bazı sayıları ise 72 sayfa olarak çıkmıştır. 1938 Kasım tarihli 56. ve 57. sayılar Mustafa Kemal Atatürk'e ithaf olunmuş, bunun dışında dergide özel bir sayı çıkarılmamıştır. Dergide başyazılarda genellikle milli temalar konu edilmiş ve ülkedeki siyasi hayata ilişkin bilgiler verilmiştir.

İlk sayının çıktığı 1934 Haziran'ından 9. cildin 97 ile 98. sayılarının çıktığı 1942 yılı Nisan ve Mayıs aylarına kadar Ün dergisinin genel neşriyatını Hilmi Dilmen idare etmiş, sorumlu müdürlüğünü ise Ali Rıza Uysal üstlenmiştir. Belirtilen sayı ve tarihten derginin son sayısının çıktığı 1949 Aralık ayına kadar ise Ün dergisi, Kemal Ünal Turan'ın idaresinde yayın hayatını sürdürmüş, imtiyaz sahipliğini ise Belediye Başkanı Hilmi Çakmakçı üstlenmiştir.

Derginin ilk iki sayısı Ankara "Hâkimiyeti Milliye Matbaası" nda basılmış, 3. sayının çıktığı 1934 Ağustos'undan 61. sayının çıktığı 1939 Nisan'ına kadar dergi Isparta "İlkadın Matbaası" nda basılmış, 62. sayının çıktığı Mayıs 1939 tarihinden 136. sayının çıktığı Temmuz 1945 tarihine kadar "Isparta Matbaası" nda basılan dergi, sonraki tarihlerde ise sırasıyla Ankara "Doğuş Matbaası", Ankara "Başbakanlık Devlet Matbaası" ve Ankara "Ulus Matbaası" nda basılmıştır.

Ayda 600-800 adet basılan ve bunun 100'ü ilde, diğerleri değişik yerlerde dağıtılan<sup>213</sup> Ün dergisinin ücreti, derginin çıktığı tarihten Ekim 1943 tarihine kadar sayısı 15 kuruş, altı aylık aboneliği 60 kuruş, yıllık aboneliği 120 kuruş olarak belirlenmiş iken, Ekim 1943 tarihinden 159. sayının çıktığı Haziran 1947 tarihine kadar sayı 40 kuruş, yıllık abonelik 240 kuruş olarak belirlenmiş, sonraki yıllarda ise derginin sayısı 75 kuruşa, yıllık aboneliği ise 6 liraya çıkarılmıştır.

Halkevleri Çalışma Talimatnamesi gereğince Halkevleri tarafından çıkarılmakta olan dergilerin adları ve hangi Halkevleri tarafından çıkarılmakta oldukları bir liste halinde, Ün dergisinin her sayısının son kapağına konulmuştur.

<sup>213</sup> Hilmi Dilmen, "Isparta'da Okuma İşleri", Ün, c.4, sayı:45-46, Isparta, 1937-1938, s.650.

Ün dergisi 1945 yılına kadar zengin bir içerikle çıkarken, belirtilen tarihten sonra gerek konu sıkıntısı gerek eleman eksikliği ve bunlardan daha önemli olarak Halkevleri üzerinde yürütülen siyasi tartışmalar, dergideki içeriğin zayıflamasına neden olmuş ve 1945-1949 yılları arasında dergideki içerik eksikliği iktibaslarla kapatılmaya çalışılmıştır. Kısacası başlangıçtaki ilgi, hareketlilik, canlılık, yaratıcılık ve inkılâpçılık süreç içerisinde azalmıştır

Isparta'yı ziyaretleri dolayısıyla Atatürk ve İnönü'nün fotoğrafları başta olmak üzere, Isparta'daki eski ve tarihi eserlere, Isparta'daki bayındırlık çalışmalarına ve eserlerine, Halkevi çalışmalarına, halkın yaşayışına, Isparta ve ilçelerindeki doğal manzaraya ilişkin birçok fotoğrafların yer aldığı dergide ayrıca Isparta'nın eski zamanlardaki görünümüne ilişkin birçok resimler de vardır. Ancak fotoğraflardaki görüntü kaybı, görüntülenen nesnenin anlaşılmasını güçleştirmiştir.<sup>214</sup>

Türk Dil Kurumu'nun ülkede başlattığı yüzde yüz saf Türkçe davası Ün dergisini de etkilemiş ve bunun sonucu olarak 1930'lu yılların sonuna kadar dergide millet meclisi yerine “kamutay”, milletvekili yerine “saylav”, vali yerine “ilbay”, kaymakam yerine “ilçebay”, dünya yerine “acun”, millet yerine “ulus ya da budun”, ticaret yerine “tecim”, askeri yerine “süel”, bağımsızlık yerine “erkinlik”, hürriyet yerine “özgenlik”, huzur ve sükun yerine “baysallık”, anıt yerine “angı”, memur yerine “işyar” gibi kelimeler kullanılmıştır. 1936 yılında Güneş Dil Teorisi'nin ortaya atılmasıyla ülkede tasfiyecilik, yani yüzde yüz özleştirmecilik hareketinden vazgeçilmesi ve denemeden önceki normal dile dönüşmesi dergide kullanılan kelimeleri değiştirmiş ve sonraki yıllarda sadece “ulus” sözcüğü varlığını koruyabilmiştir.

## II- DERGİNİN AMACI

Ün dergisinin neden çıkarıldığı “Ün Üç Yaşına Girerken” başlıklı yazıda şöyle açıklanmaktadır:

<sup>214</sup> Ün dergisinde yer alan fotoğraflar dizini için bkz. Ek 3.

“1933 Şubat’ında açılan Isparta Halkevi; öğreneğinin çizdiği sınırlar içindeki çalışmalarında, muhitin tarihini, fikri varlıklarını gösteren birçok belgeler ve vesikalarla karşılaşmıştır. Bunların çoğu, o zamana kadar ya bilinmeyen veya yanlış bilinen şeylerdi.

Halkevi; ele aldığı her konuyu, gücünün yettiği kadar, vesikalara dayanarak incelemiş, bilinmeyenlerin aydınlanmasına, yanlış bilinenlerin düzelmesine önem vermiştir. Böylece, muhitin tarihini, folklorunu, arını, dil ve edebiyatını ilgilendiren pek çok materyaller birikmiş, bunların dosya ve hafızalarda kalmayarak, yayılması bir ihtiyaç halini almıştı.

Halkevi; Isparta’da bir dergi çıkarılmasına elverişli unsur ve elemanları, hep beraber, gözden geçirmek üzere 60-70 kişilik bir toplantı yaptı. O zamana kadar, genç gönülleri için için saran dergi çıkarmak hevesi bu hareketle alevlendi ve hız aldı. 4 Mart 1934 gecesi; Halkevi kurağında toplanan bu aydın kitle; duygu, düşünce ve tetkiklerini yazı ile yazmaya o kadar susamış, yurtlarında bir yayın aracının eksikliğini o kadar çok duymuş kimselerdi ki: taşan heyecanları, derinden incelenmeye muhtaç olan bu mesele fazla durmalarına bile mani oldu. Hemen karar verdiler. Hatta doğmuş bir çocuğa ad veriyor gibi, daha görünmeyen dergiye: Ün dediler.

Ün; çıkmasına karar verenlerden çoğunun bile muhayyilelerindeki başka karakterde görününce: ‘Neden bir şiir ve salon mecmuası olmadı? Niçin her yazıyı basmıyor? Bu şartlar içinde devamından emin misiniz?’ diyenler oldu. Niyetlerinden şüphelenmedik. Fakat görüşlerinin düzelmesi için, Ün’ün program ve yolundan sapmamasına özendik.

Ün’ün sayfaları her yazıya, her imzaya açık bırakılmıştır. Şu şartla ki: Ün’e girecek yazı; vesikaya dayandığı gibi ‘yerel’ damgasını da taşıyabilmelidir. Şiir mi dediniz? Isparta’yı terennüm etsin... Hikâye mi? Isparta ve çevresinden alınmalı... Sosyal, devrimsel, tarihsel, ekonomik, arkeolojik bir konu mu? Yine Isparta’yı ilgilendirmelidir.



Ün; bugünkü durumuyla, Türk kültürüne malzeme eriştirmeye çalışan mütevazı, iddiasız ve yerel bir dergidir”.<sup>215</sup>

Derginin çıkarılma amacı ile ilgili beklentileri “Ün On Bir Yaşına Girenler” başlıklı yazısında Fehmi Aksu şu satırlarla açıklamıştır: “Ün dergisinin; altı ok ışığında, milli inkılâp ateşini korumak, mahalli araştırmalarla elde edilen malzemeyi bilgi âlemine vermek gibi çetin ödevleri, ona özel karakterini ve neticede yaşama imkânını vermiştir”.<sup>216</sup>

### III- DERGİDE YER ALAN KONULAR

Ün dergisinde yayınlanan 928 yazıyı konu olarak “Türk inkılâbı”, “nutuklar”, “yerel tarih”, “yerel eski eserler”, “yerel coğrafya”, “yerel ekonomi”, “yerel eğitim”, “yerel folklor”, “yerel meşhur adamlar” ve “diğerleri” olmak üzere on ana başlık altında toplamak ve sınıflandırmak mümkündür.

Dergide yer alan yazıların konularına ve kapsadıkları sayfa sayısına ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Konular	Yazı Sayısı	%	Sayfa Sayısı	%
Türk İnkılâbı	96	10,3	218	9,3
Nutuklar	25	2,6	52	2,2
Isparta Tarihi	140	15	467	20
Isparta'da Bulunan Eski Eserler	48	5,1	155,5	6,6
Isparta Coğrafyası	53	5,7	145	6,2
Isparta Ekonomisi	75	8	188	8
Isparta İlindeki Eğitim Durumu	42	4,5	122	5,2
Isparta Folkloru	198	21,3	427,5	18,3
Ispartalı Meşhur Adamlar	132	14,2	399	17,1
Diğer Konular	119	12,8	155	6,6
<b>Toplam</b>	<b>928</b>	<b>100</b>	<b>2.329</b>	<b>100</b>

Tablo 17: Ün dergisinde yer alan yazıların yazı sayısı ve sayfa sayısı ve bunlara ait yüzdeler bakımından konulara dağılımı.

<sup>215</sup> Ün, “Ün Üç Yaşına Girenler”, c.2, sayı:22,23,24, Isparta, 1936, s.313-314.

<sup>216</sup> Fehmi Aksu, “Ün On Bir Yaşına Girenler”, Ün, c.11, sayı:121-122, Isparta, 1944, s.1663.

Bu tablodan da anlaşılacağı üzere folklor ve tarih sınıflandırması ilk sıralarda yer almaktadır. Nitekim dergide yayınlanan yazıların % 21,3'ü, dergi sayfalarının %18,3'ü folklor ürünlerine ayrılmış iken, yazıların %15'i, dergi sayfalarının %20'si tarih ürünlerine ayrılmıştır. Dergide kapsadıkları alan bakımından folklor ve tarih yazılarını ise sırasıyla meşhur adamlar, inkılâp, ekonomi, coğrafya, eski eserler, eğitim ile ilgili yazılar ve nutuk yazıları takip etmiştir. Dolayısıyla dergide milli ve özellikle yerel temaların ağırlık kazandığı görülmektedir. Çünkü dergi, yerel tarihi, yerel folkloru, yerel ekonomiyi, yerel coğrafyayı, yerel eski eserleri ve yerel eğitimi yazılarına konu edinmiş ve büyük bir çoğunlukla Isparta'yı terennüm etmiştir. Dergide yer alan inkılâp ve nutuk yazıları ise milli temaları oluşturmuştur.

Ün dergisi, bu yoldaki yayın politikasıyla Halkevleri'nin kuruluş amacını en iyi kavramış bir dergi olduğunu kanıtlamıştır. Nitekim Halkevleri dergileri, Halkevlerinin bir organı olduğuna göre belirli bir amaca bağlı yazıları kapsamaları gerekir. Bu amaç, şüphesiz yerel araştırmalardan başka bir şey olamaz. Bu husus Halkevleri dergilerinin yayın konularının ve içeriklerinin yönü konusunda öneriler getiren Ülkü dergisinde şu sözlerle açıklanmıştır: “Mahalli Halkevleri mecmualarının ve sair neşriyatının en büyük değeri yaptırmaya saik olacağı ve neşredeceği ciddi ve etraflı tetkiklerle muhitinde ilim telakkisini kökleştirmek ve derinleştirmek, milli kültürümüzün mahalli tetkikler kütüphanesine az da olsa öz eserler kazandırmak olacaktır”.<sup>217</sup>

Ün dergisi izlediği bu yayın politikasıyla, yayımlandığı dönemde, Halkevleri tarafından yapılan yayınların daha düzenli ve bilimsel yöntemlere uygun bir biçimde çıkarılması için, İstanbul'un merkez Halkevi sayılan Eminönü Halkevi tarafından çıkarılan Yeni Türk dergisi ile merkez heyetinin yayın organı olan Ülkü dergisi tarafından teşvik edilmiş, desteklenmiş ve övgülere mazhar olmuştur.<sup>218</sup> Örnek

<sup>217</sup> N.K. , “Halkevleri Neşriyatı”, *Ülkü*, c.3, sayı:18, Ankara, 1934, s.465-466.

<sup>218</sup> Ün dergisinin aldığı övgüler için bkz. **C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1932-1942**, s.16; **C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1943**, Ankara, 1944, s.5; **C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1944**, s.10; **C.H.P. 1945 Yılında Halkevleri ve Halkodaları** , s.11; **C.H.P. XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları** , s.13; *Ülkü*, “Halkevleri Mecmuaları”, c.4, sayı:23, Ankara, 1935, s.392; *Ülkü*, “Halkevleri Mecmuaları”, c.4, sayı:24, Ankara, 1935, s.471-472; N. Taragay, “Halkevleri Mecmuaları”, *Ülkü*, c.5, sayı:25, Ankara, 1935, s.77-78; Hüseyin Namık Orkun, “Halkevleri Mecmuaları”, *Ülkü*, c.5, sayı:26, Ankara, 1935, s.156-157; *Ülkü*, “Halkevleri Mecmuaları”, c.5,

olarak Mehmet Halit Bayrı Yeni Türk dergisinde yer alan “Halkevleri Neşriyatı” başlıklı yazısında Halkevleri dergilerinin nasıl olması gerektiği konusunda şu önerilerde bulunmuş ve Ün dergisinin yayın politikasını şu sözlerle desteklemiştir:

“ Halkevleri mecmuaları denilince, hangi şartlara uygun olması, hangi temel üzerinde kurulmuş bulunması icap eden bir müessese tasavvur ediyoruz? Her şeyden önce tespiti iktiza eden esasın bu olduğunu kabul ve teslim ettiğimiz takdirde, herhangi bir Halkevi mecmuasının bütün memleket önünde yüksek bir iddia sayılabilecek muhayyel bir programla ortaya çıkmaması, bilakis mütevazı ve mahalli kalması gibi bir prensibi mebdde olarak benimsemek zaruri olur itikadındayız. Halbuki bugün birkaç müstesnayı bir tarafa bırakarak hiçbir Halkevi mecmuasını bu prensibe bağlanmıştır, diyemeyiz. Halkevi mecmualarının çoğunda en karışık felsefe bahislerine, en karanlık edebiyat meselelerine, tam manasıyla mücerret ilmi nazariyelere sık sık temas edildiği halde, daha kolay elde edilmesi pek tabii olan mahalli araştırmalara, hepimizin çok muhtaç olduğumuza şüphe olmayan memleketi tanıma teşebbüslerine pek nadir rastlıyoruz. Halkevi mecmularında Kant’tan, Bergson’dan, Fransız edebiyatından, İngiltere tarihinden, Alman musikisinden fasılasız bahsolunuyor. Fakat memleketimizin, her Halkevi mecmuasının intişar ettiği yerlerin coğrafyasına, tarihine, etnografyasına, folkloruna, daha umumi olarak mevziî ve mahalli hususiyetlerine dair bazen bir satır bile görülüyor.

...Buna karşı aynı yerlerde tam ve çok mükemmel yapılabilecek işler vardır ki, o da yukarıda işaret ettiğimiz gibi, mahalli ve mevziî araştırmalardır.

...Mamafih, bu yolu gayet iyi tayin etmiş ve bunun üzerinde büyük bir azim ve himmetle yürümeye koyulmuş Halkevleri mecmuaları da yok değildir. Bunların hepsini burada birer birer sayıp göstermek imkânsızlığı dolayısıyla yalnız üçünün anmakla iktifa ediyoruz: Konya Halkevi tarafından çıkarılan Konya, Isparta Halkevi tarafından çıkarılan Ün, Balıkesir Halkevi tarafından neşrolunan Kaynak mecmuaları, her sayılarında gayelerine biraz daha yaklaşan, her sayfalarında gayelerinin tahakkukuna hizmet edecek yeni bir faaliyetin tezahürüne rastlanan Halkevi mecmualarındandır”.<sup>219</sup>

Hüseyin Namık Orkun ise Ülkü dergisinde yer alan “Halkevleri Dergileri” başlıklı yazısında Ün dergisinin yayın politikasını şu sözlerle övmüştür:

---

sayı:28, Ankara, 1935, s.320; **Ülkü**, “Halkevleri Dergileri”, c.7, sayı:41, Ankara, 1936, s.398; F.A. , “Halkevleri Dergileri”, **Ülkü**, c.8, sayı:47, Ankara, 1937, s.402; **Ülkü**, “Halkevleri Neşriyatı”, c.17, sayı:98, Ankara, 1941, s.170; İskender Fahrettin Sertelli, “15 Yılda Çıkan Halkevleri Mecmuaları”, **Yeni Türk**, c.6, sayı:71, İstanbul, 1938, s.466-470; Naki Tezel, “Halkevleri Mecmuaları”, **Yeni Türk**, c.7, sayı:81, İstanbul, 1939, s.387-388.

<sup>219</sup> Mehmet Halit Bayrı, “Halkevleri Mecmuaları”, **Yeni Türk**, c.7, sayı:77, İstanbul, 1939, s.161-162.

“Halkevlerinin amacını en iyi kavramış ve bu amaca değmiş olan biricik değerli mecmua olan Ü'nün bu sayısı yine birçok önemli yazılarla doludur. Napolyon'un aşk mektuplarına, Londra havadislerine, Tagore tercümelerine başını çevirip bakmayan bu değerli mecmua bütün kuvvetiyle Isparta için çalışmaktadır”.<sup>220</sup>

Derginin muhteva açısından aldığı bu gibi övgüler uzun ömürlü olmasında önemli bir etken olarak ortaya çıkmıştır. Pekâlâ, yayın politikasıyla Halkevi dergiciliğine örnek ve model oluşturmuş Ü dergisini yerel araştırmalara iten sebep nedir? Bu soruya en doğru ve anlamlı cevabı Ü dergisinin yazarlarından Hüseyin Nail Kubalı vermektedir.

Hüseyin Nail Kubalı, “Yurt Sevgisinde Şuurlaşma ve İçtimaileşme” başlıklı yazısında şunları söylemiştir:

“İstiklâl mücadelesi ile başlayan ve Cumhuriyet inkılâbı ile kökleşen devrin hususiyetlerinden birisi ve en başta geleni, bölünmez bir bütün halindeki bir Türk vatani realitesi üzerine dayanan realist bir milliyetçilik ruhunu yaratmasıdır. Her gün biraz daha inkişaf etmekte olduğuna şüphe bulunmayan bu milliyetçilik millet ve toprak realitelerini mutlak surette terkip edebildiği gün, tam bir olgunluk derecesine yükselmiş olacaktır. Bu terkinin mümkün olabilmesi için ise yurt sevgimizin daha ziyade şuurlaşması ve içtimaileşmesi gerektir.

Yurt sevgimizin şuurlaşması ve içtimaileşmesi bugünkü milli zihniyetime ve içinde bulunduğumuz maddi şartlara göre âdetâ kendiliğinden vukua gelmekte gibi ise de bunun daha süratle temini için sistemli çalışmalara ihtiyaç vardır.

Bu çalışmalar, kanaatimizce, iki istikamette olmak lâzım gelir: Birisi muhitten merkeze, diğeri ise merkezden muhite doğru. Birinci istikamet yurt sevgisinin temel unsurlarını hazırlamaya götürür, ikincisi ise bu unsurların terkinine, tanzimine ve nâzım kuvvetler halinde muhite yayılmasına sevk eder.

Yurt sevgisini şuurlulaştırma ve içtimaileştirme davasında en mühim işi üzerine almış olan müesseselerimizden birisi de Halkevleri'dir. Halkevleri tertip edecekleri seyahatler, yapacakları tetkikler, verecekleri konferanslar, neşrecekleri mecmua ve kitaplar, hazırlayacakları yazılar ve saire ile buldukları muhiti o muhit halkına ve diğere muhitlere tanıttırarak ve sevdirecek millet ve vatan fikirlerinin yayılması ve kökleşmesini temin edecek olan müesseselerdir.

<sup>220</sup> Orkun, “Halkevleri Dergileri”, *Ülkü*, c.6, sayı:33, Ankara, 1935, s.239-240.

Halkevlerimizden birçoğu bu vasıfları göstermektedir. Bilhassa neşriyat bakımından bazı Halkevlerini takdire lâyık görüyoruz. Meselâ bunlar arasında Konya Halkevi'nin çıkardığı “Konya” ve Çorumda çıkan “Çorumlu”, Isparta Halkevi'nin neşir vasıtası “Ün” mecmuasını burada överek anmayı bir vazife biliriz. Bu son mecmua Isparta ve muhiti hakkındaki çok ilmi ve sistemli neşriyatı ile diğer Halkevlerinin birçoğuna örnek olacak bir kıymettedir”.<sup>221</sup>

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere Ün Dergisi, yayın politikasıyla Isparta ve çevresini sistemli ve ilmi araştırmalarla, hem Isparta halkına hem de ülkenin çeşitli bölgelerinde yaşayan diğer vatandaşlara tanıtmış ve sevdirmiş, Isparta ile ilgili malzemeleri toplayarak ilim dünyasına sunmuş, kısacası muhite düşen hazırlayıcı rolü mükemmel bir şekilde yerine getirmiş ve bu yolla vatan sevgisinin yerleşmesine, millet ve toprak gerçeklerinin sentezine ve milliyetçilik ruhunun olgunlaşmasına önemli katkılar sağlamıştır. Özellikle 1930'lu yıllarda İtalya ve Yunanistan gibi bazı dış ülkelerin Türkiye’de gözü olduğu düşünülerek Halkevleri öncülüğünde, halkın Anadolu’yu araştırması, bilmesi ve Anadolu’ya sahip çıkması düşüncesi ortaya çıkarılmış ve bu nedenle Anadolu’nun tarihsel geçmişi ve o günü, her yönden araştırılmıştır.<sup>222</sup> Isparta Halkevi de çıkardığı dergi aracılığıyla bu yoldaki faaliyetlere imkânları ölçüsünde katkıda bulunmuştur.

Ün dergisinde konulara ayrılan alanlar ile ilgili olarak yapılan hesaplamalardan ortaya çıkan en önemli sonuçlardan birisi de Isparta Tarihi ve Isparta Folkloru ile ilgili yazıların dergide en fazla yeri kaplamasıdır. Isparta Halkevi yayın organı olan Ün dergisinin takip ettiği bu yayın politikasını ülke genelindeki Halkevleri’nin çıkarmış oldukları diğer dergiler de takip etmiştir.<sup>223</sup> Zaten Halkevleri’nin çeşitli faaliyet sahaları arasında, tarih ve folklor araştırmalarının oldukça geniş bir yer tuttuğu, gerek Halkevi dergilerindeki yazılardan, gerek yine Halkevleri tarafından yayınlanan çeşitli kitap ve broşürlerden anlaşılmaktadır.<sup>224</sup> Pekâla ülke genelindeki bütün Halkevleri yayınlarında neden bulunulan yörenin tarihi ve folkloru konu edilmiş ve o yörenin tarihsel ve kültürel özellikleri açığa

<sup>221</sup> Hüseyin Nail Kubalı, “Yurt Sevgisinde Şuurlaşma ve İçtimaileşme”, Ün, c.9, sayı:97-98, Isparta, 1942, s.1323-1325.

<sup>222</sup> Zeyrek, a.g.e. , s.88.

<sup>223</sup> Karşılaştırma için bkz. Güz, **Tek Parti İdeolojisinin Yayın Organları.**

<sup>224</sup> Karşılaştırma için bkz. Taner, **Halkevleri Bibliyografyası ; Özacun, C.H.P. Halkevleri Yayınları.**

çıkarılmaya çalışılmıştır? Bu soruya aradığımız cevap bizi Atatürk'ün milliyetçilik anlayışına götürür. Buna göre Atatürkçülük, “aynı ortak geçmişe, ahlâka, hukuka sahip bulunan, aynı ortak kültürü ve idealleri benimseyen, kaderlerini kendi samimi istekleriyle Türk Milleti'ne bağlamış olan bütün Türk vatandaşlarını Türk kabul eder”.<sup>225</sup> Bu tanımda hemen dikkati çeken nokta aynı ortak geçmiş ve aynı ortak kültür ifadeleridir. Dolayısıyla Atatürk, ulus yaratmanın önkoşulunun tarihten, dilden ve kültürden geçtiğini bilmiş; tarihçiliği, dili ve kültürü milliyetçilik prensibinin temeli olarak kabul etmiş<sup>226</sup> ve bu amaçla Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi ve Halkevleri'ni kurmuştur. Burada Halkevleri, Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu'nun taşradaki bir şubesi gibi çalışacak, buldukları yörenin tarihini ve folklorunu araştırarak, ortak bir Türk tarihi ve ortak bir Türk kültürünün yaratılmasına hizmet edecek malzemeleri toplayacak ve bu malzemeleri çıkaracağı dergiler, kitaplar ve broşürler yoluyla halka ve ilim dünyasına yaymayı amaç edinecekti. Halkevleri tarafından toplanılan bu malzemeler ise devlet merkezinde bir düzene konulacak, düzene konulan bu malzemelerden yararlanılarak bir Türk tarihi ve halk kültürü örnek alınarak bir Türk kültürü yaratılacak ve Batılı ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de tarih, dil ve kültür, ulus yaratmada en önemli itici güçler olarak kullanılacaktı.<sup>227</sup> Kısacası burada Halkevleri aracılığıyla yerel kültür özelliklerinin belirlenmesi, bunların Türk kültürü içinde tamamlayıcı unsur olarak değerlendirilmesi, ulus olmanın başlıca koşulu olan kültür birliğinin sağlanması ve milliyetçilik ideolojisinin tüm ülkeye yayılması söz konusudur.<sup>228</sup> Nitekim yayınlarında milli kültürün yerel cephesini tespiti yönelen Halkevleri'nin büyük bir çoğunluğu milli kültürün araştırılması, ortaya çıkarılması, halka yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi çalışmalarında oldukça başarılı olmuşlar ve

<sup>225</sup> **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II**, Yüksek Öğretim Kurulu Yay., Ankara, 1986, s.51.

<sup>226</sup> A. Afetinan, **Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi**, T.T.K. Yay. , Ankara, 1998, s.195.

<sup>227</sup> Hakkı Dursun Yıldız, “Tarih Şuuru ve Gençlik”, **Milli Kültür**, sayı: 53, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. , Ankara, 1986, s.71-74.

<sup>228</sup> Mithat Atabay, **II. Dünya Savaşı Sırasında Türkiye'de Milliyetçilik Akımları**, Kaynak Yay. , İstanbul, 2005, s.127.

Türk inkılâbının ana hedeflerinden birisi olan milli kültür temeli esasına dayalı millet oluşturma hareketinde önemli hizmetler yerine getirmişlerdir.<sup>229</sup>

#### IV- DERGİNİN YAZARLARI

Ün dergisinin 15 yıl ve 172 sayı süren yayın hayatında yayınlanan 928 yazıda 173 yazarın imzası bulunmaktadır. Bu durum, derginin yazar kadrosunun son derece geniş olduğunun bir göstergesidir. Yazar kadrosunun bu denli büyük olması Ün'ün yayın hayatının uzun sürmesinin en önemli nedenleri arasında yer almaktadır. Ün dergisinin belli başlı yazarları ise Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Kemal Ünal Turan, Neşet Köseoğlu, Fehmi Aksu, Naci Kum, Nuri Katırcıoğlu, Nâzım Örensun, Tahir Erdem, Etem Ertem, Tefvik Tığlı, Neşet Çağatay, Turgut Akkaş, Hâmit Dereli, Hüseyin Namık Orkun, Kâzım Aydar, Şevket Aydın, Hilmi Dilmen, Bekir Türk, Ömer Güllü, Mahmut Kıyıcı, Sait Demirdal, Selahattin Ezen ve Adnan Demirtaş'tır. Derginin yayın hayatının sürmesinde en büyük emeği geçen yukarıda isimleri yazılı yazarlarla diğer yazarlarının hangi konularda yoğunlaştıkları, iki tablo aracılığıyla ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Birinci tabloda dergi yazarlarının hangi sınıflandırmada kaç adet yazıları çıktığı, ikinci tabloda ise bu yazarların her sınıflandırmada çıkan yazılarının sayfa sayısı hesaplanacaktır.

---

<sup>229</sup> Nurcan Toksoy, "Türk İnkılâbında Milli Kültürün Yeri ve Halkevi Çalışmaları", **Turkish Studies**, Volume 2/1, 2007, s.124.







Yazarlar	İnkılâp	Nutuk	Tarih	Eski Eserler	Coğrafya	Ekonomi	Eğitim	Folklor	Meşhur Adamlar	Diğer Konular	Toplam
Mustafa H. Ağlarıcı									14		14
Mustafa Ş. Onaran										1	1
Mübin H. Onaran						1					1
M. Karaağaç		1									1
Müzeyyen Ağlarıcı			2		2						4
Naci Fikret Baştaç			1								1
Naci Kum			5	2	2	1		13	10	8	41
Naki Tezel										3	3
Nakip										2	2
Nâzım Örensun	17		1		16				1		35
Nazik Erik	1							1			2
Necdet Egeron						1					1
Necip Ali Küçüküka	1										1
Necmi Sarı	1						1				2
Neşet Çığatay			8	3						1	12
Neşet Köseoğlu			6	10			2		22	2	42
Neşet Mülayim										1	1
Nevzat Akleman										1	1
Nezahat Özü Türk								1			1
Numan Yılmaz								1			1
Nuri Aydosal										2	2
Nuri Katırcıoğlu						2		60	5		67
Nuri Tütüncü							1				1
Osman Atasoy										1	1
Osman Böcüoğlu									2		2
Ömer Adil						2					2
Ömer Güllü		2				7			1		10
Ömer L. Türkmen						1					1
Ömer Sağtekin										2	2
Raif Yelkenci									2		2
Remzi Ünlü		1									1
Reyhan O. Harzem										1	1
Rifat Çamlıdağ										1	1
Rıza Avni										1	1
Rıza Kaynak	1							1	3		5
Rıza Kutlutan	1									1	2
Rıza Onaran		1									1
Rüveyd Sinanoğlu					2						2
S.D.Binbaşıoğlu	2										2
S.Fikri				1							1
S.Sami Böcüoğlu									9		9
Sabih Şendil										2	2
Sadık Bilgiç					1			2			3
Sadi İrmak									1		1
Sadri Ertem									1		1
Sait Demirdal			2	6		2		2	11	2	25
Salih Zeki Aktay										1	1
Sami Hekimci								1			1

Yazarlar	İnkılâp	Nutuk	Tarih	Eski Eserler	Coğrafya	Ekonomi	Eğitim	Folklor	Meşhur Adamlar	Diğer Konular	Toplam
Sedat Kansu					1						1
Selahattin Çapçı										1	1
Selahattin Ezen	1				1			6			8
Seniha Sami				1							1
Seyfi Yalvacer									2		2
Suat Seren									3		3
Süleyman Artun							1				1
Süleyman Hilmi				1							1
Süleyman Telli							2				2
Şadi Aral							2				2
Şefik Hüsnü										2	2
Şefik Seren									2		2
Şehit Oğlu										1	1
Şevket Aydın	2						6			1	9
Şevket A. Kansu			1								1
Şevkiye Aykut								1			1
Şükrü Akkaya			2				1				3
Şükrü Toklutepe					1						1
T. I.									1		1
Tahir Erdem			9	6	3		1		2		21
Tahsin Özgüç			2								2
Tevfik Çakmakçı						1					1
Tevfik Tıgılı					1		1	13			15
Turan Tütüncü										1	1
Turgut Akkaş	12				1			4	1	1	19
U. Emin Çölgeçen					1						1
Ümit Y.Öğuzkan										1	1
Ün	7		5		3	12	4	7	4	22	64
Z.Fahri Fındıkoğlu	1										1
Zehra Durlu							2				2
Zeki Ömer Defne										1	1
Y.Karamustafa	1										1
Yaşar Köksal								2			2
Toplam	96	25	140	48	53	75	42	198	132	119	928



Yazarlar	İnkılâp	Nutuk	Tarih	Eski Eserler	Coğrafya	Ekonomi	Eğitim	Folklor	Meşhur Adamlar	Diğer Konular	Toplam
Hakkı Özmen							2				2
Halit Atay							3				3
Hamit Dereli			30								30
Hanife		1									1
Hasan F. Turgal			3,5						2		5,5
Hasan Göker										0,5	0,5
Hayri Yavru	1	8,5									9,5
Hıfzırrahman Raşit							6,5				6,5
Hikmet T.Dağlıoğlu	7		175	25	25,5	2,5		4,5	28,5	13	281
Hilmi Dilmen		2					3	16			21
Hüseyin Nail	2,5										2,5
Hüseyin N. Orkun								10		1,5	11,5
Hüsnü Işık						3,5					3,5
İ. H. Uzunçarşılı									12		12
İbrahim H.Konyalı			3								3
İhsan Abidin						2					2
İhsan Kazandıoğlu							2				2
İskender F.Sertelli								2	1		3
İsmail Habib Sevük					2						2
İsmail H. Örmeci									1,5		1,5
İsmet İnönü		4,5									4,5
İzzet Fahri									4,5		4,5
Kâzım Akyel						4					4
Kâzım Aydar		2				25,5					27,5
Kemal Akgün		4									4
Kemal Gökçara						2					2
Kemal Ünal Turan	52,5	1,5	9,5		1	25	5,5	34	4,5	2	135,5
Kurt Bittel			9								9
M. A.										4	4
M.Ali Somer					3						3
M. Fehmi	1,5		4						2		7,5
M.Hakkı								0,5			0,5
M. Halit Bayrı								5			5
M.Hazım Tapeyran								12			12
M.Mesud Koman			1	2							3
M.Ruhi Şen					1						1
M.Şakir Ülkütaşır			3						3		6
M.Şükrü					1						1
M.Yılmaz Tuzcu							4,5				4,5
Mahmut Kıyıcı	1		7					5,5	0,5	9	23
Mehmet Aldan					2			9			11
Mehmet Çakırtaş										2	2
Mehmet N.Üngay										0,5	0,5
Memduh Tosun	17,5										17,5
Memduh Necati										0,5	0,5
Memduh Kazım										0,5	0,5
Mithat Gülcü						2					2
Muammer Ergun										0,5	0,5

Yazarlar	İnkılâp	Nutuk	Tarih	Eski Eserler	Coğrafya	Ekonomi	Eğitim	Folklor	Meşhur Adamlar	Diğer Konular	Toplam
Mustafa H. Ağlarıcı									51		51
Mustafa Ş. Onaran										0,5	0,5
Mübin H. Onaran							2				2
M.Karaağaç		0,5									0,5
Müzeyyen Ağlarıcı			13		3						16
Naci Fikret Baştaç			3								3
Naci Kum			12	3	4	1		36	26,5	9,5	92
Naki Tezel										10	10
Nakip										1	1
Nâzım Örensun	50		4		50				4		108
Nazik Erik	7							2			9
Necdet Egeron						3					3
Necip Ali Küçüka	2,5										2,5
Necmi Sarı	8						4				12
Neşet Çağatay			33	6						1	40
Neşet Köseoğlu			16,5	40			5		62,5	9,5	133,5
Neşet Mülayim										0,5	0,5
Nevzat Akleman										0,5	0,5
Nezahat Özütürk								2			2
Numan Yılmaz								1			1
Nuri Aydosal										1	1
Nuri Katırcıoğlu						3,5		112	16,5		132
Nuri Tütüncü							5				5
Osman Atasoy										0,5	0,5
Osman Böcüoğlu									4		4
Ömer Adil						3					3
Ömer Güllü		7				13,5			1,5		22
Ömer L. Türkmen						2					2
Ömer Sağtekin										1	1
Raif Yelkenci									7,5		7,5
Remzi Ünlü		3									3
Reyhan O.Harzem										0,5	0,5
Rıfat Çamlıdağ										0,5	0,5
Rıza Avni										0,5	0,5
Rıza Kaynak	0,5							2	5		7,5
Rıza Kutlutan	2,5									0,5	3
Rıza Onaran		4									4
Rüveyd Sinanoğlu					5,5						5,5
S.D.Binbaşıoğlu	8,5										8,5
S.Fikri				2,5							2,5
S.Sami Böcüoğlu									40,5		40,5
Sabih Şendil										1	1
Sadık Bilgiç					2			2			4
Sadi Irmak									2		2
Sadri Ertem									0,5		0,5
Sait Demirdal			4	12		6		7	32	1	62
Salih Zeki Aktay										1,5	1,5
Sami Hekimci								2			2

Yazarlar	İnkılâp	Nutuk	Tarih	Eski Eserler	Coğrafya	Ekonomi	Eğitim	Folklor	Meşhur Adamlar	Diğer Konular	Toplam
Sedat Kansı					2						2
Selahattin Çapçı										0,5	0,5
Selahattin Ezen	3				1			7,5			11,5
Seniha Sami				2							2
Seyfi Yalvacer									6,5		6,5
Suat Seren									17,5		17,5
Süleyman Artun							3				3
Süleyman Hilmi				3,5							3,5
Süleyman Telli							4,5				4,5
Şadi Aral							3				3
Şefik Hüsnü										1	1
Şefik Seren									7		7
Şehit Oğlu										0,5	0,5
Şevket Aydın	2						18			2	22
Şevket A. Kansı			17								17
Şevkiye Aykut								1,5			1,5
Şükrü Akkaya			6				4,5				10,5
Şükrü Toklutepe					2						2
T. I.									1		1
Tahir Erdem			27	24	8		5,5		6		70,5
Tahsin Özgüç			9,5								9,5
Tevfik Çakmakçı						4					4
Tevfik Tıgılı					2		4	54			60
Turan Tütüncü										0,5	0,5
Turgut Akkaş	26				2			4,5	1,5	1,5	35,5
U. Emin Çölgeçen					3						3
Ümit Y.Öğuzkan										0,5	0,5
Ün	11		11		5	34	9	9	14	35	128
Z.Fahri Fındıkoğlu	2										2
Zehra Durlu							5				5
Zeki Ömer Defne										0,5	0,5
Y.Karamustafa	2										2
Yaşar Köksal								2			2
Toplam	218	52	467	155,5	145	188	122	427,5	399	155	2329

Bu tablolardan yararlanılarak dergi yazarlarının hangi konularda yoğunlaştıkları ve ayrıca bu yazarların meslekleri konusunda şu bilgiler verilebilir.

1) Hikmet Turhan Dağlıoğlu: Dergide en fazla yazısı neşredilen yazardır. Kendisi Türkçe ve Edebiyat öğretmeni olup<sup>230</sup>, bir ara Ankara Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü görevinde bulunmuş, 1943-1946 tarihleri arasında ise Antalya milletvekilliği yapmıştır.<sup>231</sup> 82 yazı ve 281 sayfa ile derginin başyazarı konumunda olan Dağlıoğlu, 50 yazı ve 175 sayfa ile tarih alanında çıkan yazılarda en çok adı geçen isimdir. Kısacası Isparta tarihi ile ilgili en önemli malzemeleri Dağlıoğlu toplamıştır.

2) Kemal Ünal Turan: Yazı adedi ve sayfa sayısının çokluğu bakımından Hikmet Turhan Dağlıoğlu'ndan sonra gelen en önemli isim Kemal Ünal Turan'dır. Kendisi 1931-1950 tarihleri arasında Isparta milletvekilliği görevinde bulunmuş olup<sup>232</sup> ayrıca 1942 yılından derginin son sayısının çıktığı 1949 yılı Aralık ayına kadar Ün dergisi Kemal Ünal Turan'ın idaresi altında yayın hayatını sürdürmüştür. Kemal Ünal Turan'ın Ün dergisinde toplam 64 yazısı çıkmış olup, bu yazıların toplam sayfası 135,5'dir. Kemal Ünal Turan, yazılarının konusunu çoğunlukla Türk inkılâbından ve Isparta ekonomisinden seçmiş ve bu alanlarda en çok yazısı çıkan kişi olmuştur.

3) Neşet Köseoğlu: Toplam 42 yazı ve bu yazılara ait 133,5 sayfa ile derginin çok değerli yazarlarından birisi de Neşet Köseoğlu'dur. Yazılarının konusunu daha çok Ispartalı meşhur adamlardan ve Isparta ilindeki eski tarihi eserlerden seçen Köseoğlu, bu sahalarda en çok yazısı çıkan kişidir. Kendisi öğretmen olup Isparta

<sup>230</sup> Dilmen, "Ün Gecesi", Ün, c.5, sayı:59, Isparta, 1939, s.837.

<sup>231</sup> Kâzım Öztürk, Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü( 23 Nisan 1920-14 Ekim 1973), Önder Matbaacılık, Ankara, 1973, s.198.

<sup>232</sup> Öztürk, a.g.e. , s.134; Isparta Yıllığı: Cumhuriyetimizin 60.Yılında, Isparta Yüksek Öğretim Vakfı, 1983, s.358.



Eğitim Müdürlüğü<sup>233</sup>, sonradan ise Çorum'da Kültür Müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur.<sup>234</sup>

4) Fehmi Aksu: 43 yazı ve bu yazılara ait 136 sayfa ile derginin başyazarlarından birisi de Fehmi Aksu'dur. Fehmi Aksu, Isparta'yı ilgilendiren hemen her alanda yazı yazmış olup, ancak Isparta tarihi ile daha fazla ilgilenmiş ve Hikmet Turhan Dağlıoğlu'ndan sonra bu alanda en çok yazıyı kendisi yazmıştır. Fehmi Aksu memur olup Isparta Halkevi başkanlığında bulunmuş ve Ün dergisi Fehmi Aksu'nun Halkevi başkanlığı döneminde kurulmuştur.<sup>235</sup>

5) Naci Kum: Kayseri, Bursa ve Adana Müzelerinde müdür olarak görev yapan Naci Kum<sup>236</sup>, un dergide 41 yazısı çıkmış olup bu yazıların toplam sayfası 92'dir. Naci Kum yazılarının büyük bir çoğunluğunu Isparta folkloruna ve Ispartalı meşhur adamlara ayırmıştır.

6) Nuri Katırcıoğlu: Harita Binbaşılığında emekli bir subay olan Nuri Katırcıoğlu<sup>237</sup>, Ün dergisinde 67 yazı kaleme almış olup, bu yazıların toplam sayfası 132'dir. Nuri Katırcıoğlu'nu özel kılan Isparta folkloru ile ilgili çalışmaların büyük bir kısmının kendisi tarafından yapılmış olmasıdır. Nitekim 60 yazı ve 112 sayfa ile folklor alanında en önemli isim Nuri Katırcıoğlu'dur.

7) Nâzım Örensun: Kendisi Coğrafya öğretmeni olup<sup>238</sup>, sonradan Balıkesir Kültür Müdürlüğünde bulunmuştur.<sup>239</sup> Ayrıca Nâzım Örensun, Isparta'da 1937-1940 yılları arasında 3 cilt halinde 30 sayı yayınlanmış olan Enerji dergisinin sahibi olup, aynı derginin başyazarlığını ve müdürlüğünü yapmıştır. Nâzım Örensun, Ün dergisinde 35 yazı kaleme almış olup, bu yazıların toplam sayfası 108'dir. Isparta

<sup>233</sup> Süleyman Hilmi, "Şuhut'ta Hamitoğullarına Ait Mühim Bir Kitabe", Ün, c.1, sayı:8, Isparta, 1935, s.128.

<sup>234</sup> Dilmen, a.g.m. , s.837.

<sup>235</sup> Dilmen, a.g.m. , s.838.

<sup>236</sup> İhsan Işık, Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi, c.2, Elvan Yay. , Ankara, 2004, s.1176-1177.

<sup>237</sup> Mahmut Kıyıcı, Ispartalı ve Isparta'ya Hizmet Etmiş Büyük Adamlar, Göltaş Kültür Yayınları, Nr.4, Isparta, 1998, s.33-34.

<sup>238</sup> Dilmen, "Isparta Ortaokulunun Tarihçesi IV", Ün, c.4, sayı:45-46, Isparta, 1937-1938, s.653.

<sup>239</sup> Dilmen, "Ün Gecesi", s.837.

coğrafyası alanında en çok adı geçen kişi Nâzım Örensun olduğu gibi, Türk inkılâbı sahasında Kemal Ünal Turan'dan sonra en çok kendisinin yazısı çıkmıştır.

8) Etem Ertem: Başöğretmen olan Etem Ertem<sup>240</sup>, çoğu Isparta folkloru ile ilgili olarak 21 yazı kaleme almış olup, folklor sahasında Nuri Katırcıoğlu'ndan sonra en önde gelen isimdir.

9) Tahir Erdem: Kendisi çoğu Isparta tarihi ve Isparta'da bulunan eski eserler ile ilgili olarak 21 yazı kaleme almış olup, bu yazıların toplam sayfası 70,5'tir. Tahir Erdem öğretmen olup, bir ara Gönen Eğitimci Yetiştirme Kursu'nun müdürlüğünü yapmıştır.<sup>241</sup>

10) Turgut Akkaş: Kemal Ünal Turan ve Nâzım Örensun ile birlikte Türk inkılâbını yorumlamaya ve anlatmaya çalışmıştır. Kendisi Milli Mücadele yıllarında Nazilli Heyeti Merkezi'nde görev yapmış, yedek subay olarak Kuvayi Milliye hareketine katılmış<sup>242</sup>, sonradan ise bankacılık görevinde bulunmuştur.<sup>243</sup> Kendisi aynı zamanda bir yazar olup, pek çok kitabı yayınlanmıştır.

11) Tevfik Tığlı: Dergide 15 yazısı çıkan Tevfik Tığlı, bu yazılarında Isparta folklorunu konu edinmiş ve Isparta folkloru alanında Nuri Katırcıoğlu ve Etem Ertem'den sonra en çok adı geçen kişi olmuştur. Kendisi gezici başöğretmen olup<sup>244</sup> ayrıca 1957-1960 yılları arasında Isparta milletvekilliği yapmıştır.<sup>245</sup>

12) Sait Demirdal: Çoğu Ispartalı meşhur adamlara ve Isparta'da bulunan eski eserlere ilişkin 25 yazısı bulunan Sait Demirdal bir öğretmendir.<sup>246</sup>

13) Neşet Çağatay: Dergide çoğu Isparta tarihi ile ilgili olmak üzere 12 yazısı bulunan Neşet Çağatay, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde İslâm Tarihi Profesörü olarak görev yapmıştır.<sup>247</sup>

<sup>240</sup> Ün, "Isparta Halkevi Şubelerinin...", s.1030.

<sup>241</sup> Tevfik Tığlı, "Göner Eğitimci Kursunda", Ün, c.6, sayı:64-65, Isparta, 1939, s.898.

<sup>242</sup> Turgut Akkaş, "İbrahim Demiralay", Ün, c.5, sayı:61, Isparta, 1939, s.859.

<sup>243</sup> Naci Kum, "Kıvılcımlar", Ün, c.4, sayı:40, Isparta, 1937, s.576.

<sup>244</sup> Ün, "Isparta Halkevi Şubelerinin...", s.1030.

<sup>245</sup> Öztürk, a.g.e. , s.389; Isparta İl Yıllığı , s.358.

<sup>246</sup> Isparta İl Yıllığı , s.225.

14) Hamit Dereli: Dergide tümü Isparta tarihi ile ilgili olarak 11 yazısı çıkan Hamit Dereli, Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesinde Lâtince Doçenti olarak görev yapmış ve 1948-1950 yılları arasında aynı fakültede dekanlık görevinde bulunmuştur.<sup>248</sup>

15) Hüseyin Namık Orkun: Çoğu Isparta folkloru ile ilgili olarak 7 yazısı çıkan Hüseyin Namık Orkun, Gazi Terbiye Enstitüsü'nde Tarih Profesörlüğü yapmıştır.<sup>249</sup>

16) Ömer Güllü: Çoğu Isparta ekonomisine ait 10 yazı kaleme alan Ömer Güllü, geçmişte Matematik öğretmeni olarak görev yapmıştır.<sup>250</sup>

17) Hilmi Dilmen: Yazılarında daha çok Isparta ilindeki eğitim durumunu ele alan Hilmi Dilmen geçmişte Isparta Ortaokulunun müdürlüğünü yapmış<sup>251</sup>, 1934-1942 yılları arasında Ün dergisi kendisinin idaresi altında yayın hayatını sürdürmüştür.

18) Şevket Aydın: Hilmi Dilmen gibi yazılarında Isparta'daki eğitim durumunu açığa çıkarmaya çalışan Şevket Aydın, Isparta Eğitim Müdürü olarak görev yapmıştır.<sup>252</sup>

19) Bekir Türk: Şiir ve Isparta folkloru alanında varlık gösteren Bekir Türk, öğretmen olarak görev yapmıştır.<sup>253</sup>

20) Kâzım Aydar: Tümü Isparta ekonomisi ile ilgili 7 yazı kaleme alan Kâzım Aydar, 1943-1950 yılları arasında Isparta milletvekilliği yapmıştır.<sup>254</sup>

Buraya kadar Ün dergisinin en önemli yazarlarının meslekleri belirtilmiş ve daha çok hangi konularda yazı yazdıkları rakamlarla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

<sup>247</sup> a.g.e. , s.218.

<sup>248</sup> a.g.e. , s.209.

<sup>249</sup> Işık, a.g.e. , c.2, s.1368.

<sup>250</sup> Ün, "Isparta Halkevi Şubelerinin...", s.1030.

<sup>251</sup> Isparta İl Yıllığı , s.210.

<sup>252</sup> Ün, "Isparta Halkevi Şubelerinin...", s.1030.

<sup>253</sup> gös.yer

<sup>254</sup> Öztürk, a.g.e. , s.205; Isparta İl Yıllığı , s.358.

Aşağıda ise derginin diğer yazarlarından meslekleri tespit edilebilenlerin adları ve meslekleri bir cetvel halinde gösterilecek ve ayrıca çeşitli vesilelerle Isparta ilinde yapılan törenlerde nutuk verenlerin ad ve mesleklerine ilişkin bilgi de bu cetvele eklenecektir. Bu yapılırken adların alfabetik sırası göz önünde bulundurulacaktır.

<u>Dergi Yazarlarının Adları</u>	<u>Meslekleri</u>
Adnan Demirtaş	Öğretmen <sup>255</sup>
Ali Rıza Kuyucu	Bursa Askeri Lisesi Doktoru <sup>256</sup>
Ali Rıza Uysal	Öğretmen <sup>257</sup>
Ali Rıza Yalgın	Adana Müzesi Müdürü <sup>258</sup>
Behçet Kemal Çağlar	Milletvekili <sup>259</sup>
Bekir Alparslan	Öğretmen <sup>260</sup>
Celal Özelçi	Eğridir Kaymakamı <sup>261</sup>
Emine Kaynak	Öğretmen <sup>262</sup>
Emrullah Nutku	Milletvekili <sup>263</sup>
Enver Behnan Şapolyo	Tarih Öğretmeni <sup>264</sup>
Enver Zeynelgil	Yüksek Ziraat Mühendisi <sup>265</sup>
Fevzi Daldal	Isparta Valisi(Nutuk) <sup>266</sup>
Fikri Aytaç	Öğretmen <sup>267</sup>
Fuat Altinkurt	Veteriner Müdürü <sup>268</sup>
Hakkı Dereli	Belediye Muhasebecisi(Nutuk) <sup>269</sup>

<sup>255</sup> Ün, "Isparta Halkevi Şubelerinin...", s.1030.

<sup>256</sup> Ali Rıza Kuyucu, "Harp ve Sihat", Ün, c.7, sayı:80-81, Isparta, 1940, s.1108.

<sup>257</sup> Ün, "Isparta Halkevi Şubelerinin...", s.1030.

<sup>258</sup> Ali Rıza Yalgın, "Güney Yurt Halk Şairleri", Ün, c.7, sayı:78-79, Isparta, 1940, s.1079.

<sup>259</sup> Öztürk, a.g.e. , s.203.

<sup>260</sup> Bekir Alparslan, "Köy Enstitüsü Mezuniyet Töreni", Ün, c.11, sayı:129-130, Isparta, 1944-1945, s.1819.

<sup>261</sup> Hikmet Turhan Dağlıoğlu, "Bir Anonim Tarih-i Âl-i Osman", Ün, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1314.

<sup>262</sup> Ün, "Isparta Halkevi Şubelerinin...", s.1030.

<sup>263</sup> Öztürk, a.g.e. , s.279.

<sup>264</sup> Şükran Kurdakul, **Şairler ve Yazarlar Sözlüğü**, Cem Yayınevi, İstanbul, 1985, s.563.

<sup>265</sup> Enver Zeynelgil, "Isparta Vilâyetinin Zirai Durumu", Ün, c.9, sayı:109-110-111, Isparta, 1943, s.1512.

<sup>266</sup> Ün, "Isparta Demiryolunun Açılış Söylevleri", c.3, sayı:25, Isparta, 1936, s.346.

<sup>267</sup> Ün, "Isparta Halkevi Şubelerinin...", s.1030.

<sup>268</sup> Fuat Altinkurt, "Hayvan Bakımı ve Bir Araştırma", Ün, c.1, sayı:9, Isparta, 1935, s.148.

<sup>269</sup> Şevket Aydın, "15 Mayıs Tayyare Şehitleri İhtifali", Ün, c.6, sayı:62-63, Isparta, 1939, s.875.

Hakkı Özmen	Veteriner <sup>270</sup>
Halit Atay	Antalya Ziraat Müdürü <sup>271</sup>
Hanife	Subay(Nutuk) <sup>272</sup>
Hasan Fehmi Turgal	Kültür Bak. Kütüphaneler Müdürü <sup>273</sup>
Hayri Yavru	Öğretmen <sup>274</sup>
Hurşit Nazlı	Öğretmen <sup>275</sup>
Hüseyin Nail Kubalı	İst. Üni. Kamu Hukuku Doçenti <sup>276</sup>
Hüsnü Işık	Öğretmen <sup>277</sup>
İbrahim Hakkı Konyalı	Araştırmacı <sup>278</sup>
İhsan Kazandıoğlu	Eğitim Müdürü <sup>279</sup>
Kemal Akgün	Öğretmen(Nutuk) <sup>280</sup>
Kemal Gökçara	Yüksek Ziraat Mühendisi <sup>281</sup>
M. Hazım Tapeyran	Niğde Milletvekili <sup>282</sup>
M. Şakir Ülkütaşır	Araştırmacı <sup>283</sup>
M. Mesud Koman	Konya Kütüphanesi Müdürü <sup>284</sup>
M. Yılmaz Tuzcu	Öğretmen <sup>285</sup>
Mahmut Kıyıcı	Öğretmen <sup>286</sup>
Mehmet Aldan	Memur <sup>287</sup>
Mehmet Çakırtaş	Şair <sup>288</sup>

<sup>270</sup> Hakkı Özmen, "İsparta'da Hayvan Bakımı ve Islahı", **Ün**, c.9, sayı:109-110-111, Isparta, 1943, s.1516.

<sup>271</sup> Halit Atay, "İsparta İlinde Ziraat Durumu", **Ün**, c.7, sayı:78-79, Isparta, 1940, s.1083.

<sup>272</sup> Aydın, "15 Mayıs...", s.875.

<sup>273</sup> Hasan Fehmi Turgal, "Anadolu'da Harzem Göçmenleri", **Ün**, c.2, sayı:18, Isparta, 1935, s.249.

<sup>274</sup> **Ün**, "İsparta Halkevi Şubelerinin...", s.1030.

<sup>275</sup> **Yüksek Öğretmenliler Albümü: 1848-1937**.

<sup>276</sup> Kubalı, "Yurt Sevgisinde...", s.1325.

<sup>277</sup> Hüsnü Işık, "İsparta Meyveli Ağaçlar Fidanlığı", **Ün**, c.7, sayı:82-83, Isparta, 1941, s.1147.

<sup>278</sup> Işık, **a.g.e.**, c.2, s.1146.

<sup>279</sup> **Ün**, "Mühim Haberler", c.7, sayı:84-85-86, Isparta, 1941, s.1194.

<sup>280</sup> Kemal Akgün, "Ebedi Şefin Hayatı ve Hizmetleri", **Ün**, c.7, sayı:67-68, Isparta, 1939, s.944.

<sup>281</sup> Kemal Gökçara, "İsparta Vilâyeti Tarla Ziraatının Durumu", **Ün**, c.8, sayı:87-88-89-90, Isparta, 1941, s.1217.

<sup>282</sup> Öztürk, **a.g.e.**, s.100.

<sup>283</sup> Işık, **a.g.e.**, c.3, s.1860-1861.

<sup>284</sup> M.Mesud Koman, "Türk, Selçuk ve Kayı İsimleri", **Ün**, c.9, sayı:99-102, Isparta, 1942, s.1359.

<sup>285</sup> M. Yılmaz Tuzcu, "Talebinin Okul Dışı Faaliyeti", **Ün**, c.7, sayı:69-70, Isparta, 1940, s.969.

<sup>286</sup> Mahmut Kıyıcı, "Zehirli Harp Maddeleri", **Ün**, c.7, sayı:76-77, Isparta, 1940, s.1061.

<sup>287</sup> **İsparta İl Yıllığı**, s.207-208.

<sup>288</sup> Işık, **a.g.e.**, c.1, s.487.

Mehmet Halit Bayrı	Araştırmacı <sup>289</sup>
Memduh Tosun	Öğretmen <sup>290</sup>
Mustafa Şerif Onaran	Subay <sup>291</sup>
Mükerrem Karaağaç	Isparta Milletvekili(Nutuk) <sup>292</sup>
Müzeyyen Ağlarıcı	Öğretmen <sup>293</sup>
Naci Fikret Baştaç	Öğretmen <sup>294</sup>
Naki Tezel	Araştırmacı <sup>295</sup>
Nazik Erik	Öğretmen <sup>296</sup>
Necmi Sarı	Bilim Adamı <sup>297</sup>
Neşet Mülayim	Öğretmen <sup>298</sup>
Nevzat Akleman	Ziraat Bankası Muhasebecisi <sup>299</sup>
Nezahat Özütürk	Öğretmen <sup>300</sup>
Nuri Tütüncü	Öğretmen <sup>301</sup>
Osman Atasoy	Eğitmen <sup>302</sup>
Ömer Liva Türkmen	Yüksek Mühendis <sup>303</sup>
Remzi Ünlü	Isparta Milletvekili(Nutuk) <sup>304</sup>
Rıza Kaynak	Öğretmen <sup>305</sup>
Rıza Onaran	Gazi Terbiye Enstitüsü Öğrencisi <sup>306</sup>

<sup>289</sup> Kurdakul, **a.g.e.** , s.126.

<sup>290</sup> Köseoğlu, “Ün On Yaşına...”, s.1498.

<sup>291</sup> Kurdakul, **a.g.e.** , s.466.

<sup>292</sup> Öztürk, **a.g.e.** , s.91; **Isparta İl Yıllığı** ,s.358.

<sup>293</sup> **Yüksek Öğretmenliler Albümü.**

<sup>294</sup> Naci Fikret Baştaç, **Konya I**, Konya Halkevi Yay. , Yeni Kitap Basımevi, Konya, 1945.

<sup>295</sup> Kurdakul, **a.g.e.** , s.601-602.

<sup>296</sup> **Yüksek Öğretmenliler Albümü.**

<sup>297</sup> Frank Bowles, **Yüksek Öğrenime Giriş**, Çev. Necmi Sarı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1967.

<sup>298</sup> Neşet Mülayim, “Öğrencilerime”, **Ün**, c.14, sayı:157-159, Isparta, 1947, s.2145.

<sup>299</sup> Nevzat Akleman, “Kiraz Bayramı”, **Ün**, c.6, sayı:62-63, Isparta, 1939, s.896.

<sup>300</sup> Nezahat Özütürk, “Isparta’da Yemek Çeşitleri”, **Ün**, c.10, sayı:118-119-120, Isparta, 1944, s.1658.

<sup>301</sup> Nuri Tütüncü, “Vazife Tashihlerinde Esaslı Noktalar ve Kolaylıklar”, **Ün**, c.6, sayı:71-72, Isparta, 1940, s.994.

<sup>302</sup> Osman Atasoy, “Köy Enstitüsü”, **Ün**, c.9, sayı:106-107-108, Isparta, 1943, s.1463.

<sup>303</sup> Ömer Liva Türkmen, “Su Siyasetimiz ve Isparta Çevresi”, **Ün**, c.12, sayı:133-134, Isparta, 1945, s.1860.

<sup>304</sup> Öztürk, **a.g.e.** , s.192; **Isparta İl Yıllığı** ,s.358.

<sup>305</sup> Rıza Kaynak, “Yenişarlı Hoca Ragıp”, **Ün**, c.7, sayı:76-77, Isparta, 1940, s.1058.

<sup>306</sup> **Ün**, “Isparta’ımızda Hatay ve Lozan Günleri”, c.6, sayı:64-65, Isparta, 1939, s.916.

S. Daver Binbaşoğlu	A.Ü. D.T.C. Fak. Öğrencisi <sup>307</sup>
Sabih Şendil	Şair <sup>308</sup>
Salih Zeki Aktay	Şair <sup>309</sup>
Selahattin Ezen	Öğretmen <sup>310</sup>
Sedat Kansu	Profesör <sup>311</sup>
Suat Seren	Doktor <sup>312</sup>
Süleyman Artun	Öğretmen <sup>313</sup>
Süleyman Telli	Öğretmen <sup>314</sup>
Şükrü Akkaya	Profesör <sup>315</sup>
Tevfik Çakmakçı	Yüksek Mühendis <sup>316</sup>
Z.Fahri Fındıkoğlu	Profesör <sup>317</sup>
Zeki Ömer Defne	Şair <sup>318</sup>
Zehra Durlu	Öğretmen <sup>319</sup>

Ün dergisi yazarlarının mesleklere göre dağılımı ise aşağıdaki tabloda gösterildiği şekildedir.

Tablo 20: Ün dergisi yazar kadrosunun mesleklere göre dağılımı

Mesleğin Adı	Meslekte Bulunanların Sayısı
Öğretmen	30
Bilim Adamı	8
Milletvekili	6
Mühendis	4

<sup>307</sup> Aytaç, “Isparta Halkevi Çalışmaları”, s.2309.

<sup>308</sup> Kurdakul, **a.g.e.** , s.565.

<sup>309</sup> **a.g.e.** , s.52.

<sup>310</sup> Selahattin Ezen, “Isparta Ağzının Fonetik Özellikleri V”, **Ün**, c.14, sayı:166-168, Isparta, 1948, s.2239.

<sup>311</sup> Sedat Kansu, “Eğridir Kazası”, **Ün**, c.8, sayı:87-88-89-90, Isparta, 1941, s.1213.

<sup>312</sup> Suat Seren, “Böcüzade Süleyman Sami”, **Ün**, c.12, sayı:140-141, Isparta, 1945, s.1961.

<sup>313</sup> Süleyman Artun, “Okullarda Kum İşleri”, **Ün**, c.6, sayı:62-63, Isparta, 1939, s.894.

<sup>314</sup> Süleyman Telli, “Isparta İli Çocuklarının Gelişme Durumu”, **Ün**, c.2, sayı:22-23-24, Isparta, 1936, s.322.

<sup>315</sup> Taner, **a.g.e.** , s.7.

<sup>316</sup> Tevfik Çakmakçı, “Ağlasun Gezisi Hakkında”, **Ün**, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1268.

<sup>317</sup> Kurdakul, **a.g.e.** , s.272.

<sup>318</sup> **a.g.e.** , s.205.

<sup>319</sup> Zehra Durlu, “Sınıf ve Okul Kütüphaneleri”, **Ün**, c.6, sayı:71-72, Isparta, 1940, s.1005.

Şair	4
Araştırmacı	4
Eğitim Müdürü	3
Kütüphane Müdürü	2
Müze Müdürü	2
Üniversite Öğrencisi	2
Bankacı	2
Doktor	2
Subay	2
Memur	2
Kaymakam	1
Ziraat Müdürü	1
Veteriner Müdürü	1
Veteriner	1
Eğitmen	1
Kültür Müdürü	1
<b>Toplam</b>	<b>79</b>

Bu tablodan da anlaşılacağı üzere Ün dergisinin yazar kadrosunun meslekleri çeşitlilik göstermektedir. Bu da, her aydının Halkevleri çatısı altına fikrini ve sanatını yayma, mesleki becerilerini yaygınlaştırma imkânını bulduğunu bize anlatır. Âdeta dergi amatör yazarların, bilim adamlarının ve araştırmacıların yetişmeleri için okul yerine geçmiştir. Bununla birlikte Ün dergisinin yayın hayatını sürdürmesinde en önemli katkıyı öğretmenlerin sağladıkları anlaşılmaktadır. Dergi yazarları arasında öğretmenlerin dışında pek çok bilim adamı, milletvekili, mühendis, eğitim müdürü, kütüphane müdürü, müze müdürü, doktor gibi mesleklerden kişilerin bulunması Ün dergisinin yazar kadrosunun eğitim düzeylerinin çok yüksek olduğunu gösterir. Bu durum da dergideki seviyenin yüksek olmasını sağlamıştır. Ayrıca derginin başyazarı konumundaki Hikmet Turhan Dağlıoğlu ile yedi yıl derginin sorumlu müdürlüğünü üzerine almış ve Dağlıoğlu'ndan sonra dergide en çok yazısı çıkmış Kemal Ünal Turan'ın milletvekili olmaları Ün dergisinin dönemin tek partisi olan C.H.P.'nin tamamen denetiminde yayın hayatını sürdürmüş bir dergi olduğunu açıklar. Bunun dışında Ün dergisi ile birlikte İstanbul Halkevi yayın organı olan Yeni Türk ve Gaziantep Halkevi yayın organı olan Başpınar dergisinde de başyazarlık yapan ve C.H.P. Halkevleri yayınları arasında üç kitabı çıkan Hikmet Turhan Dağlıoğlu'nun öğretmenlikten milletvekilliğine yükselmesi, Halkevi başkanlığı ile birlikte dergi



yazarlığının da siyasette yükselebilmek ve politikada bir an önce yer alabilmek için atlama tahtası olarak işlev gördüğünü bize açıklar.

Bunun dışında Ün dergisinde yoğun bir iktibas çalışması yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Ün dergisi, alanında isim yapmış kişilerin çalışmalarını iktibas ederek önemli malzemeler toplamış ve bu yolla Isparta ile ilgili gerçekleri açığa çıkarmaya çalışmıştır. Bu bölümde son olarak Ün dergisinin yazılarını iktibas ettiği kişilerin adlarına, mesleklerine ve iktibas edilen yazının hangi kaynaktan alındığına ilişkin bilgi alfabetik sıraya göre Tablo 21’de gösterilmeye çalışılacaktır.<sup>320</sup>

Tablo 21

Ad	Meslek	Kaynak
Ahmet Refik	Yazar	Belirtilmemiş
Ali Sâti Ekinci	Profesör	Tanin
Asım Us	Milletvekili	Kurun
B. Sühay Ediboğlu	Şair ve Yazar	Ankara Radyosu
Besim Darkot	Profesör	Aylık Ansiklopedi ve İ. A.
Burhan Toprak	Yazar	Belirtilmemiş
Cahit Beğenç	Yazar	Ulus
C.S.Şakiroğlu	Yazar	Ülkü
Enver Özgen		Anadolu
Falih Rıfki Atay	Milletvekili	Ulus
H.Raşit Öymen	Profesör	Belirtilmemiş
İ.H.Uzunçarşılı	Profesör	Türkiyat Mecmuası
İhsan Abidin	Profesör	Anadolu'da Ziraat
İsmail H. Sevük	Milletvekili	Cumhuriyet
İzzet Fahri	Emekli Albay	Belirtilmemiş
Kurt Bittel	Profesör	Kleinasiatiscche Studien
M. Şükrü		Orta Anadolu'da Dolaşma
M.H.Ağlarcıoğlu	Isparta Milletvekili	Türk Yurdu
M.H.Ağlarcıoğlu	Isparta Milletvekili	Tercüman-ı Hakikat
M.H.Ağlarcıoğlu	Isparta Milletvekili	Nilüfer ve İslâm Mecmuası
Mübin H.Onaran	Bağcılık İstasyon Müdürü	Anadolu
Necip Ali Küçüka	Milletvekili	Ülkü
Nasuhi Baydar	Milletvekili	Ulus
Raif Yelkenci	Kitapçı ve Yazar	Cumhuriyet
S.Sami Böcüoğlu	Isparta Milletvekili	Üç Devirde Gördüklerimiz
S.Sami Böcüoğlu	Isparta Milletvekili	Isparta Tarihi
S.Sami Böcüoğlu	Isparta Milletvekili	Hatıralar

<sup>320</sup> Bunu yaparken tezimizin hacmini düşünerek iktibas edilen yazıların konularını, dergideki yerlerini dipnot kısmında vermemeyi uygun gördük. Ayrıca sonraki bölümlerde bu yazılardan bahsedilirken bunların iktibas olduğu özellikle vurgulanacaktır.

Sadi İrmak	Profesör	Ulus
Sadri Ertem	Milletvekili	Vakit
Şevket Aziz Kansu	Profesör	Bellekten
T.I.		Ulus
Tahsin Özgüç	Profesör	A.Ü.D.T.C.Fak. Dergisi
U.Emin Çölgeçen	Profesör	Türkiye'nin İklimi
Y.Karamustafa	Diş Doktoru	Ordu Halkevi

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere Ün dergisi alanında isim yapmış edip, yazar, milletvekili ve bilim adamlarının çeşitli gazete, dergi, ansiklopedi ve kitaplardaki yazılarını iktibas etmiş ve Isparta için çok önemli malzemeleri toplamıştır. Bu iktibas yazıları Ün dergisinde önemli bir yekûn tutmaktadır. Ün dergisinde iktibas yoluna daha çok 1946 yılından sonra başvurulmuştur. Çünkü çok partili siyasi hayata geçilmesi Halkevleri üzerinde yürütülen tartışmaları artırmış, bu durum ise pek çok kişinin Halkevleri'nden uzaklaşmasına neden olmuştur.

Kısaca özetlemek gerekirse, yazar kadrosunu eğitim düzeyleri yüksek meslek erbabının oluşturduğu Ün dergisi, Halkevleri'nin kuruluş amaçlarına uygun bir yayın politikası izleyerek büyük bir oranda yerel konulara ağırlık vermiş, bu yolla Isparta'yı tüm yönleriyle tanıtmış, sevdirmiş, millet ve toprak gerçeklerinin sentezine katkıda bulunmuş ve izlediği yayın politikasıyla çıktığı zamanlarda övgülere mazhar olmuştur. Derginin yerel konulara ağırlık vermesi ve çok geniş bir yazar kadrosuna sahip olması ise, derginin yayın hayatının uzun sürmesinde en önemli etkenler olarak ortaya çıkmıştır.

Dergi yerel konuların dışında Türk inkılâbı ile ilgili yazılara da sütunlarında gerektiği ölçüde yer vererek, halkı Türkiye'deki ve dünyadaki gelişmelerden haberdar etmeyi ihmal etmemiştir. Üçüncü bölümde görüleceği üzere Ün dergisi Türk inkılâbının halka benimsetilmesinde ve Tek Parti iktidarı ve ona bağlı Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu tarafından üretilen siyasi, ideolojik ve kültürel mesajların halka iletilmesinde aracı bir kanal görevi görmüştür.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### TÜRK İNKILÂBİ İLE İLGİLİ YAZILAR VE DERGİDE YER ALAN NUTUKLAR

Bilindiği üzere, Halkevleri dergilerinin çıkmaya başladığı dönem yönetimin basın üzerinde sıkı denetim uyguladığı bir zamana rastlar. 1931 tarihli Matbuat Kanunu, 28 Haziran 1938 tarihinde geçirdiği değişiklikler ile, hükümete basını denetleme konusunda önemli yetkiler tanımıştır. Öncelikle, gazete ve dergi yayınlamak için, gazete ve derginin çıkacağı yerin en büyük mülki amirinden (validen ya da kaymakamdan) ruhsatnâme (izin) alınması gerekmektedir (madde 9). Dolayısıyla, hükümet, yeni bir yayına izin verip vermemekte tamamen serbestti. Ayrıca, gazete ve dergi yayınlamak için, gazete ve dergi çıkaracak olanların, bir bankadan, gazete ve derginin çıkacağı yerin nüfusuna göre, 1.000 ile 5.000 TL arasında bir garanti mektubu vermeleri zorunluydu (madde 9). Diğer yandan, “sui şöhret” sahibi olanlara yayın çıkarma hakkı tanınmıyordu (madde 12).<sup>321</sup>

Basın, iç ve dış politika konularında, ancak belirli sınırlar içinde yazabiliyor, haber yayınlatabiliyordu. Bu alanda biraz ileri gitmek, hükümetin sert tepkisine neden oluyordu. Nihayet, Matbuat Kanunu’nun 50. maddesi gereğince, “memleketin umumi siyasetine dokunacak neşriyattan dolayı, İcrâ Vekilleri Heyeti kararı ile, gazete ve mecmualar, muvakkaten tâtîl olunabilirdi. (...) Bu sûretle kapatılan bir gazetenin mesûlleri, tâtîl müddetince, başka bir isimle gazete çıkaramaz”lardı.<sup>322</sup>

Ayrıca, 1940 yılından itibaren İstanbul’da sürekli sıkıyönetim olması ve bunun yanı sıra büyük gazete sahiplerinin, aynı zamanda C.H.P. milletvekili olmaları hükümetin basın üzerinde uyguladığı sıkı denetimi kolaylaştıran önemli siyasi faktörler olarak ortaya çıkmıştır.<sup>323</sup> İncelenen dönemde komünist propaganda yapan,

<sup>321</sup> Cemil Koçak, *Türkiye’de Milli Şef Dönemi (1938-1945)*, c.2, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, s.134.

<sup>322</sup> a.g.e. , s.135.

<sup>323</sup> a.g.e. , s.136.

inkılâplara muhalif yayın yapan, Takrir-i Sükûn Kanunu'na muhalefet eden, Türkiye'deki Rum ve Ermeni vatandaşları kışkırtan, kamuoyunun huzurunu bozan, dini duyguları rencide eden, irticayı teşvik eden, din propagandası yapan, Kürtçülük-bölücülük ile ilgili yayın yapan, Türkçülük ile ilgili yayın yapan, Mustafa Kemal Paşa'nın şahsına karşı yayın yapan, Türkiye'nin dış politikasına zarar veren pek çok gazete, dergi ve kitabın ülkeye girişine ve satışına yasak getirilmiş ve ülke içinde yayını durdurulmuştur.<sup>324</sup>

Basın özgürlüğünün böylesine kısıtlandığı bir ortamda, C.H.P. tarafından kurulmuş olan Halkevleri'nin çıkarmış oldukları dergilerin yayın politikası bağlamında hiç de özgür olmadıkları kendiliğinden anlaşılır. Nitekim Halkevleri dergilerinin genel içerik çerçevesinin Ankara'dan çizilmesi, merkezi yayın organı olan Ülkü'de dergilere yönelik eleştiriler getirilmesi üzerinde durulması gereken bir noktadır.<sup>325</sup> Örnek olarak Ülkü'de çıkan bir yazıda Manisa Halkevi Dergisi Yeni Doğu şu sözlerle eleştirilmiştir:

“Kime hitap ettiği ve ne için çıktığını bilemediğim bu mecmuada Amerika mektuplarını, Napolyon'un mektuplarını ve büyük aşkının sonunu büyük bir isteksizlikle okudum. Manisalı arkadaşlardan okunacak yazı beklemek hakkımızdır. Manisa gibi tarihte ve ziraat hayatında mühim bir yer tutan memleketin çocukları gözlerini Amerika'ya, Fransa'ya değil bir parça kendi kendilerine çevirmiş olsa daha faydalı, daha esaslı yazılar yazabilirler.”<sup>326</sup>

Bu bölümde Ün dergisinin tek parti iktidarınca üretilen siyasi, ideolojik, kültürel mesajların halka iletilmesinde nasıl aracı bir rol üstlendiği, mevcut iktidarın propagandası ve sözcülüğünün yapılması endişesinin dergiye nasıl hâkim olduğu, iktidardaki anlayış farklılığının derginin yayın politikasını nasıl etkilediği ortaya

<sup>324</sup> Mustafa Yılmaz-Yasemin Doğaner, **Cumhuriyet Döneminde Sansür(1923-1973)**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2007, s.1-164; Yılmaz, “Cumhuriyet Döneminde Bakanlar Kurulu Kararı ile Yasaklanan Yayınlar 1923-1945 I”, **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:3, sayı:6, Ankara, 1998, s.53-80; Yılmaz, “İsmet İnönü Döneminde Bakanlar Kurulu Kararı İle Yasaklanan Yayınlar 1938-1945”, **Türk Kültürü Araştırmaları, Dr. Orhan Köprülü'ye Armağan**, Yıl: XXXIV, sayı:1-2, Ankara, 1998, s.187-215.

<sup>325</sup> O. Fırat, “Türkiye'de Yerel Basının Gelişmesi Üzerine Notlar”, **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:1, sayı:2, Ankara, 1995, s.162.

<sup>326</sup> Ülkü, “Halkevleri Mecmuaları”, c.5, sayı:26, Ankara, 1935, s.157.

konulmaya çalışılacak, bunun dışında Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu tarafından üretilen tezlerin ve mesajların halka benimsetilmesi aşamasında Ün dergisinin, bu kurumların nasıl taşradaki bir şubesi ve yayın organı halinde hareket ettikleri açığa çıkarılacaktır.

## I- CUMHURİYET VE İNKILÂPLARIN ISPARTA HALKEVİ DERGİSİ ÜN'E YANSIMALARI

Ün dergisinde Türk inkılâbına ilişkin yazılara ve bu yazıların genel içeriğine bakıldığı zaman derginin üç önemli amacı gerçekleştirmeye çalıştığı görülür. Bunlar; 1) Türk inkılâbını halkın benliğine sindirmek, 2) C.H.P.'nin altı ilkesinde anlamını bulan resmi ideoloji doğrultusunda halkı yetiştirmek, 3) Ulus bilincinin toplum bazında yerleşmesini sağlamak gibi amaçlardan oluşmakta olup, bu bağlamda dergi, inkılâplar bakımından, Halkevleri'nin kuruluş felsefesine çok uygun düşen bir yayın politikası takip etmiştir.

Türk inkılâbının halkın benliğine sindirilmesi çalışmalarında dergide, inkılâbın özünü, anlam ve önemini, diğer inkılâplardan farklılığını ve üstünlüğünü anlatan yazılara yer ayrılmış ve bütün bunlar yapılırken eski olan Osmanlı rejimi ile Cumhuriyet rejimi 1940 yılına kadar sık sık birbirleri arasında karşılaştırmaya tâbi tutulmuş, Cumhuriyet rejimine övgülerde bulunulmuş, Osmanlı rejimi ise çok ağır ifadelerle eleştirilmiş ve kötülenmiş ve Osmanlı'ya ait izler halkın hafızasında kötü anılar yaratılarak silinmek istenmiştir. Dergide “Ebedi Şef” olarak vasıflandırılan Atatürk'ün liderliği, ölümüne kadar olan zaman içerisinde, Türk halkının önüne tek seçenek olarak sunulmuş, 1940 yılından sonra ise “Milli Şef” olarak vasıflandırılan İnönü'nün kesin liderliği halka benimsetilmeye çalışılmış ve yaratılan bu durum, inkılâpların halka aşılmasında ana unsur olarak kullanılmıştır.<sup>327</sup> Hepsini yetenekli birer hatip olarak tanımlayabileceğimiz derginin yazarları ustalıklarını özellikle, anlam ve önemini çok iyi kavradıkları, milli günlere ilişkin yazılarda göstermişler ve bu hatipler yazılarında halka devamlıca bir inkılâp, bir ulus, bir “Şef” bilinci

<sup>327</sup> Şeflik sisteminin oluşumu ve özellikleri konusunda geniş bilgi için bkz. Koçak, “Tek Parti Yönetimi, Kemalizm ve Şeflik Sistemi: Ebedi Şef/ Milli Şef”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce-Kemalizm**, c.2, İletişim Yay. , İstanbul, 2002, s.119-137.

vermeye çalışmışlardır. İncelenen dergide özellikle İkinci Dünya Savaşı yılları ve savaş sonrasında Türk inkılâbına ve mevcut rejime yönelik eleştirilere karşı Türk inkılâbını ve mevcut rejimi savunucu nitelikte yazılar kaleme alınmış ve Türk inkılâbını halka benimsetme işinden, Türk inkılâbı sancılı bir dönem geçirse de, vazgeçilmemiştir.

Türk halkının, C.H.P.'nin altı ilkesinde anlamını bulan resmi ideoloji doğrultusunda yetiştirilmesi de dergi tarafından ulaşılması gereken bir amaç olarak görülmüştür. Bu bağlamda dergide Atatürk'ün altı ilkesi hakkında bilgi verici yazılar kaleme alınmış, özellikle İkinci Dünya Savaşı sırasında ve savaş sonrasında Türkiye'nin içine düştüğü ideoloji krizine ilişkin dergide çok sayıda yazı çıkmış ve bu yazılarda sürekli olarak Türkiye'nin resmi ideolojisi hatırlatılmış, bu resmi ideolojinin doğruluğuna, uygunluğuna, haklılığına ve sağlamlığına vurgu yapılmış, diğer yabancı ideolojiler ise Türk Milleti'ne yakışmaz olarak nitelenerek kötülenmiştir.

İncelenen derginin en önemli amaçlarından birisi de halka bir ulus bilinci vermektir. Derginin tüm yazılarında Türklük vurgusu açık bir şekilde göze çarpmakta olup, bu bağlamda dergi milliyetçi bir vasıf taşımaktadır. Özellikle 1940'lı yıllara kadar dergide halka ulus bilinci vermek için Güneş Dil Teorisi ve Türk Tarih Tezi'ni anımsatan ifadeler kullanılmış, aynı tarihten sonraki yıllarda ise bundan vazgeçilmiş ve Türk milliyetçiliği konusunda daha ılımlı bir yola girilmiştir.

Tablo 22: İnkılâplara ilişkin yazıların yazı adedi ve sayfa sayısına göre konulara dağılımı.

Yazı Konusu	Yazı Adedi	Sayfa Sayısı
Atatürk	12	22
İnönü	1	0,5
İnkılâplar ve Siyasi Hayat	42	99,5
Atatürk İlkeleri	6	17,5
Milli Günler	17	32
Türk Dil Devrimi	7	24,5
Halkevleri	11	22
<b>Toplam</b>	<b>96</b>	<b>218</b>

Bu başlık altında, yazar analizi yapılmak istenildiğinde ise şöyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır: İnkılâp alanında toplam 96 yazı dergide çıkmış olup, bu yazıların 57'si Kemal Ünal Turan, Nâzım Örensun ve Turgut Akkaş tarafından kaleme alınmıştır. 218 sayfanın 128,5 sayfası bu yazarlara aittir. Kemal Ünal Turan imzalı yazı sayısı 28 olup toplam 52,5 sayfadan ibarettir. Nâzım Örensun tarafından bu alanda 17 yazı kaleme alınmış olup bu yazıların toplam sayfası 50'dir. Turgut Akkaş ise bu sahada 12 yazı kaleme almış olup bu yazıların 26 sayfaya sığdırmıştır. Derginin diğer yazarları arasında 6 yazı ve 17,5 sayfayla Memduh Tosun ismi de ön planda gelmektedir. Bu sonuç derginin inkılâp alanındaki yazı çalışmalarının Kemal Ünal Turan, Nâzım Örensun, Turgut Akkaş, Memduh Tosun tarafından yürütüldüğünü gösterir.

Bu yazarların hepsi yazılarında Türk inkılâbını ve rejimini savunmuşlardır. Ancak kendilerini öne çıkaran bazı özellikleri vardır.

Kemal Ünal Turan, Türk inkılâbının her alanında yazı yazmış olup, yazılarında halkı Türkiye'deki ve savaş dolayısıyla dünyadaki gelişmelerden haberdar etmiş, özellikle Türk rejiminde meydana gelen gelişme ve değişimleri kendisi okuyuculara aktarmıştır. Bir anlamda Kemal Ünal Turan hükümetin sözcülüğünü yapmıştır.

Nâzım Örensun ise dergide 1939 yılına kadar çıkan yazılarında daha çok inkılâbın özünü, anlamını anlatmaya çalışmış ve bunu yaparken de sürekli olarak Osmanlı rejimini ağır ifadelerle eleştirmiştir. Ayrıca milliyetçilik yönü en ağır basan yazar Nâzım Örensun'dur. Bu yazar makalelerinde Türklük vurgusu çok yapmış ve Türk Tarih Tezi'ni anımsatan ifadeleri en çok kendisi kullanmıştır.

Nâzım Örensun'un bıraktığı boşluğu 1940 yılından itibaren Turgut Akkaş doldurmuştur. Turgut Akkaş, İkinci Dünya Savaşı yıllarında ve savaş sonrasında Türkiye'deki ideolojik tartışmaları yazılarına konu edinmiştir. Türkiye'nin resmi ideolojisi ve bu ideolojinin faydaları Turgut Akkaş tarafından anlatılmış, yabancı ideolojilerin zararları konusunda bilgi vermek görevi de yine Turgut Akkaş'a düşmüştür.

Memduh Tosun ise altı yazısında Atatürk ilkeleri konusunda bilgi vermiş ve açıklamalarda bulunmuştur.

### 1- Atatürk ile İlgili Yazılar

Ün dergisinin ilk sayısının çıktığı 1934 Haziran'ından son sayısının çıktığı 1949 Aralık'ına kadar Türk inkılâbına ilişkin yazıların tümünde Atatürk'ten bahsedilmiş, Atatürk'ün üstün vasıfları sıralanmış, gerek Milli Mücadele yıllarında ve gerekse gerçekleştirilen inkılâplar aşamasında Atatürk'ün Türk Milleti'ne hizmetleri övgüyle anlatılmış, Atatürk'e karşı hissedilen sevgi, saygı, bağlılık, minnet ve şükran duyguları her vesile dolayısıyla ifade edilmiş, Atatürk adı daima anılmış, kendisine karşı hissedilen olumlu duygularda hiçbir azalma görülmemiştir.

Bu başlık altında çeşitli yazılardan alıntılar yapılarak derginin Atatürk'e bakış açısı yansıtılmaya çalışılacaktır. Bu yapılırken şu noktaya dikkati çekmek istiyoruz: Derginin genel gidişatına, dergide Atatürk için kullanılan ifadeler ve kaleme alınan yazılara bakıldığı zaman, üç farklı dönemin özelde Ün dergisinde ve genelde ise Türkiye'de yaşandığı saptanmaktadır. Birinci dönem 1934-1939 yılları arası dönem olup bu dönemde Atatürk, Şevket Süreyya Aydemir'in ifadesiyle "Tek Adam"<sup>328</sup> olarak Türk toplumuna benimsettirilmeye çalışılmış, "Tek Adam" meşruiyeti kökleştirilmiş, özellikle bu durum Atatürk'ün ölümüyle birlikte doruk noktasına çıkmış ve hatta kullanılan ifadeler bakıldığı zaman bu içselleştirme çalışmalarında bazı aşırılıklara da gidilmiştir. İkinci dönem 1939-1945 yılları arası olup bu dönemde ise Atatürk anılmakla birlikte daha çok, Şevket Süreyya Aydemir'in "İkinci Adam"<sup>329</sup> olarak tanımladığı, İnönü adı önde gelmiş ve bu defa İnönü adının Türk toplumunca içselleştirilmesine çalışılmıştır. 1945-1949 yıllarını kapsayan üçüncü dönemde ise daha önceki yıllara ait sayılarda hiçbir şekilde rastlanılmayan Atatürk hakkındaki eleştirel düşüncenin Türk toplumundaki varlığına bir yazı dolayısıyla tanık olunmaktadır. Bunun yanı sıra, bu dönemde Atatürk ile ilgili olarak kullanılan

<sup>328</sup> Şevket Süreyya Aydemir, **Tek Adam**, c.1, 2, 3, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2001.

<sup>329</sup> Aydemir, **İkinci Adam: 1884-1964**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1973.



ifadelerde daha ılımlı bir yöne sapılmıştır. Bu genel bilgidен sonra dergide Atatürk hakkında kullanılan söylemlere geçilebilir.

M. Fehmi, “Cumhuriyetin On Birinci Yıldönümü” başlıklı yazısında, Atatürk’ün; Türk Milleti’nin asil şerefini, tükenmeyen takatini Sakarya’dan, Dumlupınar’dan, İzmir, İstanbul, Edirne’den Lozan’a kadar bütün dünyaya tanıttığını ve Türk bağımsızlığının dış tehlikelerini ortadan kaldırdığını bildirmiş ve Atatürk’ün Türk Milleti’ni ve Türk vatanını hür, medeni ve refahlı bir geleceğe erıştirdiğini ifade etmiştir.<sup>330</sup>

“On İki Asrın Yıldönümü” başlıklı yazısında Necmi Sarı, Atatürk’ün Türk Milleti’ne yeni bir yaşayış, yeni bir tarih, yeni bir dil, yeni bir varlık ve yeni bir dünya verdiğini dile getirmiş ve Atatürk için “halkın içinden gelen ve halk için çalışan halk çocuğu” nitelemesinde bulunmuştur.<sup>331</sup>

“Türkiye Cumhuriyeti ve Türkiye’de Cumhuriyet” başlıklı yazısında Nâzım Örensun, Cumhuriyet’i ve Türk rejimini hazırlayan, Türk Milleti’nin özlediğini ve şuurunun içinde yaşattığını ilk defa sezen dâhinin yalnız Atatürk olduğunu belirtmiş ve Atatürk hakkında şu ifadeleri kullanmıştır: “Türk milletinin bir ferdi ve Türk milletinin sembolü olan Atatürk, 700 yıllık Osmanlı İmparatorluğu içinde yetişen tek nadir insandır”.<sup>332</sup>

“Cumhuriyetin On Beşinci Yıldönümü İdrâk Edilirken” başlıklı yazısında Nâzım Örensun, Atatürk için, “Yeryüzünde hiçbir milletin kahramanı, Atatürk’ün, milletin maneviyatına ve ruhuna olan nüfuzu kadar bir hulûl tesirini yapabilmiş ve bu vesile ile milletini anlayabilmek bahtiyarlığına nail olabilmiş değildir”. sözlerini kullanmıştır.<sup>333</sup>

<sup>330</sup> M. Fehmi, “Cumhuriyetin On Birinci Yıldönümü”, *Ün*, c.1, sayı:6, Isparta, 1934, s.85.

<sup>331</sup> Necmi Sarı, “On İki Asrın Yıldönümü”, *Ün*, c.2, sayı:20, Isparta, 1935, s.281.

<sup>332</sup> Nâzım Örensun, “Türkiye Cumhuriyeti ve Türkiye’de Cumhuriyet”, *Ün*, c.4, sayı:43-44, Isparta, 1937, s.621.

<sup>333</sup> Örensun, “Cumhuriyetin On Beşinci Yıldönümü İdrâk Edilirken”, *Ün*, c.5, sayı:54-55, Isparta, 1938, s.752-753.

Nâzım Örensun, “19 Mayıs 1919” başlıklı diğer bir yazısında Atatürk hakkında şu ifadeleri kullanmıştır: “Yeryüzünü dolduran insanların eşsizi; misali ve benzeri olmayan tek büyüğü, Türk milletinin iftihar medarı, dünya milletlerinin gıpta ve hayranlıklar duyduğu dâhisi Büyük Atatürk’ümüz, o asil ruhlu ve nazirsiz kıymetli büyük adam, o sihirli asker; dünyayı hayrette bırakan ve birçok milletlere şaşkınlıklar geçirten bir millet mücadelesinin, kudreti gönüllerden fıskıran bir savaşın, bir kurtuluş ve inkılâp hamle ve didinmelerinin kurucusu, rehberi, alemdar ve önderi olarak bugün kendisini öne atmış ve bu maksatla bugün Samsun’a çıkmıştı”.<sup>334</sup>

Kemal Ünal Turan ise Atatürk’ün başarıları ve Türk Milleti’ne hizmetleri konusunda şunları söylemiştir: “Atatürk, neticeleri bakımından verimliliği eşsiz olan, çok kati bir zaferin kanatları üstünde iktidar mevkiine gelmiştir. Osmanlıların zafer yıldızları söndüğünden beri yabancı müdahaleler altında inleyen bir vatanı tam hürriyete ulaştıran O’dur. Büyük devletler tarafından parçalanması kararlaşan ve her şeye katlanacak derecede sayılan bir memleketi, en büyük hükümetlerle her bakımdan aynı seviyeye çıkaran gene O’dur.

Mustafa Kemal Atatürk, on iki yıl süren harplerin ve felâketlerin yaralarını bir sulh rejimiyle onultmakla kalmadı. Başka bir doğu memleketinde asla eşi görülmeyen derin devrimler yaptı. Halifeliği kaldırdı, hanedânı çıkardı, dinin idarede esas sayıldığı bir memlekette kökten laik bir devlet yarattı. Onun din bahsinde olduğu gibi geleneklerde yaptığı devrimler de derin ve köklüdür”.<sup>335</sup>

10 Kasım 1938 tarihinde Atatürk’ün ölümü dolayısıyla ÜN dergisinde iki sayı bu olaya ayrılmıştır. Dergide ilk olarak Atatürk’ün öldüğüne dair doktorların imzalarını taşıyan rapor sureti yayınlanmış, ardından yeni Cumhurbaşkanı seçmek için 11 Kasım Cuma günü T.B.M.M.’yi toplanmaya çağıran T.B.M.M. Başkanlığı’nın resmi tebliği ve hükümetin dikkatle vazife başında olduğunu bildiren Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti’nden yapılan resmi tebliğ yayınlanmıştır. Dergide 11 Kasım 1938 tarihinde T.B.M.M. tarafından Cumhurbaşkanlığı makamına seçilen

<sup>334</sup> Örensun, “19 Mayıs 1919”, ÜN, c.5, sayı:50-51, Isparta, 1938, s.713.

<sup>335</sup> Kemal Ünal Turan, “Ölümünün VII. Yılında”, ÜN, c.12, sayı:140-141, Isparta, 1945, s.1953.

İsmet İnönü'nün aynı gün mecliste verdiği nutuk ve 21 Kasım 1938 Atatürk'ün cenaze töreni akşamı İnönü'nün Türk Milleti'ne beyannamesi de yayınlanmış, İnönü bu beyannamesinde, Atatürk'ün gerçekte yattığı yerin, Türk Milleti'nin onun için aşk ve iftiharla dolu olan kahraman ve vefalı göğsü olduğunu belirtmiş, Atatürk'ün Türk Milleti'ne hizmetlerinden, Türk Milleti'ne sevgisinden ve Türk Milleti'nin yükselmesi için içinde beslediği ideallerden bahsederek şu sözlerle beyannamesine son vermiştir: “Devletimizin bânisi ve milletimizin fedakâr, sadık hâdimi; İnsanlık ideolojisinin âşık ve mümtaz siması; Eşsiz kahraman Atatürk! Vatan sana minnettardır”.<sup>336</sup>

Atatürk'ün ölümü dolayısıyla Isparta Halkevi önünde düzenlenen cenaze töreni ve bu törenin bütün ayrıntıları “Isparta’da 21/ 11/ 1938 Pazartesi Günü Ebedi Şefe Yapılan Tazim” başlıklı yazıda anlatılmış<sup>337</sup>, gerek Isparta Halkevi önünde ve gerekse Atatürk Anıtı önünde, Atatürk'ün hayatı ve hizmetleri hakkında Hayri Yavru, Remzi Ünlü, Ömer Güllü, Hakkı Dereli, Bekir Türk tarafından verilen nutuklar dergide yayınlanmıştır. Dergide ayrıca Atatürk'ün ölümü dolayısıyla günün önemine uygun yazılar kaleme alınmıştır.

“Atatürk İçin” başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, fani Mustafa Kemal'in herkes gibi kadere boyun eğdiğini, ölmeyen Mustafa Kemal'in ise, yarattığı milletin, yaptığı vatanın, haysiyetini her zaman her yerde yükselttiği insanlığın iç varlığında ebediyen yaşayacağını ifade etmiştir.<sup>338</sup>

Şevket Aydın, “Ölmeyen Ölü” başlıklı yazısında, 10 Kasım için “Türklerin ve Türklüğün büyük matem günü” nitelemesinde bulunmuş, Atatürk'ün Türk vatani ve Türk Milleti için hayat, kuvvet, feyz, enerji ve nur kaynağı olduğunu belirtmiş, Atatürk'ün ölümünün yalnız Türkiye’de değil bütün dünyada deprem etkisi

<sup>336</sup> Ün, “Sayın İnönü'nün Türk Milleti'ne Beyanata”, c.5, sayı:56-57, Isparta, 1938, s.774.

<sup>337</sup> Ün, “Isparta’da 21/ 11/ 1938 Pazartesi Günü Ebedi Şefe Yapılan Tazim”, c.5, sayı:56-57, Isparta, 1938, s.782-783.

<sup>338</sup> Turan, “Atatürk İçin”, Ün, c.5, sayı:56-57, Isparta, 1938, s.775-776.

yarattığını söyleyerek, Atatürk'ün en büyük eserinin aynı ideal peşinde koşan, aynı ülkü için ölmeye hazır Türk Milleti olduğunu ifade etmiştir.<sup>339</sup>

Ali Rıza Uysal, 1930 yılında Isparta'da Atatürk ile arasında geçen bir konuşmayı "Isparta'da Atatürk'e Ait Bir Hatıra" başlıklı yazısında anlatmıştır.<sup>340</sup>

Yekta Karamustafa tarafından kaleme alınan "Ecel Utansın" adlı 32 kıtalık şiir, Atatürk'ün ölümünün Türk Milleti üzerinde yarattığı derin acı ve üzüntüyü anlatması, Türk Milleti'nin Atatürk'e olan sevgi, saygı, bağlılık duygularını ifade etmesi açısından önemlidir. Yine bu şiir Türk Milleti'nin uluslaşma sürecine ve ülkedeki "Tek Adam" olgusunun varlığına ilişkin değerli bir belgedir. Bu şiirin iddiamızı kuvvetlendirecek bazı kıtaları aşağıya yazılmıştır.

“ Mavi gök çatlasın, yıldırım insin,  
Ulu Türk geliyor tanrı sevensin,  
Cihan yas bağlasın, kara giyinsin,  
Bir Türklük ağlıyor, ecel utansın.

Bırakın yıkılsın dünya tutuşsun,  
Yüce dağlar erisin, denizler coşsun,  
Ey hayat, ne kadar, ne kadar boşsun,  
Bir Türklük ağlıyor, ecel utansın.

Kararan talihi oydu ak eden  
Oydu: Ölgün ruhu bir kaynak eden,  
Oydu Türk yurdunu kuran, halk eden,  
Bir Türklük ağlıyor, ecel utansın.

Uyu ey Attilâ uyan Teoman,  
Uyan Fatih, Yavuz, uyan Süleyman,

<sup>339</sup> Aydın, "Ölmeyen Ölü", *Ün*, c.5, sayı:56-57, Isparta, 1938, s.780-781.

<sup>340</sup> Ali Rıza Uysal, "Isparta'da Atatürk'e Ait Bir Hatıra", *Ün*, c.5, sayı:56-57, Isparta, 1938, s.804-805.

Geliyor eğilin ünlü kahraman,  
Geliyor saf olun Türkü kurtaran,  
Biz onu kaybettik ecel utansın.

Sen ölmedin ATAM kalplerde yerin,  
Cihan durdukça var büyük eserin,  
Manevi varlığın nuru Türklerin,  
Türklük ebedidir, ecel utansın”.<sup>341</sup>

İncelenen dergide 1939-1945 yılları arasında, Türk inkılâbı ile ilgili yazılarda Atatürk adı daima anılmakla birlikte, doğrudan Atatürk’ü konu edinen hiçbir yazıya rastlanılmamıştır. İleride bahsedileceği üzere bu tarihler arasında daha çok İnönü ön plana geçmiştir.

Kemal Ünal Turan’ın “Ölümünün VII. Yılında” başlıklı yazısı ise Atatürk’ün ve Türk rejiminin İkinci Dünya Savaşı sonlarında bazı kesimlerce eleştiri konusu yapıldığını göstermektedir. Daha önceleri “Tek Adam” olarak topluma benimsettirilen Atatürk ve kurduğu rejim artık bazı kesimlerce hoş karşılanmamaktadır.

Kemal Ünal Turan, bu yazısında F.Cambo adlı yabancı bir yazarın “Diktatörlükler” adlı kitabını konu edinmiş, F.Cambo’nun, adı geçen eserde, Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra diktatörlükle idare edilen ülkeler listesine Türkiye’yi de katmasını eleştirmiş ve bu eserdeki bilgileri düzeltmeye çalışarak Atatürk’ün ve Türk rejiminin demokratik karakterine vurgu yapmıştır. Kemal Turan, Atatürk’ün diktatör olduğu yolundaki iddialara yine Atatürk’ün şu sözleriyle karşılık vermiştir:

“Esas kıymeti kendine veren ve mensup olduğu millet ve memleketi ancak şahsiyeti ile kaim gören adamlar, milletlerinin saadetine hizmet etmiş sayılmazlar”.<sup>342</sup>

<sup>341</sup> Yekta Karamustafa, “Ecel Utansın”, **Ün**, c.7, sayı:67-68, Isparta, 1939, s.948-950.

<sup>342</sup> Turan, “Ölümünün VII. Yılında”, s.1953-1955.

“Ölümünün Sekizinci Yılında” başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, kurulmasına Atatürk’ün önderlik ettiği milli rejimin, İkinci Dünya Savaşı sonunda Türkiye’yi bütün kuvvetiyle dimdik ayakta tuttuğunu ve bu rejimin kendisine yönelen tehlikeleri ortadan kaldıracığını ifade etmiş, Atatürk’ün Türk Milleti’ne mal ettiği fikri ve siyasi prensiplerin isabetinin yıllar ilerledikçe bir kat daha anlaşılacağını vurgulayarak Atatürk’ün Türk milli hafızasındaki yeri için şu ifadeleri kullanmıştır: “Atatürk, yaşadığı günler uzaklaştıkça, büyüklüğü, anlayışımızda daha ziyade kıymetlenecek ve daha ziyade artacak bir varlıktır”.<sup>343</sup>

Netice itibarıyla, derginin ilk sayısının çıktığı 1934 Haziran’ından Atatürk’ün ölüm tarihi olan 10 Kasım 1938 tarihine kadar Türk inkılâbına dair yazılan makalelerin tümünde, gerek Milli Mücadele yıllarında ve gerekse inkılâplar aşamasında Türkiye’de görülen bütün başarıların altında yalnız Atatürk’ün imzası bulunmuş, bütün yenilik ve ilerlemeler yalnız Atatürk ve Türk Milleti’ne mal edilmiş, İsmet İnönü dışında Milli Mücadele’nin kazanılmasında ve daha sonraki yıllarda Türk Milleti’ne büyük hizmetleri geçmiş, Fevzi Çakmak, Kâzım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy, Refet Bele, Rauf Orbay gibi şahısların adları hiçbir şekilde anılmamış, adeta Türk Milleti’nin, seçeneksiz olarak, “Tek Adam” olarak vasıflandırdığımız Atatürk ismini içselleştirmesine ve tek lider olarak Atatürk’ü benimsemesine çalışılmıştır. En azından dergide bu yolda büyük bir çaba sarf edildiği göze çarpmaktadır.

İnönü’nün Cumhurbaşkanlığı döneminde İkinci Dünya Savaşı yıllarında geri planda kalan Atatürk, savaş sonrası rejime yönelik eleştirilerin artması, çok partili siyasi hayata geçilmesi yolunda iç ve dış baskıların önem kazanması, ülkenin toprak bütünlüğünün S.S.C.B. tarafından tehdit edilmesi, C.H.P.’nin ve İnönü’nün yıpranması, kısacası işlerin kötüye gitmesinin sonucu olarak tekrar ön plana geçmiş ve yıpranan rejimin devamlılığını sağlamak amacıyla siyasi meşruiyet tekrar Atatürk üzerine kurulmuştur.

<sup>343</sup> Turan, “Ölümünün Sekizinci Yılında”, *Ün*, c.13, sayı:151-153, Isparta, 1946, s.2051-2052.

## 2- İsmet İnönü ile İlgili Yazılar

Atatürk'ün ölümünden sonraki yıllarda derginin yayın politikasında ani bir değişiklik göze çarpmaktadır. Artık dergide, “Ebedi Şef” olarak vasıflandırılan Atatürk ismi her yazıda minnet ve şükranla anılmakla birlikte “Milli Şef” olarak vasıflandırılan ve Cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü'nün ismi daha çok geçmiş, kendisi daha ön plana çıkmıştır. Topluma ikinci bir seçenek sunulmuş ve bu seçenek, açıktan olmasa da, daha çok desteklenmiştir.<sup>344</sup> Dergide İnönü'nün özellikle İkinci Dünya Savaşı yıllarında ve savaş sonrasında güttüğü siyaset tümüyle desteklenmiş, İnönü'nün çeşitli vesileler dolayısıyla verdiği birçok nutuk dergide yayınlanmış ve İnönü'nün çeşitli olaylar ve durumlar üzerine söylediği sözler makale konusu yapılarak savunulmuştur. İnönü'yü konu edinen bir şiir dışında hiçbir yazı çıkmamasına rağmen Türk inkılâbına dair yazılarda kendisinden bahsedilmiş ve çeşitli ifadelerle kendisine övgülerde bulunulmuştur.

“Birinci İnönü Zaferi Günlerinde Isparta” başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, düzenli orduların kurulması aşamasında Demirci Mehmet Efe ve Çerkes Ethem kuvvetlerinin bu yeni girişime karşı mukavemetlerini konu edinmiş ve gerek Birinci İnönü Zaferi'nin önemi ve gerekse İnönü'nün bu zaferin kazanılmasındaki rolüne ilişkin şu ifadeleri kullanmıştır: “Birinci İnönü Zaferi, karşılıklı kıtaların sadece bir çarpışmasının tarihi değildir. O, büyük bir ihanetin yarasını örtmeye çalışırken düşmanla da uğraşmak zorunda kalan kahramanların destanıdır. Seneler ne

<sup>344</sup> Bizim savunduğumuz düşünceler Koçak tarafından daha önce ortaya atılan düşüncelerle örtüşmektedir. Koçak bu konuda şunları yazmıştır: “Şeflik sistemi, geleneksel Osmanlı/ Türk modernleşme dinamiğine son derece uygundu. Şef'in yönetiminde bir seçkinler grubunun, toplumu kendi düşündüğü ve öngördüğü tarzda modernleştirme çabasını yansıtıyordu... Ebedi Şef'likten Milli Şef'liğe geçiş aşamasında, Değişmez Genel Başkanlık kurumunu muhafaza etmenin nedenlerinden biri, eğer iç politikada bir iktidar ve otorite boşluğu yaratmamak kaygısı ise, bir diğeri de, bu dönemde adeta moda olan ve içte ve dışta prestijleri hayli yüksek, başarılı tek partili şef sistemlerinin etkisidir... Tek Parti döneminde, Ebedi Şef'likten Milli Şefliğe geçiş sürecinde ve Milli Şef döneminde, halefin selef ile ilişkisi üzerinde pek durulmamıştır. Yine de bir karşılaştırmalı yaklaşımının ilk basamağı olarak şunları yazmak yanlış olmayacaktır sanırım:

Halef, selefi ve dönemi hakkında en küçük bir tartışma ve görüşme açılmasına izin vermemiştir. Bu yöndeki girişimleri derhal önlemiştir. Selef belki sık sık hatırlanmayacaktı, ama unutulmasına da izin verilmeyecekti. Hele hele bir mahkumiyet asla söz konusu olamazdı.

Halef, selefini tamamlayan bir tablo çizmeye çalışmıştır. Atatürk ve İnönü adları, adeta yan yana ve birlikte anılmak zorundadır. Ama bunun yalnızca dönemin başına ait bir izlenim olduğunu da belirtmem gerekir. Zamanla Atatürk ismi gölgede kalır. İnönü/ Milli Şef, tabiatıyla, öne çıkar...”(Koçak, **a.g.m.**, s.135-137).

kadar uzasa da o günlerin heyecanı unutulamaz. Ve böylece de onu yaratan Milli Şefe yalnız İnönü günlerinde değil, her an minnet duymak vazifesi verir. Çünkü Birinci ve İkinci İnönü zaferleriyle asırlık benliğini kazandırdığı milli ordu, Sakarya'ya kadar gerilediği halde mukavemetinden vazgeçmeyerek gene zaferi kazanmış, Dumlupınar'da ise büyük neticeyi almıştır".<sup>345</sup>

Kemal Ünal Turan diğer bir yazısında ise İnönü'nün Lozan Antlaşması'nın imzalanmasındaki rolü ile ilgili olarak şunları söylemiştir: "İstiklâl mücadelesinin en çetin günlerinde milletin makûs talihini yenen İnönü kahramanı, büyük zaferin cephe kumandanı yüksek ehliyetini başkumandanına ve milli tarihine muvaffakiyetleriyle ispat etmişti. Bu kahraman sulh meydanında asırlık husumetler ve birçok menfaatlerle Lozan'da çarpıştı. Şerefli sulhu kurtararak siyasi kudretini de gösterdi. On beş yıl hükümet idaresinde Atatürk'e en yakın mesuliyet mevkiinde memleketin kuruluşuna en büyük hizmeti yaptı".<sup>346</sup>

Rıza Kaynak tarafından kaleme alınan "Hoş Geldin İnönü" başlıklı beş kıtalık şiirin iki kıtası yukarıda ortaya konulan fikirlerin bir kanıtı olarak aşağıya aynen alınmıştır:

"İnönü ki beşerin güneşi, Türkün başı:  
Barışta da kahraman, sade savaşın değil;  
Az görür kocasa da eşini tarih yaşı  
Bir haykırış olacak: Acun önünde eğil!

Davras'a selâm verdi lokomotif dumanı;  
Seni bilmemek için unutmak lazım dünü  
Tanrı bile bağışlar adınla göz yumanı;  
Hoş geldin, yine buyur aramıza İnönü!"<sup>347</sup>

<sup>345</sup> Turan, "Birinci İnönü Zaferi Günlerinde Isparta", *Ün*, c.9, sayı:106-107-108, Isparta, 1943, s.1459-1461.

<sup>346</sup> Turan, "Lozan'ın On Altıncı Yıldönümü", *Ün*, c.6, sayı:64-65, Isparta, 1939, s.897-898.

<sup>347</sup> Kaynak, "Hoş Geldin İnönü", *Ün*, c.9, sayı:109-110-111, Isparta, 1943, s.1515.



Unutulmamalıdır ki İnönü, Cumhurbaşkanlığı yaptığı sırada, partide, hükümette ve T.B.M.M.'de siyasi otorite ve gücünü tedricen artırmayı başarmış, Atatürk'ün ölümüyle doğan otorite boşluğunu derhal ve bir sarsıntıya meydan vermeksizin doldurmak amacıyla, siyasal hayat üzerindeki sıkı siyasi denetimini adım adım artırma yoluna gitmiştir. Ayrıca anayasada hiç görülmeyen çok geniş yetkilere Şef sistemi sayesinde fiilen sahip olmuş ve bu yetkilerini her zaman kullanmıştır.<sup>348</sup> Faşist ve Nasyonal Sosyalist kuramlardan esinlenerek ortaya atılan Şeflik sistemi sayesinde, Atatürk'ün ölümünden sonra Milli Şef olarak, onda bile bulunmayan yetkilerle kendisini donatan, birtakım insanüstü niteliklere sahip olduğu varsayılan İsmet İnönü, ülkenin yazgısını tek başına elinde tutan, bütüncül yetkilerle donatılmış bir lider olmuştur.<sup>349</sup>

### 3- İnkılâplar ve Siyasi Hayat ile İlgili Yazılar

Bilindiği üzere Halkevleri'nin kuruluş amaçlarından birisi de Türk inkılâbını halka benimsetmek ve Türk toplumunu, Atatürk'ün altı ilkesinde anlamını bulan resmi ideoloji doğrultusunda yetiştirmektir. Halkevleri'nin dönemin tek partisi olan C.H.P. tarafından kurulduğu ve yine C.H.P. tarafından idare edildiği düşünülecek olursa, Halkevleri'nin C.H.P.'ye bağlı yarı resmi kuruluşlar olduğu anlaşılır ve Halkevleri'nin kendilerini kuran ve idare eden partinin temel ilkeleri, ideolojisi, hedefleri doğrultusunda hareket etmeleri lâzım geldiği kendiliğinden anlaşılır. Nitekim böyle de olmuştur.

Halkevleri'nin kurulduğu yıllardaki yayın oranının kısıtlı olduğu düşünülecek olursa Halkevleri'nin çıkardıkları dergiler, Türk inkılâbını halka anlatmak, benimsetmek; toplumu, rejimin ideolojisi doğrultusunda şekillendirmek, değişen ülke ve dünya şartları ve bu şartlar karşısında alınması gereken tavır konusunda halka rejimin istediği doğrultuda bilgi vermek gibi önemli hizmetleri yerine getirmişlerdir. Bu dergilere bakılarak Türk inkılâbının hedeflerini, Türk inkılâbının olgunlaşması ve yerleşmesi aşamasında geçirdiği sancılı dönemleri, bu

<sup>348</sup> Koçak, *Türkiye'de Milli Şef Dönemi*, c.2, s. 566.

<sup>349</sup> Çetin Yetkin, *Türkiye'de Tek Parti Yönetimi (1930-1945)*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1983, s.173.

sancılı dönemlerde inkılâba yönelik eleştirileri ve bu eleştirilere verilen savunma niteliğindeki cevapları ve açıklamaları, ülke ve dünya şartlarının değişmesiyle Türk inkılâbının aldığı yeni pozisyonu, kısaca bir dönemin panoramasını çizmek mümkündür ve bu bağlamda bu dergiler, en az gazeteler kadar önemli birinci el kaynaklardır. Yine bu dergiler Cumhuriyetin ilk yıllarında iktidarın Türk inkılâbını nasıl kendi çıkarlarına uygun biçimde yansıtmak istediklerini sergilemesi açısından da önemlidir.

Çalışmanın konusu olan Ün dergisindeki yazılara bakılarak yukarıdaki iddialar ortaya atılmıştır. Çünkü Ün dergisi, gerçekten ortaya atılan iddiaları destekler nitelikte bir yayın politikası takip etmiş ve yazılar çıkarmıştır. Bu bakımdan incelediğimiz dergi önemli bir kaynak niteliğindedir

Ün dergisinde çıkan yazılar incelendiği zaman, Türk siyasi hayatı ile ilgili olarak üç farklı dönemin Türkiye’de yaşanmış olduğu düşünülebilir.

Birinci dönem Ün dergisinin yayın hayatına başladığı 1934 ile 1940 yılları arasında yaşanmış olup, bu yıllar arasında dergide Türk inkılâbının anlam ve önemi konusunda bilgi verici, inkılâbı yüceltici yazılar kaleme alınmış, ayrıca yine bu dönemde dergide çıkan yazılarda çoğunlukla yeni kurulan Cumhuriyet rejimi ile eski olan Osmanlı rejimi birbirleri arasında karşılaştırmaya tâbi tutulmuş, bu yapılırken Cumhuriyet rejiminin ülkede gerçekleştirdiği yenilik ve ilerlemeler tek tek sıralanmış; yeni rejim, ülkedeki bütün ilerleme ve yeniliklerin kaynağı olarak gösterilmiş, Osmanlı rejimi ağır ifadelerle eleştirilmiş ve Osmanlı’ya ait izler halkın hafızasında kötü anılar yaratılarak silinmek istenmiştir.

İkinci dönem 1940-1945 yılları arası dönem olup, bu dönemde artık Cumhuriyet rejimi ile Osmanlı rejimi arasında yapılan karşılaştırmalara son verilmiş, Osmanlı’ya ilişkin daha ılımlı ifadeler kullanılmış ve ayrıca yeni rejimin ülkede gerçekleştirdiği ilerlemelerin sıralanması hareketinden de vazgeçilmiştir. Bu yıllar arasında dergide çıkan yazılarda daha çok İkinci Dünya Savaşı ve Türkiye’nin bu savaştaki yeri konu edinilmiş, Türkiye’nin tarafsızlık politikası tam anlamıyla desteklenmiş, bununla birlikte bir yandan da Türk halkı, her an bir savaş çıkabilir

endişesiyle, çıkabilecek bir savaşa hazırlanmıştır. Yine bu dönemde dergide çıkan yazılarda ideolojik tartışmalara değinilmiş, devletin resmi ideolojisi anlatılmış, laiklik, milliyetçilik, inkılâpçılık kavramları üzerinde açıklamalarda bulunulmuş ve bu kavramlar üzerinde yürütülen eleştirel tartışmalara mevcut rejimi savunucu nitelikte cevaplar verilmiştir. Anlaşıyor ki ilk defa rejim tartışma konusu yapılmaktadır.

Üçüncü dönem 1945 ile derginin yayınının sona erdiği 1949 yılları arası olup, bu tarihler arası çıkan yazılara bakıldığı zaman artık mevcut rejimin hem dışarıdan hem içeriden çok ağır eleştiriler aldığı anlaşılmaktadır. Dergi hükümetin rejimde yapmayı planladığı bütün değişiklikleri destekler nitelikte bir tutum sergilemiş ve hükümeti savunmaya devam etmiştir. İdeolojik tartışmaların da ele alındığı yazılarda devletin resmi ideolojisi tekrar hatırlatılmış ve desteklenmiştir.

Şimdi yukarıda ortaya atılan iddialar Ün dergisindeki yazıların ana teması anlatılarak ve bu yazılardan alıntılar yapılarak belgelenmeye çalışılacaktır. Bu yapılırken yazıların kronolojik sırasına mümkün olduğu kadar dikkat edilmeye çalışılacaktır.

#### **a- 1934- 1940 Yılları Arası Dönem**

Dergide, 1934- 1940 yılları arasında Türk inkılâbının anlamı, önemi, orijinalliği, büyüklüğü hakkında çeşitli yazılarda doğru, geçerli, açıklayıcı ve inkılâbı yüceltici bilgiler verilmiş ve bu yapılırken eski düzen ağır söylemlerle eleştirilmiştir.

Memduh Tosun tarafından kaleme alınan yazıda, Türk inkılâbının her hamlesinin; Türk Milleti'nin genel ihtiyaçlarına, Milli Mücadele tarihine, Türk Milleti'nin sosyal bünyesine ve Türk Milleti'nin bütün ülkelerine pek uygun hareketler olduğu, ifade edilmiştir.<sup>350</sup>

Necmi Sarı, yazısında Türk inkılâbı ile ilgili olarak şu ifadeleri kullanmıştır:

<sup>350</sup> Memduh Tosun, "Altı Ok", Ün, c.1, sayı:8, Isparta, 1935, s.124.

“... Türk devrimi, devrimler tarihinde yeni ve bambaşka bir hareketin başlangıcıdır. Onu, başka devrimlerin metot ve prensipleriyle ölçmek beyhude ve yanlıştır. Onun müesseseleri, metot ve prensipleri ulusal ihtiyaçlardan ve zorağlardan, halkın genel faydalarından doğdu. Türk devrimi, diğer devrimler gibi sadece bir siyasal rejim ve ekonomik bir sistem değişmesi değildir. O, Türk ulusunun sosyal yaşayışının ta derinliklerinde yapılan tam bir devrimdir. Ve o itibarla orijinaldir; eşsizdir.

Türk devrimi, diğer devrimler gibi, yukarıdan gelen, yüksek siyasal otoriteler tarafından halka empoze edilen bir devrim de değildir. Bilâkis, büyük devrimci Şef halka inmiş, halkın arasına karışmış, halkın dertlerini dinlemiş, halka anlatmış ve evrensel devrimlerini halkın içinden ve halk için yaratmıştır. Hiç şüphe yok ki tarih ulusuna verdiği sözü onun kadar yerine getirmiş bir lider daha kaydetmemiştir”.<sup>351</sup>

Bir ülkede inkılâp fikir ve düşüncelerinin hangi şartların zorlamasıyla doğduğu ve inkılâp ihtiyacı kendini gösterdiği zaman milletlerin amaçlarına hangi yollardan ve nasıl ulaştıkları hakkında, yazısında açıklamada bulunan Nâzım Örensun, Türk inkılâbının orijinalliği ve eşsizliğine vurgu yapmış ve bu konuda şunları söylemiştir:

“İstiklâl ve inkılâbın aynı siyasi ufuktan aynı zamanda doğup aynı zamanda yürümesi keyfiyetini yalnız Türk vatani görmüş ve yalnız Türk tarihi kaydedebilmiştir. Böyle büyük bir hususiyete hiçbir milletin tarihinde tesadüf etmeye imkân yoktur. Bu şeref, Türkiye için olduğu kadar birçok Asya ve Avrupa milletleri için de yüksek intibahlar veren ders mahiyetinde mühim bir kıymettir”.<sup>352</sup>

Dergide, 1940 yılına kadar çıkan yazılarda, Türk inkılâbının anlatılması sürecinde Osmanlı tarihinden örnekler verilmiş ve özellikle Osmanlı padişahlarının toplum ve siyaset anlayışları ile son dönemdeki ıslahatları kıyasıya eleştirilmiş ve kötülenmiştir. Anlaşıyor ki 1930’lu yılların Cumhuriyet ideolojisi Osmanlı

<sup>351</sup> Sarı, “On İki Asrın...” ,s.282.

<sup>352</sup> Örensun, “Türkiye Cumhuriyet’i ...”, s.615-620.

geçmişini topyekûn reddetme eğilimi göstermiş, ancak 1940'lı yıllardan sonra bu durum değişmeye başlamıştır.

“Bizde Nüfus Meselesi” başlıklı yazısında H. Hilmi, Türk Milleti'nin yüzyıllar boyunca bilinçsiz bir saltanat hülyasının aleti olarak Yemen çöllerinde Arap emelini savunduğunu ve Viyana kapılarına giderek kan ve hayat tükettiğini bildirmiş ve bu devamlı boğuşmalar dolayısıyla Anadolu'nun öz Türk çocuklarının yuvasına dönüp yapıcılığını göstermeye zaman bulamadığını ve devamlı olarak sınırlarda kanını döktüğünü ifade etmiştir.<sup>353</sup>

M. Fehmi imzalı yazıda ise Cumhuriyet rejiminin 11 yıllık başarısı için şu sözler kullanılmıştır:

“Milli bünye ve haysiyeti asırlarca yıpratın köhne akide ve bağlar... ve bunları yalnız kendi zevk ve ihtiraslarına vasıta kılan mürteci kuvvet ve unsurlar... Türk'ü, yüzlerce yıl köle yapan ve en son dış düşmanların güzel yurdumuza saldırılarına katılan hain sultanlar ve saltanat... Türk milletini medeni âlem karşısında geri ve hakir bir hale sokan zalim kayıtlar... yok edildi”.<sup>354</sup>

“Isparta Tarihinde Laiklik” başlıklı yazısında Fehmi Aksu, Osmanlı rejimini su sözlerle eleştirmiştir: “Arap'ın, Acem'in anlayamadığımız dilleri kadar gönülleri, kafaları kısıkıvrak çemberleyen; bunaltın akide ve bağlarıyla masum Türk milli vicdanı boğdurulmak istenmiş, din simsarlarının ileriliği önleyen; diriliği gevşeten barikatları Türk'e dört yüz yıllık sosyal bir gerileme âmili olmuşlardır”.<sup>355</sup>

“30 Ağustos Zaferi” başlıklı yazısında Nâzım Örensun, hayatı yedi yüzyıla dayanan Osmanlı hükümetinin tanıttıramadığı Türk Milleti'nin sahip olduğu ezeli cevheri, Türkiye Cumhuriyeti'nin on beş yıl içinde bütün medeni dünyaya bellettiğini ifade etmiştir.<sup>356</sup>

<sup>353</sup> H. Hilmi, “Bizde Nüfus Meselesi”, *Ün*, c.1, sayı:4, Isparta, 1934, s.62.

<sup>354</sup> M. Fehmi, “Cumhuriyet'in On Birinci...”, s.85.

<sup>355</sup> Aksu, “Isparta Tarihinde Laiklik”, *Ün*, c.2, sayı:15, Isparta, 1935, s.201.

<sup>356</sup> Örensun, “30 Ağustos Zaferi”, *Ün*, c.4, sayı:42, Isparta, 1937, s.597.

Nâzım Örensun, bir başka yazısında halifelik kurumu için şu eleştirileri getirmiştir: “Hilâfet; ferdi, dervişliğe perçinleyerek, milliyeti dinle tebdil ederek, hayatı, fanilikle süsleyip izah ederek kürenin üç büyük kıtasına serilmiş bir vatani keşfolunmaya lâayık görmediğı meçhul bir müstakbelin müstevlilerine ait bir emanet diye saklamıştır”.<sup>357</sup>

Nâzım Örensun tarafından kaleme alınan bir başka yazıda, Osmanoğulları'nın, bir ferdi buldukları Türk Milleti'ne en büyük fenalığı yaptıkları belirtilmiş ve Türk Milleti'nin Osmanlı saltanatından üzüntüden ve ıstıraptan başka bir şey miras edinmediğı dile getirilmiştir. 1908 Meşrutiyet inkılâbının, Türkiye'ye Avrupa'da 650 yıl önce uygulanmış ve daha sonra terkedilmiş geri, yıpranmış, eskimiş ve Türk Milleti'ne yakışmayan bir sistem dışında hiçbir yenilik getirmediğinin vurgulandığı yazıda, Meşrutiyet idarecileri de eleştirilmiş ve bu idareciler için; “ sultanları için yaşadıkları sadakatin tesirleri altında büyük milletin duygularına tercüman, ruhlarına âlemdar olamayan idare-i maslahatçı kişiler” tanımlaması kullanılmıştır.

Yazıda, Osmanlı'ya ilişkin en ağır ifadeler şu sözlerle dile getirilmiştir: “Hain saltanat ve onun mensubini, Türk Milleti'ne olan zulümlerini şerefsiz bir Mondros mütarekesini müteakip esaret ve ölüm getiren Sevr muahedesi ile tamamlamışlardır... Sevr Osmanoğlu'nun yüzkarası, Lozan ise Türk Milleti'nin kahramanlık vesikasdır”.<sup>358</sup>

Nâzım Örensun imzalı bir başka yazıda, yedi yüz yıllık bir devletin açıklayamadığı bir varlığı, eski bir Türk kültürünün mevcudiyeti gerçeğini on beş yıllık Türkiye Cumhuriyeti'nin ortaya çıkarak ispat ettiği bildirilmiş ve Osmanlı'ya dair şu ağır sözler kullanılmıştır:

“Artık bugün Osmanlı saltanatının yedi asırlık mâzisi, Türk milletinin gözleri önünde, kendi hayatına suikast eden bir sürü musibetlerden, bir yığın facialar ve felâketler serisinden başka bir şey değildir. Değil bu musibetlerin heyeti mecmuası,

<sup>357</sup> Örensun, “Yıpranmış, Boş ve Manasız Akideleri Binnefis Söken ve Onun Yerine Geçen Milli Seciyenin Doğurduğu Terbiye”, **Ün**, c.4, sayı:37, Isparta, 1937, s.515.

<sup>358</sup> Örensun, “Türkiye Cumhuriyeti'i...”, s.615-621.

bunlardan yalnız bir teki bile bize, en şiddetli birer acı, birer elem ve birer ıztırap menbaidir”<sup>359</sup>.

“Bir Öğüt Karşısında” başlıklı yazısında Turgut Akkaş, III. Selim, II. Mahmut ve Tanzimat döneminde yapılan ıslahat ve yeniliklerin Türk Milleti’nden ziyade başka milletlerin ekmeğine yağ sürdüğünü bildirmiş ve Türk inkılâbı bilincinin de, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türk Milleti’nin maruz kaldığı ağır ve zalim şartların baskısı altında doğduğunu vurgulamıştır.<sup>360</sup>

. Bütün verdiğimiz örnekler Türkiye’de 20. yüzyılın ulusal bilincinin ve tarih yazımının, sönen Osmanlı İmparatorluğu’na karşıtlık içinde biçimlendiğini gösterir. Ancak bilindiği gibi her büyük inkılâp sürecinde yeni değer ve sistemlerin yerleştirilmesi ve benimsetilmesi için eski değer ve sistemlerin kötülenmesi gerekli olmuştur. Nitekim Ün dergisinde de Türk inkılâbının anlatılması sürecinde benzer bir tavır gösterilmiş ve Osmanlı dönemine ait değer ve kurumlar sert bir şekilde eleştirilmiştir. Ancak hatırdan çıkarılmamalıdır ki Türk inkılâbı, her şeyden önce Osmanlı İmparatorluğu’nun son yüzyıllardaki dünya görüşüne bir tepkinin ifadesidir. Bu nedenle yeni bir dünya görüşüyle donatılacak bir toplum için Osmanlı tarihi örnek alınamazdı.<sup>361</sup> Bunun dışında ulus-devlet ve ulusal bir kimlik yaratma olarak tanımlanabilecek ideolojik ihtiyaçlar, siyasal rejimin bekası endişesi ve siyasi ve dini meşruiyet arayışı da Osmanlı geçmişinin ötekileştirilmesinde önemli etkenler olarak ortaya çıkmıştır.<sup>362</sup> 1940’lı yıllardan sonra ise eskiyi temsil eden Osmanlı siyaset anlayışına yönelik yapılan keskin eleştirilerde yumuşama görülmüştür. Bunun en önemli sebebi ise kanaatimizce, artık inkılâbın yerleşmeye başlamış olduğunun yeni rejim tarafından düşünülmesi olmalıdır.

<sup>359</sup> Örensun, “Cumhuriyet’in On Beşinci Yıldönümü...”, s.752-753.

<sup>360</sup> Akkaş, “Bir Öğüt Karşısında”, Ün, c.10, sayı:112-113, Isparta, 1943, s.1539-1540.

<sup>361</sup> Ekrem Akurgal, “Tarih İlmî ve Atatürk”, Belleten, c.20, sayı:80, T.T.K. Yay. , Ankara, 1956, s.582-583.

<sup>362</sup> Nadir Özbek, “Modernite, Tarih ve İdeoloji: II. Abdülhamid Dönemi Tarihçiliği Üzerine Bir Değerlendirme”, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, c.2, sayı:1, Bilim ve Sanat Vakfı Yay. , İstanbul, 2004, s.72-73; Mustafa Budak, “Modernleşme Açısından Atatürk’ün Osmanlı Tarihi ve İslahatlarını Eleştirisi”, İlmî Araştırmalar, sayı:4, İstanbul, 1997, s.58-66.

### **b- 1940- 1945 Yılları Arası Dönem**

İncelenen dergide 1940 yılından sonra çıkan yazılar konularını daha çok İkinci Dünya Savaşı ve Türkiye'nin bu savaştaki tutumuna, Türkiye'deki ideoloji tartışmalarına ve Türk inkılâbına yönelik toplumun çeşitli kesimlerinden gelen eleştirilere ayırmışlardır.

İkinci Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında Ün dergisinde ekonomik vecizeler yayınlanmış, halkın kahramanlık duygularını okşayan şiirler kaleme alınmış, sağlığı koruyucu önlemleri anlatan yazılar kaleme alınmış, âdeta dergi, her an bir savaşın çıkma ihtimaline karşı, halkı hazırlamaya çalışmıştır. Dergide çıkan yazılara bakıldığı zaman bunu anlamak mümkündür.

Kemal Ünal Turan'ın aşağıdaki sözleri çıkabilecek bir savaş konusunda Türkiye'de oluşan belirsizliği ortaya koyduğu gibi olası bir savaşa Türk Milleti'ni hazırlama düşüncesine de tercüman oluyor:

“Birbiri ardına felâketli harplerin bitkin ve perişan ettiği sanılan Türkiye emsâlsiz bir muzafferiyetin galiplerine karşı milli mücadelesiyle yurdunu ve istiklâlini kurtardı. Onun bu mücadelede yardımcısı yurduna ve istiklâline beslediği ebedi bağlılık ile şeflerine ve milli birliğe olan itimat hissi idi. Türk milleti yurdu ve istiklâli için her zaman, her hangi şart içinde olursa olsun dövüşmeye hazırdır. Engin tarihinden başka milli mücadelenin neşe ve gururu da ona sonsuz bir azim ve kuvvet vermektedir. Her Türk bütün bunları duyarak ve el ele vererek zamanı gelince yurdunu ve istiklâlini koruyacaktır”.<sup>363</sup>

“Neslimin Kaderi” başlıklı yazısında Agâh Yüce, II. Meşrutiyet inkılâbı ve ardından gelen 31 Mart olayı, Trablusgarp Savaşı, Balkan Savaşı, Birinci Dünya Savaşı, Mütareke dönemi ve Kurtuluş Savaşı dolayısıyla Türk Milleti'nin her alanda karşılaştığı zorlukları, çektiği acı ve ıstırapları anlatmış, bu yıllarda doğmuş olanların kaderlerini felâket olarak tanımlamış ve Türk gençliğine şu uyarıda bulunmuştur:

<sup>363</sup> Turan, “Cumhuriyet'in On Sekizinci Yılına Girerken”, Ün, c.7, sayı:78-79, Isparta, 1940, s.1071-1072.



“Yarının Büyük Türk Çocuğu! Hazır bulun ki neslimin kaderi senin de kaderin olabilir”.<sup>364</sup>

Ün dergisi, İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türkiye’nin takip ettiği tarafsızlık politikasını tam anlamıyla desteklemiş ve her şeyde olduğu gibi bunu da rejimin bir başarısı olarak göstermiştir.

Kemal Ünal Turan, “Cumhuriyet’in 22’nci Yılında” başlıklı yazısında Türkiye’nin savaş yıllarında takip ettiği tarafsızlık politikasının isabetini şu sözlerle savunmaktadır: “1914-1918 Dünya harbinin arkasından yaratılan bir âlem 1939 Eylül’ünde bir daha karıştı. Versay’da kurulan birçok hükümetler yıkıldı, memleketler haritadan silindi. Avrupa’da, Asya’da, Afrika’da yüz milyonlarca insanın talihi değişti. Böyle bir mahşer içinde toprağını ve bağımsızlığını koruyup dimdik ayakta duran, dünyanın kendisine beslediği sevgi ve saygı gün geçtikçe artan tek siyasi varlık Türkiye Cumhuriyeti’dir ve bu hal, onun kuruluşunda, ilerleyişinde ne kadar sağlam temellere dayandığını gösterir”.<sup>365</sup>

İkinci Dünya Savaşı yıllarında, Türkiye’nin resmi ideolojisinin tartışmaya açıldığı; vatan, millet, laiklik, inkılâpçılık kavramları üzerinde tartışmalar yürütüldüğü, kısaca Türk inkılâbına yönelik bazı eleştirilerin varlığı dergiye yansıyan ifadelerden anlaşılmaktadır.

“Tek Yol” başlıklı yazısında Turgut Akkaş, ilk önce İkinci Dünya Savaşı’nın çıkış nedeni üzerinde durmuş, bu bağlamda ilk filozoflardan Platon ve Aristo’nun hararetli bir nazariyeci ve yaman bir dogmatik olduklarını bildirmiş, metafizik inançların insanları Orta Çağ’da karanlık bir uykuya yatırdığını dile getirmiş, Avrupa Rönesans’ı ile başlayan dönemde ise insanlığın eski tecrübelerden yararlanıp her iki yolun ortasından yürümesi gerekirken maddeciliğe fazla önem verdiğini belirtmiş ve insanlık arasında maddeciliğin güç kazanmasını İkinci Dünya Savaşı’nın nedeni olarak göstermiştir.

<sup>364</sup> Ağâh Yüce, “Neslimin Kaderi”, *Ün*, c.12, sayı:137-138-139, Isparta, 1945, s.1919.

<sup>365</sup> Turan, “Cumhuriyet’in 22’nci Yılında”, *Ün*, c.12, sayı:137-138, Isparta, 1945, s.1917.

Türkiye’de bazı insanların Türk inkılâbının özünü kavrayamadıklarını, Atatürk ve İnönü’nün önderliği dışında bir yol aradıklarını, Türk Milleti’ni kendisine uymayan farklı ideolojiler peşinde sürüklemeye çalıştıklarını ifade ettiği yazısında Turgut Akkaş, farklı ideolojilere tepkisini ve Türkiye’nin resmi ideolojisini şu sözlerle ortaya koymaya çalışmıştır:

“Her millet, içinde bulunduğu zorluklardan ancak kendi kuvvetlerine dayanarak kurtulabilir... Ne Garp’ın, ne Acem’in, ne Frenk’in hatta ne de Carl Marks’ın önderliği milli hayatımızda bir mucize yaratamaz. Bizim gideceğimiz yolun rotasını çizmek hakkını kimseye veremeyiz.

Evet medeniyetler, dünyanın müşterek malıdır. İyiyi nerede bulursak almak hakkımızdır. Fakat her millet kendi ideolojisini kendi yaratmaya mecburdur. Birçok yolların kavşak yerinde bocalamaya mahal yok. Yöneleceğimiz tek yolu kendi oklarımız gösteriyor”.<sup>366</sup>

“Türk’e Doğru” başlıklı yazısında Turgut Akkaş, farklı ideolojilerin Türkiye’deki varlığına işaret etmiş ve bazı dar görüşlülerin kafalarını Türk inkılâbının akışına ve gelişmesine göre ayarlayamadıklarını ifade ederek bu kişilerin kitaplardan hükümler çıkardıklarını ve hayatı kitaba uydurmaya çalıştıklarını belirtmiştir.

Türk inkılâbının duraksadığı yönündeki düşüncelere şiddetle karşı çıktığı yazısında Turgut Akkaş, Türk inkılâbının kök salma dönemi geçirdiğini ifade etmiş, her inkılâbın kendinden bekleneni verebilmesi için birçok yılların geçmesi ve yorucu emeklerin sarf edilmesi gerektiğini vurgulamış ve bu düşüncesini desteklemek için de 1806’da Napolyon’a yenilen Prusya’nın, aynı amaç etrafında halkın el ele vermesiyle, hızla kalkınmasını örnek olarak göstermiştir.<sup>367</sup>

“İnkılâp ve İrade” başlıklı yazısında Turgut Akkaş, Türk inkılâbının değişmeyen tek hedefinin; doğal ve ayrıcalıklı yeteneklere sahip olan Türk

<sup>366</sup> Akkaş, “Tek Yol”, *Ün*, c.9, sayı:106-107-108, Isparta, 1943, s.1462-1463.

<sup>367</sup> Akkaş, “Türk’e Doğru”, *Ün*, c.9, sayı:106-107-108, Isparta, 1943, s.1464-1466.

Milleti'nin iradesini maddi ve mânevi bütün olaylara hâkim kılmak olduğunu belirtmiş, Türk inkılâbının amacına daha çabuk ulaşması ve köklerini derinleştirilmesi için iradelerin sağlam olması gerektiğini ifade etmiş ve bu düşüncesini desteklemek için İsmet İnönü'nün şu cümlesini yazısına eklemiştir: “Ahlâk ve karakter sağlam olmadıkça; cemiyette esaslı bir hizmet görmeye imkân yoktur”.<sup>368</sup>

Turgut Akkaş, bir başka yazısında dış varlıkla birlikte iç varlığın da bir düzene sokulması gerektiğine işaret etmiş ve iç varlığın bir düzene sokulması için yürütülecek mücadelenin anahtarı olarak İsmet İnönü'nün şu sözlerini göstermiştir: “Bir memlekette namus erbabı; lâakal namussuzlar kadar cesur olmadıkça memleket için kurtuluş yoktur”.<sup>369</sup>

“İnkılâpçılık- Muhafazakârlık” başlıklı yazısında Turgut Akkaş, hayatın sürekli bir değişim ve hareket halinde olduğuna dikkatleri çekmiş ve bu değişime ayak uyduramayan milletlerin sonunun felâket olduğunu bildirmiştir. Bu bağlamda sözü Atatürk'ün “İnkılâpçılık” ilkesine getirdiği yazısında Turgut Akkaş, inkılâpçılık ilkesinin Türk inkılâbını, belirli kalıplara bağlanıp katılmasından alıkoyduğunu ve kendisini tazelemesini sağladığını ifade etmiştir.

Türk inkılâbının ilkelerine sıkı bir hassasiyetle sarılanları, muhafazakârlıkla vasıflandıranlara Turgut Akkaş, yazısında şu cevabı vermiştir: “İnkılâpçılığı bir iman şartı bilen bugünkü nesil için muhafazakârlık, ancak doğruluğu tecrübeden geçmiş, ilme mal edilmiş her iyiyi benimseme cehdidir”.

Aynı yazıda Turgut Akkaş, İkinci Dünya Savaşı'nın, eski zamanlarda olduğu gibi, insanlara değişmeyen kanaatler ve imanlar dayatmak isteyen ve peygamberlik iddiasında bulunan liderler tarafından başlatıldığını dile getirmiş ve Türk inkılâbının tuttuğu yolun, esir ve geri milletlere değil, aynı zamanda ıstırapla kıvranan çağdaş ileri milletlere dahi örnek olacak bir değer taşıdığını ifade etmiştir.<sup>370</sup>

<sup>368</sup> Akkaş, “İnkılâp ve İrade”, *Ün*, c.9, sayı:103-105, Isparta, 1942, s.1430-1431.

<sup>369</sup> Akkaş, “Bir Öğüt...”, s.1539-1540.

<sup>370</sup> Akkaş, “İnkılâpçılık- Muhafazakârlık”, *Ün*, c.7, sayı:80-81, Isparta, 1940, s.1087-1088.

“Saadet-Felâket Telâkkisi” başlıklı yazısında Turgut Akkaş, “İnsanları saadete götüren ve felâketten koruyan şey nedir?” sorusuna yanıt bulmaya çalışmış ve bu konuda şunları söylemiştir: “Saadet ancak hayat kanunlarına riayet edenlere müyesser olur. Hayat kanunlarına riayet etmeyenlerin karşısına felâketin gölgesi dikilir”.

Buradan sözü Türk inkılâbının “Laiklik” ilkesine getirdiği yazısında Turgut Akkaş, şunları ifade etmiştir: “Bugünün ileri zihniyetli insanlarını, dünün mistik temayüllerine boyun eğdirmenin imkânı olmadığı kâfi derecede tecrübe edilmiştir. Bu hakikati kavrayan Türk inkılâpçıları laikliği bir iman şartı olarak kabul etmekle dünyanın en ileri telâkkilerinden birisine sarılmış bulunmaktadırlar”.<sup>371</sup>

Yukarıdaki ifadeler özellikle İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türk inkılâbının çok sancılı bir dönem geçirdiğini, mevcut rejime yönelik toplumdaki bazı tepkiler geldiğini ve inkılâbın bazı ilkelerinin ülkede henüz yerleşemediğini ya da yerleşme sıkıntılarını yaşadığını net bir şekilde göstermektedir. İkinci Dünya Savaşı’nın sonunda ise Türk rejimi çok daha sıkıntılı bir dönem geçirecektir. Bu dönemde bir yandan Türk rejiminin demokratik olmadığı yönünde hem dışarıdan hem içeriden çeşitli tepkiler gelecek, bir yandan da Türkiye’nin savaş yıllarında takip ettiği tarafsızlık politikası dış ülkeler tarafından kendisine yönelik bir eleştiri ve suçlama unsuru olarak kullanılacaktır. Ayrıca savaş yıllarında olduğu gibi savaş sonrasında da Türkiye bazı kesimlerce bir ideoloji tartışmasına sürüklenmek istenecektir.

### **c- 1945- 1949 Yılları Arası Dönem**

Bu tarihler arasında çıkan yazılara bakıldığı zaman mevcut rejimde değişikliğe yönelik iç ve dış baskıların arttığı ve savaş yıllarında yoğun bir şekilde yaşanan ideoloji tartışmalarının devam ettiği görülecektir.

Kemal Ünal Turan imzalı “Milli Şef’in Tarihi Nutku” başlıklı yazı yukarıda söylenenleri destekleyici bir niteliktedir. Kemal Ünal Turan, bu yazısında İsmet

<sup>371</sup> Akkaş, “Saadet-Felâket Telâkkisi”, *Ün*, c.7, sayı.84-85-86, Isparta, 1941, s.1184-1186.

İnönü'nün, T.B.M.M.'nin yeni çalışma yılına başlaması dolayısıyla, 1945 Kasım'ının ilk gününde T.B.M.M.'de yaptığı konuşmayı yayınlamıştır.

İsmet İnönü, konuşmasında hükümetin geçen bir yıl içinde dışarıda ve içeride yaptıkları ile gelecek yıl için tasarladıklarından toplu birer giriş konusu olarak bahsetmiş, ancak söylediklerinin bütün ağırlığını İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'nin dış politikası ve Türkiye'de iç rejimin gelişme yollarına ayırmıştır.

Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı'nda tarafsızlık politikasına hangi şartların zorlamasıyla sürüklendiğini ve tarafsızlık politikasının diğer devletler tarafından nasıl takdir edildiğini anlattığı konuşmasında İsmet İnönü, Türkiye'nin, 1943 yılı sonlarından itibaren zamanında kendisini takdir eden devletlerin bazı yayın vasıtalarıyla bir takım isnatlara uğratıldığını belirtmiş ve bu isnatları tek tek sıralayarak her bir isnadın haksızlığını gerekçeleriyle birlikte açıklamıştır.

İsmet İnönü, tarafsızlık politikası dolayısıyla Türkiye'ye yöneltilen eleştirilere ise şu sözlerle cevap vermiştir: “Türkiye, İkinci Cihan Harbi boyunca takip ettiği dış politikadaki uzağı görürlülük sayesinde adalet hissi olan her insana ve her cemiyete karşı alını açık ve temiz vicdanı ile bakacak durumdadır...Türkiye, İkinci Cihan Harbi'nde, birincisinin tersine ve birincisindekiler arasından ayrılan tek millet olarak ve türlü tehlikeleri göze alarak açıktan açığa İngiltere'nin yanında ve Birleşmiş Milletler davasında kesin durum almıştır. Herhangi bahane ile toprağı ve hakları üzerinde Türkiye'den bir şey istemek, en ufak bir insaf ile izah edilemez. Açıkça söyleriz ki, Türk topraklarından ve haklarından hiç kimseye verilecek bir borcumuz yoktur. Şerefli insanlar olarak yaşayacağız ve şerefli insanlar olarak öleceğiz.”

İsmet İnönü'nün bu sözleri savaşı kazanan devletlerin Türkiye'yi eleştirmenin ötesinde Türkiye'nin toprak bütünlüğünü tehdit ettiklerini ve Türkiye'nin kendi vatanı üzerindeki haklarını masa üzerine yatırdıklarını bize gösterir.

İkinci Dünya Savaşı'nın çoğu demokrasi ile idare edilen ülkeler tarafından kazanılması, dünyada demokrasi rüzgârlarının esmesine neden olmuş, bu durumdan Türkiye'de etkilenmiş ve gerek Türkiye'de ve gerekse dünyada Türk rejimine yönelik tepki ve eleştirilerin dozu artmıştır. İsmet İnönü ise, kendisine eleştiriler yöneltilen, Türk rejimini şu sözlerle savunmuştur:

“Devrim hareketlerinde Cumhuriyet'in bir halk idaresi olarak kuruluşu, yani demokratik karakteri esas tutulmuştur. Bütün bu devrimler, bir diktatörlük rejiminin eseri olarak meydana gelmemiş, T.B.M.M.'nin kanunlarıyla kurulmuştur. Ve demokratik karakter bütün Cumhuriyet devrinde prensip olarak muhafaza olunmuştur. Diktatörlük prensip olarak hiçbir zaman kabul olunmadıktan başka zararlı ve Türk Milleti'ne yakışmaz olarak daima itham edilmiştir.”

İsmet İnönü, mevcut rejimi savunurken Türkiye'de yeni bir döneme girileceğinin işareti olarak konuşmasında şunları söylemiştir: “Bir defa, hiçbir kanunun gürültü ile ve zorla T.B.M.M.'den çıkarılmayacağını her propaganda ve siyaset adamının bilmesi lazımdır. Kanunlar, T.B.M.M.'den tam huzur içinde çalışılarak ve bunun için ne kadar zaman geçerse, hiç kimsenin bir şey söylemeye hakkı olmayarak, vicdani kanaatle çıkacaktır. Ancak o zaman kanun memleketin ihtiyacına cevap olabilir.”

İsmet İnönü, Cumhuriyet hükümetinin mevcut rejimde ileride yapabileceği değişiklikler konusunda yanlış anlamalara fırsat vermemek ve hükümeti güçsüz ve çaresiz bir konumda gösterecek düşünce ve fikirlerin doğmasına meydan bırakmamak için konuşmasında ayrıca şunları ifade etmiştir:

“İç idaremizin hiçbir safhasını, içeride gürültüden korkarak ve dışarıya gösteriş ve kendimizi beğendirme gayretine düşerek düzene koymayacağız. Büyük Millet Meclisi'nden çıkacak her kanun ve Türkiye'de yürüyecek her nizam, Türk milletinin kendi iradesinden ve ihtiyaçlarından doğacak ve bütün vatandaşlar için adalet ve şefkat hislerine dayanacaktır”.<sup>372</sup>

<sup>372</sup> Turan, “Millî Şef'in Tarihi Nutku”, *Ün*, c.12, sayı:140-141, Isparta, 1945, s.1949-1952.

Yukarıda belirtildiği üzere İsmet İnönü, 1 Kasım 1945 tarihindeki Meclis açış konuşmasında demokrasi konusundaki kararlılığını açıkça vurgulamıştır. Demokratikleşme yolunda ciddi ve kalıcı bu girişimin iç ve dış dinamiklerin etkisiyle gerçekleştiği unutulmamalıdır.

İsmet İnönü'yü, daha doğrusu mevcut iktidarı, bu kararı almaya iten iç dinamiklerin başında, İkinci Dünya Savaşı yıllarında izlenen ekonomik politikalardan dolayı ortaya çıkan toplumsal tepki gelmektedir. Savaş yıllarında uygulanan ve ağırlıklı olarak kırsal kesimde yaşayanlarla, esnaf- tüccar grupları olumsuz etkileyen ekonomik politikalar, özellikle Kasım 1942'de çıkarılan Varlık Vergisi Kanunu, Nisan 1944'de çıkarılan aşar vergisinin bir benzeri olan Toprak Mahsulleri Vergisi Kanunu, toplumda geniş bir huzursuzluk yaratmış, toplumun İnönü dönemi hükümetlerinden soğumalarına neden olmuş ve iktidarın yeni siyasi çözümlere yönelmesine yol açmıştır. Bir başka iç etken 1923'ten beri iktidarda bulunan C.H.P.'nin ciddi bir yıpranma sürecine girmesi ve bu nedenle kendini yenileme, bir başka ifadeyle çeki düzen verme ihtiyacını hissetmiş olmasıdır. Atatürk'ün izinde bir devlet adamı olarak bilinen İsmet İnönü bu konuda Kemalist ilkelerle örtüşen bir tutum sergilemesi de demokrasiye geçişi hızlandırmıştır. Gözden kaçırılmaması gereken bir başka etken ise Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası denemelerinin bıraktığı heyecanın hala sürüyor olmasıdır.

Türkiye'nin demokrasiye yönelmesinde etkili olan dış dinamiklerin başında, İkinci Dünya Savaşı'nı A.B.D. , İngiltere ve Fransa gibi ülkelerin oluşturduğu demokratik bloğun kazanması gelmektedir. Gerçekten de İkinci Dünya Savaşı ile birlikte Batı'da yeni bir dünya kurulmuş ve yeni dengeler oluşturulmuştur. Türkiye'nin bu yeni oluşum içinde yerini alabilmesi için Batı'nın hemen her alandaki norm ve standartlarını benimsemesi zorunlu hale gelmiştir. Bu etkenin Türkiye'deki tek parti iktidarını, halkın muhalefetinden daha fazla etkilemiş olduğunu söylemek hiç de yanlış olmaz. Fakat Türkiye'nin Batı'ya yönelmesini hızlandıran asıl önemli gelişme 1945 yılındaki Sovyet tehdididir. Stalin yönetimindeki Sovyet Rusya'nın 1925 yılındaki antlaşmayı uzatmayacağını açıklaması ve bununla yetinmeyerek Kars,

Ardahan ve Artvin'i isteyen ve Boğazların ortaklaşa savunulmasını öneren bir nota vermesi Türkiye'de büyük bir tepkiye neden olmuştur. Bu tehdit yüzünü zaten Batı'ya dönmüş olan Türkiye'nin başta A.B.D. olmak üzere, Batı dünyasıyla ilişkilerini geliştirmesini hızlandıran temel etken olmuştur.

Aynı döneme denk gelen ve birbirleriyle bağlantılı tüm bu iç ve dış gelişmeler neticesinde Türkiye'de, C.H.P. dışında başka siyasal partilerin de kurulması gerektiği yolundaki çalışmalar hız kazanmıştır. Sonuç olarak, ilk olarak 18 Temmuz 1945'te Milli Kalkınma Partisi kurulmuştur. Ardından 7 Ocak 1946 tarihinde C.H.P.'den ayrılmış olan Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuad Köprülü'nün Demokrat Parti kurulması demokrasiye geçiş çabalarını geri dönülmez bir seviyeye getirmiştir. Demokrat Parti'nin kurulmasından kısa bir süre sonra 21 Temmuz 1946 tarihinde ilk tek dereceli ve çok partili seçimler yapılmış ve çoğunluk sistemine dayanan ve açık oy-gizli tasnif esasına göre yapılan bu seçimlerde Demokrat Parti 66 milletvekili çıkarabilmiştir. 14 Mayıs 1950'de yine çoğunluk sistemine göre olmakla birlikte gizli oy-açık tasnif esasına göre yapılan genel seçimlerde ise, bu kez Demokrat Parti üstünlük sağlayacak ve 23 yıllık C.H.P. iktidarı sona erecektir.<sup>373</sup>

İkinci Dünya Savaşı sonrası, Türkiye'de çok partili siyasi hayata geçilmesinin ardından ülkede yoğun bir ideoloji tartışmasının sürdürüldüğü, dergide bu konuda çıkan yazılardan anlaşılmaktadır.

“İman” başlıklı yazısında Turgut Akkaş, “iman” olarak tanımladığı ideolojilerin gerek kişi bazında gerek millet bazında önemine işaret etmiş, İkinci Dünya Savaşı sonrası dünyanın içine düştüğü ideolojik kamplaşmaların ve Türkiye'deki parti mücadelelerinin ve siyasi ihtirasların Türkiye'de bir ideoloji krizine neden olabileceğini belirtmiş, bu konuda gençliğe uyarıda bulunmuştur. Turgut Akkaş, Türkiye'nin resmi ideolojisini ve bu ideolojinin sağlamlığını ise şu sözlerle ifade etmiştir:

<sup>373</sup> **Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, Editör: Ayten Sezer, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2003, s.361-365.



“Türk milleti, Atatürk’ün altı okla ifade ettiği milli imanın bayrağı altında; zafere ve sağlam bir istikrara kavuşmuş, milletler arasında haysiyetli bir yer almıştır... Türk inkılâbı çetin zorluklarla pençeşerek tahakkuk etti. Bu davanın temellerini atarken de yapısını kurarken de seller gibi kan döktük. Türk inkılâbı en pahalı değerlerle alındığı için milletin benliğine mal edilmiş bulunuyor. Onu birkaç rüzgârla yıkmaya kalkışanları hadiseler tekzip edecektir”.<sup>374</sup>

“19 Mayıs” başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, farklı ideolojilere tepkisini şu sözlerle ortaya koymuştur: “Sınırları düşmandan korunan, dünyaca sevilen ve sayılan yeni Türk devletinin milliyetçi yapısını gafletle, hırsla, hıyanetle sola ve sağa çekmek isteyenler, sayıları ne kadar az da olsalar 19 Mayıs’ın ışığı altında tuttukları yolun çıkmaz olduğunu göreceklerdir”.<sup>375</sup>

“İkinci Türk Kooperatifçilik Kongresi Münasebetiyle” başlıklı yazısında Turgut Akkaş, insanlığın daha iyiye, daha güzele, daha kolayca varmak için kapıldığı hırs ve ihtiras duygularının zararlarına işaret etmiş, Almanya’daki Hitler, İtalya’daki Mussolini ve Rusya’daki Komünist rejimini ağır ifadeler kullanarak eleştirmiş, insanların doğuştan ferdiyetçi olarak yaratıldıklarını belirtmiştir. Aynı yazıda Turgut Akkaş, gerek Rusya’daki ve gerekse Almanya’daki rejimler hakkındaki eleştirel düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Evet insanları ne Rusya’da olduğu gibi muayyen itiyatlara sahip karıncalar derecesine ve ne de Almanya’da iflas eden tecrübe gibi bir şefin tahakkümünde bal yapan ihtiraslı arılar derecesine düşüremeyiz.”<sup>376</sup>

Çok partili hayatın Türkiye’de yarattığı sancılı dönem de dergide çıkan yazılara konu olmuştur.

“Ferahlığa Doğru” başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, Türkiye’nin İkinci Dünya Savaşı yıllarında içine düştüğü ekonomik sıkıntıyı konu edinmiş, hükümetin

<sup>374</sup> Akkaş, “İman”, *Ün*, c.13, sayı:145-146-147, Isparta,1946, s.2003-2004.

<sup>375</sup> Turan, “19 Mayıs”, *Ün*, c.14, sayı:157-159, Isparta, 1947, s.2119-2120.

<sup>376</sup> Akkaş, “İkinci Türk Kooperatifçilik Kongresi Münasebetiyle”, *Ün*, c.14, sayı:163-164-165, Isparta, 1947-1948, s.2190-2193.

savaş yıllarında aldığı ekonomik önlemlerin haklılığını gerekçeler göstererek savunmuş ve savaş sıkıntılarının bir seçim ve parti konusu olarak sömürülmemesi gerektiğini bildirmiştir.<sup>377</sup>

“Demokrasimiz Olgunluk Çağına Girerken” başlıklı yazısında Turgut Akkaş, Türk inkılâbının olgunluk çağına erişmenin krizlerini geçirmekte olduğunu bildirmiş, bu krizlerin her hangi bir zarara uğramadan atlatılabilmesi için herkese önemli sorumluluklar düştüğünü vurgulamış ve bu sorumlulukların nelerden ibaret olduğu konusunda bilgi vermiştir. Turgut Akkaş, bu bağlamda siyasi partilerin karşılıklı muhabbet ve birlik duygularını geliştirmesi gerektiğini; Türk Milleti’ni oluşturan fertlerin aralarındaki sevgi ve saygı duygularını artırarak, ortak bir ülkü etrafında toplanmaları gerektiğini; geçen zamanların, o günkü zaruretleri ile ölçüp tartmadan, bir kin kaynağı olarak kullanılmaması gerektiğini dile getirmiş ve kimsenin ümitsizliğe, kötümserliğe, korku ve telaşa kapılmaması gerektiğini ifade etmiştir.<sup>378</sup>

#### 4- Atatürk İlkeleri ile İlgili Yazılar

Ün dergisinin bütün sayılarının kapaklarında altı ok işareti vardır. Memduh Tosun tarafından kaleme alınan “Altı Ok” başlıklı altı yazıda sırasıyla Atatürk’ün Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Laiklik ve İnkılâpçılık ilkeleri anlatılmıştır. Anlaşıyor ki Türk halkının resmi ideoloji doğrultusunda yetiştirilmek istenmesi, dergi tarafından ulaşılması gereken en önemli amaçlardan biri olarak görülmüştür. Devletçilik ilkesi dışında diğer bütün ilkeler dergi tarafından çok doğru ve günümüzdeki anlayış ve yorumlayışa uygun bir şekilde anlaşılmış ve okuyuculara aktarılmıştır. Ancak, Devletçilik ilkesinde, her ne kadar derginin çıkış tarihindeki anlayışa uygun düşmekle birlikte, günümüzdeki yorumlayışa zıt bazı düşünceler göze çarpmaktadır. Çalışmada derginin her bir Atatürk ilkesi hakkında açıklamalarına yer verilerek, Atatürk ilkelerini anlama ve yorumlama şekli konusunda yukarıda ortaya atılan fikirler belgelendirilmeye çalışılacaktır.

<sup>377</sup> Turan, “Ferahlığa Doğru”, *Ün*, c.13, sayı:148-150, Isparta, 1946, s.2015-2016.

<sup>378</sup> Akkaş, “Demokrasimiz Olgunluk Çağına Girerken”, *Ün*, c.14, sayı:163-164-165, Isparta, 1947-1948, s.2203.

Dergide ilk açıklanan ilke Cumhuriyetçilik ilkesidir. Memduh Tosun, yazısında Cumhuriyet idaresinin yetişkin milletlere özel bir yönetim şekli olduğunu belirtmiş ve Cumhuriyet idaresinin dünyanın kurulduğu günden beri Türklerde mevcut bulunduğuna dikkatleri çekmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'ndaki veraset usulünün eleştirildiği yazıda Cumhuriyet idaresinde T.B.M.M.'nin üstün rolüne ve seçimin bu idaredeki önemine vurgu yapılmış; muhtar, kaymakam, vali'den başlayarak devlet başkanı da dâhil olmak üzere devletin başlıca temel organlarının seçim ilkesine göre kurulmuş olduğu ve özellikle bunların oluşumunda veraset ilkesinin rol oynamadığı ifade edilmiş ve Cumhuriyet şu sözlerle tanımlanmıştır:

“Cumhuriyet, büyük Türk inkılâbının başarıldığını anlatan bir idare ve yaşama biçimidir; Cumhuriyet, Türk yurdundaki halk varlığının ve halk efendiliğinin remzidir; Cumhuriyet demek, dilleri, türeleri, yurtları ve vicdanları bir olan insanların bir araya gelerek yurttaşları arasından en çok beğendiklerini iş başına geçirmeleri demektir; Cumhuriyet, yurdun öz evladının sevgi ve saygıya değeri olanları baş vazifelere geçirten bir idaredir”.<sup>379</sup>

Milliyetçilik ilkesinin açıklandığı yazıda Memduh Tosun, Türk Milleti'nin, milli benliğinin temellerini dünyanın kurulduğu tarihlerde atmış olduğunu dile getirmiş ve milletin tanımını şu sözlerle vermiştir: “Soyları, dilleri, yurtları, menfaatleri ve türeleri bir olan insanlardan milletler doğar.” Yazıda, milleti oluşturduğu iddia edilen bu birliklerin her birinin önemi anlatılmış ve Osmanlı ve Türk milliyetçiliği konusunda şu ifadelere yer verilmiştir:

“Zamanında Türkiye'nin Osmanlı diye söylenen, yazılan ve okunan bir damgası vardı. Osmanlı sıfatını öz hüviyetiyle birlikte herkes taşırdı. Osmanlı sıfatını taşımak için Türk olmak şartı aranmaz; aksine sultanların tam ve mutlak itimatları için Türk soyundan olmamak lâzım gelirdi.

Milli birlik yerine sadakat teminine önem verilen Osmanlılar döneminde milli duygular sadece Türk münevverlerinin kafasında yaşamış; ancak bütün güç saltanatı

<sup>379</sup> Tosun, “Altı Ok I”, *Ün*, c.1, sayı:1, Isparta, 1934, s.2-3.

olduğu için milli duygular gelişme imkânı bulamamıştır. Cumhuriyet kurulduktan sonradır ki milliyetçilik düşüncesi ortaya çıkmış ve Türklük yeniden kurulmuştur”.<sup>380</sup>

Bu yazıda “ırk(soy)” birliğine vurguda bulunulması, Türk milliyetçiliğinin ırk esasına dayandırıldığı anlamına gelmemektedir. Nitekim Atatürk, Türk Milleti’nin oluşumunda etkili olduğu görülen tabii ve tarihi olguları şöyle sıralamıştır: “a) Siyasi varlıkta birlik; b) Dil birliği; c) Yurt birliği; d) Irk ve menşe birliği; e) Tarihi karabet(akrabalık); f) Ahlâki karabet.” Ancak Atatürk, Türk Milleti’ni oluşturan unsurlar arasında “ırk ve menşe(köken)” birliğine de değinmiş olmakla beraber, bundan saf ırk teorisini ve ırkçı millet anlayışını kastetmemiştir. Atatürk’ün milliyetçilik anlayışı, Faşist ve Nasyonal Sosyalist milliyetçilikte olduğu gibi, komşularından toprak talebinde bulunan, saldırgan, yayılmacı bir milliyetçilik anlayışı değildir. Atatürkçülük, sadece milli sınırlarımız dışındaki Türk toplulukları bakımından değil, kendi milli toplumumuz açısından da ırkçılığı reddeder. Türk vatandaşlarını din ve etnik köken esasına göre ayırt etmez. Aynı ortak geçmişe, ahlaka, hukuka sahip bulunan, aynı ortak kültürü ve idealleri benimseyen, kaderlerini kendi samimi istekleriyle Türk Milleti’ne bağlamış olan bütün Türk vatandaşlarını Türk kabul eder. Dolayısıyla Atatürkçü milliyetçilik anlayışı, birleştirici, bütünleştirici ve kaynaştırıcı olup, toplumun birliğini, bütünlüğünü bozacak ırk ayrımcılığını, kimden ve nereden gelirse gelsin, kesinlikle reddeder.

Atatürk’ün millet anlayışı da, bugün bilimselliği kabul edilmiş olan subjektif ve kültürel millet görüşüne uygun düşmektedir. Atatürk’e göre, bir kültürden olan insanlardan oluşan cemiyete millet denir. Atatürk, mümkün olduğu kadar her millete uyabilecek millet tanımını ise şu sözlerle vermektedir:

“ a) Zengin bir hâtıra mirasına sahip bulunan;

b) Beraber yaşamak hususunda müşterek arzu ve muvafakatte samimi olan,

<sup>380</sup> Tosun, “Altı Ok II”, *Ün*, c.1, sayı:2, Isparta, 1934, s.20-22.

c) Ve sahip olunan mirasın muhafazasına beraber devam hususunda iradeleri müşterek olan insanların birleşmesinden meydana gelen cemiyete millet namı verilir.”<sup>381</sup>

Halkçılık ilkesinin açıklandığı yazıda Memduh Tosun, Halkçılık ilkesi gereği olarak irade ve egemenliğin halka ait olduğunu, halkın milletvekili seçerek kendi geleceğini bizzat idare ettiğini belirtmiş, sınıf mücadelesini reddetmiş ve asker, memur, çiftçi, tüccar, sanatkâr gibi çeşitli meslek mensuplarının yaşamak için birbirlerine muhtaç olduklarını vurgulayarak, insanlar arasındaki dayanışma ve işbirliğinin önemine dikkatleri çekmiştir. Yazıda, kanun gücünün üstünlüğüne işaret edilmiş ve kanun önünde herkesin eşit olduğu, hiçbir kişiye, zümreye ya da sınıfa halkçılık ilkesi gereği ayrıcalık tanınmayacağı ifade edilmiştir.<sup>382</sup>

Memduh Tosun tarafından kaleme alınan dördüncü yazıda Devletçilik ilkesi açıklanmıştır. Devletin kanunlarının, kişilerin isteklerine göre değil, kamunun ihtiyacına göre yapıldığının ifade edildiği makalede, Türkiye Cumhuriyet’i devletinin ekonomik alanda devletçilik siyasetini takip etmesinin bütün bir milletin ihtiyaçlarına yaslandırıldığı dile getirilmiştir. Yazıda devletin ekonomiye müdahalesi övülmüş ve bu bağlamda demiryolları yapımının, birçok fabrikaların kurulmasının ve İş ve Sümer bankalarının açılmasının iktisadi devletçilik sayesinde gerçekleştiği bildirilmiştir.

Aynı yazıda “Teşkilat-ı Esasiye” kanununun bazı maddeleri sıralanarak devletin kuruluş biçimi hakkında da bilgi verilmiştir. Bu bağlamda Türkiye Cumhuriyet’i devletinin bütün yetkilerin T.B.M.M.’de toplandığı “Kuvvetler Birliği (Tek Kuvvet)” esasını kabul ettiği belirtilmiş, tek kuvvet şeklindeki devletçiliğin, çağdaş devletlerdeki sistemlerin hepsinden daha gelişmiş ve daha programlı olduğu ifade edilmiş ve devlet şekilleri olarak “Kuvvetler Ayrılığı(Tefriki Kuvva)” ve “Kuvvetler

<sup>381</sup> Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II, Y.Ö.K. Yay. , No:5, Ankara, 1986, s.46-55.

<sup>382</sup> Tosun, “Altı Ok III”, Ün, c.1, sayı:3, Isparta, 1934, s.38-41.

Dengesi(Tevazünü Kuvva)” nden bahseden sosyal bilimciler bozucu unsurlar olarak gösterilmiştir.<sup>383</sup>

Bilindiği gibi Atatürk tam bağımsızlık için askeri ve siyasi zaferlerin yeterli olmadığını, ekonomik zaferlerin de gerekli olduğunu her konuşmasında vurgulamış ve ekonomiye çok büyük önem vermiştir. Bu anlayış içinde, devletin, ekonomik hayata yatırımcı, üretici, dağıtıcı, yönlendirici, denetleyici, teşvik ve yardım edici olarak çeşitli şekillerde müdahale etmesi, güçlü ve çağdaş bir ekonomiye ulaşmak için zorunluydu. Özellikle Türkiye'nin 1920'lerdeki ve 1930'lardaki şartları içinde ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesini, o dönemde pek zayıf olan Türk özel teşebbüsünden beklemek imkânsızdı.

Devletçilik ilkesi, Türkiye'nin şartlarından ve ihtiyaçlarından doğmuş bir politikaydı. Ayrıca Atatürk'e göre devletçilik, özel teşebbüs hürriyetinin ve piyasa ekonomisinin reddi anlamına gelmiyordu. Atatürk'ün bizzat teşvikiyle 1930'da kurulduğunu gördüğümüz Serbest Cumhuriyet Fırkası, özellikle ekonomik politika alternatiflerinin daha kapsamlı şekilde tartışılmasını sağlayacak bir kanal olarak görülmüş ve bu parti, Cumhuriyet Halk Fırkası'na oranla daha az devletçi veya daha liberal ekonomik politikaları savunmuştur.<sup>384</sup>

Cumhuriyet'in ilk kurulduğu yıllardaki şartların ve zorunlulukların değişmesiyle, zamanla Türkiye'de devletçi politikaların içeriğinde gerekli değişiklikler yapılmış ve günümüzde hâla yapılmaktadır. Yine değişen dünyanın değişen şartları, Türkiye'nin kendine özgü şartları ve Türkiye'nin geçirdiği sancılı dönemler Türkiye Cumhuriyet'i devletin kuruluş biçiminde önemli değişmelere yol açmış ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında bütün gücün T.B.M.M.'de toplandığı “Kuvvetler Birliği” esası terk edilerek, Türkiye'nin son anayasası olan 1982 anayasasında da altı çizildiği gibi yasama, yürütme ve yargı güçlerinin ayrı ellerde toplandığı “Kuvvetler Ayrılığı” prensibi kabul edilmiştir.

<sup>383</sup> Tosun, “Altı Ok IV”, *Ün*, c.1, sayı:6, Isparta, 1934, s.86-89.

<sup>384</sup> *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II*, s.68-71.

Laiklik ilkesinin açıklandığı yazıda Memduh Tosun, ruhban sınıfının Avrupa’da halk üzerindeki baskılarına değinmiş, zamanla Avrupa’da ruhban olmayan bir halk kütlesinin oluştuğunu belirtmiş ve laik sözünün buradan doğduğunu ifade ederek bu sözün kökeni konusunda şunları söylemiştir: “Laik sözü, Yunancada halk sözünün mukabili olan ‘Lâos’ ve Latince de yine halk sözünün mukabili olan ‘Lâiküs’ten alınma bir sözdür.”

Ruhani sınıfın, bir zamanlar Avrupa’da olduğu gibi, İslam ülkelerinde de baskı kurduğunun bildirildiği yazıda, ulema sınıfının din namına bilgilere, düşüncelere, ahlâka, ruhlara, kanunlara kadar etki ettiği ve hatta hükümdarların öldürülmesine fetva verecek derecede kendilerinde kudret ve yetki buldukları ifade edilmiş ve ulema sınıfı için; hurafe ve efsaneye yaslandıkları, on yedi yılda bile Arapçayı öğrenemedikleri, İslâm dinini kabul eden Türk Milleti’ni Araplaştırmak yoluna saptıkları ve bu sınıfın bilgilerinin, çağın gelişmelerine, anlayışlarına ve felsefelerine uymadığı şeklinde sözler sarf edilerek ulema sınıfı ağır bir şekilde eleştirilmiştir.

Laikliğin Avrupa’da olduğu gibi Türkiye’de de bir zorunluluk sonucu doğduğuna işaret edilen yazıda, bu zorunluluğunun nedeni olarak da; ahlâk ve hukuk kurumlarının dini hükümler dairesinde gelişiminin imkânsızlaşması, yan yana iki mahkeme, yan yana iki okul ve daha açıkçası yan yana iki zıt anlayış bulunmasından dolayı toplumda birlik ve denge kalmaması, Türk milli benliğinin ulema sınıfının hareketleri karşısında boğulması, pozitif bilimlerin okunması ve değişen dünyanın sosyal, kültürel, ekonomik, hukuki, siyasi şartları gösterilmiştir.

“Milliyetçilik duygusunun inkişaf ettiği çağımızda dindaşlıktan ziyade ırktaşlık ve yurttaşlık daha önemlidir” şeklinde bir ifade kullanılan yazıda laik devletin vasıfları ve laikliğin tanımı konusunda şu sözlere yer verilmiştir:

“Laik devlet, asrın medeni icaplarına, bilgilerine ve maşeri ahlâka uygun bir devlettir. Kanunlarında ibadet kokusu aramaz, halkın refahını ve saadetini umar.

Her fert kendi itikadında serbesttir. İbadetlere hürmet olunur. Reşit olan her yurttaş; dinini intihapta serbesttir. İbadetlerin şekli: bir sınıf teşekkülü halinde olmadıkça müdahaleden azadedir. Yeter ki: Umumi bir müessese olsun: Cami olsun, tekke olmasın. Laik devletin en mühim bir vasfı da ‘Tesamuh’ tür. Her dine ve itikada hürmet eder.

Laiklik; asla dinsizlik değildir. Dinin herkese ait ve tamamen hususi olduğunu ifade eder. Tanrı ile kul arasına girmek hakkını kendinde görecektir ne bir zümreyi, ne de bu zümrenin güttüğü hükümleri kabul eder. Din işlerine karışmaz. Din ile dünyayı birbirinden ayırır. İtikatlara, ibadetlere hürmet eder ve idaresinde, siyasetinde, hukukunda, ahlâkında, felsefesinde, vazife ve vecibelerinde ancak ve yalnız halkı mütalaa eder”<sup>385</sup>.

Memduh Tosun, altıncı ve son yazısında İnkılâpçılık ilkesi hakkında açıklamalarda bulunmuş ve Türk inkılâbının ne anlama geldiği konusunda Atatürk’ün, Ankara Hukuk Mektebi’nin açılışı münasebetiyle 5 Kasım 1925 tarihli bir konuşmasını yazısına eklemiştir. Atatürk’ün 5 Kasım 1925 tarihli konuşması Memduh Tosun’un yazısından alınarak aşağıya nakledilmiştir:

“Türk inkılâbı nedir? Bu inkılâp, kelimenin vehleten imâ ettiği ihtilâl mânasından başka, ondan daha geniş bir tahavvülü ifade etmektedir. Millet, mevcudiyetini idame için fertleri arasında düşündüğü müşterek rabita, asırlardan beri gelen şekil ve mahiyetini değiştirmiş, yâni millet dini ve mezhebi rabita yerine Türk milliyeti rabitası ile efradını toplamıştır. Millet beynelmilel umumi mücadele sahasında hayat ve kuvvet sebebi olarak ilim ve vasitanın ancak muasır medeniyette bulunabileceğini sabit bir hakikat olarak umde ittihaz etmiştir. Elhasıl millet, saydığım tahavvüllerin ve inkılâpların tabî ve zarurî icabı olarak umumi idarenin ve bütün kanunların tekâmülü ile tebeddül ve tekâmül etmesi esas olan dünyevî bir idare zihniyetini hayat şartı addetmiştir...”

Türk inkılâbı ile birlikte, yedi yüzyıla yakın uzun bir devrenin bütün eksiklik ve kötülüklerinin kökünden silinip süpürüldüğü ve her eskinin yerine dünyevi ve

<sup>385</sup> Tosun, “Altı Ok V”, *Ün*, c.1, sayı:7, Isparta, 1934, s.101-103.



eksiksiz yeniliklerin konup yerleştirildiğinin ifade edildiği yazıda, Türk inkılâpçılığının her hamlesinin; Türk Milleti'nin genel ihtiyaçlarına, Milli Mücadele tarihine, Türk Milleti'nin sosyal bünyesine ve Türk Milleti'nin bütün ülkelerine uygun olduğu vurgusunda bulunulmuştur.

Atatürk'ün başardığı milli işlerin henüz bitmediğinin dile getirildiği yazıda, Türk Milleti'nin inkılâbın arkasından yürüyeceği ve daha birçok yenilikler yapacağı belirtilmiş ve son olarak her Türk için inkılâp neticelerini korumanın bir borç olduğu ifade edilmiştir.<sup>386</sup>

### 5- Milli Günler ile İlgili Yazılar

Bilindiği üzere Halkevi dergilerinin üzerinde durdukları milli temalardan birisi de yıldönümü kutlamalarıydı. Halkevleri, daha sonraki yıllarda “milli bayramlar” olarak yerleşikleşecek bu kutlamaların esasen ilk modellerini kurguladılar ve uygulamaya koydular. Halkevi dergilerinde de hem bu önemli günlerin tarihçelerine hem de o yerleşim merkezinde kutlamanın nasıl yapılacağına dair detaylı dökümler yer alırdı.<sup>387</sup> Nitekim incelenen dergide milli günlerin yıldönümleri dolayısıyla pek çok yazı kaleme alınmış ve bu yazılarda milli günlerin anlam ve önemi konusunda açıklamalarda bulunulmuş, halka doğru ve yararlı bilgiler verilmiş, bu yapılırken Türk toplumunda milli bilincin oluşturulması yolunda çaba gösterilmiş ve mevcut rejim her yönüyle desteklenmiştir. Temel amaç, geçmişte kazanılan zaferlerin hatıralarını yaşamak, onları gönüllerde ve hafızalarda canlı tutmak, tarih bilinci uyandırmak<sup>388</sup> ve dini bayramların aşladığı ümmet düşüncesi yerine ulus düşüncesini yerleştirmektir. Bu yazılardaki ifadelerle bakıldığı zaman hemen dikkati çeken bir husus da, derginin yazarlarının okuyucunun ruh derinliklerine inebilme becerisine sahip yetenekli hatiplerden oluşmasıdır.

“19 Mayıs ve Gençlik Bayramı” başlıklı yazısında Bekir Türk, 19 Mayıs'ın anlam ve önemi hakkında şunları söylemiştir: “Bizim 19 Mayıs günümüz köhne

<sup>386</sup> Tosun, “Altı Ok VI”, *Ün*, c.1, sayı:8, Isparta, 1935, s.121-125.

<sup>387</sup> Arzu Öztürkmen, *Türkiye’de Folklor ve Milliyetçilik*, İletişim Yay., İstanbul, 1998, s.103.

<sup>388</sup> Emin Bilgiç, “Tarih Şuuru Açısından Milli Zaferler”, *Milli Kültür*, c.1, sayı:9, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. , Ankara, 1977, s.2-5.

Osmanlı saltanatının göçme günü, istiklâl ve kurtuluş tarihimizin başlangıcı, yeni bir devrin başladığı ve Türk Cumhuriyeti'nin ilk kıvılcımlarının parladığı gündür. 19 Mayıs, azim ve iradenin, spor ve hareketin sembolüdür.”

Yazıda, Türk Milleti'nin geleceğinin gençlerin elinde olduğu bildirilmiş ve Türk gençliğinin iyi düşünen bir kafaya, sağlam bir vücuda, gerçek ve faziletten ayrılmayan dürüst ve metin bir ahlâka sahip olması gerektiği belirtilmiştir.<sup>389</sup>

“23 Nisan” başlıklı yazısında Emine Kaynak, 23 Nisan günü için; “ milli egemenliğin kayıtsız, şartsız olarak Türk milletinin medeni, sosyal ve doğal bir hakkı olduğunun ilan edildiği gün; sınıf, rütbe, mevki ve mensubiyet kayıtlarının çiğnenerek milli egemenliğin kanunlaştığı gün; bütün dünyaya karşı Türk vatanının hür ve bu vatanda ancak Türk Milleti'nin söz sahibi olduğunun haykırıldığı gün; milletin arzu ve haklarına bin bir hile ile karşı gelmeye uğraşan saltanat hükümetinin yine milletin arzusu ve şuurlu hamleleriyle yıkıldığı gün” gibi tanımlamalarda bulunmuştur.

Aynı yazıda, Türk varlığının ve geleceğinin temelini, Türk çocuklarının omuzlarında olduğu belirtilmiş, vatan ve millete yapılacak fedakârlıkların en büyüğünün ve anlamlısının Türk çocuklarına hizmet etmek ve onların sağlık, bilgi ve eğitimiyle ilgilenmek olduğu, aksi durumun ise vatana ve millete en büyük ihanet olduğu ifade edilmiştir.<sup>390</sup>

“30 Ağustos” başlıklı yazısında Hayri Yavru, bu günün anlam ve önemi konusunda şu ifadeleri kullanmıştır:

“Hiç şüphesiz ki dünya milletlerinin tarihleri, kendilerini gururlandıracak birçok zaferlerle doludur. Fakat ne hiçbir tarih Türk tarihi kadar zaferlere makes olmuş, ne de bir millet Türk kadar bu gururlara hak kazanmıştır.

Türk milleti, dünyayı saran hava gibi, dünyayı kaplayan su gibi durmadan, dinlenmeden at oynatarak, kılıç sallayarak, yurduna saldıranlara göğsünü siper

<sup>389</sup> Bekir Türk, “19 Mayıs ve Gençlik Bayramı”, *Ün*, c.7, sayı:75, Isparta, 1940 s.1031-1033.

<sup>390</sup> Emine Kaynak, “23 Nisan”, *Ün*, c.7, sayı:73-74, Isparta, 1940, s.1007-1009.

ederek binlerce yıl çarpışmış, devirler açmış, medeniyetler kurmuş ve tarihine eşsiz zaferler kaydetmiştir. Fakat hiç birisi 30 Ağustos kadar canlı, hiç birisi 30 Ağustos kadar azametli değildir.

30 Ağustos toprak isteyenlere, istediklerini vermemek için çarpışanların zaferi değildir. 30 Ağustos, istiklâli elinden alınmak istenenlerin, istiklâl uğrunda yarattığı bir harika, istiklâl uğrunda çökerttiği bir cihandır. Ünü asırları açacak, eseri Türklüğü yaşatacaktır”.<sup>391</sup>

“Cumhuriyet’in On Sekizinci Yılına Girerken” başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, Cumhuriyet rejimi ile ilgili olarak şunları belirtmiştir: “29 Ekim 1923 Cumhuriyet’e kavuştuğumuz gündür. Bu tarih Türk’e milli gurur ve haysiyete uyan yaşama tarzını vermiş, memleketi izmihlâllerin, felâketlerin hem şahsiyetlerinden hem de zihniyetlerinden ebediyen kurtarmıştır. Garp medeniyeti ile olan mesafemizi kısaltan, ruhlarımızı şarkın köhne ve geriletici itiyatlarından kurtaran inkılâplara Cumhuriyet mebde’ olmuştur. Hulâsa Türkiye milli mücadelesiyle doğmuş, Cumhuriyet rejimiyle de medeni ve tarihi hüviyetini almıştır. Cumhuriyet’i yalnız ileri insanlıkların bir vasfı olduğu için seçmiş değiliz. Bunu Türk’ün ruhuna, benliğine en uygun bir rejim olarak kabul etmişizdir”.<sup>392</sup>

“Lozan’ın On Altıncı Yıldönümü” başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, Lozan Antlaşması’nın imzalanmasından önce karşılaşılan güçlükleri ve İsmet İnönü’nün bu antlaşmanın imzalanmasındaki üstün rolünü anlatmış ve Lozan Antlaşması için; “kurtuluş mücadelesini tamamlayan, ileri milletler arasında aynı şeref ve hakta bir Türkiye’nin varlığını cihana tanıtan bir antlaşma” nitelemesinde bulunmuştur.<sup>393</sup>

“Lozan-Montrö” başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, Lozan Antlaşması’nın Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra yapılan antlaşmalar arasında, zaman ilerledikçe önem ve kuvveti artan ve bütün hükümleriyle payidar kalabilen tek barış antlaşması olduğunu ifade etmiş, Lozan Antlaşması(24 Temmuz 1923) ile Versay

<sup>391</sup> Hayri Yavru, “30 Ağustos”, *Ün*, c.6, sayı:66, Isparta, 1939, s.921.

<sup>392</sup> Turan, “Cumhuriyet’in On Sekizinci Yılına...”, s.1071-1072.

<sup>393</sup> Turan, “Lozan’ın On Altıncı...”, s.897-898.

Antlaşması(28 Haziran 1919) arasında bir karşılaştırma yapmış ve İkinci Dünya Savaşı'nın nedeni olarak Versay Antlaşması'nı göstermiştir. Kemal Ünal Turan, aynı yazısında Lozan Antlaşması için; “İnönü’lerde başlayıp Dumlupınar’da tamamlanan milletin birlik ve fedakârlık hisleriyle şeflerinin dehâ ve dirayetinden kuvvet alan asil bir savaşın dünyaca tanınması” tanımını kullanmış ve Türk Milleti’nin bu zaferlerin yaratıcısı Atatürk ve İnönü’ye minnetlerin en derinini duymakta olduğunu, söylemiştir.<sup>394</sup>

“Lozan Antlaşması” başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Lozan ile birlikte pek çok barış antlaşmasının imzalandığını, ancak Lozan dışında diğer barış antlaşmalarının varlığını koruyamadığını ve bunun da dünyayı felâkete sürüklediğini ifade ederek Lozan’a övgülerde bulunmuştur.

Türk politikasının İkinci Dünya Savaşı’ndan önceki yıllarda ve bu savaş içinde isabetli ve insani tedbirlerle Lozan’ı korumayı başardığının belirtildiği aynı yazıda, 1947 yazında Lozan’a bağlı Boğazlar rejiminin, Türkiye’nin güvenliğini ve toprak bütünlüğünü sarsıcı bir arzu ile masa üzerine çıkarılmak istendiği ifade edilmiş, Türkiye ile onun hak ve şeref dâvasını tutan geniş bir insanlık âleminin ise bu isteği şiddetle reddettiği vurgulanmıştır.<sup>395</sup>

## 6- Ün Dergisinde Türk Milliyetçiliği

Türk inkılâbının en önemli amacı bir ulus-devlet yaratmaktı. Atatürk’ün Ankara Hukuk Mektebi’nin açılışı münasebetiyle 5 Kasım 1925’te yaptığı konuşma bunu net bir şekilde göstermektedir. Atatürk, 5 Kasım 1925 tarihli konuşmasında şöyle demiştir:

“Türk İnkılâbı nedir? Bu inkılâp, kelimenin ilk anda imâ ettiği ihtilâl mânasından başka ondan daha geniş bir değişimi ifade etmektedir. Bugünkü devletimizin şekli, asırlardan beri gelen eski şekilleri bertaraf eden en gelişmiş tarz olmuştur. Milletin, varlığını devam ettirmek için fertleri arasında düşündüğü

<sup>394</sup> Turan, “Lozan-Montrö”, *Ün*, c.8, sayı:87-88-89-90, Isparta, 1941, s.1195-1196.

<sup>395</sup> Turan, “Lozan Antlaşması”, *Ün*, c.14, sayı:160-162, Isparta, 1947, s.2151-2152.

müşterek bağ, asırlardan beri gelen şekil ve mahiyetini değiştirmiş, yani millet, dini ve mezhebi bağlılık yerine, Türk milliyeti bağıyla fertlerini toplamıştır...”

Atatürk’ün bu konuşması, Türk inkılâbının en önemli amacının, siyasi toplumun temelini ümmet esasından millet esasına çevirmek olduğunu açık bir şekilde ifade etmektedir.<sup>396</sup>

Atatürk, Türk Milleti’ni, İslâmiyet’in aşıladığı millet üstü ümmet düşüncesinden kurtarmak istemiş ve kendine güvenli, Türk olduğunun bilincinde çağdaş bir toplum yaratmayı kendine hedef edinmiştir. Türklük bilincini topluma kazandırmak için yararlanılan itici güçlerden biri de “tarih” olmuştur. Bu bağlamda, Atatürk tarihe büyük önem vermiş, Türk Milleti’nin kendisini algılamasının yolunun tarihten geçtiğini anlamış ve 1931 yılında Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti’ni kurdu muştur. Adı geçen cemiyetin yürütücülüğünde Türk inkılâbının bir uzantısı olan Türk Tarih Tezi ortaya konulmuştur.<sup>397</sup> Türklük bilincini topluma kazandırmak dışında Türk ırkının sarı ırka mensup olduğu ve Avrupa zihniyetine göre ikinci sınıf bir insan tipi olduğu şeklindeki haksız iddia ve hücumlar<sup>398</sup>, Balkan Savaşları sonunda ve özellikle Birinci Dünya Savaşı yıllarında ve onu izleyen Mütareke döneminde Batılı devletler tarafından Türklerin Anadolu’daki varlıklarının bile tartışma konusu yapılması ve Türklerin Anadolu’da otokton olmadığı şeklindeki iddialar da Türk Tarih Tezi’nin ortaya atılmasında en önemli itici güçler olarak ortaya çıkmıştır.<sup>399</sup> Atatürk yeni tarih tezini istilacılara karşı manevî bir savunma silahı olarak kullanmak istemiş ve bu tezle, Türklere güven ve gurur vermeyi, görüntülerini düzeltmeyi, kültürlerin sürekliliğini ve büyüklüğünü ve Anadolu’daki varlıklarının eskiliğini ve meşruluğunu kanıtlamayı amaçlamıştır.<sup>400</sup> 1932 yılında yapılan Birinci Türk Tarih Kongresi’nde bilimsel bir statü kazanan, 1937 yılında yapılan İkinci Türk Tarih Kongresi’nde ise “katî zaferi” ilan edilen Türk Tarih

<sup>396</sup> Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II, s.79.

<sup>397</sup> Yücel Kabapınar, “Başlangıcından Günümüze Türk Tarih Tezi ve Lise Tarih Kitaplarına Etkisi”, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, c.1, sayı:2, İzmir, 1992, s.143-151.

<sup>398</sup> Afet, “Atatürk ve Tarih Tezi”, **Belleten**, c.3, sayı:10, T.T.K. Yay. , Ankara, 1939, s.244.

<sup>399</sup> Enver Ziya Karal, “Tanzimat’tan Bugüne Kadar Tarihçiliğimiz”, **Felsefe Kurumu Seminerleri:3**, T.T.K. Yay. ,Ankara, 1977, s.255-259.

<sup>400</sup> Etienne Copeaux, **Tarih Ders Kitaplarında(1931-1993) Türk Tarih Tezinden Türk-İslâm Sentezine**, Çev: Ali Berktaş, Tarih Vakfı Yurt Yay. , İstanbul, 1998, s.15.

Tezi<sup>401</sup>, çeşitli öğretim kademeleri başta olmak üzere basın ve yayın yoluyla Türk toplumuna benimsetilmeye çalışılmış ve Türk Tarih Tezi, Türklük bilincinin doğması, gelişmesi ve olgunlaşmasında, ayrıca ulus-devletin inşası sürecinde çok büyük hizmetler görmüştür. Günümüzde Türk Milleti, ulus olmanın bilincinde, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, kendine güveni olan, dünya uygarlığındaki yerini bulmuş bir millettir.

C.H.P.'nin kültür teşkilatları olarak, partinin ve dolayısıyla ulus-devlet projesinin ilke ve hedeflerini halka yaymak için birincil bir araç olarak öngörülen Halkevleri de Türk Tarih Tezi'ni yayma ve topluma benimsetme işinde kendi üzerine düşen görev ve hizmeti başarıyla yerine getirmiş ve Halkevleri, gerek dergileri gerekse merkezlerinde verilen konferans ve seminerler yoluyla, Türk Tarih Tezi'ni yayma, propaganda etme çabasında başlıca bir kanal olmuştur.<sup>402</sup> Nitekim Isparta Halkevi'nin çıkardığı *Ün* dergisi söylenen yolda hareket etmiştir.

Dergide Türk inkılabına dair yazılar başta olmak üzere farklı konularda kaleme alınmış hemen hemen bütün yazılarda Türklük vurgusu açık bir şekilde göze çarpmaktadır. Neredeyse her cümlenin başına bir "Türk" kelimesi konulmuştur. Ayrıca dergide 1940 yılına kadar doğrudan Türk Tarih Tezi'ne atıfta bulunan ifadeler kullanılmış ve bu ifadelerle Türk milliyetçiliği duygusu beslenmiştir. Belirtilen tarihten sonra ise Türk Tarih Tezi'ni anımsatan ifadeler ortadan kalkmış ve Türklük vurgusu konusunda daha ılımlı bir yola sapılmıştır. Aşağıda verilen örnekler Türk Tarih Tezi'nin ve bu tezle beslenen Türk milliyetçiliğinin dergiye nasıl hâkim olduğunu belgelemektedir.

Dergide, "Türk ırkının dünya ırkları arasında en eski ve en köklü ırk olduğu"<sup>403</sup>; "Türklerin Orta Asya'da yüksek bir medeniyet oluşturdukları, ancak iklimdeki değişimler sonucu dünyanın dört bir yanına göç ettikleri; Türk kavimlerinin göç ettikleri yerlere beraberlerinde kendilerinin yarattığı medeniyeti de

<sup>401</sup> Büşra Ersanlı, **İktidar ve Tarih. Türkiye'de Resmi Tarih Tezinin Oluşumu(1929-1937)**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003, s.15; Şemsettin Günaltay, "Türk Tarih Tezi Hakkındaki İtikatların Mahiyeti ve Tezin Kat'i Zaferi", **Belleten**, c.2, sayı:7-8, T.T.K. Yay. , Ankara, 1938, s.337-338.

<sup>402</sup> Suavi Aydın, "Türk Tarih Tezi ve Halkevleri", **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:2, sayı:3, Ankara, 1996, s.108-109.

<sup>403</sup> H. Hilmi, "Bizde Nüfus...", **Ün**, s.62.

getirerek, dünyaya medeniyet yayan bir millet oldukları, Anadolu'nun en eski halkının Türk ırkına mensup Etiler olduğu, Etilerin M.Ö. 5000 yılında Anadolu'ya yerleştiği, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir avuç aşiretten doğmadığı, aksine Osmanlı İmparatorluğu'nun kendinden önce Anadolu'da yaşayan Selçuklu medeniyeti üzerine kurulu olduğu<sup>404</sup>; “Türklerin devlet kurmak, hükümet oluşturmak, millet teşkil etmek ve ahlâk konularında dünyaya önderlik ettikleri”<sup>405</sup>; “demokrasi prensiplerini 7000 yıl önce Türklerin dünyaya hediye ettikleri”<sup>406</sup>; “dünyadaki bütün milletlerin Türk milleti ile birer vesile ile ilişkiye girdikleri, Türk milletinin dünya milletlerine adalet dağıttığı, vatanlar bağışladığı, bağımsızlıklar verdiği, Türk milletinin birçok milletler yarattığı”<sup>407</sup> şeklinde ifadeler kullanılmış ve bu ifadelerle Türk milliyetçiliği halkın benliğine sindirilmeye çalışılmıştır. Ancak Atatürk'ün 1938'de ölümünden sonra Atatürk döneminin en belirgin vasfı olan milliyetçilik eski hararetini kaybetmiş ve Batıcılık ön plana geçmiştir.<sup>408</sup> Bu dönemde, milli tarih yazımından da uzaklaşmış ve 1940 yılından sonra “hümanizm” adı altında ülkeye giren fikir akımının da etkisiyle eski Yunan ve Roma tarihine yönelinmiştir.<sup>409</sup>

## 7- Türk Dil Devrimi ile İlgili Yazılar

Ün dergisinde Türk dil devrimi ile ilgili olarak yedi yazı kaleme alınmış ve bu yazılarda Türk dili konusunda çok doğru ve bilgi yüklü açıklamalarda bulunulmuştur. Dilin millet hayatındaki önemi, Türk dilinin tarih içindeki gelişimi, Türk dil devriminin önemi, Türk dilinin gelişimi için vatandaşlara düşen görevler yedi makalede çok derli toplu bir şekilde anlatılmış, bu yazılarda derginin okuyucularına çok özlü ve faydalı bilgiler verilmiştir. Kısacası dergi bir ulus yaratmanın önkoşulunun dilden geçtiğini bilen Türk rejiminin dil konusunda kendisinden beklediği hizmeti çok başarılı ve güzel bir şekilde yerine getirmiştir.

<sup>404</sup> Örensun, “Cumhuriyet'in On Beşinci Yıl Dönümü...”, s.751-754.

<sup>405</sup> Örensun, “Milli Ahlâk ve Isparta”, *Ün*, c.3, sayı:35-36, Isparta, 1937, s.490.

<sup>406</sup> Örensun, “Türkiye Cumhuriyet'i...”, s.615.

<sup>407</sup> Örensun, “23 Nisan”, *Ün*, c.5, sayı:49, Isparta, 1938, s.697-698.

<sup>408</sup> Erol Güngör, *Dünden Bugünden Tarih-Kültür-Milliyetçilik*, Ötüken Yay. , İstanbul, 1993, s.113.

<sup>409</sup> Abdülkadir Donuk, “Tarih Eğitim ve Öğretimi'nde Görülen Eksik ve Yanlışlıklarımız”, *Cumhuriyet'in 80. Yılında Üniversitelerde Tarih Öğrenimi, Araştırmaları ve Yayınları Semineri, Bildiriler (16-17 Aralık 2003)*, Globus Dünya Basımevi, İstanbul, 2004, s.209.

Ün dergisinde Türk dili hakkında çıkan yazılarda 1938 yılına kadar Güneş Dil Teorisi'ne<sup>410</sup> atıfta bulunulmuş, ancak Atatürk'ün ölümünün ardından, 1938'den sonra bu teorinin ortaya attığı fikirler hiçbir yazıda kullanılmamıştır.

“Türk Dili ve Türk Müziği” başlıklı yazısında Necip Ali Küçüka, büyük Türk inkılâbının bütünlenmesi için Türk dilinde bir devrime ihtiyacı olduğunu ifade etmiş, Türk dilinin yabancı kelimelerden temizlenmesi ve genişletilmesi yolunda yapılan hareketlerin milli benliği kuvvetlendireceğini belirtmiş ve Türk dilinin yaratıcılık kudretine dikkatleri çekerek Türkçe'nin en çok çekilmeye ve bir kelimedenden birçok kelimeler yaratmaya gücü ve imkânı olan bir dil olduğunu vurgulamıştır.<sup>411</sup>

“Türk Dilinin Ana Hatları Hakkında Musahabe” başlıklı yazısında Nazik Erik, Türk dilinin bütün dillerin anası olduğunu ifade ederek Güneş Dil Teorisi'ne vurgu yapmış ve bu teori hakkında bilgi vermiştir. Yazıda ayrıca Türk lehçeleri arasında kelime birliğinin çok olduğu ve bu kelime birliği sonucu bir İstanbullu ile bir Altaylı'nın kolaylıkla anlaşabileceği belirtilmiş ve bu bağlamda Türk dilinin Fransız dilinden daha geniş bir sahaya yayıldığı bildirilmiştir.<sup>412</sup>

Dil bayramının onuncu yıldönümü dolayısıyla Hikmet Turhan Dağlıoğlu tarafından kaleme alınan “Dil Bayramı-Dil Hareketleri” başlıklı yazıda Onuncu Türk Dil Bayramı'nın 26 Eylül 1942 tarihinde ülkenin her tarafında derin ve içten gelen bir ilgi ile kutlandığı dile getirilmiş, Türk dilindeki sadelik cereyanına değinilerek Türkiye'de dil araştırmalarının ve dilde sadelik cereyanının Tanzimatla birlikte başladığı ifade edilmiştir. Şinasi, Namık Kemal, Ali Suavi, Ahmet Vefik Paşa, Cevdet Paşa, Sadullah ve Münif Paşa'nın adlarının anıldığı ve bu şahısların Türk dilinin sadeleşmesi yolunda gösterdikleri hizmetlerden övgüyle bahsedildiği yazıda, Ahmet Vefik Paşa'nın “Lehçe-i Osmani” si, Buharalı Şeyh Süleyman Efendi'nin

<sup>410</sup> Güneş Dil Teorisi, Türk dilinin, dünyanın temel dillerinden biri olduğundan hareket ederek, dünya dillerinin kökeninin Türkçe'den çıktığı, dünya dillerindeki birçok kelimenin Türkçe kökenli olduğu, dolayısıyla Türk dilinde yer alan yabancı kelimelerin atılmasına gerek olmadığı, yapılacak işin, bu yabancı kelimelerin Türkçe olduğunun ispatı olduğu ekseninde şekillenen bir teoridir. Bkz. A.Melek Özyetgin, “Atatürk ve Güneş Dil Teorisi”, **Türk Dili**, sayı: 655, Türk Dil Kurumu Yay. , Ankara, 2006, s.105-114.

<sup>411</sup> Necip Ali Küçüka, “Türk Dili ve Türk Müziği”, **Ün**, c.1, sayı:8, Isparta, 1935 s.117-118.

<sup>412</sup> Nazik Erik, “Türk Dilinin Ana Hatları Hakkında Musahabe”, **Ün**, c.5, sayı:52-53, Isparta, 1938, s.744-750.



“Çağatay Lûgati” ve Şemseddin Sami’nin “Kâmus-ı Türki” si Türkçe’nin 19. yüzyıldaki belli başlı kazançları olarak gösterilmiştir.

Aynı yazıda Atatürk’ün emriyle “Türk Dili Tetkik Cemiyeti” kuruluncaya kadar Türkiye’de en sade bir şekilde dahi olsa, sistemli ve planlı bir dil davasının bulunmadığı belirtilmiş ve Türk Dil Kurumu’nun çalışmaları övülmüştür. Türk dilinin Türk milli hayatındaki yeri ile ilgili olarak yazıda son olarak şu ifadelere yer verilmiştir:

“Türklük ve Türkçülük kuvvetini dilin gür kaynaklarından alarak köklerini derinleştirecektir”.<sup>413</sup>

Türk Dil Bayramı’nın on ikinci yıldönümü dolayısıyla “Dilimiz” başlıklı bir yazı kaleme alan Selahattin Ezen, makalesinde Türk dilinin tarih içindeki gelişimini ayrıntılarıyla anlatmıştır. Bu bağlamda Selahattin Ezen, Orhun kitabeleri ve elde bulunan en eski vesikalara göre Türk dilinin, 10. yüzyıla kadar, kendi gelişme yolunda ilerleyen, duru ve zengin bir dil olduğunu; İslâm dini, Türkler tarafından kabul edildikten sonra, Arapça ve Farsça kelimelerin kurallarıyla birlikte Türk diline akın ettiklerini ve bu nedenle Türkçe’nin eski duruluğunu, güzelliğini kaybettiğini ve üçüzlü bir dil haline geldiğini; divan edebiyatı dilinin anlaşılmasının çok zor olduğunu; 19. yüzyıla kadar Edirneli Nazmi ve Tatavlı Mahrami dışında kimsenin dili sadeleştirmeye çalışmadığını; Türkçe’nin sadeleştirilmesi için ilk adımların Tanzimat’ın ilanından sonra “Tercümanı Ahval” ve “Tasviri Efkâr” gazetelerini çıkaran ve bu gazetelerde herkesin anlayabileceği bir dille halka hitap eden Şinasi tarafından atıldığını; II. Meşrutiyet döneminde “Genç Kalemler” dergisini çıkaran Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp ve Ali Canip’in dilde sadelik cereyanını hızlandırdıklarını ifade etmiş, dildeki asıl gelişmenin Atatürk’ün 1932 yılında Türk Dil Kurumu’nu kurmasıyla birlikte yaşandığını belirtmiş, Türk Dil Kurumu’nun çalışmalarını ayrıntılarıyla anlatarak Türk Dil Kurumu’na övgülerde bulunmuştur.

Dilin, vatan ve bayrak gibi kutlu varlıklardan birisi olduğunun bildirildiği yazıda, ayrıca herkesten doğru ve güzel yazı yazması, konuşması ve dile saygı

<sup>413</sup> Dağlıoğlu, “Dil Bayramı-Dil Hareketleri”, *Ün*, c.9, sayı:99-102, Isparta, 1942, s.1355-1357.

göstermesi istenilmiş, Avrupa’da olduğu gibi Türkiye’de de milli kalkınmanın zengin, duru ve güzel bir dile sahip olmaktan geçtiği belirtilmiştir.<sup>414</sup>

S. Daver Binbaşıoğlu, Türk Dil Bayramı’nın on altıncı ve on yedinci yıldönümleri dolayısıyla kaleme aldığı ve birbirini tekrarlayan bilgilerin yer aldığı “Türk Dil Devrimi” başlıklı iki yazısında tarih içinde Türk edebiyatını; “ a) Türklerin İslâm olmadan önceki edebiyatları, b) İslâmiyet’in etkisi altındaki Türk edebiyatı, c) Batı medeniyeti etkisi altında Türk edebiyatı” şeklinde üçlü bir sınıflamaya tâbi tutmuş ve bu üç dönemde Türk edebiyatının nasıl bir gelişme gösterdiğini ayrıntılarıyla anlatmıştır.

Binbaşıoğlu, yazılarında 11. yüzyılda Kaşgarlı Mahmut’un “Divanü Lûgati’t-Türk” adlı eseri yazarak ve 15. yüzyılda Ali Şîr Nevaî’nin “Muhakemetü’l-lûgateyn” adlı eseri meydana getirerek Türk dilini en kötü döneminde büyük bir kararlılıkla savunduklarını belirtmiş, Edirneli Nazmi ve Tatavlı Mahrami’yi 16. yüzyılda Türk dilinin en büyük savunucuları olarak göstermiştir.

Divan edebiyatının temsilcilerinden Nergisi ve Naili’nin divan diliyle yazılmış parçalarına karşılık olarak halk edebiyatının temsilcilerinden Koroğlu ve Karacaoğlu’nun halk diliyle yazılmış şiirlerinin nakledildiği yazılarda Divan ve Halk edebiyatı kendi aralarında bir karşılaştırmaya tâbi tutulmuş, divan edebiyatının dili eleştiri konusu yapılmış ve halk edebiyatının Türk Milleti’ne daha yakın olduğu bildirilmiştir.

Aynı yazılarda Şinasi, Namık Kemal, Fuat Paşa, Cevdet Paşa, Ziya Paşa, Ahmet Mithat Efendi, Süleyman Paşa, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Ahmet Vefik Paşa, Şemsettin Sami, Ömer Seyfettin, Ali Canip, Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul gibi bilgin ve devlet adamlarının Türk diline hizmetleri tek tek anlatılmış, belli başlı eserleri sıralanmış ve çeşitli vesileler dolayısıyla yaptıkları konuşmalar

<sup>414</sup> Ezen, “Dilimiz”, *Ün*, c.11, sayı:127-128, Isparta, 1944, s.1760-1762.

yayınlanmıştır. Yazılarda son olarak Atatürk'e Türk Dil Kurumu'nu kurması ve Türklere yol göstermesinden dolayı minnet ve şükran duyguları ifade edilmiştir.<sup>415</sup>

### 8- Halkevleri ile İlgili Yazılar

İncelenen dergide çıkan yazılara bakıldığı zaman Halkevleri kavramının, derginin yazarlarınca çok iyi kavranıldığı ve okuyuculara çok doğru bir bilgiyle aktarıldığı anlaşılmakta olup, yine bu yazılara bakılarak Halkevleri üzerinde Türkiye'de sürdürülmüş tartışmaları ve bu tartışmaların dergiye yansiyiş biçimini takip etmek mümkündür.

“Halkevi Açılış Töreninde” başlıklı yazısında Ömer Güllü, Halkevleri'nin kuruluş aşamasını, kuruluş yapısını, çalışma esaslarını ve işleyiş tarzını kısaca anlatmış ve Halkevleri'nin amaçları hakkında şu bilgiyi vermiştir: “Halkevleri; Atatürk inkılâbını halkın benliğine sindiren, yeni zamanın anlayışına göre milleti tek fertler halinden çıkararak onları görüş, anlayış ve yapıta bir tek haline sokan ve onun iç varlığını inkişaf ettiren ve benliğinin derinliklerinde kaynayan emsalsiz kıymetleri meydana çıkaran, resmi tahsil dışında bir halk terbiyesinin verildiği kuruluştur”.<sup>416</sup>

Z. Fahri Fındıkoğlu, “Kültürde Ademi Merkeziyet” başlıklı yazısında, tek bir merkezden idare edilen ve bütün Türk Ocakları'nın fikir dergisi olan Türk Yurdu dergisinin kültürde merkeziyet oluşturduğuna işaret etmiş, kapatılan Türk Ocakları'nın yerine kurulan Halkevleri'nin çıkardıkları dergilerin ise bu merkeziyeti, çok merkezliliğe dönüştürdüğünü ifade etmiş ve kültürde çok merkezliliğe yol açan Halkevi dergileri arasında en iyi örnek olarak Isparta Halkevi'nin çıkardığı Ün dergisini göstermiştir.<sup>417</sup>

<sup>415</sup> S. Daver Binbaşıoğlu, “Türk Dil Devrimi I”, *Ün*, c.14, sayı:166-168, Isparta, 1948, s.2242-2244.

S. Daver Binbaşıoğlu, “Türk Dil Devrimi II”, *Ün*, c.14, sayı:171-172, Isparta, 1949, s.2305-2309.

<sup>416</sup> Ömer Güllü, “Halkevi Açılış Töreninde”, *Ün*, c.7, sayı:67-68, Isparta, 1939, s.940-941.

<sup>417</sup> Z. Fahri Fındıkoğlu, “Kültürde Ademi Merkeziyet”, *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1257-1258.

Kemal Ünal Turan, “Halkevleri-Halkodaları ve Cumhuriyet Halk Partisi” başlıklı yazısında, Halkevleri ile odalarının kurucusunun C.H.P. olduğunu belirtmiş ve onları yıllardır kurup işleten C.H.P.’nin siyasi bir hüviyet olarak Halkevleri ve odalarından yararlanmasının çok doğal karşılanması gerektiğini ifade etmiştir. Kemal Ünal Turan, 1946 yılının ilk aylarında C.H.P.’nin bu doğal sayılan hakkı üzerinde diğer partiler tarafından yürütülen bazı tartışmaların olduğunu bildirmiş, C.H.P.-Halkevleri ilişkisine dair diğer partiler tarafından C.H.P.’ye yöneltilen eleştirileri sıralamış, gerekçeler göstererek bu eleştirileri haksız çıkarmaya çalışmıştır.

C.H.P. dışındaki diğer partilerin, siyasi çalışma alanı olarak, Halkevleri ve odalarından faydalanmalarına şiddetle karşı çıktığı yazısında Kemal Ünal Turan, C.H.P.’yi şu sözlerle savunmuştur: “Her yerde Halkevleri’ni kurmak emeğini C.H.P. yüklediği gibi hiçbir bedelle ödenemeyecek idare hizmetini de C.H.P. başarır. Böylece Halkevleri bu partinin bir yapısı olarak onun siyasi çalışmalarının en tabii yeridir”.<sup>418</sup>

“Halkevlerinin On Beşinci Yıldönümünde” başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, açılışlarının on beşinci yılında da Halkevleri ile Türk Ocakları’nı karşılaştıranlar, Türk Ocakları’nın özlemini duyanlar ve Halkevleri’ni Türk Ocakları’nın zararına sayanların olduğunu dile getirmiş ve bir fikir cereyanı halinde zaman zaman yapılan bu karşılaştırmaların ve sonunda varılan yanlış, haksız hükümlerin düzeltilmeye muhtaç olduklarını bildirmiştir. Bu bağlamda Kemal Ünal Turan, yazısında Türk Ocakları konusuna değinmiş, Türk Ocakları’nın kaç tarihinde, hangi şartlar altında ve hangi amaçları gerçekleştirmek için kurulduğunu ayrıntılarıyla anlatmış, Türk Ocakları’nın Birinci Dünya Savaşı yıllarında, Milli Mücadele döneminde ve Cumhuriyet’in ilk yıllarında gördüğü faydalı hizmetlerden övgüyle bahsetmiş ve Türk Ocakları’nın kapatılma ve yerlerine Halkevleri’nin kurulması nedeni ile ilgili olarak bilgi vermiştir.<sup>419</sup>

<sup>418</sup> Turan, “Halkevleri-Halkodaları ve Cumhuriyet Halk Partisi”, *Ün*, c.13, sayı:145-146-147, Isparta, 1946, s.1983-1984.

<sup>419</sup> Turan, “Halkevlerinin On Beşinci Yıldönümünde”, *Ün*, c.13, sayı:154-156, Isparta, 1947, s.2079-2081.

## II- DERGİDE YER ALAN NUTUKLAR

Atatürk'ün ölümü, milli bayramlar, çeşitli bayındırlık eserlerinin açılışları, Atatürk'ün ölüm yıldönümleri münasebetiyle yetenekli hatipler tarafından verilen birçok nutuk Ün dergisinde yayınlanmış ve bu arada İsmet İnönü'nün çeşitli vesileler dolayısıyla söylediği nutuklara da dergide yer verilmiştir. Ün dergisinde yer alan bu nutukların içeriğine bakıldığı zaman, halka sürekli biçimde Türklük bilincinin verilmeye çalışıldığı ve Osmanlı'nın kötülenerek halkın yeni bir dünya görüşüyle donatılmak istendiği açığa çıkar. Bu genel bilgiden sonra, tarih sırasına göre dergide yayınlanan nutuklara geçilebilir.

Isparta demiryolunun açılışı münasebetiyle Başbakan İsmet İnönü başta olmak üzere önemli mülki ve askeri erkânın ve halkın geniş katılımıyla 26 Mart 1936 tarihinde Isparta'da bir tören yapılmış ve bu törende Başbakan İsmet İnönü, Isparta valisi Fevzi Daldal, milletvekilleri Kemal Ünal Turan ve Mükerrerem Karaağaç ile Halkevi adına Bekir Türk nutuk vermişlerdir.

İsmet İnönü, nutkunda Cumhuriyet'in meydana getirdiği eserlerin manevî önemi ve siyasi anlamını göz önünde canlandırmanın daha yararlı olacağını söylemiş ve sözlerini şu sözlerle devam ettirmiştir:

“Burada ilerleyen, yapan ve her gün yeni eserler vücuda getiren Türkiye'nin ufak bir modelini canlandırmış oluyoruz. Bu eserler kadar, bunlardan da fazla ehemmiyetli olan, yedi sekiz vilâyet halkının, canlı inkılâp fikirleriyle beslenmiş, inkılâp fikirleri etrafında toplanmış olması; Atatürk'ün kuvvetli ve feyizli eliyle açılan yolda bütün Türkiye'nin bir vücut gibi ilerleyen bir manzara göstermesidir”.<sup>420</sup>

Isparta valisi Fevzi Daldal, nutkunda Isparta demiryolunun Isparta ili için taşıdığı değer konusunda şunları söylemiştir:

<sup>420</sup> Ün, “Başbakan İsmet İnönü'nün Isparta'daki Söylevi”, c.3, sayı:25, Isparta, 1936, s.345.

“İşte bu demiryolu sayesinde ki Isparta'nın meşhuru cihan olan bin bir çiçekli güzel halıları Türkiye'nin her tarafında Türk salonlarını ve duvarlarını tezyin edecektir.

Yine bu demiryolu sayesinde ki bundan sonra Ispartalılar buradan trene binerek Ankara'ya, İstanbul'a, İzmir'e, Afyon'a, Karadeniz'de Samsun'a, Akdeniz'de Mersin'e, Şarkta Elazığ, Diyarbakır'a gidebilecek, birkaç yıl sonra da ta Erzurum'a, Van'a gitmek imkânını bulacaktır.

Yine bu demiryolu sayesinde ki öteden beri bir sanat diyarı olan Isparta endüstri alanında hızla yükselecektir.”

Fevzi Daldal, nutkunda Osmanlı'ya eleştirisini ve Cumhuriyet'e övgüsünü ise şu sözlerle ifade etmiştir:

“Isparta eski Osmanlı hükümeti zamanında değil hatta Meşrutiyet devrinde bile hükümetten bir yardım bir rehberlik görmemiştir. Ancak Cumhuriyet'in feyizli ve yaratıcı devrindedir ki iyiliklere ve yeniliklere kavuşmuştur... Isparta vilâyeti Milli Mücadele'den sonra Cumhuriyet devrinde doğmuş ve Cumhuriyetle beraber yükselmeye başlamıştır.”

Isparta milletvekili Kemal Ünal Turan, nutkunda Isparta ilindeki bayındırlık eserleri hakkında bilgi vermiş, bu bayındırlık eserlerinin tek yaratıcısı olarak Cumhuriyet rejimini göstermiş, bu arada Osmanlı rejimini kötülemiş ve nutkunu şu sözlerle tamamlamıştır:

“Isparta halkı, bütün bunların Cumhuriyet'siz olamayacağını düşünür, Cumhuriyet'in de kurtuluş harbinin ateş ve kanı ile beslenmiş çelik iradelerin gücüyle her şeyi başaracağını bilir. İşte bilgi içinde, Büyük Atatürk'e sonsuz saygılar.”

Milletvekili Mükerrerem Karaağaç ise verdiği nutukta şunları söylemiştir: “Cumhuriyet ve inkılâbın halkçı devletçi siyasası ile dünyanın gözünü kamaştıran, dünyayı hayretlere düşüren, her biri bir nesil için şeref teşkil eden büyük yeniliklere

erdik. Tarihin bir tanecik yarattığı en büyük Türk'ün, Atatürk'ün dehası, onun başvekilinin şaşmaz ve isabetli görüşü ve yılmaz azmi sayesinde daima iyiden iyiye gideceğiz. Ve daima ilerleyecek ve yükseleceğiz.”

Demiryolunun açılışı dolayısıyla Isparta halkının duyduğu sevinç ve gurura tercüman olduğu nutkunda Bekir Türk, Cumhuriyet rejimine övgülerde bulunmuş ve saltanat rejimini ağır sözlerle kötülemiştir.<sup>421</sup>

Atatürk'ün 10 Kasım 1938 tarihinde ölümü dolayısıyla Ün dergisinde iki sayı bu olaya ayrılmış ve bu iki sayıda Atatürk'ün hayatı ve hizmetleri hakkında çeşitli yazılar, şiirler ve nutuklar yayınlanmıştır.

Atatürk'ün ölümünün ardından 11 Kasım 1938 tarihinde T.B.M.M. tarafından Cumhurbaşkanlığı makamına getirilen İsmet İnönü, aynı gün T.B.M.M.'de milletvekillerine hitaben verdiği nutukta, ilk önce, kendisini Cumhurbaşkanlığı makamına getirdikleri için T.B.M.M. üyelerine şükran duygularını iletmış, ardından Atatürk'ün ölümünden duyulan acıya tercüman olmuş ve bu konuda şunları söylemiştir:

“Bu anda Atatürk'ün hatırası teselli bulmaz acılarla dolu olan kalbimizin aziz timsalidir. Atatürk'ün fevkalâde hizmetlerini bugünkü Türk Devleti'nin bünyesinde tam ve temiz eserler olarak tecessüm etmiş görüyoruz. Kadir bilen ve büyük evlât yetiştiren milletimizin yüreğinde, Kemal Atatürk adı, sevgi ve hürmet içinde ebedi olarak yaşayacaktır.”<sup>422</sup>

Atatürk'ün Ankara'daki cenaze töreninin yapılacağı 21 Kasım 1938 Pazartesi günü Isparta'da da Halkevi önünde bir cenaze töreni yapılmış ve gerek Isparta Halkevi önünde ve gerekse Atatürk anıtı önünde Atatürk'ün hayatı ve hizmetleri hakkında hatipler tarafından nutuklar verilmiştir.

<sup>421</sup> Ün, “Isparta'nın Büyük Günü Demiryolu Töreninde Söylevler”, c.3, sayı:25, Isparta, 1936, s.346-349.

<sup>422</sup> Ün, “Sayın İnönü'nün Nutku”, c.5, sayı:56-57, Isparta, 1938, s.773.

Hayri Yavru, Isparta Halkevi önünde verdiği nutukta, Atatürk'ün ölümünden duyulan üzüntü, acı ve ıstırabı süslü ve ağdalı cümlelerle anlatmış, Atatürk'ün çocukluk, eğitim ve askerlik hayatı konusunda bilgi vermiş, Atatürk'ün Birinci Dünya Savaşı yıllarında Çanakkale ve Doğu cephesinde elde ettiği başarılarından, Milli Mücadele yıllarındaki üstün ve başarılı rolünden ve çağdaş bir Türkiye yaratmak için yaptığı inkılâplardan ayrıntılarıyla bahsetmiş ve bu arada “Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi”ni okumuştur.<sup>423</sup>

Remzi Ünlü, Atatürk anıtı önünde söylediği nutukta Atatürk'ün Çanakkale Zaferi'nin kazanılmasındaki önemli rolünü, savaşın bütün safhalarından bahsederek, anlatmıştır.<sup>424</sup>

Atatürk'ün, 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basmasından Cumhuriyet'in ilanına kadar olan hayatı ile Atatürk'ün Milli Mücadele'nin kazanılmasındaki üstün hizmetleri ise Ömer Güllü'nün söylediği nutukta anlatılmıştır.<sup>425</sup>

Hakkı Dereli söylediği nutukta Atatürk'ün 1923 yılından 1938 yılına kadar Türkiye'de gerçekleştirdiği inkılâpları, yaptığı yenilikleri ve elde ettiği siyasi başarıları yıllara bölerek tarihleriyle birlikte tek tek sıralamış, bu arada Atatürk'ün “Onuncu Yıl Nutku” nu okumuş ve nutkuna şu ifadelerle son vermiştir:

“Sen ölmedin Atam; biz öksüz kalmadık Atam. Sen Türk'ün tek yaratıcısı; tarih ve devrimin büyük kurucusu; medeniyetin ve insaniyetin asil peygamberi; sulh ve barışın ölmez mabudu olarak gönüllerde ve hafızalarda ebediyen yaşayacaksınız”.<sup>426</sup>

Atatürk'ün ölümünün Türk Milleti'nde ve kendisinde yarattığı acı sarsıntıyı süslü ve ağdalı cümlelerle anlattığı nutkunda Bekir Türk, insanca düşünenler için gerçek ölümün unutulmak ve gerçek yaşayışın da anılmak demek olduğunu söylemiş

<sup>423</sup> Ün, “Halkevi Önünde Hayri Yavru Tarafından Söylenen Nutuk”, c.5, sayı:56-57, Isparta, 1938, s.783-788.

<sup>424</sup> Ün, “Remzi Ünlü'nün Nutku”, c.5, sayı:56-57, Isparta, 1938, s.789-792.

<sup>425</sup> Ün, “Ömer Güllü'nün Nutku”, c.5, sayı:56-57, Isparta, 1938, s.792-797.

<sup>426</sup> Ün, “Hakkı Dereli'nin Nutku”, c.5, sayı:56-57, Isparta, 1938, s.797-802.



ve Kemal Atatürk adının Türklük, Cumhuriyet ve Bağımsızlık gibi ebedi olarak yaşayacağını vurgulamıştır.<sup>427</sup>

Ün dergisinin kuruluşunun beşinci yıldönümünü kutlamak üzere 14 Ocak 1939 tarihinde Isparta Halkevi'nde yapılan törende Hilmi Dilmen, bir nutuk söylemiş ve nutkunda Ün dergisinin tarihçesini anlatmış ve derginin yazıcılarına hizmetlerinden dolayı teşekkür etmiştir.<sup>428</sup>

Isparta milletvekili İbrahim Demiralay'ın 29 Mart 1939 tarihinde ölümü dolayısıyla 31 Mart 1939'da Isparta'da bir tören yapılmış ve bu törende Hakkı Dereli, İbrahim Demiralay'ın hayatı ve hizmetleri hakkında bir nutuk söylemiştir.<sup>429</sup>

Isparta'da, şehit düşen "tayyareciler" in ruhlarını taziz için 15 Mayıs 1939 tarihinde spor salonunda bir tören yapılmış, askeri ve mülki erkânın ve halkın geniş katılımıyla düzenlenen törende ordu adına Teğmen Hanefi, Tayyare Cemiyeti adına Türkçe öğretmeni Hayri Yavru ve şehir adına da Belediye muhasebecisi Hakkı Dereli, şehitlerin vatan savunmasındaki rolleri, havacılığın bugünkü ve gelecekteki önemi etrafında birer nutuk vermişlerdir.

Türk askerinin kahramanlık vasıflarına çok vurguda bulunduğu nutkunda Teğmen Hanefi şunları söylemiştir: "Dün Çanakkale, İnönü, Sakarya boylarında can verenlerin çocukları, yarın vatan şahikalarının hürriyeti için göz kırpmadan ölüme doğru uçacaklardır."

Büyük, küçük, genç, ihtiyar bütün Türk Milleti'nin hava şehitlerinin ulu varlığını sevgiyle anmak için bugün toplandığını söylediği nutkunda Hayri Yavru, hava şehitleri için şu ifadeleri kullanmıştır:

"Ebedi metfeninizde müsterih uyuyun. Siz çarpan kalbimizde damarlarımızda dolaşan kanımızdasınız. O kalp çarptıkça siz de yaşayacak, o kan yandıkça siz de parlayacaksınız.

<sup>427</sup> Ün, "Bekir Türk'ün Nutku", c.5, sayı:56-57, Isparta, 1938, s.802-804.

<sup>428</sup> Ün, "Hilmi Dilmen'in Söylevi", c.5, sayı:59, Isparta, 1939, s.836-838.

<sup>429</sup> Ün, "Acıklı Bir Ziya", c.5, sayı:61, Isparta, 1939, s.858.

Medeniyetimiz sizin, istiklâlimiz sizin, hürriyetimiz sizindir. Siz Türk Milleti'ne şan ve şeref, Türk yurduna neşe ve saadetsiniz.”

Hakkı Dereli ise nutkunda, Türk Milleti'ne can vermek için canlarını verenlerin asıl mezarının, Türk Milleti'nin kalbi olduğunu ve yaşayan her Türk'ün kalbinde hava şehitlerinin kutsal âbidesi olduğunu belirtmiş ve havacılığın önemi konusunda şunları söylemiştir:

“Yarımın en büyük tehlikesi şüphesiz havalardan gelecektir. Havalarıma hâkim olmayan milletler, bugün hürriyetlerine de hâkim olamıyorlar. Şurada ruhları önünde huşû ile durduğumuz aziz ve mübarek şehitlerimizin fedakârlıklarını anarken; ana yurdun bir harabe halini almamasını, çoluk ve çocuğumuzun ateş ve zehir saçan bombalar altında can verdiğini, kokladığımız temiz havanın günün birinde bize kan kusturmasını istemiyorsak; hava ordularımızı düşmanlara korku ve saygı verecek bir kudrete çıkarmalıyız”<sup>430</sup>.

Hatay'ın Türkiye topraklarına katılışı münasebetiyle 23 Temmuz 1939 tarihinde Isparta Halkevi'nde mülki ve askeri erkânın katılımıyla bir tören yapılmış ve bu törende Hayri Yavru ve Gazi Terbiye Enstitüsü Tarih şubesi mezunlarından Rıza Onaran birer nutuk söylemişlerdir.

Hayri Yavru, nutkunda Atatürk'ün Hatay'ın Türkiye topraklarına katılması yolunda yürüttüğü çalışmalarından övgüyle bahsetmiş ve Atatürk'ün Türk Milleti'ne verdiği sözü Büyük Milli Şef İsmet İnönü'nün yerine getirdiğini bildirmiştir. Aynı nutukta Hayri Yavru, ayrıca şunları söylemiştir:

“Bugün bütün dünya Türk'ün kudreti, Türk'ün asaleti önünde hayranlıkla, hasedle bir kere daha eğiliyor. Yüce Türk bir kere daha dünyaya üstünlüğünü ilan ediyor. Hatay ve bütün Türklük bugün bayram ediyor. Hatay kurtuldu. Hatay Türk'ündü ve Türk'ün olacaktır”<sup>431</sup>.

<sup>430</sup> Aydın, “15 Mayıs Tayyare Şehitleri...” s.875-877.

<sup>431</sup> Ün, “Isparta’ımızda Hatay ve Lozan Günleri I”, c.6, sayı:64-65, Isparta, 1939, s.916-917.

Rıza Onaran ise nutkunda Hatay'ın coğrafyasından ve tarihinden bahsetmiş, Hatay için “Kırk Asırlık Bir Türk Yurdu” tanımını kullanmış ve Hatay'ın ilk ahalisinin, bütün Anadolu'nun olduğu gibi, Orta Asya'da göç eden Türkler olduğunu söylemiştir.<sup>432</sup>

Cumhuriyet Bayramı'nın on altıncı yıldönümü münasebetiyle Isparta'da bir tören yapılmış, gerek Cumhuriyet bayramı töreninde ve gerekse Isparta'da yeni Hükümet konağının ve yeni Halkevi'nin açılışı ve bazı yapıların temel atma törenlerinde hatipler tarafından birçok nutuklar söylenmiştir.

Hayri Yavru, Atatürk anıtına çelenk konulurken söylediği nutkunda Cumhuriyet için “Türklüğü yükseltecek yeni bir idare” nitelemesini kullanmış ve rejime övgülerini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Hızını 120 asırlık tarihinden alan biz, on altı yıla, asırları sığdırdık. Yıllar avucumuzda asır, asırlar devir oldu. Bir sel gibi engelleri yıkarak, bir lav gibi ruhları yakarak medeniyet yollarında akıyoruz. Yer yer yükselen fabrika bacaları, en yalçın kayaları çiğneyerek, en sarp yerleri aşarak giden şimendifer düdüklere Cumhuriyet'in zaferini ilan ediyor.

Türk'ün adı yine dünyaları dolaşıyor. Türk'ün adı yine dostlarına kuvvet, düşmanlarına dehşet veriyor. Bu Cumhuriyet'in eseridir.”

Halkevi açılış töreninde söylediği nutukta Ömer Güllü, Halkevleri'nin kuruluş aşamasından, Halkevleri'nin amaçlarından, kol çalışmalarından ve ülkede gördüğü yararlı işlerden bahsetmiş ve Isparta Halkevi binasının açılmasında hizmetleri geçenlere şükran duygularını iletmiştir.

Tribünün temel atma töreninde konuşan Adnan Demirtaş ise nutkunda şunları söylemiştir:

<sup>432</sup> Rıza Onaran, “Isparta'mızda Hatay ve Lozan Günleri II”, *Ün*, c.6, sayı:66, Isparta, 1939, s.931-933.

“Yurttaş; Bugün buraya koyduğun bu taş on altıncı yılını sevinçle kutladığımız Cumhuriyet’in Isparta’ya bahsettiği eserlere eş, bundan sonrakilere baş olan bir taştır.

Yurttaş; Bugün buraya koyduğun taş, ezelden ebede intikal edegelmekte olan yüce Türk Milleti’nin aziz Cumhuriyet’ini koruyacak, şerefle dolu bir tarihin içinde asırlarca hür ve müstakil yaşamış ve yaşayacak olan Türk gencinin içinde tapınacağı mabedin ve ziyaretgâhı olan kâbenin ilk taşıdır.”

Su tesisatının temel atma töreninde bir nutuk veren Hakkı Dereli, nutkunda Isparta şehri içme suyu tesisatının kısa bir tarihçesini vermiş ve Cumhuriyet rejimine övgülerini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Cumhuriyet devri, bin bir siyasi cereyanların çarpıştığı, nizamı âlemin bozulduğu en fena şartlar içinde geçtiği halde yine halka kadar inerek onun sayısız dertleriyle uğraştı, onun dertlerini benimsedi ve bu kadar muazzam gaileler arasında bu yüksek idealini tahakkuk ettirdi. İşte Cumhuriyet’in fazilet ve halk idaresi olduğunu bu eserleriyle görüyor ve ona candan bağlanıyoruz”.<sup>433</sup>

Atatürk’ün ölüm yıldönümü münasebetiyle 10 Kasım 1939 günü Isparta Halkevi’nde yapılan törende ise ortaokul Tarih öğretmeni Kemal Akgün, Atatürk’ün hayatı, hizmetleri konusunda bir nutuk vermiştir.<sup>434</sup>

İsmet İnönü, 1 Kasım 1942 tarihinde, T.B.M.M.’nin altıncı seçim devresinin dördüncü toplanma yılını açış nutkunda, geçen bir yıl içinde hükümetin bayındırlık, ziraat, kültür, teknik öğretim ve güzel sanatlar alanlarında gördüğü yararlı işlerden bahsetmiş, Türkiye’nin İkinci Dünya Savaşı’ndaki tarafsızlık politikasını savunmuş, gittikçe şiddetlenen düşmanlık havası içinde her gün biraz daha sinirlenmiş taraflar arasında tarafsızlık politikasını yürütmenin hükümet için çok yorucu olduğunu ifade etmiş ve Türkiye’nin dünya savaşına her zamankinden daha çok yaklaştığını bildirerek, millet ve devletçe güçlü olmanın gerekliliğine işaret etmiş ve gözü

<sup>433</sup> Ün, “Cumhuriyet Bayramı’nın On Altıncı Yılı”, c.7, sayı:67-68, Isparta, 1939, s.939-944

<sup>434</sup> Akgün, “Ebedi Şefin Hayatı...”, s.944-948.

doymaz vurguncu olarak nitelendirdiği tüccarlara ve milletin hükümete güvenini azalttığını belirttiği hırslı politikacılara uyarılarda bulunmuştur. Ayrıca Cumhuriyet hükümetinin bu zor şartlar içinde herkes tarafından desteklenmesinin gerekliliğine dikkatleri çekmiştir.<sup>435</sup>

İsmet İnönü, 1 Kasım 1945 tarihinde, T.B.M.M.’nin yeni çalışma yılını açış nutkunda, ilk önce hükümetin geçen bir yıl içinde dışarıda ve içeride yaptıkları ile gelecek yıl için tasarladıklarından toplu birer giriş konusu olarak bahsetmiş, söylediklerinin bütün ağırlığını ise Türkiye’nin İkinci Dünya Savaşı yıllarındaki dış politikası ile Türkiye’de iç rejimin gelişme yollarına ayırmıştır. İsmet İnönü, nutkunda Türkiye’nin tarafsızlık politikasını “İkinci Cihan Harbi boyunca takip ettiği dış politikadaki uzağı görürlülük sayesinde Türkiye adalet hissi olan her insan ve her cemiyete karşı alını açık ve temiz vicdanı ile bakacak durumdadır” sözleriyle savunmuş, zamanında tarafsızlık politikası nedeniyle Türkiye’yi takdir eden ülkelerin 1943 yılı sonlarından itibaren Türkiye’ye bir takım isnatlar yüklediğini belirtmiş ve bu isnatlara karşı Türkiye’yi tutumunda haklı çıkaran gerekçeler göstererek yapılan isnatların haksızlığına vurguda bulunmuş ve Türk Milleti’nin yaşama davasını şu sözlerle toplamıştır:

“Herhangi bahane ile toprağı ve hakları üzerinde Türkiye’den bir şey istemek, en ufak bir insaf ile izah edilemez. Açıkça söyleriz ki, Türk topraklarından ve haklarından hiç kimseye verilecek bir borcumuz yoktur. Şerefli insanlar olarak yaşayacağız ve şerefli insanlar olarak öleceğiz.”

Konuşmasının yarısını iç rejimin gelişme yollarına ayıran İsmet İnönü, Türk rejiminin demokratik olmadığı yolundaki eleştirilere karşı Türk rejimini şu sözlerle savunmuştur:

“Devrim hareketlerinde Cumhuriyet’in bir halk idaresi olarak kuruluş, yani demokratik karakteri esas tutulmuştur. Bütün bu devrimler, bir diktatörlük rejiminin eseri olarak meydana gelmemiş, Büyük Millet Meclisi’nin kanunlarıyla kurulmuştur. Demokratik karakter bütün Cumhuriyet devrinde prensip olarak muhafaza

<sup>435</sup> Ün, “Milli Şef İsmet İnönü’nün Nutku”, c.9, sayı:103-105, Isparta, 1942, s.1427-1429.

olunmuştur. Diktatörlük prensip olarak hiçbir zaman kabul olunmadıktan başka zararlı ve Türk Milleti'ne yakışmaz olarak daima itham edilmiştir.”

İsmet İnönü, ileride Türk rejiminde yapılabilecek değişiklikler konusunda hükümeti güçsüz bir konumda göstermemek ve yanlış anlamalara fırsat vermemek düşüncesiyle nutkunda şunları da söylemeyi ihmal etmemiştir:

“İç idaremizin hiçbir safhasını, içeride gürültüden korkarak ve dışarıya gösteriş ve kendimizi beğendirme gayretine düşerek düzene koymayacağız. Büyük Millet Meclisi'nde çıkacak her kanun ve Türkiye'de yürüyecek her nizam, Türk Milleti'nin kendi iradesinden ve ihtiyaçlarından doğacak ve bütün vatandaşlar için adalet ve şefkat hislerine dayanacaktır”.<sup>436</sup>

İsmet İnönü, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı münasebetiyle 19 Mayıs 1947 tarihinde Ankara stadyumunda verdiği nutukta Türk Devletinin milliyetçi yapısını sola ve sağa çekmek isteyenlerin varlığına işaret etmiş ve bu konuda şunları söylemiştir:

“Bugün dünyanın gidişi öyledir ki, sizler, fikir cereyanı şekli altında, vatanın kaderi ile ilgili olan tehlikelerle, erken yaşınızda karşılaşmış bulunuyorsunuz. İkinci Cihan Harbi ve ondan sonraki devir, fikir hücumlarına, en tesirli olarak, gençlerimizi hedef tutmayı meslek edinmiştir.

İlk önce, muhariplerden biri ve bize hayati felaketler getirecek olan taraf faydasına masumları sürüklemek gayreti, ‘İrkçılık ve Turancılık’ şekli altında harekete geçti. Buna karşı Türk gençliği selametli yolu kavramakta gecikmedi. Harp sonrasında ise, yabancı ve istilacı politika akımı, memleketimizde ‘ileri demokrasi ve faşistleri temizlemek’ iddiası altında, vatan için en zararlı bir hareket uyandırmaya çalıştı. Bunun gençliğimiz içinde yaratmak istediği cereyan süratle muvaffakiyetsizliğe uğramıştır. Birbiri arkasından gelen ve memleket için biri

<sup>436</sup> Turan, “Milli Şefin Tarihi...”, s.1949-1952.

ötekinden zararlı olan ifratçı telkinlerin yer tutmaması, memleketin selameti için büyük müjdedir".<sup>437</sup>

Sonuç olarak basın özgürlüğünün önemli oranda kısıtlandığı bir ortamda C.H.P. tarafından kurulmuş olan Halkevleri'nin çıkardıkları dergilerin yayın politikası, içerik, söylem bağlamında hiç de özgür olmadıkları kendiliğinden anlaşılır. Halkevleri dergileri âdeta Tek Parti iktidarının bir propaganda aracı haline dönüşmüşlerdir. Nitekim Ün dergisinde bu özellikleri görmek mümkündür.

Ün dergisinde Türk inkılâbına ilişkin yazılara ve bu yazılarda kullanılan söylemlere bakıldığı zaman temel amaçların; Türk inkılâbını halka benimsetmek, halkı C.H.P.'nin altı ilkesinde anlamını bulan resmi ideoloji doğrultusunda yetiştirmek ve topluma bir ulus bilinci vermekten oluştuğu görülür. Türk inkılâbının halkın benliğine sindirilmesi aşamasında eski ile yeni sık sık birbirleri arasında karşılaştırmaya tâbi tutulmuş ve eski kötülenmiştir. Yine Şeflik bilinci Türk inkılâbının halka benimsettirilmesi sürecinde ana unsur olarak kullanılmıştır. Toplumda ulus bilinci verilmek istenildiği zaman ise Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi'ne başvurulmuştur. Resmi ideoloji ise diğer ideolojiler kötülenerak ayakta tutulmaya çalışılmıştır. Ve halk Türkiye'deki ve dünyadaki gelişmelerden rejimin istediği doğrultuda haberdar edilmiştir. Kısacası dergi Tek Parti iktidarınca üretilen siyasi, ideolojik ve kültürel mesajların tümünü sütunlarına yansıtmaya çalışmış ve ayrıca nutukları bu mesajların halka iletilmesinde bir araç olarak kullanmıştır.

Mesaj verme endişesinin dergiye ne ölçüde egemen olduğu Isparta tarihi ve Isparta'da bulunan eski eserler ile ilgili yazıların yer aldığı bir sonraki bölümde daha iyi anlaşılacaktır.

---

<sup>437</sup> Turan, "19 Mayıs", s.2119-2120.

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### ISPARTA TARİHİ VE ISPARTA'DA BULUNAN ESKİ ESERLER İLE İLGİLİ YAZILAR

Bu bölümde Ün dergisinde yer alan tarih çalışmaları konusunda ayrıntılı bilgi verilecek, bu yazılar değerlendirmeye tâbi tutularak iktidarın yeni siyasi anlayışını desteklemek düşüncesinin ve Türk Tarih Tezi'nin dergideki tarih çalışmalarını nasıl yönlendirdiği belirtilecek ve derginin bir yandan tarih kültürü ve tarih bilgisini topluma kazandırmaya çalışırken bir yandan da mevcut iktidarın siyasi hedeflerini destekler nitelikte hangi siyasi kazanımları nasıl elde etmek istediği aydınlatılmaya çalışılacaktır. Kısacası bu bölümde derginin siyasetin hizmetinde olup olmadığı konusu açığa çıkarılacaktır.

Cumhuriyet döneminde tarih çalışmaları, en düzenli bir şekilde Türk Tarih Kurumu'nun rehberliğinde Halkevleri bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Üniversitelerde tarih bölümlerinin yeni kurulduğu sıralarda Halkevleri öncü çalışmaları ile ülkede tarihsel ve kültürel ilk bilimsel yayınları gerçekleştirmişler ve gerek Avrupa'da ve gerekse son yıllarda Türkiye'de de ilgi gören yerel tarih çalışmalarının öncülüğünü yarım yüzyıl önce yapmışlardır. Halkevleri yayınladıkları dergiler, kitaplar ve broşürler aracılığıyla buldukları yörenin tarihsel ve kültürel zenginliklerini açığa çıkarmışlar, topladıkları tarih kaynaklarını yayınlamışlar, birçok eserin yerini bildirmişler ve bir yığın kitabe, vakfiye, sicil, mezar taşı gibi kayıtları kaybolmaktan kurtarmışlardır. Halkevleri'nin tarih alanında en önemli katkıları ise çıkardıkları dergilerdir. Halkevleri dergileri içerisinde tarih yazılarına en çok yer ayıran ve tarih çalışmaları bakımından en başarılı dergiler ise sırasıyla Ankara Halkevi yayım organı Ülkü, Eminönü Halkevi yayım organı Yeni Türk, Isparta Halkevi yayım organı Ün, Konya Halkevi yayım organı Konya, Çorum Halkevi yayım organı Çorumlu, Manisa Halkevi yayım organı Gediz, Bursa Halkevi yayım organı Uludağ, Gaziantep Halkevi yayım organı Başpınar, Afyon Halkevi yayım organı Taşpınar ve Kars Halkevi yayım organı olan Doğu dergileri olmuştur.



Çalışmanın konusunu oluşturan Ün dergisi ise bulunduğu çevrenin tarihini ve kültürünü en ince detaylarına kadar inceleyen araştırmacıların eseridir. Devletin en yoksul ve olanaklarının en sınırlı olduğu bir dönemde, böyle düzenli ve kaliteli bir dergi çıkarmak ve (bazıları iki üç, hatta dört sayı bir arada olmakla beraber) bunu 172 ay devam ettirmek bugün için bile gerçekleştirilmesi çok zordur. Tarih çalışmaları bakımından günümüzde bile böyle kaynak bir derginin çıkması düşünülemez.<sup>438</sup> Gerçekten Ün dergisi yaptığı tarih araştırmaları ile yayımlandığı dönemde diğer Halkevleri'ne örnek ve model oluşturmuştur. Ün dergisi, Çorumlu dergisi, Uludağ dergisi, Konya dergisi bir tarafa bırakılacak olursa gerek diğer Halkevleri dergilerinde makale şeklinde, gerek ayrı ayrı kitap ve broşür tarzında yayınlanan tarihi araştırmaların pek çoğu, pek nadir bazı istisnalar bir tarafa bırakılacak olursa, usulsüz, plansız, bilgisiz yapılmış ve ilmi kaidelere uygun bir şekilde yapılmamıştır.<sup>439</sup>

## I- ISPARTA TARİHİ İLE İLGİLİ YAZILAR

Isparta Halkevi'nin çıkarmış olduğu Ün dergisini tarih çalışmaları bakımından öncelikle ele almak gerekir. Çünkü Isparta Halkevi yayın organı olan Ün dergisini folklor alanındaki çalışmalardan sonra en değerli kılan nitelik yürüttüğü tarih çalışmalarıdır. Tarih çalışmaları bakımından böyle kaynak bir derginin günümüzün gelişmiş koşullarında çıkması bile çok zordur. Nitekim dergide Isparta'nın tarihi, tarih öncesi dönemlerden başlayarak Cumhuriyet dönemine kadar çok ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmuş, bu yapılırken arşivlerdeki mühimme ve tapu defterleri üzerinde çalışılmış, Isparta şer'i mahkeme sicilleri incelenmiş, ayrıca birçok seyahatname, yazma ve matbu eserlerden yararlanılmış ve bu arada kimi zaman da alanında isim yapmış bilim adamlarının eserlerinden iktibas yoluna gidilmiş ve milli tarihin yerel safhalarına ait belgeler bulunmaya çalışılmıştır. Yürüttüğü bu çalışmalarla dergi, Halkevleri için rehber niteliği taşıyan kılavuzlardaki

<sup>438</sup> Mahmut H. Şakiroğlu, "Memleketimizde Toplu Tarih Çalışmaları II", **Tarih ve Toplum**, c.7, sayı:38, İletişim Yayınları, İstanbul, 1987, s.10-11.

<sup>439</sup> M. Fuad Köprülü, "Halkevleri'mizde Tarihi Araştırmalar Nasıl Yapılmalıdır?", **Ülkü**, c.13, sayı:73, Ankara, 1939, s.9-12.

önerilere uygun bir çalışma programı takip etmiştir.<sup>440</sup> Isparta tarihi ile ilgili olarak dergide çıkan yazıların içerik bakımından bir analizi yapılmadan önce bu yazıların tematik değerlendirmesi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 23: Ün dergisindeki tarih yazılarının yazı adedi ve sayfa sayısı bakımından konulara dağılımı.

Yazının Konusu	Yazı Adedi	Sayfa Sayısı
Tarih Öncesi Dönemler	4	35,5
Selçuklulara Kadar Olan Dönem	4	12,5
Hamitoğulları Dönemi	17	55,5
Osmanlılar Dönemi	106	342,5
Milli Mücadele Dönemi	4	7
Isparta Dışı	5	14
<b>Toplam</b>	<b>140</b>	<b>467</b>

Bu tablodan da anlaşılacağı üzere Ün dergisinde tarih alanında çıkan toplam 140 yazının 135'i doğrudan Isparta'yı konu edinmiş olup, Isparta'yı konu edinmeyen tarih yazılarının toplamı 5'te kalmıştır. Bu durum derginin yerel tarihle ilgilendiğini açık bir şekilde göstermektedir. Yine bu tablonun anlattığına göre incelenen dergi, daha çok Isparta ilinin Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki tarihi üzerinde durmuş ve Osmanlı İmparatorluğu zamanında Isparta'daki yaşayışı açığa çıkarmaya çalışmıştır. Nitekim 140 yazının 106'sı Osmanlı İmparatorluğu dönemi ile ilgilidir. Hamitoğulları Beyliği hakkında dergide çıkan yazıların toplamı ise 17 olup, yazı adedinin çokluğu bakımından Osmanlı döneminden sonra ikinci sırada gelmektedir. Dergide tarih öncesi dönemler, Selçuklulara kadar olan dönem ve Milli Mücadele döneminde Isparta'daki yaşayış ile ilgili olarak ise sadece 12 yazı çıkmıştır. Dergideki bu durumun nedenleri ve tarih alanında dergide çıkan yazıların içerik analizi birlikte açıklanmak istendiğinde ise şu tespitlerde bulunulabilir.

1) Derginin yazarları, Isparta ilinin tarih öncesi dönemdeki yaşayışını aydınlatabilecek yeterli bilgi ve donanıma sahip değildir. Nitekim dergide bu dönem ile ilgili olarak sadece 4 yazı çıkmış olup, bunların hepsi iktibas'tır. İktibas edilen

<sup>440</sup> Bu öneriler için bkz. Remzi Oğuz Arık, **Halkevlerinde Müze, Tarih ve Folklor Çalışmaları Kılavuzu**, Ankara, 1947, s.111-123.

yazılar ise Şevket Aziz Kansu, Tahsin Özgüç ve Kurt Bittel gibi alanında isim yapmış ilkçağ uzmanlarına aittir.

2) Selçuklulara kadar olan dönem olarak adlandırdığımız Roma, Hıristiyanlık ve Bizans döneminde Isparta'daki yaşayışı anlatmak üzere dergide çıkan yazı adedi de sadece 4 olup, bu dönem ile ilgili yazı azlığının nedeni olarak, Türk Tarih Tezi'nin Türkiye'deki egemenliği ve bunun dergiye doğrudan yansımaları gösterilebilir. Türk Tarih Tezi gereğince Anadolu'nun ilk hâkimi olarak Türkler kabul ediliyor, Anadolu'da Roma ve Yunan medeniyetinden önce bu medeniyetlerden daha üstün bir Türk medeniyetinin var olduğu iddia ediliyordu. Ancak bunu kanıtlamak ve belgelendirmek kolay değildi. Nitekim incelenen dergide de, Türk Tarih Tezi'ni anımsatan ifadeler kullanılmış, ancak bunu belgelendirecek bir kaynak gösterilmemiş ve sanki Roma, Hıristiyanlık ve Bizans döneminin üzerine bir perde çekilmek istenmiştir. Kısacası Anadolu'nun Türklük öncesi dönemleri özellikle dışlanmak istenmiştir.<sup>441</sup>

3) Dergide Selçuklular zamanında Isparta'daki yaşayış ile ilgili olarak bağımsız bir yazı kaleme alınmamış olup, bunun nedeni olarak Isparta'nın 1204 yılı gibi geç denebilecek bir tarihte Selçukluların eline geçmesi gösterilebilir. Ayrıca Isparta'nın Bizans sınırına yakınlığından dolayı Türkler ile Bizanslılar arasında sürekli savaflara sahne olması, sık sık iki taraf arasında el değiştirmesi ve Selçuklularla ilgili kaynakların yetersizliği ve elde bulunan kaynakların o tarihte henüz tasnif edilmemiş olması da bu durumun nedeni olarak gösterilebilir.

4) Isparta'da kurulan Hamitoğulları Beyliği hakkında dergide yeterli denilebilecek sayıda yazı kaleme alınmış olup, derginin yazarları bu beyliğin tarihini aydınlatmak yolunda çok çeşitli tarihi kaynaklardan yararlanmışlardır. Özellikle dergi yazarlarının bu beylik hakkında bilgi veren Isparta'daki kitabeleri

---

<sup>441</sup> Ün dergisinde Isparta tarihi anlatılırken Roma, Hıristiyanlık ve Bizans dönemi geçiştirilmiş, ancak bir sonraki başlıkta görüleceği üzere Isparta ilinde bulunan Roma İmparatorluğu döneminden kalma eski eserler üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur. Yaşanan bu çelişkiyi döneme has bir özellik olarak görmek mümkündür. Zira Cumhuriyet devrinde tarih çalışmalarına yeni bir yön verilmiş, ortaya çıkan problemler ancak zaman içerisinde halledilebilmiştir.

yayınlamaları Hamitoğulları beyliğinin gerçek tarihini açığa çıkarmak bakımından ilme çok önemli katkılar sağlamıştır.

5) Ün dergisinde Osmanlı İmparatorluğu zamanında Isparta ilindeki yaşayış çok ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmuş olup, yukarıda belirtildiği üzere dergide çıkan yazıların büyük bir çoğunluğu Osmanlı İmparatorluğu döneminde Isparta'daki yaşayış ile ilgilidir. Dergide tarih alanında çıkmış yazıların büyük bir çoğunluğunun Osmanlı dönemine ayrılmış olmasının baş sebebi ise bu dönem ile ilgili kaynakların çeşitliliği ve bolluğudur. Nitekim derginin yazarları bu bol ve çeşitli kaynaklardan olağanüstü denilebilecek ölçüde yararlanmasını bilmişlerdir. Dergide en çok yararlanılan tarihi kaynaklar ise arşiv belgeleridir. Nitekim derginin yazarları çok yoğun bir arşiv çalışmasına girişmişler, başta mühimme defterleri olmak üzere, tapu defterlerini ve Isparta şer'i mahkeme sicillerini incelemişler ve Isparta'nın sosyal, siyasi, ekonomik ve idari tarihini çoğunlukla bu arşiv belgelerinden yola çıkarak aydınlatmaya çalışmışlardır. Yine belli başlı Osmanlı tarihleri ve yerli ve yabancı seyahatnameler de yararlanılan kaynaklar arasındadır. Dergide yayımlanan arşiv belgelerinin içeriğine bakıldığı zaman büyük bir bölümünün Osmanlı rejimine eleştiri getirilebilecek kayıtlarla dolu oldukları anlaşılmakta olup, sanırız ki derginin yazarları bu arşiv belgelerinden siyasi bir amaç doğrultusunda yararlanmayı da ihmal etmemişlerdir. Ancak bu belgelerin sadece siyasi amaç için kullanıldığını düşünmek, bu belgeleri büyük bir çalışma örneği göstererek bulup ortaya çıkaran ve ilme mal eden derginin yazarlarına karşı yapılabilecek haksızlıkların en büyüğü olur.

5) Milli Mücadele yıllarında Isparta'daki yaşayış ile ilgili olarak ise dergide sadece 4 yazı çıkmış olup, bu durumun en önemli nedeni olarak, Isparta ilinin düşman işgaline uğramaması ve dolayısıyla Milli Mücadele yıllarında Isparta'da çok da önemli bir olayın meydana gelmemesi ve Milli Mücadele'nin kazanılmasında Isparta ilinin oynadığı rolün öneminin azlığı gösterilebilir. Bununla birlikte Isparta halkı da Milli Mücadele yıllarında kendilerinden beklenen fedakârlığı esirgememişler ve düşmana karşı savaştan kaçınmamışlardır. Nitekim dört yazı, Ispartalıların Milli Mücadele yıllarında gördükleri yararlı işlerden bahsetmektedir.

Isparta tarihi ile ilgili olarak dergide yazısı çıkan yazarlar bir analize tâbi tutulduğunda ise şu tespitlerde bulunulabilir.

1) Isparta tarihi ile ilgili en çok yazıyı Hikmet Turhan Dağlıoğlu kaleme almış olup, onu sırasıyla Fehmi Aksu, Hâmit Dereli, Tahir Erdem, Neşet Çağatay, Neşet Köseoğlu takip etmiştir.

2) Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Isparta tarihi konusunda 50 yazı kaleme almış olup, bu yazıların toplam sayfa sayısı 175'tir. Dağlıoğlu, daha çok Osmanlı dönemi ile ilgilenmiş, mühimme defterlerini ve tapu defterlerini incelemiş, ve bu arşiv belgelerinden yola çıkarak Isparta tarihini açığa çıkarmayı amaçlamıştır.

3) Fehmi Aksu, Isparta tarihi konusunda 14 yazı kaleme almış olup, bu yazıların toplam sayfası 50'dir. Fehmi Aksu da arşiv belgelerinden yararlanarak Osmanlı dönemindeki Isparta tarihini açığa çıkarmak istemiş, ancak kendisi daha çok Isparta şer'i mahkeme sicilleri üzerinde durmuş ve bu siciller arasında rastladığı kendince önemli gördüğü belgeleri yazılarında yayınlamıştır.

4) Hâmit Dereli, 11 yazı kaleme almış olup, bu yazıların toplam sayfası 30'dur. Hâmit Dereli, bu yazılarında bir İngiliz papazın seyahat kitabını Türkçe'ye tercüme etmiştir.

5) Tahir Erdem, 9 yazı kaleme almış olup, bu yazıların toplam sayfası 27'dir. Tahir Erdem yazılarında daha çok Hamitoğulları Beyliği tarihi üzerinde durmuş ve değişik kaynaklardan yararlanmak suretiyle bu beyliğin tarihini aydınlatmaya çalışmıştır.

6) Neşet Çağatay, 8 yazı kaleme almış olup, bu yazıların toplam sayfası 33'tür. Çağatay da mühimme ve tapu defterlerini incelemiş ve bu arşiv belgelerinden faydalanarak Isparta'daki yaşayışı açığa çıkarmaya çabalamıştır.

7) Neşet Köseoğlu, 6 yazı kaleme almış olup, bu yazıların toplam sayfası 16,5'tur. Kendisi daha çok Isparta şer'i mahkeme sicillerini incelemiştir.

Çalışmada tarihin kronolojik akışı takip edilerek sırasıyla tarih öncesi dönemde, Selçuklulara kadar olan dönemde, Hamitoğulları zamanında, Osmanlı İmparatorluğu döneminde ve Milli Mücadele yıllarında Isparta'daki yaşayış ile ilgili olarak dergide çıkan yazılar değerlendirmeye tâbi tutulacaktır.

### 1- Tarih Öncesi Dönemler

Isparta'nın tarih öncesi dönemi ile ilgili olarak dergide çıkan yazıların tamamı iktibas'tır. Bu durum derginin bu konuda yanlış bir hüküm vermekten kaçındığını ve bu konuda söz söyleme yetkisini konunun uzmanlarına bırakmayı uygun gördüğünü bizlere gösterir.

Şevket Aziz Kansu tarafından kaleme alınan yazıda, T.T.K. adına 1944 yılında Isparta, Burdur illeri çevresinde tarih öncesi araştırmalar yapıldığı ifade edilmiş ve bu araştırmaların Isparta ile ilgili sonuçları açıklanmıştır. Bu bağlamda yazıda, Şevket Aziz Kansu idaresindeki heyet tarafından Bozanönü Ovası'nın ortasında Kapalı İn mağarasında kazılar yapıldığı, bu kazılar sonucunda Kapalı İn mağarasından Üst Paleolitik döneme ait çakmak taşından aletler, saf sileks aletler, nükleüsler, at dişleri, kemik parçaları, fosilleşmeye başlayan hayvanat kemik parçaları çıkarıldığı bildirilmiş ve Bozanönü Ovası'ndaki bu mağaranın Anadolu'da Paleolitik yerleşmeyi gösteren ilk mağara olduğu ifade edilmiştir.

Baradiz çevresinde de kazıların yapıldığının belirtildiği yazıda, bu kazılarda Mezolitik döneme ait mikrolit çakmak taşı aletleri, çanak çömlek, sileks aletler, cilalı bir taş balta ve demirden yapılmış bir ok ucu bulunduğu bildirilmiştir. Aynı yazıda kazı yapılan yerlerin fotoğrafları, bu kazılardan elde edilen buluntuların resimleri ve kazı yapılan yerin bir haritası yayınlanmıştır.<sup>442</sup>

Kurt Bittel tarafından kaleme alınan ve arkeoloji uzmanı Selim Dirvana tarafından Türkçe'ye tercüme edilen "Isparta'nın Tarihten Önceki Devrine Ait Tetkikler" başlıklı yazıda ise Isparta Ovası'nda bulunarak Berlin Müzesi'nde saklı

<sup>442</sup> Şevket Aziz Kansu, "Isparta, Burdur İlleri Çevresinde T.T.K. Adına 1944 Haziran'ında Yapılan Prehistorya Araştırmalarına Dair İlk Rapor", *Ün*, c.12, sayı:135-136, Isparta, 1945, s.1889-1905.

tutulduğu söylenen otuz bir vazonun fotoğrafları yayınlanmış, bu vazoların diğer Anadolu kültürleri ile olan ilişkisi üzerinde durulmuş ve bu vazoların M.Ö. 3000 yılına ait olduğu ve daha çok Batı Anadolu kültürünün etkisinde kaldığı ifade edilmiştir.<sup>443</sup>

“Ön Tarihte Isparta Ovası Kültürü ve Yeni Buluntuları” başlıklı iki yazısında Tahsin Özgüç, Isparta Halkevi Müzesi’nde bulunan ve Isparta Halkevi Tarih-Müze şubesi üyelerinin topladığı Isparta’nın Atabey ve Göndürle köyündeki höyüklerde bulunan çanak çömleği tipoloji bakımından incelemiş, bu çanak çömleklerin boy, genişlik, süs, yapı malzemesi, teknik ve biçimleri hakkında açıklamalarda bulunmuş, ardından bu vazoların diğer Anadolu kültürleri ile olan ilişkisine değinmiş ve bu konuda şunları söylemiştir:

“Isparta ovasının ön tarihteki kültürü büyük Batı Anadolu kültürünün daha fazla etkisi altında kalmış mahalli bir kültürdür”.<sup>444</sup>

## 2- Selçuklulara Kadar Olan Dönem

“Milâttan Evvelki Isparta Tarihi Hakkında” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Isparta şehrinin kimler tarafından kurulduğu ve bu adın kendisine kimler tarafından verildiği konusu üzerinde durmuş ve bu konuda şu bilgileri vermiştir:

“Bütün klâsik Avrupa bilginleri Isparta’nın eski Yunan ve Romalılar tarafından tesis edildiğini yazarlar. Halbuki Anadolu, şarktan gelmiş daha doğrusu Ural-Altay’dan kopup garba hicret eden Türk kabileleri tarafından imar edilmiştir.

Kendisiyle birlikte çalıştığım Berlin Üniversitesi Profesörlerinden Prof. Dr. Unger Anadolu şehirlerinin Yunanlı bir asilden gelmediğini söylemektedir. Isparta hakkında mütalaasını sorduğum zaman bana şöyle bir izahta bulunmuştur:

<sup>443</sup> Kurt Bittel, “Isparta’nın Tarihten Önceki Devrine Ait Tetkikler”, *Ün*, c.11, sayı:121-122, Isparta, 1944, s.1671-1679.

<sup>444</sup> Tahsin Özgüç, “Ön Tarihte Isparta Ovası Kültürü ve Yeni Buluntuları I”, *Ün*, c.11, sayı:123-124, Isparta, 1944, s.1703-1708.

Tahsin Özgüç, “Ön Tarihte Isparta Ovası Kültürü ve Yeni Buluntuları II”, *Ün*, c.11, sayı:125-126, Isparta, 1944, s.1735-1738.

‘Memleketin asıl ismi Barida’dır. Bu kelime bir defa Yunanca değildir. Belki Etice belki de Lidya dilinde yazılmış bir kelimedir. Çünkü Lidyalılar ve Etiler Asya’ya Asuva, Ankara’ya Ankuva, Malatya’ya Melidia diyorlardı. İlk Yunan muhacirleri buranın güzelliğini işitmişler ve Isparta manasına olarak İs-barid demişlerdir. Bu kelime zamanla Sparta, Isparta şekline geçmiştir”<sup>445</sup>.

Bununla birlikte gerçekte ise Isparta şehrinin ne zaman ve kimler tarafından kurulduğuna dair herhangi bir bilgi yoktur.<sup>446</sup>

“Isparta Şehri” başlıklı yazısında Müzeyyen Ağlarıcı Isparta’nın, kuruluşundan Cumhuriyet dönemine kadar olan tarihi konusunda genel bir bilgi vermiş ve Isparta’nın Selçuklu Türklerinin eline geçişine kadar kimlerin egemenliğinde bulunduğu konusunda şunları söylemiştir:

“Lidyalılardan evvel Isparta Etiler ve Frikyalıların elinde bulunmuştur. Lidya kralı Krezüs’ü Pers kralı Kyrus mağlup ettikten sonra M.Ö. 546’da İranlılar bu havalıye hâkim olmuşlardır. Fakat Isparta’nın asıl Orta Asyalı kavimleri bu istilâlara hiçbir zaman boyun eğmemişler, istilâcıları daimi şekilde oyalamışlardır. Isparta İranlılardan sonra İskender’in ve bunun ülkesinin parçalanmasıyla Selefküslerin arazisi içine girdi. Nihayet Avgostos zamanında Romalıların ülkesi oldu. Isparta Romalıların en mühim bir şehri idi. Hıristiyanlığın tamamıyla yerleşmesinden sonra burası bir piskoposluk merkezi olarak para çıkararak bir şehir olmuştu. Roma İmparatorluğu’nun ikiye ayrılmasından sonra burası Şarki Roma Bizans İmparatorluğu’nun hissesine düşmüş ve daima bir vilayet ve piskoposluk merkezi olarak muhafaza edilmiştir. Isparta daha Bizans’a tâbi iken çok defa Türk akınlarına maruz kalmıştır. Nihayet Selçuklu Türklerinden Rüknettin Süleyman Şah’ın oğlu III. Kılıç Arslan Isparta’yı 1204 iptidasında zaptetti”<sup>447</sup>.

<sup>445</sup> Dağlıoğlu, “Milâttan Evvelki Isparta Tarihi Hakkında”, *Ün*, c.1, sayı:6, Isparta, 1934, s.93-96.

<sup>446</sup> Feridun Emecan, “Isparta”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c.19, İstanbul, 1999, s.195.

<sup>447</sup> Müzeyyen Ağlarıcı, “Isparta Şehri”, *Ün*, c.11, sayı:131-132, Isparta, 1945, s.1839-1843.



### 3- Hamitoğulları Dönemi

İncelenen dergide Türkiye Selçukluları zamanında Isparta’da geçen olaylar hakkında hemen hemen hiç bilgi verilmemiş ve doğrudan Hamitoğulları Beyliği dönemine geçilmiştir. Hamitoğulları Beyliği hakkında dergide on yedi yazı çıkmış olup bu beylik ile ilgili en derli toplu bilgiyi İbrahim Hakkı Konyalı vermiştir.

“Hamitoğulları” başlıklı yazısında İbrahim Hakkı Konyalı, Hamitoğulları Beyliği’nin Selçuklularla birlikte Doğu’dan gelen bir Oğuz birliğinin başında bulunan ve Selçuklu emirleri arasında yer alan Hamit Bey tarafından Selçukluların çözümlenmesinden sonra 13.yüzyılın sonunda kurulduğunu belirtmiş, Hamit Bey’in ölümünden sonra yerine torunu Dünder Bey’in geçtiğini ifade etmiş, Dünder Bey zamanında beyliğin merkezinin Uluborlu’dan Eğridir’e nakledildiğini ve Antalya ile Korkuteli’nin ele geçirildiğini söylemiş, Dünder Bey’in Moğolların Anadolu valisi olan Timurtaş tarafından öldürülmesi üzerine Isparta ve Eğridir’in 1324 yılında Moğolların eline geçtiğini bildirmiştir. Aynı yazıda Konyalı, Timurtaş’ın Anadolu’dan ayrılması üzerine Dünder Bey’in çocuklarının, beyliği yeniden kurduklarını söylemiş, Hamitoğulları’nın, Karamanoğulları ile yaptıkları savaşlarda yenilgiye uğradıklarını ve bu yenilgiden sonra Hamitoğulları’nın, Osmanlı hükümdarı I. Murat’ın isteği üzerine topraklarının bir bölümünü 80 bin altın karşılığında 1381 yılında Osmanlılara sattıklarını belirtmiş ve bu beyliğe 1391 yılında Yıldırım Bayezit’in son verdiğini bildirmiştir.<sup>448</sup>

“Hamit Oğulları Sülalesine Ait Mühim Vesikalar” başlıklı yazısında Neşet Köseoğlu, kitabelerden elde ettiği bilgilerle Hamitoğulları Beyliği tarihini aydınlatmaya çalışmıştır. Bu bağlamda Köseoğlu, Eğridir’de Dünder Bey Medresesi’nin iç tarafında bulunan 1302 tarihli kitabe ile Burdur Camii Kebir minaresinin kaidesinde bulunan 1301 tarihli iki kitabedeki “Dünder Bini İlyas Bini Hamit” ibaresinin diğer eserlerdeki bilgilerin aksine Dünder Bey’in Hamit Bey’in oğlu değil, torunu olduğunu kanıtladığını ifade etmiş ve bu kitabelerin fotoğraflarını

<sup>448</sup> İbrahim Hakkı Konyalı, “Hamitoğulları”, *Ün*, c.13, sayı:154-156, Isparta, 1947, s.2086-2089.

ve elde edilen kitabelerdeki bilgilere göre Hamitoğulları'nın yeni bir şeceresini yayınlamıştır.<sup>449</sup>

“Hamitoğulları Hakkında Kaynaklar” başlıklı dört yazı kaleme alan Hikmet Turhan Dağlıoğlu, bu yazılarının birincisinde beylik topraklarının Osmanlılara satışına ilişkin Osmanlı hükümdarı I. Murat ile Hamitoğulları Beyliği hükümdarı Hüseyin Bey arasında geçen satış işlemlerine dair Âşık Paşazade, Hadidi, Neşri, Hammer tarihleri ile Tarih Encümeni Mecmuası'ndaki bilgileri aktarmış, ayrıca I. Murat ile Hüseyin Bey'in birbirlerine yazdıkları iki mektubu “Feridun Bey Münşeati” adlı eserden alarak Arapça harflerle yayınlamıştır.<sup>450</sup>

Hikmet Turhan Dağlıoğlu, aynı başlık altında kaleme aldığı ikinci, üçüncü, dördüncü yazısında ise Hamitoğulları hükümdarı İlyas Bey ile Karamanoğulları hükümdarı Alaattin Bey arasındaki kanlı savaşlar ile ilgili olarak Şikari'nin “Karamanoğulları Tarihi” adlı eserindeki bilgileri aktarmıştır.<sup>451</sup>

İncelenen dergide ünlü gezginlerin, Isparta hakkında eserlerinde verdikleri bilgiler de yazı konusu olmuştur. Nitekim İbni Batuta'nın verdiği bilgiler “İbni Batuta Seyahatnamesi'nde Isparta ve Eğridir”<sup>452</sup> başlıklı yazıda, Behram Dımaşk'ın verdiği bilgiler “Eski Çağlarda Hamit Livası”<sup>453</sup> başlıklı yazıda, Evliya Çelebi'nin verdiği bilgiler “Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Isparta”<sup>454</sup> başlıklı yazıda ve Kâtip Çelebi'nin verdiği bilgiler “Kâtip Çelebi'nin Cihannüma Adlı Eserinde Isparta Vilayeti”<sup>455</sup> başlıklı yazıda anlatılmıştır.

<sup>449</sup> Köseoğlu, “Hamit Oğulları Sülâlesine Ait Mühim Vesikalar”, *Ün*, c.1, sayı:4, Isparta, 1934, s.55-58.

<sup>450</sup> Dağlıoğlu, “Hamitoğulları Hakkında Kaynaklar I”, *Ün*, c.2, sayı:17, Isparta, 1935, s.237-239.

<sup>451</sup> Dağlıoğlu, “Hamitoğulları Hakkında Kaynaklar II”, *Ün*, c.2, sayı:18, Isparta, 1935, s.251-254.

Dağlıoğlu, “Hamitoğulları Hakkında Kaynaklar III”, *Ün*, c.2, sayı:20, Isparta, 1935, s.286-289.

Dağlıoğlu, “Hamitoğulları Hakkında Kaynaklar IV”, *Ün*, c.2, sayı:21, Isparta, 1935, s.303-306.

<sup>452</sup> Turan, “İbni Batuta Seyahatnamesi'nde Isparta ve Eğridir”, *Ün*, c.8, sayı:87-88-89-90, Isparta, 1941, s.1202-1203.

<sup>453</sup> Dağlıoğlu, “Eski Çağlarda Hamit Livası”, *Ün*, c.1, sayı:9, Isparta, 1935, s.141-145.

<sup>454</sup> Turan, “Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Isparta”, *Ün*, c.5, sayı:61, Isparta, 1939, s.865-866.

<sup>455</sup> Turan, “Kâtip Çelebi'nin Cihannüma Adlı Eserinde Isparta Vilayeti”, *Ün*, c.6, sayı:64-65, Isparta, 1939, s.913-915.

#### 4- Osmanlılar Dönemi

Ün dergisinde hakkında en çok yazı yazılan dönem Osmanlı dönemidir. Bu dönem hakkında dergide çıkan yazılar incelendiği zaman, yazıların büyük bir çoğunluğunda arşiv belgelerinin konu edinildiği, bu belgelerin olduğu gibi yayınlandığı ve üzerinde yorumlar yapıldığı görülmektedir. Gerçekten Ün dergisinin belli başlı yazarları yoğun bir arşiv çalışmasında bulunmuşlar, başta mühimme defterleri olmak üzere tapu defterlerini ve Isparta şer’i mahkeme sicillerini çok ayrıntılı bir şekilde incelemişler ve Osmanlı döneminde Isparta’daki yaşayışı aydınlatmak bakımından bu arşiv belgelerinden büyük ölçüde yararlanmışlardır.

Dergide yayınlanan arşiv belgelerinin muhtevasına bakıldığı zaman daha çok 16. yüzyıla ait oldukları ve Osmanlı rejimine, bu belgelerden yola çıkılarak, eleştiri getirilebilecek nitelikte oldukları anlaşılmaktadır. Bu belgelerdeki kayıtlar, dergide Osmanlı rejimi ile Cumhuriyet rejiminin karşılaştırılmasına, bu bağlamda Osmanlı rejiminin eleştiri getirilmesine bir vesile teşkil etmiştir. Burada günün politikalarına gerekçe ve haklılık kazandırmak ve devrimleri savunmak gerekçesiyle, yalnızca kendine yararlı olacak öğelerin geçmişten seçilmesi, yani toplumu yönlendirmeye yönelik güdümlü tarihçilik söz konusudur.<sup>456</sup> Ancak şu da vurgulanmalıdır ki bu belgelerin yayınlanmasındaki esas amaç Isparta tarihini aydınlığa çıkarmak ve ilme bir katkıda bulunmaktır. Yoksa bu belgelerin sırf siyasi amaç için kullanıldığını düşünmek, en azından, bu belgeleri büyük bir çaba ve sabırla ortaya çıkarıp ilme mal eden derginin yazarlarına karşı yapılabilecek en büyük haksızlık olur. Osmanlı idaresinin kurulmasından sonra 16. yüzyıla kadar Isparta’da önemli bir hadisenin cereyan etmemesi de burada hatırlanması gereken önemli bir noktadır.<sup>457</sup>

Bu değerlendirme yapıldıktan sonra şimdi dergide hangi arşiv belgelerinin yayınlandığına, bu arşiv belgelerinin okuyucuya nasıl sunulduğuna ve bu belgeler konusunda kendimizce yapılan yorumlara geçilebilir.

<sup>456</sup> Tarihçilikte “Bugüncülük/ Presentizm” olarak adlandırılan bu yaklaşım hakkında geniş bilgi için bkz. Orhan Koloğlu, “Tarih Öğretiminde Bugüncülük/ Presentizm, Yanılsamalar ve Sonuçları”, **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları Buca Sempozyumu (29 Eylül- 1Ekim 1994)**, Tarih Vakfı Yurt Yay. , İstanbul, 1995, s.89-97.

<sup>457</sup> Emecan, **a.g.m.** , s.196.

“ Hicri Onuncu Asırda Hamidilinde Arazi, Hâsılat, Nüfus ve Aşiretlerin Vaziyetleriyle Vergi Sistemleri” başlıklı beş yazı kaleme alan Hikmet Turhan Dağlıoğlu, bu yazılarında tapu defterlerini incelemiş ve bu defterlerden faydalanarak Isparta’daki sosyal, ekonomik, idari yaşayışını açıklığa çıkarmaya çalışmıştır.

Hikmet Turhan Dağlıoğlu, aynı başlık altındaki birinci yazısında Osmanlı İmparatorluğu’ndaki arazi ve köy meselesinin önemine değinmiş, tapu defterlerinin ulusal ve yerel tarihin aydınlanmasında gördüğü hizmetlere dair genel bir bilgi vermiş ve kendisinin Başbakanlık Devlet Arşivi’nde bulunan tapu defterlerinden (Defter-i Hakanilerden) “a) 1500 tarihli Hamit sancağının nüfus ve hâsılat defterini, b) 1522 tarihli Hamit sancağının nüfus, hâsılat, has ve tımar defterini, c)1580 tarihli Hamit sancağı müsellemlerini gösteren defteri, d)1530 tarihli Hamit müsellemlerini gösteren defteri, e)1586 tarihli Hamit livası çiftliklerin ve maliyesini gösteren defteri” incelediğini belirtmiş ve bu incelemelerinin sonuçları hakkında bilgi vereceğini ifade etmiştir.<sup>458</sup>

Hikmet Turhan Dağlıoğlu, aynı başlık altında dergide çıkan ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci yazısında ise sırasıyla Hamit sancağına bağlı Isparta, Eğridir, Uluborlu, Keçiborlu, Gönen, Yalvaç, Şarki Karaağaç, Afşar, Burdur, Gölhisar, Irla ve Ağlasun kazalarındaki mahalle ve köy isimlerine, bu mahalle ve köylerde vergi vermekle sorumlu nüfus ve hane sayısına, bu mahalle ve köylerin kimlerin tımarı olduğuna, her bir mahalle ve köyün toplam hâsılatı ve senelik öşrünün kaç akçadan ibaret olduğuna ve her bir mahalle ve köyden ne çeşit vergi toplandığına dair, her bir kaza için ayrı ayrı olmak koşuluyla, istatistiki bilgiler vermiş ve açıklamalarda bulunmuştur.<sup>459</sup>

<sup>458</sup> Dağlıoğlu, “ Hicri Onuncu Asırda Hamidilinde Arazi, Hâsılat, Nüfus ve Aşiretlerin Vaziyetleriyle Vergi Sistemleri I”, **Ün**, c.7, sayı:73-74, Isparta, 1940, s.1009-1014.

<sup>459</sup> Dağlıoğlu, “Hicri Onuncu Asırda Hamidilinde Arazi, Hâsılat, Nüfus ve Aşiretlerin Vaziyetleriyle Vergi Sistemleri II”, **Ün**, c.7, sayı:80-81, Isparta, 1940, s.1089-1092.

Dağlıoğlu, “Hicri Onuncu Asırda Hamidilinde Arazi, Hâsılat, Nüfus ve Aşiretlerin Vaziyetleriyle Vergi Sistemleri III”, **Ün**, c.7, sayı:82-83, Isparta, 1941, s.1121-1127.

Dağlıoğlu, “Hicri Onuncu Asırda Hamidilinde Arazi, Hâsılat, Nüfus ve Aşiretlerin Vaziyetleriyle Vergi Sistemleri IV”, **Ün**, c.7, sayı:84-85-86, Isparta, 1941, s.1154-1157.

Dağlıoğlu, “Hicri Onuncu Asırda Hamidilinde Arazi, Hâsılat, Nüfus ve Aşiretlerin Vaziyetleriyle Vergi Sistemleri V”, **Ün**, c.8, sayı:87-88-89-90, Isparta, 1941, s.1197-1202.

“XV’ inci Asır Sonunda Isparta ve Havalisinin İktisadi ve İçtimaî Bünyesi” başlıklı beş yazı kaleme alan Neşet Çağatay da, yazılarında tapu defterlerini incelemiş ve bu defterlerden yararlanarak Eğridir kazasının ekonomik, sosyal ve idari tarihi hakkında bilgi vermeye çalışmıştır.

Neşet Çağatay, aynı başlık altında dergide çıkan birinci yazısında incelediği tapu defterlerinden birinin 1500-1501 tarihli, diğerinin ise 1522-1523 tarihli olduğunu ifade etmiş, ayrıca tapu defterlerinin nitelikleri ve önemleri hakkında bilgi vermiştir. Aynı yazıda Neşet Çağatay, Avrupa’da başlayan yeni tarih anlayışına dikkatleri çekmek istemiş ve Türkiye’de de siyasi tarihin yanında, Avrupa’da olduğu gibi, toplumsal ve ekonomik tarihe önem verilecek olursa Türk Milleti’nin gerçek tarihinin kurulabileceğini, yükselme, duraklama ve çöküş sebep ve etkenlerinin meydana çıkarılabileceğini belirtmiştir.<sup>460</sup>

İkinci yazısında Neşet Çağatay, Eğridir kazası ve köylerinden hangi vergilerin toplandığı ve toplanan bu vergilerin ne anlama geldiği konusunda açıklamada bulunmuş ve her bir verginin ne oranda toplandığına dair Osmanlı kanunnamelerindeki hükümleri aktarmıştır.<sup>461</sup>

Üçüncü, dördüncü ve beşinci yazısında Neşet Çağatay, tapu defterlerini incelemeleri sonucu, Eğridir kazası dâhilinde bulunan mahalle ve köylerin adlarına, her mahalle ve köydeki nüfus ve hane sayısına, bu mahalle ve köylerden hangi vergilerin toplandığına ve toplanan bu vergilerin miktarına, ayrıca adı geçen mahalle ve köyün kimin tımarı olduğuna dair bilgileri istatistiksel bir şekilde vermiştir.<sup>462</sup>

“Geçmişte Isparta’da Aşiretler” başlıklı beş yazı kaleme alan Hikmet Turhan Dağlıoğlu, bu yazılarında Isparta’daki konar göçer aşiretlerin sebep olduğu eşkıyalık

<sup>460</sup> Neşet Çağatay, “XV’ inci Asır Sonunda Isparta ve Havalisinin İktisadi ve İçtimaî Bünyesi I”, *Ün*, c.9, sayı:103-105, Isparta, 1942, s.1436-1440.

<sup>461</sup> Çağatay, “XV’ inci Asır Sonunda Isparta ve Havalisinin İktisadi ve İçtimaî Bünyesi II”, *Ün*, c.9, sayı:106-107-108, Isparta, 1943, s.1467-1470.

<sup>462</sup> Çağatay, “XV’ inci Asır Sonunda Isparta ve Havalisinin İktisadi ve İçtimaî Bünyesi III”, *Ün*, c.10, sayı:112-113, Isparta, 1943, s.1550-1557.

Çağatay, “XV’ inci Asır Sonunda Isparta ve Havalisinin İktisadi ve İçtimaî Bünyesi IV”, *Ün*, c.10, sayı: 114-115, Isparta, 1943, s.1578-1580.

Çağatay, “XV’ inci Asır Sonunda Isparta ve Havalisinin İktisadi ve İçtimaî Bünyesi V”, *Ün*, c.10, sayı: 116-117, Isparta, 1943, s.1603-1605.

olaylarına ve eşkıyalık yapan bu aşiretlerin yerleşik hayata geçirilmesi yolunda devlet tarafından yürütülen girişimlere dair 16. yüzyıla ait mühimme defterlerindeki hükümleri yayınlamıştır.<sup>463</sup>

“Hicri X’ uncu, Miladi XVI’ ncı Asırda Hamideline Ait Bazı Vesikalar” başlıklı iki yazı ve “Onuncu Asırda Hamideli” başlıklı beş yazı kaleme alan Hikmet Turhan Dağlıoğlu, bu yazılarında Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim ve III. Murat dönemlerine ait, başka bir şekilde söylemek gerekirse Osmanlı İmparatorluğu’nun 16. yüzyıldaki durumu ile ilgili mühimme defterlerini incelemiş, bu defterlerde rastladığı Isparta ile ilgili yaklaşık 50’ye yakın belgeyi olduğu gibi yayınlamış ve bu yolla Isparta’nın 16. yüzyıldaki sosyal, ekonomik ve idari yaşayışını açıklığa çıkarmaya çalışmıştır.

Hikmet Turhan Dağlıoğlu’nun, mühimme defterlerinden yararlanarak yayınladığı arşiv belgeleri üzerinde yorum yapmak gerekirse şunlar söylenilebilir:

1) Bu belgelerin büyük bir çoğunluğu,16. yüzyılda Isparta’da, “suhte” adı verilen medrese öğrencilerinin, konar göçer yörüklerin, gurbet tayfalarının, Arapların ve levendlerin sebep olduğu eşkıyalık olaylarına ilişkindir.

2) Bu belgelerin anlattığına göre merkezden, devamlı olarak, “suhte” adı verilen medrese öğrencilerinin, konar göçer yörüklerin, Arapların, gurbet tayfalarının, levendlerin yaptıkları “şekavete” son verilmesi için Hamideli sancağı beylerine, mutasarrıflarına ve kadılarına emirler gönderilmiştir.

3) Yine bu belgelerin bildirdiğine göre Isparta’da eşkıyalık yaparak buldukları yerlerde emniyet ve asayiş bozanların bir kısmı kürek cezasına çarptırılarak Antalya’da bulunan savaş gemilerine (kadırgalara) gönderilmiş, bir kısmı da Kıbrıs adasına sürgün edilmiştir.

<sup>463</sup> Dağlıoğlu, “Geçmişte Isparta’da Aşiretler I”, *Ün*, c.3, sayı:28, Isparta, 1936, s.392-393.  
 Dağlıoğlu, “Geçmişte Isparta’da Aşiretler II”, *Ün*, c.3, sayı:30, Isparta, 1936, s.430-431.  
 Dağlıoğlu, “Geçmişte Isparta’da Aşiretler III”, *Ün*, c.3, sayı:31, Isparta, 1936, s.436-438.  
 Dağlıoğlu, “Geçmişte Isparta’da Aşiretler IV”, *Ün*, c.3, sayı:32-33, Isparta, 1936, s.459-461.  
 Dağlıoğlu, “Geçmişte Isparta’da Aşiretler V”, *Ün*, c.4, sayı:37, Isparta, 1937, s.524-526.

4) Bu belgelerin bir kısmı ise tımar “tevcihi” ve “terakkisi” hakkında olup, Kıbrıs adasının fethinde yararlılık gösterenlere yeni tımarlar verilmiş ya da mevcut tımarları artırılmıştır.

5) Bu belgelerin içerisinde, basit gibi görünmekle birlikte, sosyal ve ekonomik tarih bakımından önemli sayılabilecek çeşitli olaylara ilişkin verilmiş hükümlere de rastlanılmaktadır. Bu bağlamda, Isparta’da bir papasın gizlice hamamdaki kadınları seyretmesi ve bu durumun fark edilerek papasın halk tarafından dövülmesi, bir kadının rüşvet ve suiistimali, bir müderrisin kötü huyları sebebiyle Rodos’a sürgün edilmesi, faizcilik yapan ve halka kötülüklerde bulunan bazı varlıklı kişilerin ceza olarak İstanbul’a kasaplık hizmetine gönderilmesi, bir sipahinin para vererek İstanbul’dan bir erkek çocuğu Isparta’ya getirmesi ve bu çocukla fena ilişkisi, kırık akçe keserek kalpazanlık yapanların cezalandırılması, İstanbul’a hububat gönderilmesi gibi çeşitli sosyal ve ekonomik olaylardan bahseden belgeler de dergide yayınlanmıştır.

Hikmet Turhan Dağlıoğlu, yazılarında bir taraftan bu belgeleri yayınlarken diğer taraftan da, çok ağır ifadeler kullanmamakla birlikte, Osmanlı rejimine eleştiriler getirmiştir.<sup>464</sup>

“Sicillere Göre Isparta’da ‘Kaçkunluk’ Devri” başlıklı yazısında Fehmi Aksu, Isparta’da “Celâli” adı verilen eşkıyaların halka olan zulümlerine dair Isparta şer’i mahkeme sicilleri arasından çıkardığı, tamamı 16. yüzyıla ait 13 belgeyi yayınlamış, bu belgelerden yola çıkarak Osmanlı İmparatorluğu ve Cumhuriyet Türkiye’sine birbirleri arasında bir karşılaştırmaya tâbi tutmuş ve şunları söylemiştir:

<sup>464</sup> Dağlıoğlu, “Hicri X’ uncu, Miladi XVI’ ncı Asırda Hamideline Ait Bazı Vesikalar I”, *Ün*, c.4, sayı:42, Isparta, 1937, s.598-600.

Dağlıoğlu, “Hicri X’ uncu, Miladi XVI’ ncı Asırda Hamideline Ait Bazı Vesikalar II”, *Ün*, c.4, sayı:43-44, Isparta, 1937, s.624-626.

Dağlıoğlu, “Onuncu Asırda Hamideli I”, *Ün*, c.5, sayı:54-55, Isparta, 1938, s.754-758.

Dağlıoğlu, “Onuncu Asırda Hamideli II”, *Ün*, c.5, sayı:58, Isparta, 1939, s.810-814.

Dağlıoğlu, “Onuncu Asırda Hamideli III”, *Ün*, c.5, sayı:59, Isparta, 1939, s.826-829.

Dağlıoğlu, “Onuncu Asırda Hamideli IV”, *Ün*, c.5, sayı:61, Isparta, 1939, s.861-865.

Dağlıoğlu, “Onuncu Asırda Hamideli V”, *Ün*, c.6, sayı:64-65, Isparta, 1939, s.904-908.

“Tarihler; o zamanlara, Osmanlı İmparatorluğu’nun ‘parlak devri’ derler. Bu sicilleri okuduktan sonra; bugün, hür bir vatanda, öz dilimizle, sarsılmaz inanımızla, temiz ülkülerimiz ve kuvvetli idarecilerimizle, her türlü huzur, emniyet ve tam bir birlik içinde yaşadığımız Cumhuriyet devrini mukayese edecek okuyucularımız Cumhuriyet devrini, minnet ve şükranla, ‘Türkiye devletinin altın güvenlik devri’ diye anacaklarına şüphe etmiyoruz”.<sup>465</sup>

Ün dergisinde genelde Osmanlı İmparatorluğu’nun, özelde ise Isparta’nın tarihini açığa çıkarmaya yarayacak 16. yüzyıla ait mühimme defterlerinden alınmış bu arşiv belgelerinin yanında, ayrıca genelde Osmanlı İmparatorluğu’nun, özelde ise Isparta’nın 17. ,18. ve 19. yüzyıldaki durumuna ilişkin mühimme defterlerindeki arşiv belgeleri de yayınlanmıştır.

Hikmet Turhan Dağlıoğlu imzasıyla dergide çıkan “Hamit İline Ait Tarihi Notlar ve Vesikalar” başlıklı yazıda, halıcılıkla ilgili III. Mehmet dönemine ait 1610 tarihli bir belge yayınlanmıştır. Bu belgede Hamideli sancağında halı dokuyanların halı ve seccadelere bundan sonra kâbe, mihrap ve dini yazılar nakşetmeleri Şeyhülislâm fetvasıyla yasaklandığı anlatılmakta olup, bu yasağın gerekçesi olarak da üzerinde kâbe, mihrap ve âyet bulunan halı ve seccadelerin Avrupa tüccarlarına satılması gösterilmektedir.<sup>466</sup>

Hikmet Turhan Dağlıoğlu imzasıyla aynı başlık altında dergide çıkan bir başka yazıda ise, Isparta’da Kürt Hasan oğlu Hacı Süleyman adlı bir derebeyin iltizam ve âşar yüzünden halka yaptığı zulümleri anlatan 1790 tarihli bir arşiv belgesi yayınlanmıştır.<sup>467</sup>

Neşet Çağatay imzasıyla dergide çıkan “Isparta Hakkında Birkaç Tarihi Vesika” başlıklı yazıda, Eğridir Gölü ayağının akıtılması yolunda bir girişimi anlatan 1567 tarihli bir belge ile Konya eyaletinin taksimatını gösteren 1870 tarihli bir belge

<sup>465</sup> Aksu, “Sicillere Göre Isparta’da ‘Kaçkunluk’ Devri”, *Ün*, c.4, sayı:47, Isparta, 1938, s.667-669.

<sup>466</sup> Dağlıoğlu, “Hamit İline Ait Tarihi Notlar ve Vesikalar I”, *Ün*, c.7, sayı:76-77, Isparta, 1940, s.1052-1054.

<sup>467</sup> Dağlıoğlu, “Hamit İline Ait Tarihi Notlar ve Vesikalar II”, *Ün*, c.7, sayı:78-79, Isparta, 1940, s.1074-1075.



yayınlanmıştır. Konya eyaletinin taksimatını gösteren belgeye göre 19. yüzyılda Konya eyaleti; Konya, Niğde, İçel, Hamideli, Teke, Beyşehir, Alanya kaymakamlıklarından oluşmakta olup, Hamideli kaymakamlığı ise; Isparta, Pavlu, Eğirdir, Karaağaç Yalvaç, Hoyran, Uluborlu, Barla, Ağros, Gönen, Keçiborlu, Ağlasun, İncirpazarı, Terkemış, Karaağaç, Kemer, Irla, Tefenni, Gölhisar adında 18 kazadan oluşmaktadır.<sup>468</sup>

Neşet Çağatay imzasıyla dergide çıkan bir başka yazıda ise tımar sisteminin gittikçe bozulduğuna örnek oluşturabilecek 1705 tarihli bir belge yayınlanmıştır.<sup>469</sup>

Hikmet Turhan Dağlıoğlu tarafından kaleme alınan “Isparta’ya Ait Tarihi Vesikalar” başlıklı yazıda, 17. yüzyıl başında Hamit sancağı beyi olan “Deli Şakir” adlı bir eşkıyanın halka yaptığı zulümlere ve devlete karşı isyanına dair 1609 tarihli üç belge ile Isparta’da üretilen sahtiyanın hiçbir yere satılmayarak doğrudan İstanbul’a gönderilmesinin emredildiği 1808 tarihli bir belge yayınlanmıştır.<sup>470</sup>

Hikmet Turhan Dağlıoğlu tarafından kaleme alınan “Vesikalar” başlıklı yazıda ise, 1829 Rum isyanı dolayısıyla Isparta’da yaşayan Rumların elinde bulunan tüfek, kılıç, bıçak gibi silahların toplanmasının emredildiği bir belge yayınlanmıştır.<sup>471</sup>

Hikmet Turhan Dağlıoğlu imzasıyla dergide çıkan bir başka yazıda ise, Osmanlı-Rus ve Osmanlı-Avusturya savaşları dolayısıyla Hamit sancağı kazalarından toplam 2380 süvari askerin toplanmasının emredildiği 1790 tarihli bir belge ile yine Osmanlı-Rus savaşı dolayısıyla 850 süvari askerin hazırlanmasının emredildiği 1807 tarihli bir belge yayınlanmıştır.<sup>472</sup>

Hikmet Turhan Dağlıoğlu ve Neşet Çağatay’ın aksine Fehmi Aksu, yazılarında daha çok Isparta şer’i mahkeme sicilleri arasında bulunduğu belgeleri

<sup>468</sup> Çağatay, “Isparta Hakkında Birkaç Tarihi Vesika”, *Ün*, c.9, sayı:97-98, Isparta, 1942, s.1331-1333.

<sup>469</sup> Çağatay, “Hamid Sancağı Köylerine Ait Bir Vesika”, *Ün*, c.11, sayı:125-126, Isparta, 1944, s.1743-1747.

<sup>470</sup> Dağlıoğlu, “Isparta’ya Ait Tarihi Vesikalar”, *Ün*, c.11, sayı:123-124, Isparta, 1944, s.1700-1702.

<sup>471</sup> Dağlıoğlu, “Vesikalar”, *Ün*, c.9, sayı:99-102, Isparta, 1942, s.1422-1426.

<sup>472</sup> Dağlıoğlu, “Isparta Tarihine Ait Kısa Notlar”, *Ün*, c.13, sayı:151-153, Isparta, 1946, s.2056-2057.

yayınlamıştır. Nitekim “ Vesikalar- Notlar” başlıklı yazısında Fehmi Aksu, Osmanlı İmparatorluğu ile Mısır valisi Mehmet Ali Paşa arasında devam eden savaş dolayısıyla Hamit sancağından süvari ya da piyade 300 nefer asker toplanmasının ve cepheye gönderilmesinin emredildiğine dair bir belgeyi şer’i mahkeme sicilleri arasında bulmuş ve yayınlamıştır.<sup>473</sup>

Ün dergisinde hakkında en çok yazı yazılan konulardan biri de Karahaydaroğlu Mehmet ve Katırcıoğlu Mehmet adlı Celâli reisleridir. Karahaydaroğlu Mehmet ve Katırcıoğlu Mehmet, 17. yüzyıl ortalarında Isparta ve civarında faaliyet göstermiş Celâli reisleri olup, bunlar eşkıyalık yapmış ve Osmanlı İmparatorluğu’nu bir hayli uğraştırmıştır.<sup>474</sup> Nitekim dergide Karahaydaroğlu Mehmet ve Katırcıoğlu Mehmet hakkında pek çok yazı çıkmış olup, bu şahısların hayatı, niçin eşkıyalığa başladıkları, yakalanışları ve ölümleri, değişik Osmanlı tarihlerinden yararlanılarak, bütün ayrıntılarıyla anlatılmıştır. Ancak Karahaydaroğlu ve Katırcıoğlu hakkında dergide çıkan yazılarda dikkati çeken husus, bu Celâli reislerinin eleştirilmekten ziyade övülmesi, bu kişilerin birer eşkıya oldukları bilindiği halde halk kahramanı gibi gösterilmesidir. Bu bağlamda Osmanlı rejimine karşı eleştirel bir tepkinin derginin tamamına hâkim olduğu burada iddia edilebilir. Bir iddia da şu ki dergi Isparta’ya ait olanı yani yereli kabullenmiş ve övmüş, geneli ise dışlamış ve eleştirmiştir. Aşağıda verilen örnekler bu iddiayı kuvvetlendirecek niteliktedir.

Nuri Katırcıoğlu ve Hikmet Turhan Dağlıoğlu’nun birlikte kaleme aldığı “Katırcıoğlu” başlıklı yazıda Osmanlı rejimine karşı şu tepkisel ifadeler kullanılmış ve Celâli reisleri şu sözlerle övülmüştür:

“Saltanat devri tarihçilerinin hep bir ağızdan ve hep bir görüşle yazdıkları gibi Katırcıoğlu salt haydutluk yapmak için dağa çıkmamıştır. Karahaydaroğlu ve Gürcü Abdünnebi ile birlikte Sultan İbrahim’in tahtını devirecek kadar kuvvet toplamış olan Katırcıoğlu Mehmet, saltanat idaresine karşı halkı korumak için baş kaldırmıştır. Müsellimlerin, kadıların, yeniçerilerin zulmünden yüreği yanık olan

<sup>473</sup> Aksu, “Vesikalar-Notlar”, Ün, c.10, sayı:116-117, Isparta, 1943, s.1607-1609.

<sup>474</sup> Emecan, a.g.m. , s.196.

halk, kendi arasından çıkan bu ulusal kurtarıcılara dört elle sarılmış, hükümet kuvvetleriyle yer yer çarpışmışlar ve birçok başarılar da elde etmişlerdir.

On yedinci asırda memleketin dört bir yanında ulusal ayaklanmalara sık sık rastlarız. Ayaklananların kendilerine kolaylıkla ve hemen birçok yardımcı bulmalarındaki sebebi halkın çok ezilmiş olmasında aramalıdır. İstanbul ve saray o devirde yalnız kendini düşünüyor, Anadolu'yu bir sürü cahil ve zalim adamların, paşaların elinde bırakıyordu. Bunların en büyük işi halktan bin bir isim altında para toplayarak saraya göndermekti. Saraylarda paralar delicesine harcanırken öte tarafta halk yiyecek ekmek bulamıyordu. Haksız yere tımar ve zeamet elde etmek için vezirlerle vükelânın Anadolu'daki adamları kendilerini koruyan bu paşalara güvenerek harbe gitmedikleri gibi dirlikleri içinde bulunan halka cevru cefada bulunuyorlar, memleketin harap, halkın yoksul olmasına sebep oluyorlardı.

On yedinci asrın ortalarına doğru yurdun dört bir yanında görülen azı, azı olmaktan ziyade ulusal bir harekettir".<sup>475</sup>

“Karahaydaroğlu Mehmet” başlıklı yazısında Tahir Erdem, 17. yüzyılda Osmanlı idari yapısında meydana gelen bozukluğu şu sözlerle anlatmış ve Karahaydaroğlu Mehmet'i şu ifadelerle savunmuştur:

“ Bu devirde Yeniçeri ocağı bozulmuş, tımar ve zeamet lâyük olmayan adamlara geçmişti. Tımar ve zeamet sahiplerinde süel idare kabiliyetinden ziyade, servet sahibi olmaları, fazla para verebilmeleri isteniyordu. Bu şartlar içinde atanan devlet adamları gittikleri yerlerde istedikleri gibi para toplarlardı. Bu yüzden halk hükümet merkezinden soğuyor, devamlı zulümler karşısında bir kurtarıcı arıyordu. İşte; bu devirde devlet mekanizmasının aksak işleyişini kavramış bulunan Karahaydaroğlu halkın menfi duygularından istifade ediyor, davasında haklı bulunduğuna inanıyordu. Sermayesi soygunculuk olan Karahaydaroğlu ve etbainin halk arasında tutunabilmiş, isteyerek ve istemeyerek müzaheretler görmüş olmalarına

<sup>475</sup> Katircioğlu- Dağlıoğlu, “Katircioğlu”, *Ün*, c.2, sayı:22-23-24, Isparta, 1936, s.331-332.

bakılırsa; onların devlet memurlarından daha insaflica hareket etmiş bulduklarına inanmak icap eder”.<sup>476</sup>

İncelenen dergide, Isparta ve civarında hüküm sürmüş önemli ailelerden (ya da derebeylerinden) birisi olan Yılanlıoğulları hakkında da pek çok yazı çıkmış, bu yazılarda bu ailenin hayatını aydınlatmaya yarayan şer’i mahkeme sicilleri ve mühimme defterlerindeki belgeler yayınlanmıştır. Ancak bu defa bu aile hakkında dergide daha objektif görüşler ortaya konulmuştur.

“Yılanlıoğullarına Dair Vesikalar” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Yılanlıoğlu ailesi hakkında şu bilgileri vermiştir:

“Yılanlıoğulları, XVIII’ inci asrın sonlarıyla XIX’ uncu asrın ilk yarısında o zaman Hamit sancağı adıyla anılan bugünkü Isparta vilayetinin Eğridir kasabasında hayli şöhret kazanmış bir ailedir. Yılanlıoğulları, Yılanlızade Musa ile tarih sahnesine atılmışlar veya ün almışlar, Yılanlızade Şeyh Ali ile rollerini tamamlamışlardır. Yılanlıoğulları, sırasına göre, memlekete hizmet bazen de devlete karşı isyan etmişlerdir. Vesikalar bize Yılanlıoğullarının memlekete hizmet ettikleri kadar halka zulüm ettiklerini de göstermektedir. Bunlardan bir kısmı Rumeli’ye gönderilmiş, bir kısmı idam edilmiş, bir kısmı da zamanın mühim şahsiyetlerinden bazılarının şefaatiyle muhakkak bir ölümden kurtulmuşlardır.”

Aynı yazıda Dağlıoğlu, mühimme defterleri arasında bulunduğunu belirttiği Yılanlıoğulları’nın halka zulüm ettiklerine dair 1784 tarihli bir belgeyi, Isparta’da halka zulüm eden Yılanlıoğlu Şeyh Ali Ağa’nın idamının emredildiği 1796, 1797 ve 1798 tarihli üç belgeyi ve Hamit sancağı mütesellimi Şeyh Ali Ağa’nın Anadolu’ya firar eden bir isyankârı yakalamakla görevlendirildiğine dair 1808 tarihli bir belgeyi yayınlamıştır.<sup>477</sup>

<sup>476</sup> Erdem, “Karahaydaroğlu Mehmet”, *Ün*, c.3, sayı:28, Isparta, 1936, s.392.

<sup>477</sup> Dağlıoğlu, “Yılanlıoğullarına Dair Vesikalar”, *Ün*, c.9, sayı:109-110-111, Isparta, 1943, s.1504-1509.

“İki Belge” başlıklı yazısında Neşet Köseoğlu, Yılanlıoğlu Şeyh Ali Ağa'nın Hamit sancağına mütesellim tayin edildiğine dair, şer'i mahkeme sicilleri arasında bulunduğu, 1795 tarihli bir fermanı yayınlamıştır.<sup>478</sup>

“Yılanlıoğlu Ali Ağa'nın İdamı Hakkında Birkaç Belge” başlıklı yazısında Neşet Köseoğlu, Yılanlıoğlu Şeyh Ali Ağa'nın halka yaptığı zulümlerden ötürü idamının emredildiği 1796 tarihli bir belgeyi şer'i mahkeme sicilleri arasında bulup yayınlamıştır.<sup>479</sup>

“Yılanlıoğullarına Dair Vesikalar” başlıklı dört yazı kaleme alan Fehmi Aksu, bu yazılarının birincisinde 18. yüzyılda Isparta'da türeyen derebeyleri ile ilgili olarak görüşlerini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Osmanlı İmparatorluğu'nun, iç ve dış siyasetiyle, tam bir devlet otoritesiyle kavrayamadığı, 18' inci asırda, muhitimizde beliren şahıs ve sülâleler arasında, her birinin yaptıkları hayırlı işler yanında, tarihin hüküm vereceği bir takım seyyieleri de bulunabilecek olan Çelik paşaları, Yılanlıoğullarını, Nasuhzadeleri, Bereketzadeleri, Kürt Hasanzadeleri, Vanlıoğullarını ve daha birçoklarını saymak mümkündür. O devirde merkezin gevşekliği; yurda harici tehlikeleri nasıl davet etmiş ise eyalet ve sancaklardaki yaşayışı da o nispette korkunç şartlarla, tahammül edilmez bir hale sokmuş; ülkeyi vali ve mutasarrıfların, yer yer türeyen şahıs ve ailelerin malikânesi haline getirmişti. Bunların çiftlikleri, kasabalardaki konakları, köylünün kanı ve alın teri ile halkın ızdırabı üstünde kurulmuştu”.<sup>480</sup>

Fehmi Aksu, aynı başlık altında dergide çıkan ikinci, üçüncü ve dördüncü yazısında ise Yılanlıoğulları ailesinin halka yaptıkları zulümlere ve aynı zamanda devlete ne gibi hizmetlerde bulduklarına dair şer'i mahkeme sicilleri arasında bulunduğu belgeleri yayınlamıştır.<sup>481</sup>

<sup>478</sup> Köseoğlu, “İki Belge”, *Ün*, c.2, sayı:19, Isparta, 1935, s.265-267.

<sup>479</sup> Köseoğlu, “Yılanlıoğlu Ali Ağa'nın İdamı Hakkında Birkaç Belge”, *Ün*, c.2, sayı:20, Isparta, 1935, s.285-286.

<sup>480</sup> Aksu, “Yılanlıoğullarına Dair Vesikalar I”, *Ün*, c.4, sayı:48, Isparta, 1938, s.685.

<sup>481</sup> Aksu, “Yılanlıoğullarına Dair Vesikalar II”, *Ün*, c.5, sayı:49, Isparta, 1938, s.699-701.

Aksu, “Yılanlıoğullarına Dair Vesikalar III”, *Ün*, c.5, sayı:54-55, Isparta, 1938, s.758-766.

Ün dergisinin belli başlı yazarlarının çok yoğun bir arşiv çalışmasına giriştikleri şimdiye kadar verilen örneklerden açık bir şekilde anlaşılmakta olup, ancak Hikmet Turhan Dağlıoğlu'nun, "İsparta Mutasarrıf, Mütesellim ve Muhassılları" başlıklı beş yazısı bu düşüncemizi daha da kuvvetlendirecek niteliktedir.

Hikmet Turhan Dağlıoğlu, bu beş yazısında 1668-1937 tarihleri arasında İsparta'da görev yapmış mutasarrıf, mütesellim, muhassıl, kaymakam(Tanzimat'ın ilanından sonra bu adla bir idari birim oluşturulmuştur) ve valilerin(Cumhuriyet'in ilan edildikten sonra bu adla bir idari birim oluşturulmuştur) adları, hangi tarihler arasında İsparta'da görev yaptıkları, İsparta'da ne gibi işler başardıkları, memuriyetleri sırasında İsparta'da hangi olaylar meydana geldiği ve kişilikleri konusunda tek tek bilgi vermiş ve bu bilgileri Başbakanlık Devlet Arşivi'nde yaptığı araştırmalar sonucunda elde ettiğini ifade etmiştir.<sup>482</sup>

Ün dergisinde, Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarında İsparta'daki yaşayışı açığa çıkarmak için yazılan makalelerin tamamı iktibas olup, derginin yazarları İsparta'nın sosyal, ekonomik, idari tarihini aydınlatmak için yerli ve yabancı çok çeşitli kaynaklardan yararlanmışlardır.

"Yüz Sene Evvel İsparta" başlıklı iki yazı kaleme alan M. Fehmi, bu yazılarında Mehmet Nuri Bey'in 1835'te yazdığı "Anadolu Coğrafyası" adlı eserindeki İsparta ile ilgili kısımları derginin okuyucularına aktarmıştır. Buna göre bu iki yazıda Hamit sancağının; İsparta, Eğridir, Afşar, Keçiborlu, Ağrus, Gönen, Ağlasun, İncir, Uluborlu, Hoyran, Barla, Bavlu, Yalvaç ve Karaağaç adlarında 14

---

Aksu, "Yılanlıoğullarına Dair Vesikalar IV", **Ün**, c.5, sayı:58, İsparta, 1939, s.814-816.

<sup>482</sup> Dağlıoğlu, "İsparta Mutasarrıf, Mütesellim ve Muhassılları I", **Ün**, c.3, sayı:34, İsparta, 1937, s.482-484.

Dağlıoğlu, "İsparta Mutasarrıf, Mütesellim ve Muhassılları II", **Ün**, c.3, sayı:35-36, İsparta, 1937, s.500-504.

Dağlıoğlu, "İsparta Mutasarrıf, Mütesellim ve Muhassılları III", **Ün**, c.4, sayı:38, İsparta, 1937, s.541-543

Dağlıoğlu, "İsparta Mutasarrıf, Mütesellim ve Muhassılları IV", **Ün**, c.4, sayı:39, İsparta, 1937, s.558-560.

Dağlıoğlu, "İsparta Mutasarrıf, Mütesellim ve Muhassılları V", **Ün**, c.4, sayı:40, İsparta, 1937, s.572-575.

kazaya ayrıldığı ve 43.920 nüfusa sahip olduğu belirtilmiş ve Isparta kazasının mevkisi, yolları, nüfusu, ahalisinin iş güç şekilleri konusunda bilgi verilmiştir.<sup>483</sup>

“Yarım Asır Önce Isparta” başlıklı iki yazı kaleme alan Sait Demirdal, bu yazılarında Ali Cevat Bey’in 1896’da yazdığı “Memaliki Osmaniye’nin Tarih ve Coğrafya Lûgatı” adlı üç ciltlik eserindeki Hamit sancağına ilişkin kısımları okuyuculara aktarmıştır. Buna göre bu iki yazıda Hamit sancağının Konya eyaletine bağlı bir sancak olduğu ve merkezinin Isparta kazası olduğu belirtilmiş; Isparta, Yalvaç, Uluborlu, Karaağaç ve Eğridir’in Hamit sancağına bağlı kaza merkezleri olduğu bildirilmiş ve her bir kazanın nüfus miktarı, mahalle ve köy sayısı, tarım, sanayi ve hayvan ürünleri, coğrafyası, iklimi, bayındırlık eserleri hakkında bilgi verilmiştir.<sup>484</sup>

“Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz’in Yazdığı Seyahat Kitabı” başlıklı on yazı kaleme alan Hâmit Dereli, bu yazılarında İzmir İngiliz elçiliğinde papaz olarak görev yapan arkeolog ve seyyah F. V. J. Arundell’in, Pisidia’daki seyahatlerini kapsayan ve 1834 yılında yayınlanan “Küçük Asya’da Keşifler (Discoveries in Asia Minor)” adlı eserinin Isparta ve çevresi ile ilgili olan kısımlarını Türkçe’ye çevirmiş ve okuyuculara aktarmıştır. Buna göre bu on yazıda, Arundell’in Isparta ve çevresinde yaptığı arkeolojik keşifler anlatılmakta olup, ayrıca Isparta’daki sosyal, ekonomik ve kültürel yaşayış hakkında da bilgi verilmektedir. Bu yazılarda sık sık manzara tasviri yapılmış, Isparta ve çevresinin güzelliğine vurguda bulunulmuştur. Ancak bu yazılarda dikkati çeken en önemli husus Isparta ve çevresinde yaşayan Rumların Türkçe’den başka dil konuşmadıklarına ve hiç Rumca bilmediklerine dair verilen bilgidir.<sup>485</sup>

<sup>483</sup> M. Fehmi, “Yüz Sene Evvel Isparta I”, *Ün*, c.1, sayı:4, Isparta, 1934, s.67-68.

M. Fehmi, “Yüz Sene Evvel Isparta II”, *Ün*, c.1, sayı:5, Isparta, 1934, s.79-80.

<sup>484</sup> Sait Demirdal, “Yarım Asır Önce Isparta I”, *Ün*, c.10, sayı:116-117, Isparta, 1943, s.1626-1627.

Sait Demirdal, “Yarım Asır Önce Isparta II”, *Ün*, c.11, sayı:125-126, Isparta, 1944, s.1748-1749.

<sup>485</sup> Hâmit Dereli, “Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz’in Yazdığı Seyahat Kitabı I”, *Ün*, c.9, sayı:103-105, Isparta, 1942, s.1434-1435.

Hâmit Dereli, “Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz’in Yazdığı Seyahat Kitabı II”, *Ün*, c.9, sayı:109-110-111, Isparta, 1943, s.1518-1520.

Hâmit Dereli, “Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz’in Yazdığı Seyahat Kitabı III”, *Ün*, c.10, sayı:114-115, Isparta, 1943, s.1575-1577.

## 5- Milli Mücadele Dönemi

İncelenen dergide, Milli Mücadele yıllarında Isparta'daki durumu anlatan sadece üç yazı çıkmıştır. Bunun nedeni, tahminimizce, Isparta'nın Milli Mücadele yıllarında düşman işgaline uğramaması<sup>486</sup> ve bundan dolayı Milli Mücadele yıllarında Isparta'da çok da önemli bir olayın meydana gelmemesidir. Nitekim Isparta, 1919-1923 tarihleri arasında Mütareke ve Milli Mücadele döneminde işgallerden en az etkilenen sayılı illerden biri olarak kalmıştır.<sup>487</sup> Bunun dışında mahalli bilgi, belge ve kaynakların yetersizliği ve dağınıklığı da dergideki bu duruma neden olarak gösterilebilir. Milli Mücadelenin kazanılmasında Isparta ilinin oynadığı rolün öneminin azlığı doğrudan dergiye yansımış ve derginin yazarları bu konuda kaynak bulmakta ve bu konu üzerinde yazı yazmakta güçlük çekmişlerdir. Bununla birlikte Isparta'nın bütün dönemlerdeki tarihini gün yüzüne çıkarmak isteyen dergi, elindeki olanaklar ölçüsünde, Milli Mücadele yıllarında Isparta'daki yaşayışı da aydınlatmaya çalışmıştır.

Müzeyyen Ağlarıcı tarafından kaleme alınan "Isparta Şehri" başlıklı yazıda, Milli Mücadele'nin kazanılmasında Isparta ilinin üstlendiği role ilişkin şu bilgiler verilmiştir:

"Isparta vilâyetinin inkılâp Türkiye'sinin teşekkülünde mühim bir mevkiî vardır. Atatürk bir taraftan Şimali ve Orta Anadolu'da kurtarış teşkilâtı yaparken Garbi Anadolu'da milli müdafaa cemiyetleri faaliyete geçiyor, çete hareketleri ilk

---

Hâmit Dereli, "Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı IV", *Ün*, c.10, sayı:118-119-120, Isparta, 1944, s.1647-1649.

Hâmit Dereli, "Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı V", *Ün*, c.11, sayı:123-124, Isparta, 1944, s.1712-1714.

Hâmit Dereli, "Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı VI", *Ün*, c.11, sayı:127-128, Isparta, 1944, s.1767-1769.

Hâmit Dereli, "Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı VII", *Ün*, c.11, sayı:131-132, Isparta, 1945, s.1836-1838.

Hâmit Dereli, "Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı VIII", *Ün*, c.12, sayı:137-138-139, Isparta, 1945, s.1926-1927.

Hâmit Dereli, "Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı IX", *Ün*, c.12, sayı:140-141, Isparta, 1945, s.1956-1957.

Hâmit Dereli, "Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı X", *Ün*, c.14, sayı:157-159, Isparta, 1947, s.2121-2122.

<sup>486</sup> Emecan, **a.g.m.**, s.196.

<sup>487</sup> **Isparta İl Yıllığı**, s.31.



önce askerlik şubelerinin rehberlikleriyle bu teşkilâtı maddeten ve manen takviye için çalışıyordu. Orta ve Cenubi Anadolu mintikalarında vatani kurtarmak endişesi uyanıyordu. Isparta ve havalisinde de 1919 Nisan'ı zarfında milli müdafaa teşkilâtı yapılarak icap eden tedarikâta başlandı. Nazilli Heyeti Merkeziyesi ile münasebete girildi. Ve nihayet 1919 Eylül'ünde Beyşehir, Karaağaç, Yalvaç kazaları dâhil olduğu halde bütün Isparta vilâyeti Anadolu ve Rumeli Müdafaa Hukuk Teşkilâtı yaptı. Nazilli Heyeti Merkeziyesi'ne murahhaslar, Büyük Millet Meclisi'ne sayıtlar gönderdi. Isparta vilâyeti Kurtuluş Savaşı'nda ordunun çok mühim bir sevkülceş ve üssülhareke mintikası olmuştur. Garp cephesi sevkıyat ve levazım teşkilâtı Antalya, Burdur, Isparta, Yalvaç, Akşehir civarından istifade etmiştir. Isparta Türk'ün Kurtuluş Savaşı'nın son şanlı hakikatini duyarak bugünkü müreffeh haline girmiştir".<sup>488</sup>

“Notlar ve İktibaslar” başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, emekli Albay M. Şefik Aker'in 1937 yılında yayınlanan “İstiklâl Harbinde 57. Tümen ve Aydın Milli Cidali” adlı üç ciltlik eserindeki Isparta ile ilgili kısımları okuyuculara aktarmıştır. Buna göre, Isparta'nın Milli Mücadele yıllarındaki yaşayışı ile ilgili olarak yazıda şu bilgiler verilmiştir:

“Aydın'da Türk-Yunan kanlı savaşından istifade etmek isteyen Antalya'da siyasi mümessil olan Marki Franti'nin desiseli faaliyetiyle İtalyanlar Isparta'ya da bir müfreze sokmak çaresine de başvurmuşlar ise de Isparta mutasarrıfı Talat Bey'in uyanık vatanperver bir devlet adamına yakışan takdire lâayık hareketi ve vatansever İspartalıların uyanık davranmalarıyla buna muvaffak olamamışlardı”.<sup>489</sup>

Isparta tarihini, en eski çağlardan Cumhuriyet dönemine kadar, açığa çıkarmak yolunda büyük bir çalışma örneği gösteren Ün dergisi, ayrıca bu yoldaki çalışmalarında hangi tarihi kaynaklardan yararlandığına dair bilgi vermeyi de ihmal etmemiştir.

<sup>488</sup> Ağlarıcı, “Isparta...”, s.1841.

<sup>489</sup> Turan, “Notlar ve İktibaslar”, Ün, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1267.

“Isparta ve Çevresi İle İlgili Bazı Garp Kaynakları” başlıklı yazısında Hâmit Dereli, Isparta ve çevresinden bahseden 25 yabancı eserin künyesini vermiştir.<sup>490</sup>

“Isparta’yı Tanımak İçin” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, eski ve yeni Isparta’yı tarih, coğrafya, folklor ve büyük adamlar bakımından tanıtmak ve yazabilmek için başvurulabilecek kaynakları her hangi bir sınıflandırmaya tâbi tutmadan gelişigüzel bir şekilde sıralamıştır.<sup>491</sup>

## II- ESKİ ESERLER VE VAKFİYELER İLE İLGİLİ YAZILAR

Çalışmanın konusu olan Ün dergisinde, Isparta’da bulunan ve Roma İmparatorluğu, Türkiye Selçuklular Devleti, Hamitoğulları Beyliği ve Osmanlı İmparatorluğu zamanından kalma eski eserler hakkında önemli bilgiler verilmiş ve bu yolla kültür varlıklarının tanınması, değerlendirilmesi, korunması ve onarılması, milli kültürün canlı tutulması, toplum fertlerinin birleştirilmesi ve tarihi çevrenin yaşatılması amaçlanmıştır. Ayrıca dergide önemli sayılabilecek ölçüde kitabe yayını ile vakfiye yayını da gerçekleşmiştir. Eski eserlerin, kitabelerin ve vakfiyelerin dergide kapladıkları alanlar ise aşağıdaki tabloda gösterildiği şekildedir.

Tablo 24: Eski eserler, kitabe ve vakfiyeler ile ilgili yazıların yazı adedi ve sayfa sayısına göre konulara dağılımı

Yazının Konusu	Yazı Adedi	Sayfa Sayısı
Roma İmparatorluğu Dönemi	17	44,5
Selçuklular Dönemi	5	22
Hamitoğulları Dönemi	4	12
Osmanlı İmparatorluğu Dönemi	4	12
Kitabeler	7	29
Vakfiyeler	11	36
<b>Toplam</b>	<b>48</b>	<b>155,5</b>

Bu tablonun verdiği en önemli bilgi Isparta’nın Roma İmparatorluğu zamanında önemli bir yerleşim merkezi olduğudur. Nitekim dergide çıkan yazıların büyük bir çoğunluğu Roma İmparatorluğu döneminden kalma eski eserlerle ilgilidir.

<sup>490</sup> Dereli, “Isparta ve Çevresi İle İlgili Bazı Garp Kaynakları”, Ün, c.9, sayı:99-102, Isparta, 1942, s.1390.

<sup>491</sup> Dağlıoğlu, “Isparta’yı Tanımak İçin”, Ün, c.14, sayı:166-168, Isparta, 1948, s.2216-2218.

Selçuklular, Hamitoğulları ve Osmanlılar döneminden kalma eserlerin azlığı ise Isparta'nın Roma İmparatorluğu zamanında sahip olduğu canlılığı sonraki dönemlerde koruyamadığını ya da bu dönemlerden kalma eserlerin günümüze kadar ulaşamadığını göstermektedir. Unutulmamalıdır ki Romalılar döneminde Anadolu'da nüfus artmış, tarım ve ticaret gelişmiş ve her kentte stadyumlar, tiyatrolar, hamamlar, kütüphaneler, büyük binalar, köprüler ve agora denen büyük meydanlar yapılarak Anadolu bayındır bir ülke haline gelmiştir.<sup>492</sup> Isparta'nın bir piskoposluk merkezi olarak Romalıların en önemli şehirlerinden birisi olduğu ise daha önce anlatılmıştı. Bunun dışında dergi pek çok kitabe ve vakfiyeyi yayımlayarak pek çok bilinmeyeni açığa çıkarmış ve tarih ilmine önemli katkılar sağlamıştır.

Bu başlık altında yazar analizi yapılmak istenildiğinde ise şu tespitlerde bulunulabilir. Eski eserler ile ilgili olarak dergide daha çok Tahir Erdem, Neşet Köseoğlu ve Sait Demirdal'ın yazıları çıkmış olup, kitabelerin büyük bir çoğunluğunu Neşet Köseoğlu yayınlamıştır. Vakfiyeler konusunda ise daha çok Fehmi Aksu ve Neşet Çağatay'ın söz sahibi olduğu görülmektedir.

Burada tarihin kronolojik akışı takip edilerek sırasıyla Romalılar, Türkiye Selçukluları, Hamitoğulları ve Osmanlılar döneminden kalma eski eserler hakkında dergide çıkan yazılar aktarılmaya çalışılacak, ardından kitabeler ile vakfiyeler konusunda dergide ne gibi yazıların çıktığına göz atılacaktır. Şimdi Roma İmparatorluğu döneminden kalma eski eserler ile ilgili olarak dergide hangi yazıların çıktığına bakılabilir.

### **1- Roma İmparatorluğu Döneminden Kalma Eski Eserler**

“Isparta ve Çevresinde Eski Eserler” başlıklı iki yazı kaleme alan Naci Kum, bu yazılarında Isparta ilinin Yalvaç ilçesinde, Roma ve Hıristiyanlık tarihinde mühim bir mevkiisi olan “Pisidia Antiyoh” adlı şehrin harabelerinin bulunduğunu ifade etmiş, İncil'in âmalirüsül kısmında Sen Pol'un ziyaret ve mücadeleleriyle meşhur olarak zikredilen bu şehri İngiliz papaz F. V. J. Arundell ve İngiliz Profesör William

<sup>492</sup> **Tarih I**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2002, s.30.

Ramsey'in ziyaret ettiğini ve burada kazılar ve araştırmalar yaptıklarını bildirmiş ve bu kazı sonuçları hakkında bilgi vermiştir.<sup>493</sup>

“Uluborlu’da Eski Eserler” başlıklı altı yazı kaleme alan Sait Demirdal, bu yazılarında Uluborlu’da kale, ev ve bahçe duvarlarında, kuyularda ve çeşme üzerlerinde bulduğunu belirttiği Roma İmparatorluğu döneminden kalma mezar taşları, heykeller ve kitabeler hakkında bilgi vermiş, bunların kesin olarak yerlerini bildirmiş, bulunduğu kitabelerin üzerindeki yazıları Türkçe olarak yayınlamış ve kitabelerin uzunluk, en ve kalınlık gibi ölçülerini vermiştir.<sup>494</sup>

“Karabavlu (Pitnelisus) Harabesi” başlıklı yazısında Tahir Erdem, Karabavlu harabesinin Romalılar döneminden kaldığını ve Sütçüler nahiye merkezinin 10 km. kuzeyinde bulunduğunu bildirmiş, Karabavlu harabesinde yıkılmış kale duvarlarına, bina temellerine, sütunlara, kesme taşlara, kitabelere, mabetlere ve heykellere rastladığını ifade etmiş ve bu buluntular hakkında açıklamalarda bulunmuştur.<sup>495</sup>

“Asar Harabeleri” başlıklı yazısında Etem Ertem, Asar harabeleri arasında, yıkılmış kilise kalıntısına, kale kalıntısına, mezar kalıntısına, heykellere, vazo ve pişmiş toprak kırıklarına rastladığını ifade etmiş ve bu buluntular hakkında bilgiler vermiştir.<sup>496</sup>

“Ağlasun Gezisi” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Isparta’nın 15 km. güneyinde bulunduğunu ve Romalılar döneminden kaldığını bildirdiği Ağlasun harabeleri hakkında bilgi vermiş, Ağlasun harabeleri arasında tiyatro, mabet ve saray

<sup>493</sup> Kum, “Isparta ve Çevresinde Eski Eserler I”, *Ün*, c.1, sayı:8, Isparta, 1935, s.132.

Kum, “Isparta ve Çevresinde Eski Eserler II”, *Ün*, c.1, sayı:10-11-12, Isparta, 1935, s.160-161.

<sup>494</sup> Demirdal, “Uluborlu’da Eski Eserler I”, *Ün*, c.7, sayı:75, Isparta, 1940, s.1037-1038.

Demirdal, “Uluborlu’da Eski Eserler II”, *Ün*, c.7, sayı:78-79, Isparta, 1940, s.1081-1082.

Demirdal, “Uluborlu’da Eski Eserler III”, *Ün*, c.7, sayı:84-85-86, Isparta, 1941, s.1167-1169.

Demirdal, “Uluborlu’da Eski Eserler IV”, *Ün*, c.8, sayı:87-88-89-90, Isparta, 1941, s.1204-1206.

Demirdal, “Uluborlu’da Eski Eserler V”, *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1300.

Demirdal, “Uluborlu’da Eski Eserler VI”, *Ün*, c.9, sayı:106-107-108, Isparta, 1943, s.1473-1474.

<sup>495</sup> Erdem, “Karabavlu (Pitnelisus) Harabesi”, *Ün*, c.1, sayı:9, Isparta, 1935, s.145-147.

<sup>496</sup> Ertem, “Asar Harabeleri”, *Ün*, c.5, sayı:49, Isparta, 1938, s.707-709.

kalıntılara, sütunlara, birçok heykel ve kitabelere rastladığını ifade etmiş ve bu buluntular hakkında açıklamalarda bulunmuştur.<sup>497</sup>

“Isparta Kasabasının Kadim Meskûkâtı” başlıklı yazısında S. Fikri, Selçukluların ve Hamitoğullarının Isparta namına sikke kesip kesmediklerinin henüz bilinmediğini belirtmiş, Isparta’da bulunan bütün sikkelerin Roma İmparatorluğu dönemine ait olduğunu bildirmiş ve Roma İmparatorluğu döneminden kalma 12 sikkenin özellikleri hakkında bilgi vermiştir.<sup>498</sup>

“Romalılar Devrinde Uluborlu Sikkeleri” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, numizmatik ilminin tarihe faydalarını anlatmış, Avrupa ve Amerika’nın belli başlı büyük müzelerinde çoğunluğu Türk vatanının toprak altından çıkarılmış zengin sikke koleksiyonları bulunduğunu ifade etmiş, Londra’daki British Museum’da Lycia, Pamphylia, Pisidia’ya ait çok değerli parçalar olduğunu ve George Francis Hill’in 1897 yılında bunları “Catalogue of The Greek Coins of Lycia, Pamphylia and Pisidia” adlı eserinde yayınladığını ifade etmiş ve adı geçen eserden alıntı yaparak Uluborlu’da bulunmuş olan Romalılar döneminden kalma 7 sikkenin fotoğraflarını yayınlamış ve bu sikkelerin özellikleri hakkında bilgi vermiştir.<sup>499</sup>

“Sagalassus-Ağlasun Paraları” başlıklı yazısında Seniha Sami, Hikmet Turhan Dağlıoğlu’nun yaptığı gibi, George Francis Hill’in eserinden alıntı yaparak Ağlasun’da bulunmuş olan Romalılar döneminden kalma 11 sikkeyi okuyuculara tanıtmıştır.<sup>500</sup>

## 2- Selçuklular Döneminden Kalma Eski Eserler

Isparta’da bulunan ve Türkiye Selçukluları Devleti zamanından kalma eski eserler ile ilgili olarak dergide çıkan yazılar aşağıya aktarılmıştır.

<sup>497</sup> Dağlıoğlu, “Ağlasun Gezisi”, *Ün*, c.8, sayı:87-88-89-90, Isparta, 1941, s.1219-1225.

<sup>498</sup> S. Fikri, “Isparta Kasabasının Kadim Meskûkâtı”, *Ün*, c.1, sayı:6, Isparta, 1934, s.97-99.

<sup>499</sup> Dağlıoğlu, “Romalılar Devrinde Uluborlu Sikkeleri”, *Ün*, c.11, sayı:125-126, Isparta, 1944, s.1732-1734.

<sup>500</sup> Seniha Sami, “Sagalassus- Ağlasun Paraları”, *Ün*, c.9, sayı:99-102, Isparta, 1942, s.1363-1364.

“Atabey Medresesi” başlıklı yazısında Tahir Erdem, Isparta’da bulunan Atabey Medresesi’ni derginin okuyucularına tanıtmıştır. Bu bağlamda Tahir Erdem, Atabey Medresesi’nin Isparta’nın 20 km. kuzeyinde bir nahiye merkezi olan Atabey kasabasında bulunduğunu belirtmiş, bu medresenin kapısının üzerinde bulunan mermer kitabeyi yayınlamış ve bu mermer kitabeden yola çıkarak, Atabey Medresesi’nin Türkiye Selçuklu hükümdarı I. Alâattin Keykubât döneminde Antalya subaşısı olan Emir Mübarizüddin Ertokuş tarafından 1224 tarihinde yaptırıldığı, bilgisini vermiştir. Aynı yazıda Tahir Erdem, Atabey Medresesi’nin mimari özellikleri ve bu medresenin Osmanlı İmparatorluğu zamanında taşıdığı tarihi ve ilmi değer konusunda da bilgi vermiş ve medresenin bir planı ile bir resmini yayınlamıştır. Tahir Erdem, yazısında ayrıca Emir Mübarizüddin Ertokuş’un Isparta ili içinde bulunan önemli bir eserinin de Eğridir-Gelendost yolu üzerinde göl kenarında bulunan ve 1223 tarihinde yapılan Selçuk Hanı olduğunu bildirmiştir.<sup>501</sup>

“Eğridir’de Hızır Bey Camisi” başlıklı yazısında Tahir Erdem, Eğridir’de bulunan ve Hızır Bey camisi adıyla anılan bu caminin ne zaman ve kim tarafından yapıldığını gösteren bir kayıt veya bir kitabeye rastlanılmadığını ifade etmiş, bununla birlikte Şikari’nin ve İbni Batuta’nın verdiği bilgilere göre bu caminin Selçuklular zamanında yapıldığının ve Hamitoğulları hükümdarı İlyas zamanında Karamanoğulları tarafından yıkıldığının anlaşıldığını belirtmiş, caminin ikinci kurucusunun ise kim olduğu belirlenemeyen Hızır Bey adlı bir hayırsever olduğunu bildirmiştir. Tahir Erdem, yazısında ayrıca bu caminin mimari özelliklerinden de bahsetmiş ve bir resmini yayınlamıştır.<sup>502</sup>

“Isparta’da Selçukiler Devrine Ait Bir Çeşme Kitabesi” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Isparta’da Sülübey mahallesinde bulunan Yılkırkan çeşmesi kitabesini incelemiş, bu kitabenin üzerindeki rakamların Hint rakamları olduğunu belirtmiş ve bu rakamlardan yola çıkarak Yılkırkan çeşmesinin 1135

<sup>501</sup> Erdem, “Atabey Medresesi”, *Ün*, c.1, sayı:3, Isparta, 1934, s.44-48.

<sup>502</sup> Erdem, “Eğridir’de Hızır Bey Camisi”, *Ün*, c.4, sayı:47, Isparta, 1938, s.670-672.

tarihinde yapıldığı ve bu bağlamda Yılkırkan çeşmesinin Isparta’da Selçuklular dönemine ait en eski mimari eser olduğu sonucuna varmıştır.<sup>503</sup>

“Isparta’da Sülübey Mahallesinde Yılkırkan Çeşmesi Kitabesi” başlıklı yazısında Tahir Erdem, Hikmet Turhan Dağlıoğlu’nun bu konuda dergide çıkan yazısına atıfta bulunarak Hikmet Turhan Dağlıoğlu’nun verdiği bilgilerin düzeltilmeye muhtaç olduğunu belirtmiş, kitabedeki tarihlerin sanıldığı gibi Hint ibareli değil Arap ibareli olduğunu bildirmiş ve Dağlıoğlu’nun verdiği bilgilerin aksine Yılkırkan çeşmesinin Selçuklular zamanına değil Osmanlılar zamanına ait olduğunu ifade etmiş ve bu çeşmenin 1530 tarihinde yapıldığını vurgulamıştır.

Aynı yazıda Tahir Erdem, Isparta’da Selçuklular döneminden kalma en eski mimari eserin, Isparta merkezinin Çelebiler mahallesinde bulunan ve Türkiye Selçuklu hükümdarı III. Alâattin Keykubât zamanında Süleyman oğlu Selman adlı bir kişi tarafından 1301 tarihinde yaptırılan Sadiye Bukası adlı bir medrese olduğunu ifade etmiştir. Tahir Erdem, yazısında ayrıca, bu medresenin çeşitli yangınlar ve yer sarsıntıları nedeniyle birçok inşaat ve tamirat devresi geçirdiğini ve asli şeklini koruyamadığını bildirmiştir.<sup>504</sup>

### **3- Hamitoğulları Beyliği Döneminden Kalma Eserler**

İncelenen dergide Hamitoğulları Beyliği zamanından kalma mimari eserlerden de bahsedilmiştir.

“Eğridir’de Dünder Bey Medresesi” başlıklı yazısında Tahir Erdem, Dünder Bey medresesinin Isparta ilinin Eğridir ilçesinde bulunduğunu belirtmiş, bu medreseye ait iki kitabeyi yayınlamış ve bu kitabelerden yola çıkarak Dünder Bey medresesi ile ilgili olarak şu bilgiyi vermiştir:

“Cephe kapısındaki birinci büyük kitabe bu binanın 1237 tarihlerinde Selçuklu sultanlarından II. Gıyasettin Keyhüsrev tarafından han olarak yapıldığını,

<sup>503</sup> Dağlıoğlu, “Isparta’da Selçukiler Devrine Ait Bir Çeşme Kitabesi”, *Ün*, c.1, sayı:2, Isparta, 1934, s.29-36.

<sup>504</sup> Erdem, “Isparta’da Sülübey Mahallesinde Yılkırkan Çeşmesi Kitabesi”, *Ün*, c.1, sayı:5, Isparta, 1934, s.75-78.

ikinci kitabe de natamam kalan binanın 1301 tarihinde Hamitoğullarından Dündar Bey tarafından tadilen medrese olarak ikmal edildiğini ifade etmektedir.”

Dündar Bey medresesi için “Türk sanatının ve Türk mimari özelliklerinin çok muhteşem ve eşsiz bir örneği” tanımlamasını kullanan Tahir Erdem, yazısında ayrıca, Dündar Bey medresesinin mimari özellikleri hakkında da bilgiler vermiş, bu medresenin korunması konusunda yetkilileri göreve çağırmıştır.<sup>505</sup>

#### 4- Osmanlı İmparatorluğu Döneminden Kalma Eserler

Dergide, Osmanlı İmparatorluğu zamanından kalma mimari eserler de okuyuculara tanıtılmıştır.

“Kutlubey Camisi ve Vakfiyesi” başlıklı yazısında Neşet Köseoğlu, Kutlubey camisinin 1381 ile 1430 tarihleri arasında Hamit sancağında subaşı olarak görev yapan Kutlubey adında bir vezir tarafından yaptırıldığını ifade etmiş, Kutlubey camisinin birçok sebepler yüzünden temelden bir parçadan başka bir yerini saklayamadığını ve hazırdaki caminin bambaşka bir şekil gösterdiğini belirtmiş ve Isparta şer’i mahkeme sicilleri arasında bulunduğunu bildirdiği Kutlubey vakfiyesini yayınlamıştır.<sup>506</sup>

“Isparta’da Mimar Sinan Eserleri” başlıklı yazısında Fehmi Aksu, Mimar Sinan’ın Isparta’da iki eseri olduğunu bildirmiş, bunlardan birinin Hamit sancağı mutasarrıfı Firdevs Paşa tarafından Mimar Sinan’a yaptırılan ve yapana ve yaptırana izafetle “Sinan Camii” ve “Firdevs Paşa Camii” adlarını taşıyan cami olduğunu belirtmiş; Mimar Sinan’ın ikinci eserinin de Atabey nahiye merkezinde bulunan ve defterdar Burhaneddin tarafından yaptırılan ve yapana ve yaptırana izafetle “Sinan Camii” ve “Burhaneddin Camii” adlarını taşıyan cami olduğunu ifade etmiş ve bu camilerin mimari özellikleri hakkında bilgi vermiştir.<sup>507</sup>

<sup>505</sup> Erdem, “Eğridir’de Dündar Bey Medresesi”, *Ün*, c.1, sayı:7, Isparta, 1934, s.106-109.

<sup>506</sup> Köseoğlu, “Kutlubey Camisi ve Vakfiyesi”, *Ün*, c.3, sayı:25, Isparta, 1936, s.354-355.

<sup>507</sup> Aksu, “Isparta’da Mimar Sinan Eserleri”, *Ün*, c.3, sayı:31, Isparta, 1936, s.438-441.



“Barla’da Çeşnigirpaşa Camii ve Eski Eserleri” başlıklı yazısında Neşet Köseoğlu, Eğridir ilçesine bağlı Barla nahiyesinde bulunan Çeşnigirpaşa camisi hakkında bilgi vermiştir<sup>508</sup>

“Eğridir’de Mimari Eserler ve Türbeler” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Eğridir’de bulunan mimari eserler ve türbeler ile ilgili olarak Böcüzade Süleyman Sami’nin “Isparta Tarihi” adlı eserinde verdiği bilgileri ve açıklamaları sadeleştirerek ve notlar ilave ederek okuyuculara aktarmıştır. Buna göre yazıda şu bilgiler verilmektedir:

“Eğridir kazası kasabasıyla merkeze bağlı köylerinde Pavlu ve Barla nahiyelerinde minareli, minaresiz, büyük, küçük 32 cami, 17 mescit, 3 kilise, 19 değirmen, dokuzu İslâm ve ikisi Rumlara mahsus 11 ilk mektep vardır. Kasabada bir mektebi rüşdî ve dört medrese ve 218 cilt kıymetli kitabı havi bir kütüphane, 37 çeşme, 3 hamam ve 3 han, 5 ekmeççi fırını ve çoğu demirci dükkânı olmak üzere 21 dükkân ve mağaza ve 5 kahvehaneyi havi bir çarşısı vardır... Eğridir ve çevresinde mâlum ve meşhur 360 meşhur türbe ve evliya vardır”.<sup>509</sup>

### 5- Kitabeler

Ün dergisi yazarlarının yoğun bir kitabe çalışması yürüttükleri dergide çıkan yazılardan anlaşılmaktadır. Bu yazılarda Isparta ili dâhilinde bulunan pek çok eski eserin kitabesi yayınlanmış ve bu bağlamda derginin yazarları Isparta tarihinin aydınlanmasına ve ilme çok önemli katkılar sağlamışlardır. Bu bağlamda Uluborlu’da bulunan kitabeler “Uluborlu Kitabeleri”<sup>510</sup> başlıklı yazıda, Şarki Karaağaç’ta bulunan kitabeler “Şarki Karaağaç Kitabeleri ve Mezar Taşları”<sup>511</sup>

<sup>508</sup> Köseoğlu, “Barla’da Çeşnigirpaşa Camii ve Eski Eserleri”, *Ün*, c.10, sayı:116-117, Isparta, 1943, s.1601-1602.

<sup>509</sup> Dağlıoğlu, “Eğridir’de Mimari Eserler ve Türbeler”, *Ün*, c.9, sayı:99-102, Isparta, 1942, s.1383-1389.

<sup>510</sup> Köseoğlu, “Uluborlu Kitabeleri”, *Ün*, c.2, sayı:13, Isparta, 1935, s.174-178.

<sup>511</sup> Köseoğlu, “Şarki Karaağaç Kitabeleri ve Mezar Taşları”, *Ün*, c.2, sayı:22-23-24, Isparta, 1936, s.334-336.

başlıklı yazıda, Isparta’da bulunan kitabeler “Isparta Kitabeleri ve Eski Eserleri”<sup>512</sup> başlıklı üç yazıda, Eğridir’de bulunan kitabeler ise “Eğridir Kitabeleri ve Mezar Taşları”<sup>513</sup> başlıklı yazıda tanıtılmıştır.

## 6- Vakfiyeler

Ün dergisinin yazarları Isparta şer’i mahkeme sicillerini inceleyerek ve Isparta Evkaf dairesinde araştırmalarda bulunarak Isparta ile ilgili birçok vakfiye suretini yazılarında yayınlamışlar, bu bağlamda hayır sahiplerinin adlarını anmışlar ve bu hayır sahiplerini unutulmaktan kurtarmışlardır.

Dergide yayınlanan vakfiyeler ise şunlardır: a) “Muhittin Oğlu Mehmet Muallim hanesi Vakfiyesi”<sup>514</sup>, b) “Miri Liva Derviş Bey Vakfı”<sup>515</sup>, c) “Hariri Vakıfları”<sup>516</sup>, d) “Dalboyunoğlu Vakfı”<sup>517</sup>, e) “Şeyh Şikem Vakfiyesi”<sup>518</sup>, f) “Yılanlıoğlu Şeyh Ali Ağa Vakfiyesi”<sup>519</sup>, g) “Abdi Paşa Vakfiyesi”<sup>520</sup>, h) “Hızır Bey Vakfiyesi”<sup>521</sup>, ı) “Ali Çelebi Oğlu Hüsrev Çelebi Vakfı”<sup>522</sup>, j) “Şeyh Abdal ve Abdi Fakih Vakıfları”<sup>523</sup>.

Sonuç olarak diğer Halkevleri dergilerinde olduğu gibi belge ve bilgi aktarıcı salt betimsel bir tarihçilik<sup>524</sup> örneğine Ün dergisinde de rastlanmaktadır. Bunun dışında mesaj verme endişesi dergideki tarih çalışmalarını da etkilemiş ve dergideki

<sup>512</sup> Köseoğlu, “Isparta Kitabeleri ve Eski Eserleri I”, *Ün*, c.3, sayı:26-27, Isparta, 1936, s.365-371.

Köseoğlu, “Isparta Kitabeleri ve Eski Eserleri II”, *Ün*, c.3, sayı:28, Isparta, 1936, s.385-388.

Köseoğlu, “Isparta Kitabeleri ve Eski Eserleri III”, *Ün*, c.3, sayı:29, Isparta, 1936, s.401-405.

<sup>513</sup> Köseoğlu, “Eğridir Kitabeleri ve Mezar Taşları”, *Ün*, c.3, sayı:34, Isparta, 1937, s.474-478.

<sup>514</sup> Çağatay, “Muhittin Oğlu Mehmet Muallim Hanesi Vakfiyesi”, *Ün*, c.13, sayı:145-146-147, Isparta, 1946, s.2008-2009.

<sup>515</sup> Çağatay, “Şarki Karaağaç’ın Uğras Köyünde Miri Liva Derviş Bey Vakfı”, *Ün*, c.14, sayı:157-159, Isparta, 1947, s.2140-2142.

<sup>516</sup> Aksu, “Isparta’da Hariri Vakıfları”, *Ün*, c.9, sayı:109-110-111, Isparta, 1943, s.1523-1526.

<sup>517</sup> Aksu, “Dalboyunoğlu Vakfı”, *Ün*, c.10, sayı:112-113, Isparta, 1943, s.1544-1545.

<sup>518</sup> Aksu, “Şeyh Şikem Vakfiyesi”, *Ün*, c.10, sayı:114-115, Isparta, 1943, s. 1585-1592.

<sup>519</sup> Köseoğlu, “Yılanlıoğlunun İki Vakfiyesi”, *Ün*, c.11, sayı:123-124, Isparta, 1944, s.1709-1711.

<sup>520</sup> Aksu, “Abdi Paşa ve Vakfiyesi”, *Ün*, c.7, sayı:78-79, Isparta, 1940, s.1076-1079.

<sup>521</sup> Dağlıoğlu, “Hızır Bey Vakfiyesi”, *Ün*, c.9, sayı:99-102, Isparta, 1942, s.1405-1406.

<sup>522</sup> Koman, “Hamit Bey’in Adı Geçen Mühim Bir Vakfiye”, *Ün*, c.9, sayı:97-98, Isparta, 1942, s.1340-1341.

<sup>523</sup> Aksu, “İki Vakfiye”, *Ün*, c.11, sayı:127-128, Isparta, 1944, s.1773-1774.

<sup>524</sup> Oktay Özel, “Bir Tarih Okuma ve Yazma Pratiği Olarak Türkiye’de Osmanlı Tarihçiliği”, *Sosyal Bilimleri Yeniden Düşünmek Yeni Bir Kavrayışa Doğru, Sempozyum Bildirileri*, Metis Yay. , İstanbul, 1998, s.155.

tarih çalışmaları, yorumlar dikkate alınacak olursa, siyasetin hizmetine girmiştir. Nitekim dergide Türk Tarih Tezi'nin etkileri dolayısıyla Anadolu'nun ve Isparta'nın en eski ahalisi olarak Türkler gösterilmiş, Anadolu'daki Roma ve Bizans egemenliğinin üzerine perde çekilmek istenmiştir. Yine yoğun bir arşiv çalışmasında bulunularak Osmanlı İmparatorluğu döneminde 16. yüzyılda Isparta'daki yaşayış aydınlatılmaya çalışılmış ve belgelerle ortaya konulan kötü yaşayış eski ile yeninin karşılaştırılmasına bir vesile oluşturmuştur. Osmanlı rejimini kötölemek amacıyla Katırcıoğlu ve Karahaydaroğlu gibi eşkıyaların ve Yılanlıoğulları gibi derebeylerinin bir halk kahramanı olarak gösterilmesi de üzerinde durulması gereken bir noktadır. Bununla birlikte üzerinde yapılan yorumlar bir kenara bırakılacak olursa derginin yürüttüğü tarih çalışmaları Isparta'nın geçmişteki yaşayışının aydınlatılması bakımından çok değerlidir. Ve bu çalışmalarda sadece siyasi amaç güdülmemiştir. Nitekim Isparta ilindeki eski eserler ile ilgili yazılara bakıldığı zaman sadece Hamitoğulları, Selçuklular ve Osmanlılar döneminden kalma eski eserler değil, fakat bundan daha fazla olarak Romalılar döneminden kalma eski eserler konu edilmiş ve Isparta'nın Romalılar döneminde yaşadığı canlılık açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Kısacası dergide siyasi mesaj verme endişesiyle birlikte halka tarih bilinci, tarih bilgisi ve tarih kültürü verme endişesi de egemen olmuştur.

Dergide siyasi propaganda amacı ile birlikte Isparta'yı tanıtmaya ve halka rehberlik etme amacının birlikte yürüdüğü Isparta coğrafyası, Isparta ekonomisi ve Isparta ilindeki eğitim durumu ile ilgili yazıların yer aldığı bir sonraki bölümde daha iyi anlaşılacaktır.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### ISPARTA COĞRAFYASI, ISPARTA EKONOMİSİ VE ISPARTA İLİNDEKİ EĞİTİM DURUMU İLE İLGİLİ YAZILAR

Bilindiği üzere, Ün dergisi yerel bir dergidir ve amacı da Isparta'yı tanıtmak, sevdirmek ve bu yolla ülkedeki vatan ve millet sevgisinin yerleşmesine ve olgunlaşmasına katkıda bulunmaktır. Nitekim, dergi Isparta'yı her yönüyle incelemiş, bu bölümde de görüleceği üzere, Isparta coğrafyası, ekonomisi ve Isparta ilinin eğitim durumu ile ilgili ayrıntılı bilgiler vermiştir. Dergi Isparta'yı tanıtmak ve sevdirmek dışında ekonomi bahsinde görüleceği üzere, halka rehberlik etmek, aydınlatmak ya da, eğitim bahsinde görüleceği üzere, halkın eğitime desteğini teşvik etmek amaçlarını da gütmüştür. Ancak, bu bölümde daha çok, Isparta ilinde ekonomi ve eğitim alanlarında gerçekleştirilen yenilik ve ilerlemelerden bahseden derginin ifadelerinden hareketle, Ün dergisinin Isparta'yı tanıtmak, sevdirmek, halka rehberlik etmek, halkı aydınlatmak ve teşvik etmek dışında, mevcut iktidar destekler nitelikte siyasi amaçlar da güttüğü ortaya konulacak ve derginin mevcut iktidarın bir propaganda aracı olduğu açığa çıkarılmaya çalışılacaktır.

#### I- ISPARTA COĞRAFYASI İLE İLGİLİ YAZILAR

Ün dergisinde, Isparta coğrafyası; tektonik oluşum, jeolojik oluşum, arazi yapısı, dağ, ova, göl, yükseklik, enlem ve boylam, yüzölçümü, iklim, bitki örtüsü, sınırlar, idari yapı ve nüfus yapısı bakımından oldukça etraflıca anlatılmış olup, yazarlara göre değerlendirildiğinde, en çok Nâzım Örensun'un yazısı çıktığı görülmüştür.

“Isparta Coğrafyası” başlıklı on altı yazı kaleme alan Nâzım Örensun, bu yazılarında Isparta ve çevresi arazisini, tektonik oluşum ve jeolojik oluşum açısından incelemiş ve ayrıca Isparta ve çevresi arazisinin stratigrafisi hakkında bilgi vermiş, devamlı olarak, Isparta ve çevresi arazisinin birinci ve ikinci zamanlar tabakalarının

oluşturduğu kaide üzerinde yükselmiş bulunan üçüncü zaman arazisi olduğunu vurgulamış ve bu görüşüne dayanak olmak üzere Isparta ve çevresinde yaptığı incelemelerin sonuçlarını aktarmıştır.<sup>525</sup>

“Isparta ve Çevresinin Jeolojik Yapılışı” başlıklı yazısında Hurşit Nazlı, ilk önce yer biliminin ekonomideki yeri konusunda bilgi vermiş, yer bilimine verilen önem sonucu Cumhuriyet hükümetinin elde ettiği kazanımları anlatmış, daha sonra Isparta ve çevresi arazisinin üçüncü zaman arazisi olduğunu vurgulamış ve bu görüşüne dayanak olarak da, üçüncü çağda yaşamış ağaçların kömürleşmesinden oluşan linyit kömürlerine Isparta ili dâhilinde çoklukla rastlanılmasını, göstermiştir.<sup>526</sup>

“Anadolu’nun Göller Bölgesi Coğrafyasında Isparta-Burdur” başlıklı yazısında Besim Darkot, Isparta ilinin sınırları, yüzölçümü, arazi yapısı, iklimi, bitki örtüsü ve idari yapısı konusunda şu bilgileri vermiştir:

“Isparta ili Afyon, Konya, Antalya ve Burdur illeri ile kuşatılmış olup yüzölçümü 8.275 km<sup>2</sup>’dir...”

Isparta ili arazi şekilleri bakımından çok çeşitli bir alandır. Burada yüksekliği bazen 3.000 metreye çok yaklaşan dağlar, arada kısmen göller ve ovalarla kaplanmış çanak şekilli çukurlar bulunur...

<sup>525</sup> Örensun, “Isparta Coğrafyası I”, *Ün*, c.3, sayı:32-33, Isparta, 1936, s.455-459.

Örensun, “Isparta Coğrafyası II”, *Ün*, c.3, sayı:34, Isparta, 1937, s.478-482.

Örensun, “Isparta Coğrafyası III”, *Ün*, c.3, sayı:35-36, Isparta, 1937, s.494-497.

Örensun, “Isparta Coğrafyası IV”, *Ün*, c.4, sayı:37, Isparta, 1937, s.521-524.

Örensun, “Isparta Coğrafyası V”, *Ün*, c.4, sayı:38, Isparta, 1937, s.538-541.

Örensun, “Isparta Coğrafyası VI”, *Ün*, c.4, sayı:39, Isparta, 1937, s.556-557.

Örensun, “Isparta Coğrafyası VII”, *Ün*, c.4, sayı:40, Isparta, 1937, s.570-572.

Örensun, “Isparta Coğrafyası VIII”, *Ün*, c.4, sayı:41, Isparta, 1937, s.585-587.

Örensun, “Isparta Coğrafyası IX”, *Ün*, c.4, sayı:42, Isparta, 1937, s.604-606.

Örensun, “Isparta Coğrafyası X”, *Ün*, c.4, sayı:43-44, Isparta, 1937, s.622-624.

Örensun, “Isparta Coğrafyası XI”, *Ün*, c.4, sayı:45-46, Isparta, 1938, s.647-649.

Örensun, “Isparta Coğrafyası XII”, *Ün*, c.4, sayı:47, Isparta, 1938, s.673-675.

Örensun, “Isparta Coğrafyası XIII”, *Ün*, c.4, sayı:48, Isparta, 1938, s.690-691.

Örensun, “Isparta Coğrafyası XIV”, *Ün*, c.5, sayı:49, Isparta, 1938, s.704-705.

Örensun, “Isparta Coğrafyası XV”, *Ün*, c.5, sayı:50-51, Isparta, 1938, s.715-717.

Örensun, “Isparta Coğrafyası XVI”, *Ün*, c.5, sayı:52-53, Isparta, 1938, s.736-737.

<sup>526</sup> Hurşit Nazlı, “Isparta ve Çevresinin Jeolojik Yapılışı”, *Ün*, c.2, sayı:14, Isparta, 1935, s.195-198.

Isparta ili, Akdeniz ve İç Anadolu iklimlerinin geçit alanında yer almıştır. Isparta'nın yıllık ortalama yağış tutarı 570 mm. olup Isparta'da yağışların mevsimlere dağılışı yüzde hesabıyla şöyledir: Kış yüzde 43, ilkbahar yüzde 30, yaz yüzde 11, sonbahar yüzde 16. Sıcaklık derecesi bakımından, Isparta'nın en sıcak ay ortalaması 23,6 °C, en soğuk ayınki 1,6 °C, yıllık ortalama 12,2 °C, şimdiye kadar kaydedilen en yüksek sıcaklık derecesi 37,5 °C, en düşük sıcaklık derecesi -17,6 °C'dir.

Bitki örtüsü bakımından, Isparta ilinde dağlık sahalar 2.300 hatta 2.500 metre yüksekliğe kadar ormanlık(bilhassa karaçam ve ardıç ağaçları), ovalar ise yazın kuruyan otluklar(bozkır) halindedir. Tarım Bakanlığı'nın verdiği rakamlara göre ormanlar Isparta ilinde 41.000 hektar(yüzde 5) yer kaplarlar. Buna bakılırsa, Isparta ilinin orman bakımından az zengin olduğu anlaşılır.

Isparta ilinin Isparta, Eğridir, Şarki Karaağaç, Yalvaç, Sütçüler, Uluborlu ve Keçiborlu adıyla yedi ilçesi vardır".<sup>527</sup>

"Isparta Vilâyetinin Coğrafi ve İktisadi Vaziyeti, İklimi" başlıklı yazısında A.Talat Erten, Isparta'nın deniz seviyesinden 1.028 metre yükseklikte olduğunu ve 37,45° kuzey paraleli ile 30,39° doğu meridyeni üzerinde bulunduğunu bildirmiş, Isparta ilinin her tarafının yükseklikleri 2.500 ile 3.000 metre arasında değişen yüksek dağlarla çevrili olduğunu vurgulamış ve bu dağların en önemlilerinin Davras, Gelincik, Akdağ ve Anamas dağları olduğunu ifade etmiştir. Aynı yazıda A.Talat Erten, yüksek dağlar arasında geniş vadilerle küçük ovaların bulunduğunu dile getirmiş ve bu ovaların en önemlileri olarak da Şarki Karaağaç, Uluborlu, Senirkent, Kuleönü ve Keçiborlu ovalarını göstermiştir. Göl, ırmak ve çayların varlığının Isparta'da suya fazla ihtiyaç hissettirmedeğini belirttiği yazısında A.Talat Erten, en önemli su kaynağının Eğridir gölü olduğunu bildirmiştir.<sup>528</sup>

<sup>527</sup> Besim Darkot, "Anadolu'nun Göller Bölgesi Coğrafyasında Isparta-Burdur", *Ün*, c.14, sayı:163-164-165, Isparta, 1947-1948, s.2195-2197.

<sup>528</sup> A.Talat Erten, "Isparta Vilâyetinin Coğrafi ve İktisadi Vaziyeti, İklimi", *Ün*, c.8, sayı:87-88-89-90, Isparta, 1941, s.1233.

Ün dergisinde Isparta'nın arazi yapısı, belli başlı dağları, ovaları, iklimi, bitki örtüsü, idari yapısı konusunda bilgi verildiği gibi nüfus yapısı hakkında da önemli bilgiler verilmiştir.

“Isparta’da Nüfus” başlıklı yazısında Müzeyyen Ağlarıcı, 1927 yılı ve 1935 yılı nüfus sayım istatistiklerini esas tutarak Isparta ilinin nüfusuna ilişkin rakamları bir cetvel halinde yayınlamıştır. Bu cetvelde verilen bilgiye göre, Isparta ilinin 1927 sayımındaki toplam nüfusu 144.437 olup merkez ilçenin nüfusu 44.656’dır. 1935 yılı nüfus sayım istatistiklerine göre ise Isparta ilinin toplam nüfusu 165.358 olup merkez ilçenin nüfusu 52.176’dır.<sup>529</sup>

“Isparta İline Ait Bazı Rakamlar” başlıklı yazıda ise 1940 yılı ve 1945 yılı nüfus sayım istatistikleri esas tutularak Isparta ili nüfusuna ilişkin rakamlar cetvel halinde yayınlanmıştır. Bu yazıda verilen bilgiye göre Isparta ilinin 1940 yılı sayımındaki toplam nüfusu 171.113 olup 1945 yılı sayımına göre ise Isparta ilinin toplam nüfusu 174.113’dür. Aynı yazıda 1940 sayımına göre Isparta ilinde nüfus grupları itibariyle köy sayısını ve nüfusunu gösteren bir cetvel daha yayınlanmış olup, bu cetvelde Isparta ilindeki toplam köy sayısı 214 olarak ve bu köylerde yaşayan nüfus miktarı ise 129.240 olarak gösterilmiştir.<sup>530</sup>

Bilindiği üzere Isparta ili Göller Bölgesi coğrafyasında yer alan bir ildir. Ve doğal olarak Isparta ilinde Türkiye’nin önemli sayılabilecek gölleri yer almaktadır. Ün dergisi de Isparta ilinde bulunan bu gölleri okuyuculara tanıtmayı ihmal etmemiştir.

“Eğirdir Gölü” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Eğirdir gölünün dağlık arazi göllerinden biri olduğunu, 523 km<sup>2</sup> yüzölçümü ile Türkiye’nin dördüncü büyük gölü olduğunu, Eğirdir gölünün tatlı ve lezzetli suyu olduğunu ve Can ve Nis adası olmak üzere iki adaya sahip olduğunu ifade etmiş ve ayrıca gölün derinliği, gölün uzunluğu, gölün garip halleri, gölün oluşumu, gölün adaları ve gölün tarihi konusunda meşhur seyyahların verdiği bilgileri okuyuculara aktarmıştır. Dağlıoğlu,

<sup>529</sup> Ağlarıcı, “Isparta’da Nüfus”, Ün, c.5, sayı:49, Isparta, 1938, s.706-707.

<sup>530</sup> Ün, “Isparta İline Ait Bazı Rakamlar”, c.13, sayı:154-156, Isparta, 1947, s.2081.

yazısında ayrıca Eğirdir gölünün turizm açısından taşıdığı değere işaret etmiş ve gerekli tesislerin yapılması durumunda buranın bir turizm cenneti haline geleceğini ifade etmiştir.<sup>531</sup>

“Beyşehir Gölü-Burdur Gölü ve Gölcük” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, sırasıyla Beyşehir, Burdur ve Gölcük gölünü derginin okuyucularına tanıtmıştır. Yazısında ilk önce Beyşehir gölüne değinen Dağlıoğlu, Beyşehir gölünün Isparta ili ile Konya ili arasında uzanan dağlık arazi göllerinden birisi olduğunu, 651 km<sup>2</sup> yüzölçümü ile Türkiye göllerinin büyüklük itibarıyla üçüncüsünü oluşturduğunu, suyunun tatlı olduğunu ifade etmiş, Beyşehir gölünün Konya ovasının sulanması, nakliyat ve turizm açısından taşıdığı değere işaret etmiş, gölün balıkları, gölün adaları, gölün ayakları ve göle dökülen dereler hakkında bilgi vermiş ve son olarak gölün yüzölçümü, derinliği, genişliği, uzunluğu, gölün oluşumu, gölün tarihi konusunda bu gölü ziyaret etmiş seyyahların verdiği bilgileri okuyuculara aktarmıştır.

Yazısında Beyşehir gölünden sonra Burdur gölüne değinen Dağlıoğlu, Burdur gölünün, Burdur ili ile Isparta ili arasında uzanan çöküntü göllerinden birisi olduğunu bildirmiş ve Burdur gölünün suyunun acı ve arsenikli olduğunu belirterek bu gölün büyüklük itibarıyla Türkiye'nin yedinci büyük gölü olduğunu ifade etmiştir.

Yazısında son olarak Gölcük gölüne değinen Dağlıoğlu, Gölcük gölünün Isparta ovasının sulanması ve elektrik enerjisi elde edilmesi bakımından taşıdığı öneme işaret etmiştir.<sup>532</sup>

Ün dergisinde ayrıca Isparta'nın doğal güzelliğini anlatan birçok şiir, gezi notu ve hatıra yazısı çıkmıştır. Bu yazılarda, Isparta'nın gül bahçelerinden, bağlarından, kestaneliklerinden, kiraz bahçelerinden, Ayazmana, Minasın, Sidre Tepe, Zambaklı, Bezirgân Pınarı, Öküz battı, Kızıldağ adlı mesireliklerinden, lezzetli ve soğuk sularından, yeşilliğinden övgü ve hayranlıkla bahsedilmiş ve Isparta bir cennet köşesi olarak nitelendirilmiştir. Yine bu yazılarda Isparta halkına da

<sup>531</sup> Dağlıoğlu, “Eğirdir Gölü”, *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1290-1299.

<sup>532</sup> Dağlıoğlu, “Beyşehir Gölü-Burdur Gölü ve Gölcük”, *Ün*, c.9, sayı:99-102, Isparta, 1942, s.1371-1381.



övgülerde bulunulmuş ve Isparta halkı; temiz duygulu, sıcakkanlı, güzel ahlaklı, misafirperver ve çalışkan olarak vasıflandırılmıştır.

## II- ISPARTA EKONOMİSİ İLE İLGİLİ YAZILAR

Ün dergisinde Isparta ilinin ekonomik hayatıyla ilgili pek çok yazı çıkmış olup, bu yazılarda Isparta'nın eski zamanlardaki ve Cumhuriyet dönemindeki ekonomik yaşayışı ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Isparta ilini Türkiye'de ve dünyada en güzel bir şekilde tanıtan ve Isparta ekonomisinde büyük rol oynayan Isparta gülleri, Isparta halıları ve Keçiborlu kükürt madenleri dergide çıkan birçok yazıya konu olmuş, bu yazılarda gül, halı ve kükürt hakkında oldukça ayrıntılı bilgi verilmiştir. Yine dergide eski zamanlarda Isparta ilindeki el sanatları konusunda da bilgi verilmiş olup, ancak Isparta ekonomisinin bel kemiğini tarım ve hayvancılığın oluşturduğunu dergide bu konuda çıkan yazılar bize haber vermektedir. Dergide ayrıca Cumhuriyet döneminde Isparta ilinde ne gibi bayındırlık çalışmaları yürütüldüğü ve hangi bayındırlık eserlerinin meydana getirildiği konusunda da etraflıca bilgi verilmiş olup, meydana getirilen bayındırlık eserleri Cumhuriyet rejimine övgülerde bulunulmasına, eski ile yeninin karşılaştırılmasına ve eskiye eleştiriler getirilmesine birer vesile teşkil etmiştir. Ancak hemen söylenmelidir ki Cumhuriyet rejiminin Isparta ilinde meydana getirdiği bayındırlık eserleri, ülke şartları göz önünde tutulacak olursa, derginin bu yoldaki tutumunu haklı çıkaracak çokluktadır. Ün dergisinde Isparta ekonomisi ile ilgili olarak çıkan yazıların tematik özelliğini aşağıdaki tablo bize daha iyi açıklayacaktır.

Tablo 25: Isparta ekonomisi ile ilgili yazıların yazı adedi ve sayfa sayısı bakımından konulara dağılımı

Yazı Konusu	Yazı Adedi	Sayfa Sayısı
Bayındırlık Çalışmaları	29	85,5
Tarım ve Hayvancılık	17	33,5
El Sanatları	12	25,5
Kükürt	9	23
Gül	6	15
Halı	2	5,5
<b>Toplam</b>	<b>75</b>	<b>188</b>

Bu tablodan da anlaşılacağı üzere Ün dergisinde Isparta ekonomisini ilgilendiren hemen her alanda yazı çıkmış olup, yazı adedi ve sayfa sayısının çokluğu bakımından Isparta ilinde yürütülen bayındırlık çalışmalarının başı çektiği görülür. Bayındırlık çalışmalarını ise tarım ve hayvancılık konusu takip etmiştir. Bu durumun nedenleri ise şu şekilde özetlenebilir:

1) Türkiye’de Osmanlı rejimi yıkılıp yerine Cumhuriyet rejimi kurulunca, yeni rejimin lider kadrosu Türkiye’yi çağdaşlaştırmak ve Türkiye’ye bambaşka bir çehre vermek yolunda hemen her alanda devrimler yapmışlar ve yenilikler getirmişlerdir. Çeşitli alanlarda yapılan devrimlerin ve getirilen yeniliklerin Türk toplumu tarafından hızlı ve kolay bir şekilde benimsenmesi ya da başka bir ifadeyle Türk inkılâbının temellerini sağlamlaştırması için Cumhuriyet’in ilk yıllarında Türkiye’de hızlı bir kalkınma hamlesi başlatılmış ve yoğun bir bayındırlık çalışmasına girişilmiştir. Ve yeni rejimin ülkede elde ettiği kazanımlar ve başarılar basın ve yayım yoluyla halka iletilerek, bu yolla rejimin devamlılığı sağlanmak istenmiştir. Ün dergisinin de hükümete bağlı yarı resmi bir yayın organı olduğu düşünülecek olursa Isparta’daki bayındırlık çalışmalarını sayfalarında anlatması ve bu yolla siyasi bir kazanım elde etmeye çalışması doğal olarak karşılanabilir. Ancak şu husus da vurgulanmalıdır ki Türkiye’deki kalkınma hamleleri sadece siyasi bir kazanım elde etmek için gerçekleştirilmemiştir. Bunda halkın refahı ve mutluluğu daha ön plandadır. Ayrıca Osmanlı İmparatorluğu’ndan çok da iyi bir miras almayan Cumhuriyet rejiminin, tabiatın kanunları gereği, elde ettiği başarılarla övünmesi ve gurur duyması ve bu gururunu halkla paylaşması da çok normal karşılanacak bir durumdur.

2) Tarım ve hayvancılık konusunun da dergi tarafından ön planda ele alınmasının sebebini ise, Isparta halkının büyük bir çoğunluğunun köylerde yaşamasında ve bunun sonucu olarak halkın en önemli geçim kaynağını tarım ve hayvancılığın oluşturmasında aramak lazım gerekir. Ayrıca dergi, bütün Türkiye’de olduğu gibi Isparta ilinde de tarım ve hayvancılığın ekonominin belkemiğini oluşturduğunu bilmiş ve yine Türkiye’de gerçekleştirilen tarım hamleleri

doğrultusunda Isparta ilinde de bir tarım hamlesine öncülük etmek istemiştir. Nitekim dergide bu düşünceyi destekler nitelikte yazılar çıkmıştır.

Bu başlık altında yazar analizi yapılmak istenildiğinde ise şu tespitlerde bulunulabilir: Ün dergisinde Isparta ekonomisi ile ilgili olarak çıkan yazılarda Kemal Ünal Turan ismi daha çok geçmekte olup, kendisi yazılarında Isparta ilindeki bayındırlık çalışmalarından bahsetmiştir. Kâzım Aydar'ın da bayındırlık çalışmaları konusunda yazıları çıkmıştır. Her ikisinin de milletvekili olması, rejim konusunda yukarıda ortaya konulan düşüncelere en iyi dayanak oluşturacak bir niteliktedir.

Çalışmada yazı adedi ve sayfa sayısının çokluğu göz önünde tutularak ilk önce Isparta ilinde yürütülen bayındırlık çalışmalarından bahsedilecek, daha sonra sırasıyla tarım ve hayvancılık, el sanatları, kükürt, gül ve halı konusuna değinilecek ve bu konularda çıkan yazılar değerlendirilmeye çalışılacaktır.

### **1- Bayındırlık Çalışmaları**

Cumhuriyet döneminde Isparta'da çok yoğun bir bayındırlık çalışması yürütüldüğü dergide çıkan yazılardan anlaşılmaktadır. Derginin yazarları makalelerinde Isparta'da yürütülen bayındırlık çalışmalarından sık sık bahsetmişler ve haklı olarak Cumhuriyet rejimine övgülerde bulunmuşlardır. Haklı diyoruz; çünkü Cumhuriyet rejiminin Isparta'da meydana getirdiği bayındırlık eserleri, ülke bazında düşünülecek olursa, bir il için birer övünme vesilesi ve gurur kaynağı teşkil edecek çokluktadır. Şimdi Cumhuriyet rejiminin Isparta'da ne gibi bayındırlık çalışmalarında bulunduğunu ve ne gibi bayındırlık eserleri meydana getirdiğini dergideki yazılar doğrultusunda aktarmaya çalışalım.

Isparta'nın demiryoluna kavuşması dolayısıyla başta Başbakan İsmet İnönü olmak üzere, T.B.M.M. Başkanı, birçok bakan, milletvekili, C.H.P. Genel Sekreteri, vali, bürokrat, ordu erkânı, gazeteci ve halkın geniş katılımıyla 25 Mart 1936

tarihinde Isparta’da yapılan tören, bu törenin ayrıntıları ve törende yapılan konuşmalar “Isparta’nın Büyük Günü” başlıklı yazıda anlatılmıştır.<sup>533</sup>

“Eğridir Gölü Ayağının Akıtılması” başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, bazen düdenlerin kapanması ya da mevsimim çok yağışlı geçmesi sebebiyle kış ve ilkbahar aylarında Eğridir gölü sularının taşıdığı ve bu durumun Eğridir gölü çevresinde kurulmuş olan köyler halkının tarım alanlarına büyük zararlar verdiğini ifade etmiş, Cumhuriyet hükümetinin Eğridir gölü ayağının akıtılması yolunda büyük bir girişim başlattığını bildirmiş ve Cumhuriyet rejimine övgülerini şu sözlerle ifade etmiştir:

“1942 yılında Eğridir gölü ayağında çalışanlar Seyhan’da, Tarsus’ta büyük bentler kuran Yeşilirmak ile Gediz’in, Menderes’in akışını düzenleyen bir kadronun genç unsurlarıdır. Dünya harbinin sıkıntıları içinde bile durmayan bir çalışma, Eğridir’de başladığı işi tamamlayıcı bir kararla, programına göre etütlerini ilerletiyor. Cumhuriyet mühendislerinin yer yer vadiye sapladıkları filâmaların kırmızı beyaz çizgileri arasında 375 yıl uyuyan bir hükmün solgun satırları canlanıyor. Uzak olmayan yıllarda şimdi sazlarla örtülü olan vadi geniş yollara, yemyeşil bahçelere, kırmızı kiremitli beton köy evlerine kavuşacaktır. Artık vadiyi dolduran şen ve sıhhatli insanlar, Cumhuriyet’in gerçekten bir hayat ve refah rejimi olduğunu 375 yıl evvelki hükümle daha canlı olarak mukayese edebileceklerdir”.<sup>534</sup>

“Isparta İmar Planı ve Tatbikatına Dair Düşünceler” başlıklı dört yazı kaleme alan Kazım Aydar, bu yazılarında Isparta şehri imar planı düzenlenirken hangi aşamalardan geçildiği konusunda bilgi vermiştir.<sup>535</sup>

<sup>533</sup> Ün, “Isparta’nın Büyük Günü”, c.3, sayı:25, Isparta, 1936, s.345-349.

<sup>534</sup> Turan, “Eğridir Gölü Ayağının Akıtılması”, Ün, c.9, sayı:99-102, Isparta, 1942, s.1406-1408.

<sup>535</sup> Kazım Aydar, “Isparta İmar Planı ve Tatbikatına Dair Düşünceler I”, Ün, c.10, sayı:118-119-120, Isparta, 1944, s.1635-1639.

Kazım Aydar, “Isparta İmar Planı ve Tatbikatına Dair Düşünceler II”, Ün, c.11, sayı:121-122, Isparta, 1944, s.1666-1667.

Kazım Aydar, “Isparta İmar Planı ve Tatbikatına Dair Düşünceler III”, Ün, c.11, sayı:123-124, Isparta, 1944, s.1697-1700.

Kazım Aydar, “Isparta İmar Planı ve Tatbikatına Dair Düşünceler IV”, Ün, c.11, sayı:125-126, Isparta, 1944, s.1728-1731.

Isparta şehri imar planının ayrıntıları ise “Prof. Ölsner ve Doçent Yüksek Mimar Kemal Ahmet Aru’nun Hazırladığı Isparta Şehri İmar Planı Raporu” başlıklı iki yazıda etraflıca anlatılmıştır.<sup>536</sup>

“Isparta İlinin Bayındırlık Eserleri ve Yeni Hükümet Konağı” başlıklı yazısında Kazım Aydar, Cumhuriyet yıllarının, bütün ülkede olduğu gibi Isparta ilinde de kalkınma ve dirilme devri olduğunu ifade etmiş ve Cumhuriyet rejiminin Isparta ilinde bayındırlık alanında elde ettiği başarıları şu şekilde sıralamıştır:

- “1) Isparta’da halkın teşebbüsü ve devletin yardımıyla bir İplik fabrikasının yapılması ve bu yolla halıcılığın gelişmesi,
- 2) Gülyacağı fabrikasının kurulması,
- 3) İlimiz kasaba ve köylerinde birçok ilkokul binalarının yapılması,
- 4) Isparta şehri içme suyunun fenni şekilde tazyikli demir borularla akıtılması,
- 5) Demiryolunun Isparta’nın içerisine kadar girmesi,
- 6) Isparta hükümet konağının yeniden modern bir şekilde inşası,
- 7) Karaağaç’ta hükümet konağı yapılması,
- 8) Eğridir’de hükümet konağı yapılması,
- 9) Uluborlu’da hükümet konağının tamamlanması,
- 10) Senirkent hükümet binasının inşasına başlanması,
- 11) Gönen Köy Enstitüsü’nün kurulması,
- 12) Isparta, Yalvaç ve Şarki Karaağaç Halkevlerinin yapılması,
- 13) Gölcük suyundan Isparta ovasının sulanmasını sağlamak için beton tünel yapılması,
- 14) Kız Sanat Enstitüsü’nün açılması,
- 15) Erkek Orta Sanat Okulu’nun açılması,
- 16) Isparta-Belönü-Antalya şosesinin inşasına başlanması,

<sup>536</sup> Ün, “Prof. Ölsner ile Doçent Yüksek Mimar Kemal Ahmet Aru’nun Hazırladığı Isparta Şehri İmar Planı Raporu I”, c.10, sayı:116-117, Isparta, 1943, s.1615-1622.

Ün, “Prof. Ölsner ile Doçent Yüksek Mimar Kemal Ahmet Aru’nun Hazırladığı Isparta Şehri İmar Planı Raporu II”, c.10, sayı:118-119-120, Isparta, 1944, s.1660-1662.

- 17) Numune olarak İnhisar idaresince şarap imaline başlanması ve bağıcılığın inkişafı,
- 18) Yalvaç'ta Tabak fabrikası yapılması,
- 19) Keçiörlü Kükürt fabrikasının yeniden yapılması ve faaliyete geçirilmesi,
- 20) Vilâyet yollarının ıslahı ve birçok köprü ve menfezlerin yapılması,
- 21) Isparta şehri imar planının tanzim ve tasdiki ile tatbikine başlanması,
- 22) Keçiörlü, Eğridir ve Yalvaç'ta motorla işler selektör(tohum temizleme) makineleri kurulması,
- 23) Keçiörlü'da pamuğu çırçırılama tesisi.”

Isparta'daki bayındırlık eserlerinin 20 yıl gibi kısa bir zaman içinde meydana getirildiğini belirten Kazım Aydar, yazısında Cumhuriyet rejimine övgülerini ise şu sözlerle ifade etmiştir:

“Cumhuriyet rejimi, vatanın küçük bir köşesi olan Isparta'da bile kısa zamanda yarattığı eserlerle övünebilir.”

Aynı yazıda Kazım Aydar, 15 Ekim 1939 tarihinde bitirildiğini belirttiği Isparta hükümet konağının inşa bedeli ve inşa tarzı hakkında da bilgi vermiş ve bu hükümet konağının resimleri ile zemin kat planını yayınlamıştır.<sup>537</sup>

“Gölcük'ün Yeni Tüneli ve Kanalların Maliyeti” başlıklı yazısında Kazım Aydar, Gölcük gölünde yapılan sulama tesisatının ihalelerini ve bu tesisatın yapımında harcanılan parayı rakamlarla açıklamış ve Gölcük sulama tesisatının 1949 yılında tamamlandığını bildirmiştir.

Aynı yazıda Kazım Aydar, deniz seviyesinden 1410 m. yükseklikte bulunduğunu belirttiği Gölcük gölünde yapılan tesisatın Isparta ovasının sulanmasını ve bu sudan elektrik enerjisi üretimini sağlayacağını ifade etmiş ve bu durumun

<sup>537</sup> Aydar, “Isparta İlinin Bayındırlık Eserleri ve Yeni Hükümet Konağı”, *Ün*, c.11, sayı:131-132, Isparta, 1945, s.1828-1832.

Isparta'nın ekonomik hayatında büyük gelişmeler yaratacağını vurgulamış ve bu güzel neticeyi sağladığından dolayı Cumhuriyet idaresine övgülerde bulunmuştur.<sup>538</sup>

“Isparta’da Bayındırlık Çalışmalarına Toplu Bir Bakış” başlıklı yazıda ise Isparta ili dâhilinde yürütülen yol, köprü, kaldırım, menfez çalışmalarından bahsedilmiş, ayrıca bu çalışmalarda harcanan paranın miktarına ilişkin rakamlar verilmiştir.<sup>539</sup>

## 2- Tarım ve Hayvancılık

Yazı adedi ve sayfa sayısının çokluğu göz önünde tutulacak olursa Ün dergisinde bayındırlık çalışmalarından sonra üzerinde en çok yoğunlaşılacak konulardan biri Isparta ilindeki tarım ve hayvancılık konusudur. Tarım ve hayvancılık konusu üzerinde çokça durulmasının nedeni ise Isparta ekonomisinin belkemiğini tarım ve hayvancılığın oluşturmasıdır. Cumhuriyet’in ilk yıllarında Türkiye’de henüz sanayi toplumuna geçilemediği ve halkın büyük bir çoğunluğunun köylerde yaşadığı düşünülecek olursa derginin bu yoldaki yayın politikası son derece doğru ve gerçekçidir. Derginin amacı tarım ve hayvancılık konusunda halka rehberlik etmek, onları yeni gelişmelerden haberdar ederek aydınlatmak ve tarım ve hayvancılık konusunda Türkiye genelinde başlatılan ileri ve çağdaş atılımlara imkânları ölçüsünde katkıda bulunmaya çalışmaktır. Bu genel açıklamadan sonra bu sahada çıkmış olan yazıların ayrıntılarına geçilebilir.

Besim Darkot, yazısında Isparta ekonomisi ile ilgili olarak şu bilgileri vermiştir:

“Isparta ilinde nüfusun yüzde yetmiş altısının köylerde yaşaması geçim temelini toprak olduğunu gösterir; gerçekten, ziraat bu ülkede başlıca kazanç kaynağıdır. Bununla beraber, ekili ve dikili sahalara, tek mil toprakların yüzde onunu bulmaz; geri kalan yerlerde kısmen koyun ve keçi sürülerini otlatmak üzere

<sup>538</sup> Aydar, “Gölcük’ün Yeni Tüneli ve Kanalların Maliyeti”, Ün, c.14, sayı:171-172, Isparta, 1949, s.2283-2285.

<sup>539</sup> Ün, “Isparta’da Bayındırlık Çalışmalarına Toplu Bir Bakış”, c.12, sayı:140-141, Isparta, 1945, s.1959-1960.

faydalanılır. Ziraat, toprakların iyi olduğu yerlerde bile, metotların geriliği yüzünden umumiyetle az verimlidir; gübre kullanılması mahdut olduğu için, ekilerek yorulan topraklar birkaç sene nadasa bırakılır”.<sup>540</sup>

A. Talat Erten ise yazısında Isparta halkının başlıca uğraşı alanları konusunda şu bilgileri vermiştir:

“Şehirlerde bulunan halkın yüzde sekseni sanatla, yüzde on beşi ziraat ve yüzde beşi de amelelik ve sair işlerle meşgul olur. Köylerde ise vaziyet bunun aksidir. Halkın yüzde doksanı ziraat, yüzde beşi sanat ve ticaret, diğer yüzde beşi de amelelik ve sair işlerle meşgul olur. Bu vaziyete nazaran tabiatın bütün güzelliklerini üzerinde temerküz ettirmiş bulunan Isparta şehri bir sanat yuvası, köyleri ve civarının da bir çiftçi yurdu olduğu kendiliğinden meydana çıkmış olur”.<sup>541</sup>

“Isparta Vilâyetinin Zirai Durumu” başlıklı yazısında Enver Zeynelgil, Isparta ilinin iklimi ve toprak tipleri hakkında bilgi vermiş ve iklim ve toprak bakımından elverişli imkânlarla sahip olan Isparta ilinde, nüfusun % 78’inin toprakla meşgul olan çiftçilerden oluştuğunu bildirmiştir.

Aynı yazıda Enver Zeynelgil, Isparta ilinde tarla ziraatı konusunda da bilgi vermiş ve 1941 yılı ile 1942 yıllarını kapsayan bir istatistik cetveli yayınlayarak Isparta’da yetiştirilen ürünlerin ekim sahasına ve alınan ürün miktarına ilişkin rakamlar vermiştir. Bu istatistik cetvelinin bildirdiğine göre Isparta ve çevresinde daha çok hububat ziraatı yapılmakta olup, en çok yetiştirilen ürünler buğday, arpa ve çavdardır. Bunun dışında Isparta ve çevresinde bakliyat ürünlerinden fasulye, börülce ve mercimek; sanayi bitkilerinden patates ve şeker pancarı; lif bitkilerinden keten, kendir, pamuk; yağ bitkilerinden haşhaş, susam; yem bitkilerinden fiğ, burçak ve yonca gibi ürünlerin yetiştirilmekte olduğunu yine bu istatistik cetveli bize anlatmaktadır.<sup>542</sup>

<sup>540</sup> Darkot, “Anadolu’nun Göller Bölgesi...”, s.2197.

<sup>541</sup> Erten, “Isparta Vilâyetinin...”, s.1235.

<sup>542</sup> Zeynelgil, “Isparta Vilâyetinin Zirai...”, s.1512-1515.



“Isparta’da Bağcılık” başlıklı yazısında A. Talat Erten, Isparta’da yetiştirilen üzüm çeşitlerini sıralamış ve Isparta’da görülen bağ hastalıkları ve bu hastalıklara karşı alınacak önlemler konusunda bilgi vermiştir. Bu bağlamda A. Talat Erten yazısında, Isparta’da bağcılığı tehdit eden en önemli hastalığın filoksara hastalığı olduğunu bildirmiş, filoksara hastalığının bağlarda yarattığı zararı önlemek için Amerikan asma çubuğunun kullanılması önerisinde bulunmuştur.<sup>543</sup>

“Uluborlu’da Bir Gün” başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, Uluborlu elmalarının lezzetine ve çeşitliliğine işaret etmiş, çok cins elma yetiştiriciliğinin Uluborlu ekonomisine bir katkı sağlamayacağını belirtmiş ve Uluborlu elmalarının dış pazarlarda bir mevki edinebilmesi için tek cins elma yetiştiriciliğinin gerekliliğine vurguda bulunmuştur.<sup>544</sup>

“Isparta’da Hayvan Bakımı ve Islahı” başlıklı yazısında Hakkı Özmen, Isparta ilinin küçük ve büyükbaş her türlü hayvanın yetiştirilmesine ve üretilmesine elverişli şartları kendinde toplamış bulunduğunu ifade etmiş ve bu bağlamda hayvancılık ve hayvan ürünlerinin Isparta ili için önemli bir gelir kaynağı oluşturduğunu bildirmiştir.

Aynı yazıda Hakkı Özmen, Isparta ilinde hayvancılık ve yetiştirmesinin daha çok küçük işletmeler halinde ve köylü ailesi elinde bulunduğunu belirtmiş, bu küçük işletmelerin hayvan bakımı ve yetiştirilmesi konusunda çağdaş ve teknik bilgilere sahip olmadığını vurgulamış, Isparta’da hayvan cinslerinin ıslahının gerekliliğine işaret etmiş ve bu konuda nelerin yapılması gerektiği konusunda bilgi vermiştir.

Hakkı Özmen, yazısında ayrıca 1941 yılı ve 1942 yılı sayım istatistiklerini esas tutarak Isparta ilinde tespit olunan hayvan miktarlarını bir cetvel halinde yayınlamıştır. Bu istatistik cetvelinin bize bildirdiğine göre Isparta ilinde en çok keçi yetiştirilmekte olup, keçiyi sırasıyla koyun, sığır, eşek, at, manda, deve gibi hayvan cinsleri takip etmektedir.<sup>545</sup>

<sup>543</sup> Erten, “Isparta’da Bağcılık”, *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1270-1272.

<sup>544</sup> Turan, “Uluborlu’da Bir Gün”, *Ün*, c.9, sayı:103-105, Isparta, 1942, s.1441-1442.

<sup>545</sup> Özmen, “Isparta’da Hayvan Bakımı...”, s.1516-1517.

“Isparta İlinde Kurulan Zirai Kalkınma Birliği Münasebetiyle” başlıklı yazısında Enver Zeynelgil, Cumhuriyet hükümetinin milli iktisadın başlıca unsuru olan ziraat konusunda birçok inkılâplar yaptığını ve başarılar kaydettiğini bildirmiş ve gerek Cumhuriyet hükümetinin ziraat sahasında yapmaya çalıştığı büyük hamlelere yardımcı olmak ve gerekse il ölçüsünde ziraat ve hayvancılığın ıslah ve gelişimi için vali Nuri Atay’ın girişimleriyle Isparta’da 1945 yılında “Isparta İli Zirai Kalkınma Birliği” adıyla bir kuruluş oluşturulduğunu ifade etmiş ve birliğin esaslarını anlatmıştır.<sup>546</sup>

“Isparta Zirai Kalkınma Birliği’nin Amacı ve Başardığı İşler” başlıklı yazısında Enver Zeynelgil, bu birliğin 1946 yılı içerisinde yürüttüğü çalışmalardan ve başardığı işlerden bahsetmiş, bu bağlamda Zirai Kalkınma Birliği’nce 1946 yılı içerisinde çeşitli kuruluşlardan iki adet saf kan Arap beygiri, dört adet merkep aygırı, otuz adet ıslah edilmiş boğanın satın alındığını bildirmiş ve sıfat yaptırmak suretiyle hiç el sürülmemiş ve tamamen tabiata terk edilerek yetişmiş hayvanların günden güne bozulan morfolojik ve genetik vasıflarının iyileştirilmeye çalışıldığını ifade etmiştir.

Aynı yazıda Zeynelgil, Zirai Kalkınma Birliği’nin başardığı işler arasında; filokseradan harap olmuş bağları Amerikan çubuklarıyla yenilemek üzere çeşitli kuruluşlardan 70.000 adet köklü çubuk satın alınmasını ve bedelsiz olarak şehirli ve köylü halka dağıtılmasını göstermiştir.<sup>547</sup>

“Zirai Kalkınma Birliği” adlı bir başka yazıda ise Isparta İli Zirai Kalkınma Birliği’nin 1947 yılı çalışmaları anlatılmıştır. Buna göre yazıda, bağlara ve meyveliklere zarar veren mantar ve haşerelerle mücadele için 20 adet vermoresel tipi pülverizatörün birlikçe satın alındığı ve ilçelere gönderildiği, köylünün ekim hasat işlerine yardım etmek düşüncesiyle bir adet mibzerle bir adet orak makinesinin satın alındığı ve Şarki Karaağaç ilçesine gönderildiği, pamuk üretimini teşvik için iki adet pamuk mibzeri satın alındığı ve Eğridir ilçesine gönderildiği ifade edilmiş ve ileriki

<sup>546</sup> Zeynelgil, “Isparta İlinde Kurulan Zirai Kalkınma Birliği Münasebetiyle”, *Ün*, c.12, sayı:137-138-139, Isparta, 1945, s.1925.

<sup>547</sup> Zeynelgil, “Isparta Zirai Kalkınma Birliği’nin Amacı ve Başardığı İşler”, *Ün*, c.13, sayı:148-150, Isparta, 1946, s.2016-2017.

yıllarda biçerdöver, traktör, traktör pulluğu ve mibzeri satın almak için girişimlerde bulunulacağı bildirilmiştir.<sup>548</sup>

### 3- El Sanatları

Isparta ilinin eski zamanlarda bir sanat şehri olduğu dergide çıkan yazılardan anlaşılmaktadır.

“Isparta İktisadının Tarihsel Durumuna Bir Bakış” başlıklı dört yazı kaleme alan Ömer Güllü, bu yazılarında salnamelere, ticaret odası kayıtlarına ve elde bulunan tarihi kaynaklara dayanarak ekonomik açıdan Isparta’nın eski zamanlardaki durumunu açığa çıkarmaya çalışmıştır.

Ömer Güllü, birinci yazısında, eski ve yeni kaynakların Isparta’yı bir ticaret ve ziraat muhiti olmaktan ziyade daima bir sanat şehri olarak gösterdiğini ifade etmiş, Isparta ve çevresinin tâbi bulunduğu doğal şartlardan dolayı bir ziraat muhiti vasfına sahip olmadığını ve bunun sonucu olarak Isparta halkının hayatlarını daha çok el işlerinde ve küçük sanatlarda kazanmak zorunluluğunu duyduklarını dile getirmiş ve Isparta’nın öteden beri bir sanat yuvası olduğunu vurgulamıştır. Ömer Güllü, yazısında Isparta’da en yaygın sanatlar olarak da kunduracılık, dikicilik, kavaflik<sup>549</sup>, pamuklu ve yünlü dokumacılık, mutaflik<sup>550</sup>, urgancılık, keçecilik, çilingir ve çancılık, saraçlık<sup>551</sup> ve semercilik gibi sanat dallarını göstermiştir.<sup>552</sup>

Ömer Güllü, aynı başlık altında dergide çıkan ikinci yazısında, dikicilik ve kunduracılık konusunda açıklamalarda bulunmuş, bu bağlamda dikicilik işiyle meşgul olan tezgâhların yaptıkları çizme, yemeni, kırmızı ve sarı pabuç, mest ve babba hakkında bilgiler vermiş, bunların çeşitlerini ve hangi sosyal mevkideki insanlarca kullanıldıklarını anlatmış, yemeni, çizme, sarı pabuç ve mest çeşitlerinin

<sup>548</sup> Ün, “Zirai Kalkınma Birliği”, c.13, sayı:154-156, Isparta, 1947, s.2085.

<sup>549</sup> Ayakkabıcılık sanatıyla uğraşanlara kavaf denilmektedir. Daha geniş bilgi için bkz. Erdoğan Merçil, **Türkiye Selçukluları’nda Meslekler**, T.T.K. Yay. , Ankara, 2000, s.35-36.

<sup>550</sup> Keçi kılından hayvan çulu, yem torbası vb. dokuyan kimselere mutaf denilmektedir. Bkz. **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yay. , Ankara, 2005, s.1424.

<sup>551</sup> Koşum ve eyer takımları yapan ve satan kimseye saraç denilmektedir. ( **a.g.e.** , s.1702)

<sup>552</sup> Güllü, “Isparta İktisadının Tarihsel Durumuna Bir Bakış I”, Ün, c.3, sayı:34, Isparta, 1937, s.484-486.

dikicileriyle birlikte ortadan kalktığını ifade ederek, yemeni tezgâhlarının yerlerini gittikçe gelişen ve olgunlaşan kunduracılığa terk ettiğini bildirmiştir.<sup>553</sup>

Ömer Güllü, üçüncü ve dördüncü yazısında ise dikicilik ve kunduracılığın idari ve inzibati teşkilatı konusunda bilgi vermiştir.<sup>554</sup>

“Isparta’nın Ekonomik Hayatıyla İlgili Tarihi Vesikalar” başlıklı iki yazı kaleme alan Fehmi Aksu, bu yazılarında Isparta’nın ekonomik hayatıyla ilgili Isparta şer’i mahkeme sicilleri arasında bulunduğu 16. ve 17. yüzyıla ait belgeleri yayınlamıştır. Ticari yolsuzlukların, usulsüzlüklerin ve baskı ve zulümlerin anlatıldığı bu belgelerde adı geçen sanatlar ise kavaflık, dikicilik, saraçlık, keçecilik, debbağlık<sup>555</sup>, nalbantçılık, boyacılık, çulhacılık, kalaycılık gibi sanatlardır.<sup>556</sup>

“Urgancılık” başlıklı yazısında Hilmi Dilmen, Isparta ilinde, gerek arazinin çok verimli olmaması ve gerekse şehrin yol geçidi bir yerde kurulmaması nedeniyle çiftçilik ve tüccarlık gibi mesleki uğraşların çok yaygın olmadığını ifade etmiş ve Isparta halkının kendisini geçindirmek için sanata daha çok önem vermek zorunda kaldığını bildirmiştir.

Urgancılık, mutafık, kunduracılık, tabaklık, halıcılık ve çömlekçilik gibi sanat dallarının halen Isparta’da yaşadığını belirttiği yazısında Hilmi Dilmen, ayrıca urgancılığın Isparta’ya nereden ve ne suretle geldiği, urganın nasıl yapıldığı, yıllık urgan üretiminin ne miktar olduğu ve urgancılık sanatının gelişimi için ne gibi

<sup>553</sup> Güllü, “Isparta İktisadiyatının Tarihsel Durumuna Bir Bakış II”, *Ün*, c.3, sayı:35-36, Isparta, 1937, s.507-508.

<sup>554</sup> Güllü, “Isparta İktisadiyatının Tarihsel Durumuna Bir Bakış III”, *Ün*, c.4, sayı:37, Isparta, 1937, s.531-532.

Güllü, “Isparta İktisadiyatının Tarihsel Durumuna Bir Bakış IV”, *Ün*, c.4, sayı:38, Isparta, 1937, s.544-545.

<sup>555</sup> Dericilikle uğraşan zanaatkârlara debbağ denilmekte olup, debbağlar hayvanların kurutulmuş olan derilerini sanayide kullanılmadan önce tabaklar ve terbiye ederlerdi. ( Merçil, *a.g.e.* , s.33).

<sup>556</sup> Aksu, “Isparta’nın Ekonomik Hayatıyla İlgili Tarihi Vesikalar I”, *Ün*, c.4, sayı:39, Isparta, 1937, s.552-556.

Aksu, “Isparta’nın Ekonomik Hayatıyla İlgili Tarihi Vesikalar II”, *Ün*, c.4, sayı:40, Isparta, 1937, s.566-570.

önlemler alınması gerektiği konusunda da bilgi vermiş ve açıklamada bulunmuştur.<sup>557</sup>

“Isparta’da Tabaklık” başlıklı yazısında Hilmi Dilmen, tabaklık sanatının Isparta ekonomisindeki yerini anlatmıştır. Hilmi Dilmen, yazısında Isparta’daki deri imalathaneleri ve tabak fabrikası hakkında bilgi vermiş, buralarda beyaz ve renkli sahtiyan<sup>558</sup>, vaketa, liso, taban astarı ve kösele gibi deri ürünleri üretildiğini belirtmiş, üretilen sahtiyanın % 70’inin Avrupa’ya %25’inin ise Isparta ve çevresi ile İstanbul ve İzmir’e sevk edildiğini bildirmiş, deri imalathanelerinin iptidailiğine vurgu yaparak üretimin artırılması için ne gibi önlemler alınması gerektiği konusunda önerilerde bulunmuştur.<sup>559</sup>

Isparta denilince herkesin aklına ilk olarak Isparta gülleri, Isparta’nın dünyaca meşhur halıları ve Keçiborlu kükürtleri gelmektedir. Gül, halı ve kükürt Isparta’yı gerek ülke içinde ve gerekse ülke dışında en güzel bir şekilde tanıtan üç önemli meta’dır. Elbette gül, halı ve kükürt Isparta ve Türkiye ekonomisine de büyük kazançlar temin etmektedir. Gül, halı ve kükürdün kazanç getirici ve tanıtıcı rollerini iyi kavrayan Ün dergisi de bu üç önemli meta’ya gereken önemi vermiş ve bu üç önemli meta dergide çıkan yazıların birçoğuna konu olmuştur.

#### 4- Kükürt

Isparta’nın en önemli ekonomik zenginliklerinden birisi olan Keçiborlu kükürt madenleri incelediğimiz dergide dokuz yazıya konu olmuş olmuştur. Ancak Keçiborlu kükürt madenleri konusunda en etraflı bilgiyi Kazım Akyel, “Keçiborlu Kükürt İşletmesi” başlıklı yazısında verdiği için daha çok bu makaleden yararlanılması uygun görülmüştür. Ayrıca bu makalenin seçilmesinin diğer nedeni de bu konuda dergide çıkan diğer yazıların birbirini tekrarlayan bilgiler vermesidir.

<sup>557</sup> Dilmen, “Urgancılık”, Ün, c.2, sayı:22-23-24, Isparta, 1936, s.336-337.

<sup>558</sup> Tabaklanarak boyanmış ve cilalanmış genellikle keçi derilerine sahtiyan denilmektedir. (Türkçe Sözlük, s.1683).

<sup>559</sup> Dilmen, “Isparta’da Tabaklık”, Ün, c.4, sayı:37, Isparta, 1937, s.529-530.

Kazım Akyel, yazısında Türkiye’de kükürt cevherinin Isparta ilinde Keçiborlu’da ve Denizli ilinde Sarayköy’de mevcut bulunduğunu belirtmiş, ancak Türkiye’de en zengin kükürt madenlerinin Keçiborlu’da olduğunu bildirmiştir. Akyel yazısında, Keçiborlu kükürtlerinin tarihçesi hakkında da bilgi vermiş ve şunları söylemiştir:

“Keçiborlu’da bulunan kükürt yatakları 60-65 sene evvel Kireyşi lakabında bir Keçiborlulu çoban tarafından bulunmuş ve bu adam satha yakın olan cevherleri çıkarıp öğütürerek civar bağlara satmıştır. Bu adamın bu şekilde çalışması Balkan Harbi’ne kadar devam etmiş ve harp esnasında bu kısmi ve gayri fenni çalışma durmuştur.

Bir müddet muattal kalan maden, Birinci Cihan Harbi’nin başlaması ve askeri maksatlar için kükürde ihtiyaç hissedilmesinden dolayı 1914-1918 harp seneleri arasında Almanlar tarafından işletilmiş ve buradan askeri ihtiyaçların bir kısmının karşılanması sağlanmıştır. Harbin doğurduğu zaruretlere karşısında yapılan gayri fenni eritme ve maden işletmesi harp bitince durdurulmuş ve bu haliyle Milli Mücadele’nin kazanılmasına kadar terk edilmiştir. Milli mücadeleden sonra Fransız sermayeli ‘İttihadı Maadin Şirketi’ Keçiborlu kükürtlerinin işletilmesi imtiyazını almış, ancak bu ecnebi şirketin madende ve fabrikada mukavelesine kayıtlı tesisleri vücuda getirmemesinden ve işletmede faaliyete geçmemesinden şirketin akdetmiş olduğu imtiyaz mukavelesi Ağustos 1933 tarihinde feshedilmiştir.

Bundan sonra Sümerbank ve İş Bankası Keçiborlu’da lüzumlu işletme tesislerini vücuda getirerek Haziran 1934 tarihinde Keçiborlu Kükürt İşletmesi Türk Anonim Şirketini kurmuşlardır. Bilahare Sümerbank hissesini 1936 tarihinde Etibank’a devretmiştir. Etibank ve İş Bankası müşterek işletmesi 1943 senesi sonuna kadar devam etmiş, Etibank, İş Bankasının hissesini de satın alarak bu suretle işletme tamamen Etibank’a geçmiştir.”

Kazım Akyel, Keçiborlu’da üretilen kükürtlerin önemli bir kısmının bağlarda kullanılmak üzere Ege mntikasına sevk edildiğini ifade etmiş, bağlardaki

kullanımının dışında kükürtten askeri, sağlık ve sanayi alanlarında da yararlanıldığını dile getirmiştir.

Kazım Akyel, yazısında ayrıca Keçiborlu kükürt madenlerinin toplam rezervi, yıllık üretim miktarı, madenlerdeki ve fabrikalardaki işleyiş, madenlerin ve fabrikaların nakliyat durumu, fabrikadaki sosyal teşkilat ve Keçiborlu Kükürt İşletmesi'nin Keçiborlu ilçesinin ekonomik kalkınmasındaki rolü konusunda da önemli bilgiler vermiş ve açıklamalarda bulunmuştur.<sup>560</sup>

Kazım Akyel'in bu yazısı dışında "İsparta'nın Keçiborlu Kükürtleri" başlıklı diğer bir yazıda ise propaganda amaçlı şu ifadeler kullanılmıştır.

"1928 yılında istihsal ve sevk olunan 12 ton kükürdün bu yekûna ilavesiyle Cumhuriyet devrinde 1944 sonuna kadar 30.000 tondan fazla kükürt istihsal edilmiş olduğu neticesine varılır. Buna mukabil saltanat devrinde istihsal edilen kükürt miktarı 9.500 tonu aşmamıştır".<sup>561</sup>

## 5- Gül

Ün dergisinde özellikle Isparta gülleri ve gül bahçelerinin güzelliği konusunda birçok anı, şiir yayınlanmış olup, ayrıca dergide çıkan yazılarda gül hakkında etraflıca bilgi verilmiştir.

"Gülcülük" başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, bir doğu çiçeği olarak tanımladığı gül'ün, Orta Asya'da ilk büyük Türk medeniyeti içinde doğduğunu, büyüdüğünü ve yine Türk eliyle dünyaya yayıldığını ifade etmiş, gülün neden Isparta'da çokça yetiştirildiği konusuna değinmiş ve bu bağlamda Isparta'da bahar aylarının uzunluğuna dikkatleri çekmiş ve gülün, baharı uzun süren yerleri sevdiğini, vurgulamıştır.

Aynı yazıda Kemal Ünal Turan, gülyağının fabrikalarda nasıl üretildiği ve gülyağının ne işe yaradığı konusunda bilgi vermiş ve Isparta'da kurulacak gülyağı

<sup>560</sup> Kazım Akyel, "Keçiborlu Kükürt İşletmesi", *Ün*, c.14, sayı:157-159, Isparta, 1947, s.2129-2132.

<sup>561</sup> *Ün*, "İsparta'nın Keçiborlu Kükürtleri", c.12, sayı:140-141, Isparta, 1945, s.1960.

fabrikasının Isparta ve Türkiye ekonomisine büyük kazançlar sağlayacağını dile getirmiştir.<sup>562</sup>

“Gül” başlıklı yazısında Ali Sâti Ekinci, renk ve manzarasının güzelliği, kokusunun letâfetiyle gülün, çiçekler arasında ayrıcalıklı ve özel bir mevkie sahip olduğunu ifade etmiş ve gülün vatanı konusunda şunları söylemiştir:

“Eski botanik âlimlerinin tetkiklerine göre; gülün vatanı Küçük Asya’dır ve gülü ilk defa yetiştiren de yine Küçük Asya’da yaşayan milletler olmuştur. Halihazırda kültür güllerinin cediti sayılan Sadberk gülü ile kokulu güllerin cediti sayılan Fenike gülü ve Mis gülünün eskiden Anadolu’da yetiştirilmekte olduğu bir hakikattir. Bilahare bütün bu yabani ve ehli güller Yunanistan’a, Roma’ya ve oradan da diğer Avrupa memleketlerine götürülerek yetiştirilmeye başlanmışlardır.”

Gülün, ruha hâkim olduğu kadar şiir ve edebiyata da etkide bulunduğunu belirten Ali Sâti Ekinci, bu konuda şöyle demiştir: “Fuzulî, Baki, Nedim, Nef’i, Nabi gibi üstat Türk şairlerinden pek çoğunun lâle, gül, sümbül gibi milli çiçeklerimiz hakkında söylenmiş ve yazılmış çok zengin ve kıymetli şiir, gazel ve kasideleri vardır.”

Aynı yazıda Ali Sâti Ekinci, gülün sevdiği topraklar, güllerin çoğaltılması yöntemleri, yabani güllerin aşılınması, güllerin dikimi, güllerin budanması ve bakımı, gül çeşitleri, güllerin hastalıkları ve bu hastalıklara karşı alınacak önlemler konusunda da ayrıntılı bilgi vermiştir.<sup>563</sup>

“Gülcü İsmail Efendi” başlıklı yazısında Mithat Gülcü, Isparta’ya gülyağcılık sanatını 1887 tarihinde İsmail efendi adlı bir kişinin getirdiğini ifade etmiş ve İsmail efendinin Isparta’da gülyağı elde etmek yolunda gösterdiği çabalardan, yaptığı çalışmalardan, azim ve iradesinden övgüyle bahsetmiştir.<sup>564</sup>

<sup>562</sup> Turan, “Gülcülük”, *Ün*, c.1, sayı:8, Isparta, 1935, s.119-121.

<sup>563</sup> Ali Sâti Ekinci, “Gül”, *Ün*, c.12, sayı:135-136, Isparta, 1945, s.1909-1912.

<sup>564</sup> Mithat Gülcü, “Gülcü İsmail Efendi”, *Ün*, c.9, sayı:103-105, Isparta, 1942, s.1447-1448.



“Isparta’da Gülcülük” başlıklı yazısında Fehmi Aksu, Sümerbank’ın Isparta’da 1935 yılında kurduğu Gülyağı fabrikasının Isparta ekonomisine büyük katkılar sağladığını ifade etmiş ve bu fabrikanın nasıl çalıştığı konusunda açıklamalarda bulunmuştur.<sup>565</sup>

## 6- Halı

Gül’ün yanı sıra Isparta ekonomisine önemli bir kazanç sağlayan diğer önemli bir meta da halıdır. Yine gül hakkında olduğu gibi halı konusunda da dergide çok sayıda yazı kaleme alınmış olup, bu yazılarda halı konusunda etraflıca bilgiler verilmiştir.

“Isparta’da Halıcılık” başlıklı yazısında Fehmi Aksu, halıcılığın; Türklerde doğup büyüyen bir sanat olduğunu ve yine Türkler aracılığıyla dünyaya yayıldığını ifade etmiş ve buna kanıt olarak da halı kelimesinin Türkçe oluşunu göstermiştir. Fehmi Aksu, Isparta halıcılığının tarihçesi konusunda da bilgi vermiş, bu bağlamda Isparta ve çevresinde halıcılığın uzun bir ömrü, yazılmamış bir tarihi olduğunu belirtmiş ve bu görüşüne dayanak olarak Isparta’da yörükler arasında eskiden beri varlığını sürdüren halı ve kilim dokumacılığını göstermiştir.

1890 tarihinde, Isparta mutasarrıfı Babanzade Mustafa Zehni Paşa’nın ve Ispartalı tüccarlardan Etrelezade Mehmet efendinin girişimleriyle, Isparta’da, çok eski zamanlardan beri var olan, halıcılık sanatının yeni bir safhaya girdiğini bildirdiği yazısında Fehmi Aksu, halıcılık sanatındaki asıl gelişmenin, Cumhuriyet döneminde Isparta’da 1925 yılında modern iplik fabrikasının kurulmasıyla birlikte yaşandığını vurgulamıştır.<sup>566</sup>

“Türkiye Halıları” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, halıcılık sanatı konusunda şu önemli bilgileri vermiştir:

<sup>565</sup> Aksu, “Isparta’da Gülcülük”, **Ün**, c.11, sayı:127-128, Isparta, 1944, s.1787-1788.

<sup>566</sup> Aksu, “Isparta’da Halıcılık”, **Ün**, c.3, sayı:31, Isparta, 1936, s.445-448.

“Garplılar, yetiştirdikleri büyük ressamların tablolarıyla nasıl iftihar ederlerse biz Şarklılar da, atalarımızın birer sanat anıtı olarak meydana getirdikleri halılarla büyük bir kıvanç duyarız...”

Halılar Orta Asya’daki Türk ulusları arasında çok eski çağlardan beri, büyük bir ihtimalle miladi birinci asırdan beri, yapılmaktadır...

Anadolu’ya bu sanat Selçuk Türkleri eliyle hicretin altıncı asrında girmiştir. Halıcılığın Anadolu’da gelişmesinde tabiatın da büyük bir rolü olmuştur...

Milâdi 13’ üncü asırda Anadolu’yu ziyaret etmiş olan meşhur seyyah Marco Polo, dünyanın en güzel halılarının Türkiye’de dokunduğunu hatıralarında yazmıştır...

Osmanlılar döneminde Türkiye’de dokunan halılarda İran ve Mısır etkileri kuvvetli olarak görülmektedir. Bu halılarda en önemli özellik hendesi tezyinatın yerini nebati şekillerin almış olmasıdır...

Hulâsa olarak denilebilir ki Gördes, Uşak, Kula, Ladik, Bergama ve Isparta’da işlenmiş olan Türk halıları güzellikleri, ahenkleri, işçiliği, boyaları itibarıyla bütün dünyada ölmez bir şöhret kazanmışlardır”.<sup>567</sup>

### III- EĞİTİM İLE İLGİLİ YAZILAR

Ün dergisinde Isparta ilindeki eğitim durumu, Isparta’da ilk rüşdiye mektebinin<sup>568</sup> açıldığı 1861 tarihinden derginin yayın hayatına son verdiği 1949

<sup>567</sup> Dağlıoğlu, “Türkiye Halıları”, **Ün**, c.11, sayı:121-122, Isparta, 1944, s.1668-1670.

<sup>568</sup> Açılmasına II. Mahmut döneminde karar verilen, Tanzimat sonrası ilki İstanbul’da 1847 tarihinde açılan ve ilk açılan rüşdiye mekteplerinden iyi neticeler alınmaya başlanmasıyla sayıları gittikçe artan ve 1853 yılında vilâyetlerde de açılmasına karar verilen rüşdiye mektepleri 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnâmesi ile tam bir düzene kavuşturulmuştur. Rüşdiyelerin Osmanlı eğitim düzenindeki statüsünün bugün için tam karşılığı bulunmamaktadır. Buna rağmen rüşdiye mekteplerini, kuruluşu sırasında sıbyan mektepleri sonrası eğitimi kapsayan ve aynı zamanda yüksek mekteplere hazırlık okulu şeklinde, 1869’dan sonra ise ilk mekteplerin üstünde ve lise seviyesindeki idadilerin altında, ortaokul seviyesinde eğitim veren bir okul şeklinde görmek mümkündür. Daha geniş bilgi için bkz. Ekmeleddin İhsanoğlu, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Eğitim”, **Osmanlı Uygarlığı I**, Editör: Halil İnalçık, Günsel Renda, Kültür Bakanlığı Yay. , Ankara, 2002, s.373.

yılına kadar oldukça ayrıntılı denebilecek bir şekilde anlatılmış olup, bu yazıların içeriğine bakıldığı zaman şu tespitlerde bulunulabilir:

Derginin tamamına hâkim olan eskiyi kötüleme ve yeniye övme şeklindeki anlayışın eğitim ile ilgili yazılarda da varlığını devam ettirdiği anlaşılmakta olup, bu yoldaki yayın politikasıyla dergi, Isparta ilinde eğitim alanında kazanılan başarıların tek kaynağı olarak Cumhuriyet rejimini göstermiştir. İktidar basın ilişkisi bağlamında düşünüldüğünde ise hükümete bağlı yarı resmi basın organları olan Halkevleri dergilerinin bu yolda hareket etmeleri son derece doğal karşılanmalıdır. Ün dergisinin eğitim alanında elde edilen kazanımları tek tek anlatmasının nedenleri arasında bu yolla mevcut rejimin bir propagandasını yapmak sebebinin de aramak lazım gerekir. Ancak şu husus da vurgulanmalıdır ki Osmanlı İmparatorluğu döneminde eğitim alanında çok da önemli ilerlemeler kaydedilmediğini, buna karşılık Cumhuriyet döneminde Türkiye genelinde bir eğitim seferberliği başlatıldığını ve eğitim alanında çok önemli başarılar kaydedildiğini tarih kitapları bize anlatmaktadır. Nitekim Isparta ilinde önemli bir eğitim seferberliği başlatıldığı, il genelinde birçok köy okulu, yatılı okul yapıldığı, Eğitimci Yetiştirme Kursu ve Köy Enstitüsü gibi köy kalkınmasında çok önemli rolü bulunan eğitim kurumlarından Isparta ilinin de nasibini aldığı, ekonomik sıkıntılara rağmen fakir ve muhtaç öğrencileri koruma kurullarının oluşturulduğu ve öğretmenlerin büyük bir meslek aşkıyla hareket ettikleri Ün dergisi tarafından anlatılmıştır. Dergi bunları anlatarak hem Isparta halkını eğitim konusunda bilgilendirmiş ve Isparta halkının eğitim seferberliğine katkılarını sağlamaya çalışmış hem de haklı olarak bu yazılardan Cumhuriyet rejimine yönelik siyasi bir kazanım elde etmeye çalışmıştır. Dergideki bu yazılar ayrıca özelde Isparta, genelde ise Türk eğitim tarihi açısından da önemli bir kaynak vazifesi görmektedirler.

Çalışmada tarihin kronolojik akışı takip edilerek Isparta ilinde eğitim alanında zaman içerisinde ne gibi ilerlemeler kaydedildiği dergideki yazılardan yola çıkılarak aktarılmaya çalışılacaktır.

“Isparta Ortaokulunun Tarihçesi” başlıklı dört yazı kaleme alan Hilmi Dilmen, bu yazılarında Isparta Ortaokulunun tarihçesi konusunda okuyucuları

aydınlatmıştır. Bu bağlamda Hilmi Dilmen, rüşdiyenin ilk açıldığı 1861 tarihinden 1938 yılına kadar okulda görev yapan idareci ve öğretmenlerin isimlerine, branşlarına, göreve başlama ve görevden ayrılma tarihlerine, ayrılış nedenlerine, okulun mezun sayısına ve okulun idari teşkilatında yapılan değişikliklere ilişkin bilgi vermiştir.<sup>569</sup>

“Isparta’da Eski Türk, Rum ve Ermeni Mektepleri” başlıklı yazısında Neşet Köseoğlu, 1898 tarihinde basılan “Salname-i Maarif-i Umumiye” adlı salnameden faydalanarak 1898 tarihinde Isparta ilindeki eğitim durumunu ilişkin bilgi vermiştir. Bu bağlamda Neşet Köseoğlu, 1898 tarihinde Isparta ilinin Konya’ya bağlı bir sancak halinde idare edildiğini ve kazalarının da Isparta(Hamidabat), Karaağaç, Uluborlu, Yalvaç ve Eğridir kazaları olduğunu belirtmiş, 1898 tarihinde Isparta ili dâhilinde 5 adet rüşdiye mektebinin bulunduğunu bildirmiş ve bu rüşdiye mekteplerinin Isparta, Karaağaç, Uluborlu, Yalvaç ve Eğridir kazalarında yer aldığını ifade etmiştir.

Aynı yazıda Neşet Köseoğlu, Isparta ili dâhilinde Isparta Halil Hamit Paşa Kütüphanesi, Yalvaç Hacı Ali Kütüphanesi, Karaağaç Camiikebir Kütüphanesi, Eğridir Şeyh Ali Ağa Kütüphanesi ve Uluborlu Lala Paşa Kütüphanesi olmak üzere 5 adet kütüphane olduğunu bildirmiş ve bu kütüphanelerin yerine, kurucusuna, kitap adedine ve kuruluş tarihine ilişkin bilgileri bir liste halinde vermiştir.

Neşet Köseoğlu, yazısında ayrıca Isparta ve Uluborlu kazalarında bulunan Rum ve Ermeni mekteplerinin sayısına, kuruluş tarihine, derecesine ve bu okullarda okuyan öğrenci sayısına ilişkin bilgileri de bir liste halinde okuyuculara aktarmıştır.<sup>570</sup>

<sup>569</sup> Dilmen, “Isparta Ortaokulunun Tarihçesi I”, *Ün*, c.4, sayı:41, Isparta, 1937, s.590-592.

Dilmen, “Isparta Ortaokulunun Tarihçesi II”, *Ün*, c.4, sayı:42, Isparta, 1937, s.606-609.

Dilmen, “Isparta Ortaokulunun Tarihçesi III”, *Ün*, c.4, sayı:43-44, Isparta, 1937, s.630-631.

Dilmen, “Isparta Ortaokulunun Tarihçesi IV”, *Ün*, c.4, sayı:45-46, Isparta, 1937-1938, s.651-654.

<sup>570</sup> Köseoğlu, “Isparta’da Eski Türk, Rum ve Ermeni Mektepleri”, *Ün*, c.11, sayı:127-128, Isparta, 1944, s.1763-1765.

“Isparta’da Pansiyonlu Köy Okulları” başlıklı yazısında Tahir Erdem, pansiyonlu köy okullarının ilkinin 1934-1935 ders yılında Isparta merkezine bağlı Gönen köyünde açıldığını ifade etmiş, ilk denemenin verdiği verimli sonuçlar karşısında 1935-1936 ders yılında Keçiborlu nahiyesine bağlı Kılıç, Atabey nahiyesine bağlı İslâmköy, Eğridir’e bağlı Gövdere, Karaağaç’a bağlı Nudra köyleriyle Gelendos nahiyesinde yatılı okullar açıldığını ifade etmiş ve açılan her bir yatılı okulun ihtiyaçlarının nasıl karşılandığı, işleyişinin ne şekilde olduğu, bu yatılı okulların öğrenciler ve köylüler üzerinde ne gibi olumlu etkiler yarattığı konusunda açıklamada bulunmuş ve bu yatılı okulların kurulması aşamasında köylülerin gösterdiği yoğun ilgiden ve yaptıkları fedakârlıklardan övgüyle bahsetmiş ve bu arada Cumhuriyet rejimine de şükranlarını sunmuştur.<sup>571</sup>

“Isparta Vilâyetinde Okul Çocuklarını Koruma İşleri” başlıklı yazısında Necmi Sarı, Isparta ili dâhilinde okul çocuklarını korumak amacıyla 1933 yılında Isparta il merkeziyle, bütün ilçe, nahiye ve köylerde “Koruma Kurulları” oluşturulduğunu bildirmiş, bu koruma kurullarının gelir ve gider kaynaklarının nelerden ibaret olduğuna ilişkin bilgi vermiş ve ayrıca koruma kurullarının 1933-1934 eğitim ve öğretim yılı ile 1934-1935 eğitim ve öğretim yılında başardığı işlere ilişkin istatistiki bilgileri aktarmıştır.<sup>572</sup>

Koruma kurullarının 1935-1936 eğitim ve öğretim yıllarında gördüğü işlere ilişkin istatistiki bilgileri ise Süleyman Telli, “Isparta İli İlkokullarının Koruma Kurullarının 1935-1936 Yılında Gördüğü İşler” başlıklı yazısında vermiştir. Süleyman Telli, yazısında ayrıca vatandaşlara şu çağrıda bulunmuştur:

“Sayın yurttaş: Damla damla göl olur, az olsa da elinden gelen yardımı esirgeme. Bugün yardım ettiğin yavrular içinde yarın bütün bir ulusun yüzünü güldürecek şahsiyetler olduğunu unutma”.<sup>573</sup>

<sup>571</sup> Erdem, “Isparta’da Pansiyonlu Köy Okulları”, *Ün*, c.2, sayı:22-23-24, Isparta, 1936, s.316-321.

<sup>572</sup> Sarı, “Isparta Vilâyetinde Okul Çocuklarını Koruma İşleri”, *Ün*, c.2, sayı:16, Isparta, 1935, s.217-220.

<sup>573</sup> Telli, “Isparta İli İlkokullarının Koruma Kurullarının 1935-1936 Yılında Gördüğü İşler”, *Ün*, c.3, sayı:32-33, Isparta, 1936, s.461-463.

Koruma kurullarının 1936-1937 eğitim ve öğretim yılında gördüğü işlere ilişkin istatistiki bilgiler ise “Isparta İli İlkokullarının Himaye Heyetlerinin 1936-1937 Yılı İçindeki Faaliyet Bilançosu” başlıklı yazıda verilmiş olup, yazıda ayrıca yardımlarından ötürü vatandaşlara minnet ve şükran duyguları iletilmiş ve vatandaşlardan daha fazla yardımda bulunmaları istenilmiştir.<sup>574</sup>

“Isparta’da Okuma İşleri” başlıklı yazısında Hilmi Dilmen, Cumhuriyet kurulmadan önce Isparta’da hiçbir kitapçı ve gazete bayisi bulunmadığını belirtmiş, 15 yıllık Cumhuriyet devrinin ise Isparta’da iki kitapçı ve gazete bayisi yarattığını bildirmiş ve 1938 yılında Isparta’da satılan gazete ve dergilerin adlarına ve bunların sayılarına ilişkin bilgiyi şu tablo ile vermiştir.

Tablo 26: 1938 yılında Isparta’da satılan gazete ve dergilerin adları ve satış adetlerine ilişkin rakamlar.

#### “NEŞRİYAT ADLARI

Gazetelerin Adları	Adet
Cumhuriyet	80
Tan	42
Ulus	24
Kurun	37
Son Posta	28
Akşam	21
Haber	13
Dergilerin Adları	
Yarım Ay	15
Sinema	5
Yedi Gün	50
Karikatür	25
Fikir Hareketleri	7
Karagöz	15
Koroğlu	57
Kerem	10
Ateş Böceği	30
Çocuk Sesi	30
Yavru Türk	55
Afacan	20
Çocuk Duygusu	40
Fransızca Ankara	4

<sup>574</sup> Ün, “Isparta İli İlkokullarının Himaye Heyetlerinin 1936-1937 Yılı İçindeki Faaliyet Bilançosu”, c.5, sayı:50-51, Isparta, 1938, s.718-719.

Boğaziçi	30
Yeni Adam	3
Resimli Ay	10
Akbaba	5
Moda	20
Model	15
Eviş	50
Yücel	5
Varlık	7
Sosyal Bilgiler	4
Mimar	2
Ülkü	20
Fransızca İllüstrasyon	2
Çeşitli Halkevleri Mecmuaları	

Aynı yazıda Hilmi Dilmen, Isparta’da aylık Ün ve Enerji adında iki dergi ile Isparta ve Doğan adında iki haftalık gazete yayınlandığını ifade etmiş ve bu dergi ve gazeteler hakkında şu bilgileri vermiştir:

“**Ün:** Isparta Halkevi’nin mecmuasıdır. Ayda bir defa ve 800 nüsha olarak intişar eder. Isparta İlkadın Basımevi’nde tabedilmekte bulunan bu mecmuanın yüzü vilâyette mütebakisi de bütün memlekete dağıtılmak suretiyle sarf edilir.

**Enerji:** Bir kültür, terbiye ve tedris mecmuasıdır. Ayda bir defa 32 sahife ve 500 adet olarak neşredilen bu mecmua Isparta Doğan Basımevi’nde tabedilir. 250’si vilâyette, 250’si hariçte sarf olunur.

**Isparta:** Vilâyetin resmi haftalık gazetesidir. 400 nüsha olarak Isparta İlkadın Basımevi’nde neşredilir.

**Doğan:** Haftada bir defa Cumartesi günleri neşredilir halk gazetesidir. 300 nüsha olarak Doğan Basımevi’nde tabolunur.”

Hilmi Dilmen, Isparta merkezinde bulunan kütüphaneler konusunda ise yazısında şu bilgileri vermiştir:

“1- 3840 ciltli Halil Hamit Paşa kitapsarayı

2- 2821 ciltli Ortaokul kitapsarayı

- 3- 1337 ciltli Halkevi kitapsarayı
- 4- 1100 ciltli Öğretmenler kitapsarayı
- 5- Orduevi kitapsarayı”

Hilmi Dilmen, yazısında son olarak 18.000 nüfuslu Isparta şehrindeki okuma durumunun hiç olan düne göre büyük bir gelişim göstermekle birlikte gönüllerin dilediği kadar olmadığını belirtmiş ve buna neden olarak da gazete, dergi ve kitapların pahalılığını ve halkın mali durumunun elverişli olmamasını göstermiştir.<sup>575</sup>

“Isparta’da 1938-1939 Yılı Kültür Durumu” başlıklı dört yazı kaleme alan Şevket Aydın, bu yazılarının birincisinde 1938 yılında Isparta ili dâhilinde bulunan ilkokulların sayısını ve ilkokullarda çalışan öğretmenlerin durumunu konu edinmiş<sup>576</sup>, ikinci yazısında 1935 yılı genel nüfus sayımına göre Isparta ilindeki nüfusun ve eğitim çağındaki çocukların ilçe üzerine olan miktar ve oranlarını bir cetvel halinde yayınlamış<sup>577</sup>, üçüncü yazısında Isparta ili genelinde bulunan yatılı okulları konu edinerek, yatılı okulların işleyişinden ve öğrenci ve köy üzerindeki olumlu etkilerinden bahsetmiş<sup>578</sup>, dördüncü yazısında ise 1936 yılında Isparta’da kurulan öğretmenler tasarruf ve yardım cemiyeti hakkında bilgi vermiştir.<sup>579</sup>

“Gönen Eğitim Kursunda” başlıklı yazısında Tefik Tıǧlı, 24 Nisan 1939 tarihinde kurulduğunu bildirdiği Gönen Eğitim Kursu’na Isparta valisi Tefik Hadi Baysal tarafından yapılan ziyareti konu edinmiş ve valinin kurs öğretmenleri, eğitim adayları ve halkla yaptığı konuşmaları aktarmıştır. Valinin bir eğitim adayıyla yaptığı şu konuşma Cumhuriyet’in ilk yıllarında gençlerin nasıl bir zihniyetle yetiştirildiğine ve Cumhuriyet rejiminin devamlılığını sağlamak üzere eğitimde nasıl bir yol izlendiğine en iyi bir örnektir:

“\_ E köyünde daha başka neler yapacaksınız?”

<sup>575</sup> Dilmen, “Isparta’da Okuma İşleri”, *Ün*, c.4, sayı:45-46, Isparta, 1937-1938, s.649-651.

<sup>576</sup> Aydın, “Isparta’da 1938-1939 Yılı Kültür Durumu I”, *Ün*, c.5, sayı:58, Isparta, 1939, s.809-810.

<sup>577</sup> Aydın, “Isparta’da 1938-1939 Yılı Kültür Durumu II”, *Ün*, c.5, sayı:59, Isparta, 1939, s.825-826.

<sup>578</sup> Aydın, “Isparta’da 1938-1939 Yılı Kültür Durumu III”, *Ün*, c.5, sayı:60, Isparta, 1939, s.841-842.

<sup>579</sup> Aydın, “Isparta’da 1938-1939 Yılı Kültür Durumu IV”, *Ün*, c.6, sayı:62-63, Isparta, 1939, s.873-874.



\_ Köylülerimiz senelerden beri padişahların kötü idareleri altında kör kalmıştır. Benliğini kaybetmiştir. Kârını zararını bilmez, kara cahildir. Cumhuriyet hükümeti köylümüzü bu kötü idareden kurtarmıştır. Şimdi de onu uyandırıyor. Bu yeni ışığı da biz vereceğiz”.<sup>580</sup>

“Gönen Köy Enstitüsü” başlıklı yazısında İhsan Kazandıoğlu, 24 Nisan 1939’da Gönen’de açılan Eğitim Kursu’nun 17 Nisan 1940’da Enstitü olarak faaliyete geçtiğini bildirmiş ve Gönen Köy Enstitüsü’nün Türk köylüsünün kısa bir zamanda kalkındırılması amacının Büyük Millet Meclisi’nce kanunlaştırılan esaslarına göre ülkenin 18 yerinde kurulanlardan bir tanesi olduğunu ifade etmiştir. Aynı yazıda İhsan Kazandıoğlu, Gönen Köy Enstitüsü’nde yürütülen eğitim ve öğretim çalışmalarından bahsetmiş ve yarattığı güzel sonuçlar vesilesiyle Cumhuriyet rejimine övgülerde bulunmuştur.<sup>581</sup> Gerçekten Isparta Gönen Köy Enstitüsü ülke genelindeki diğer 13 Köy Enstitüsü ile birlikte Türkiye’de açılan ilk köy enstitülerinden biridir.<sup>582</sup>

“Isparta’da İlköğretim Çalışmaları” başlıklı yazısında Şadi Aral, Isparta ili genelinde yapımı tamamlanan ve yapısı tamamlanacak okul ve öğretmen evi binalarına ilişkin rakamlar vermiş ve Isparta ilinde 48 evli okul, 56 çeşitli tipte okul 117 ayrı öğretmen evinin yapı işi üzerinde çalışılmakta olduğunu ifade etmiştir. Okul binalarının yapımında gösterdikleri fedakârlıklardan dolayı köylülere şükran dileklerini ilettiği yazısında Şadi Aral, ayrıca eğitimin önemi ile ilgili olarak şunları söylemiştir: “Geleceği, çocukları için en iyi okul açan ve öğrencilerine en iyi öğrenim ve eğitimi veren milletler sağlayacaktır”.<sup>583</sup>

Ün dergisinde ayrıca Isparta ili genelindeki öğretmenlerin mesleki bilgilerini artırmaya yönelik ve bütün öğretmenlerin katılımıyla eğitim müdürü Şevket Aydın’ın başkanlığı altında 14 Nisan 1940 Pazar günü yapılan mesleki toplantıdaki

<sup>580</sup> Tıǧlı, “Gönen Eğitim...”, s.898-902.

<sup>581</sup> İhsan Kazandıoğlu, “Gönen Köy Enstitüsü”, *Ün*, c.9, sayı:109-110-111, Isparta, 1943, s.1502-1503.

<sup>582</sup> Necdet Sakaoğlu, *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi*, İletişim Yay. , İstanbul, 1992, s.92-93.

<sup>583</sup> Şadi Aral, “Isparta’da İlköğretim Çalışmaları”, *Ün*, c.12, sayı:137-138-139, Isparta, 1945, s.1922-1923.

konuşmalar “Yazı Tekniği ve Tatbikatı”<sup>584</sup>, “Yazı Metodu ve Esasları”<sup>585</sup>, “Okullarda Kum İşleri”<sup>586</sup>, “Isparta’da Kültür Hareketleri”<sup>587</sup>, “Talebenin Okul Dışı Faaliyeti”<sup>588</sup>, “Vazife Tashihlerinde Esaslı Noktalar ve Kolaylıklar”<sup>589</sup>, “Sınıf ve Okul Kütüphaneleri ve Çocukta Okuma İtiyadını Nasıl Kazandırmalı”<sup>590</sup> başlıkları altında yayımlanmıştır.

Buraya kadar verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere Ün dergisinde Isparta coğrafyası, Isparta ekonomisi ve Isparta ilindeki eğitim durumu ile ilgili yazılara yer verilerek Isparta tanıtılmak istenmiştir. Ancak, tek amaç bu değildir. Nitekim, ekonomi bahsinde görüldüğü üzere Isparta ilinde yürütülen bayındırlık çalışmalarına ilişkin yazılarda kullanılan ifadelerde eski ile yeni tekrar birbirleri arasında bir karşılaştırmaya tâbi tutulmuş, eski olan kötülenmiş ve yeni olan övülmüştür. Kısacası, dergi Tek Parti iktidarının meşruiyetini sağlamlaştırmaya çalışmıştır. Eğitim ile ilgili yazılarda da bu karşılaştırmayı görmek mümkündür. Bununla birlikte, derginin tarım ve hayvancılık konusunda halka rehberlik etmek, halkın eğitime olan ilgisinin artmasına çalışmak gibi çok temiz amaçlar güttüğü de unutulmamalıdır. Nitekim bir sonraki bölümde Isparta folkloruna, Ispartalı meşhur adamlara ve diğer konular başlığı altında verilen edebiyata, sağlığa, dergide tanıtılan kitaplara ve şiirlere ilişkin yazılardan da anlaşılacağı üzere Ün dergisi, Tek Parti iktidarının propagandasını yapmanın yanı sıra, kültürel konulara da gereken ağırlığı vermiştir.

<sup>584</sup> Aytaç, “Yazı Tekniği ve Tatbikatı”, Ün, c.5, sayı:59, Isparta, 1939, s.833-834.

<sup>585</sup> Aytaç, “Yazı Metodu ve Esasları”, Ün, c.5, sayı:60, Isparta, 1939, s.854-856.

<sup>586</sup> Artun, “Okullarda Kum...”, s.894-896.

<sup>587</sup> Şükriye Güler, “Isparta’da Kültür Hareketleri”, Ün, c.7, sayı:69-70, Isparta, 1940, s.965-969.

<sup>588</sup> Tuzcu, “Talebenin Okul Dışı...”, s.969-973.

<sup>589</sup> Tütüncü, “Vazife Tashihlerinde...”, s.994-998.

<sup>590</sup> Durlu, “Sınıf ve Okul Kütüphaneleri ve Çocukta Okuma İtiyadını Nasıl Kazandırmalı I”, Ün, c.6, sayı:71-72, Isparta, 1940, s.1005.

Durlu, “Sınıf ve Okul Kütüphaneleri ve Çocukta Okuma İtiyadını Nasıl Kazandırmalı II”, Ün, c.7, sayı:73-74, Isparta, 1940, s.1022-1025.

## ALTINCI BÖLÜM

### ISPARTA FOLKLORU, ISPARTALI MEŞHUR ADAMLAR VE DİĞER KONULAR İLE İLGİLİ YAZILAR

Bu bölümde folklor derlemelerinde en başarılı ve en önde gelen dergilerden birisi olan *Ün* dergisinin<sup>591</sup> Isparta folkloru ile ilgili olarak ne gibi kültür malzemelerini toplamayı başardığı başlıklar halinde ortaya konulacak ve dergide ulus bilinci ve milli kültür yaratma endişesinin ne ölçüde hâkim olduğu açığa çıkarılmaya çalışılacaktır.

Meşhur adamlar kısmında ise, büyükler hakkında toplanan tarihsel malzemeler aktarılacak ve yapılan sınıflandırmadan ve hesaplardan hareketle hangi büyükler üzerinde daha fazla durulduğu açığa çıkarılacak ve bunun olası nedenleri üzerinde durulacaktır. Ayrıca derginin yakın geçmişi değerlendirme ve okuyuculara aktarma konusunda yaşadığı aykırılık da bu kısımda ortaya konulmaya çalışılacaktır.

İlk defa 1846 yılında William John Thomas adında bir İngiliz tarafından kullanılan folklor sözcüğü, toplu ve genel anlamıyla, insan faaliyetlerinin, daha çok halk edebiyatı, halk gelenek ve görenekleri gibi tamamıyla fikri ve manevi tezahürlerini konu olarak alan bir bilim dalıdır. Bir toplumun manevi kültürünü araştıran bu bilim dalı, Batı'da, aşağı yukarı, 19. yüzyılın ortalarında kurulmuş ve birtakım bilginler tarafından alanı, kadro ve araştırma metotları hakkında temel düşünceler, açıklamalar ortaya konulmuştur.<sup>592</sup> Türkiye'de ise II. Meşrutiyet döneminde Ziya Gökalp, Rıza Tevfik Bölükbaşı, Selim Sırrı Tarcan, Yusuf Akçura ve M. Fuad Köprülü gibi bilginler folklor konusunu işlemekle birlikte, bu alanda öncelik yabancı araştırmacılara kaptırılmış ve Anadolu kültür varlığı üzerinde ilk derlemeler yerli Hristiyan Rum ve Ermenilerle Batılı yabancı araştırmacılar

<sup>591</sup> Muzaffer Uyguner, "Halkevleri ve Halkbilimi", *Halkevleri Dergisi*, c.3, sayı:37, Ankara, 1969, s.20.

<sup>592</sup> M. Şakir Ülkütaşır, *Cumhuriyet'le Birlikte Türkiye'de Folklor ve Etnografya Çalışmaları*, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1972, s.5.

tarafından gerçekleştirilmiştir.<sup>593</sup> Bütün bu yetersizliklere ve olumsuzluklara karşın II. Meşrutiyet döneminde kurulan Türk Derneği, Genç Kalemler, Türk Yurdu Cemiyeti ve Türk Ocakları gibi kurumlar folklor araştırmalarını faaliyet alanları içine almış ve folklorun kurumsallaşmasında önemli işlevler yerine getirmişlerdir.<sup>594</sup>

Folklor, Türkiye’de, lâıyk olduğu önem ve değeri ancak Cumhuriyet döneminde bulmuş ve bu alanda esas girişim Cumhuriyet’in kuruluşundan sonra başlatılmıştır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine bağlı olarak 12 Aralık 1924 tarihinde kurulan Türkiyat Enstitüsü, Türk Halk Edebiyatı’na ait çıkardığı eserlerle folklor araştırmaları alanında ilk adımı atmış, İstanbul Belediyesi Konservatuarı ise “Halk Türküleri” toplama faaliyetine girişerek bu alandaki çalışmalarını hızlandırmıştır. Fakat folklor sahasında en önemli aşama 1 Kasım 1927 günü Ankara’da Türk Halk Bilgisi Derneği’nin kurulması ve çalışmaları olmuştur. Dernek “Halk Bilgisi Mecmuası” adlı dergisi ve çıkardığı yayınlarla ülkede önemli bir saygınlık kazanmış ve folklor faaliyet ve yayınlarına gerçek anlamıyla bilimsel bir yön vermiştir. Dernek 19 Şubat 1932’de Halkevleri’nin kurulmasıyla birlikte kapanmış, daha doğrusu Halkevleri’nin bünyesine katılmıştır.<sup>595</sup>

Halkevleri’nin açılması üzerine, yurt içinde esasen belli bir istikamete yönelmiş olan folklor çalışma ve yayınları pek geniş ölçüde gelişmiş ve yayılmıştır. Halkevleri’nde folklorla ilgili faaliyetler tek bir kol altında örgütlenmemiş, “Dil, Edebiyat ve Tarih”, “Müze ve Sergi”, “Güzel Sanatlar”, “Temsil”, “Spor”, “Köycülük” ve “Kütüphane ve Yayın” kollarının çatısı altında yapılmıştır. Buna göre Karagöz ve Ortaoyunu gibi geleneksel drama oyunları “Temsil” kollarında oynanmış; yerel diyalektler, atasözleri, hikâyeler “Dil, Edebiyat ve Tarih” kollarında teşvik görmüştür. Halk müziğine dair derlemeler “Güzel Sanatlar” kolu altında yapılırken, “Spor” kolları cirit ve güreş gibi geleneksel sporların icrasına alan açmışlardır. Milli kıyafet adıyla sınıflandırılacak yerel giysiler ve eşyaların toplanması, muhafaza edilmesi yönünde Halkevleri’nin uyarıcı önemli bir rolü olmuş, “Köycülük” kolu öncülüğünde köy monografisi hazırlanmıştır. Bu kollar

<sup>593</sup> Şakiroğlu, “Atatürk Döneminde Başlatılan...”, s.855-856.

<sup>594</sup> Öztürkmen, **a.g.e.**, s.41-53.

<sup>595</sup> Ülkütaşır, **a.g.e.**, s.28-44.

altında yürütülen folklor çalışmaları yerel kültür birikiminin değerli ve korunması gereken bir alan olduğu bilincini yerleştirdiği gibi ülkenin değişik yerlerinin folkloruna dair bir bilgi akışı sağlayarak ve bu bilgileri milli sınırlar içinde yayarak, zaman içerisinde belli bir milli folklor repertuarı oluşmasına zemin hazırlamıştır. Belli bir milli kültür repertuarının gelişimi ise 1930'lu ve 1940'lı yıllarda millileşme sürecinin gerekli bir parçasıydı.<sup>596</sup> Ve bu dönemde folklor, çağdaş Türk devletinin kültür yapısını oluşturmada yararlanılacak bir hammadde ambarı biçiminde değerlendirilmiş ve milli kültür folklor kaynaklarından yararlanılarak yeni bir sentez içinde yoğrulup şekillendirilmek istenmiştir.<sup>597</sup> Halk kültürü örnek alınarak meydana getirilen bu sentez yoluyla da, Türk toplumundaki birlik ve beraberlik duygularının güçlenmesi hedeflenmiştir.<sup>598</sup>

Halkevleri folklor alanında gerçek katkıyı yayınladığı broşür, kitap ve özellikle dergiler aracılığıyla sağlamıştır. Zaten folklor çalışması denince ilk olarak Halkevleri dergileri akla gelmektedir. Gerçekten Halkevleri'nin bu alanda gerek broşür ve kitap olarak gerekse yayınladıkları dergilerde makaleler halinde ortaya çıkan çok sayıda folklor malzeme incelemeleri çok ümit verici olmuştur. Ancak, Halkevleri'de çalışan yerel amatör araştırmacılar tarafından meydana getirilen folklor ürünleri genellikle derlemecilik yönü ağır basan, analitik olmaktan ziyade betimsel yayınlardı.<sup>599</sup>

Halkevleri dergileri içerisinde folklor alanında en kıymetli dergiler ise sırasıyla Eminönü Halkevi'nin dergisi Halk Bilgisi Haberleri, Isparta Halkevi'nin dergisi Ün, Konya Halkevi'nin dergisi Konya, Manisa Halkevi'nin dergisi Gediz, Bursa Halkevi'nin dergisi Uludağ, Çorum Halkevi dergisi Çorumlu, Gaziantep

<sup>596</sup> Öztürkmen, **a.g.e.** , s.116-117.

<sup>597</sup> Dursun Yıldırım, "Türk Folklor Araştırmalarının Problemleri", **Erdem: Atatürk Kültür Merkezi Dergisi**, c.1, sayı:2, Ankara, 1985, s.547.

<sup>598</sup> Şükrü Elçin, "Folklor ve Halk Edebiyatının Milli Birliğin Oluşmasındaki Rolü", **Türk Dili**, Yıl:35, c.50, sayı:406, Türk Dil Kurumu Yay. , Ankara, 1985, s.180-192.

<sup>599</sup> Öztürkmen, **a.g.e.** , .198-199.

Halkevi dergisi Başpınar, Kayseri Halkevi dergisi Erciyes, Balıkesir Halkevi dergisi Kaynak ve Afyon Halkevi dergisi Taşpınar'dır.<sup>600</sup>

## I- ÜN DERGİSİNDE FOLKLOR ÇALIŞMALARI

Kültür konularının ağırlıklı olarak işlendiği Ün dergisinin en fazla yoğunlaştığı konuların başında folklor çalışmaları gelir. Nitekim Isparta Halkevi Ün dergisi folklor derlemelerinde en önde gelen ve en başarılı dergilerden birisidir. Dergide Isparta folklorunu ilgilendiren her alanda yazı çıkmış olup, bu yazılarda atasözleri, türküler, maniler, bilmece, tabirler, fıkralar, destanlar, hikâyeler, vecizeler, dualar, ninniler yayımlanmış, Isparta ilinin dil ve ağız özellikleri, yer adları, mahalle adları, yerel yemekleri, yerel kıyafetleri, yerel oyunları ve gelenek ve görenekleri konusunda etraflıca bilgi verilmiş ve ortaya çok değerli bir derleme hazinesi konulmuştur. Bu yolla dergi halk kültürünün unutulup gidecek taraflarını yakalamaya ve gelecek nesillere aktarmaya çalışmıştır. Amaç ortak bir Türk kültürü yaratmaktır. Ve bu derlemeler ulus devlete geçildikten sonra ortak bir Türk kültürünün yaratılmasında kaynak vazifesi görecektir. Ayrıca yine bu derlemeler Türk kimlik ve benliğinin ortaya çıkartılması ve yaratılmasında da önemli işlevleri yerine getirecektir. Çünkü Türk Milleti'nin benliği folklorunda saklıdır.

Tablo 27: Ün dergisindeki folklor çalışmalarının yazı adedi ve sayfa sayısına göre konulara dağılımı.

Yazının Konusu	Yazı Adedi	Sayfa Sayısı
Sözlü Kültür Unsurları	108	190
Dil ve Ağız Özellikleri	8	13
Yer Adları	11	21,5
Kişi Adları	1	4
Yerel Yemekler	1	2
Yerel Kıyafetler	1	2
Yerel Oyunlar	3	6
Sağlık	4	5
Gelenek ve Görenekler	61	184
<b>Toplam</b>	<b>198</b>	<b>427,5</b>

<sup>600</sup> Ülkütaşır, a.g.e. , s.72; Şakiroğlu, "Atatürk Döneminde Başlatılan Tarih Çalışmaları ve Halk Bilgisi Alanındaki Gelişmeler", Erdem: Atatürk Kültür Merkezi Dergisi, c.4, sayı:12, Ankara, 1988, s.862.

Bu tablodan da anlaşılacağı üzere Ün dergisi Isparta folklorunu ilgilendiren hemen her alanda derleme çalışmalarında bulunmuş ve ortaya çok değerli bir derleme hazinesi koymuştur. Yine bu tablo Ün dergisinin Isparta folkloru alanında önemli bir kaynak görevi gördüğünü ve Halkevleri kılavuzlarındaki önerilere uygun bir çalışma programı izlediğini bize göstermektedir.<sup>601</sup>

Yazar bazında değerlendirildiğinde ise folklor alanında dergide en çok yazısı çıkanların Nuri Katırcıoğlu, Etem Ertem ve Tevfik Tıǧlı olduğu görülmektedir. Nitekim Ün dergisinde folklor alanında 194 yazı çıkmış olup, bu yazıların 92'sinin altında Nuri Katırcıoğlu, Etem Ertem ve Tevfik Tıǧlı'nın imzaları vardır. Bu yazarların her birinin folklor alanında kaleme aldıkları yazı adedi, bu yazıların toplam sayfası ve bu yazıların daha çok hangi konuları kapsadığı konusunda ise şunlar söylenebilir:

Nuri Katırcıoğlu, folklor alanında 60 yazı kaleme almış olup, bu yazıların toplam sayfası 112'dir. Dergide yayınlanan atasözlerinin, bilmecelerin, fıkraların, tabirlerin, kinayelerin, duaların, dilek ve ilençlerin tamamı; türkülerin, manilerin, destanların ise büyük bir kısmı Nuri Katırcıoğlu tarafından kaleme alınmıştır. Nuri Katırcıoğlu'nun ayrıca gelenek ve görenekler konusunda da dergide yazıları çıkmıştır.

Etem Ertem'in ise folklor sahasında 19 yazısı çıkmış olup, bu yazıların toplam sayfası 54'tür. Etem Ertem yazılarında daha çok gelenek ve görenekler konusu üzerinde durmuş ve eski zamanlardaki doğum inanlarını, düğün ve bayram âdetlerini anlatmıştır.

Tevfik Tıǧlı'nın ise folklor sahasında dergide 13 yazısı çıkmış olup, bu yazıların toplam sayfası 54'tür. Tevfik Tıǧlı yazılarının tamamını öğretmenliği sırasında köylerde edindiği izlenimlere, yaptığı gözlemlere ve başından geçen olaylara ayırmış ve yazılarında daha çok köy sosyolojisini meydana çıkarmaya çalışmıştır.

---

<sup>601</sup> Bu öneriler için bkz. Arık, a.g.e. , s.111-123.

Şimdi yukarıdaki tablodaki sıralamaya uygun olarak Ün dergisinin folklor alanında yürüttüğü çalışmaların ayrıntıları başlıklar altında anlatılmaya çalışılacaktır.

### 1- Sözlü Kültür Unsurları

Ün dergisindeki folklor çalışmalarından bahsederken sözlü kültür unsurlarını öncelikle ele almak gerekir. Nitekim derginin üzerinde en çok durduğu konu sözlü kültür unsurları olup, dergideki yazıların büyük bir çoğunluğu bu konuya ayrılmıştır. Bu durumun en önemli nedenleri olarak, sözlü kültür unsurlarının yerel derlemecilerin en çabuk ve en kolay ulaşabildikleri türler olması ve dil devriminin bu tür derlemeleri teşvik edici bir nitelik taşıması gösterilebilir. Dergide 22 yazıda 1.965 atasözü, 10 yazıda 47 türkü, 10 yazıda 205 kıta mani, 2 yazıda 41 bilmece, 11 yazıda 12 destan, 42 yazıda 42 hikâye, 2 yazıda 75 fıkra, 3 yazıda 27 vecize, 1 yazıda 2 dua, 1 yazıda 1 ninni, 1 yazıda 79 tabir, 1 yazıda 82 kinaye, 1 yazıda 79 dilek cümlesi, 1 yazıda 38 ilenç cümlesi yayınlanmış olup, bu özelliği dolayısıyla dergi adeta Türk Dil Kurumu'nun taşradaki bir şubesi gibi çalışmıştır.

### 2- Dil ve Ağız Özellikleri

Ün dergisi Isparta ilinin dil ve ağız özellikleri konusunda yürüttüğü çalışmalarla Türk Dil Kurumu'na önemli malzemeler toplamayı başarmış ve kendisine düşen görevi yerine getirmeye çalışmıştır.

“Öz Türkçe Kelimeler” başlıklı üç yazı kaleme alan Nuri Katırcıoğlu, bu yazılarında Isparta ve çevresinden derlediği ve Türkçe olduğunu bildirdiği 305 kelimeyi yayınlamıştır.<sup>602</sup>

“Isparta Ağzının Fonetik Özellikleri” başlıklı beş yazı kaleme alan Selahattin Ezen ise, bu yazılarında Isparta ağzının dil özellikleri konusunda bilgi vermiştir.<sup>603</sup>

<sup>602</sup> Katırcıoğlu, “Öz Türkçe Kelimeler I”, *Ün*, c.13, sayı:148-150, Isparta, 1946, s.2040-2042.

Katırcıoğlu, “Öz Türkçe Kelimeler II”, *Ün*, c.13, sayı:151-153, Isparta, 1946, s.2077-2078.

Katırcıoğlu, “Öz Türkçe Kelimeler III”, *Ün*, c.14, sayı:157-159, Isparta, 1947, s.2149-2150.

<sup>603</sup> Ezen, “Isparta Ağzının Fonetik Özellikleri I”, *Ün*, c.13, sayı:145-146-147, Isparta, 1946, s.1999.

Ezen, “Isparta Ağzının Fonetik Özellikleri II”, *Ün*, c.14, sayı:157-159, Isparta, 1947, s.2148.

Ezen, “Isparta Ağzının Fonetik Özellikleri III”, *Ün*, c.14, sayı:160-162, Isparta, 1947, s.2182.



### 3- Yer Adları

“Yer Adlarımız” başlıklı iki yazı kaleme alan Fehmi Aksu, bu yazılarında Isparta ve çevresinden topladığı 300 civarında yer ismini yayınlamıştır.<sup>604</sup>

“Isparta Yer Adlarından Tarihi İstihraçlar” başlıklı yazısında Hüseyin Namık Orkun, yerel araştırmalar bakımından Isparta Halkevi yayın organı Ün dergisinin başı çektiğini bildirmiş, diğer halkevi dergilerinin de aynı yolu takip etmeleri temennisinde bulunmuş, daha sonra Fehmi Aksu’nun Isparta Halkevi yayınları arasından çıkan “Isparta İli Yer Adları” adlı eserine atıfta bulunmuş ve bu eserin önem ve kıymetinin sadece yerli ilim adamları değil, yabancı ilim adamları tarafından da takdir edildiğini ifade etmiştir.

Aynı yazıda Hüseyin Namık Orkun, Fehmi Aksu’nun eserinde; Kayı, Bayat, İğdir, Afşar, Beğdili, Çavındır, Salur, Karkın, Kımık, Yüreğir, Beçenek ve Eymir gibi Oğuz boylarının isimlerine rastlandığını belirtmiş ve bu bağlamda Oğuzların Isparta ve çevresine çok yoğun bir şekilde yerleştikleri sonucuna vardığını bildirmiştir. Hüseyin Namık Orkun, yazısında ayrıca Isparta ili yer adları içinde geçen Senirkent, Uluborlu, Keçiborlu ve Yalvaç isimlerinin de Türkçe kelimeler olduğunu vurgulamış ve bu görüşüne dayanak oluşturacak kanıtlar sunmaya çalışmıştır.<sup>605</sup>

“Isparta’da Türk Boyları” başlıklı yazısında Hüseyin Namık Orkun, Isparta Isparta’nın saf bir Türk yurdu olduğunu vurgulamış ve bu görüşüne dayanak olmak üzere şu bilgileri vermiştir:

“Anadolu’ya yerleşen Türk boylarını tarihi kaynaklardan ziyade yer adlarından çıkarmak mümkündür. Çünkü bir Türk boyu her nereye konmuş ise oraya adını vermiş olduğundan şimdi bu yer adlarına bakarak orada hangi Türk boyunun yerleşmiş olduğunu tespit edebiliriz.

---

Ezen, “Isparta Ağzının Fonetik Özellikleri IV”, Ün, c.14, sayı:163-164-165, Isparta, 1947-1948, s.2200-2202.

Ezen, “Isparta Ağzının Fonetik Özellikleri V”, Ün, c.14, sayı:166-168, Isparta, 1948, s.2239-2240.

<sup>604</sup> Aksu, “Yer Adlarımız I”, Ün, c.2, sayı:18, Isparta, 1935, s.261-263.

Aksu, “Yer Adlarımız II”, Ün, c.2, sayı:19, Isparta, 1935, s.279-280.

<sup>605</sup> Hüseyin Namık Orkun, “Isparta Yer Adlarından Tarihi İstihraçlar”, Ün, c.9, sayı:103-105, Isparta, 1942, s.1432-1433.

Yurdumuzda tarihi kaynakların da verdiği izahata göre yerleşen en büyük Türk boyu Oğuzlardır. Selçuk oğullarından itibaren Anadolu'ya yapılan Oğuz muhacereti bazı mıntikalarda pek kesif olmuştur ki bu mıntikalardan birisi de Isparta'dır.

Isparta çevresinde en çok olarak Kınık ismine tesadüf etmekteyiz. Mâlumdur ki Kınık boyu Selçuk oğullarının mensup olduğu boydur. Bu boy adının Isparta çevresinde en çok olması bu mıntıkanın Selçuklular tarafından istilâ edildiği ve asıl Selçuk oğullarının burada yerleşmiş olduğunu gösterir.

Bundan sonra ikinci mühim Oğuz boyu Karkın'dır. Bir iki yerde adı geçen Oğuz boyları da Bayat(Yaka), Afşar, İğdir, Beçenek'tir. Bir defa olarak adı geçenler ise Kayı, Beydili, Çavındır, Salur, Yüregil'dir. Bu arada Yomut, Teke gibi isimler bulunmaktadır ki bu adları da Isparta çevresinde Yomutlu, Tekeli şeklinde görmekteyiz. Gene Oğuzlara mensup boylar arasında Karakeçili, Karakoyunlu boy isimlerini de Isparta çevresinde bulmaktayız.

Buraya kadar verdiğimiz izahattan şu neticeyi çıkarabiliriz: Isparta'nın asıl sekeneşi Oğuzlardır. Ve Oğuzların yukarıda adlarını saydığımız boylarıdır.”

Hüseyin Namık Orkun, yazısında bu bilgileri verdikten sonra Isparta gençliğine de şu önerilerde bulunmuştur:

“Safiyetini asırlarca saklamış olan bu temiz Türk yurdunda fedakârane çalışan gençlerimizden Isparta folklorunu bütün teferruatıyla toplayıp ilmi bir metotla işledikten sonra neşretmelerini bekleriz. Türklüğün milli benliği ananesinde ve folklorundadır. Bu saf Türk köşesinin folklorunu ortaya koymak milli benliğimizin bir parçasını meydana çıkarmak demektir”.<sup>606</sup>

“Isparta'nın Mahalle Adları Üzerinde Bir Araştırma” başlıklı yazısında Fehmi Aksu, Isparta şehrinin bir kısım mahallelerinin 400 yıl içindeki ad

<sup>606</sup> Orkun, “Isparta'da Türk Boyları”, *Ün*, c.10, sayı:112-113, Isparta, 1943, s.1543-1544.

değiştirmelerini bir cetvel halinde yayınlamış ve her bir mahallenin adlanma sebepleri konusunda bilgi vermiştir.<sup>607</sup>

#### 4- Kişi Adları

“Isparta Hıristiyan Türlere Dair” başlıklı yazısında Fehmi Aksu, Pisidia’nın tarihte bilinen ilk sahiplerinin, bütün Anadolu’nun olduğu gibi, Türk soyundan olan Etiler olduğunu belirtmiş, Pisidia bölgesinin, büyük Eti İmparatorluğu’nun çöküşünden sonra kültürleri ayrı birçok hâkim kuvvetlerin istilâsına uğradığı halde Türklük karakterini koruduğunu ve hiçbir istilâcı kuvvetin milli seciyede, esaslı bir sarsıntı meydana getiremediğini ifade etmiş ve bu görüşüne dayanak olmak üzere Isparta şer’i mahkeme sicilleri arasında bulunduğu 17. yüzyıla ait 23 belgeyi yayınlamıştır. Fehmi Aksu, yazısında Ispartalı Hıristiyanların Aka, Aslan, Ören, Emre, Balı, Demir, Doğan, Turgut, Temel, Satı, Evran, Durmuş... gibi Türkçe adlar taşıdıklarını ve mahallelerine de Çavuş, Arslanlı Çeşme, Kemer Kapı, Temel, Emre... gibi Türkçe adlar verdiklerini Isparta şer’i mahkeme sicillerindeki kayıtların açık bir şekilde ortaya koyduğunu ifade etmiş ve bu Türk adlarının bunları taşıyanların milliyetlerini açıkladığını bildirmiştir.

Fehmi Aksu, yazısında ayrıca Ispartalı Hıristiyanların Charl Texier’i, Isparta’da, yegâne bildikleri Türk diliyle selamladıklarını ve Türk âdetiyle misafir ettiklerini belirtmiş ve Ispartalı Hıristiyanların öteden beri dilleri, âdetleri ve kıyafetleriyle Türk olduklarını vurgulamıştır.<sup>608</sup>

#### 5- Yerel Yemekler

“Isparta’da Yemek Çeşitleri” başlıklı yazısında Nezahat Özü Türk, Isparta’ya özgü olan “Kabune”, “Taseti”, “Kırma Helva”, “Tel Helvası” adlı yemekleri

<sup>607</sup> Aksu, “Isparta’nın Mahalle Adları Üzerinde Bir Araştırma”, *n*, c.11, sayı:123-124, Isparta, 1944, s.1715-1719.

<sup>608</sup> Aksu, “Isparta’da Hıristiyan Türlere Dair”, *n*, c.4, sayı:45-46, Isparta, 1937-1938, s.643-646.

okuyuculara tanıtmış, bu yemeklerin malzemeleri, nasıl pişirildikleri ve nerelerde yenildikleri konusunda açıklamada bulunmuştur.<sup>609</sup>

## 6- Yerel Kıyafetler

“Seyahatı Kübra’da Isparta ve Mahalli Kıyafetler” başlıklı yazısında Fehmi Aksu, Eğridirli seyyah Karçinzade Süleyman Şükrü’nün 1907 Petersburg baskısı “Seyahatı Kübra” adlı eserinin Isparta kıyafetleri ile ilgili kısımlarını okuyuculara aktarmıştır. Buna göre yazıda Isparta kıyafetleri ile ilgili olarak şu bilgiler verilmiştir:

“Mûteberan, memurini mülkiye kıyafetinde olup orta halliler elfiye biçimi şalvar ve her türlü ekmişei dahiliyeden bilintihab dikme zıibun ile üzerine ipekli yelek ve onun fevkına mintan ve zarif abdestlik giyer ve başlarına koydukları fese hafif sarık sararlar. Esnaf kısmı mavi çuhadan veyahut kahve, kestane renklerinde menevrekten mamul keza elfiye biçimi şalvar ile alaca veya çitari ve basmadan dikilme zıibun ve üzerine şayak sako giyip bellerine acem şalı bağlarlar. Debağat ve mutafık ile meşgul olanların kıyafetleri Aydın biçimindedir.

Rum milletine mensup delikanlılar ise Moralılar gibi ağı paçasından uzun siyah don, ayaklarına koncu uzun çorap ve sivri ökçeli fotin, başlarına Osmanlı fesi, sırtlarına süslü zıibun ile musanna yelek üzerine kısa ceket yahut palto giyerler.”

Fehmi Aksu, yazısında ayrıca Isparta kıyafet folkloru ile ilgili olarak Isparta şer’i mahkeme sicilleri arasında bulunduğu 1621 ve 1676 tarihli iki fermanı yayınlamıştır. 1621 tarihli fermanda Isparta’da yaşayan Gayri Müslimlerin yeşil kaftan giymeleri, ak sarık sarınmaları, fes, yeşil kalpak, sipahi pabucu, yakalı kaftan giymeleri ve yeşil makreme ve yeşil uçkur takmaları yasaklanmakta ve Gayri Müslimlerin hamama alaca peştamal ve damgalı peştamal ya da çanla birlikte girmeleri emredilmektedir. 1676 tarihli fermanda ise kendilerini rencide ettiğinden dolayı Gayri Müslimlerin hamama çingirakla girmesi men edilmektedir. Bu iki

<sup>609</sup> Özütürk, “Isparta’da Yemek...”, s.1658-1659.

fermanı yayımlayan Fehmi Aksu, yazısında getirdiği yasaklardan dolayı Osmanlı idaresini eleştirmiştir.<sup>610</sup>

## 7- Yerel Oyunlar

“Isparta’da Mahalli Oyunlar” başlıklı üç yazı kaleme alan Adnan Demirtaş, bu yazılarında Birinci Dünya Savaşı’na kadar Isparta’da oynanan oyunların folklorik özelliklerini anlatmıştır. Adnan Demirtaş birinci yazısında Isparta’nın yerel sportif oyunlarını araştırıp incelerken ele geçirdiği oyunların hepsinde “Türk gibi kuvvetli” tabirinin dünyaya yayılmasına hizmet etmiş çok açık vasıflar gördüğünü bildirmiş, beden gücüne önem vermekle tanınmış olan Amerikalılarla, İngilizlerin, İsveçlilerin, Alman ve Çeklerin yeni oyunlar diye ortaya attıkları oyunları Türklerin az çok farklarla daha önceleri oynadıklarını ifade etmiştir. Aynı yazıda Demirtaş, kafa kuvveti kadar beden kuvvetine önem veren Kemalizm prensiplerinin dünün yalnız kuvvet ve çevikliğe dayanan fakat şurdan uzak kalan spor faaliyetlerine bugün şuurla ve dört elle sarılarak önem verdiğini ve bu amaçla vatanın dört köşesinde çağın ve ilmin icaplarına uygun stadyumlar, spor alanları, tenis kortları, yüzme havuzları ve koşu pistleri oluşturduğunu belirtmiş ve ayrıca “Arakesme” adlı oyunun folklorik vasıflarını anlatmıştır.<sup>611</sup>

Adnan Demirtaş, ikinci yazısında “Mayna ve Esir Almaca” adlı oyunun<sup>612</sup>, üçüncü yazısında ise “Helemengüldür Çaldırçuldur Çal...dırmış” adlı oyunun folklorik özelliklerini anlatmış, bu bağlamda bu oyunların malzemesi, kaç kişiyle oynandığı, kuralları, hangi uzuvları çalıştırdığı ve insan vücuduna yararları konusunda açıklamalarda bulunmuştur.<sup>613</sup>

<sup>610</sup> Aksu, “Seyahatı Kübra’da Isparta ve Mahalli Kıyafetler”, *Ün*, c.10, sayı:112-113, Isparta, 1943, s.1563-1564.

<sup>611</sup> Adnan Demirtaş, “Isparta’da Mahalli Oyunlar I”, *Ün*, c.3, sayı:32-33, Isparta, 1936, s.464-465.

<sup>612</sup> Demirtaş, “Isparta’da Mahalli Oyunlar II”, *Ün*, c.3, sayı:34, Isparta, 1937, s.486-487.

<sup>613</sup> Demirtaş, “Isparta’da Mahalli Oyunlar III”, *Ün*, c.3, sayı:35-36, Isparta, 1937, s.508-509.

## 8- Sağlık

“Halk Hekimliği” başlıklı yazısında Nuri Katırcıoğlu, halk hekimliğinin çok eski olduğunu ve halk hekimliğinin tecrübe edile edile halk arasında önemli yerler aldığını ve birçok simalar yetiştirdiğini ifade etmiş ve halk hekimlerinin, hastalar üzerinde çeşitli denemeler yaparak birçok ilaçlar ve tedavi usulleri bulduklarını belirtmiştir. Aynı yazıda Katırcıoğlu, hekimliğin gelişiminden önce ırvasa, adak, okutma gibi inanca ve göreneğe dayanan tedavi usullerine da halk arasında başvurulduğunu bildirmiş, ancak bu âdetlerin eski kutsiyetini çoktan kaybettiğini vurgulamıştır. Katırcıoğlu, yazısında ayrıca Isparta ve çevresindeki adak ve ırvasa yerlerini tek tek sıralamış ve Isparta ve çevresinde yetişen şifalı otlar ve bu otların hangi hastalıkları tedavide kullanıldıkları konusunda bilgi vermiştir.<sup>614</sup>

Emine Kaynak, eski devirlerde kaşıntı, kırmızı kabarcık ve şişliğe karşı şifadır diye uygulanan ve halk arasında yaşayan bir inanmayı “Bezenme” başlıklı yazısında<sup>615</sup>, çocuklarda çıkan çibanlara karşı şifadır diye halk arasında yaşayan bir inanmayı “Örükleme” başlıklı yazısında<sup>616</sup> ve yine yüzün alın ve çene kısmında çıkan sulu çibanlara karşı şifadır diye uygulanan bir halk inanışını da “Çakma” başlıklı yazısında anlatmıştır.<sup>617</sup>

## 9- Gelenek ve Görenekler

Ün dergisinde Isparta ve çevresindeki âdetler, gelenek ve görenekler konusunda da çok sayıda araştırma yazısı çıkmış olup, bu yazılarda eski inanmalar, ırvasalar, düğünler, bayramlar, çeşitli vesileler dolayısıyla yapılan törenler konusunda oldukça ayrıntılı folklorik malzeme verilmiştir.

“Isparta’da Doğum İnanları” başlıklı dört yazı kaleme alan Etem Ertem, bu yazılarında sırasıyla çocuk olması için, çocukların düşmemesi ve çocukların doğduktan sonra yaşaması için başvurulan âdet ve inanmaları sıralamış, doğum

<sup>614</sup> Katırcıoğlu, “Halk Hekimliği”, Ün, c.14, sayı.171-172, Isparta, 1949, s.2303-2304.

<sup>615</sup> Emine Kaynak, “Bezenme”, Ün, c.7, sayı:73-74, Isparta, 1940, s.1021.

<sup>616</sup> Kaynak, “Örükleme”, Ün, c.7, sayı.75, Isparta, 1940, s.1042.

<sup>617</sup> Kaynak, “Çakma”, Ün, c.7, sayı:80-81, Isparta, 1940, s.1115.

sonrasında uygulanan gelenek ve görenekleri belirtmiş, doğan yeni çocuğa ad koymak âdetinden ve çocuğa verilecek ad üzerinde ne gibi etkenlerin rol oynadığından bahsetmiş, çocuğu nazardan korumak ya da gerek göz ve gerekse sözle nazara uğrayan çocuğu nazardan kurtarmak için halkın başvurduğu inanmalar konusunda bilgi vermiş ve son olarak belli başlı çocuk hastalıkları ve bu hastalıklara karşı uygulanan inanmaları anlatmıştır.<sup>618</sup> Bununla birlikte Etem Ertem yanlış anlamalara fırsat vermemek düşüncesiyle son yazısında şu açıklamayı yapmayı da uygun görmüştür:

“Devrinin bilgililerine başvurarak toplayıp doğum inanları başlığı altında yazdığım âdet, anane ve inanmaları hiçbir mütalaa katmaksızın olduğu gibi yazdım. Doğuma ait olan bu derlemelerimi bitirirken kısa bir mütalaaada bulunmaktan kendimi alamadım. Bu derlemeler arasında bugünün telâkkilerine uymayan eskiden yaşamış birçok batıl itikatlar, âdet ve inanmalar da vardır. Bunlar bugünkü genç neslin kafasında yer tutmadığı gibi o devirleri yaşayan neslin de kafalarında birer izden başka yeri kalmamış ve tatbik sahasından çıkmış bulunmaktadır. Artık bugün çevremizde dedelerden medet bekleyen, aslı olmayan ırvasalara başvuran ne genç ne de yaşlı bir kimsenin bulunmadığını tekrara lüzum görmüyorum. Gerek devrimimizin ruhlar üzerinde yarattığı kültürel ve ulusal etkileri, dünün telâkkisi ile bugünün telâkkisini belirtmek yönünden ehemmiyeti ve gerek folklorumuz için değeri haiz olan bu malzemeyi toplayıp ilim âlemine ve folklorcu bilginlerimizin önüne koymakla üzerime düşen bir ödevi yaptığıma kaniim”.<sup>619</sup>

“Sünnet Düğünü” başlıklı yazısında Etem Ertem, eski zamanlarda Isparta’daki sünnet düğünlerine ilişkin folklorik malzemeyi yayınlamıştır.<sup>620</sup>

Etem Ertem, eski günlerde, beş yaşına giren ve ilk defa mahalle mektebine başlayacak çocuklar için uygulanan okula başlama töreninin ayrıntılarını “Geçmiş Günlerde Okul Töreni” başlığı altında vermiştir.<sup>621</sup>

<sup>618</sup> Ertem, “Isparta’da Doğum İnanları I”, *Ün*, c.3, sayı:28, Isparta, 1936, s.395-397.

Ertem, “Isparta’da Doğum İnanları II”, *Ün*, c.3, sayı:29, Isparta, 1936, s.411-414.

Ertem, “Isparta’da Doğum İnanları III”, *Ün*, c.3, sayı:30, Isparta, 1936, s.422-426.

Ertem, “Isparta’da Doğum İnanları IV”, *Ün*, c.3, sayı:31, Isparta, 1936, s.441-444.

<sup>619</sup> Ertem, “Isparta’da Doğum...” s.441.

<sup>620</sup> Ertem, “Sünnet Düğünü”, *Ün*, c.3, sayı:35-36, Isparta, 1937, s.510-513.

“Geçmiş Günlerde Isparta’da Düğün” başlıklı altı yazı kaleme alan Etem Ertem, bu yazılarında eski zamanlarda Isparta’daki düğünlere ilişkin çok ayrıntılı denebilecek bir folklorik malzeme yayınlamıştır. Bu bağlamda Etem Ertem yazılarında sırasıyla, evlilik çağı ve erken evlenmenin nedenleri üzerinde durmuş, yaş, sosyal ve iktisadi denkliğin bulunmamasından dolayı meydana gelen kız kaçırma olaylarından ve bunun kötü sonuçlarından bahsetmiş, evlenilecek kızda aranılacak vasıflar hakkında bilgi vermiş, görücülük, kız isteme ve söz kesimine dair gelenek ve görenekleri anlatmış, söz kesiminin ardından yapılan nişan töreninin ayrıntılarını aktarmış ve bütün bunların dışında daha önemli olarak düğün gününden önce yapılan tel hamamı ve kına gecesi ile nikâh işlemleri ve düğün töreninin ayrıntıları konusunda çok önemli bilgiler vermiştir. Etem Ertem son olarak düğün sonrası gelin evine yapılan ziyaretlerden bahsetmiş ve çeyiz meselesinin anlam ve önemi konusunda açıklamalarda bulunmuştur.<sup>622</sup>

Eski zamanlarda Isparta’daki ramazan ve bayram âdetlerine ilişkin folklorik malzemeyi Etem Ertem “Geçmiş Günlerde Isparta’da Ramazan ve Bayram Âdetleri” başlıklı yazısında vermiştir.<sup>623</sup>

“Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış” başlıklı on üç yazı kaleme alan Tefvik Tıǧlı, bu yazılarında on altı yıl süresince öğretmenlik yaptığını bildirdiği Isparta köylerinde edindiği izlenimlerden, yaptığı gözlem ve araştırmalardan, başından geçen olaylardan, tuttuğu notlardan yararlanarak Isparta ve çevresi köylerinde yaşayan halkın gelenek ve görenekleri konusunda bilgi vermiş, köylülerin yaşayış biçimi ve çeşitli olayları düşünüş, duyuş, anlayış ve yorumlayış tarzları hakkında açıklamalarda bulunmuş, köylerdeki sağlık durumu ve köy halkının sağlık bilgisi konusunda izlenimlerini aktarmış, Cumhuriyet’le birlikte köylerde başlayan

<sup>621</sup> Ertem, “Geçmiş Günlerde Okul Töreni”, *Ün*, c.4, sayı:38, Isparta, 1937, s.547-548.

<sup>622</sup> Ertem, “Geçmiş Günlerde Isparta’da Düğün I”, *Ün*, c.4, sayı:39, Isparta, 1937, s.563-564.

Ertem, “Geçmiş Günlerde Isparta’da Düğün II”, *Ün*, c.4, sayı:40, Isparta, 1937, s.578-580.

Ertem, “Geçmiş Günlerde Isparta’da Düğün III”, *Ün*, c.4, sayı:41, Isparta, 1937, s.594-596.

Ertem, “Geçmiş Günlerde Isparta’da Düğün IV”, *Ün*, c.4, sayı:42, Isparta, 1937, s.613-614.

Ertem, “Geçmiş Günlerde Isparta’da Düğün V”, *Ün*, c.4, sayı:43-44, Isparta, 1937, s.636-638.

Ertem, “Geçmiş Günlerde Isparta’da Düğün VI”, *Ün*, c.4, sayı:45-46, Isparta, 1937-1938, s.661-662.

<sup>623</sup> Ertem, “Geçmiş Günlerde Isparta’da Ramazan ve Bayram Âdetleri”, *Ün*, c.4, sayı:47, Isparta, 1938, s.678-680.



kültür hareketlerini ve köylerde hızla artmaya başlayan okullaşma oranını ve bu durumun yarattığı güzel sonuçları anlatmış ve bu yolla Isparta ve çevresi köylerinin sosyolojisini meydana çıkarmaya çalışmıştır.<sup>624</sup>

“Uluborlu’da Düğün Âdetleri” başlıklı yazısında Sami Hekimci, Uluborlu’da tanık olduğu bir düğünün folklorik özelliklerini anlatmıştır.<sup>625</sup>

“Yaka Emir’de Düğün Âdetleri” başlıklı yazısında M. Halit Bayrı, Isparta’nın Şarki Karaağaç ilçesine bağlı Yaka Emir köyünde tanık olduğu bir düğünün ayrıntılarını anlatmıştır.<sup>626</sup>

“Isparta’da Yağmur Duası” başlıklı yazısında M. Halit Bayrı, Isparta halkının yağmurun yağması ya da yağmaması yolunda başvurdukları eski inanmaları anlatmış ve bir yağmur duasını aktarmıştır.<sup>627</sup>

<sup>624</sup> Tıǧlı, “Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış I”, *Ün*, c.10, sayı:114-115, Isparta, 1943, s.1581-1584.

Tıǧlı, “Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış II”, *Ün*, c.10, sayı:116-117, Isparta, 1943, s.1610-1612.

Tıǧlı, “Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış III”, *Ün*, c.10, sayı:118-119-120, Isparta, 1944, s.1650-1653.

Tıǧlı, “Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış IV”, *Ün*, c.11, sayı:121-122, Isparta, 1944, s.1682-1686.

Tıǧlı, “Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış V”, *Ün*, c.11, sayı:123-124, Isparta, 1944, s.1719-1723.

Tıǧlı, “Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış VI”, *Ün*, c.11, sayı:125-126, Isparta, 1944, s.1751-1754.

Tıǧlı, “Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış VII”, *Ün*, c.11, sayı:127-128, Isparta, 1944, s.1775-1779.

Tıǧlı, “Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış VIII”, *Ün*, c.11, sayı:129-130, Isparta, 1944-1945, s.1806-1811.

Tıǧlı, “Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış IX”, *Ün*, c.12, sayı:133-134, Isparta, 1945, s.1877-1881.

Tıǧlı, “Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış X”, *Ün*, c.12, sayı:137-138-139, Isparta, 1945, s.1947-1948.

Tıǧlı, “Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış XI”, *Ün*, c.13, sayı:145-146-147, Isparta, 1946, s.2005-2006.

Tıǧlı, “Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış XII”, *Ün*, c.13, sayı:148-150, Isparta, 1946, s.2043-2046.

Tıǧlı, “Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış XIII”, *Ün*, c.13, sayı:151-153, Isparta, 1946, s.2068-2071.

<sup>625</sup> Sami Hekimci, “Uluborlu’da Düğün Âdetleri”, *Ün*, c.7, sayı:76-77, Isparta, 1940, s.1059-1060.

<sup>626</sup> Bayrı, “Yaka Emir’de Düğün Âdetleri”, *Ün*, c.9, sayı:97-98, Isparta, 1942, s.1342-1343.

<sup>627</sup> M. Halit Bayrı, “Isparta’da Yağmur Duası”, *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1285-1287.

“Nasıl Hacı Olurlardı” başlıklı yazısında Nuri Katırcıoğlu, ilk önce kimlerin hacca gitmeye hakkı olduğuna dair genel bir bilgi vermiş, daha sonra ise Isparta’da hacı adaylarının yaptıkları hac hazırlıklarına, hacı adaylarının nasıl yolcu edildiklerine değinmiş ve hac d6n6şu yapılan karşılama t6renine ilişkin gelenek ve g6renekleri anlatmıştır.<sup>628</sup>

“Peştamal Kuşatma T6reni” başlıklı iki yazı kaleme alan Nuri Katırcıoğlu, bu yazılarında kalfalıktan ustalığa y6kselecek sanatk6rlar i7in eski zamanlarda Isparta’da yapılan peştamal kuşatma ve destur verme t6renine ilişkin ayrıntıları aktarmıştır.<sup>629</sup>

“Mevlit T6reni” başlıklı yazısında Nuri Katırcıoğlu, mevlidin hangi vesilelerle okutulduğu ve mevlit okutulmasında hangi etkenlerin rol oynadığı konusunda genel bir bilgi vermiş ve ayrıca 1897 yılında Isparta R6ştiye Mektebi’nde okuduğu sıralarda Isparta Ulucami’sinde tanık olduğu bir mevlit t6renine ilişkin ayrıntıları aktarmıştır.<sup>630</sup>

## II- ISPARTALI MEŞHUR ADAMLAR İLE İLGİLİ YAZILAR

Ön dergisinde Ispartalı bir7ok sadrazam, serasker, şeyh6lisl6m, n6zır kazasker, mutasarrıf, kadı, m6derris, milletvekili, doktor, asker, halk şairi, bilim adamı, d6ř6n6r ve yazar tanıtılmış, bu meşhur adamlarla ilgili ilmi malzemeler toplanmış, bunların hayatı, hizmetleri ve eserleri hakkında 6nemli bilgiler verilmiş, bu arada Mimar Sinan, Yunus Emre, Nasrettin Hoca gibi diğer T6rk b6y6kleri de anılarak bu yolla bu meşhur adamlar unutulmaktan ve ger7ek 6l6mden kurtarılmaya 7alışılmıştır. Bu başlık altında tarihin kronolojik akışı takip edilerek Ispartalı meşhur adamlar ile ilgili, en son olarak da diğer T6rk b6y6kleri ile ilgili Ön dergisinde 7ıkan yazılar aktarılmaya 7alışılacaktır. Ancak bu yapılmadan 6nce dergide kimin hakkında

<sup>628</sup> Katırcıoğlu, “Nasıl Hacı Olurlardı”, Ön, c.13, sayı:148-150, Isparta, 1946, s.2031-2034.

<sup>629</sup> Katırcıoğlu, “Peştamal Kuşatma T6reni I”, Ön, c.14, sayı:157-159, Isparta, 1947, s.2135-2136.

Katırcıoğlu, “Peştamal Kuşatma T6reni II”, Ön, c.14, sayı:160-162, Isparta, 1947, s.2172-2173.

<sup>630</sup> Katırcıoğlu, “Mevlit T6reni”, Ön, c.14, sayı:166-168, Isparta, 1948, s.2236-2238.

kaç adet yazı çıktığı ve bunlara ait sayfa sayıları aşağıdaki tablo aracılığıyla gösterilecektir.

Tablo 28: Ispartalı meşhur adamlarla ilgili dergide çıkan yazıların yazı adedi ve sayfa sayısı bakımından konulara dağılımı

Konular	Yazı Adedi	Sayfa Sayısı
Kınalızadeler	12	31,5
Sadrazam Halil Hamit Paşa	7	19,5
Şeyhülislâm Hamidizade Mustafa Efendi	1	4,5
Sadrazam Seyyid Hacı Ali Paşa	1	4
Maliye Nazırı Abdurrahman Nafiz Paşa	1	3,5
Doktor Ferik Ahmet Süleyman Paşa	2	3,5
Sadrazam ve Serasker Hüseyin Avni Paşa	6	27,5
Ağlıarcızade Mustafa Hakkı	26	79,5
Böcüzade Süleyman Sami	17	74
İbrahim Demiralay	5	6,5
Halil Ethem Eldem	2	6
Halk Şairleri	37	96,5
Meşhur Türk Büyükleri	6	19,5
Ispartalı Diğer Meşhur Adamlar	9	23
<b>Toplam</b>	<b>132</b>	<b>399</b>

Tablo incelendiğinde hakkında en çok yazı çıkan meşhur adamların sırasıyla halk şairleri, Ağlıarcızade Mustafa Hakkı, Böcüzade Süleyman Sami ve Kınalızade ailesi olduğu görülür. Dergide halk şairlerine çok yer ayrılmasının nedeni Cumhuriyet'in ilk yıllarında takip edilen kültür politikasıyla alakalıdır. Bu politika icabı halka inilmesi, dilde özleşme, halk kültürü temel alınarak milli kültürün şekillendirilmesi öngörülmüyordu. Ağlıarcızade Mustafa Hakkı ve Böcüzade Süleyman Sami'ye ise, kendilerinin düşünür ve yazar olmaları ve eserlerinin bolluğu nedeniyle dergide fazlaca yer ayrılmıştır. Zaten çıkan yazılarda daha çok bu kişilerin eserleri konu edinilmiştir. Ayrıca bu kişilerin, eserlerinde yaşadıkları dönemle ilgili bazı sorunlara işaret etmeleri, eski düzeni eleştirmeleri ve savundukları fikirlerin ülkede yeni kurulan rejimin savunduğu düşüncelerle örtüşüyor olması da bu duruma neden olarak gösterilebilir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki Osmanlı'yı en ağır ifadelerle kötüleyen Ün dergisinin Osmanlı İmparatorluğu döneminde yetişmiş Ispartalı meşhur adamlara en övücü sözleri kullanması dergide bir çelişki yaratmıştır. Burada genelin eleştirilmesi ve dışlanması, yerelin ise övülmesi ve kabullenilmesi söz

konusudur. Günümüze kadar devam eden bu çelişkinin çeşitli nedenleri vardır. Birinci olarak dergi tüm yönleriyle Isparta'yı tanıtmak istemiş ve özelde Isparta, genelde ise vatan sevgisinin yerleşmesi yönünde bir yayın politikası takip etmiştir. İkinci olarak ise Osmanlı'ya bakış, Osmanlı'yı görüş, duyuş, düşünüş, anlayış ve yorumlayış politikası tıpkı günümüzde olduğu gibi Cumhuriyet'in ilk yıllarında da çeşitli siyasi, kültürel, sosyal, psikolojik vb. nedenlerden ötürü tam bir netliğe kavuşturulamamıştır. Başka bir deyişle Osmanlı tarihi gerçekliğinin bir parçasının “iyi mi”, “kötü mü”, “isabetli mi”, “isabetiz mi” olduğu konusunda bugün bile insanlar arasında devam eden kanaat ve değer farkları, tartışma ve anlaşmazlık geçmişte de yaşanmıştır.<sup>631</sup> Özellikle rejim konusunda duyulan endişeler bu zıtlığın yaşanmasındaki en büyük neden olarak ortaya çıkmıştır. Ve günümüzde de Türk insanı, çeşitli istismarlardan dolayı geçmişi değerlendirirken objektif kalmakta hayli güçlük çekmektedir.

Bu başlık altında yazar analizi yapılmak istendiğinde Ispartalı meşhur adamlara ilgili dergide en çok yazısı çıkan yazarların sırasıyla 22 yazı ve bunlara ait 62,5 sayfayla Neşet Köseoğlu, 11 yazı ve 32 sayfayla Sait Demirdal, 10 yazı ve 26,5 sayfayla Naci Kum ve 8 yazı ve 28,5 sayfayla Hikmet Turhan Dağlıoğlu olduğu görülür. Neşet Köseoğlu yazılarında daha çok Kınalızade ailesini ve Ağlarçızade Mustafa Hakkı'yı konu edinmiştir. Sait Demirdal ve Naci Kum ise halk şairleri konusunda dergide en çok yazısı çıkan yazarlar olmuştur. Dağlıoğlu da Abdurrahman Nafiz, Seyyid Hacı Ali, Ahmet Süleyman ve Hüseyin Avni Paşa hakkında yazılar yazmıştır. Konu ve yazar analizi yapıldıktan sonra şimdi hakkında yazılar çıkan Ispartalı meşhur adamların kimler olduğu kronolojik sıraya göre başlıklar halinde verilebilir.

### 1- Kınalızadeler

“Ispartalı Büyük Adamlar” başlıklı yazısında Neşet Köseoğlu, Ispartalı Kınalızade ailesi hakkında bilgi vermiş ve bu ailenin kurucusu Abdülkadiri

<sup>631</sup> Yahya Sezai Tezel, “Osmanlı Tarihinin Bilgisi ile Bugünkü Kimlik Sorunlarımız ve Dünyadaki İtibarımız Meseleleri Arasındaki İlişki ya da İlişkisizlik Üzerine”, **Türkiye Günlüğü**, sayı:11, İstanbul, 1990, s.13.

Hamidi'yi okuyuculara tanıtmıştır. Neşet Köseoğlu, yazısında Ispartalı Abdülkadiri Hamidi'nin II. Murat dönemi ulemasından olduğunu ve II. Mehmet'e hocalık ettiğini bildirmiş ve hayatı hakkında birçok Osmanlı tarihlerinden yararlanarak ayrıntılı bilgi vermiştir. Aynı yazıda Köseoğlu, sakalına kına sürdüğü için kınalı hoca diye tanındığını bildirdiği Abdülkadiri Hamidi'nin aile bireylerini gösteren bir şemayı da yayınlamıştır.<sup>632</sup>

“Kınalı Zade Miri ve Oğlu Ali Çelebi” başlıklı yazısında Neşet Köseoğlu, kınalı hoca diye tanınan Abdülkadiri Hamidi'nin torunu Kınalizade Ali Çelebi'yi derginin okuyucularına tanıtmıştır. Bu bağlamda Köseoğlu, yazısında Kınalizade Ali Çelebi'nin çocukluk, eğitim ve memuriyet hayatından bahsetmiş, Ali Çelebi'nin birçok kadılıklarda bulunduktan sonra 1571 tarihinde Anadolu Kazasker'i olduğunu bildirmiş, Ali Çelebi'nin en önemli eserinin 1565'te tamamladığı “Ahlâkî Alâî” adlı eser olduğunu ifade etmiş ve bu eserin önemi ile ilgili olarak “Türk diliyle yazılmış ilk ahlak kitabı” nitelemesini kullanmıştır.<sup>633</sup>

“Kınalı Zade Ali Çelebi, Amcası ve Kardeşleri” başlıklı yazısında Neşet Köseoğlu, Ali Çelebi'nin diğer eserlerinden bu bağlamda haşiye, risale, divan ve münşeatlardan bahsetmiş ve “muamma” sanatını ilk defa Türk edebiyatında uygulayan kişinin Kınalizade Ali Çelebi olduğunu bildirmiştir. Köseoğlu, yazısında ayrıca Ali Çelebi'nin amcası ve kardeşleri hakkında da bilgi vermiştir.<sup>634</sup>

“Kınalı Zade Hasan Çelebi ve Kardeşleri” başlıklı yazısında Neşet Köseoğlu, Ali Çelebi'nin oğlu Hasan Çelebi'yi tanıtmış, bu bağlamda Hasan Çelebi'nin hayatı ve eserleri konusunda bilgi vermiş ve şunları söylemiştir: “Ali Çelebi'den sonra Kınalı zadeler arasında en çok şöhret ve eser bırakanlardan birisi de ‘Tezkere’ sahibi olarak anılan Hasan Çelebi'dir. Eserleri pek kıymetlidir. ‘Tezkeretüşşuara’ sı, bugün bile en iyi ‘Edebiyat Tarihi’ ve tercümeihal yazarlar için bir menba olduğu gibi o devre gelinceye kadar hiçbir eser bu derece rağbete nail olamamıştır”.<sup>635</sup>

<sup>632</sup> Köseoğlu, “Ispartalı Büyük Adamlar”, *Ün*, c.1, sayı:1, Isparta, 1934, s.4-5.

<sup>633</sup> Köseoğlu, “Kınalı Zade Miri ve Oğlu Ali Çelebi”, *Ün*, c.1, sayı:2, Isparta, 1934, s.22-26.

<sup>634</sup> Köseoğlu, “Kınalı Zade Ali Çelebi, Amcası ve Kardeşleri”, *Ün*, c.1, sayı:3, Isparta, 1934, s.41-43.

<sup>635</sup> Köseoğlu, “Kınalı Zade Hasan Çelebi ve Kardeşleri”, *Ün*, c.1, sayı:4, Isparta, 1934, s.58-61.

## 2- Sadrazam Halil Hamit Paşa

“İspartalı Sadrazam Halil Hamit Paşa” başlıklı dört yazıda İsmail Hakkı Uzunçarşılı’nın Halil Hamit Paşa hakkında Türkiyat Mecmuasında yayınlanan incelemesi özet bir şekilde aktarılmıştır.

Buna göre Halil Hamit Paşa hakkında dergide yayınlanan birinci yazıda İsmail Hakkı Uzunçarşılı, ilk önce 18. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nun genel durumundan ve yapılan yeniliklerden bahsetmiş ve Halil Hamit Paşa için şu ifadeleri kullanmıştır:

“On sekizinci asırda yetişmiş Osmanlı sadrazamları arasında ıslahat ve yenilik yapmak isteyenlerin en ileri gelenlerinden biri ve hatta birincisi İspartalı Halil Hamit Paşadır.”

Halil Hamit Paşa’nın Isparta’da 1736 tarihinde doğmuş bir Türk olduğunu bildirdiği yazısında Uzunçarşılı, Halil Hamit Paşa’nın memuriyet hayatından bahsetmiş, bu bağlamda Halil Hamit Paşa’nın Babîali divan kaleminde çalıştıktan sonra 1768 tarihinde Âmedci, 1779 tarihinde Büyük Tezkireci, 1780 tarihinde Reisülküttap, 1781 tarihinde Sadrazam Kethüdası ve nihayet 1782’de de Sadrazam olduğunu ifade etmiş ve Halil Hamit Paşa sadrazam olduğu sıralarda Osmanlı İmparatorluğu’nun dış siyasetiyle iç durumuna ilişkin genel bir bilgi vermiştir.<sup>636</sup>

Dergide çıkan ikinci yazıda Uzunçarşılı, Halil Hamit Paşa’nın askeri alanda yaptığı ıslahatlardan bahsetmiş, bu bağlamda Halil Hamit Paşa’nın Tımar ve Zeamet sahiplerinin, zeamet ve tımarları olan sancaklarda oturmalarını sağladığını, Ruslara karşı hazır bulunmak amacıyla sınırdaki kaleleri tahkim ettirdiğini ve bu kalelere icap eden asker, zahire ve savaş levazımı ile doldurduğunu ve donanmaya çeki düzen verdiğini ifade etmiştir.<sup>637</sup>

<sup>636</sup> İsmail Hakkı Uzunçarşılı, “İspartalı Sadrazam Halil Hamit Paşa I”, *Ün*, c.13, sayı:154-156, Isparta, 1947, s.2098-2104.

<sup>637</sup> Uzunçarşılı, “İspartalı Sadrazam Halil Hamit Paşa II”, *Ün*, c.14, sayı:157-159, Isparta, 1947, s.2137-2139.

Üçüncü yazıda Uzunçarşılı, Halil Hamit Paşa'nın en önemli askeri icraatının sürat topçu ocağını ihya etmek olduğunu ifade etmiş ve Halil Hamit Paşa'nın sürat topçu ocağında yaptığı yeniliklere ilişkin bilgi vermiştir. Aynı yazıda Rusların Kırım'ı işgali dolayısıyla Halil Hamit Paşa'nın devlet erkânıyla yaptığı toplantıların ayrıntıları ve işgalin hangi etkenlerin zorlamasıyla kabullenildiği konusunda da bilgi verilmiştir.<sup>638</sup>

Dördüncü ve son yazıda ise Uzunçarşılı, Halil Hamit Paşa'nın Yeniçeri Ocağı'nda yaptığı ve yapmayı düşündüğü ıslahatlar konusunda bilgi vermiştir.<sup>639</sup>

“Sadrazam Halil Hamit Paşaya Dair” başlıklı yazısında Fehmi Aksu, Halil Hamit Paşa'nın Burdurlu mu yoksa Ispartalı mı olduğuna dair tarih kitaplarında çelişkili ifadeler bulunduğunu bildirmiş ve Halil Hamit Paşa'nın Ispartalı olduğunu belgelemek üzere Isparta şer'i mahkeme sicilleri arasında bulduğu iki belgeyi yayınlamıştır. Bu belgelerden birisi Halil Hamit Paşa'nın annesiyle birlikte Isparta'ya gelerek Çelebiler mahallesinde dedeleri hanesinde bir süre oturduğunu ve hayli zaruret çektiğini anlatmakta olup, diğeri ise Halil Hamit Paşa'nın babası Mustafa Ağa'nın Isparta'da ikamet ettiğini açıklamaktadır.<sup>640</sup>

“Isparta'da Halil Hamit Paşa Kütüphanesi” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Isparta'da Halil Hamit Paşa adıyla anılan bir kütüphane olduğunu bildirmiş ve bu kütüphanenin Ispartalı Sadrazam Halil Hamit Paşa tarafından 1782 tarihinde kurulduğunu ve vakfedildiğini bildirmiştir. Dağlıoğlu, yazısında ayrıca vaktiyle Çelebiler mahallesindeki Hacı Abdi camisinin içinde bulunan bu kütüphanenin bir aralık Belediye dairesinin bulunduğu binanın alt katına taşındığı, bir zaman sonrada Halkevi'ne nakledildiğini söylemiş, bu kütüphanede bin beş yüz

<sup>638</sup> Uzunçarşılı, “Ispartalı Sadrazam Halil Hamit Paşa III”, *Ün*, c.14, sayı:160-162, Isparta, 1947, s.2162-2165.

<sup>639</sup> Uzunçarşılı, “Ispartalı Sadrazam Halil Hamit Paşa IV”, *Ün*, c.14, sayı:163-164-165, Isparta, 1947-1948, s.2186-2187.

<sup>640</sup> Aksu, “Sadrazam Halil Hamit Paşaya Dair”, *Ün*, c.6, sayı:64-65, Isparta, 1939, s.908-913.

adet kitap bulunduğunu ifade etmiş ve bu kitaplara ilişkin kısa açıklamalarda bulunmuştur.<sup>641</sup>

### 3- Şeyhülislâm Hamidizade Mustafa Efendi

“Üçüncü Selim Devrinin Islahatçısı Ispartalı Şeyhülislâm Mustafa” başlıklı yazısında Neşet Köseoğlu, Hamidizade diye şöhret bulan Mustafa Efendi’nin hayatı hakkında bilgi vermiş, bu bağlamda Mustafa Efendi’nin 1787 tarihinde Anadolu Kazaskeri, 1789 tarihinde Rumeli Kazaskeri ve 1790 tarihinde Şeyhülislâm olduğunu bildirmiş ve Mustafa Efendi’nin şeyhülislâmlık makamına getirilmesinin nedenleri konusunda şunları söylemiştir:

“Çok eskiden ulema sınıfı hem şer’i hem de siyasi ve mülki ilimlere vakıf idiler. Büyük işyarların hepsi bu sınıftan oluyordu, hatta birçok sadrazamların bile bu sınıftan yetiştiğini tarih söyler. Mühim meselelerde padişah bunları davet ederek düşüncelerinden istifade ederdi. Yavaş yavaş dirayetsizlerin sıra gütmek için bu sınıfa girmeleri üzerine bir müddet sonra bu meslek devlet işinden haberi olmayanlarla dolmuştu. Birinci Hamit devrinde artık bu sınıfın düşüncesinden ve reylerinden devlet işlerinde istifade edilemeyecek bir hal almıştı. Cühela çoğalmış ve duacı güruhuna söz kalmıştı.

Birinci Hamit öldükten sonra tahta çıkan Üçüncü Selim, sırf saltanatın korunması noktasından bu sınıfın ıslahına ve saltanat için iyi müşavir olabilecek bir sınıf yetiştirmeye karar vermiş ve bu amaçla Hamidizade Mustafa Efendi’yi Şeyhülislâm yapmıştır.”

Neşet Köseoğlu, yazısında ayrıca Şeyhülislâm Mustafa Efendi’nin ilmi konularda olduğu gibi siyasi konularda da tam bir bilgi sahibi olduğunu bildirmiş ve Osmanlı-Rus ve Osmanlı-Avusturya savaşları sırasında Prusya ile yapılacak ittifakın meşruiyeti konusunda padişahı ikna ederek ilk defa olarak Avrupalı ülkelerle

<sup>641</sup> Dağlıoğlu, “Isparta’da Halil Hamit Paşa Kütüphanesi”, *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1301-1303.



yapılacak ittifakların kapısını araladığını ve bu yolla Osmanlı tarihine büyük hizmeti dokunduğunu vurgulamıştır.<sup>642</sup>

#### **4- Sadrazam Seyyid Hacı Ali Paşa**

“Seyyid Hacı Ali Paşa” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, ilk önce kapucubaşı, 1806 tarihinde tersane nazır ve defterdarı, 1815’te Mora valisi, 1818’de Bursa valisi ve nihayetinde 1820’de sadrazam olduğunu bildirdiği Seyyid Ali Paşa hakkında şu bilgileri vermektedir:

“Isparta’nın yetiştirdiği büyük adamlardan biri de Seyyid Ali Paşadır. Sadrazamlık, Mora seraskerliği gibi devletin en büyük hizmetlerinde bulunan paşa, bu suretle Osmanlı İmparatorluğu’nun 19’uncu asırda yetiştirmiş olduğu en büyük şahsiyetler arasına girmiş bulunmaktadır. Bunlardan başka olarak Paşaya haklı bir şöhret sağlayan bir sebep daha vardır ki o da Tanzimat’ı kuranların başı olan meşhur Mustafa Reşit Paşa’yı yetiştirmiş olmasıdır. Çünkü Seyyid Ali Paşa, Mustafa Reşit Paşa’nın eniştesidir ve onu küçük yaşından itibaren daima yanında bulundurmuş ve her gittiği yere beraber götürmüştür”.<sup>643</sup>

#### **5- Maliye Nazırı Abdurrahman Nafiz Paşa**

“Isparta İline ve Büyüklerine Dair Kısa Notlar” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, ilki 1837 ve sonuncusu ise 1851 tarihinde olmak üzere beş defa Maliye Nazırlığı yaptığını bildirdiği Abdurrahman Nafiz Paşa’yı okuyuculara tanıtmıştır.<sup>644</sup>

#### **6- Doktor Ferik Ahmet Süleyman Paşa**

“Doktor Ahmet Süleyman Paşa” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, İstanbul’un Topkapı semtinde bulunduğunu ve 1843 yılında Sultan Abdülmecid’in

<sup>642</sup> Köseoğlu, “Üçüncü Selim Devrinin Islahatçısı Ispartalı Şeyhülislâm Mustafa”, **Ün**, c.2, sayı:21, Isparta, 1935, s.299-303.

<sup>643</sup> Dağlıoğlu, “Seyyid Hacı Ali Paşa”, **Ün**, c.11, sayı:129-130, Isparta, 1944-1945, s.1797-1800.

<sup>644</sup> Dağlıoğlu, “Isparta İline ve Büyüklerine Dair Kısa Notlar”, **Ün**, c.9, sayı:99-102, Isparta, 1942, s.1392.

annesi Bezm-i âlem Sultan tarafından tesis ve inşa edildiğini ifade ettiği Gureba Hastanesi'nde 1873-1909 tarihleri arasında 38 yıl başhekimlik yaptığını bildirdiği Ferik(Tümgeneral) Ahmet Süleyman Paşa adlı Ispartalı bir doktoru tanıtmış ve bu doktorun hastanede gerçekleştirdiği yeniliklerden bahsetmiştir.<sup>645</sup>

### 7- Sadrazam ve Serasker Hüseyin Avni Paşa

“Hüseyin Avni Paşa” başlıklı üç yazı kaleme alan Nuri Katırcıoğlu, bu yazılarında Hüseyin Avni Paşa'nın hayatı, hizmeti ve akıbeti konusunda İbnül Emin Mahmut Kemal İnal'ın “Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar” adlı kitabında verdiği bilgileri diğer kaynaklarla karşılaştırarak aktarmıştır.

Nuri Katırcıoğlu, birinci yazısında Hüseyin Avni Paşa'nın Isparta ilinin Şarki Karaağaç ilçesine bağlı Gelendos nahiyesinde 1820 tarihinde doğduğunu bildirmiş, başarılı bir öğrenim hayatından sonra 1849 yılında Harp akademisinden erkânıharp kolağası olarak mezun olduğunu ifade etmiş ve Hüseyin Avni Paşa'nın 1850'de sağ kolağalık rütbesiyle Harp Okulu “Fünun ve Kavanin-i Harbiye” birinci öğretmenliğine tayin edildiğini, 1853-1856 tarihleri arasında yapılan Kırım Savaşı'nda çok önemli hizmetleri geçtiğini, Kırım Savaşı bittikten sonra ülke sınırlarını tayin için gönderilen Türk heyetinin baş delegeliğine tayin olduğunu, 1857 tarihinde Mekteb-i Harbiye-i Şahane Nazırlığına(Harp Okulu Komutanlığına) tayin olduğunu ve buna ek vazife olarak Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Riyasetine(Genel Kurmay Başkanlığına) yükseldiğini, 1862'de Karadağ isyanını bastırıldığını, 1863'te Dar-üş-Şûra-i Askeri reisliğine(Askeri Şura Başkanlığına) getirildiğini, 1866'da Bosna valiliği ve 1867'de Girit valiliğinde bulunduktan sonra 1868'de askerliğin en son katı olan seraskerlik katına getirildiğini bildirmiştir.<sup>646</sup>

Katırcıoğlu, ikinci yazısında Hüseyin Avni Paşa'nın seraskerlik makamından azledildikten sonra iç ve dış etkenlerin zorlamasıyla 1874 tarihinde seraskerlik uhdesinde kalmak üzere sadaret makamına getirildiğini bildirmiş, Hüseyin Avni Paşa'nın, kendisini sadareten düşürmeye çalışan gerek siyasi ve gerek şahsi birçok

<sup>645</sup> Dağlıoğlu, “Doktor Ahmet Süleyman Paşa”, *Ün*, c.12, sayı:133-134, Isparta, 1945, s.1858-1859.

<sup>646</sup> Katırcıoğlu, “Hüseyin Avni Paşa I”, *Ün*, c.14, sayı:163-164-165, Isparta, 1947-1948, s.2208-2210.

azılı düşmanları olduğunu ifade etmiş ve Hüseyin Avni Paşa'nın düşmanları olarak "Nedimof" diye anılan Mahmut Nedim Paşa'yı, Abraham Paşa'yı, Esat Paşa'yı ve Rus elçisi İğnatiyef'i göstermiştir. Aynı yazıda Nuri Katırcıoğlu, Abdülaziz'in tahttan nasıl indirildiğine dair bir mektup yayınlamış ve bu mektuptan yola çıkarak Abdülaziz'in Hüseyin Avni Paşa'nın girişimleriyle tahtından indirildiğini vurgulamıştır.<sup>647</sup>

Katırcıoğlu, son yazısında Abdülaziz'in neden tahttan indirildiğine, Abdülaziz'e durumun nasıl bildirildiğine ve Abdülaziz'in nasıl öldüğüne ilişkin çeşitli gazete, hatıra ve tarih kitaplarındaki bilgileri okuyuculara aktarmıştır.<sup>648</sup>

"Hüseyin Avni Paşaya Ait Bazı Hatıra ve Notlar" başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Hüseyin Avni Paşa'nın 1849 tarihinde Harp akademisinden erkânıharp kolağası olarak çıktığını anlatan şahadetnamesinin bir suretini yayınlamış, Hüseyin Avni Paşa hakkında yerli ve yabancı gazeteler, dergiler ve tarih kitaplarında verilen bilgileri okuyuculara aktarmış ve ayrıca Hüseyin Avni Paşa'nın sürgün olarak bulunduğu Isparta'daki yaşayışı ile ilgili olarak Isparta'da işittiği fıkraları yayınlamıştır. Dağlıoğlu, yazısına "Isparta, Hüseyin Avni Paşa gibi büyük bir devlet adamı yetiştirmiş olduğu için iftihar duymakta haklıdır." şeklindeki sözleriyle son vermiştir.<sup>649</sup>

## 8- Ağlarcızade Mustafa Hakkı

Ün dergisinde hakkında en çok yazı çıkan Ispartalı meşhur adam Ağlarcızade Mustafa Hakkı'dır. Bunun en önemli nedeni ise Mustafa Hakkı'nın Türk dilinde sadelik cereyanına katılması, bu konuda pek çok makale yazması, makalelerinde sade bir dil kullanması ve Türk dili konusunda savunduğu düşüncelerin ölümden sonra ülkede kurulan Cumhuriyet rejiminin temel politikası olmasıdır.

<sup>647</sup> Katırcıoğlu, "Hüseyin Avni Paşa II", *Ün*, c.14, sayı:166-168, Isparta, 1948, s.2221-2224.

<sup>648</sup> Katırcıoğlu, "Hüseyin Avni Paşa III", *Ün*, c.14, sayı:171-172, Isparta, 1949, s.2288-2290.

<sup>649</sup> Dağlıoğlu, "Hüseyin Avni Paşaya Ait Bazı Hatıra ve Notlar", *Ün*, c.7, sayı:80-81, Isparta, 1940, s.1093-1102.

“Ağlarcızade Ispartalı Hakkı” başlıklı yazısında Fehmi Aksu, Türk dilinin sadeleştirilmesi yolundaki çalışmalarda büyük hizmetleri geçtiğini bildirdiği Ispartalı büyüklerden Ağlarcızade Mustafa Hakkı’yı okuyuculara tanıtmış ve kendisi hakkında şu bilgileri vermiştir:

“Kültür hayatına emekleri sinen Ispartalılardan Ağlarcızade Hakkı 1866’da doğdu. Dört yaşında babadan yetim kaldı. Çocukluk ve ilk tahsil çağları, kendini yetiştirmekteki kabiliyet, uzun ve temiz memurluk hayatı, Isparta milletvekilliği, Bezm-i Âlem Sultanisindeki öğretmenliği tetkike değer birçok özellik taşır.

Daha Isparta’da memur iken Rumca, Ermenice, Fransızca, Farsça, Arapça dillerini öğrenmiş bulunuyordu. Fransızcadan manzum olarak çevirdiği parçaları ve gençliğinin biraz Şark-Medrese tesirinde kalan ilk şiirlerini Resimli Gazete, Nilüfer ve Fevait dergilerinde, Konya gazetesinde yayımlandı.

Sayın Ağlarcıoğlu Hakkı, halkla, köylüyle sıkı bağlantısı olan Isparta Ziraat Bankası memuru idi. 1894 tarihinde Kudüs, Şam ve havalisine Banka Müfettişliğiyle gitti. Arabistan’dan, milliyetini üstün bulan bir idealist olarak İstanbul’a döndü. Türk Yurdu’nda ‘Anadolumuz’ başlığı altındaki yazıları; içlerini ve dışlarını bildiği köy ve köylü hayatını içli, sade bir dille aksettirmiştir. Daha 1900 yılından beri ele aldığı ‘Dilimiz ve Yazımız’ davası; ömrünün sonuna kadar bütün gücüyle, inancıyla, bilgisiyle güttüğü ve bağlandığı bir konu olmuştur. İstanbul’daki gazete ve dergilerde, toplantı ve derneklerde, bilhassa öğretmenliği sırasında gençlere ‘Dilimizin Sadeleştirilmesi, Yazımızın Islahı’ fikrini, taraftarlarıyla birlikte, yaymak ve bu cereyanı kuvvetlendirmek yolundaki heyecanlı ve tesirli çalışmaları, şüphesiz, irfan tarihimizde saygıyla anılan himmet ve hatıralarıdır.

Ağlarcıoğlu, ahlâklı, bilgili, zeki, mert, içi çehresinden okunan munis bir zattı. 1921 tarihinde, 56 yaşında olduğu halde, bir çiçek gibi solmuştur”.<sup>650</sup>

“Elli Yıl Evvel Lisan Sadeliği İçin Mücadele Etmiş Bir Ispartalı” başlıklı altı yazı kaleme alan Neşet Köseoğlu, bu yazılarında Ağlarcızade Mustafa Hakkı’nın

<sup>650</sup> Aksu, “Ağlarcızade Ispartalı Hakkı”, *Ün*, c.13, sayı:151-153, Isparta, 1946, s.2075.

çocukluk, eğitim, memuriyet, fikri ve edebi hayatından ayrıntılı bir şekilde bahsetmiş, Mustafa Hakkı'nın yazı yazdığı gazete ve dergileri sıralamış ve ayrıca Mustafa Hakkı'nın çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanan yazı ve şiirlerini yayınlamak, Mustafa Hakkı'nın Türk dilinin sadeleşmesi yolunda yürüttüğü çalışmalar konusunda bilgi vermiş ve açıklamalarda bulunmuştur.<sup>651</sup>

Ün dergisinde Mustafa Hakkı'nın çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanmış ve köy hayatı ile dil ve yazı konusunu ele alan ve ayrıca Türk dilinin sadeleşmesi yolunda yürüttüğü çalışmalara örnek oluşturabilecek pek çok yazısı çıkmıştır. Bu yazılar hakkında genel bir bilgi vermek kendisini daha iyi tanımamıza yardımcı olacaktır.

Mustafa Hakkı'nın Türk Yurdu'nda "Köyümden Geliyorum" başlığı altında kaleme aldığı seri makaleler Ün dergisinde "Köyümden Geliyorum 12, Nazfa Gelin"<sup>652</sup>, "Boyanan Mezar"<sup>653</sup>, "Köyümden Geliyorum'dan: Minasın'dan Ayazmana'ya Giderken"<sup>654</sup>, "Ayazma ve Ayazmana'da"<sup>655</sup>, "Uzak Hatıralar, Uzak Köyler"<sup>656</sup> ve "Minasın Mesiresi"<sup>657</sup> başlıkları altında yayınlanmış olup, Mustafa

<sup>651</sup> Köseoğlu, "Elli Yıl Evvel Lisan Sadeliği İçin Mücadele Etmiş Bir Ispartalı I", Ün, c.1, sayı:8, Isparta, 1935, s.125-127.

Köseoğlu, "Elli Yıl Evvel Lisan Sadeliği İçin Mücadele Etmiş Bir Ispartalı II", Ün, c.1, sayı:9, Isparta, 1935, s.136-140.

Köseoğlu, "Elli Yıl Evvel Lisan Sadeliği İçin Mücadele Etmiş Bir Ispartalı III", Ün, c.1, sayı:10-11-12, Isparta, 1935, s.156-158.

Köseoğlu, "Elli Yıl Evvel Lisan Sadeliği İçin Mücadele Etmiş Bir Ispartalı IV", Ün, c.2, sayı:13, Isparta, 1935, s.171-174.

Köseoğlu, "Elli Yıl Evvel Lisan Sadeliği İçin Mücadele Etmiş Bir Ispartalı V", Ün, c.2, sayı:14, Isparta, 1935, s.188-191.

Köseoğlu, "Elli Yıl Evvel Lisan Sadeliği İçin Mücadele Etmiş Bir Ispartalı VI", Ün, c.2, sayı:15, Isparta, 1935, s.203-205.

<sup>652</sup> Ağlarcızade Mustafa Hakkı, "Köyümden Geliyorum 12, Nazfa Gelin", Ün, c.2, sayı:13, Isparta, 1935, s.169-171.

<sup>653</sup> Ağlarcızade Mustafa Hakkı, "Boyanan Mezar", Ün, c.7, sayı:84-85-86, Isparta, 1941, s.1187-1190.

<sup>654</sup> Ağlarcızade Mustafa Hakkı, "Köyümden Geliyorum'dan: Minasın'dan Ayazmana'ya Giderken", Ün, c.7, sayı:84-85-86, Isparta, 1941, s.1191-1193.

<sup>655</sup> Ağlarcızade Mustafa Hakkı, "Ayazma ve Ayazmana'da", Ün, c.8, sayı:87-88-89-90, Isparta, 1941, s.1240-1243.

<sup>656</sup> Ağlarcızade Mustafa Hakkı, "Uzak Hatıralar, Uzak Köyler", Ün, c.12, sayı:137-138-139, Isparta, 1945, s.1931-1932.

<sup>657</sup> Ağlarcızade Mustafa Hakkı, "Minasın Mesiresi", Ün, c.12, sayı:137-138-139, Isparta, 1945, s.1933-1936.

Hakkı'nın Isparta'da gördüğü ve düşündüğü şeyler üzerine kaleme aldığı notları ve hatıraları kapsayan ve sade, pürüzsüz ve temiz bir Türkçe ile yazılmış olan bu yazılar Anadolu'nun bazı yaralarını göstermekte, insanları Anadolu'yu düşünmeye sevk etmekte ve Isparta'nın mesirelerini anlatmaktadır.

“Dertlerimiz Sayılmaz Ki” başlıklı üç yazı kaleme alan Nuri Katırcıoğlu, bu yazılarında Ispartalı Mustafa Hakkı'nın “Dertlerimiz Sayılmaz Ki” başlığı altında Tercüman-ı Hakikat gazetesinde 1912 yılından itibaren yazmaya başladığı bir seri makaleyi yayınlamıştır. Bu makalelerde Türk dilinin sadeleştirilmesi konusuna değinilmekle birlikte daha çok o zamanki Türk toplumunda var olan sosyal, psikolojik ve pedagojik hatalardan bahsedilmektedir.<sup>658</sup>

Ün dergisinde “Ağlarcızade'nin Hicviyeleri” başlığı altında yayınlanan yazıda ise Mustafa Hakkı'nın Osmanlı yazısına gerekçeler göstererek yaptığı eleştiriler konu edinilmektedir. Mustafa Hakkı, Türk Yurdu'nda iktibas edilerek Ün dergisinde yayınlanan bu yazısında Osmanlı yazısının eksik ve yanlış taraflarını örnekler vererek açıklamıştır.<sup>659</sup>

### 9- Böcüzade Süleyman Sami

Ün dergisinde hakkında en çok yazı yazılan Ispartalı büyüklerden birisi de Böcüzade Süleyman Sami'dir. Bu durumun nedeni de Ağlarcızade Mustafa Hakkı'nın yaptığı gibi Süleyman Sami'nin de eserlerinde yaşadığı dönemle ilgili çeşitli sorunlara işaret etmesi ve eski düzene ağır eleştiriler getirmesidir.

“Böcüzade Süleyman Sami” başlıklı yazısında Suat Seren, dedesi olduğunu bildirdiği Böcüzade Süleyman Sami'nin hayatı ve eserleri konusunda bilgi vermiş ve bu bağlamda şunları ifade etmiştir:

<sup>658</sup> Katırcıoğlu, “Dertlerimiz Sayılmaz Ki I”, Ün, c.13, sayı:145-146-147, Isparta, 1946, s.2000-2003.

Katırcıoğlu, “Dertlerimiz Sayılmaz Ki II”, Ün, c.13, sayı:148-150, Isparta, 1946, s.2035-2039.

Katırcıoğlu, “Dertlerimiz Sayılmaz Ki III”, Ün, c.13, sayı:151-153, Isparta, 1946, s.2071-2075.

<sup>659</sup> Ağlarcızade Mustafa Hakkı, “Ağlarcızade'nin Hicviyeleri”, Ün, c.13, sayı:154-156, Isparta, 1947, s.2115-2117.

“Böcüzade Süleyman Sami 1851’de Isparta’da doğdu. 13 yaşında hafızlık ve hüsnü hat icazetini aldı. Dört sene rüştiye tahsili yaptıktan sonra, 100 kuruş maaşla tahrirat kalemi mübeyyizi saniliğine tayin edildi. İki sene sonra meclisi idare ikinci kâtipliği ve rüştiye yazı muallimliğine terfi etti. 1877’de meclisi idare başkâtipliğine terfi ederek 1891 tarihine kadar bu vazifede kaldı. Bu tarihte bidayet mahkemesi azalığına seçildi. 1893’te bu vazifeden ayrılarak İstanbul’a gitti. Hukuk derslerine devamlı müstantiklik şahadetnamesi alarak tekrar memleketine döndü. 1895’te Isparta Evkaf Müdürlüğüne ve üç ay sonra intihapla belediye reisliğine getirildi. Meşrutiyet ilanına kadar, iki sene fasıla ile, belediye reisi kaldı. Meşrutiyette Isparta mebusluğuna seçilerek İstanbul’a tekrar gitti. 1911’de meclisin feshi üzerine Isparta’ya gelerek son günlerini on sekiz yaşından beri vesikalarını toplamakta olduğu ‘Isparta Tarihi’ adlı eserini yazmaya hasretti. Ve 30 Mayıs 1932’de Isparta’da öldü.

Eserleri:

- 1) 2 ciltlik Isparta Tarihi
- 2) 1 ciltlik Üç Devirde Gördüklerim
- 3) 2 ciltlik Hatıralar
- 4) Isparta Halkına Beyanname
- 5) Isparta gazetesine yazdığı Şehir Mektupları
- 6) İzmir’de çıkan eski Ahenk ve Hizmet gazetelerin yazdığı memleket ve tarih yazıları
- 7) Isparta Mektebi İdadisinde verdiği konferans”.<sup>660</sup>

“Isparta Tarihi Hakkında” başlıklı yazısında Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Böcüzade Süleyman Sami’nin, tek nüshasının Isparta Halil Hamit Paşa kütüphanesinde olduğunu bildirdiği, ‘Isparta Tarihi’ adlı eserinin indeksini yayınlamıştır.<sup>661</sup>

<sup>660</sup> Seren, “Böcüzade Süleyman...”, s.1961-1963.

<sup>661</sup> Dağlıoğlu, “Isparta Tarihi Hakkında”, *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1275-1280.

“Böcüoğlu Süleyman Sami” başlıklı yazısında Osman Böcüoğlu, dedesi Süleyman Sami’nin ‘Isparta Tarihi’ adlı eserini konu edinmiş, bu eserin eksik tarafları ile bu eseri üstün ve önemli kılan taraflar konusunda bilgi vermiştir.<sup>662</sup>

Böcüzade Süleyman Sami’nin eserlerinden birisi olan “Üç Devirde Gördüklerim” adlı eserin bazı kısımları Ün dergisinde yine “Üç Devirde Gördüklerim” başlığı altında beş yazı halinde yayınlanmıştır.

Bu başlık altında dergide çıkan beş yazıda Böcüzade Süleyman Sami’nin, Tanzimat’ın ilanından başlayarak I. Meşrutiyet, II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde gerek memurluk, gerek belediye başkanlığı ve gerekse milletvekili yaptığı sıralarda Isparta’da ve İstanbul’da başından geçen olaylar ve bulunduğu gözlemler aktarılmıştır. Bu bağlamda Böcüzade Süleyman Sami’nin eserinden iktibas edilerek yayınlanan bu yazılarda Osmanlı İmparatorluğu’ndaki yönetim bozukluğuna vurguda bulunulmuş; hükümet dairelerindeki haksızlık, yolsuzluk, zulüm, rüşvet, irtikâp ve usulsüzlükler anılara dayanılarak anlatılmış; hükümet merkezi İstanbul ile Anadolu arasındaki uçuruma ve hükümet ile halk arasındaki kopukluğa değinilmiş, Anadolu halkının yoksulluğu, çaresizliği, hükümet ve ulema sınıfı tarafından nasıl cahil bırakıldığı ve yerel yöneticilerden gördüğü haksız muamele anlatılmış, başta Rum ve Ermeniler olmak üzere imparatorluk sınırları içinde yaşayan Arap, Arnavut ve Kürtlerin Türk Milleti’ne ve devlete olan düşmanlıkları dile getirilmiş, bu arada Cumhuriyet’in kurulmasının ardından eski ve yeni birbirleri arasında bir karşılaştırmaya tâbi tutulmuş ve örnekler verilerek eski kötülenmiş ve yeniye övgülerde bulunulmuştur.<sup>663</sup>

<sup>662</sup> Osman Böcüoğlu, “Böcüoğlu Süleyman Sami”, Ün, c.14, sayı:163-164-165, Isparta, 1947-1948, s.2188-2189.

<sup>663</sup> Böcüzade Süleyman Sami, “Üç Devirde Gördüklerim I”, Ün, c.11, sayı:129-130, Isparta, 1944-1945, s.1815-1816.

Böcüzade Süleyman Sami, “Üç Devirde Gördüklerim II”, Ün, c.11, sayı:131-132, Isparta, 1945, s.1845-1849.

Böcüzade Süleyman Sami, “Üç Devirde Gördüklerim III”, Ün, c.12, sayı:133-134, Isparta, 1945, s.1873-1876.

Böcüzade Süleyman Sami, “Üç Devirde Gördüklerim IV”, Ün, c.12, sayı:135-136, Isparta, 1945, s.1906-1908.

Böcüzade Süleyman Sami, “Üç Devirde Gördüklerim V”, Ün, c.12, sayı:137-138-139, Isparta, 1945, s.1937-1941.



Ün dergisinde ayrıca Süleyman Sami'nin eserlerinden birisi olan “Hatıralar” adlı kitabının bazı kısımları torunu Suat Seren tarafından “Dedemden Hatıralar” başlıklı üç yazıda yayınlanmıştır.<sup>664</sup>

### 10- İbrahim Demiralay

Ün dergisinde “Acıklı Bir Ziya” başlıklı yazıda 29 Mart 1939 tarihinde öldüğü bildirilen Isparta milletvekili İbrahim Demiralay için 31 Mart 1939 tarihinde bütün mülki ve askeri erkânın katılımıyla Isparta’da yapıldığı ifade edilen törenin ayrıntıları anlatılmış, Isparta milletvekilleri Hüseyin Hüsnü Özdamar ve Kemal Ünal Turan ile Hakkı Dereli ve Ortaokul tarih öğretmeni Kemal Akgün’ün bu törende İbrahim Demiralay’ın kişiliği, vatanseverliği ve iyiliklerini anlatan konuşmalar yaptıkları bildirilmiş ve Hakkı Dereli’nin konuşması yayınlanmıştır.<sup>665</sup>

“İbrahim Demiralay” başlıklı yazısında Turgut Akkaş, İbrahim Demiralay’ın Milli Mücadele yıllarında Isparta’da ilk Müdafaa-i Hukuk teşkilatını kurduğunu belirtmiş, daha sonra cephe gerisinde durmaya daha fazla dayanamayarak kendi girişimi ile kurduğu Demiralay’ın başına geçerek cephe hizmetine girdiğini, Milli Mücadele’nin kazanılmasından sonra Isparta milletvekili seçildiğini ve her mecliste yerini koruduğunu bildirmiş ve sözlerini şu ifadelerle tamamlamıştır:

“Kurtuluş savaşında, Isparta’ya düşen şerefli vazifenin hakkıyla yerine getirilmesinde, İbrahim Demiralay’ın ifa ettiği mümtaz rolü, Ispartalılar minnet ve şükranla daima anacaklardır”.<sup>666</sup>

“İbrahim Demiralay’a Ait Bazı Hatıralar” başlıklı yazısında Kemal Ünal Turan, İbrahim Demiralay’ın Ankara’da toplanacak olağanüstü meclise gidişi sırasında kendisini uğurlamaya gelen Isparta halkına yaptığı konuşmayı Afyon’da çıkan “İkaz” gazetesinin 15 Nisan 1920 tarihli sayısından iktibas ederek

<sup>664</sup> Seren, “Dedemden Hatıralar I”, **Ün**, c.12, sayı:140-141, Isparta, 1945, s.1964-1967.  
Seren, “Dedemden Hatıralar II”, **Ün**, c.12, sayı:142-143-144, Isparta, 1946, s.1994-2003.  
Seren, “Dedemden Hatıralar III”, **Ün**, c.13, sayı:145-146-147, Isparta, 1946, s.1992-1994

<sup>665</sup> **Ün**, “Acıklı Bir Ziya”, c.5, sayı:61, Isparta, 1939, s.857-858.

<sup>666</sup> Akkaş, “İbrahim...”, s.859-860.

yayınlamıştır. İbrahim Demiralay'ın bu konuşmasının bazı parçalarını o günkü anlayışı ve ruh durumunu göstermesi açısından aşağıya naklediyoruz:

“Hülefayi Raşidin'den sonra taali İslâmiyet'e en büyük hizmet eden ve İslâm'a İstanbul gibi bir şehir bahşeden hanedanı Âli Osman'dır.

...Bugün bu muhterem ailenin vekili halifemiz, sevgili padişahımız İngilizlerin tahtı esaretinde bulunuyor. Biz vekilleriniz hilâfetin etrafını saran bu gaddar elleri kıracak ve Anadolu'yu halifesine ve padişahına kavuşturacağız”.<sup>667</sup>

### 11- Halil Ethem Eldem

“Halil Ethem Eldem” başlıklı yazısında Fehmi Aksu, epigrafi, nümizmatik, arkeoloji ve tarih uzmanı ve aynı zamanda İstanbul milletvekili olduğunu bildirdiği Halil Ethem Eldem'in 17 Kasım 1938 tarihinde öldüğünü ifade etmiş, Halil Ethem Eldem ve kardeşleri Osman Hamdi ve İsmail Galip'in Türk kültürüne çok önemli hizmetlerde bulduklarını ve Türk Milleti'ne unutulmaz eserler bıraktıklarını belirtmiş, Halil Ethem'in Ispartalı olduğunu dile getirmiş ve bu görüşüne dayanak olarak Halil Ethem'in Isparta Halkevi'ne gönderdiği mektubu yayınlamıştır. Bu mektupta Halil Ethem, şu ifadeleri kullanmıştır: “Ispartalı olmak ve dolayısıyla Ispartalıların hemşerisi bulunmak benim için pek büyük kıymeti ve ehemmiyeti muciptir. Annem Ispartalıdır...”

Aynı yazıda Fehmi Aksu, Halil Ethem'in büyük babasının da Ispartalı olduğuna kanıt oluşturabilecek Isparta şer'i mahkeme sicilleri arasında bulunduğu iki fermanı yayınlamıştır.<sup>668</sup>

### 12- Halk Şairleri

Ün dergisinde ayrıca birçok Ispartalı halk şairi tanıtılmış ve bu şairlerin hayatları, kişilikleri konusunda önemli bilgiler verilmiş ve bu halk şairlerine ait şiir, koşma ve destanlar yayınlanmıştır. Ün dergisinde tanıtılan halk şairleri ise Âşık

<sup>667</sup> Turan, “İbrahim Demiralay'a Ait Hatıralar”, *Ün*, c.6, sayı:62-63, Isparta, 1939, s.878-879.

<sup>668</sup> Aksu, “Halil Ethem Eldem”, *Ün*, c.5, sayı:59, Isparta, 1939, s.830-832.

Mehmet Dizari<sup>669</sup>, Mehmet Şem’i Efendi<sup>670</sup>, Kâmil Efendi<sup>671</sup>, Kâtip unvanlı Mehmet Lütfullah Efendi<sup>672</sup>, Şair Nuri<sup>673</sup>, Osman Zeybek<sup>674</sup>, Âşık Lütfi<sup>675</sup>, Ahmet Nuri<sup>676</sup>, Esrari unvanlı Osman Efendi<sup>677</sup>, Fassal Mustafa<sup>678</sup>, Yenişarlı Hoca Ragıp<sup>679</sup>, Ispartalı Âşık Seyrani<sup>680</sup> ve Çopur Ali<sup>681</sup> adlı ve unvanlı kişilerdir.

### 13- Diğer Türk Büyükleri

Ün dergisinde Ispartalı büyüklerin yanı sıra Mimar Sinan, Yunus Emre ve Nasrettin Hoca gibi diğer Türk büyükleri hakkında da yazılar çıkmıştır.

“Sinan’ın Ölümünün 350’nci Yılı” başlıklı yazısında Nâzım Örensun, Mimar Sinan’ın, ölümünün 350. yılı dolayısıyla, 1938 Mart ayı içinde ülkenin her tarafındaki Halkevlerinde verilen konferanslar ve yapılan törenlerle, basın sayfalarına iliştilen yazılarla anıldığını bildirmiş, Mimar Sinan’ın hayatından ve eserlerinden bahsetmiş ve Mimar Sinan hakkındaki yazısına şu ifadelerle son vermiştir:

“Türkün büyük sanatkâr evladı Sinan... Sinan, bizim olduğu kadar beynelmilel sanat âleminin üstadıdır. O, cihan mimar ve sanatkârlarına pek çok cihetlerden ilham kaynağı olmuştur. Eserlerini, Türkiye Cumhuriyeti’nin 750.000

<sup>669</sup> M.Fehmi, “Ispartalı Âşık Mehmet Dizari”, *Ün*, c.1, sayı:2, Isparta, 1934, s.27-28.

<sup>670</sup> Demirdal, “Şem’i”, *Ün*, c.1, sayı:5, Isparta, 1934, s.83-84.

<sup>671</sup> Demirdal, “Kâmil Efendi I”, *Ün*, c.1, sayı:6, Isparta, 1934, s.99-100.

Demirdal, “Kâmil Efendi II”, *Ün*, c.1, sayı:7, Isparta, 1934, s.114-116.

Demirdal, “Kâmil Efendi III”, *Ün*, c.1, sayı:10-11-12, Isparta, 1935, s.168.

Demirdal, “Kâmil Efendi IV”, *Ün*, c.7, sayı:73-74, Isparta, 1940, s.1014-1016.

<sup>672</sup> Kum, “Kâtip”, *Ün*, c.2, sayı:18, Isparta, 1935, s.263-264.

<sup>673</sup> Köseoğlu, “Ispartalı Şair Nuri I”, *Ün*, c.2, sayı:19, Isparta, 1935, s.276.

Köseoğlu, “Ispartalı Şair Nuri II”, *Ün*, c.3, sayı:30, Isparta, 1936, s.417-418.

Köseoğlu, “Ispartalı Şair Nuri III”, *Ün*, c.3, sayı:31, Isparta, 1936, s.434-436.

<sup>674</sup> Kum, “Osman Zeybek”, *Ün*, c.2, sayı:21, Isparta, 1935, s.311-312.

<sup>675</sup> Demirdal, “Âşık Lütfi I”, *Ün*, c.2, sayı:21, Isparta, 1935, s.306-310.

Demirdal, “Âşık Lütfi II”, *Ün*, c.3, sayı:28, Isparta, 1936, s.399-400.

<sup>676</sup> Kum, “Ahmet Nuri”, *Ün*, c.3, sayı:28, Isparta, 1936, s.398-399.

<sup>677</sup> Kum, “Esrari”, *Ün*, c.3, sayı:30, Isparta, 1936, s.419-422.

<sup>678</sup> Demirdal, “Fassal Mustafa I”, *Ün*, c.7, sayı:67-68, Isparta, 1939, s.959-960.

Demirdal, “Fassal Mustafa II”, *Ün*, c.7, sayı:69-70, Isparta, 1940, s.977-978.

<sup>679</sup> Kaynak, “Yenişarlı Hoca Ragıp I”, *Ün*, c.7, sayı:76-77, Isparta, 1940, s.1058.

Kaynak, “Yenişarlı Hoca Ragıp II”, *Ün*, c.7, sayı:78-79, Isparta, 1940, s.1084.

Kaynak, “Yenişarlı Hoca Ragıp III”, *Ün*, c.7, sayı:80-81, Isparta, 1940, s.1109-1111.

<sup>680</sup> Kum, “Ispartalı Âşık Seyrani I”, *Ün*, c.9, sayı:99-102, Isparta, 1942, s.1367-1370.

Kum, “Ispartalı Âşık Seyrani II”, *Ün*, c.10, sayı:112-113, Isparta, 1943, s.1546-1549.

<sup>681</sup> Demirdal, “Çopur Ali”, *Ün*, c.9, sayı:106-107-108, Isparta, 1943, s.1479-1484.

kilometre mürabaarı içinde değil; Avrupa, Asya ve Afrika gibi üç büyük kıtanın 10 milyonluk mültekasında görürüz. Viyana ovalarından, Hint yaylalarına uzanan eserleri onun dehasını, malolan tarihe tevsik eden âbidelerdir.

Sinan'ın eserleri adı ve adı da eserleri gibi hem vatanın, hem tarihin, hem milletin sinesinde hâla yaşıyor. Deveranın sonuna kadar da yaşayacaktır”.<sup>682</sup>

“Büyük Türk Şairi Yunus Emre Kimdir?” başlıklı iki yazı kaleme alan Raif Yelkenci, bu yazılarında Yunus Emre'nin yazma divanından aldığı belirttiği bir şiirden yola çıkarak Yunus Emre'nin bilinmeyen hüviyetini aydınlatmaya çalışmış ve bu bağlamda bu şiirden hareketle Yunus Emre'nin, “Garibname” müellifi olup 1333 tarihinde vefat eden ve Kırşehir'de mezarı bulunan Âşık Paşa unvanlı Alâattin Ali olduğu sonucuna vardığını ifade etmiştir.<sup>683</sup>

“Yunus Emre, Âşık Paşa Değil Yunus Emre'dir” başlıklı yazısında Burhan Toprak, hakkında yerli ve yabancı bilginler tarafından birçok inceleme, araştırma yapılmasına, olasılıklar ileri sürülmesine, tartışmalar yapılmasına rağmen Yunus Emre'nin hayatının henüz karanlıkta olduğunu bildirmiş, Raif Yelkenci'nin Yunus Emre'nin Âşık Paşa olduğu yolundaki iddiasını ağır bir şekilde eleştirmiş ve bu konuda şunları söylemiştir:

“Elimizde yalnız onun ebedi ruhunun iştiyaklarını tercüme eden şiirleri vardır. Ve heyhat onlar da karanlıklar içindedir. Bunun son parlak misali dostum Raif Yelkenci'nin iddiasıdır.

Çünkü Yunus Emre'yi Âşık Paşa'ya irca için delil ve senet olarak kullanmış olduğu şiir, kat'i ve muhakkak olarak Yunus'un değildir. Ve belki Yunus Emre'ye ait bildiğimiz tek ilmi hakikat da budur”.<sup>684</sup>

<sup>682</sup> Örensun, “Sinan'ın Ölümünün 350'nci Yılı”, *Ün*, c.4, sayı:48, Isparta, 1938, s.681-685.

<sup>683</sup> Raif Yelkenci, “Büyük Türk Şairi Yunus Emre Kimdir? I”, *Ün*, c.6, sayı:71-72, Isparta, 1940, s.991-993.

Raif Yelkenci, “Büyük Türk Şairi Yunus Emre Kimdir? II”, *Ün*, c.7, sayı:73-74, Isparta, 1940, s.1017-1021.

<sup>684</sup> Burhan Toprak, “Yunus Emre, Âşık Paşa Değil Yunus Emre'dir”, *Ün*, c.7, sayı:75, Isparta, 1940, s.1039-1042.

“Nasreddin Hoca’ya Ait Notlar” başlıklı yazısında İskender Fahrettin Sertelli, Nasrettin Hoca hakkında araştırma yapmak üzere 1898 tarihinde Akşehir’e geldiğini bildirdiği Jack Conson adlı bir uzmanın Amerika’ya döndüğü zaman Nasrettin Hoca hakkında bir konferans verdiğini ifade etmiş ve bu konferansında şunları söylediğini kaydetmiştir:

“Nasrettin Hoca, Hacı Bektaş Veli ile çağdaş değildir. Türklerin bu zarif ve nüktedan adamı Yıldırım-Timurlenk devrinde yaşamıştır.

Nasrettin Hoca on bir yaşından sonra okumaya başlamıştır.

Nasrettin Hoca fakir bir aile çocuğu idi. Hiçbir zaman kâşanelerde yaşamamış, başına ipekli mendil, ipekli sarık sarmamıştır. Hâlbuki kendisini muhteşem konaklarda, zaman zaman debdebe ve saltanat içinde, ipekli ve samur elbiseler giyerek yaşamış gibi gösterenler de vardır. Bu bir hatadır, yahut kasten böyle gösterilmiştir.

Hocanın kendisine izafetle söylenen fıkraları kendi memleketinde 295’i geçmez. Hatta hayatında iken bile bu rakama yakın bir yekûn tespit edilmiştir”.<sup>685</sup>

“Nasreddin Hoca Hakkında” başlıklı yazısında Cavit Aker, İsmail Hami Danişment’in, Cumhuriyet gazetesinde çıkan yazısında, Nasrettin Hoca’nın Kastamonulu ve Çobanoğulları ailesine mensup olduğu ve Nasrettin Hoca’nın vezirlik ve emirlik ettiği şeklindeki sözlerini eleştiri konusu yapmış ve Nasrettin Hoca’ya ait olduğunu bildirdiği fıkralardan ve Nasrettin Hoca’nın Akşehir’de bulunan türbesinden hareketle Nasrettin Hoca’nın Kastamonulu olamayacağını belirtmiş ve asıl Nasrettin Hoca’nın Akşehirli olduğunu vurgulamıştır. Aynı yazıda Cavit Aker, Nasrettin Hoca’nın Yıldırım Beyazıt ve Timur döneminde yaşamadığını iddia etmiş ve bu görüşüne dayanak olarak da Hocanın mezar taşında ölüm tarihi olarak yazılı olan 1283 rakamını göstermiştir.<sup>686</sup>

<sup>685</sup> İskender Fahrettin Sertelli, “Nasreddin Hoca’ya Ait Notlar”, *Ün*, c.7, sayı:82-83, Isparta, 1941, s.1143-1144.

<sup>686</sup> Cavit Aker, “Nasreddin Hoca Hakkında”, *Ün*, c.7, sayı:82-83, Isparta, 1941, s.1144-1145.

### III- DİĞER KONULAR İLE İLGİLİ YAZILAR

#### 1- Edebiyat ile İlgili Yazılar

“Masal Hakkında” başlıklı üç yazı kaleme alan Naki Tezel, bu yazılarında masal konusunu çok ayrıntılı bir şekilde etüt etmiştir. Naki Tezel, birinci yazısında masal kelimesinin Arapça bir kelime olan “mesel” den çıkma bir kelime olduğunu ve âdap ve nasihatleri anlatan bir söz demek olduğunu ifade etmiş ve masalın tanımını şu sözlerle vermiştir:

“Masal, vak’alarının geçtiği yer ve zamanı muayyen olmayan, peri, dev, cin, ejderha, padişah ve Arap bacı vesaire gibi unsurları ihtiva eden, mâlum şahsiyetleri temsil etmeyen bir hikâyedir.”

Masal’ın öz Türkçe karşılığının ötkünç olduğunu belirttiği yazısında Naki Tezel, masalın menşei meselesine değinmiş, bu bağlamda masalın menşei hakkında çeşitli nazariyeleri sıralamış ve Edebiyat okulunun halk masallarının menşei Hint’te aradığını vurgulamıştır. Aynı yazıda Naki Tezel, masalı şekil bakımından incelemiş ve İstanbul’dan derlediği tekerlemeleri yayınlamıştır.<sup>687</sup>

Naki Tezel, ikinci yazısında Türk masallarının bariz vasıfları hakkında bilgi vermiş, Türk masallarının konusu ve kahramanları üzerinde durmuş, Türk masallarındaki kahramanlardan en önemli tiplerin “devler”, “cadı karılar”, “zenci Araplar”, “padişahlar” ve “Keloğlan” olduğunu ifade etmiş ve Türk’teki zekâ kudretini en iyi temsil eden masal kahramanının keloğlan olduğunu belirtmiş ve keloğlan hakkında derlediği masalları yayınlamıştır.<sup>688</sup>

Naki Tezel, üçüncü ve son yazısında halk masallarının değeri üzerinde durmuş, bu bağlamda şunları söylemiştir:

<sup>687</sup> Naki Tezel, “Masal Hakkında I”, *Ün*, c.9, sayı:97-98, Isparta, 1942, s.1351-1354.

<sup>688</sup> Tezel, “Masal Hakkında II”, *Ün*, c.9, sayı:99-102, Isparta, 1942, s.1419-1421.

“Masal, öyle gür bir kaynaktır ki, bu kaynaktan dil, içtimaiyat, tarih gibi ilimler faydalanırlar. Halk masalları bir millet için zengin hazinelerdir. Milletın eski seciyeleri, eski mefkûreleri masallarında gizlidir. Halk medeniyetinin eski izlerini masallardan kısmen çıkarmak mümkündür. Çocuk terbiyesinde de masalın büyük rolü vardır. Nihayet hikâyeci, romancı, şair, tiyatro muharriri ve hatta film senaryosu yazan muharrir, masallardan çok güzel mevzular meydana getirebilir.”

Aynı yazıda Naki Tezel, masalların nasıl toplanacağı hakkında bilgi vermiş ve Türk masalları hakkında yapılmış olan neşriyatı sıralamıştır.<sup>689</sup>

## 2- Sağlık ile İlgili Yazılar

Ün dergisinde çıkan sağlık ile ilgili yazıların büyük bir çoğunluğu İkinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği yıllarda kaleme alınmış olup, bu doğrultuda dergi yayınladığı yazılarla, savaşın Türkiye'ye de sıçraması olasılığını göz önünde tutarak halkı olası bir savaşa hazırlamış ve halkın sağlık bilgisini artırmaya çalışmıştır.

“Zehirli Harp Maddeleri” başlıklı yazısında Mahmut Kıyıcı, ilk önce zehirli savaş maddelerinin ne demek olduğu konusunda bilgi vermiş, ardından zehirli savaş maddelerinin tarihi, atılış şekilleri, genel vasıfları, askerlik ve fizyolojik bakımdan etkileri, her çeşit gazın özel vasıfları ve korunma çareleri konusunda açıklamalarda bulunmuş, son olarak da zehirli gazlara karşı alınacak genel önlemleri sıralamıştır.<sup>690</sup>

“Harp ve Sıhhat” başlıklı yazısında Ali Rıza Kuyucu, frengi ve belsoğukluğu hastalıklarının insan vücudunda yaptığı tahribattan bahsetmiş, İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiye'ye de sıçraması olasılığına karşı tedbirli bulunmak gerekliliğine işaret etmiş ve savaş ile sağlık arasındaki ilişkiyi şu sözlerle açıklamıştır:

“Tarih boyunca yaşadık. Tarihimizi kirlendirmemek ve bundan sonra da yaşamak istiyorsak hali hazırın icaplarına ayak uydurmaya mecburuz. İçinde bulunduğumuz zamanda ise ordular değil milletler dövüşüyor. Topyekûn harp... Bunun için ordumuz gibi milletimizin de dinç, sağlam, en ağır vazifeyi yapacak

<sup>689</sup> Tezel, “Masal Hakkında III”, *Ün*, c.9, sayı:103-105, Isparta, 1942, s.1449-1451.

<sup>690</sup> Kıyıcı, “Zehirli Harp...”, s.1061-1068.

kudret ve kuvvette olmasını istiyoruz. Birlik sıhhattedir. Teklerin sağlamlığı nispetinde onlardan teşekkül eden birlikler de sağlam ve kuvvetli olur”.<sup>691</sup>

“Ömrümüzün Törpüleri” başlıklı yazısında Ali Rıza Kuyucu, savaş nedeniyle canın her zamandan fazla önem ve değer kazandığı bir dönemde yaşandığını vurgulamış, bol güneşli ve temiz havalı bağ ve bahçelere gitmek yerine kahvelerin sigara dumanlı havasında tavla ve domina oynayarak uzun zaman geçirmeyi eleştiri konusu yapmış ve bu arada sigara ve alkolün insan sağlığına zararları konusunda bilgi vermiş ve uyarılarda bulunmuştur.<sup>692</sup>

“Ayıklanacak İtiyatlarımız” başlıklı yazısında Ali Rıza Kuyucu, sosyal, iktisadi, ailevi ve diğer bütün hayat olaylarına mukavemet edebilmenin sağlıklı bulunmakla mümkün olacağını bilmeyen olmadığı halde sağlıklı bulunmanın gerekli şartlarına uyarak yaşayan pek az insan olduğunu ifade etmiş ve bu duruma sebep olarak da irade zayıflığını ve cahilliği göstermiştir. Aynı yazıda Ali Rıza Kuyucu, insan sağlığına zarar veren çok sayıda kötü alışkanlıkları sıralamış ve bu arada verem hastalığının bulaşma yolları ve veremden korunma çareleri hakkında da bilgi vermiştir.<sup>693</sup>

“Isparta’da Bağa Hastalığı” başlıklı yazısında Ekrem Turan, Isparta ve Kastamonu illerinde yaşayan insanların büyük bir çoğunluğunda iyot eksikliği yüzünden “Bağa” denilen hastalığın bulunduğunu bildirmiş, “Bağa”nın boynun ön kısmında Troid bezinin hücrelerinin artmasından oluşan bir ur olduğunu ve bu urun insanlarda ses kısıklığı ve nefes darlığına yol açtığını ifade etmiş, bu hastalığın çaresi olarak da içerisinde bol iyot barındıran cevizin çokça yenilmesini önermiştir. Aynı yazıda Ekrem Turan, Sağlık Bakanlığının bağa hastalığının insan vücudunda yol açtığı hasarı önlemek için Isparta ve Kastamonu gibi iller için özel terkipte Sodyum İyodürlü mutfak tuzları çıkaracağını belirtmiştir.<sup>694</sup>

<sup>691</sup> Kuyucu, “Harp ve...”, s.1107-1108.

<sup>692</sup> Kuyucu, “Ömrümüzün Törpüleri”, *Ün*, c.7, sayı:84-85-86, Isparta, 1941, s.1173-1174.

<sup>693</sup> Kuyucu, “Ayıklanacak İtiyatlarımız”, *Ün*, c.7, sayı:84-85-86, Isparta, 1941, s.1178-1179.

<sup>694</sup> Ekrem Turan, “Isparta’da Bağa Hastalığı”, *Ün*, c.11, sayı:131-132, Isparta, 1945, s.1844.



“Isparta’da Dişler” başlıklı yazısında Ekrem Turan, çocukluklarını Isparta’da geçirenlerin ve Isparta’da büyüyenlerin dişlerinde kahverengi lekeler oluştuğunu ifade etmiş, dişlerdeki lekelenmenin nedeni olarak sulardaki bir maddenin eksikliği ya da fazlalığını göstermiş ve dişlerdeki lekelenmeyi azaltmak için Isparta halkına ağız temizliği kaidelerine uymaları önerisinde bulunmuştur.<sup>695</sup>

### 3- Ün Dergisinde Tanıtılan Kitaplar

Ün dergisinde birçok kitap tanıtılmak suretiyle hem halk ülkedeki ilim ve basın alanındaki gelişmelerden haberdar edilmek istenmiş hem de halka okuma, araştırma ve çalışma istek ve azmi verilmeye çalışılmıştır.

Ün dergisinin yazıcıları yazılarında, tanıtıtları eserlerin yazarları, içerikleri, basıldıkları yerler, basım tarihleri, cilt ve sayfa sayıları konusunda ayrıntılı bilgiler vermişler ve birkaç hatırlatma dışında tanıtıtları eserlere hiçbir eleştiri getirmemişler ve eserler ile yazarlarını sürekli övmüşlerdir.

Dergide tanıtılan eserler ise şunlardır:

<u>Yazar:</u>	<u>Kitap İsmi</u> :
Turgut Akkaş	Kıvılcımlar(Nesir Parçaları) <sup>696</sup>
Turgut Akkaş	Bora-Fırtına(Roman) <sup>697</sup>
Turgut Akkaş	Damlacıklar(Nesir Parçaları) <sup>698</sup>
Turgut Akkaş	Kaynak(Şiir) <sup>699</sup>
Kemal Ünal Turan	Memleket Yazıları I-II <sup>700</sup>
Nuri Katırcıoğlu	Isparta Genel Coğrafyası <sup>701</sup>
Beraat Batu	Isparta Kıyafetleri Albümü <sup>702</sup>

<sup>695</sup> Ekrem Turan, “Isparta’da Dişler”, *Ün*, c.12, sayı:133-134, Isparta, 1945, s.1862.

<sup>696</sup> Kum, “Kıvılcımlar”, *Ün*, c.4, sayı:40, Isparta, 1937, s.575-577.

<sup>697</sup> Kum, “Bora-Fırtına”, *Ün*, c.5, sayı:50-51, Isparta, 1938, s.726.

<sup>698</sup> *Ün*, “Damlacıklar”, c.12, sayı:140-141, Isparta, 1945, s.1981.

<sup>699</sup> *Ün*, “Kaynak”, c.12, sayı:140-141, Isparta, 1945, s.1981.

<sup>700</sup> Aksu, “Memleket Yazıları”, *Ün*, c.11, sayı:125-126, Isparta, 1944, s.1750.

<sup>701</sup> *Ün*, “Isparta Genel...”, s.1663.

<sup>702</sup> *Ün*, “Isparta Kıyafetleri...”, s.1663.

Şehap Nazmi Coşkunlar	Cin ve Kötü Göz(Tercüme) <sup>703</sup>
S.Fikri Erten	Antalya Vilayeti Tarihi <sup>704</sup>
Mehmet Zeki Pakalın	Hüseyin Avni Paşa <sup>705</sup>
M.Nuri Gençosman	Anadolu Selçuk Tarihi(İbni Bibi-Tercüme) <sup>706</sup>
Osman Ergin	Türkiye Maarif Tarihi <sup>707</sup>
Besim Atalay	Divanü Lûgati't-Türk <sup>708</sup>
İ. Hakkı Uzunçarşılı	Osmanlı Devlet Teşkilâtına Medhal <sup>709</sup>
Ömer Asım Aksoy	Gaziantep Ağzında Atasözleri <sup>710</sup>
_____	Bir Anonim Tarih-i Âl-i Osman <sup>711</sup>
Mahmut Kemal İnal	Son Asır Türk Şairleri <sup>712</sup>
Agâh Sırrı Levend	Divan Edebiyatı <sup>713</sup>
M. Mes'ud Koman	Ünsi'nin Selçuk Şehnamesi(Tercüme) <sup>714</sup>
İzzet Ulvi Aykurt	Türk Vezni <sup>715</sup>
Selahattin Demirkan	Köye Doğru <sup>716</sup>
Konya Halkevi	Konya <sup>717</sup>
_____	İslâm Ansiklopedisi <sup>718</sup>
_____	Türk Yurdu <sup>719</sup>
Eminönü Halkevi	Halkevleri Folklor Dergisi <sup>720</sup>

<sup>703</sup> Kum, "Cin ve Kötü Göz", *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1263-1264.

<sup>704</sup> Kum, "Antalya Vilâyeti Tarihi", *Ün*, c.7, sayı:78-79, Isparta, 1940, s.1072-1073.

<sup>705</sup> Salih Zeki Aktay, "Hüseyin Avni Paşa", *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1307-1308.

<sup>706</sup> Dağlıoğlu, "Anadolu Selçuk Tarihi", *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1308-1309.

<sup>707</sup> Dağlıoğlu, "Türkiye Maarif Tarihi", *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1309-1310.

<sup>708</sup> Dağlıoğlu, "Divanü Lûgati't-Türk", *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1311.

<sup>709</sup> Dağlıoğlu, "Osmanlı Devlet Teşkilâtına Medhal", *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1312-1313.

<sup>710</sup> Dağlıoğlu, "Gaziantep Ağzında Atasözleri", *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1313-1314.

<sup>711</sup> Dağlıoğlu, "Bir Anonim Tarih-i Âl-i Osman", *Ün*, c.8, sayı:91-96, Isparta, 1941-1942, s.1314-1315.

<sup>712</sup> Dağlıoğlu, "Bibliyografya", *Ün*, c.9, sayı:99-102, Isparta, 1942, s.1410-1411.

<sup>713</sup> Dağlıoğlu, "Bibliyografya", s.1411-1412.

<sup>714</sup> Dağlıoğlu, "Bibliyografya", s.1412-1413.

<sup>715</sup> Dağlıoğlu, "Bibliyografya", s.1413-1414.

<sup>716</sup> Dağlıoğlu, "Bibliyografya", s.1415.

<sup>717</sup> Dağlıoğlu, "Bibliyografya", s.1415.

<sup>718</sup> Dağlıoğlu, "Bibliyografya", s.1414.

<sup>719</sup> Dağlıoğlu, "Bibliyografya", s.1414.

<sup>720</sup> Dağlıoğlu, "Bibliyografya", s.1414.

#### 4- Ün Dergisinde Yayınlanan Şiirler

Ün dergisinde toplam 67 şiir yayınlanmış olup, dergide en çok şiiri yayınlananlar arasında Bekir Türk ve Mehmet Çakırtaş isimleri görülmektedir. Dergide çıkan şiirlerde 1940 yılına kadar daha çok siyasi konulara ağırlık verilmiş iken, belirtilen tarihten sonra şiirlerde daha çok aşk, sevgili, ayrılık, gurbet temaları işlenmiş, bunun yanında Isparta'nın doğal manzarası, tabiat güzellikleri, gülü, halısı, kızları da pek çok şiire konu olmuştur.

İkinci bölümde verdiğimiz ilk tabloda da görüldüğü üzere, Ün dergisi, 198 yazı ve bunlara ait 427,5 sayfa ile Isparta tarihi ile birlikte en çok Isparta folkloruna önem vermiş ve ortaya çok değerli bir derleme hazinesi koymuştur. Bu yolla dergi halk kültürünün unutulup gidecek taraflarını yakalamaya çalışmış ve Isparta halkının kendi kültürlerinin farkına varmasını sağlamıştır. Ayrıca dergi Isparta folkloruna ilişkin derlediği malzemelerle Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu ile birlikte milli kültürün oluşumuna katkıda bulunmayı amaç edinmiş ve âdeta Türk Dil Kurumu'nun bir şubesi gibi çalışmıştır. Nitekim folklor derleme ve derlenen malzemelerle milli kültürün oluşturulması aşamasında Halkevleri dergiciliğinin küçümsenemez yeri vardır. Bu dergiler olmasaydı 1950'lerde hızlanan şehirleşme ve 1960'lardan sonraki sanayileşme sürecinde büyük bir erozyona uğrayan gelenek ve göreneklerimiz, kültür değerlerimizi tanımamız ve bilmemiz güçleşecekti. Dergi ayrıca Ispartalı meşhur adamların neredeyse tamamına sütunlarında yer vermiş ve halkın Isparta'ya olan sevgisinin artmasına çalışmıştır. Ancak Osmanlı'yı bu kadar kötüleyen bir derginin Osmanlı İmparatorluğu zamanında devlete hizmet etmiş meşhur adamlara bu kadar çok övgülerde bulunması bir tezat oluşturmakta ve bu durum günümüzde de devam ettiği üzere geçmişi görüş, duyuş, düşünüş, anlayış ve yorumlayışta çeşitli siyasi, kültürel, sosyal vb. nedenlerden ötürü yetersiz kaldığımızı göstermektedir.

## SONUÇ

1789 Fransız İhtilali sonrası Avrupa'da hızla yayılan milliyetçilik akımı, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan ayrılıkçılığına gösterdiği tepki ve Rusya'daki Tatar aydınlar arasında yayılan pantürkist akım Türkiye'de yaşayan Türkleri Türkçülük konusunda teşkilatlanmaya itmiş ve sırasıyla Türk Derneği, Türk Yurdu Cemiyeti ve Türk Ocakları kurularak, teşkilatlanma gereksinimi giderilmeye çalışılmıştır. II. Meşrutiyet döneminde kurulan çok sayıda dernek arasında yalnızca en uzun ömürlüsü olmakla kalmayan, aynı zamanda örgütlenmesi, şube ve üye sayısı ile de geniş bir kitleye seslenerek, kendisinden önce kurulan ve Türk milliyetçiliğini özellikle bilimsel alanda yaygınlaştırmayı amaçlayan Türk Derneği ve Türk Yurdu Cemiyeti gibi kuruluşlardan daha önemli bir konuma sahip olan Türk Ocakları, yürüttüğü ilmi, kültürel, sosyal çalışmalarla Türklük bilincinin uyandırılması ve ulus gerçeğinin kafalara ve kalplere yerleştirilmesinde hatırı sayılır hizmetler yerine getirmiştir. Ancak Cumhuriyet'in ilk yıllarında rejimden destek gören Türk Ocakları'nın Turancı görüşleri temsil etmesi buna karşılık Cumhuriyet yöneticilerinin Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi'nde açıkça somutlaşacağı gibi milliyetçiliği Anadolu ile sınırlı bir ülkü haline dönüştürmek istemeleri, bundan daha önemli olarak C.H.F.'nin tüm güçleri tek bir merkezde toplama ve olası muhalefet odaklarını ortadan kaldırma çabasının sonucu olarak Türk Ocakları kapatılmıştır.

Türk Ocakları ve dış ülkelerdeki benzer örgütlenmelerin tecrübeleri üzerine kurulmuş olan Halkevleri, Türk inkılâbını geniş kitlelere benimsetmek, C.H.P.'nin altı ilkesinde anlamını bulan resmi ideoloji doğrultusunda halkı yetiştirmek, topluma ulus bilinci vermek, Türk halkına klasik okul eğitimi dışında bir halk eğitimi vermek gibi önüne çok önemli amaçlar koymuş, bu amaçlarını gerçekleştirmek için dokuz kol halinde örgütlenmiştir. Halkevleri'nin Türkiye'ye en önemli katkısı sanırız ki, Ortaçağ uykusuna yatmış Türk halkını bilinçlendirmeleri ve onları dogmaların, boş inanmaların ve geleneklerin kısılacından kurtararak, aydınlanmanın ve çağdaşlaşmanın yolunu açmalarıdır.

Halkevleri şubelerinden birisini oluşturan ve dokuz kol halinde örgütlenen Isparta Halkevi ise kollarmın ana faaliyet konularına ilişkin Halkevleri tüzük ve talimatnamelerindeki önerilere uygun, çok başarılı bir çalışma programı izlemiş ve çıkardığı Ün dergisi aracılığıyla, çalışmaların sonuçlarını geniş kitlelere yaymıştır.

Isparta Halkevi'nin kendisinden söz ettiren en önemli çalışması 14 cilt halinde 172 sayı olarak çıkardığı Ün dergisi olmuştur. Öğretmenler başta olmak üzere bilim adamı, milletvekili, mühendis, eğitim müdürü, müze müdürü, kütüphane müdürü, doktor, kültür müdürü, kaymakam ve subay gibi eğitim düzeyleri yüksek kişilerin yazar kadrosunu oluşturduğu dergi, Halkevleri'nin kuruluş amaçlarını çok iyi kavrayarak, bu çizgide faaliyetlerde bulunmuştur. Genel yayın politikası bağlamında daha çok yerel konulara ağırlık veren Ün dergisi, Isparta ve çevresini sistemli ve ilmi araştırmalarla konu edinerek, Isparta halkına ve ülkenin çeşitli bölgelerinde yaşayan diğer vatandaşlara Isparta'yı tanıtmayı ve sevdirmeyi, bu doğrultuda vatan sevgisinin yerleşmesini ve milliyetçilik ruhunun olgunlaşmasını amaçlamıştır. Aynı zamanda dergi okuyucularını, Türkiye ve dünyadaki gelişmelerden rejimin istediği doğrultuda haberdar etmiş ve Tek Parti iktidarınca üretilen siyasi, ideolojik ve kültürel mesajların halka iletilmesinde, diğer basın organları gibi bir kanal görevi görmüştür.

Basın özgürlüğünün önemli oranda kısıtlandığı bir ortamda Tek Parti iktidarı tarafından kurulmuş olan Halkevleri'nin çıkardıkları diğer dergiler gibi Isparta Halkevi yayın organı olan Ün dergisi de Tek Parti iktidarının bir propaganda aracı haline dönüşmüştür. Tek Parti iktidarı ve ona bağlı Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu tarafından üretilen mesajların halka iletilmesi endişesinin dergide ne kadar yoğun yaşandığı özellikle üçüncü bölümde yapılan analizlerden anlaşılmaktadır. İnkılâba ilişkin yazılarda görüldüğü üzere, Ün dergisi, Türk inkılâbını halka benimsetmeyi, halkı C.H.P.'nin altı ilkesinde anlamını bulan resmi ideoloji doğrultusunda yetiştirmeyi ve topluma ulus bilinci vermeyi temel amaçlar olarak görmüş ve bu amaçlarını gerçekleştirmek için Türk inkılâbını yüceltmiş, Osmanlıyı en ağır ifadelerle eleştirmiş ve kötölemiş, inkılâpların halkın benliğine sindirilmesi sürecinde ülkedeki Şeflik bilincinden yararlanmış, yabancı ideolojileri kötöleyerek

resmi ideolojiyi ayakta tutmaya çalışmış ve ulus bilincinin topluma kazandırılması sürecinde Türk Tarih Tezi'nden ve Güneş Dil Teorisi'nden yararlanmayı ihmal etmemiştir.

Mesaj verme endişesi dergideki tarih çalışmalarını da etkilemiştir. Nitekim tarih öncesi dönemlerden başlayarak Cumhuriyet dönemine kadar Isparta'daki yaşayışı tüm yönleriyle aydınlığa kavuşturan ve başarılı bir çalışma örneği gösteren Ün dergisi, Türk Tarih Tezi'nin etkisinde kalarak, Isparta'nın en eski ahalisi olarak Türkleri göstermiştir. Ayrıca Osmanlı İmparatorluğu döneminde 16. yüzyılda Isparta ilindeki yaşayış arşiv çalışmaları sonucu aydınlatılmış ve belirtilen yüzyılda Isparta ilinde belgelerle ortaya konan kötü yaşayış eski ile yeninin karşılaştırılmasına ve eskinin kötülenmesine bir vesile teşkil etmiştir. Yine birer eşkıya oldukları bilinen Katırcıoğlu ve Karahaydaroğlu ile birlikte iyiliklerinin yanı sıra zulümleri ile de meşhur olan Yılanlıoğulları gibi derebeylerinin Osmanlı yönetimini kötölemek amacıyla bir halk kahramanı olarak gösterilmesi dikkat çekicidir. Ancak propaganda niteliğinde mesaj verme endişesinin yanında, derginin ilme önemli katkılarda bulunmayı amaç edindiği de, hatırdan çıkarılmamalıdır. Çünkü üzerinde yapılan yorumlar bir tarafa bırakılacak olursa, derginin Isparta tarihi ile ilgili olarak arşivler, Isparta şer'i mahkeme sicilleri, seyahatnameler, eski yazma ve matbu eserler, vakfiyeler, kitabeler üzerinde yaptığı inceleme ve araştırmalar ve topladığı malzemeler, Isparta ile ilgili bilinen gerçeklere yenilerini eklemiştir. Dolayısıyla Ün dergisini tarih çalışmaları bakımından öncelikle ele almak gerekir. Çünkü tarih çalışmaları bakımından böylesine kaynak bir derginin günümüzün gelişmiş koşullarında çıkması bile oldukça zordur. Ayrıca derginin Hamitoğulları, Selçuklular ve Osmanlılar döneminden kalma eski eserlerin yanında Romalılar döneminden kalma eski eserlerin üzerinde haklı olarak daha yoğun bir şekilde durması ve Isparta'nın Roma İmparatorluğu döneminde yaşadığı canlılığı açık bir şekilde ortaya koyması dergideki temel amaçlardan birinin de halka tarih kültürü, tarih bilgisi ve tarih bilinci vermek olduğunu net bir şekilde açığa çıkarır.

Ün dergisinin en önemli amacı, Isparta'yı tanıtmak ve sevdirmektir. Ancak ekonomi bahsinde görüldüğü üzere derginin Isparta ilinde yürütülen bayındırlık

çalışmalarına sayfalarında daha fazla yer ayırması ve kullandığı ifadelerde eski ile yeniye karşılaştırması, eskiyi kötülemesi ve yeniye övgülerde bulunması Tek Parti iktidarının meşruiyetini sağlama endişesinin derginin tamamına egemen olduğunu gösterir. Eğitim ile ilgili yazılarda da aynı durumu görmek mümkündür. Bununla birlikte Ün dergisi tarım ve hayvancılık konusunda halka rehberlik etmek ve Türkiye'deki eğitim seferberliğine halkın desteğini sağlamak gibi çok iyi niyetler de gütmüştür.

Isparta folkloruna, Ispartalı meşhur adamlara, edebiyata, sağlığa, dergide tanıtılan kitaplara ve şiirlere ilişkin yazılara bakıldığı zaman Ün dergisinin, Tek Parti iktidarının meşruiyetini sağlamanın yanı sıra, kültürel konulara da gereken ağırlığı verdiği anlaşılır. Ün dergisinde, Isparta tarihi ile birlikte, en çok Isparta folkloruna yer ayrılmış ve ortaya çok değerli bir derleme hazinesi koyulmuştur. Türk Dil Kurumu'nun bir şubesi gibi hareket eden Ün dergisi Isparta folkloruna ilişkin derlediği malzemelerle, Isparta halkının kendi kültürlerinin farkına varmasını sağladığı gibi, milli kültürün oluşumuna da önemli ölçüde katkıda bulunmuştur. Unutulmamalıdır ki Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu ile birlikte ülkedeki uluslaşma çabalarına en önemli katkıyı sağlamış Halkevleri'nin çıkardıkları bu dergiler olmasaydı, sonraki yıllarda yaşanan hızlı kentleşme ve sanayileşme sürecinde pek çok kültür değerlerimiz kaybolup giderdi. Dergi Ispartalı meşhur adamlara da sütunlarında gerektiği ölçüde yer vermiş ve bu kişileri unutulmaktan ve gerçek ölümden kurtarmayı amaç edinmiştir. Ancak derginin bir yandan Osmanlı'ya en ağır ifadelerle eleştirirken, öbür yandan Osmanlı'ya hizmet etmiş devlet adamlarına övgülerde bulunması kendi içinde bir tezat oluşturmuştur. Bu da sanırız ki Osmanlı'yı düşünüş, anlayış ve yorumlayışta birbirinden farklı siyasi, sosyal ve kültürel nedenlerin tesiri olmasındandır.

Sonuçta Isparta Halkevi yayın organı olan Ün dergisi, Tek Parti iktidarının ve Halkevleri'nin kendisinden beklediği hizmeti başarıyla yerine getiren Halkevleri dergilerinden birisidir.

## BİBLİYOGRAFYA

### Kitaplar:

- AFETİNAN, Ayşe, **Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi**, T.T.K. Yay. , Ankara, 1998.
- AKSU, Fehmi, **Isparta İli Yer Adları**, İlkadım Basımevi, Isparta, 1936.
- ARIK, Remzi Oğuz, **Halkevlerinde Müze, Tarih ve Folklor Çalışmaları Kılavuzu**, Ankara, 1947.
- ATABAY, Mithat, **II. Dünya Savaşı Sırasında Türkiye’de Milliyetçilik Akımları**, Kaynak Yay. , İstanbul, 2005.
- Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II**, Y.Ö.K. Yay. , No: 5, Ankara, 1986.
- Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, Editör: Ayten Sezer, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2003.
- AYDEMİR, Şevket Süreyya, **Tek Adam**, c.1, 2, 3, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2001.
- \_\_\_\_\_, **İkinci Adam: 1884-1964**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1973.
- AYDIN, Suavi, **Modernleşme ve Milliyetçilik**, Gündoğan Yay. , Ankara, 1993.
- BALTACIOĞLU, İsmail Hakkı, **Halkın Evi**, Ulus Basımevi, Ankara, 1950.
- BAŞTAK, Naci Fikret, **Konya I**, Konya Halkevi Yay. ,Yeni Kitap Basımevi, Konya, 1945.
- BOWLES, Frank, **Yüksek Öğrenime Giriş**, Çev. Necmi Sarı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1967.
- C.H.P. Halkevleri Öğreneği**, Ulus Basımevi, Ankara, 1935.
- C.H.P. Halkevleri 1932-1935, 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı?** , Gökay Kitabevi, İstanbul, 1936.
- C.H.P. Halkevleri’nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsaları**, Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara, 1934.
- C.H.P. Halkevleri’nin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası**, Ulus Basımevi, Ankara, 1935.
- C.H.P. Halkevleri’nin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulâsası**, Ulus Basımevi, Ankara, 1936.



- C.H.P. Halkevleri İdare ve Teşkilât Talimatnamesi**, Zerbamat Matbaası, Ankara, 1940.
- C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi**, Zerbamat Matbaası, Ankara, 1940.
- C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları'nın 1940 Çalışmaları**, Zerbamat Matbaası, Ankara, 1941.
- C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1940**, Ankara, 1941.
- C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1932-1942**, Alaaddin Basımevi, Ankara, 1942.
- C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1943**, Ankara, 1944.
- C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1944**, Ankara, 1945.
- C.H.P. Halkevleri ve Halkodalarının Yurd İçinde Dağılımları**, Doğu Matbaası, Ankara, 1945.
- C.H.P. 1945 Yılında Halkevleri ve Halkodaları**, Ankara, 1946.
- C.H.P. XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları**, Ulus Basımevi, Ankara, 1948.
- COPEAUX, Etienne, **Tarih Ders Kitaplarında(1931-1993) Türk Tarih Tezinden Türk-İslâm Sentezine**, Çev: Ali Berktaş, Tarih Vakfı Yurt Yay. , Ankara, 1998.
- ÇAKAN, Işıl, **Konuşunuz Konuşturunuz, Tek Parti Döneminde Propagandanın Etkin Silahı: Söz**, Otopsi Yay. , İstanbul, 2004.
- ÇEÇEN, Anıl, **Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri**, Çağ Yay. , İstanbul, 2000.
- ERGÜN, Mustafa, **Atatürk Devri Türk Eğitimi**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yay. , Ankara, 1982.
- ERSANLI, Büşra, **İktidar ve Tarih, Türkiye'de Resmi Tarih Tezinin Oluşumu (1929-1937)**, İletişim Yay. , İstanbul, 2003.
- GÜNGÖR, Erol, **Dünden Bugünden Tarih-Kültür-Milliyetçilik**, Ötüken Yay. , İstanbul, 1993.
- GÜZ, Nurettin, **Tek Parti İdeolojisinin Yayın Organları Halkevleri Dergileri (1932-1950)**, Bilge Yay. , Ankara, 1995.
- Isparta Halkevi Broşürü**, Isparta Halkevi Yay., Isparta, 1934.
- Isparta Yıllığı: Cumhuriyetimizin 60. Yılında**, Isparta Yüksek Öğretim Vakfı, Isparta, 1983.
- İŞİK, İhsan, **Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi**, 3 cilt, Elvan Yay. , Ankara, 2004.

- İNAN, M. Rauf, **Atatürk'ün Evrenselliği, Önder Kişiliği, Eğitimci Kişiliği ve Amaçları**, Ankara, 1983.
- KARADAĞ, Nurhan, **Halkevleri Tiyatro Çalışmaları (1932-1951)**, Kültür Bakanlığı Yay. , Ankara, 1988.
- KARAER, İbrahim, **Türk Ocakları (1912-1931)**, Türk Yurdu Neşriyatı, Ankara, 1992.
- KIYICI, Mahmut, **Ispartalı ve Isparta'ya Hizmet Etmış Büyük Adamlar**, Göltaş Kültür Yay., No:4, Isparta, 1998.
- KOÇAK, Cemil, **Türkiye'de Milli Şef Dönemi (1938-1945)**, c.2, İletişim Yay. , İstanbul, 2003.
- KONGAR, Emre, **Devrim Tarihi ve Toplum Bilim Açısından Atatürk**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1998.
- KURDAKUL, Şükran, **Şairler ve Yazarlar Sözlüğü**, Cem Yayınevi, İstanbul, 1985.
- MERÇİL, Erdoğan, **Türkiye Selçukluları'nda Meslekler**, T.T.K. Yay. , Ankara, 2000.
- ÖZACUN, Orhan, **C.H.P. Halkevleri Yayınları Bibliyografyası 1932-1951**, Ankara, 2001.
- ÖZTÜRK, Kâzım, **Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü (23 Nisan 1920- 14 Ekim 1973)**, Önder Matbaacılık, Ankara, 1973.
- ÖZTÜRKMEN, Arzu, **Türkiye'de Folklor ve Milliyetçilik**, İletişim Yay., İstanbul, 1998.
- SAKAOĞLU, Necdet, **Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi**, İletişim Yay. , Ankara, 1992.
- SARINAY, Yusuf, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları**, Ötüken Yay. , İstanbul, 2005.
- ŞİMŞEK, Sefa, **Bir İdeolojik Seferberlik Deneyimi: Halkevleri 1932-1951**, Boğaziçi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2002.
- TANER, Hasan, **Halkevleri Bibliyografyası**, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara, 1944.
- Tarih I**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2002.
- TUNÇAY, Mete, **Türkiye Cumhuriyet'inde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923-1931)**, Tarih Vakfı Yurt Yay. , İstanbul, 1999.

- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yay. , Ankara, 2005.
- ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir, **Cumhuriyet’le Birlikte Türkiye’de Folklor ve Etnografya Çalışmaları**, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1972.
- ÜSTEL, Füsun, **İmparatorluktan Ulus- Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)**, İletişim Yay. , İstanbul, 2004.
- YEŞİLKAYA, Neşe Gürallar, **Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık**, İletişim Yay., İstanbul, 2003.
- YETKİN, Çetin, **Türkiye’de Tek Parti Yönetimi (1930-1945)**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1983.
- YILMAZ, Mustafa-Yasemin Doğaner, **Cumhuriyet Döneminde Sansür(1923-1973)**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2007.
- Yüksek Öğretmenliler Albümü: 1848-1937.**
- ZEYREK, Şerafettin, **Türkiye’de Halkevleri ve Halkodaları (1932-1951)**, Anı Yayıncılık, Ankara, 2006.

#### **Makaleler:**

- AFETİNAN, Ayşe, “Atatürk ve Tarih Tezi”, **Bellekten**, c.3, sayı:10, T.T.K. Yay. , Ankara, 1939.
- AKURGAL, Ekrem, “Tarih İlmi ve Atatürk”, **Bellekten**, c.20, sayı:80, T.T.K. Yay. , Ankara, 1956.
- AKYÜZ, Kenan, “Türk Ocakları”, **Bellekten**, c.50, sayı:196, T.T.K. Yay. , Ankara, 1986.
- AYDIN, Suavi, “Türk Tarih Tezi ve Halkevleri”, **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:2, sayı:3, Ankara, 1996.
- BAYRI, Mehmet Halit, “Halkevleri Mecmuaları”, **Yeni Türk**, c.7, sayı:77, İstanbul, 1939.
- BEYSANOĞLU, Şevket, “Anılarımda Diyarbakır Halkevi”, **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:2, sayı:3, Ankara, 1996.
- BİLGİÇ, Emin, “Tarih Şuuru Açısından Milli Zaferler”, **Milli Kültür**, c.1, sayı:9, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. , Ankara, 1977.

- BOYACIOĞLU, Levent, “Tek Parti Döneminde İnkılâp Temsilleri I”, **Tarih ve Toplum**, c.17, sayı:102, İstanbul, 1992.
- \_\_\_\_\_, “1933: İnkılâp Temsilleri’nin Altın Yılı”, **Tarih ve Toplum**, c.18, sayı:103, İstanbul, 1992.
- \_\_\_\_\_, “İnkılâp Temsilleri III: Bayönder”, **Tarih ve Toplum**, c.18, sayı:104, İstanbul, 1992.
- \_\_\_\_\_, “İnkılâp Temsilleri IV: Atatürk Çizmelerini Giyiyor”, **Tarih ve Toplum**, c.18, sayı:105, İstanbul, 1992.
- BUDAK, Mustafa, “Modernleşme Açısından Atatürk’ün Osmanlı Tarihi ve İslahatlarını Eleştirisi”, **İlmi Araştırmalar**, sayı:4, İstanbul, 1997.
- ÇAVDAR, Tevfik, “Halkevleri”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, c.4, İletişim Yay.
- DOĞANER, Yasemin, “Atatürk İnkılâbının Yerleşmesinde Halkevlerinin Rolü”, **Kök Araştırmalar**, c.2, sayı:2, Ankara, 2000.
- DONUK, Abdülkadir, “Tarih Eğitim ve Öğretimi’nde Görülen Eksik ve Yanlışlıklarımız”, **Cumhuriyet’in 80. Yılında Üniversitelerde Tarih Öğrenimi, Araştırmaları ve Yayınları Semineri, Bildiriler (16-17 Aralık 2003)**, Globus Dünya Basımevi, İstanbul, 2004.
- ELÇİN, Şükrü, “Folklor ve Halk Edebiyatının Milli Birliğin Oluşmasındaki Rolü”, **Türk Dili**, Yıl:35, c.50, sayı:406, Türk Dil Kurumu Yay. , Ankara, 1985.
- EMECAN, Feridun, “İsparta”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, c.19, İstanbul, 1999.
- F. A. , “Halkevleri Dergileri”, **Ülkü**, c.8, sayı:47, Ankara, 1937.
- FIRAT, O. , “Türkiye’de Yerel Basımın Gelişmesi Üzerine Notlar”, **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:1, sayı:2, Ankara, 1995.
- GÜNALTAY, Şemsettin, “Türk Tarih Tezi Hakkındaki İtikatların Mahiyeti ve Tezin Kat’i Zaferi”, **Bellekten**, c.2, sayı:7-8, T.T.K. Yay. , Ankara, 1938.
- İHSANOĞLU, Ekmeleddin, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Eğitim”, **Osmanlı Uygarlığı I**, Editör: Halil İnalcık, Günsel Renda, Kültür Bakanlığı Yay. , Ankara, 2002.

- KABAPINAR, Yücel, “Başlangıcından Günümüze Türk Tarih Tezi ve Lise Tarih Kitaplarına Etkisi”, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, c.1, sayı:2, İzmir, 1992.
- KANSU, Nafi Atuf, “Halkevleri’imiz”, **Ülkü**, c.13, sayı:73, Ankara, 1939.
- KARAL, Enver Ziya, “Tanzimat’tan Bugüne Kadar Tarihçiliğimiz”, **Felsefe Kurumu Seminerleri:3**, T.T.K. Yay. , Ankara, 1977.
- KOÇAK, Cemil, “Tek Parti Yönetimi, Kemalizm ve Şeflik Sistemi: Ebedi Şef/ Milli Şef”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce- Kemalizm**, c.2, İletişim Yay. , İstanbul, 2002.
- KOLOĞLU, Orhan, “Tarih Öğretiminde Bugüncülük/ Presentizm, Yanılsamalar ve Sonuçları”, **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları Buca Sempozyumu (29 Eylül- 1 Ekim 1994)**, Tarih Vakfı Yurt Yay. , İstanbul, 1995.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, “Halkevleri’imizde Tarihi Araştırmalar Nasıl Yapılmalıdır?”, **Ülkü**, c.13, sayı:73, Ankara, 1939.
- KÜÇÜKA, Necip Ali, “Halkevleri”, **Ülkü**, c.2, sayı:9, Ankara, 1933.
- N. K. , “Halkevleri Neşriyatı”, **Ülkü**, c.3, sayı:18, Ankara, 1934.
- ORKUN, Hüseyin Namık, “Halkevleri Mecmuaları”, **Ülkü**, c.5, sayı:26, Ankara, 1935.
- \_\_\_\_\_, “Halkevleri Dergileri”, **Ülkü**, c.6, sayı:33, Ankara, 1935.
- ÖZACUN, Orhan, “Halkevlerinin Dramı”, **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:2, sayı:3, Ankara, 1996.
- ÖZBEK, Nadir, “Modernite, Tarih ve İdeoloji: II. Abdülhamid Dönemi Tarihçiliği Üzerine Bir Değerlendirme”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, c.2, sayı:1, Bilim ve Sanat Vakfı Yay. , İstanbul, 2004.
- ÖZEL, Oktay, “Bir Tarih Okuma ve Yazma Pratiği Olarak Türkiye’de Osmanlı Tarihçiliği”, **Sosyal Bilimleri Yeniden Düşünmek Yeni Bir Kavrayışa Doğru, Sempozyum Bildirileri**, Metis Yay. , İstanbul, 1998.
- ÖZYETGİN, A. Melek, “Atatürk ve Güneş Dil Teorisi”, **Türk Dili**, sayı:655, Türk Dil Kurumu Yay. , Ankara, 2006.
- SALİHOĞLU, Mehmet, “Halkevleri Nedir? Ne Değildir?”, **Atatürkçü Düşünce Üzerine Derlemeler**, T.T.K. Yay. , Ankara, 1974.
- SAYAR, Selim, “Isparta Halkevi Projesi”, **Ülkü**, c.13, sayı:78, Ankara, 1939.

- SERTELLİ, İskender Fahrettin, “15 Yılda Çıkan Halkevleri Mecmuaları”, **Yeni Türk**, c.6, sayı:71, İstanbul, 1938.
- ŞAKİROĞLU, Mahmut H., “Memleketimizde Toplu Tarih Çalışmaları II”, **Tarih ve Toplum**, c.7, sayı:38, İletişim Yay. , İstanbul, 1987.
- \_\_\_\_\_, “Halkevi Dergileri ve Neşriyatı”, **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:2, sayı:3, Ankara, 1996.
- \_\_\_\_\_, “Atatürk Döneminde Başlatılan Tarih Çalışmaları ve Halk Bilgisi Alanındaki Gelişmeler”, **Erdem: Atatürk Kültür Merkezi Dergisi**, c.4, sayı:12, Ankara, 1988.
- TARAGAY, N. , “Halkevleri Mecmuaları”, **Ülkü**, c.5, sayı:25, Ankara, 1935.
- TEZEL, Naki, “Halkevleri Mecmuaları”, **Yeni Türk**, c.7, sayı:81, İstanbul, 1939.
- TEZEL, Yahya Sezai, “Osmanlı Tarihinin Bilgisi ile Bugünkü Kimlik Sorunlarımız ve Dünyadaki İtibarımız Meseleleri Arasındaki İlişki ya da İlişkisizlik Üzerine”, **Türkiye Günlüğü**, sayı:11, İstanbul, 1990.
- TOKSOY, Nurcan, “Türk İnkılâbında Milli Kültürün Yeri ve Halkevi Çalışmaları”, **Turkish Studies**, Volume 2/1, 2007.
- TUĞLUOĞLU, Fatih, “Türkiye’de Halkçılık İdeolojisi ve Halkevleri”, **Erdem: Atatürk Kültür Merkezi Dergisi**, c.14, sayı:42, Ankara, 2005.
- UYGUNER, Muzaffer, “Halkevleri ve Halkbilimi”, **Halkevleri Dergisi**, c.3, sayı:37, Ankara, 1969.
- Ülkü**, “Halkevleri Mecmuaları”, c.4, sayı:23, Ankara, 1935.
- Ülkü**, “Halkevleri Mecmuaları”, c.4, sayı:24, Ankara, 1935.
- Ülkü**, “Halkevleri Mecmuaları”, c.5, sayı:28, Ankara, 1935.
- Ülkü**, “Halkevleri Mecmuaları”, c.5, sayı:26, Ankara, 1935.
- Ülkü**, “Halkevleri Dergileri”, c.7, sayı:41, Ankara, 1936.
- Ülkü**, “Halkevleri Neşriyatı”, c.17, sayı:98, Ankara, 1941.
- VARLIK, M. Bülent, “Bozok, Yozgat Halkevi Dergisi Bibliyografyası”, **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:2, sayı:3, Ankara, 1996.
- \_\_\_\_\_, “Devrimin Sesi, Bilecik Halkevi Dergisi Bibliyografyası”, **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:3, sayı:6, Ankara, 1998.

- \_\_\_\_\_, “Ülker, Niksar Halkevi Kültür Dergisi”, **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, sayı:14, Ankara, 2002.
- YILDIRIM, Dursun, “Türk Folklor Araştırmalarının Problemleri”, **Erdem: Atatürk Kültür Merkezi Dergisi**, c.1, sayı:2, Ankara, 1985.
- YILDIZ, Hakkı Dursun, “Tarih Şuuru ve Gençlik”, **Milli Kültür**, sayı:53, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. , Ankara, 1986.
- YILMAZ, Mustafa, “Cumhuriyet Döneminde Bakanlar Kurulu Kararı ile Yasaklanan Yayınlar 1923-1945 I”, **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:3, sayı:6, Ankara, 1998.
- \_\_\_\_\_, “İsmet İnönü Döneminde Bakanlar Kurulu Kararı İle Yasaklanan Yayınlar 1938-1945”, **Türk Kültürü Araştırmaları, Dr. Orhan Köprülü’ye Armağan**, Yıl:XXXIV, sayı:1-2, Ankara, 1998.
- YÜKSEL, Ahmet, “Merzifon Halkevi ve Taşan Dergisi”, **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:2, sayı:3, Ankara, 1996.

EKLER



**Ek- 1: ÜN DERGİSİ'NİN SAYI DİZİNİ****1. CİLT****1. SAYI- HAZİRAN 1934**

<b>YAZI ADI</b>	<b>YAZARI</b>	<b>SAYFASI</b>
Halkevleri	Kemal Ünal Turan	1 -2
Altı Ok I	Memduh Tosun	2 -3
Nesin(Şiir)	Şehit Oğlu	3
Ispartalı Büyük Adamlar	Neşet Köseoğlu	4 -5
Mahalli İktisat Hareketlerinde Toplanma ve Tamamlanma I	Ömer Âdil	6 -7
Çocuklarımızı Nasıl Terbiye Edelim	Emrullah Nutku	7 -9
Derlemeler	M. Hakkı	9
Attilâ'nın Ölümü	Hüseyin Namık Orkun	10 -11
Anadolu Sönmez Hayat, Bitmez Ümit Kaynağıdır	M. Şükrü	11
Ayazmalar	Naci Kum	12 -13
Ergenekon	Enver Behnan Şapolyo	13 -16
Asri Arıcılık	Halit Atay	16

**2. SAYI- TEMMUZ 1934**

Halkevleri'ne Yeni Direktifler	Kemal Ünal Turan	17 -18
Bizim Akdeniz	Falih Rıfkı Atay	18 -20
Altı Ok II	Memduh Tosun	20 -22
Kınalızade Miri ve Oğlu Ali Çelebi	Neşet Köseoğlu	22 -26
Ispartalı Âşık Mehmet Dizari	M. Fehmi	27 -28
Isparta'da Selçukiler Devrine Ait Bir Çeşme Kitabesi	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	29 -36

**3. SAYI- AĞUSTOS 1934**

Büyük Hak, Büyük Vazife İntihap	A. R.	37 -38
Altı Ok III	Memduh Tosun	38 -41
Kınalızade Ali Çelebi, Amcası ve Kardeşleri	Neşet Köseoğlu	41 -43
Atabey Medresesi	Tahir Erdem	44 -48
Eski Bir Türk Efsanesi	Hüseyin Namık Orkun	49 -50
Kadim Anadolu'da Türk Naturizmi	Naci Kum	51 -52

**4. SAYI- EYLÜL 1934**

Afyon – Antalya Demiryolunun Ehemmiyeti	Kemal Ünal Turan	53 -54
Hamitoğulları Sülalesine Ait Mühim Vesikalar	Neşet Köseoğlu	55 -57

Kınalızade Hasan Çelebi ve Kardeşleri	Neşet Köseoğlu	58 -61
Bizde Nüfus Meselesi	H. Hilmi	61 -63
Mahalli İktisat Hareketlerinde Toplanma ve Tamamlanma II	Ömer Adil	63 -64
Karakoyun Havası ve Koca Kavalcı	Naci Kum	65 -66
Yüz Sene Evvel Isparta I	M. Fehmi	67 -68
<b>5. SAYI- EKİM 1934</b>		
Türkiye’de Buhran Yoktur	Turgut Akkaş	69 -71
Burdur’da Kınalızadeler	Neşet Köseoğlu	71 -72
On Yıldan Sonra (Şiir)	Şefik Hüsnü	72
Eğridirli Şeyh Mehmet Çelebi ve Sülalesi	Neşet Köseoğlu	73 -75
Isparta’da Sülübey Mahallesinde Yıllankırkan Çeşmesi Kitabesi	Tahir Erdem	75 -78
Yüz Sene Evvel Isparta II	M. Fehmi	79 -80
Anadolu’da Oğuz Destanı	Ün	81 -82
Şem’i	Sait Demirdal	83 -84
<b>6. SAYI- KASIM 1934</b>		
Cumhuriyet’in On Birinci Yıldönümü	M. Fehmi	85 -86
Altı Ok IV	Memduh Tosun	86 -89
Eğridirli Şeyh Mehmet Efendiye Devam	Neşet Köseoğlu	89 -92
Milâttan Evvelki Isparta Tarihi Hakkında	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	93 -96
Halkevi (Şiir)	Şefik Hüsnü	96
Hız (Şiir)	Rıza Avni	96
Isparta Kasabasının Kadim Meskûkâtı	S. Fikri	97 -99
Kâmil Efendi I	Sait Demirdal	99 -100
<b>7. SAYI- ARALIK 1934</b>		
Altı Ok V	Memduh Tosun	101 -103
Köylümüzün Manzum Hitabesi	Memduh Necati	103
Eğridirli Şair Şerifi ve Babası ile Oğlu	Neşet Köseoğlu	104 -106
Eğridir’de Dündar Bey Medresesi	Tahir Erdem	106-109
Attilâ’nın Cenaze Merasimi	Hüseyin Namık Orkun	110-111
Abdallar	Naci Kum	111-114
Kâmil Efendi II	Sait Demirdal	114-116
<b>8. SAYI- OCAK 1935</b>		
Türk Dili ve Türk Müziği	Necip Ali Küçüka	117-119
Gülcülük	Kemal Ünal Turan	119-121
Altı Ok VI	Memduh Tosun	121-124

Elli Yıl Evvel Lisan Sadeliği İçin Mücadele Etmiş Bir Ispartalı I	Neşet Köseoğlu	125-126
Eski Çağlarda Hamit Livası I	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	127-128
Şuhut'ta Hamitoğullarına Ait Mühim Bir Kitabe	Süleyman Hilmi	128-131
Isparta ve Çevresinde Eski Eserler I	Naci Kum	132

### 9. SAYI- ŞUBAT 1935

Türk Kadınlarının Siyasal Alanına Girişleri	İsmet İnönü	133-134
Isparta Köy Yatı Mektepleri	Neşet Köseoğlu	134-136
Elli Yıl Evvel Lisan Sadeliği İçin Mücadele Etmiş Bir Ispartalı II	Neşet Köseoğlu	136-138
İğirdir Sözünün Aslı	Hüseyin Namık Orkun	139-141
Eski Çağlarda Hamit Livası II	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	141-144
Karabavlu (Pitnelisus) Harabesi	Tahir Erdem	145-147
Isparta'da Hayvan Bakımı ve Bir Araştırma I	Fuat Altınkurt	148

### 10, 11 ve 12. SAYI- MART 1935

Isparta Halkevi İkinci Yılıını Bitirirken	Kemal Ünal Turan	149-151
Evimizin Bir Yılı	Fehmi Aksu	151-154
Armağan (Şiir)	Memduh Tosun	155
Köyümün Türküsü (Şiir)	Emrullah Ültay	155
Elli Yıl Evvel Lisan Sadeliği İçin Mücadele Etmiş Bir Ispartalı III	Neşet Köseoğlu	156-158
Isparta Vilâyeti İçin Yazılmış Ecnebi Kaynaklardaki Coğrafi ve Tarihsel Bilgiler I	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	158-160
Isparta ve Çevresinde Eski Eserler II	Naci Kum	160-161
Şair Kâmil III	Sait Demirdal	162

## 2. CİLT

### 13. SAYI- NİSAN 1935

Köyümden Geliyorum 12, Nazfa Gelin	Ağlarcızade Mustafa Hakkı	169-171
Elli Yıl Evvel Lisan Sadeliği İçin Mücadele Etmiş Bir Ispartalı IV	Neşet Köseoğlu	171-174
Uluborlu Kitabeleri	Neşet Köseoğlu	174-178
Isparta Vilâyeti İçin Yazılmış Ecnebi Kaynaklardaki Coğrafi ve Tarihsel Bilgiler II	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	178-182
Güle Dair	Ün	182-184

### 14. SAYI- MAYIS 1935

C.H.P.'nin Dördüncü Büyük Kurultayı	Fehmi Aksu	185-186
Bir Anket	Fehmi Aksu	186-188

Elli Yıl Evvel Lisan Sadeliği İçin Mücadele Etmiş Bir Ispartalı V	Neşet Köseoğlu	188-191
Kınalılara Ait Yazılarımıza Ek	Neşet Köseoğlu	191-192
Isparta ve Çevresi Hakkında Yabancı Kaynaklardaki Coğrafi ve Tarihsel Bilgiler III	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	192-195
Isparta ve Çevresinin Jeolojik Yapılışı I	Hurşit Nazlı	195-198
Abdallardan Derlemeler	Naci Kum	198-199
Isparta'da Hayvan Bakımı ve Bir Araştırma II	Fuat Altınkurt	199-200

### 15. SAYI- HAZİRAN 1935

Isparta Tarihinde Laiklik	Fehmi Aksu	201-203
Elli Yıl Evvel Lisan Sadeliği İçin Mücadele Etmiş Bir Ispartalı VI	Neşet Köseoğlu	203-205
İki Ad, Bir Araştırma	Neşet Köseoğlu	206-207
Isparta ve Çevresi Hakkında Yabancı Kaynaklardaki Coğrafi ve Tarihsel Bilgiler IV	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	208-209
Yomutlar (Hamitoğulları) I	Fehmi Aksu	209-211
Isparta ve Çevresinin Jeolojik Yapılışı II	Hurşit Nazlı	212-213
Yer Adları ve Efsaneler	Fehmi Aksu	213-215
Öz Türkçe Kelimeler	Ün	215-216

### 16. SAYI- TEMMUZ 1935

Isparta Vilâyetinde Okul Çocuklarını Koruma İşleri	Necmi Sarı	217-220
On ve On Birinci Asırda Ispartalı Abdülkadirler	Neşet Köseoğlu	221-223
Hamitoğulları Tarihine Ait Yeni ve Önemli Bir Belge	Tahir Erdem	223-225
Yomutlar (Hamitoğulları) II	Fehmi Aksu	226-229
Boylanın Karşısında	Şevkiye Aykut	229-230
Bir Mektup I	İzzet Fahri	230-232

### 17. SAYI- AĞUSTOS 1935

Yenişar	Tahir Erdem	233-237
Hamitoğulları Hakkında Kaynaklar I	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	237-238
Hamitoğulları (Feleküddin Dündar)	Tahir Erdem	239-242
Isparta Çevresinin Hayvan ve Nebat Fosilleri	Hurşit Nazlı	242
Horzum Yörükleri	Fehmi Aksu	243-246
Bir Mektup II	İzzet Fahri	246-247
Geyik Avı	Ün	248

### 18. SAYI- EYLÜL 1935

Anadolu'da Harzem Göçmenleri	Hasan Fehmi Turgal	249-251
Hamitoğulları Hakkında Kaynaklar II	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	251-256

Yer Adlarının Ehemmiyeti	Hüseyin Namık Orkun	257-258
Folklor	Enver Behnan Şapolyo	259-261
Yer Adlarımız I	Fehmi Aksu	261-263
Kâtip	Naci Kum	263-264

### 19. SAYI- EKİM 1935

İki Belge	Neşet Köseoğlu	265-267
16'ncı Asırda Isparta İlinin Tarihsel ve Sosyal Durumunu Gösteren Bir Belge	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	268
Gülbaba	Tahir Erdem	268-271
Kapıkaya Öreni	Fehmi Aksu	271-273
Etnografya	Enver Behnan Şapolyo	273-275
Ispartalı Şair Nuri	Neşet Köseoğlu	276
Isparta (Şiir)	Salih Zeki Aktay	277
Gülsün'ün Düğünü	Naci Kum	277-278
Yer Adlarımız II	Fehmi Aksu	279-280

### 20. SAYI- KASIM 1935

On İki Asrın Yıldönümü	Necmi Sarı	281-284
Yılanlıoğlu Ali Ağa'nın İdamı Hakkında Birkaç Belge	Neşet Köseoğlu	285-286
Hamitoğulları Hakkında Kaynaklar III	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	286-289
Isparta Çevreni Tarihiyle İlgili Notlar	Tahir Erdem	290-292
On İki Asrın Yıldönümü	Necmi Sarı	293-296

### 21. SAYI- ARALIK 1935

Halkevi Müzesi	Fehmi Aksu	297-298
Üçüncü Selim Devrinin Islahatçısı Ispartalı Şeyhülislam Mustafa	Neşet Köseoğlu	299-303
Hamitoğulları Hakkında Kaynaklar IV	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	303-306
Âşık Lütüfî I	Sait Demirdal	306-311
Osman Zeybek	Naci Kum	311-312

### 22, 23 ve 24. SAYI- OCAK, ŞUBAT, MART 1936

Ün Üç Yaşına Girerken	Ün	313-316
Isparta'da Pansiyonlu Köy Okulları	Tahir Erdem	316-321
Isparta İli Çocuklarının Gelişme Durumu	Süleyman Telli	322-324
Yalvaç'ta Düğün Töreni	Naci Kum	324-326
Isparta Halkiyatı	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	326
Ayşe Destanı	Nuri Katırcıoğlu	327
Dağa Çıkan Batarya (Şiir)	Naim Aydosal	327
Atabeyli Bir İlim Adamı	Neşet Köseoğlu	328-331

Katircioğlu I	H.T.Dağlıoğlu ve N. Katircioğlu	331-334
Şarki Karaağaç Kitabeleri ve Mezar Taşları	Neşet Köseoğlu	334-336
Urgancılık	Hilmi Dilmen	336-337
Ün İçin Yazılanlar	Neşet Köseoğlu	337-344

### 3. CİLT

#### 25. SAYI- NİSAN 1936

Isparta'nın Büyük Günü	Ün	345-346
Isparta Demiryolunun Açılış Söylevleri	Ün	346-349
Gölcük'te Baharın İlk Akşamı (Şiir)	N. Aydosal	349
Isparta'da	Asım Us	350-352
Örnek Bir Halkevi	Nasuhi Baydar	352-353
Ün İçin (Şiir)	Bekir Türk	353
Kutlubey Camisi ve Vakfiyesi	Neşet Köseoğlu	354-355
Katircioğlu II	H.T.D. ve N. Katircioğlu	356-357
Karahaydaroğlu Mehmet I	Tahir Erdem	358-360
Keçiborlulu Bir Hattat	Neşet Köseoğlu	360

#### 26 ve 27. SAYI- MAYIS, HAZİRAN 1936

Finans	Kemal Ünal Turan	361-364
Isparta Kitabeleri ve Eski Eserleri I	Neşet Köseoğlu	364-369
Katircioğlu III	H.T.D. ve N.Katircioğlu	370-372
Karahaydaroğlu Mehmet II	Tahir Erdem	373-376
Baht Açmak	Etem Ertem	376-378
Derlemeler	Nuri Katircioğlu	379
Gülbaba İzerleri	Naci Kum	380-381
Gölde Mısralar (Şiir)	Bekir Türk	381

#### 28. SAYI- TEMMUZ 1936

Isparta Kitabeleri ve Eski Eserleri II	Neşet Köseoğlu	385-388
Karahaydaroğlu Mehmet III	Tahir Erdem	388-392
Geçmişte Isparta'da Aşiretler I	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	392-393
Yazma Kitaplar I	Fehmi Aksu	393-395
Isparta'da Doğum İnanları I	Etem Ertem	395-397
Ahmet Nuri	Naci Kum	398
Âşık Lütfi II	Sait Demirdal	399-400

#### 29. SAYI- AĞUSTOS 1936

Isparta Kitabeleri ve Eski Eserleri III	Neşet Köseoğlu	401-405
Asar Kalesi	Tahir Erdem	405-408

Yazma Kitaplar II	Fehmi Aksu	408-411
Isparta'da Doğum İnanları II	Etem Ertem	411-415
Üçüncü Türk Dili Kurultayı	Ün	415-416
Sevgilim (Şiir)	Bekir Türk	416
Bahar ve Yollar (Şiir)	N.Aydosal	416
<b>30. SAYI- EYLÜL 1936</b>		
Ispartalı Şair Nuri I	Neşet Köseoğlu	417-418
Esrari	Naci Kum	419-422
Isparta'da Doğum İnanları III	Etem Ertem	422-426
Uluborlu'da Güreş	Sait Demirdal	426-430
Geçmişte Isparta'da Aşiretler II	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	430-431
Sadrazam Halil Hamit Paşa	Hasan Fehmi Turgal	432
<b>31. SAYI- EKİM 1936</b>		
Mektepler Açılırken	Kemal Ünal Turan	433-434
Ispartalı Şair Nuri II	Neşet Köseoğlu	434-436
Geçmişte Isparta'da Aşiretler III	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	436-438
Isparta'da Mimar Sinan Eserleri	Fehmi Aksu	438-441
Isparta'da Doğum İnanları IV	Etem Ertem	441-445
Isparta'da Halıcılık	Fehmi Aksu	445-448
Güller, Güzeller Destanı	Nuri Katırcıoğlu	448
Çakıllarla Başbaşa (Şiir)	Bekir Türk	448
<b>32 ve 33. SAYI- KASIM, ARALIK 1936</b>		
Demokrasi Prensipleri Karşısında Vazifelerimiz	Nâzım Örensun	449-450
Yeni Ele Geçen Yılanlıoğluna Ait Birkaç Vesika	Neşet Köseoğlu	451-454
Isparta Coğrafyası I	Nâzım Örensun	455-459
Geçmişte Isparta'da Aşiretler IV	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	459-461
Isparta İli İlkokullarının Koruma Kurullarının 1935-1936 Yılında Gördüğü İşler	Süleyman Telli	461-463
Isparta'da Mahalli Oyunlar I	Adnan Demirtaş	464-465
Yalvaçlı Karakadı I	Seyfi Yalvacer	465-470
Çevremizde Söylenen Türkülerden I	Etem Ertem	471-472
Gurbette Akşam (Şiir)	Bekir Türk	472
<b>34. SAYI- OCAK 1937</b>		
Halk Terbiyesi	Nâzım Örensun	473-474
Eğridir Kitabeleri ve Mezar Taşları	Neşet Köseoğlu	474-478
Isparta Coğrafyası II	Nâzım Örensun	478-482
Isparta Mutasarrıf, Mütessellim ve Muhassılları I	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	482-484

Isparta İktisadiyatının Tarihsel Durumuna Bir Bakış I	Ömer Güllü	484-486
Isparta'da Mahalli Oyunlar II	Adnan Demirtaş	486-487
Yalvaçlı Karakadı II	Seyfi Yalvacer	488

### 35 ve 36. SAYI- ŞUBAT, MART 1937

Milli Ahlak ve Isparta	Nâzım Örensun	489-490
Karamanoğulları Tarihini Aydınlatan Yeni Belgeler	Tahir Erdem	490-493
Isparta Coğrafyası III	Nâzım Örensun	494-497
Yalvaç'ta Sen Pol'un Vâzı	Naci Kum	498-499
Isparta Mutasarrıf, Mütesellim ve Muhassılları II	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	500-504
Keçiborlu Kükürt Madenleri ve Fabrikası	Sait Demirdal	505-506
Isparta İktisadiyatının Tarihsel Durumuna Bir Bakış II	Ömer Güllü	507-508
Isparta'da Mahalli Oyunlar III	Adnan Demirtaş	508-509
Sünnet Düğünü	Etem Ertem	510-513
Ayrılıktan Sonra (Şiir)	Bekir Türk	513
Çevremizde Söylenen Türkülerden II	Etem Ertem	514

## 4. CİLT

### 37. SAYI- NİSAN 1937

Milli Terbiye	Nâzım Örensun	515-516
Hızır Bin Gölbeği	Hasan Fehmi Turgal	517
14'üncü Asırda Türk Diliyle Yazılmış Bir Eser ve Hızır Bin Gölbeği'ne Ait Bir Kitabe	Tahir Erdem	518-520
Isparta Coğrafyası IV	Nâzım Örensun	521-524
Geçmişte Isparta'da Aşiretler V	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	524-526
Ispartalı Hekim ve Cerrahlar	Fehmi Aksu	527-529
Isparta'da Tabaklık	Hilmi Dilmen	529-530
Isparta İktisadiyatının Tarihsel Durumuna Bir Bakış III	Ömer Güllü	531-532

### 38. SAYI- MAYIS 1937

Halkın Cumhuriyet Prensipleriyle Yaptığı Gönül Birliği	Nâzım Örensun	533
Aksak Timur'un Eğridir'i Zaptı	Hasan Fehmi Turgal	534
Hacı Kemal'e Dair	Fehmi Aksu	535-537
Isparta Coğrafyası V	Nâzım Örensun	538-541
Isparta Mutasarrıf, Mütesellim ve Muhassılları III	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	541-543



Isparta İktisadiyatının Tarihsel Durumuna Bir Bakış IV	Ömer Güllü	544-545
Eski Çağlarda Isparta'da Sanat ve Sanatkârlar I	Nuri Katırcıoğlu	545-547
Geçmiş Günlerde Okul Töreni	Etem Ertem	547-548
<b>39. SAYI- HAZİRAN 1937</b>		
Halk İçin Kitap	Nâzım Örensun	549-551
Isparta'nın Ekonomik Hayatıyla İlgili Tarihi Vesikalar I	Fehmi Aksu	552-556
Isparta Coğrafyası VI	Nâzım Örensun	556-557
Isparta Mutasarrıf, Mütesellim ve Muhassılları IV	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	558-560
Eski Çağlarda Isparta'da Sanat ve Sanatkârlar II	Nuri Katırcıoğlu	561-562
Günün Temaşası (Şiir)	Bekir Türk	562
Geçmiş Günlerde Isparta'da Düğün I	Etem Ertem	563-564
<b>40. SAYI- TEMMUZ 1937</b>		
Devlet, Köyler ve Köylülerimiz	Nâzım Örensun	565-566
Isparta'nın Ekonomik Hayatıyla İlgili Tarihi Vesikalar II	Fehmi Aksu	566-570
Isparta Coğrafyası VII	Nâzım Örensun	570-572
Isparta Mutasarrıf, Mütesellim ve Muhassılları V	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	572-574
Kıvılcımlar	Naci Kum	575-577
Geçmiş Günlerde Isparta'da Düğün II	Etem Ertem	578-580
<b>41. SAYI- AĞUSTOS 1937</b>		
Köylerimiz ve Öğretmenler Kanunu	Nâzım Örensun	581-582
Katırcıoğulları	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	582-585
Isparta Coğrafyası VIII	Nâzım Örensun	585-587
Çorakpınar ve Tota İçme Suları	Tahir Erdem	587-589
Gün Batarken (Şiir)	Bekir Türk	589
Isparta Ortaokulunun Tarihçesi I	Hilmi Dilmen	590-592
Atasözleri I	Nuri Katırcıoğlu	593-594
Geçmiş Günlerde Isparta'da Düğün III	Etem Ertem	594-596
<b>42. SAYI- EYLÜL 1937</b>		
30 Ağustos Zaferi	Nâzım Örensun	597
Hicri X' uncu, Miladi XVI' ncı Asırda Hamideline Ait Bazı Vesikalar I	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	598-600
Karahaydaroğlu ve Katırcıoğlu'na Dair Vesikalar I	Fehmi Aksu	601-604
Isparta Coğrafyası IX	Nâzım Örensun	604-606
Isparta Ortaokulunun Tarihçesi II	Hilmi Dilmen	606-609
Davras- Anamas- Eğirim –Gelincik Ana	Naci Kum	610-611

Atasözleri II	Nuri Katırcıoğlu	612
Geçmiş Günlerde Isparta'da Düğün IV	Etem Ertem	613-614
<b>43 ve 44. SAYI- EKİM, KASIM 1937</b>		
Türkiye Cumhuriyeti ve Türkiye'de Cumhuriyet	Nâzım Örensun	615-621
Isparta Coğrafyası X	Nâzım Örensun	622-624
Hicri X' uncu, Miladi XVI' ncı Asırda Hamideline Ait Bazı Vesikalar II	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	624-626
Katırcıoğluna Dair Vesikalar II	Fehmi Aksu	627-628
Atasözleri III	Nuri Katırcıoğlu	629
Isparta Ortaokulunun Tarihçesi III	Hilmi Dilmen	630-631
Büyük Zafer	Nâzım Örensun	632-636
Geçmiş Günlerde Isparta'da Düğün V	Etem Ertem	636-638
Aşk ve Çiçek Manileri I	Bekir Türk	638
<b>45 ve 46. SAYI- ARALIK 1937, OCAK 1938</b>		
Tasarruf ve Bu İhtiyacı Doğuran Âmiller	Nâzım Örensun	639-642
Isparta'da Hıristiyan Türklere Dair	Fehmi Aksu	643-646
Isparta Coğrafyası XI	Nâzım Örensun	647-649
Isparta'da Okuma İşleri	Hilmi Dilmen	649-651
Isparta Ortaokulunun Tarihçesi IV	Hilmi Dilmen	651-654
Onun Yolunda (Şiir)	Nakip	654
On Altıncı Asırda Isparta'nın İdari Vaziyetine Toplu Bir Bakış	Nâzım Örensun	655-658
Atasözleri IV	Nuri Katırcıoğlu	659-660
Isparta'nın Elli Altmış Yıl Önceki Türkülerinden	Nuri Katırcıoğlu	660
Geçmiş Günlerde Isparta'da Düğün VI	Etem Ertem	661-662
Aşk ve Çiçek Manileri II	Bekir Türk	662
<b>47. SAYI- ŞUBAT 1938</b>		
Halkevleri ve Orada Çalışanların Kanunu	Nâzım Örensun	663-666
Sicillere Göre Isparta'da Kaçkunluk Devri	Fehmi Aksu	667-669
Eğridir'de Hızır Bey Camisi	Tahir Erdem	670-672
Neler Yaptırdım? (Şiir)	Nakip	672
Isparta Coğrafyası XII	Nâzım Örensun	673-675
Şarki Karaağaç'ta Karatepe Mağarası	Ün	676-677
Geçmiş Günlerde Isparta'da Ramazan ve Bayram Âdetleri	Etem Ertem	678-680
Aşk ve Çiçek Manileri III	Bekir Türk	680
<b>48. SAYI- MART 1938</b>		
Sinan'ın Ölümünün 350' nci Yılı	Nâzım Örensun	681-685

Yılanlıoğullarına Dair Vesikalar I	Fehmi Aksu	685-689
Şaşırdım! (Şiir)	Nakip	689
Isparta Coğrafyası XIII	Nâzım Örensun	690-691
Hamitoğulları Tarihi (Feleküddin Dündar'ın Halefleri) I	Tahir Erdem	692-694
Isparta'ya Giriş	Müzeyyen Ağlarıcı	695-696
Aşk ve Çiçek Manileri IV	Bekir Türk	696

## 5. CİLT

### 49. SAYI- NİSAN 1938

23 Nisan	Nâzım Örensun	697-698
Yılanlıoğullarına Dair Vesikalar II	Fehmi Aksu	699-701
Hamitoğulları Tarihi (Feleküddin Dündar'ın Halefleri) II	Tahir Erdem	702-703
Aşk ve Çiçek Manileri V	Bekir Türk	703
Isparta Coğrafyası XIV	Nâzım Örensun	704-705
Isparta'da Nüfus	Müzeyyen Ağlarıcı	706-707
Asar Harabeleri	Etem Ertem	707-709
Ramazan Âdetleri	Etem Ertem	710-712
Yalvaç İlçe Merkezinde Söylenen Ninnilerden	Numan Yılmaz	712

### 50 ve 51. SAYI- MAYIS, HAZİRAN 1938

19 Mayıs 1919	Nâzım Örensun	713-715
Isparta Coğrafyası XV	Nâzım Örensun	715-717
Isparta İli İlkokullarının Himaye Heyetlerinin 1936-1937 Yılı İçindeki Faaliyet Bilançosu	Ün	718-719
Keçiborlu ve Kükürt	Sait Demirdal	720-723
Şarkılar	Bekir Türk	723
Esnaf Destanı	Nuri Katırcıoğlu	724-725
Bora- Fırtına	Naci Kum	726
Atasözleri V	Nuri Katırcıoğlu	727-728
Isparta'da Kır Gezintileri I	Etem Ertem	729-732

### 52 ve 53. SAYI- TEMMUZ, AĞUSTOS 1938

Güzel Ispartam	Nâzım Örensun	733-734
Sahilde Teselli (Şiir)	Bekir Türk	734
Isparta'mızda Temeli Atılmak Üzere Bulunan Yeni Bir Teşekkül Hakkında Düşündüklerimiz	Ömer Güllü	735-736
Isparta Coğrafyası XVI	Nâzım Örensun	736-737
Isparta- Kayseri Tarih Birliği	Naci Kum	738-739

Ölü Eczacı Emin Tekeli I	Hilmi Dilmen	739
Yağbasan- Yağbasan	Rıza Kutlutan	740-741
Köy Kalkınmasında Kültürün Rolü	Ömer Güllü	741-742
Isparta'da Kır Gezintileri II	Etem Ertem	742-743
Türk Dilinin Ana Hatları Hakkında Musahabe	Nazik Erik	744-750
Evlenme İşleri	Hilmi Dilmen	750

#### **54 ve 55. SAYI- EYLÜL, EKİM 1938**

Cumhuriyet'in On Beşinci Yıldönümü İdrak Edilirken	Nâzım Örensun	751-754
Onuncu Asırda Hamideli I	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	754-758
Yılanhoğullarına Dair Vesikalar III	Fehmi Aksu	758-766
Eczacı Emin Tekeli'nin Hayatı II	Hilmi Dilmen	767-769
Öğüt (Şiir)	Bekir Türk	770

#### **56 ve 57. SAYI- KASIM, ARALIK 1938**

Resmi Tebliğ	Ün	771
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin Resmi Tebliği	Ün	772
Sayın İnönü'nün Nutku	Ün	773
Sayın İnönü'nün Türk Milleti'ne Beyanatı	Ün	774
Atatürk İçin	Kemal Ünal Turan	775-776
Milli Şuurun Muhtevasında Yaşayan Kudret Atatürk	Nâzım Örensun	776-780
Ölmeyen Ölü	Şevket Aydın	780-781
Isparta'da 21/ 11/ 1938 Pazartesi Günü Ebedi Şefe Yapılan Tazim	Ün	782-783
Halkevi Önünde Hayri Yavru Tarafından Söylenen Nutuk	Ün	783-788
Remzi Ünlü'nün Nutku	Ün	789-792
Ömer Güllü'nün Nutku	Ün	792-797
Hakkı Dereli'nin Nutku	Ün	797-802
Bekir Türk'ün Nutku	Ün	802-804
Isparta'da Atatürk'e Ait Bir Hatıra	Ali Rıza Uysal	804-805
On Beş Baharın Son Hazanı	Rıza Kutlutan	806-808
Atam (Şiir)	Turgut Akkaş	808

#### **58. SAYI- OCAK 1939**

Isparta'da 1938-1939 Yılı Kültür Durumu I	Şevket Aydın	809-810
Onuncu Asırda Hamideli II	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	810-814
Yılanhoğullarına Dair Vesikalar IV	Fehmi Aksu	814-816
Arkeolojik Bakımdan Isparta İli	Naci Kum	817-818
Atasözleri VI	Nuri Katircioğlu	819-821

Ağa Pınarı	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	821-822
Isparta'nın İki Ninnisi	Nuri Katırcıoğlu	823-824

### 59. SAYI- ŞUBAT 1939

Isparta'da 1938-1939 Yılı Kùltür Durumu II	Şevket Aydın	825-826
Onuncu Asırda Hamideli III	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	826-829
Halil Ethem Eldem	Fehmi Aksu	830-832
Yazı Tekniği ve Tatbikatı	Fikri Aytaç	833-834
Miras Destanı	Nuri Katırcıoğlu	835-836
Ün Gecesi	Hilmi Dilmen	836-838
Atasözleri VII	Nuri Katırcıoğlu	838-840

### 60. SAYI- MART 1939

Isparta'da 1938-1939 Yılı Kùltür Durumu III	Şevket Aydın	841-842
Dördüncü Nis	Naci Kum	843
İki Mevlüt Duası	Nuri Katırcıoğlu	844
Taşirci Hacı Mehmet Feyzi I	Sait Demirdal	845-849
Atasözleri VIII	Nuri Katırcıoğlu	849-851
Köylü Miras Destanı Hakkında	Naci Kum	852-854
Yazı Metodu ve Esasları	Fikri Aytaç	854-856
Yedinci Yıldönümü (Şiir)	Naci Kum	856

### 61. SAYI- NİSAN 1939

Acıklı Bir Ziya	Ün	857-858
İbrahim Demiralay	Turgut Akkaş	859-860
İbrahim Demiralay	Sadri Ertem	860
Onuncu Asırda Hamideli IV	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	861-865
Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Isparta	Kemal Ünal Turan	865-866
Taşirci Hacı Mehmet Feyzi II	Sait Demirdal	866-868
Atasözleri IX	Nuri Katırcıoğlu	868-869
Kutlu Bir Hatıra	Naci Kum	870-872

## 6. CİLT

### 62 ve 63. SAYI- MAYIS, HAZİRAN 1939

Isparta'da 1938-1939 Yılı Kùltür Durumu IV	Şevket Aydın	873-874
15 Mayıs Tayyare Şehitleri İhtifali	Şevket Aydın	875-877
İbrahim Demiralay'a Ait Hatıralar	Kemal Ünal Turan	878-879
Miras Destanı ve Sevdai	Sait Demirdal	880-884
Eski, Yeni Dügün Şekilleri	Sadık Bilgiç	885
Atasözleri X	Nuri Katırcıoğlu	886-887

Gül Yurdu- Bahar (Şiir)	Rıza Kutlutan	887
Eşsiz Bir Mesire- Kızıldağ	Sadık Bilgiç	888-889
Bugünün İngilteresi I	Ali Rıza Uysal	890-893
Isparta'da Kır Kahveleri	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	893
Okullarda Kum İşleri	Süleyman Artun	894-896
Kiraz Bayramı (Şiir)	Nevzat Akleman	896

### **64 ve 65. SAYI- TEMMUZ, AĞUSTOS 1939**

Lozan'ın On Altıncı Yıldönümü	Kemal Ünal Turan	897-898
Gönen Eğitim Kursunda	Tevfik Tıgılı	898-902
İbrahim Demiralay	Kemal Ünal Turan	902-903
Onuncu Asırda Hamideli V	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	904-908
Sadrazam Halil Hamit Paşa'ya Dair	Fehmi Aksu	908-913
Kâtip Çelebi'nin Cihannüma Adlı Eserinde Isparta Vilâyeti	Kemal Ünal Turan	913-915
Isparta'mızda Hatay ve Lozan Günleri I	Ün	916-917
Bilmeceler	Nuri Katırcıoğlu	918
Atasözleri XI	Nuri Katırcıoğlu	919-920

### **66. SAYI- EYLÜL 1939**

30 Ağustos	Hayri Yavru	921
Isparta Tarih ve Coğrafyası Hakkında Notlar	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	922-924
Bir Dershanede 5 Sınıf Nasıl Yetiştirilir?	Hıfzırrahman Raşit Öymen	924-927
Böcüoğlu Süleyman Sami'nin Hayatı	Şefik Seren	927-930
Isparta'mızda Hatay ve Lozan Günleri II	Rıza Onaran	931-933
Atasözleri XII	Nuri Katırcıoğlu	934-935
30 Ağustos Akşamı (Şiir)	Naci Kum	935
Maniler I	Nuri Katırcıoğlu	936-938
Evliliğin Önemi	Sadık Bilgiç	938

### **7. CİLT**

### **67 ve 68. SAYI- EKİM, KASIM 1939**

Cumhuriyet Bayramının 16'ncı Yılı	Ün	939-944
Atamızın Ölümünün Yıldönümü	Ün	944-948
Ecel Utansın (Şiir)	Yekta Karamustafa	948-950
Gönen Eğitim Yetiştirme Kursu	Şevket Aydın	950-953
Böcüoğlu Süleyman Sami	Şefik Seren	953-956
Maniler II	Nuri Katırcıoğlu	957-958
Fassal Mustafa	Sait Demirdal	959-960

Atasözleri XIII	Nuri Katırcıoğlu	961-962
<b>69 ve 70. SAYI- ARALIK 1939, OCAK 1940</b>		
Türkiye'deki Zelzele Felâketi	Şevket Aydın	963-964
Isparta'da Kültür Hareketleri	Şükriye Güler	965-969
Talebenin Okul Dışı Faaliyeti	M. Yılmaz Tuzcu	969-973
Bugünün İngilteresi	Ali Rıza Uysal	974-976
Fassal Mustafa	Sait Demirdal	977-978
5 Sınıflı Köy Mektebi Öğretmeni Nasıl Yetiştirilir?	Hıfzırrahman Raşit Öymen	979-982
Ay İçindeki Olgular	Ün	982
<b>71 ve 72. SAYI- ŞUBAT, MART 1940</b>		
1938 Yılında Türkiye'de İlk Tedrisat	Şevket Aydın	983-988
Türk Kömürünün 109' uncu Yılı	Ün	989-990
Büyük Türk Şairi Yunus Emre Kimdir?	Raif Yelkenci	991-993
Isparta'ya (Şiir)	Hasan Göker	993
Vazife Tashihlerinde Esaslı Noktalar ve Kolaylıklar	Nuri Tütüncü	994-998
Ekmekçi Ayşesi	Sait Demirdal	999-1002
Maniler III	Nuri Katırcıoğlu	1002-1004
Sınıf ve Okul Kütüphaneleri ve Çocukta Okuma İtiyadını Nasıl Kazandırmalı I	Zehra Durlu	1005
Ay İçinde Olgular	Ün	1006
<b>73 ve 74. SAYI- NİSAN, MAYIS 1940</b>		
23 Nisan	Emine Kaynak	1007-1009
Hicri Onuncu Asırda Hamidilinde Arazi, Hâsılat, Nüfus ve Aşiretlerin Vaziyetleriyle Vergi Sistemleri I	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1009-1014
Kâmil Efendi	Sait Demirdal	1014-1016
Büyük Türk Şairi Yunus Emre Kimdir? II	Raif Yelkenci	1017-1021
Bezenme	Emine Kaynak	1021
Sınıf ve Okul Kütüphaneleri ve Çocukta Okuma İtiyadını Nasıl Kazandırmalı II	Zehra Durlu	1022-1025
Zemane Destanı	Nuri Katırcıoğlu	1026-1027
Evimizden Haberler	Ün	1027-1029
<b>75. SAYI- HAZİRAN 1940</b>		
19 Mayıs ve Gençlik Bayramı	Bekir Türk	1031-1033
Isparta'mızın İktisadi İhtiyaçlarından Üzümçüler Birliği	Ömer Güllü	1033-1034
Alanya Beyi Savcı Bey Oğlu Lütfi Bey'in Mezartaşı	Naci Kum	1035-1036

Uluborlu'da Eski Eserler I	Sait Demirdal	1037-1038
Yunus Emre, Âşık Paşa Değil Yunus Emre'dir!	Burhan Toprak	1039-1042
Örümleme	Emine Kaynak	1042
Müzik Hakkında	Ün	1043
İsmet İnönü'ne (Şiir)	Ömer Sağtekin	1043
Atasözleri XIV	Nuri Katırcıoğlu	1044-1045
Evimizden Haberler	Ün	1046
Şair Nedim'in Ruhuna (Şiir)	Ömer Lütfi Sağtekin	1046

### **76 ve 77. SAYI- TEMMUZ, AĞUSTOS 1940**

Nüfus Meselesi	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1047-1048
Anadolu Seyahati	Şükrü Akkaya	1049-1051
Hamit İline Ait Tarihi Notlar ve Vesikalar I	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1052-1054
Köy ve Köycülük	Ün	1055-1056
Isparta İlkokullarının Bu Sene Verdikleri Mezun Sayısı	Ün	1057
Yenişarlı Hoca Ragıp I	Rıza Kaynak	1058
Uluborlu'da Düğün Âdetleri	Sami Hekimci	1059-1060
Zehirli Harp Maddeleri	Mahmut Kıyıcı	1061-1068
Sel Destanı	Nuri Katırcıoğlu	1069
C.H.P. Isparta Halkevi'nde Açılan Kurslar	Ün	1070

### **78 ve 79. SAYI- EYLÜL, EKİM 1940**

Cumhuriyet'in On Sekizinci Yılına Girerken	Kemal Ünal Turan	1071-1072
Antalya Vilâyeti Tarihi	Naci Kum	1072-1073
Hamit İline Ait Tarihi Notlar ve Vesikalar II	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1074-1075
Abdi Paşa ve Vakfiyesi	Fehmi Aksu	1076-1079
Güney Yurt Halk Şairleri I	Ali Rıza Yalgın	1079-1081
Uluborlu'da Eski Eserler II	Sait Demirdal	1081-1082
Isparta İlinde Ziraat Durumu	Halit Atay	1082-1083
Yenişarlı Hoca Ragıp II	Rıza Kaynak	1084
Atasözleri XV	Nuri Katırcıoğlu	1085
Haberler	Ün	1086

### **80 ve 81. SAYI- KASIM, ARALIK 1940**

İnkılâpçılık- Muhafazakârlık	Turgut Akkaş	1087-1088
Hicri Onuncu Asırda Hamidilinde Arazi, Hasılat, Nüfus ve Aşiretlerin Vaziyetleriyle Vergi Sistemleri II	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1089-1092
Hüseyin Avni Paşa'ya Ait Bazı Hatıra ve Notlar	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1093-1102



Safiyüddin Oğlu Şah İsmail'e Niçin Hatayı Denilmiştir?	Naci Kum	1103-1106
Harp ve Sihat	Ali Rıza Kuyucu	1107-1108
Yenişarlı Hoca Ragıp III	Rıza Kaynak	1109-1111
Isparta (Şiir)	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1112
Gül Yurdunda Gölcük	Arslan Türkeş	1113-1114
Çakma	Emine Kaynak	1115
Baskın Destanı	Nuri Katırcıoğlu	1116-1117
Haberler	Ün	1118

### **82 ve 83. SAYI- OCAK, ŞUBAT 1941**

Isparta'da Gölcük'te Bir Tecrübe	Kemal Ünal Turan	1119-1120
Hicri Onuncu Asırda Hamidilinde Arazi, Hasılat, Nüfus ve Aşiretlerin Vaziyetleriyle Vergi Sistemleri III	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1121-1127
Anadolu Ziraat Yetiştirme Vaziyeti Isparta Vilâyeti	İhsan Abidin	1128-1129
Kınalızade Ali Çelebi'nin Mezarı Hakkında	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1130
Nüvizmatik Tetkikler	Celal Özelçi	1131-1133
Piri Mehmet Halife ve Kınalızade Damadı Abdüssemi Çelebi	Fehmi Aksu	1134-1136
Güney Yurt Halk Şairleri II	Ali Rıza Yalgın	1136-1139
Hasta Gönül (Şiir)	Mahmut Kıyıcı	1139
Isparta Meşahiri I	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1140-1142
Atasözleri XVI	Nuri Katırcıoğlu	1142
Nasrettin Hoca'ya Ait Notlar	İskender Fahrettin Sertelli	1143-1144
Nasrettin Hoca Hakkında	Cavit Aker	1144-1145
Isparta Meyveli Ağaçlar Fidanlığı	Hüsnü Işık	1146-1147
Bilmeceler	Nuri Katırcıoğlu	1148
Yüzük Oyunu	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1149-1150
Haberler	Ün	1150

### **84, 85 ve 86. SAYI- MART, NİSAN, MAYIS 1941**

Isparta	Baki Sühay Ediboğlu	1151-1153
Hicri Onuncu Asırda Hamidilinde Arazi, Hâsılat, Nüfus ve Aşiretlerin Vaziyetleriyle Vergi Sistemleri IV	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1154-1157
Yalvaç Adının Menşei Hakkında	Naci Kum	1158-1159
Atabey ve Atabey'in Tarihi	Mahmut Kıyıcı	1160-1162
Ceddimin Ruhuna İthaf	Mahmut Kıyıcı	1163
Güney Yurt Halk Şairleri III	Ali Rıza Yalgın	1164-1166
Uluborlu'da Eski Eserler III	Sait Demirdal	1167-1169

Isparta Kelimesinin Eski İmlamızda Yazılış Şekilleri	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1170-1171
Isparta'nın Methine Dair	Nuri Katırcıoğlu	1172
Ömrümüzün Törpüleri	Ali Rıza Kuyucu	1173-1174
Isparta Meşahiri II	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1175-1177
Ayıklanacak İtiyatlarımız	Ali Rıza Kuyucu	1178-1179
Atasözleri XVII	Nuri Katırcıoğlu	1180
Köylü (Şiir)	Turgut Akkaş	1181
Türk Askeri (Şiir)	Rıza Kaynak	1181
Isparta'da Atış Müsabakaları	Fikri Ayaç	1182-1183
Saadet- Felâket Telâkkisi	Turgut Akkaş	1184-1186
Boyanan Mezar	Ağlarcızade Mustafa Hakkı	1187-1190
Minasin'dan Ayazmana'ya Giderken	Ağlarcızade Mustafa Hakkı	1191-1193
Mühim Haberler	Ün	1194

## 8. CİLT

### 87, 88, 89 ve 90. SAYI- HAZİRAN, TEMMUZ, AĞUSTOS, EYLÜL 1941

Lozan- Montrö	Kemal Ünal Turan	1195-1196
Hicri Onuncu Asırda Hamidilinde Arazi, Hâsılât, Nüfus ve Aşiretlerin Vaziyetleriyle Vergi Sistemleri V	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1197-1202
İbni Batuta Seyahatnamesinde Isparta ve Eğirdir	Kemal Ünal Turan	1202-1203
Uluborlu'da Eski Eserler IV	Sait Demirdal	1204-1206
Isparta Maarif Tarihine Ait Mühim Bir Defter	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1206-1209
Isparta Suları ve Şadırvanları	Böcüzade Süleyman Sami	1210-1211
Eğridir Kazası	Sedat Kansu	1212-1213
Bir Münazara	Nazik Erik	1213-1215
Neşe- Hayat	Turgut Akkaş	1215-1216
Isparta Vilâyeti, Tarla Ziraatının Durumu	Kemal Gökçara	1217-1218
Ağlasun Gezisi	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1219-1224
Ağrus'un Tarihi	Mahmut Kıyıcı	1225-1228
Isparta Meşahiri III	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1229-1232
Isparta Vilâyetinin Coğrafi ve İktisadi Vaziyeti, İklimi	A. Talat Erten	1233-1235
Atasözleri XVIII	Nuri Katırcıoğlu	1236-1238
Eğridir'de Yazla	Celal Özelçi	1239-1240
Ayazma ve Ayazmana'da	Ağlarcızade Mustafa Hakkı	1240-1243
Ispartalı Bir Kahraman	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1244
Isparta Vesikaları	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1245-1255

**91- 96. SAYILAR- EKİM 1941-MART 1942**

Kültürde Ademi Merkeziyet	Z. Fahri Fındıkoğlu	1257-1258
Isparta'ya Ait Tarihi Kısa Notlar	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1258
Halkevleri'nin ve Odalarının Onuncu Yılı	Kemal Ünal Turan	1259
Hamit Livası Kanunnamesi	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1260-1262
Cin ve Kötü Göz	Naci Kum	1263-1264
Bir Münazara	Nuri Katırcıoğlu	1265-1266
Notlar ve İktibaslar	Kemal Ünal Turan	1267
Ağlasun Gezisi Hakkında	Tevfik Çakmakçı	1268-1269
Isparta'da Bağcılık	A. Talat Erten	1270-1272
Köyümden Geliyorum	Ağlarcızade Mustafa Hakkı	1273-1274
Isparta Tarihi Hakkında	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1275-1280
İstatistik Köşesi	Ün	1281-1284
Isparta'da Yağmur Duası	M. Halit Bayrı	1285-1287
Isparta'dan Renkler	Turgut Akkaş	1288-1289
Eğirdir Gölü	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1290-1299
Uluborlu'da Eski Eserler V	Sait Demirdal	1300
Isparta'da Halil Hamit Paşa Kütüphanesi	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1301-1303
Atabey'de Folklor Tetkikleri I	Mahmut Kıyıcı	1304
Atasözleri XIX	Nuri Katırcıoğlu	1305-1306
Hüseyin Avni Paşa	Salih Zeki Aktay	1307-1308
Anadolu Selçuk Tarihi	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1308-1309
Türkiye Maarif Tarihi	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1309-1310
Divanü Lûgati't-Türk	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1311
Osmanlı Devlet Teşkilatına Medhal	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1312-1313
Gaziantep Ağzında Atasözleri	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1313-1314
Bir Anonim Tarih-i Âl-i Osman	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1314-1315
Halkevi Çalışmaları	Ün	1316
Vesikalar I	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1317-1322

**9. CİLT****97 ve 98. SAYI- NİSAN, MAYIS 1942**

Yurt Sevgisinde Şuurlaşma ve İctimaileşme	Hüseyin Nail	1323-1325
Tek Kıymet	Kemal Ünal Turan	1325-1326
Yurttan Manzaralar	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1326-1330
Isparta Hakkında Birkaç Tarihi Vesika	Neşet Çağatay	1331-1333
Şarki Karaağaç Kazası	Böcüzade Süleyman Sami	1334-1338

Isparta'nın Halıları Gül Kokar (Şiir)	Zeki Ömer Defne	1339
Hamit Bey'in Adı Geçen Mühim Bir Vakfiye	M. Mes'ud Koman	1340-1341
Yaka Emir'de Dügün Âdetleri	M. Halit Bayrı	1342-1343
Vecizeler	Ün	1343
Beyazıdı Oğlu ve Arap Ağa Hikâyesi I	Ali Rıza Yalgın	1344-1346
Eski Eserler Hakkında Gereklı Bilgiler	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1346-1348
Atasözleri XX	Nuri Katırcıoğlu	1348-1350
Masal Hakkında I	Naki Tezel	1351-1354

### 99- 102. SAYILAR- HAZİRAN- EYLÜL 1942

Dil Bayramı- Dil Hareketleri	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1355-1357
Kayılı Gelin	Kemal Ünal Turan	1357-1358
Türk, Selçuk ve Kayı İsimleri Üzerine Bir Küçük Not	M. Mes'ud Koman	1359
Sagalassos	Naci Fikret Baştak	1360-1362
Sagalassus- Ağlasun Paraları	Seniha Sami	1363-1364
Isparta'dan Uzakta	Rüveyde Sinanoğlu	1365-1367
Ispartalı Âşık Seyrani	Naci Kum	1367-1370
Isparta Vilâyeti Göllerinden Beyşehir Gölü	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1371-1376
Burdur Gölü	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1376-1380
Gölcük	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1381
Hızırname'den Parçalar	Fehmi Aksu	1382
Eğridir'de Mimari Eserler ve Türbeler	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1383-1389
Isparta ve Çevresi İle İlgili Bazı Garp Kaynakları	Hamit Dereli	1390
Isparta İline ve Büyüklerine Dair Kısa Notlar	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1391-1393
Selâmiye Destanı	Eşref Ertekin	1394-1395
Bir Isparta Halısının Başına Gelenler	İskender Fahrettin Sertelli	1395-1397
Vecizeler II	Ün	1397
Atasözleri XXI	Nuri Katırcıoğlu	1398-1399
Beyazıtıoğlu ve Arap Ağa Hikâyesi II	Ali Rıza Yalgın	1399-1401
Maniler III	Nuri Katırcıoğlu	1402-1404
Hızır Bey Vakfiyesi	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1405-1406
Eğridir Gölü Ayağının Akıtılması	Kemal Ünal Turan	1406-1408
Halk Edebiyatından Parçalar	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1409-1410
Bibliyografya	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1410-1415
Çamaşırıcı Havva Ana	Ağlarcızade Mustafa Hakkı	1415-1418
Masal Hakkında II	Naki Tezel	1419-1421
Vesikalar II	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1422-1426

**103, 104 ve 105. SAYI- EKİM, KASIM, ARALIK 1942**

Milli Şef İsmet İnönü'nün Nutku	Ün	1427-1429
İnkılâp ve İrade	Turgut Akkaş	1430-1431
Isparta Yer Adlarından Tarihi İstihraçlar	Hüseyin Namık Orkun	1432-1433
Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı I	Hamit Dereli	1434-1435
XV' inci Asır Sonunda Isparta ve Havalisinin İktisadi ve İçtimai Bünyesi I	Neşet Çağatay	1436-1440
Uluborlu'da Bir Gün	Kemal Ünal Turan	1441-1442
Yalvaç'tan Ayrılırken (Şiir)	Adil Şükrü Akçaoğlu	1442
Ahmet Şükrü	Fehmi Aksu	1443-1446
Gurbet ve Sen (Şiir)	Muammer Ergun	1446
Hasret (Şiir)	Ali Yalçınkara	1446
Gülcü İsmail Efendi	Mithat Gülcü	1447-1448
Masal Hakkında III	Naki Tezel	1449-1451
İlk Şamar	Turgut Akkaş	1452-1453
Bir Mektup	Ekrem Turan	1453-1454
Birkaç Söz	Ün	1455
Akılsız Kurt	Bekir Türk	1456-1457

**106, 107 ve 108. SAYI- OCAK, ŞUBAT, MART 1943**

Birinci İnönü Zaferi Günlerinde Isparta	Kemal Ünal Turan	1459-1461
Tek Yol	Turgut Akkaş	1462-1463
Köy Enstitüsü (Şiir)	Osman Atasoy	1463
Türk'e Doğru	Turgut Akkaş	1464-1466
XV' inci Asır Sonunda Isparta ve Havalisinin İktisadi ve İçtimai Bünyesi II	Neşet Çağatay	1467-1470
Gül Diyarının Kızı (Şiir)	Şaban Tüzün	1470
Abdülmutî Çelebi	Fehmi Aksu	1471-1472
Uluborlu'da Eski Eserler VI	Sait Demirdal	1473-1474
Hisarardı Yalvaçlı Âlim ve Şair Şeyhi Hasan	Naci Kum	1475-1478
Çopur Ali	Sait Demirdal	1479-1484
Hüsnü Gür	A. Cevdet Akçinlioğlu	1485
Mahmut Esat	Sadi Irmak	1486-1487
Kapı Dağına	Necip Öngil	1488
Fıkralar	Nuri Katırcıoğlu	1489
Haberler	Ün	1490

**109, 110 ve 111. SAYI- NİSAN, MAYIS, HAZİRAN 1943**

Milli Şef'in Isparta'yı Şerefliendirmeleri ve Ün'e Yüce İltifatları	Kemal Ünal Turan	1493-1494
---	------------------	-----------

Yaşa Ün	Turgut Akkaş	1495-1496
Ün Mecmuası	Hüseyin Namık Orkun	1496-1498
Ün On Yaşına Girerken	Neşet Köseoğlu	1498-1501
Onuncu Yılında Ün	Neşet Çağatay	1501
Gönen Köy Enstitüsü	İhsan Kazandıoğlu	1502-1503
Yılanhoğullarına Dair Vesikalar	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1504-1509
Isparta'ya Bol Çiçek ve Işık Veren Sular	Kemal Ünal Turan	1510-1511
Isparta Vilâyetinin Zirai Durumu	Enver Zeynelgil	1512-1515
Hoş Geldin İnönü (Şiir)	Rıza Kaynak	1515
Isparta'da Hayvan Bakımı ve Islâhı	Hakkı Özmen	1516-1517
Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı II	Hamit Dereli	1518-1520
Atabey Methiyesi	Naci Kum	1520
Atabey'de Folklor Tetkikleri II	Mahmut Kıyıcı	1521-1522
Isparta'da Hariri Vakıfları	Fehmi Aksu	1523-1526
Komşu Kızı (Şiir)	Sait Demirdal	1526
Isparta'nın İmar Planı	Tevfik Çakmakçı	1527-1530
Isparta Halkevi'nin Bir Yıllık Çalışmasına Toplu Bir Bakış	Etem Ertem	1531-1535
Atasözleri XXII	Nuri Katircioğlu	1536-1537
Ben Bir Esürük Bülbülüm (Şiir)	Zeki Ömer Defne	1538

## 10. CİLT

### 112 ve 113. SAYI- TEMMUZ, AĞUSTOS 1943

Bir Öğüt Karşısında	Turgut Akkaş	1539-1540
Eğridir'de Bir Kurs	Kemal Ünal Turan	1541-1542
Isparta'da Türk Boyları	Hüseyin Namık Orkun	1543-1544
Dalboyunoğlu Vakfı	Fehmi Aksu	1544-1545
Seyrani'den Parçalar	Naci Kum	1546-1549
Gerali Türküsü	Ün	1549
XV' inci Asır Sonunda Isparta ve Havalisinin İktisadi ve İctimai Bünyesi III	Neşet Çağatay	1550-1557
Itri'nin Bir Manzumesi	Fehmi Aksu	1557
Selâmiye Destanı Hakkında	Naci Kum	1558-1560
Vesikalar ve Notlar I	Fehmi Aksu	1561-1562
Seyahati Kübra'da Isparta ve Mahalli Kıyafetler	Fehmi Aksu	1563-1564
Isparta Tabaklığının Geçmişi ve Geleneği	Ömer Güllü	1565-1566
Tabirler	Nuri Katircioğlu	1567-1568

Eski Narklar	Ün	1569-1570
<b>114 ve 115. SAYI- EYLÜL, EKİM 1943</b>		
Cumhuriyet'in Yirminci Yılı	Kemal Ünal Turan	1571-1572
Isparta Gölcük'ü	Kâzım Aydar	1573-1574
Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı III	Hamit Dereli	1575-1577
XV' inci Asır Sonunda Isparta ve Havalisinin İktisadi ve İçtimai Bünyesi IV	Neşet Çağatay	1578-1580
Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış I	Tevfik Tıǧlı	1581-1584
Şeyh Şikem Vakfıyesi	Fehmi Aksu	1585-1592
Isparta İli Şairleri Ali Ragıp	Nuri Katırcıoǧlu	1593-1595
Atabey'de Folklor Tetkikleri III	Mahmut Kızılcı	1596-1597
Selvi Ağacı (Şiir)	Mehmet Çakırtaş	1597
Isparta Yaylasına (Şiir)	Mehmet Çakırtaş	1597
Ispartalı Âşık Seyrani'nin Divanından	Ün	1598
<b>116 ve 117. SAYI- KASIM, ARALIK 1943</b>		
Isparta'da Sanat Okulu	Kemal Ünal Turan	1599-1600
Barla'da Çeşnigirpaşa Camii ve Eski Eserleri	Neşet Köseoǧlu	1601-1602
XV' inci Asır Sonunda Isparta ve Havalisinin İktisadi ve İçtimai Bünyesi V	Neşet Çağatay	1603-1605
Isparta'da Çulhacılık Hakkında Bir Vesika	Naci Kum	1605
Bir Bomba Olmak İsterim	Aǧlarcızade Mustafa Hakkı	1606
Vesikalar- Notlar II	Fehmi Aksu	1607-1609
Isparta Yaylasında (Şiir)	Mehmet Çakırtaş	1609
Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış II	Tevfik Tıǧlı	1610-1614
Prof. Ölsner ile Doçent Yüksek Mimar Kemal Ahmet Aru'nun Hazırladığı Isparta Şehri İmar Planı Raporu I	Ün	1615-1622
Ispartalı Katırcıoǧlu	Ahmet Refik	1623-1625
Yarım Asır Önce Isparta I	Sait Demirdal	1626-1627
Isparta Gölünde Akşam (Şiir)	Rıfat Çamlıdağ	1627
Gülyâğının Nef'i Beyanındadır	Kemal Ünal Turan	1628
Fatmacık, Kan, Kus!...	Rıza Kaynak	1629-1630
<b>118, 119 ve 120. SAYI- OCAK, ŞUBAT, MART 1944</b>		
İsmet İnönü'nün Yüksek Hitabesi	Ün	1630
On İkinci Yıl	Kemal Ünal Turan	1631-1632
Halkevimizin Çalışmaları	Ün	1633-1634
Isparta İmar Planı ve Tatbikatına Dair Düşünceler I	Kâzım Aydar	1635-1639

Eğirdir'de Yazla Zaviyesine Ait Bir Vesika	Neşet Köseoğlu	1640-1642
Timurlenk'in Eğirdir Seferi	Neşet Çağatay	1643-1646
Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı IV	Hamit Dereli	1647-1649
Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış III Dideban	Tevfik Tıgılı Kemal Ünal Turan	1650-1653 1654
Cenup İllerimizdeki Bazı Âdetler Kirve- Kirvelik ve Kalın Alma	Naci Kum	1655-1656
Poyraz'ın Oğlu Nasıl Evlendirilirdi?	Selahattin Ezen	1657-1658
Isparta'da Yemek Çeşitleri	Nezahat Özütürk	1658-1659
Prof. Ölsner ile Doçent Yüksek Mimar Kemal Ahmet Aru'nun Hazırladığı Isparta Şehri İmar Planı Raporu II	Ün	1660-1662

## 11. CİLT

### 121 ve 122. SAYI- NİSAN, MAYIS 1944

Ün On Bir Yaşına Girerken	Fehmi Aksu	1663
23 Nisan	Kemal Ünal Turan	1664-1665
Isparta Yaylasından Şiirler (Şiir)	Mehmet Çakırtaş	1665
Isparta İmar Planı ve Tatbikatına Dair Düşünceler II	Kâzım Aydar	1666-1667
Türkiye Halıları	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1668-1670
Maden Tetkik ve Arama Bakımından Isparta Çevresi	Kemal Ünal Turan	1670
Isparta'nın Tarihten Önceki Devrine Ait Tetkikler	Kurt Bittel	1671-1679
Yılanlıoğullarının Mezar Taşları ve Yazla Zaviyesi	Neşet Köseoğlu	1680-1681
Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış IV Halı (Şiir)	Tevfik Tıgılı Ün	1682-1686 1686
Yalvaçlı Ahmet Galip Keskin	Naci Kum	1687-1691
Afet	Mehmet Aldan	1692-1693
Eğirdir Gölünün Balıkları	Ün	1694

### 123 ve 124. SAYI- HAZİRAN, TEMMUZ 1944

Milli Şef'in 19 Mayıs Nutukları ve Erişilir Hedefimiz	Kemal Ünal Turan	1695
Isparta'da Bir Gün	Falih Rıfkı Atay	1696-1697
Isparta İmar Planı ve Tatbikatına Dair Düşünceler III	Kâzım Aydar	1697-1700
Isparta'ya Ait Tarihi Vesikalar	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1700-1702
Ön Tarihte Isparta Ovası Kültürü ve Yeni Buluntuları I	Tahsin Özgüç	1703-1708



Yılanlıoğlu'nun İki Vakfiyesi	Neşet Köseoğlu	1709-1711
Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı V	Hamit Dereli	1712-1714
Isparta'nın Mahalle Adları Üzerinde Bir Araştırma	Fehmi Aksu	1715-1719
Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış V	Tevfik Tıgılı	1719-1723
Kültür Hareketleri	Ün	1724-1726

### 125 ve 126. SAYI- AĞUSTOS, EYLÜL 1944

30 Ağustos Zaferi İle Getirdiği Sulhünün Eşsizliği	Kemal Ünal Turan	1727
Isparta İmar Planı ve Tatbikatına Dair Düşünceler IV	Kâzım Aydar	1728-1731
Romalılar Devrinde Uluborlu Sikkeleri	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1732-1734
Ön Tarihte Isparta Ovası Kültürü ve Yeni Buluntuları II	Tahsin Özgüç	1735-1738
Mehmet Paşa	Neşet Köseoğlu	1738-1740
Hüseyin Avni Paşa	Enver Özgen	1740-1742
Hamit Sancağı Köylerine Ait Bir Vesika	Neşet Çağatay	1743-1747
Yarım Asır Önce Isparta II	Sait Demirdal	1748-1749
Memleket Yazıları	Fehmi Aksu	1750
Isparta'nın Perisi (Şiir)	Sait Demirdal	1750
Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış VI	Tevfik Tıgılı	1751-1754
Gülsüm Abla	Mehmet Aldan	1755-1758

### 127 ve 128. SAYI- EKİM, KASIM 1944

Yirmi İkinci Yıla Girerken	Kemal Ünal Turan	1759
Dilimiz	Selahattin Ezen	1760-1762
Isparta'da Eski Türk, Rum ve Ermeni Mektepleri	Neşet Köseoğlu	1763-1765
Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı VI	Hamit Dereli	1767-1769
Keçiborlu	Kemal Ünal Turan	1770-1772
Isparta Türküsü	Turan Tütüncü	1772
İki Vakfiye	Fehmi Aksu	1773-1774
Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış VII	Tevfik Tıgılı	1775-1779
Kirazlardan Bal Akar (Şiir)	Ali Adnan Yalçınkara	1779
Isparta'ya 1942 Ağustos'undaki Seyahatin Raporu I	Ün	1780-1783
Isparta	Canip Sıtkı Şakiroğlu	1784-1785
Isparta'da Gülcülük	Fehmi Aksu	1787-1788
Dolu	Mehmet Aldan	1789
Cumhuriyet (Şiir)	Mehmet Çakırtaş	1790

**129 ve 130. SAYI- ARALIK 1944- OCAK 1945**

Hacı Dayı'dan İştittiklerimiz I	Kemal Ünal Turan	1791-1794
Keçiborlu	Cahit Beğenç	1795-1796
Seyyid Hacı Ali Paşa	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1797-1800
Isparta Köylerinde Haydaroğlu'nun Yakalanması	Enver Özgen	1801-1802
Atabey'e Hasret (Şiir)	Mahmut Kıyıcı	1802
Keçiborlu Kükürt Yatağı	Necdet Egeron	1803-1805
Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış VIII	Tevfik Tığlı	1806-1811
Isparta'ya 1942 Ağustos'undaki Seyahatin Raporu II	Ün	1812-1814
Üç Devirde Gördüklerimiz I	Böcüzade Süleyman Sami	1815-1816
Köy Enstitüsü Mezuniyet Töreni	Bekir Alpaslan	1817-1819
Mektup	Mehmet Aldan	1820-1822

**131 ve 132. SAYI- ŞUBAT, MART 1945**

Ün İçin	Ün	1823
Hacı Dayı'dan İştittiklerimiz II	Kemal Ünal Turan	1824-1827
Isparta İlinin Bayındırlık Eserleri ve Yeni Hükümet Konağı	Kâzım Aydar	1828-1832
Isparta Havzasının Morfolojik ve Jeolojik Yapısı	Fahriye Bayhan	1833-1836
Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı VII	Hamit Dereli	1836-1838
Isparta Şehri	Müzeyyen Ağlarıcı	1839-1843
Isparta'da Bağa Hastalığı	Ekrem Turan	1844
Üç Devirde Gördüklerimiz II	Böcüzade Süleyman Sami	1845-1849
İlimiz Halkevleri ve Halkodaları	Ün	1850-1852
Anışlar ve Notlar	Fehmi Aksu	1853-1854

**12. CİLT****133 ve 134. SAYI- NİSAN, MAYIS 1945**

Bir Mektup	Kemal Ünal Turan	1855-1857
Keçiborlu (Şiir)	Mehmet Çakırtaş	1857
Doktor Ahmet Süleyman Paşa	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	1858-1859
Su Siyasetimiz ve Isparta Çevresi	Ömer Liva Türkmen	1860-1861
Isparta'da Dişler	Ekrem Turan	1862
Keçiborlu Bağ Kükürdü ve Bağlarda Külleme	Mübin H. Onaran	1863-1864
Hamitoğulları	Müzeyyen Ağlarıcı	1865-1870
Katırcıoğlu'nun Affı	Enver Özgen	1871-1872
Üç Devirde Gördüklerimiz III	Böcüzade Süleyman Sami	1873-1876

Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış IX	Tevfik Tıǧlı	1877-1881
Cinaslı Meyveler Destanı ve Dillerde Dilber Destanı	Nuri Katırcıoğlu	1881-1884
<b>135 ve 136. SAYI- HAZİRAN, TEMMUZ 1945</b>		
Hacı Dayı'dan İşittiklerimiz III	Kemal Ünal Turan	1885-1888
Isparta, Burdur İlleri Çevresinde T.T.K. Adına 1944 Haziran'ında Yapılan Prehistorya Araştırmalarına Dair İlk Rapor	Şevket Aziz Kansu	1889-1905
Üç Devirde Gördüklerimiz IV	Böcüzade Süleyman Sami	1906-1908
Gül	Ali Sâti Ekinci	1909-1912
İki Mektup	İsmail Hakkı Örmeci	1912-1915
Mavi Geceler	Mehmet Aldan	1916
<b>137, 138 ve 139. SAYI- AĞUSTOS, EYLÜL, EKİM 1945</b>		
Cumhuriyet'in Yirmi İkinci Yılında	Kemal Ünal Turan	1917-1918
Aydoğmuş Türküsü	Nuri Katırcıoğlu	1918
Neslimin Kaderi	Agâh Yüce	1919
Hacı Dayı'dan İşittiklerimiz IV	Kemal Ünal Turan	1920-1921
Isparta (Şiir)	Mustafa Şerif Onaran	1921
Isparta'da İlköğretim Çalışmaları	Şadi Aral	1922-1923
Isparta Gülleri (Şiir)	Selahattin Çapçı	1923
Köy Türküsü	Nuri Katırcıoğlu	1923
Isparta İlinin İktisadi Kalkınmasını Temin Edecek Bir Teşebbüs	A. Rifat Haznedaroğlu	1924
Hamamdan Geliyor Türküsü	Nuri Katırcıoğlu	1924
Isparta İlinde Kurulan Zirai Kalkınma Birliği Münasebetiyle	Enver Zeynelgil	1925-1926
Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı VIII	Hamit Dereli	1926-1927
Aykaranlık Türküsü	Nuri Katırcıoğlu	1927
Ispartalı Hakkı'nın Bir Konferansı	Ün	1928-1930
Uzak Hatıralar, Uzak Köyler	Ağlarcızade Mustafa Hakkı	1930-1933
Minasın Mesiresi	Ağlarcızade Mustafa Hakkı	1933-1936
Denize Düşen Gelinin Türküsü	Nuri Katırcıoğlu	1936
Üç Devirde Gördüklerimiz V	Böcüzade Süleyman Sami	1937-1941
Evliya Çelebi ve Ispartalı Katırcıoğlu	Ekrem Turan	1941-1944
Yarının Isparta'sı	Ekrem Turan	1945-1946
İğdecik Türküsü	Nuri Katırcıoğlu	1946
Asker Türküsü	Nuri Katırcıoğlu	1946
Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış X	Tevfik Tıǧlı	1947-1948
Gül Ağacı- Nar Ağacı Türküsü	Nuri Katırcıoğlu	1948

Ak Gerdan Türküsü	Nuri Katırcıoğlu	1948
<b>140 ve 141. SAYI- KASIM, ARALIK 1945</b>		
Milli Şef'in Tarihi Nutku	Kemal Ünal Turan	1949-1952
Ölümünün VII. Yılında	Kemal Ünal Turan	1953-1955
Maya Temiz	Agâh Yüce	1955
Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı IX	Hamit Derele	1956-1957
Eğridir'de	Mehmet Aldan	1958
Isparta'da Bayındırlık Çalışmalarına Toplu Bir Bakış	Ün	1959-1960
Isparta'nın Keçiborlu Kükürtleri	Ün	1960
Böcüzade Süleyman Sami	Suat Seren	1961-1963
Dedemden Hatıralar I	Suat Seren	1964-1967
Batıyor muyuz !...	Turgut Akkaş	1968-1969
Bir Gece	Turgut Akkaş	1969-1970
Gelin Güvey Çocuk Oyununun Sebep Olduğu Mevsimsiz Bir Sevişme	M. Hazım Tapeyran	1971-1976
Isparta'nın Kahraman Bir Çocuğu	Ün	1977
Silistre Muhasarasına Gidiş	Ün	1978
Kinayeler	Nuri Katırcıoğlu	1979-1980
Dilekler	Nuri Katırcıoğlu	1980
<b>142, 143 ve 144. SAYI- OCAK, ŞUBAT, MART 1946</b>		
Halkevleri'nin On Dördüncü Yılında	Kemal Ünal Turan	1981-1982
Ev Bizim İçimizde	Agâh Yüce	1983
Halkevleri Çalışmaları	Ün	1984-1987
Âşıkpaşazade Tarihinde Hamideli	Şükrü Akkaya	1988-1990
Isparta'mızda İlkokul Öğretmenleri Arasında Bir Dayanışma Kurumu	Ömer Güllü	1991
Dedemden Hatıralar II	Suat Seren	1994-2003
Isparta'da On İki Yaşında Bir Heykeltıraş	M. Hazım Tapeyran	2004-2008
Dilekler	Nuri Katırcıoğlu	2008
Hatıra ve Hayaller	Mehmet Aldan	2009
Ispartalı Kara Emin	Baki Sühay Ediboğlu	2010-2012
İlençler	Nuri Katırcıoğlu	2012

**13. CİLT****145, 146 ve 147. SAYI- NİSAN, MAYIS, HAZİRAN 1946**

Halkevleri- Halkodaları ve C.H.P.	Kemal Ünal Turan	1983-1984
-----------------------------------	------------------	-----------

Yapılan Okullar, Evler	Şadi Aral	1984-1985
Ispartalı Sadrazam Halil Hamit Paşa	Enver Özgen	1985-1986
Seccade	M. Hazım Tapeyran	1987-1988
Pednelissus Karabavlu Harabeleri	Cevdet Yalvaç	1988-1989
Isparta (Şiir)	Behçet Kemal Çağlar	1989
Ankara'daki Ispartalı Öğrencilerin Toplantısı	Mehmet Aldan	1990-1991
Dedemden Hatıralar III	Suat Seren	1992-1994
Yayla Anadolu'nun Gücü	Kemal Ünal Turan	1994-1995
Isparta'nın İklimi	Umran Emin Çölgeçen	1995-1997
Bu Ne Hal (Şiir)	Mehmet Necati Öngay	1997
Halicının Odası	Mehmet Aldan	1998
Isparta Ağzının Fonetik Özellikleri I	Selahattin Ezen	1999
Dertlerimiz Sayılmaz Ki I	Nuri Katırcıoğlu	2000-2003
İman	Turgut Akkaş	2003-2004
Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış XI	Tevfik Tıgılı	2005-2006
Olmaz (Şiir)	Mehmet Necati Öngay	2006
Dini- İçtimai Bakımdan İmaret Vakıf Sistemi	Neşet Çağatay	2007-2008
Muhittin Oğlu Mehmet Muallimhanesi Vakfiyesi	Neşet Çağatay	2008-2009
Karşılaşma (Şiir)	Ümit Y. Oğuzkan	2009
Ağlarcızade'nin Hicviyeleri I	Ağlarcızade Mustafa Hakkı	2010-2011
Atasözleri XXIII	Nuri Katırcıoğlu	2012
İndeks	Ün	2013-2014

### **148, 149 ve 150. SAYI- TEMMUZ, AĞUSTOS, EYLÜL 1946**

Ferahlığa Doğru	Kemal Ünal Turan	2015-2016
Isparta Zirai Kalkınma Birliği'nin Amacı ve Başardığı İşler	Enver Zeynelgil	2016-2017
Isparta'da Seçimin Gerçek ve Hoş Tarafları	Ün	2018-2019
Zambaklı Savanağı'nda Sular	Kemal Ünal Turan	2020-2021
Folklor Araştırmaları	Sait Demirdal	2022-2024
Isparta İlinde Oğuz Boyları	Ün	2025
Karahaydaroğlu ve Katırcıoğlu	Ün	2026-2030
Nasıl Hacı Olurlardı?	Nuri Katırcıoğlu	2031-2034
Dertlerimiz Sayılmaz Ki II	Nuri Katırcıoğlu	2035-2039
Atasözleri XXIV	Nuri Katırcıoğlu	2039
Öz Türkçe Kelimeler I	Nuri Katırcıoğlu	2040-2042
Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış XII	Tevfik Tıgılı	2043-2050

### **151, 152 ve 153. SAYI- EKİM, KASIM, ARALIK 1946**

Ölümünün Sekizinci Yılında	Kemal Ünal Turan	2051-2052
----------------------------	------------------	-----------

Isparta Özlemi	Rüveyde Sinanoğlu	2053-2055
Isparta Tarihine Ait Kısa Notlar	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	2056-2057
Tetkik Gezisi Notlarım I	Naci Kum	2058-2061
Bizim İllerde Bahar (Şiir)	Reyhan Oğuz Harzem	2062
Kızıl Sevdalıya	Turgut Akkaş	2063
Bir Pazar Gezintisi	Kemal Ünal Turan	2064-2065
Şikari'nin Karamanoğulları Tarih'inde Isparta ve Çevresi	Ün	2066-2067
Isparta ve Çevresi Köylerine Genel Bir Bakış XIII	Tevfik Tıgılı	2068-2071
Dertlerimiz Sayılmaz Ki III	Nuri Katırcıoğlu	2071-2075
Ağlarcızade Mustafa Hakkı	Fehmi Aksu	2075
Değişen Çocuk	Mehmet Aldan	2076-2077
Öz Türkçe Kelimeler II	Nuri Katırcıoğlu	2077-2078

#### **154, 155 ve 156. SAYI- OCAK, ŞUBAT, MART 1947**

Halkevleri'nin On Beşinci Yıldönümünde	Kemal Ünal Turan	2079-2081
Isparta İline Ait Bazı Rakamlar	Ün	2081
Isparta İlinde Halkevleri Çalışmaları	Ün	2082-2084
Zirai Kalkınma Birliği	Ün	2085
Hamitoğulları	İbrahim Hakkı Konyalı	2086-2089
Ellisinde I	Kemal Ünal Turan	2089-2092
Egridir	Besim Darkot	2093-2097
Ispartalı Sadrazam Halil Hamit Paşa I	İsmail Hakkı Uzunçarşılı	2098-2104
Tetkik Gezisi Notlarım II	Naci Kum	2104-2107
Ayazma Hatıraları	Selahattin Ezen	2108
Maniler I	Yaşar Köksal	2109
Öz Türkçe Kelimeler III	Nuri Katırcıoğlu	2110
Türküler- Yakımlar I	Nuri Katırcıoğlu	2111-2114
Ağlarcızade'nin Hicviyeleri II	Ağlarcızade Mustafa Hakkı	2115-2117
İndeks	Ün	2118

#### **14. CİLT**

#### **157, 158 ve 159. SAYI- NİSAN, MAYIS, HAZİRAN 1947**

19 Mayıs	Kemal Ünal Turan	2119-2120
Isparta ve Yakınları Hakkında Yüz Yıl Önce Bir İngiliz'in Yazdığı Seyahat Kitabı X	Hamit Dereli	2121-2122
Isparta'da Ramazanlar I	Ağlarcızade Mustafa Hakkı	2123-2124
Hakkı Ağlarıcı'ya Ait Hatıralar	Ömer Güllü	2124-2125
Ellisinde II	Kemal Ünal Turan	2126-2128

Keçiborlu Kükürt İşletmesi	Kâzım Akyel	2129-2132
Gül Yurdu Gezisi	Tevfik Tıglı	2133-2134
Peştamal Kuşatma Töreni I	Nuri Katırcıoğlu	2135-2136
Ispartalı Sadrazam Halil Hamit Paşa II	İsmail Hakkı Uzunçarşılı	2137-2139
Şarkikaraağaç'ın Uğras Köyünde Miri Liva Derviş Bey Vakfı	Neşet Çağatay	2140-2142
Isparta Halkevi Çalışmaları	Ün	2143
Halkevlilerin Köy Gezisi	Ün	2144-2147
Öğrencilerime (Şiir)	Neşet Mülayim	2145
Isparta Ağzının Fonetik Özellikleri II	Selahattin Ezen	2146-2148
Öz Türkçe Kelimeler IV	Nuri Katırcıoğlu	2149-2150

### **160, 161 ve 162. SAYI- TEMMUZ, AĞUSTOS, EYLÜL 1947**

Lozan Antlaşması	Kemal Ünal Turan	2151-2152
Eğridir Gölü	A. Çınar	2153-2156
Türklerde Tarih ve Ay Adları	M. Şakir Ülkütaşır	2157-2160
Isparta'nın Bayındırlığı	Ömer Güllü	2160-2161
Ispartalı Sadrazam Halil Hamit Paşa III	İsmail Hakkı Uzunçarşılı	2162-2165
Maniler II	Yaşar Köksal	2165
Ellisinde III	Kemal Ünal Turan	2166-2168
Tetkik Gezisi Notlarım III	Naci Kum	2169-2171
Peştamal Kuşatma Töreni II	Nuri Katırcıoğlu	2172-2173
Isparta'da Ramazanlar II	Ağlarcızade Mustafa Hakkı	2174-2175
Türküler- Yakımlar II	Nuri Katırcıoğlu	2176-2179
Halkevleri Çalışmaları	Ün	2180-2181
Isparta Ağzının Fonetik Özellikleri III	Selahattin Ezen	2182

### **163, 164 ve 165. SAYI- EKİM 1947- HAZİRAN 1948**

Yıla Toplu Bir Bakış	Ün	2183
Eğridir Gölü	İsmail Habib Sevik	2184-2185
Ispartalı Sadrazam Halil Hamit Paşa IV	İsmail Hakkı Uzunçarşılı	2186-2187
Güller Diyarına Hasret (Şiir)	A. Mahir Çadırcıoğlu	2187
Böcüoğlu Süleyman Sami I	Osman Böcüoğlu	2188-2189
İkinci Türk Kooperatifçilik Kongresi Münasebetiyle	Turgut Akkaş	2190-2191
Kasaba ve Kırlarda Eski Güvenlik	Kemal Ünal Turan	2192-2194
Anadolu'nun Göller Bölgesi Coğrafyasında Isparta- Burdur	Besim Darkot	2195-2198
Köy Mektupları	Mehmet Aldan	2199
Isparta Ağzının Fonetik Özellikleri IV	Selahattin Ezen	2200-2202
Demokrasimiz Olgunluk Çağına Girenken	Turgut Akkaş	2203

Bir Gaflet	Kemal Ünal Turan	2204-2205
Cahit Caner'in Ölüm Yıldönümünde	Ömer Güllü	2205
Nağme (Şiir)	A. Mahir Çadircioğlu	2205
Bülbül Destanı	Nuri Katircioğlu	2206-2207
Hüseyin Avni Paşa I	Nuri Katircioğlu	2208-2210
Kiraz Bayramı	M. Ruhi Şen	2210
Isparta Halkevi'nin 1947 Yılı Çalışmasına Kısa Bir Bakış	Fikri Aytaç	2211-2212
Isparta Halkevi'nin 1948 Yılı İlk Altı Aylık Çalışmaları	Fikri Aytaç	2213-2214
<b>166, 167 ve 168. SAYI- TEMMUZ 1948- EYLÜL 1948</b>		
Altı Ayın Öz Bilançosu	Ün	2215
Isparta'yı Tanımak İçin	Hikmet Turhan Dağlıoğlu	2216-2218
Ispartalı Hakkı	T.I.	2218
Böcüoğlu Süleyman Sami II	Osman Böcüoğlu	2219-2220
Hüseyin Avni Paşa II	Nuri Katircioğlu	2221-2224
Halil Ethem	M. Şakir Ülkütaşır	2224-2226
Kağıda, Kaleme Dair	Kemal Ünal Turan	2227-2228
Antiokheia	Ün	2229-2230
Tetkik Gezisi Notlarım IV	Naci Kum	2231-2233
Isparta'da Gül, Gülyağı ve Tarihi	Hüsnü Işık	2234-2235
Bir Toplantının Sonu	Tarık Yunusoğlu	2235
Mevlit Töreni	Nuri Katircioğlu	2236-2238
Isparta Ağzının Fonetik Özellikleri V	Selahattin Ezen	2239-2240
Türkü	A. Mahir Çadircioğlu	2240
Zengi Yaylasında Kurulan Pazar	Ömer Ali Ertan	2241
Türk Dili I	S. Daver Binbaşoğlu	2242-2244
Isparta Halkevi'nin 1948 Temmuz, Ağustos ve Eylül Ayları Çalışmalarına Kısa Bir Bakış	Fikri Aytaç	2244-2245
<b>171 ve 172. SAYI- TEMMUZ, ARALIK 1949</b>		
Isparta ve Çevresinin 1949 Yılı Sonunda Kültür, Bayındırlık ve Ekonomi Hayatına Toplu Bir Bakış	Kemal Ünal Turan	2279-2283
Gölcük'ün Yeni Tüneli ve Kanalların Maliyeti	Kâzım Aydar	2283-2285
Gül Tarlalarından Halı Bahçelerine	Behçet Kemal Çağlar	2286-2287
Hüseyin Avni Paşa III	Nuri Katircioğlu	2288-2290
Isparta	M. Ali Somer	2291-2293
Isparta (Şiir)	Mustafa Şerif Onaran	2293
Isparta Tarihinin Anahatları	Bekir Türk	2294-2296
Göller ve Güller	Şükrü Toklutepe	2297-2298



İğdecik Köyü	Ali Rıza Yörükoğlu	2299-2302
Halk Hekimliği	Nuri Katırcıoğlu	2303-2304
Türk Dili II	S. Daver Binbaşıoğlu	2305-2309
Isparta Halkevi Çalışmaları	Fikri Aytaç	2309-2310

**Ek- 2: ÜN DERGİSİ'NDE YER ALAN KONFERANSLAR DİZİNİ**

<b>İSİM</b>	<b>CİLT</b>	<b>SAYI</b>	<b>SAYFA</b>
Kemal Ünal (Gülcülük)	1	8	119- 121
Nâzım Örensun (Büyük Zafer 30 Ağustos 1922)	4	43- 44	632- 636
Nâzım Örensun (Tasarruf ve Bu İhtiyacı Doğuran Âmiller)	4	45- 46	639- 642
Nâzım Örensun (Halkevleri ve Orada Çalışanların Kanunu)	4	47	663- 666
Nâzım Örensun (Sinan 'ın Ölümünün 350. Yılı)	4	48	681- 685
Nazik Erik (Türk Dilinin Ana Hatları Hakkında Musahabe)	5	52- 53	744- 750
Fikri Aytaç (Yazı Tekniği ve Tatbikatı)	5	59	833- 834
Fikri Aytaç (Yazı Metodu ve Esasları)	5	60	854- 856
Süleyman Artun (Okullarda Kum İşleri)	6	62- 63	894- 896
Şükriye Güler (Isparta'da Kültür Hareketleri)	7	69- 70	965- 969
M. Yılmaz Tuzcu ( Talebenin Okul Dışı Faaliyeti)	7	69- 70	969- 973
Nuri Tütüncü (Vazife Tashihlerinde Esaslı Noktalar ve Kolaylıklar)	7	71- 72	994- 998
Zehra Durlu (Sınıf ve Okul Kütüphaneleri ve Çocukta Okuma İtiyadını Nasıl Kazandırmalı I)	7	71- 72	1005
Emine Kaynak (23 Nisan)	7	73- 74	1007- 1009
Zehra Durlu (Sınıf ve Okul Kütüphaneleri ve Çocukta Okuma İtiyadını Nasıl Kazandırmalı II)	7	73- 74	1022- 1025
Baki Sühay Ediboğlu (Isparta)	7	84- 86	1151- 1153
S. Daver Binbaşıoğlu (Türk Dili I)	14	166- 168	2242- 2244
S. Daver Binbaşıoğlu (Türk Dili II)	14	171- 172	2305- 2309

**Ek- 3: ÜN DERGİSİ'NDE YAYIMLANAN FOTOĞRAFLAR DİZİNİ**

<b>FOTOĞRAF ALTI YAZISI</b>	<b>CİLT</b>	<b>SAYI</b>	<b>TARİH</b>	<b>SAYFA</b>
Isparta'da Sülü Bey Çeşmesi Kitabesi	1	2	Temmuz 1934	34
Atabey Medresesinin Cepheden ve Yandan Görünüşü	1	3	Ağustos 1934	48
Atabey Medresesinin Planı	1	3	Ağustos 1934	48
Burdur Camii Kebir Kitabeleri	1	4	Eylül 1934	56
Eğridir'in Yazla Mevkiinde Bulunan Mezar Taşları	1	4	Eylül 1934	57
Yıllankırkan Çeşmesi Kitabeleri	1	5	Ekim 1934	76
Sadiye Bukası Medresesi Kitabesi	1	5	Ekim 1934	77
Dündar Bey Medresesi Planı	1	8	Ocak 1935	124
Atabey Medresesinin Kapısı ve Üzerindeki Kitabesi	1	8	Ocak 1935	124
Ispartalı Mustafa Hakkı Ağlarcıoğlu	1	9	Şubat 1935	140
Karabavlu (Sütçüler) Harabeleri	1	9	Şubat 1935	140
Atabey Medresesi Mescit Mihrabı ve Mihrap Tezyinatı	1	9	Şubat 1935	141
Isparta'da Atatürk Anıtı	1	10-12	Mart 1935	
Isparta'dan Bir Bucak	1	10-12	Mart 1935	
Yüz Yıl Önce Isparta	1	10-12	Mart 1935	
Bugünkü Isparta'dan Bir Bucak	1	10-12	Mart 1935	
Isparta Çevresine Ait Bir Harita	1	10-12	Mart 1935	
Isparta'dan Bir Görünüş	1	10-12	Mart 1935	
Isparta'da Modern Kanaranın Dış Yüzü	1	10-12	Mart 1935	
Isparta Halı Fabrikasının Dışarıdan ve İçeriden Görünüşü	1	10-12	Mart 1935	
Isparta Halı Tezgahları	1	10-12	Mart 1935	
Satışa Çıkarılana Kadar Isparta Halıları Üzerinde Yapılan İşlemler	1	10-12	Mart 1935	
Isparta Debagat Fabrikası	1	10-12	Mart 1935	
Yenişar Çamlıkları	1	10-12	Mart 1935	
Isparta'da Gülyağı Fabrikası	1	10-12	Mart 1935	
Yüz Yıl Önce Ağlasun	1	10-12	Mart 1935	
Yüz Yıl Önce Eğridir	1	10-12	Mart 1935	
Yüz Yıl Önce Yalvaç Harabeleri	1	10-12	Mart 1935	
Eğridir Gölü	1	10-12	Mart 1935	
Uluborlu Kalesi Harabeleri	1	10-12	Mart 1935	

Bugünkü Uluborlu	1	10-12	Mart 1935	
Antalya Muallimleri ve Denizli Bisikletçileri Isparta Halkevi'nde	1	10-12	Mart 1935	
Denizli ve Isparta Halkevleri Bisikletçileri Isparta'da Atatürk Heykeli Önünde	1	10-12	Mart 1935	
Antalya Grup Birinciliklerini Kazanan Isparta Spor Bayrak Merasiminde	1	10-12	Mart 1935	
Isparta Halkevi'nin Sosyal Yardım Çalışmaları	1	10-12	Mart 1935	
Isparta Halkevi'nde Açılan Biçki ve Dikiş Sergisi	1	10-12	Mart 1935	
Akdağ ve Geyran Köyü	1	10-12	Mart 1935	
Davras Dağının Görünüşü	1	10-12	Mart 1935	
Dereboğazı Köfkeliği	1	10-12	Mart 1935	
Dereboğazı'nda Bir Çoban	1	10-12	Mart 1935	
Kapıkayanın Garbindeki Kısık Boğazı	1	10-12	Mart 1935	
Darıveren Çayının İlk Kaynakları	1	10-12	Mart 1935	
Isparta Aksu Vadisinde Güllübelen Çamlığı	1	10-12	Mart 1935	
Uluborlu'da Alaeddin Camisi Kitabesi	2	13	Nisan 1935	176
Uluborlu'da Muhittin Çeşmesi Kitabesi	2	13	Nisan 1935	176
Uluborlu'da Büyük Çeşme Kitabesi	2	13	Nisan 1935	177
Şuhut'ta Kubbeli Mescit Duvarında Bulunan Hamitoğlu Hızır Bey'e Ait Olduğuna İhtimal Verilen Kitabe	2	13	Nisan 1935	177
C.H.P. Genel Başkanı Kemal Atatürk	2	14	Mayıs 1935	
Koyungözü Vakıfnamesinin Aslını Gösteren Fotoğraf	2	16	Temmuz 1935	224
Yenişar Ormanları	2	17	Ağustos 1935	240
Yenişar Bademli'de Tol Harabelerinden Çıkan Mozaikler	2	17	Ağustos 1935	
Yenişar Bademli'de Bulunan Taş Kabartma Tezyinatı	2	17	Ağustos 1935	
Eğridir'de Dünder Bey Zamanında Yapılan Bir Esere Ait Kitabe	2	17	Ağustos 1935	
Kazasker Kınalızade Ali Çelebi'nin Mezar Taşı	2	17	Ağustos 1935	
Yenişar Bademli'de Bir Köy Tezgahı	2	17	Ağustos 1935	
Yenişar Bademli Köyünde Yapılan Kumaşlar	2	17	Ağustos 1935	
Dedegöl – Dippoyraz Dağı'nın Görünüşü	2	18	Eylül 1935	256
Dedegöl- Dippoyraz Dağının Eteklerindeki Gür Ormanlardan Bir Köşe	2	18	Eylül 1935	257
Bademli- Koçular Yolu Üzerinde Senit Belinden Bir Görünüş	2	18	Eylül 1935	257

Cumhurbaşkanımız Kemal Atatürk	2	20	Kasım 1935
Cumhurbaşkanımız Kemal Atatürk	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Şarki Karaağaç'ta Ulucami Kitabesi	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Şarki Karaağaç Zekeriya Camii Kitabesi	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Şarki Karaağaç'ta Hamam Duvarında Bulunan Kitabe	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Eğridir'de Basılmış Eski Paralar	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Isparta Çevresine Ait Eski Bir Harita	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Kapıkaya Harabeleri	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Isparta Çevresindeki Beş Futbol Takımı Atatürk Anıtı Önünde	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Eğridir'de Deniz Sporu	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Halkevi Temsillerinden "Şeriye Mahkemesi"	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Halkevi Temsillerinden "Kozanoğlu"	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Güneyce Köyünde Görülen Köylü Kıyafetlerinden Birer Tip	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Isparta'da Halıcılığı İlk Defa Kuran Etrelioğlu Mehmet	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Ispartalı Şair Mehmet Dizari	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Halkevi'nin Köy Tetkiklerine Ait Resimler	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Kapıkaya Harabesinde Bir Yapı	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Atabey Medresesinin Şimal Duvarında Görülen Miladi 1000 Tarihlerinde Bizanslılara Ait Bir Kitabe	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Halkevi Müzesinde Bulunan Eski Kalıntılardan	2	22-24	Ocak- Mart 1936
Vazife Kurbanı Öğretmen Merhum Mustafa Cengiz	3	25	Nisan 1936
Başbakanın Kendilerini Karşılaman Halka Daha Vagonlarında İken İltifatları	3	25	Nisan 1936
Başbakan Isparta'da Yüce Direktiflerini Verdiler	3	25	Nisan 1936
Başbakan Isparta İstasyonunda Kurdeleyi Keserken	3	25	Nisan 1936
Büyüklerimiz Isparta İstasyonuna Girelerken...	3	25	Nisan 1936
Başbakanın Isparta'da Buket Sunan Çocuğa İltifatları	3	25	Nisan 1936
Başbakan Keçiborlu'da	3	25	Nisan 1936
Kükürt Fabrikası İçinde Tetkikler	3	25	Nisan 1936
Ali Çetinkaya Başardıkları Yeni Demiryollarımız Üzerinde Açış Törenlerine Giderlerken	3	25	Nisan 1936

Büyüklerimiz Isparta ve Çevresinin de Bütün Yurtla Birlikte, Büyük Yaratıcıya ve Rejime Besledikleri Saygı ve Sevgileri Dinlerlerken	3	25	Nisan 1936	
Isparta ve Çevresinin Saygıları Sunulurken	3	25	Nisan 1936	
Hızır Abdal ve Sülübey Emlâkine Ait Su Tevziyatını Gösteren Vesika	3	26- 27	Mayıs-Haziran 1936	368
Hacı Kemal Kitabesi	3	26- 27	Mayıs-Haziran 1936	368
Atabey Medresesi Avlusundaki Mezarlıktan Getirilmiş Mermer Sandukanın Baş, Ayak ve Yan Tarafları	3	26- 27	Mayıs-Haziran 1936	369
Kanuni'nin Divanına Ait Cilt Kabı	3	28	Temmuz 1936	392
Divanın Müzehhep Başlığı	3	28	Temmuz 1936	392
Tefsiri Vasit Cilt Kabı	3	28	Temmuz 1936	393
Asar Kalesinde Bulunan Yazıtlardan İki Kopya	3	29	Ağustos 1936	409
Isparta'da Mimar Sinan'ın Yaptığı Eserlerden Birisi Firdevs Paşa Camii	3	31	Ekim 1936	440
Atabey'de Mimar Sinan'ın Yaptığı Eserlerden Birisi Burhaneddin Camii	3	31	Ekim 1936	441
Alanya'nın Oba Köyünde Güleğşan Camisine Ait Kitabe	3	35- 36	Şubat-Mart 1937	493
Eğridir'in Yazla Mezarlığında Bulunan Lâhit Kitabesi	3	35- 36	Şubat- Mart 1937	493
Eğridir'de Ağa Camisindeki Kitabe	4	37	Nisan 1937	523
Latince Doçenti Hamit Dereli	4	41	Ağustos 1937	588
Tayyare Mühendisi Muammer Aksan Su Mühendisi	4	41	Ağustos 1937	588
Tota'da Çorakpınar ve Pınar Başında Su Dolduran Köy Kadın ve Kızlarıyla Su Taşıyan Merkepleri ve Tulumları	4	41	Ağustos 1937	589
Tota Ormanlarından Bir Görünüş	4	41	Ağustos 1937	589
Şarki Karaağaç'ta Karatepe Mağarası	4	47	Şubat 1938	670
Eğridir'de Hızır Bey Camisi Minaresinin Cepheden Görünüşü	4	47	Şubat 1938	671
Eğridir'de Hızır Bey Camisi Minaresinin Kaidesini Teşkil Eden Kemer Kapı Üzerinde Bulunan Bir Kitabe	4	47	Şubat 1938	671
Aksu Üzerine Eski Zamanlarda Kurulan Zindan Köprüsünün Karşıdan Görünüşü	5	49	Nisan 1938	704
Zindan Önünde Bulunan Kabartma Heykellerden Biri	5	49	Nisan 1938	704
Eğridir'de Yazla'da Askeri Pavyonların Duvarları Arasında Bulunan Kitabe	5	49	Nisan 1938	705

Isparta Ortaokulu 19 Mayıs 1938 İdman Şenlikleri	5	50- 51	Mayıs- Haziran 1938	
Büyük Şef Kemal Atatürk	5	54- 55	Eylül- Ekim 1938	
Ebedi Şef Atatürk	5	56- 57	Kasım- Aralık 1938	
Ebedi Şef'in Cenaze Töreni Günü Isparta Halkevi Önünde Yapılan İhtifalden Bir Görünüş	5	56- 57	Kasım-Aralık 1938	786
Ebedi Şef'in Anıtı Önünde Remzi Ünlü Söylevini Söylerken	5	56- 57	Kasım- Aralık 1938	787
Ulu Önder Kendisini Karşıllayanlar Arasında	5	56- 57	Kasım- Aralık 1938	
Ulu Önder Komutanlık Binasından Çıkarken	5	56- 57	Kasım- Aralık 1938	
Ulu Önder Şerefine Verilen Şölende	5	56- 57	Kasım- Aralık 1938	
Ulu Önder Isparta'dan Ayrılırken	5	56- 57	Kasım- Aralık 1938	
Isparta Mebusu İbrahim Demiralay	5	61	Nisan 1939	858
İstiklal Mücadelesinde Demiralay Komutanı İbrahim Demiralay	5	61	Nisan 1939	860
Vali Tevfik Hadi Baysal Gönen Eğitim Kurumunun Talim Heyeti ve Namzetleri Arasında	6	64- 65	Tem.-Ağustos 1939	900
Vali Tevfik Hadi Baysal Eğitim Namzedi Yakup Horzum'la Konuşurken	6	64- 65	Tem.- Ağustos 1939	901
Vali Tevfik Hadi Baysal Köy Halkıyla Konuşurken	6	64- 65	Tem.- Ağustos 1939	901
Vali Tevfik Hadi Baysal Köylülerle Bir Arada	6	64- 65	Tem.- Ağustos 1939	901
Bir Sene Evvel 10 Kasım 1938'de Ebediyete İntikal Eden Sevgili Atatürk	7	67- 68	Ekim- Kasım 1939	
Alanya Beyi Savcı Bey Oğlu Lütfi Bey'in Mezar Taşı	7	75	Haziran 1940	1035
Yomutlu Obasında Sıkılğan Bir Gelin	7	78- 79	Eylül- Ekim 1940	1080
Hüseyin Avni Paşa	7	80- 81	Kasım- Aralık 1940	1093
Hüseyin Avni Paşa'nın Doğduğu Söylenen Ev	7	80- 81	Kasım- Aralık 1940	1094
Hüseyin Avni Paşa'nın Gelendos'daki Evi	7	80- 81	Kasım- Aralık 1940	1095
Ömer Fevzi, Hüseyin Avni, Derviş ve Abdülkerim Nadir Paşalar	7	80- 81	Kasım- Aralık 1940	1095
Hüseyin Avni Paşa'nın Kardeşinin Çocuk ve Torunları	7	80- 81	Kasım- Aralık 1940	1096
Hüseyin Avni Paşa'nın Mezarı	7	80- 81	Kasım- Aralık 1940	1097
Hüseyin Avni Paşa'nın Kızı Fatma Hanımın Mezarı	7	80- 81	Kasım- Aralık 1940	1098
Hoca Ragıp	7	80- 81	Kasım- Aralık 1940	1109
Isparta Meyve Ağaçları	7	82- 83	Ocak- Şubat 1941	1146

Isparta Fidanlığı	7	82- 83	Ocak- Şubat 1941	1147
Isparta- Ağlasun Yolu Üzerinde Ali Çetinkaya Çeşmesi ve Ağlasun Gezisine İştirak Edenler	8	87- 90	Haziran- Eylül 1941	1219
Ağlasun'da İlk Harabe	8	87- 90	Haziran- Eylül 1941	1220
Ağlasun Dağlarında Muhabere İçin Kullanılan Yerler	8	87- 90	Haziran- Eylül 1941	1221
Ağlasun Harabelerindeki Yerlerde Yatan Taşlardan Biri	8	87- 90	Haziran- Eylül 1941	1222
Ağlasun Harabeleri	8	87- 90	Haziran- Eylül 1941	1223
Ağlasun'da Harap Tiyatro Binası	8	87- 90	Haziran- Eylül 1941	1224
Eğirdir Gölünden Bir Manzara	8	91- 96	Ek.1941- Mart 1942	1296
Eğirdir Gölünde Adalar	8	91- 96	Eki. 1941-Mart 1942	1296
Eğirdir'e Giriş	8	91- 96	Eki.1941- Mart 1942	1297
Eğirdir'den Bir Görünüş	8	91- 96	Eki.1941-Mart 1942	1297
Atabey Medresesine Dair Olan Vesika	8	91- 96	Eki. 1941- Mart 1942	1320
Eğirdir'de Hızır Bey Camii Minaresinin Altındaki Bağlar Kitabesi	8	91- 96	Eki. 1941-Mart 1942	1320
Beşşehir Gölünden Bir Manzara	9	99- 102	Haziran- Eylül 1942	1379
Çopur Ali Sohbet Esnasında Kanun Çalıyor	9	106-108	Ocak- Mart 1943	1480
Hüsnu Gür	9	106-108	Ocak- Mart 1943	1485
Isparta Mebusluğunda İken Ölen Sayın Mahmut Esat	9	106-108	Ocak- Mart 1943	1486
Cumhurbaşkanı Milli Şef İsmet İnönü Gönen Köy Enstitüsünde Gönenli İki Kız Talebe İle Konuşurken	9	109-111	Nisan-Haziran 1943	
Milli Şef Isparta'da İnönü Bulvarında Kız Enstitüsüne Giderken	9	109-111	Nisan- Haziran 1943	
Milli Şef Isparta İstasyonunda Kendilerini Karşılayanlar Arasında	9	109-111	Nisan- Haziran 1943	1493
Milli Şef Isparta Halkevinden Çıkarlarken	9	109-111	Nisan-Haziran 1943	1494
Milli Şef Isparta İstasyonu Tribünlerinde	9	109-111	Nisan- Haziran 1943	1494
Gönen Köy Enstitüsü Merkez Konağı ve Bahçesi	9	109-111	Nisan- Haziran 1943	1502
Gönen Enstitüsü'nde Ziraat Faaliyeti	9	109-111	Nisan- Haziran 1943	1503
Isparta Şehrinin İmar Planı	9	109-111	Nisan- Haziran 1943	1528
Isparta Halkevi Binası	9	109-111	Nisan- Haziran 1943	1531
Isparta Halkevi Resim Kursundan Bir Görünüş	9	109-111	Nisan- Haziran 1943	1532
Isparta Halkevi'ndeki Kurslardan Diğer Bir Görünüş	9	109-111	Nisan-Haziran 1943	1533
Halkevi Fransızca Kursu	9	109-111	Nisan-Haziran 1943	1534



Halkevi Temsil Kolu Bir Temsilden Sonra	9	109-111	Nisan-Haziran 1943	1535
Kırmızı Isparta Vazoları	11	121-122	Nisan-Mayıs 1944	1675-1679
Isparta Kız Enstitüsünün Verimli Çalışmalarını Gösteren Bu Yıllık Sergisi	11	123-124	Haz.-Temmuz 1944	1724-1726
Uluborlu Paraları	11	125-126	Ağustos- Eylül 1944	1733
Isparta	11	127-128	Ekim- Kasım 1944	1786
Isparta Gülyağı Fabrikası	11	127-128	Ekim- Kasım 1944	1787
Isparta'da Gül Bahçeleri	11	127-128	Ekim- Kasım 1944	1788
Isparta Hükümet Konağı Doğu Yönü	11	131-132	Şubat- Mart 1945	1830
Isparta Hükümet Konağı Batı Yönü	11	131-132	Şubat- Mart 1945	1831
Doktor Ahmet Süleyman Paşa	12	133-134	Nisan- Mayıs 1945	1858
Baradiz Mezolitik İstasyonu	12	135-136	Haz.-Temmuz 1945	1897
A Yarması	12	135-136	Haz.- Temmuz 1945	1897
B Yarması	12	135-136	Haz.-Temmuz 1945	1898
C Kuyusu	12	135-136	Haz.-Temmuz 1945	1900
Kapalı İn	12	135-136	Haz.-Temmuz 1945	1902
Koca İn	12	135-136	Haz.-Temmuz 1945	1902
Bozanönü Mağaraları ve Kır Dağı	12	135-136	Haz.-Temmuz 1945	1903
Bozanönü ve Senirce Çevresini Basan Sular	12	135-136	Haz.-Temmuz 1945	1903
Ağlarcızade Mustafa Hakkı, Kundakçızade Mehmet Nuri ve Tütüncüzade Mehmet Ali	12	137-139	Ağustos-Ekim 1945	1928
Böcüzade Süleyman Sami	12	140-141	Kasım-Aralık 1945	1961
Keçiborlu Halkevi'nin Yandan Görünüşü	12	142-144	Ocak- Mart 1946	1987
Ankara'daki Ispartalı Öğrencilerin Toplantısı	13	145-147	Nisan- Haziran 1946	1990
Bahçelerde Gül Derleyen Kızlar	13	151-153	Ekim-Aralık 1946	2053
Ağlarcıoğlu Ispartalı Hakkı	13	151-153	Ekim-Aralık 1946	2075
Isparta Halkevlileri 15. Yıldönümünü Kutladıktan Sonra	13	154-156	Ocak-Mart 1947	2082
Atabey Halkevi Temsil Kolu	13	154-156	Ocak-Mart 1947	2083
Atabey Halkevlileri Maç Yaparken	13	154-156	Ocak-Mart 1947	2084
Eğridir Gölü	13	154-156	Ocak- Mart 1947	2093
Eğridir Selçuk Medresesinin Kapısı	13	154-156	Ocak- Mart 1947	2094
Eğridir Selçuk Medresesinin İçi	13	154-156	Ocak- Mart 1947	2095
Eğridir Gölü	13	154-156	Ocak- Mart 1947	2096
Eğridir Kalesi	13	154-156	Ocak-Mart 1947	2097
Halkevi Resim Sergisi	14	157-159	Nisan-Haziran 1947	2143
Bir Gezi	14	157-159	Nisan-Haziran 1947	2144
Halkevliler Geresin Köylüleri Arasında	14	157-159	Nisan-Haziran 1947	2146

Lozan Antlaşmasını İmzalayan Devletleri Murahhasları	14	160-162	Temmuz-Eylül 1947	2152
Eğridir Gölü	14	160-162	Temmuz-Eylül 1947	2153
Isparta Halkevlileri Köy Gezisinde	14	163-165	Haziran 1948	2213

#### Ek- 4: ÜN DERGİSİ'NDE YER ALAN ŞİİRLER DİZİNİ

ŞAİR ADI	ŞİİR ADI	CİLT SAYI	SAYFA
Atasoy, Osman	Köy Enstitüsü	9 106- 108	1463
Akçaoğlu, Adil Şükrü	Yalvaç'tan Ayrılırken	9 103- 105	1442
Akkaş, Turgut	Atam	5 56- 57	808
	Köylü	7 84- 86	1181
Aktay, Salih Zeki	Isparta	2 19	277
Akleman, Nevzat	Kiraz Bayramı	6 62- 63	896
Avni, Rıza	Hız	1 6	96
Aydosal, Naim	Dağa Çıkan Batarya	2 22- 24	327
	Gölcük'te Baharın İlk Akşamı	3 25	349
	Bahar ve Yollar	3 29	416
Çadircioğlu, A.Mahir	Güller Diyarına Hasret	14 163- 165	2187
	Nağme	14 163- 165	2205
Çağlar, Behçet Kemal	Isparta	13 145- 147	1989
Çakırtaş, Mehmet	Selvi Ağacı	10 114- 115	1597
	Isparta Yaylasına	10 114- 115	1597
	Isparta Yaylasında	10 116- 117	1609
	Isparta Yaylasından Şiirler	11 121- 122	1665
	Cumhuriyet	11 127- 128	1790
	Keçiborlu	12 133- 134	1857
Çamlıdağ, Rıfat	Isparta Gölünde Akşam	10 116- 117	1627
Çapçı, Selahattin	Isparta Gülleri	12 137- 139	1923
Dağlıoğlu, H. Turhan	Isparta	7 80- 81	1112
Defne, Zeki Ömer	Isparta'nın Halıları Gül Kokar	9 97- 98	1339
	Ben Bir Esürük Bülbülüm	9 109- 111	1538
Demirdal, Sait	Komşu Kızı	9 109- 111	1526
	Isparta'nın Perisi	11 125- 126	1750
Ergun, Muammer	Gurbet ve Sen	9 103- 105	1446
Göker, Hasan	Isparta'ya	7 71- 72	993
Harzem, Reyhan Oğuz	Bizim İllerde Bahar	13 151- 153	2062
Hüsnü, Şefik	On Yıldan Sonra	1 5	72
	Halkevi	1 6	96
Karamustafa, Yekta	Ecel Utansın	7 67- 68	948- 950
Kaynak, Rıza	Türk Askeri	7 84- 86	1181
	Hoş Geldin İnönü	9 109- 111	1515

Kıyıcı, Mahmut	Hasta Gönül	7	82- 83	1139
	Atabey'e Hasret	11	129- 130	1802
Kum, Naci	Yedinci Yıldönümü	5	60	856
	30 Ağustos Akşamı	6	66	935
Kutlutan, Rıza	Gül Yurdu- Bahar	6	62- 63	887
Mülayim, Neşet	Öğrencilerime	14	157- 159	2143
Nakip	Onun Yolunda	4	45- 46	654
	Neler Yaptırdın?	4	47	672
	Şaşırdım!	4	48	689
Oğuzkan, Ümit Y.	Karşılaşma	13	145- 147	2009
Onaran, Mustafa Şerif	Isparta	12	137- 139	1921
	Isparta	14	171- 172	2293
Öngay, Mehmet Necati	Bu Ne Hal	13	145- 147	1997
	Olmaz	13	145- 147	2006
Sağtekin, Ömer Lütfi	İsmet İnönü'ne	7	75	1043
	Şair Nedim'in Ruhuna	7	75	1046
Şehit Oğlu	Nesin	1	1	3
Tosun, Memduh	Armağan	1	10- 12	155
Türk, Bekir	Ün İçin	3	25	353
	Gölde Mısıralar	3	26- 27	381
	Sevgilim	3	29	416
	Çakıllarla Baş başa	3	31	448
	Gurbette Akşam	3	32- 33	472
	Ayrılıktan Sonra	3	35- 36	513
	Günün Temaşası	4	39	562
	Gün Batarken	4	41	589
	Sahilde Teselli	5	52- 53	734
	Öğüt	5	54- 55	770
Tüzün, Şaban	Gül Diyarının Kızı	9	106- 108	1470
Ün	Halı	11	121- 122	1686
Ültay, Emrullah	Köyümün Türküsü	1	10- 12	155
Yalçınkara, Ali Adnan	Hasret	9	103- 105	1446
	Kirazlardan Bal Akar	11	127- 128	1779

**Ek- 5: ÜN DERGİSİ'NDE YER ALAN NUTUKLAR DİZİNİ**

<b>İSİM</b>	<b>CİLT</b>	<b>SAYI</b>	<b>SAYFA</b>
Başbakan İsmet İnönü'nün Isparta'daki Nutku	3	25	345
Isparta Demiryolu Açılış Töreninde Isparta Valisi Fevzi Daldal'ın Nutku	3	25	346- 347
Isparta Demiryolu Açılış Töreninde Isparta Milletvekili Mükerrerem Karaağaç'ın Nutku	3	25	347
Isparta Demiryolu Açılış Töreninde Isparta Milletvekili Kemal Ünal Turan'ın Nutku	3	25	348- 349
Isparta Demiryolu Açılış Töreninde Halkevi Adına Öğretmen Bekir Türk'ün Nutku	3	25	349
T.B.M.M. tarafından Cumhurbaşkanlığına Getirilen İsmet İnönü'nün 11 Kasım 1938'de Verdiği Nutuk	5	56- 57	773
Atatürk'ün Cenaze Töreni Günü Isparta Halkevi Önünde Öğretmen Hayri Yavru Tarafından Söylenen Nutuk	5	56- 57	783- 788
Atatürk'ün Cenaze Töreni Günü Atatürk Anıtı Önünde Isparta Halkevi Başkanı Remzi Ünlü Tarafından Söylenen Nutuk	5	56- 57	789- 792
Atatürk'ün Cenaze Töreni Günü Öğretmen Ömer Güllü Tarafından Söylenen Nutuk	5	56- 57	792- 797
Atatürk'ün Cenaze Töreni Günü Belediye Muhasebecisi Hakkı Dereli Tarafından Söylenen Nutuk	5	56- 57	797- 802
Atatürk'ün Cenaze Töreni Günü Öğretmen Bekir Türk Tarafından Söylenen Nutuk	5	56- 57	802- 804
Ün Dergisinin Beşinci Yılına Kutlamak İçin Isparta Halkevi'nde Öğretmen Hilmi Dilmen Tarafından Söylenen Nutuk	5	59	836- 838
İbrahim Demiralay'ın Cenaze Töreni Günü Hakkı Dereli'nin Verdiği Nutuk	5	61	858
15 Mayıs Tayyare Şehitleri Töreninde Teğmen Hanefi Tarafından Söylenen Nutuk	6	62- 63	875- 876
15 Mayıs Tayyare Şehitleri Töreninde Hayri Yavru Tarafından Söylenen Nutuk	6	62- 63	876- 877
15 Mayıs Tayyare Şehitleri Töreninde Hakkı Dereli Tarafından Söylenen Nutuk	6	62- 63	877
Hatay'ın Türkiye'ye Katılışı Dolayısıyla Hayri Yavru Tarafından Söylenen Nutuk	6	64- 65	916- 917
Hatay'ın Türkiye'ye Katılışı Dolayısıyla Rıza Onaran Tarafından Söylenen Nutuk	6	66	931- 933

Cumhuriyet Bayramının 16. Yıldönümü Münasebetiyle Hayri Yavru'nun Verdiği Nutuk	7	67- 68	939- 940
Isparta Halkevi Açılış Töreninde Ömer Güllü Tarafından Söylenen Nutuk	7	67- 68	940- 941
Tribünün Temel Atma Töreninde Öğretmen Adnan Demirtaş Tarafından Söylenen Nutuk	7	67- 68	941- 942
Isparta Su Tesisatının Açılışında Hakkı Dereli Tarafından Söylenen Nutuk	7	67- 68	942- 944
Atatürk'ün Ölüm Yıldönümünde Öğretmen Kemal Akgün Tarafından Söylenen Nutuk	7	67- 68	944- 948
Milli Şef Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün T.B.M.M.'nin 6. Seçim Devresinin 4. Toplanma Yılına Açış Nutku	9	103- 105	1427- 1429
Milli Şef'in Tarihi Nutku	12	140- 141	1949- 1952
İsmet İnönü'nün 19 Mayıs Nutukları	14	157- 159	2119- 2120

## **Ek- 6: HALKEVLERİ VE HALKEVLERİ DERGİLERİ ÜZERİNE YAPILAN TEZLER**

- AKYOL, Yaşar, **İzmir Halkevi**, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İzmir, 1993 (Danışman: Prof. Dr. Ergun Aybars).
- ARIGÜMÜŞ, Gülgün Güven, **Ülkü Dergisi**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara, 1981.
- AZCAN, İbrahim, **Halkevleri ve Trabzon Halkevi Örneği**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, İnkılâp Tarihi Enstitüsü Müdürlüğü, Ankara, 1999 (Danışman: Prof. Dr. Mesut Çapa).
- BERKER, İsmet Esra, **Cumhuriyet Dönemi Halkevi Dergiciliğine Bir Örnek: 19 Mayıs Dergisi**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İstanbul, 2002 (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Işıl Çakan).
- ÇALIK, Funda, **Halkevi Dergiciliğine Bir Örnek- Kayseri Halkevi Neşriyatı: Erciyes**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İstanbul, 2003 (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Işıl Çakan).
- EKİYOR, Cemil, **Uludağ Dergisindeki Edebi Metinlerin İncelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 1998 (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Alev Sınar).
- GÜRPINAR, Selvi, **1932-1945 Yılları Halkevi Tarihçesi, Adana Halkevi ve Çıkarıldığı Dergilerin Değerlendirilmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1998 (Danışman: Doç. Dr. Özkul Çobanoğlu).
- GÜMÜŞOĞLU, Firdevs, **Kemalist Toplum Modelinde Ülkü Dergisinin Yeri**, Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003 (Danışman: Prof. Dr. Esin Küntay).
- Lİ, Pei Lin, **Ülkü (1933-1950) Dergisinin Sistemik Taraması**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2001 (Danışman: Prof. Dr. Olcay Öneray).

- ODABAŞ, Ali, **Muğla Halkevi**, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla, 2003.
- OR, Melda, **Zonguldak Halkevi'nden İzlenimler: Karaelmas Dergisi**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İstanbul, 2002 (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Aynur Soydan).
- ORAL, Mustafa, **Ülkü Dergisinin Türk Düşünce Hayatındaki Yeri**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995 (Danışman: Doç. Dr. Kurtuluş Kayalı).
- ÖRSEL, Füsün, **Fikirler Dergisi Bibliyografyası**, Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İzmir, 1981.
- ÖZMEN, Müge, **The Activites of the Peoples House of Eminönü and Its Review: Yeni Türk**, Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İstanbul, 1994 ( Danışman: M. Lütfullah Karaman).
- SEL, Ayşe Türkkan- Celil Denктаş, **Halk Bilgisi Haberleri Dergisinin Biçim ve İçerik Yönünden İncelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara, 1981.
- SÜNTER, Nadire Emel, **Konya Halkevi ve Eğitim Faaliyetleri (1932-1951)**, Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2004 (Danışman: Doç. Dr. Durmuş Yılmaz).
- ŞAHİN, Feyza Kurnaz, **Afyon Halkevi ve Faaliyetleri**, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 2004 (Danışman: Prof. Dr. Adnan Şişman).
- ŞEN, Müslime, **Manisa Halkevi'nin Çalışmaları ve Dergileri**, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İzmir, 1992 (Danışman: Prof. Dr. Zeki Arıkan).
- TAZEGÜL, Murat, **Modernleşme Sürecinde Türkiye'de Modernlik Kurgusunun Ülkü Dergisi Örneğinde İncelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2001 (Danışman: Doç. Dr. Banu Dağtaş).
- TEKDURMAZ, Başak, **Balıkesir Halkevi Çalışmaları ve Kaynak Dergisinin Sistemik İndeksi**, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2004.



- TEMİZ, Ömer, **Gaziantep Halkevi ve Başpınar Dergisi**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İstanbul, 2006 (Danışman: Doç. Dr. Işıl Çakan).
- UĞUR, Songül, **Türkiye Cumhuriyeti'nin Halka Doğru Politikasında Yeni Türk Mecmuasının Yeri**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2002 (Danışman: Doç. Dr. Ali Arslan).
- YAVUZ, Erdem, **Yaygın Eğitim Kurumu Olarak Konya Halkevi ve Konya Halkevi Kültür Dergisi Üzerine Bir Araştırma**, Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2006 (Danışman: Doç. Dr. Mehmet İpçioğlu).
- YAYICI, Mustafa, **Gaziantep Halkevi ve Çalışmaları**, Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Muğla, 2002.

**Ek- 7: HALKEVLERİ DERGİLERİNİN ALFABETİK SIRLANIŞI<sup>721</sup>**

<b>Dergi Adı</b>	<b>Yayımlayan Halkevi</b>
Abant	Bolu
Akgünler	Adana
Aksu	Giresun
Akpınar	Niğde
Altan	Elazığ
Altınyaprak	Bafra
Altı Ok	Edirne
Anafarta	Çanakkale
Atayolu	Erzurum
Barbaros	Beşiktaş
Başpınar	Gaziantep
Batıyolu	Kırklareli
Bozkurt	Manisa
Bozok	Yozgat
Burdur	Burdur
Çağlayan	Antalya
Çoruh	Artvin
Çorumlu	Çorum
Çukurova	Adana
Dağarcık	Mudanya
Derme	Malatya
Devriminsesi	Bilecik
Dranaz	Sinop
Doğuş	Kars
Dört Eylül	Sivas
Duygular	Bolu
Edirne	Edirne

<sup>721</sup> Şakiroğlu, "Halkevi Dergileri ve Neşriyatı", **Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi**, Yıl:2, sayı:3, Ankara, 1996, s.131-142.

Ege	Edremit
Erciyes	Kayseri
Erzurum	Erzurum
Fikirler	İzmir
Gediz	Manisa
Görüşler	Adana
Güney	Mersin
Halk Bilgisi Haberleri	Eminönü
Halk Dergisi	Bakırköy
Halk İçin	Fatih
Halkevi	Bursa
Halkevi	Eskişehir
Halkevleri Folklor Dergisi	Eminönü
Hatay	Hatay
Ilgas	Kastamonu
İçel	Mersin
İnan	Trabzon
İnanç	Denizli
İstanbul	İstanbul
Karacadağ	Diyarbakır
Karaelmas	Zonguldak
Kaynak	Balıkesir
Kılıçözü	Kırşehir
Konya	Konya
Küçük Menderes	Tire
Marmara	Tekirdağ
Muğla	Muğla
Notlar	Yozgat
Ocak	Urla
19 Mayıs	Samsun
Orta Yayla	Sivas
Sakarya	Adapazarı

Sultandağı	Akşehir
Taşan	Merzifon
Taşpınar	Afyon
Türk Akdeniz	Antalya
Uludağ	Bursa
Ülker	Niksar
Ülker	Burdur
Ülkü	Ankara
Ün	Isparta
Yayla	Erzurum
Yeni Doğuş	Manisa
Yeni Milas	Milas
Yeni Tokat	Tokat
Yeni Türk	Eminönü
Yeşilirmak	Amasya
Yeşil Ordu	Ordu

## EK 8- ÜN DERGİSİNİN ÖRNEK BİR KAPAĞI



